Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

Aug. Chr. Manthеys

Dagbøger

for

Aarene 1856—1874.

Udgivne af

Den norske historiske Forening.

2det Bind.

1867—1874.

Kristiania.
Grøndahl & Søns Bogtrykkeri 1919.

Indhold.

	Side.
Dagbog for 1867	1
Dagbog for 1868	60
Dagbog for 1869 . . .	108
Dagbog for 1870 . .	153
Dagbog for 1871 . . .	201
Dagbog for 1872 . .	248
Dagbog for 1873	353
Dagbog for 1874	448
Regiſter	509
Rettelſer . . .	595

1867.

2den Januar. Strid om, hvorvidt de Oberstlieutenanter og Captainer, som ansættes ved Bataillioner istedetfor ved Corpser tildels med forandret Benævnelse og ved Comp. i. o. T. (sic) skulle have ny Udnævnelse og ny Bestalling. Man bliver staaende ved, at de kun af Kongen skulle ansættes til Tjeneste ved de nye Afdelinger, og at de senere, om de ønske det, skulle faa Bestalling. Man er nemlig bange for at komme Grundlovens § 22 for nær, og for at man kan udsætte sig for Afslag, om man spørger dem, om de dertil ere villige. Hellieſen spørger, om man vil anbefale Toldcasserer Boye til en Ridder-Orden i Anledning af hans snart forestaaende Jubilæum; men Stang er derimod og Ingen ivrig derfor.

5te Januar. Hellieſen oplæser Notevexling imellem Grev Manderſtrøm og den franske Minister Fournier i Stockholm om vore Fartøjers Befrielse for Tonnage, som er indrømmet tilfølge den franske Lov af Febr. f. A. ved speciel Indrømmelse af 28de f. M. Stang roser Manderſtrøms diplomatiske Tact i at undvige ethvert Tilsagn fra de forenede Rigers Side om at ophæve Skibsafgifterne; men Hellieſen finder, og jeg med ham, at det ikke er saameget at skyde af. Bretteville foredrager de modtagne Anmeldelser fra dem, der ønske at komme i Betragtning til Nordre Throndhjems Amt, sc. Amtm. Smith, Politimester Worsøe og Advocat Richter samt Sorenskriver Tambs og Auditør

Wulfsberg. Vi ere enige om at anbefale Smith, medens de to Sidste antages ikke at kunne komme i Betragtning. Richter paaberaaber sig i meget velvalgte Ord sit nøiagtige Kjendskab til Distrikted og sin Repræsentant-Virksomhed og fremsender et i meget velvalgte Udtryk affattet Brev til nogle Mænd i Amtet, som have besluttet at petitionere for ham om Embedet, hvori han indstændig frabeder sig dette Skridt. Amtmand Rogstads uheldige Embeds-Virksomhed bringes paa Bane. Møinichen opfordrer Stang til underhaanden at bethde ham, at han bør søge sig ind i anden Embedsstilling. Vi ere enige om, at han er en maadelig Amtmand, ikke saameget paa Grund af Betiser eller egentlig Forsømmelighed, som fordi han i det Hele er en løj Mand, der aldrig optræder activ og synes at betragte Embedet som et blot og bart Expeditions-Bureau. Man blev enig om, at de vedkommende Departementer først skulle samle de mest iøinefaldende Tilfælde.

9de Januar. Reguleringen i Drammen optager næsten hele Raadet. Stang foreslaar Byfoged Selmer til St. Olafs Orden for hans lykkelige Anstrængelse for at ordne denne Sag. Honorar til Bureauchef Bang bifaldes med Stangs Tilsætning. Jeg faar en Indstilling om Besættelsen af 6 Batt.-Chefs-Poster afgjort uden Circulation, fordi Kongen har begjært Sagen fremmet. Jeg betroer Stang, at Wergeland har forlangt Commandoens Forklaring om, hvem den vil indstille, og at General Beichmann, som ikke vil handle efter Ordre fra Stockholm, har været glad ved at kunne svare, at Commandoen allerede havde afgivet sin Indstilling; at W. derpaa har telegraferet: jeg vil ikke have Bloch, og Kongen nævner ikke ham. Jeg er forøvrigt enig i, at Bloch ikke bør indstilles, og faar heri det hele Statsraads Medhold, hvorfor Munthe Kaas indstilles i hans Sted.

10de Januar. Møde hos Stang med Hellieſen angaaende Wergelands Afgang. Stang forelæser et Udkast til

et Brev til Kongen, hvori han erklærer dette for stemmende med Almenhedens Tarv, og hvori han beder Kongen at gjøre Wergeland bekjendt med denne Skrivelse. Han forklarer, at han endnu ikke har confereret med sine Kolleger, men er beredt til at gjøre saadant, hvis Kongen bifalder hans Tanke. Hellieſen synes, at Stang, forinden han skriver til Kongen, bør omhandle Sagen i Raadet, for at man, hvis Kongen gjør Indvendinger, kan tilkjendegive, at man in corpore vil gaa sin Vej. Hellieſen mener, at det er en Umulighed for Kongen at danne noget nyt Miniſterium med Wergeland som Krigsminiſter. Hertil bemærker Stang, at Kongen først kan lade os gaa vor Vej, saa danne nyt Miniſterium og derpaa afskedige Wergeland. Jeg betragter en foreløbig Henvendelse til Kongen som en Høflighed og troer, at man, hvad end Kongen maatte svare, senere kan gaa paa med det samlede Statsraad, men erkjender, at Hellieſens Raad er baade kraftigere og mere passende, hvorfor Mødet slutter med den Aftale, at Stang i næste Statsraad skal afhandle Sagen.

Dette sker i Mødet den 12te Januar, hvor Møinichen og Riddervold yttre nogen Tvivl om, hvorvidt Wergelands Styrelse ogsaa inden Armeen er saa ilde anseet som iblandt det store Publicum. Jeg aflægger i den Anledning det Vidnesbyrd, at jeg ikke har stødt paa en eneste Militær, som har taget ham i Forsvar, men en ganske almindelig Hovedrystен, om ikke meget værre. Den enstemmige Udtalelse fra Raadet bliver derfor, at det er i det Offentliges Interesse, at han fjernes fra Styrelsen, og Chefsposten for 1ste Brigade udsees til ham, da General Michelet, skjønt legemlig rask, fjendelig begynder at sløves i aandelig Henseende. Man er enig med Stang om at skrive i eget Navn, men paaberaabe, at Kollegerne ere enige med ham; samtidig skal han underrette Sibbern og Meldahl om dette Skridt. Alle beretter, at flere have bebreidet Stang, at han ikke længe før har skredet hertil; men Stang forklarer, at han under Stor-

thinget anſaa det for uværdigt at offre en Kollega for at naa et Skridt, ſom den øvrige Regjering havde været enig om, ligeſom og at give efter for Storthingets Mistillids-Votum, der var lidet beføiet.

15de Januar begyndte vi atter at holde vore Statsraadsmøder Tirsdag og Fredag, hvorved vindes lidt med Hensyn til Sagernes Afgjørelſe i Stockholm. Amtmand Smiths Forflyttelſe til Nordre Throndhjems Amt indſtilles. Strid, om Drammens-Banen ſkal bemyndiges til at expropriere mere Grund til Opførelſe af Pakbober, udſættes. Den følgende Dag ſamles Hellieſen og jeg hos Stang, ſom forelæſer ſit endelige Udkaſt til Brev til Kongen angaaende Wergelands Afgang. Tonen er yderlig human, men det Hele noget for vidtløftigt. Stang har kun citeret Datoen paa et Brev fra Kongen af 6te Mai f. A., hvori Hs. Mjſt. har udtalt den Mening, ſom vi nu ville gjøre gjældende, at Wergeland bør gaa af, da Opinionen mod ham er for ſtærk. I Raadet den

18de Januar melder Stang, at Brevet er afſendt til Kongen og Afſkrift deraf til Sibbern. Stang beretter ſom en glædelig Begivenhed, at den ſvenſke Regjering har beſluttet, at den nu ſammentraadte Rigsdag ikke ſkal være ſamlet længere end de beſtemte 4 Maaneder, og drager deraf godt Varſel for, at vi ſkal kunne hjælpe os med 3, naar vi faa aarlige Storthing. Qui vivra, verra!

22de Januar. Strid, om Cand. Søegaard ſkal indſtilles ſom No. 3 til Politimeſter i Throndhjem, og om Sagfører Malthe, der nu har faaet ſit Bo igjen mod at betale 40%, ſkal nævnes til Poſtmeſter i Sarpsborg. Stang taler for begge Dele, og ſkjønt han oprindelig har næſten alle imod ſig, gaar hans Mening igjennem. Hellieſen er den, ſom er ivrigſt imod ham.

25de Januar. Stang forelæſer et Brev fra Sibbern, hvori han beretter, at Kongen har talt til ham om Stangs

Brev, som han mener just ikke presserer for Øjeblikket. Sibbern har opfattet Kongen, som om denne har optaget Stangs Brev, hvilket han (S.) roser, vel; men Stang frygter for, at det ej har gjort noget godt Indtryk. Sibbern beretter forøvrigt, at Wergeland for nylig selv har omtalt, at han, naar General Michelet til Sommeren gik af, vilde søge sig ind i hans Post, men at Sibbern dengang, fordi han troede, at den hellige Grav nu var vel forvaret, havde fraraadet ham saadant. Han erklærer sig dog enig i vor Opfatning af Spørgsmaalet, men mener, at det ialfald bør have Udseendet af, at Wergeland frivillig trækker sig tilbage. Herom have vi aldrig næret nogen Tvivl. Strid om et Par Puncter i en Indstilling, som jeg foredrager, om midlertidig Ikrafttræden af et Reglement angaaende Infanteriets ekonomiske Administration, nemlig om Ophævelse af Slidningsterminen ogsaa for Artilleriet og Cavalleriet, hvorom jeg til Slutning faar alle med mig, og dernæst om Udredelsen af de med Forf.s Iværksættelse forbundne Udgifter af Statscassens tilfældige Udgifter, medens Hellieſen forsvarer, at de skulle udredes af Armeens tilfældige Udgifter. Striden ender med, at Hellieſen i Hidsighed erklærer ej at ville give efter, men vil dissentere. Dette gjør han dog ikke og angiver som Grund, at han ikke har troet at burde ved sin Dissents henlede Opmærksomheden paa dette Punct.

29de Januar omhandler Stang et Brev, som han igaar har forelæst for Hellieſen og mig, hvori Sibbern med stor Nøjagtighed gjør Rede for sin Samtale med Kongen angaaende Wergeland. Det synes heraf at fremgaa, at Kongen nu havde opgivet Tanken om at fjerne Wergeland, og at Stangs Forslag derom desaarsag ej har været ham videre behageligt. Kongen havde først og fremst spurgt, hvem man vilde have i hans Sted, og udtalt sig om Irgens, Fr. Næser og Kierulf. Om den Første havde han yttret, at han jo vilde have Commandoen adskilt fra Departements-Chefs-

Posten; isaafald burde Commandoen flyttes til Stockholm; men om dette var foreneligt med Grl. eller „klokt", var han ikke paa det Rene med. Sibbern havde afstyrket det Sidste. Om Næser havde Kongen yttret, at han saa nylig var bleven Brigade-Chef, at han endnu ikke havde faaet ret Tid til at vise sig; om Kjerulf havde han yttret, at han var paastaaelig og pedantisk. Kongen havde ogsaa berørt, at 3 Brigadechefer til Sommeren maatte fjernes, altsaa foruden Michelet og Krefting ogsaa Sørensen, hvilket vi alle fandt noget for stærkt. Enden paa Samtalen var, at Kongen lovede selv at skrive til Stang. Idet nu Ideen om at flytte Armee-Commandoen til Stockholm berøres, yttrer Stang, at dette var et saa farligt Punct, at Commandoens Adskillelse fra Statsraads-Posten heller aldrig burde bringes paa Bane. Hertil bemærker Hellieſen, Haffner og jeg, at man dog vel maatte kunne forebygge et saa betænkeligt Skridt, selv om det ej udtrykkelig var forbudt i Grundl., idet Kongen vanskelig vilde kunne finde et Ministerium, som vilde taale sligt, hvortil Stang bemærker, at Sagen var saa kilden, at man helst burde undgaa at lade Spørgsmaalet komme frem i Dagen. — Stang er i Uvished, om Wergeland af Kongen har faaet at vide om hans Brev; jeg mener jo og slutter dette af Tonen i et idag modtaget Brev fra Wergeland. Haffner bringer paa Bane Nedsættelsen af en Commission til Undersøgelse af, hvorvidt en anden befæstet og sikker Krigshavn end Horten maatte kunne paavises og foreslaar D. J. Broch, Ræder, Segelcke, Fries, Sommerfeldt, Geelmuyden og Smith Petersen. Der gjøres Indvending mod Ræder, som Kongen antages paa ingen Maade at ville have. Sagen udsættes. Stang forelæser et i Statsraadet modtaget Brev fra Sibbern, hvori berettes om Aspecterne for den svenske Rigsdag, som lader til at ville vise Bust. Reuterskiold antages at blive det første Offer, dernæst Manderstrøm; ja selv Carlson vil man tillivs, som den der driver Studierne for vidt og antages at

gaa i pietistisk Retning. Rigsdagen vil idethele vise stor Uafhængighed og ikke lade sig styre fra Hoffet eller Hovedstaden.

1ste Februar. Brettevilles forelæser et Brev til Udenrigsministeren angaaende den Humbug, som paa forskjellig Maade er udvist af den amerikanske Consul i Skien, Kraby. Alle enige angaaende Realiteten.

5te Februar. Discussion om, hvorvidt Kongen kan forandre et specielt Reglement for Brandcorpset i Throndhjem fra det 17de Aarhundrede. Vi antage, at man aldeles ikke bør indlade sig derpaa, og Thjems. Communes Beslutning, forsaavidt den derpaa gaar ud, bliver ikke approberet. Riddervold indstiller Bang til Professor i Nordisk Litteratur imod Kollegiet, som vil, at han og Dietrichson, som ogsaa har meldt sig, skulle holde Prøveforelæsninger. Riddervold forstaar nemlig Storthingets Beslutning „efter derom aabnet Concurrence" som sigtende til den almindelige Concurrence, som finder Sted om alle Embeder; jeg gjør herimod Indsigelse til Fordel for D., men faar Ingen med mig. Stang oplæser et interessant Brev fra Sibbern om Rigsdagen.

8de Februar. Angaaende den Commission, som var bragt paa Tale af Haffner, oplyser Stang, at han efter Overlæg med Haffner har skrevet til Kongen og Sibbern angaaende de ovenanførte Mænd, dog Krohg istedetfor Friis. Sibbern har derpaa svaret, at man vilde have en Artill.-Off. og en Strategiker med i Commissionen, og at Capt. Knap maatte være at foretrække for Geelmuyden. Stang oplæser ogsaa sine Svar til Sibbern. Jeg oplæser Brev fra Wergeland, hvori denne insisterer paa, at Sagen skal behandles af Armee-Departementet, og at Landetatens Interesser her ere de væsentligste, samt at det navnlig af Commissionen bør undersøges, hvilke Puncter i det Hele bør udsees til befæstede. Han vil saaledes have det Hverv, som skulde overdrages Commissionen, meget mere omfattende og sammensat væsentlig af Land-Officierer. Jeg oplæser dette Brev og bemærker, at

jeg kun deri finder det begrundet, at flere strategiske Kræfter indlemmes i Comm. Jeg foreslaaer Capt. Hertzberg af Artilleriet og General Kloumann af Inf. eller subs. Oberstl. Vogt. Hellieſen og Møinichen ere heri enige med mig, og man enes til Slutning om principaliter at holde paa det tidligere Forslag, subs. indsætte de to sidste og Major Arentz for Oberst Ræder. Haffner indstiller, at der skal sendes en Commissær til Paris for at slutte forandret Postconvention.

12te Februar oplæser Stang Breve fra Sibbern, hvoraf erfares, at Kongen under Discussionen om Sagen er fremkommen netop med de Wergelandske Ideer om, at Horten bør tilintetgjøres, og at der bør nedsættes en almindelig Befæstnings-Commission; han vil have Commissionen under den første Forudsætning sammensat af Sommerfeldt, Knap eller Ihlen og Johansen, Segelcke og Hertzberg, Broch og Smith Petersen. Jeg kommer med en Bemærkning om det Uheldige i at discutere Sagen paa Forhaand med Hs. Mjst., hvilken Stang tager lidt fortrydelig op, idet han bemærker, at det neppe havde været behageligere, om Kongen havde forandret Marine-Departementets Indstilling, hvilket Stang troer han vilde have gjort. Vi blive imidlertid enige om, at Sagen bør udhales lidt, da tør nok Mjst. lempe paa sine bestemte Meninger, og at jeg imidlertid skal komme frem med Sagen om Drøbaksunds Befæstning, saa maaske Mjst. opgiver Tanken om en almindelig Befæstnings-Commission. Riddervold forebrager en Sag om det Rosencrone-Hjelmstjerneske Legat, som viser, at Danskerne har behandlet os hundsk. Det drejer sig nu om Norges Andel i Stipendier til Videnskabsmænd, Kunstnere og Haandværkere, som ikke anerkjendes, uagtet vi have faaet Dom for Norges Andel i andre Dele af Legatet. Jeg foreslaaer, at det skal anhydes, at vi ere villige til at tage en mindre, bestemt Sum istedetfor Andel i det Hele, og dette støttes af Stang og gaar igjennem.

15de Februar refereres fremdeles Breve om Forhandlingerne i Stockholm angaaende Marine-Departementets Befæstnings-Commission, som dog ikke indeholde noget nyt. Wergeland forklarer mig, at han ikke har talt anderledes med Kongen om Sagen, end at H.s Mjst. paa Ballet hos Overstatholderen havde udtalt sin Mening, og at Wergeland havde svaret, at det ogsaa var hans Opfatning. Vi vedblive vor Formening om, at Sagen bør udhales. Haffner erklærer at ville skrive directe til Kongen om Sagen. Ved Besættelsen af en Overcontrolpost i Oplandene er der Strid, om Fuldm. Hellieſen skal indstilles som No. 1 eller 2. Haffner og Stang ere for No. 1 og vi andre for No. 2, og denne Mening faar Flerheden for sig. Bretteville taler for sin Fuldmægtig Heltzen og bevirker ham opført som No. 3. Harbo bliver No. 1. Riddervold bringer under Discussion, hvorvidt det skal bringes under Domstolenes Afgjørelse, om Husejerne i Bergen ere forpligtede til at fæste Stolestader i Kirkerne. Jeg fraraader dette, selv om den retlige Forpligtelse maatte erkjendes. Stang foreslaar, at Communen paa ny bør bringes til at udtale sig om, hvorvidt den vil holde Kirkerne skadesløse for Stolestadleien, og denne Mening gaar Riddervold ind paa.

19de Februar. I sidste Statsraad har Kongen ikke villet udnævne Ritmester Lassen til Major, hvortil han af Alle var indstillet. Da jeg efter et Brev fra Wergeland til Beichmann oplyser, at Wergeland heri har været enig, udbryder almindelig Uvillie mod W., som synes at forlange, at man skal conferere med ham om alle militære Udnævnelser. Jeg foredrager en vidtløftig Sag om Kvartermester-Udnævnelserne og foreslaar, at Premierlieutenant Høyer skal forbigaaes for Uorden og Indolence. Heri ere alle enige; men man vil, at ogsaa Undersøgelse skal anstilles om Prem.-Lieut. J. A. Dahl, hvilket jeg gaar ind paa. Strid imellem Møinichen og Stang om, hvorvidt yderligere Oplysninger bør indhentes i en Beneficie-Sag, som ender med et Par bittre Ord.

22de Februar. Stang forelæser Brev fra Sibbern, hvorefter Kongen indgaar paa Haffners Forslag om en maritim Befæstnings-Commission, naar Resolution herom bliver affattet overensstemmende med hans Ønske, hvilket kun deri afviger fra Haffners Forslag, at det indeholder en bestemt Antydning af, at Commissionen skal søge Plads for et nyt Hovedværft, og at den ikke nu skal befatte sig med Detaille-Tegninger og Overslag. Efter vidtløftige Discussioner, som fortsættes i et Extramøde Dagen efter, indgaa Alle paa Kongens Ønske. Bretteville anholder om en yderligere Bevilgning af 1 300 Spd. til Pariser-Udstillingen og forklarer, at hvert Land især i Paris maa sørge for sit Locales Decorering. Haffner anholder om Penge til Telegrafens Forlængen til Tromsø, men faar Afslag, fordi Statscassen ej har faaet solgt sine Statsobligationer. Jeg antyder for Hellieſen at forsøge dem solgte her i Landet, hvilket han ej vil høre paa. Med Hensyn til Lieutenant J. A. Dahl oplyser jeg, at han i de sidste 5 Aar har tjent her ved Garnisonen, og at saaledes Armee-Comm. (General Sørensen) er bleven yderlig fornærmet over den Forespørgsel, som Regjeringen har ønsket fremsat angaaende ham, da dette forudsætter, at Generalen har forsømt sin Skyldighed. Dahl antages.

26de Februar. Jeg foredrager Cont.-Indstill. om Majors-Posten nordenfjelds, hvori Holmsen og Richter nævnes næst efter Lassen. Jeg har reserveret mig imod Nødvendigheden af at nævne mere end en og udtalt en Mening om, at Ancienniteten ved Specialvaabener bør tillægges væsentlig Betydning. Stang gjør Indvendinger imod det Sidste og Hellieſen mod det Første; Følgen deraf er, at begge Dele gaa ud. Haffner antyder, at der vil blive meddelt et nyt Interessentskab Concession til at nedlægge Telegrafkabelen imellem Jylland og Fredriksværn, og at der nu er Udsigt til, at Arbeidet inden Sommeren virkelig vil blive udført. Stang advarer mod Collisioner mellem det gamle og det

nye Interessentskab. Hellieſen bebuder Nedsættelſen af en Commisſion til at drøfte det af ham til forrige Storthing udarbeidede Forſlag til Gageringen og sætter under Discussion, i hvilken Forbindelſe denne bør sættes den (!) allerede arbeidende Commisſion til Afløsning af Sportellønningerne. Vi komme til det Resultat, at disse to Commisſioner maa arbeide sammen, saaledes at den gamle tiltræder den nye Commisſion, forsaavidt de sportellønnede Embedsmænd angaar. Riddervold foredrager en Indstilling om, at de civile Embedsmænds Tiende-Gaarde skulle ophøre og, forsaavidt Kirke- og Præstetienden angaar, henlægges til Kirker og Præster. Vi tvinge ham til ikke paa Forhaand at udtale sig om Realiteten og tillige at medtage Kongetienden, som han mener at de civile Embedsmænd gjerne kunne faa beholde. Han krymper sig for at forandre sin Indstilling, men giver modvillig og under pudsige Indhug efter.

1ste Marts. Det omtales, at Kongens Strubeonde tiltager, og at han i den Anledning siges at skulle reise til et udenlandsk Bad til Sommeren. Imidlertid skulle begge Dronningerne opholde sig paa Ladegaardsøen. Et Telegram Dagen efter melder, at intet Statsraad er bleven holdt paa Grund af Kongens Ildebefindende. Haffner nedstemmer Fordringen paa Tilskud til Tromsø-Telegrafen til 5 000 Spd., som villig loves.

5te Marts. Hellieſen meddeler, at Statssecretær Aall har vægret sig ved at indtræde som Formand i Gage-Commisſionen; han foreslaar derfor, at den nye Comm. bør træde til den gamle, hvilket Stang er imod, men alle de Andre for. Riddervold indstiller en gammel Medhjælper til at faa Medaillen for Borgerdaad, Stang og Møinichen ere derimod; men Sagen gaar dog. Møinichen bringer under foreløbig Discussion en Strid med Christiania Politi og Commune om det ny Rets- og Politilocale. Stang og Bretteville synes at tage for nogen Del Parti for Politiet — Michelet — vi andre med Justits-Departementet.

8de Marts. I Raadet faar jeg en Instrux for Armee-Intendanterne til at gaa uden Circulation. Stang meddeler, at Kongen er bedre.

12te Marts. Stang forelæser Brev fra Sibbern, hvori berettes, at Wergeland i sidste Statsraad oplæste et Brev fra General Michelet, hvori denne anmelder, at han til Jul, da han fylder sit 75de Aar, vil søge Afsked, og at Kongen efter Raadet har talt med Sibbern om Wergelands Afgang og Overgang til Michelets Plads. Kongen havde da ligesom bittert beklaget, at han skulde skilles med Wergeland, som han ansaa for den dygtigste til at styre Armeen. Irgens, yttrede han, kunde vel være en ligesaa flink Administrator; men som comm. General vilde han ikke fyldestgjøre ham. Næser havde nu skjæmt sig ud ved at sætte Kameratskabet inden Brigaden og Hensynet til Officierernes Interesser over Armeens, og han vidste ikke, hvem han skulde vælge i Wergelands Sted. Kongen havde lovet at skrive herom til Stang. Vi mene Alle, at dette vil blive ved Løftet, men er dog tilfredse over det Passerede, forsaavidt det tyder hen paa, at Sagen ogsaa af Kongen føles trykkende. Haffner foreslaar at bevæge Michelet til at gaa af tidligere; men det yttres, at denne Mand er den, til hvem mindst af Alle kan vises nogen Fortrolighed. Det besluttes at blive ved Paastanden om, at Wergeland maa gaa af, førend nogen Eftermand er bestemt, men at Sagen nu om fornødent faar henstaa, til Kongen kommer til Gardermoen til August Maaned. Jeg faar i den Forbindelse foredraget min Indstilling om Armeens Øvelser og Leire paa Gardermoen og Gravrokmoen. Nogen Strid om Indst. til Ringsaker Kald, hvortil Præsten Elstrand er indst., hvorved Stangs Svigerson Lund vilde oprykke til Sognepræst. Jeg kjæmper herimod, da mange ældre derved forbigaaes. Striden løses derved, at H. Heyerdahl idag melder sig, og han indstilles enstemmig som No. 1.

15de Marts. Jeg anmelder Indstilling om yderligere Befæstning af Drøbaksund; men Sagen begjæres sat i Circulation, og den besluttes efter mit Forslag afgjort i Forbindelse med en Indstilling, som Haffner har færdig, om Nedsættelse af Commission til Undersøgelse af Orlogshavne og Tilflugtshavne. Herm. Smith indstilles til Commandeur efter H. Wedel Jarlsberg. Stang omtaler et nyt Blad: „Vort Land", udgivet i Forening af Vinje og Sars; den sidste omtales som en Capacitet.

19de Marts. Englænderen Holmes, med hvem jeg i Løverdags var sammen med hos Carsten Nielsen, berettes at arbeide paa Dannelsen af det Engelsk-Dansk-Norske Telegraf-Selskab, der skulde lægge 3 submarine Linier imellem England og Norge, England og Danmark og Danmark og Norge. O. J. Broch og Ths. Heftye tage sig af denne Plan, som har det mod sig, at den gaar ud paa en ny Landledning over hele England og Skotland, og at Linien: Peterhead—Egersund først tænkes anlagt, naar der er lagt Linie over Alands-Havet.

22de Marts. Stang omtaler et Brev fra Sibbern, hvori denne berører en Yttring af Kongen om, at han ikke kunde give Slip paa Wergeland, førend han fandt Nogen, som var bedre. Bretteville opkaster Spørgsmaal, om det skal tillades Kjøbmand Køkeritz trods det gjældende Forbud at indføre en Ladning Uld fra Hamburg. Hellieſen og jeg taler derfor. Stang har allerede bundet sig derimod Dagen iforvejen, og Flerheden bliver afslaaende. Jeg bemærker, at han da kan føre Varerne tilbage og lade dem komme ind over Kiel, hvorfra intet Forbud gjælder. Haffner foredrager Indst. om sin oftmeldte Commissions Nedsættelse. Stang finder, at Haffner har udtalt sig for decideret for Horten, og oplæser en Reservation, der er dygtig vidtløftig. Hellieſen foreslaar, at Haffner skal modificere et Udtryk, saa at vi kunne tiltræde uden Forbehold. Dette har Stang ikke Lyst

til, og man enes endelig om et Forbehold, hvortil Møinichen leverer et ganske kortfattet Udkast. Min Indstilling om Drøbaksund gaar uden Anmærkning.

26de Marts. Haffner har dog fundet det bedre at undgaa Reservationen ved at gjøre den omtalte Forandring i Præmisserne. Forøvrigt optages hele Mødet af en provisorisk Anordning angaaende Udvandrings-Agenter, som først tilendebringes i det følgende Møde.

Den 27de Marts lader Stang Hellieſen og mig kalde til sig for at forelæse os et Brev fra Kongen, hvori denne besvarer Stangs Skrivelse om Wergelands Afgang. Kongen erkjender, at der raader stort Misnøje med Wergeland i Opinionen og delvis inden Armeen; forklarer, at han fremdeles holder paa Regiments-Inddelingen og Indkommanderingen, som han haaber at faa gjennemført; taler om Umuligheden af at skille Commando fra Armee-Departementet, thi da skulde man strax i Sverige drive paa det Samme; — endvidere om det Vanskelige i at finde en Mand, som er dygtig til begge Grene. Irgens, siger han, maatte være den Bedste; men han er ukjendt med Troppen; han vil dog ikke bestemt udtale sig imod W.'s Afgang, men haaber, at denne gaar uden Opfordring, naar Michelet til Høsten tager Afsked. Broch mener han er aldeles umulig som Armee-Departementets Chef, især efter sine seneste Udtalelser i det skandinaviske Selskab. Stang yttrer, at han i sit Svar vil erklære sig enig med H.s Mjst. om det Rigtige i at bibeholde Departementet og Comm. forenet og i at Broch ikke bør komme under Spørgsmaal som Krigsminister, forøvrigt fastholde Nødvendigheden af Wergelands Afgang, men indrømme, at det dermed kan udstaa indtil Michelets Afgang og indtil Sagen mundtlig kan discutteres med Kongen ud paa Efterſommeren. Dette Brev oplæser Stang i Mødet den

29de Marts, hvor vi holde ud i 4 Timer med en Mængde Sager. Hellieſen bebuder, at han ønsker at reise

til Finmarken, om muligt lige til Vadsø i Juni og Juli, og foreslaar, at Besættelsen af Toldcassérer-Embedet sammesteds, som har udcirculeret, bør udstaa, indtil han har undersøgt Forholdene; thi der er indkommet Forslag til Forandring af Embedet.

2den April. Ved Indstilling om Besættelsen af Sætersdalens Sorenskriveri bringer Hellieſen atter paa Bane Nødvendigheden af at tage større Hensyn til Departements-Embedsmændene. Alle ere heri enige, og Stang vil endog, at der skal opstilles faste Regler i denne Henseende. Det overdrages Hellieſen at levere en Oversigt over disse Embedsmænds Befordrings-Udsigter sammenlignet med Sagførernes. Dernæst bringer Bretteville paa Tapetet Besættelsen af Nordlands Amt, hvortil man samler sig om Politim. Worsøe og Bureauchef Bang. Stang udtaler sig med en paafaldende Bestemthed for Worsøe, paaberaabende sig alene den gode Opinion, denne Mand har for sig. Jeg udtaler mig lige bestemt for Bang. Riddervold er mest tilbøjelig til at holde med Stang. De øvrige med mig. Bretteville skal skrive herom til Kollegerne i Stockholm. Jeg indbilder mig, at Kongen har givet Stang Vink om at faa Worsøe; men dette benegtes af Bretteville. Riddervold bringer paa Bane at nedsætte en Commission til at undersøge, om de Angellske Stiftelsers Gods i Nordland bør sælges til Selvejendom istedetfor at bortbygsles. Stang udtaler sig stærkt imod Forandring i det Bestaaende og paaberaaber sig som afgjørende, at Salg er stik imod Testators Villie. Sagen udsættes.

5te April. Hellieſen foredrager Indstilling om Norges Deltagelse i en Congres i Paris til Indførelse af fælles Mynt efter det franske, af Italien, Schweitz og Belgien antagne System. Efter Forslag fra Stang og mig modificerer Hellieſen i nogen Grad sine Betænkeligheder herved. Efter Statsraadet forelæser Stang for Hellieſen og mig et

Brev fra Sibbern, hvoraf vi med Forundring erfare, at Sibbern nu synes at se Wergelands Afgang aldeles fra Kongens Standpunkt; vi erfare ogsaa, at Kongen har forebragt Sibbern, at han havde svaret Stang paa en Tid, da dette ikke var Tilfældet. Den lille Hukommelses-Feil, „som maa finde sin Undskyldning i de mange vigtige Anliggender, som nu optage Majestæten", har dog endelig medført det oven berørte Svar fra H. M. til Stang. Denne omtaler Nødvendigheden af til Høsten at have paa rede Haand en Mand, som under Vacancen kan foreslaaes til at bestyre Armee-Departementet, og mener, at dette maa være mig. Stang beder mig derfor at virke paa Møinichen, saa at denne erklærer sig villig til at gaa til Stockholm til Høsten fremfor mig, hvis Tour det nærmest skulde være. Hertil er jeg villig, da jeg gjerne vil blive hjemme. Den følgende Dag forbereder jeg M. herpaa, og denne lover at tænke paa Sagen.

9de April. Ved Foredrag af Stipendier til Videnskabsmænds Reiser inden Landet foreslaaer Riddervold, at Professor L. C. Daae skal faa et saadant Stipendium, uagtet hans Reise ogsaa skal omfatte Finland og Rusland. Jeg yttrer, at jeg herved kun har at bemærke, at Statsraaden for 2 Aar siden afslog et saadant Stipendium af den Grund, at Vedkommende vilde forlænge Reisen til Sverige. Herover bliver Riddervold stødt og benegter Factum, men erkjender senere dets Rigtighed. Hellieſen gjør stærk Opposition imod et Laan til Sorenskriver Berg, fordi Embedsgaarden for en liden Del skal repareres for Laanet, og imod Udbetaling af Brandskade-Erstatning uden Byggepligt, uagtet vedkommende renoncerer paa det halve Beløb. Han mener, at saadant er skadeligt og frister til Assurance-Svig.

12te April. Laanet til Sorenskriveren i Vinger bevilges idag uden Dissents. Bretteville melder, at samtlige Kolleger i Stockholm have udtalt sig for Worsøe til Amtmand,

hvorfor Bretteville erklærer at ville indstille ham, og da ingen med mig vil votere for Bang, opgiver ogsaa jeg ham. Længere Discussion om Jernbanebestyrelsernes Optagen af Laan til Anskaffelse af Driftsmidler for Banen til Arvika og til Opførelse af Pakhuse i Drammen. Begge Sager gaa under Vilkaar, at det senere skal afgjøres, hvorvidt Bestyrelsen hertil skal laane, eller om Beløbene kunne udredes af Statscassen. Efter megen Møie faar jeg endelig Disciplinær-Reglementet af Stabelen. Wergelands Indblanding i Sagerne ved at formaa Kongen til at beordre Oberstlieutenant Hoff ind til at inspicere Garden i Stockholm, men i Virkeligheden for at faa fine Skrub, omtales.

16de April. Mülertz indstilles til Sognepræst til Eidanger, uagtet det synes, som om Riddervold selv har Lyst til at sætte ham tilside paa Grund af en fra Bygden indkommen Forestilling om at faa en kraftig energisk Præst; han oplyser nemlig, at Mülertz gaar med en Fontenelle paa Hjertet; men M. er for ansect en Mand, til at man af denne Grund kan sætte ham tilside. Stang mener efter Meddelelse fra Stockholm, at der ej vil komme til Krig imellem Frankrig og Preussen angaaende Luxemburg, hvorom Aviserne daglig skrive, thi ingen af dem har for Øjeblikket Magt til at føre Krig.

23de April. Bulletinerne om Prinds August's Sygdom, som antyde nogen Bedring, mener Stang betyde ikke stort, thi Dronningen har skrevet til „Josia", at han ikke kan komme sig. Dette bekræftes ved et Brev, som Stang i Raadet modtager fra Sibbern. Helliesen foredrager en Indstilling om, at det skal tillades Brænderierne i N. Throndhjems Amt at brænde til 15de Maj, uagtet det er stik imod Loven; han forfegter sin Mening med stor Heftighed, slaar i Bordet (til stor Forfærdelse for Stang); Stang og jeg indrømme, at det kunde være gavnligt baade for Ansøgerne og Statscassen, men at man ikke bør gaa udenfor Loven, selv om det

kunde være til Fordel. Hellieſen maa opgive Sagen, da han kun faar Møinichen med ſig. Han forelæſer Brev fra Sibbern, ſom nu forlanger parquetteret Gulv i Dandſeſalen, flere faſte Speil, Gaslyſekrone og faſte Bænke i Dandſeſalen, koſtbarere Tapeter og desuden 2 à 3000 Spd. til Forøgelſe af ſit Møblement. Vi ere enige om, at Parketgulvet og Tapeterne faar ſtryge; men det øvrige mener Hellieſen at der faar gjøres Udvej til.

26de April. Prinds Auguſt frembeles ſvævende mellem Liv og Død, ſaa at Stang ſparer baade ſit Bal den 24de og ſin Middag den 3die Mai. Juſtitsraad Berg og Sekretær Strandberg ankomme hertil for at gjennemgaa og endelig redigere Unions-Comiteens Arbeider. Jeg indbyder dem til en Middag den 29de April, ſom jeg har beſtemt mig til at gjøre for mine Kolleger.

30te April. Til Gloppens Sognekald har Riddervold indſtillet Hall, Dietrichſon og Uchermann. De to førſte ere Provſter, og derfor vil Riddervold, at de ſkulle gaa foran U.; men jeg paaberaaber mig U.s større Begavelſe og ſtore Trang til at faa et godt Kald. Møinichen og Bretteville dele min Mening, og vi faa Hellieſen og Haffner med os. Svogeren Stang er ikke tilſtede. Jeg modarbeider derimod den unge Heffermehls Udnævnelſe til reſiderende Kap. til Gloppen fremfor ældre Medſøgere, men faar kun Haffner og Bretteville med mig. Følgen bliver, at begge disſe Embeds-Beſættelſer blive ſkrevne Miniſteriet Stang til Regning. Vidtløftige Discuſſioner om Storthingets Anmodning om at høre Beviſerne i Skilsmisſeſager, ſom Møinichen er enig med os i bør tages tilfølge, uagtet Juſtits-Departementet under Meldahl har erklæret ſig derfor (sic). Stang vil have Ræſonnementet forandret. Sagen udſættes, men optages igjen den

3die Mai, hvor den gaar med Diſſents af Riddervold. Foged Heiberg indſtilles til Afſked med 700 Spd. Penſion, i hvilken Anledning N. Vogts Smaalighed bringes paa Bane;

om denne hæderlige Embedsmand har han nemlig berørt, at han ikke har udrettet noget for Flødningsvæsenet, ligesom det skulde kunne formindske hans Ry for en hæderlig Embedsvirksomhed. Prindsen i Bedring, saa at daglige Bulletiner ophøre.

7de Mai. Bull beretter mig, at Oberstl. Hoff efter at være kommen hjem fra Stockholm har fortalt ham, hvor trist Wergeland var, og hvor han syntes, at Sibbern behandlede ham haardt under en Discussion efter en Middag. Da Hoff ved sin Tilbagekomst hørte, at det her i Christiania var almindelig omtalt, at Wergeland skulde gaa af, havde han her troet at se Nøglen til W.'s Nedstemthed. Ved Middagen hos Stang samme Dag beretter Haffner mig, at ogsaa han har hørt Rygtet om, at W. skulde gaa af, nemlig af Ex-Ministeren F. Wedel, som antoges at have sin Kundskab fra Ernst Løvenskiold, der havde tilføiet, at Kongen havde yttret, at han vilde holde paa Wergeland, og at de øvrige Ministre kunde gaa af, hvis de ej vilde tjene med W. Dette meddeler jeg Stang, som ogsaa gjennem Sibbern siger at have hørt om E. L.s Gjøren Politik til Bedste for Broderen, som han mener skal danne et nyt Ministerium. I Statsraadet samme Dag oplæser Stang Brev fra Sibbern, som beretter om Wergelands Dictamen til Protocollen ved Foredraget af Disciplinær-Regl., hvorefter Kongen har givet Resolution om Sagens Hjemsendelse til ny og lovlig Behandling m. H. til Underclassernes Revselsesret — atter en Sag, hvor W. vil gjøre sin afvigende Mening gjældende imod alle, som her have befattet sig med Sagen. — En Strid imellem Møinichen og Stang om, at Revisions-Departementet og ikke Justits-Departementet skal behandle Sager ang. Eftergivelse af Bøder for Udeblivelse med Regnskaber dicterede efter Rev.-Dep.tets Ordre, afgjøres efter tidligere Præcedentier efter Stangs Paastand. Hellieſen bebuder Nedsættelse af 2 Commissioner om Skibsmaaling efter det engelske System og om Revision af Toldlovgivningen.

10de Mai. Bretteville paabegynder sit Foredrag ang. Udfærdigelse af en provisorisk Anordning om Lappeforholdene i Tromsø Amt, som har circuleret. Stang opkaster Spørgsmaalet, om en saadan Anordning nu bør udfærdiges. Han befrygter, at Forsøiningen vil møde Uvillie og Klager i svensk Lapmarken, og at man derfor vil have vanskeligere for at faa Sagen endelig ordnet paa den svenske Rigsdag, naar man har skredet til et saa afgjørende Skridt, end naar Sagen, uden at saadan Uvillie har yttret sig, kommer for i Sverige. Til ham slutter Hellieſen sig. Jeg har den Mening, at det kan være klogt fra Norges Side at optræde med en Smule Kraft, og at jeg ikke antager, at nogen videre Misnøje vil opstaa iblandt Lapperne af Anordningen. Da Riddervold er syg og Haffner bortreist, udsættes Sagen til paa Onsdag.

14de Mai sammenkaldes Statsraad for at afgjøre en Indstilling fra Bretteville om Opførelse af Embedsbolig for Amtmand Morgenstierne i Stavanger for den solgte Embedsgaard, hvorfor haves 15 000 Spd. Gaarden er beregnet til 6 000, som M. vil skal tages af de 15 000; men Riddervold mener, at Grunden vel kan kjøbes for Kapitalen; men at det øvrige, som udfordres, bør paaheftes Embedet som Laan, dette synes M. ikke at han kan have Raad til, skjønt Forskjellen for ham bliver liden, da Laan kan faaes til 4 %. Ejeren af Gaarden har endelig bestemt 15de Mai til yderste Termin for at vedstaa sit Bud; derfor ønsker Bretteville Sagen afgjort strax, men da Riddervold ikke vil indgaa paa Indstillingen, formene vi, at Sagen maa gaa til Stockholm. Stang forlader Mødet efter at have talt Svogerens Sag. Sagen gaar med Riddervolds Disſents. I det ordinære Møde den

15de Mai yttrer Stang den Mening, at vi uagtet Disſentsen maatte kunne have afgjort Sagen; men vi blive ved vor Mening. Lappesagen tages atter for; Stang fremhæver det tvivlsomme i, om det er stemmende med Grundloven

ved proviſoriſk Anordning at faſtſætte den i Forſlaget indførte Fælles-Anſvarlighed; denne Bemærkning finder ogſaa jeg af Vægt; hvorfor det enſtemmig beſluttes, at ingen proviſoriſk Anordning ſkal udfærdiges. Bretteville har en anden Indſtilling, ſom gaar i denne Retning; men Stang er ikke tilfreds med Begrundelſen og tilbyder ſig at gjøre Udkaſt til en forandret Begrundelſe. Angaaende Bortgivelſen af et nyt Apothek ved Sagene opſtaar Diſſents. Bretteville har indſtillet Apotheker Gottwaldt i Svelvig, og for ham har Haffner, Helliesen, Møinichen og jeg ſtemt. Riddervold taler for Amanuenſis Lindegaard, Stang for Apotheker Meyer i Egerſund. Der voteres paany; da ſtemmer Helliesen og Stang for Meyer, Møinichen og Riddervold for Lindegaard og vi øvrige for Gottwaldt; til ham gaa dog de øvrige — undtagen Riddervold — over. Sagen har været Gjenſtand for adſkilligt Avisſkriveri, der rimeligvis kommer fra Lindegaard. Jeg beretter, hvorledes nu Kongen har beordret 11 Officierer til Leiren ved Stockholm, hvilket vil koſte 1 à 2 000 Spd., og det uden at høre hverken Departementet eller Commandoen, hvilken Sidſte iſær er misnøid med, at 4 Artilleri-Officierer ere iblandt de Udvalgte. Fleiſchers Indflydelſe.

18de Mai. Stang leverer et Udkaſt til Motivering af Lappeſagen; derved gjøres Anmærkning af mig, at det alt for ſtærkt udtaler Frygt for, at det udarbeidede Lovudkaſt vil vække Misnøie hos Lapperne; jeg underſtøttes heri af Helliesen, ſom paatager ſig at modificere det noget. Mit Foredrag om, at en nylig udnævnt Corpslæge maa gaa tilbage til ſit Comp.-Chirurg-Embede, vækker en Del Discuſſioner, fordi man frygter for, at Wergeland vil gjøre Mudder derom, da det er umilitært, at en Mand frivillig lader ſig degradere; men Alle gaa dog ind paa Indſtillingen.

21de Mai. Lappeſagen vedtages endelig efter Helliesens Redaction. Efter Statsraadet foreläſer Stang for Hel-

lieſen og mig et Brev fra Sibbern, hvori berettes om hans Samtale med Kongen ang. Wergeland. Kongen yttrer, at han efter de Meddelelſer, han fra ſikre Kilder har faaet, har Grund til at tro, at W. ikke er upopulær inden Armeen, og at W. ikke vil ſøge 1ſte Brigade, hvortil heller ikke Kongen vil opfordre ham. Kongen udtaler ſig om Irgens, at han er forlidet Militær, og om Næſer, at han har forliden Erfaring. Paa Sibbern gjør Samtalen det Indtryk, at Kongen nu mindre end nogenſinde vil ſtille ſig ved W. Helliesen og jeg yttre den Formening, at Stang bør ſkrive til Sibbern og anmode denne om inden ſin Afreiſe til Carlsbad i Begyndelſen af Juni [at] tale med Kongen og antyde for denne, at hele Raadet vil gaa af, hvis W. ſkal blive ſtaaende; men dette vil Stang ikke gjøre, da han mener, at en ſaadan Trudſel kun vil gjøre galt værre. Stang faſtholder ſin Udtalelſe til Kongen af 27de Marts og mener, at intet for Tiden er at gjøre ved Sagen.

24de Mai. Riddervold og Helliesen indlevere Andragender om Reiſetilladelſe. — Det tages for afgjort, at Stang ſkal beſtyre Kirke-Departementet. Til Finants-Departementet nævnes Møinichen og jeg; Stang er i Uvished, hvem af os han ſkal foreſlaa, men Bretteville hviſker ham et Par Ord i Øret, og Møinichen erklæres at ſkulle foreſlaaes.

Den 25de Mai ſammenkaldes vi til Extramøde hos Stang for at udtale os om et fra Stockholm til Finants-Departementet ankommet Brev fra Udenrigsminiſteren, hvori foreſpørges, hvorvidt Norge vil lade møde paa Mynt-Congreſſen, ſom den 17de Juni ſkal aabnes i Frankrige. Sibbern har ſkrevet, at Congreſſen væſentlig vil blive ſammenſat af høie Notabiliteter, og at det der efter Udenrigsminiſterens Mening ikke ſaa ganſke vil paſſe ſig at lade møde ved en almindelig Functionær. Manderſtrøm har tænkt paa at ſende Grev Wachtmeiſter i Kjøbenhavn for begge de

forenede Riger (heri synes at aabenbare sig Tendentsen til aldeles at bortesskamotere Norge lige over for Udlandet); men vi ere enstemmige i, at Norge bør principaliter have sin egen Udsending, saafremt nogen sendes fra Sverige, men vil Sverige lade sig repræsentere ved vor Minister i Paris, saa kan vi ogsaa indgaa herpaa; thi det er ikke Meningen nu at gaa i nogen Detail, men kun discuttere Sagen i sin Almindelighed. Vi mene, at O. J. Broch, som den 6te n. M. er bestemt paa at reise til Paris, ogsaa kan repræsentere Norge ved Kongressen, og at i hans Forfald Prof. Christie kan benyttes. Herom besluttes strax at telegrafere til Sibbern.

Den 28de Mai forelæses Brev fra Sibbern, hvoraf fremgaar, at Sverige vil lade sig særskilt repræsentere, saa at det maa billiges, at det Samme sker for Norges Vedkommende. Han foreslaar princip. Schweigaard, subs. Broch. Hellieſen gjør herom s. D. Indstilling, som afgaar Dagen efter med Broch bragt i Forslag, da Schweigaard har frabedt sig Valget. Justits-Departementet indstiller, at Notar. Publ.-Embedet i Bergen skal forenes indtil videre med Byfoged-Embedet sammesteds. Hellieſen bemærker, hvor heldigt det er at have været ansat i Justits-Departementet (Byfoged Sømme). Sagen gaar til Circulation.

31te Mai. Jeg faar Kollegernes Samtykke til at skride til Opførelsen af Staldbygninger for den gevorbne Escadron, som staar aldeles husvild til Høsten, da den nuværende leiede Casernes Ejer — Vognmand Olsens Bo — har erklæret ej at ville fornye Contracten. (Underhaanden erfares, at Hovedcreditor i Boet, N. Young, speculerer paa selv at kjøbe Caserne-Bygningen).

4de Juni. Stang oplæser Brev fra Sibbern, hvori berettes en Yttring fra Manderstrøm om, at det er beklageligt, at de forenede Riger skal repræsenteres af 2 forskjellige Personer, der kunne komme til at udtale afvigende Meninger. Bankdirectør Wallenberg skal møde for Sverige, Sibbern

har trøstet ham med, at de i Hovedsagen ialfald ere enige. Sibbern udtaler ogsaa som sin Overbevisning, at Kongen ej har meddelt Wergeland Stangs Brev. — Haffner andrager paa Exp. Ryes Møde i Paris for at slutte Postconvention og paa en Del yderligere Indrømmelser med Hensyn til Portoen. Beretter, at Telegrafen nu er nedlagt mellem Jylland og Arendal.

7de Juni. Min Indstilling om Opførelse af Stalde for Kavalleriet vanskeliggjøres derved, at der, i det jeg kommer i Contoret, forefindes et Tilbud fra Curator i Olsens Bo om, at man nu er villig til at fornye Contracten af 1857; men da jeg allerede fra Captein Klingenberg har faaet Underretning om, at han har gjort flere Bestillinger og Anskaffelser af Materialier, og da man meget nødig vil beholde den gamle Stald, finder jeg, at det nu fremsatte Tilbud om Contractens Fornyelse bør forkastes. Herpaa gaa Kollegerne uden nogen Modsigelse ind. Stang bemærker halvt spøgende, at jeg udsætter mig for at maatte gaa af, hvis Kongen ej bifalder Forføiningen, og at maatte tilsvare 25 000 Spd., hvis Storthinget ej godkjender den. Der opstaar længere Discussion om Notar.-Publ.-Embedet; den ender med, at Møinichen lover at gaa ind paa et af Hellieſen fremsat Forslag om, at Indtægterne skulle tilfalde Byfogden indtil 500 Spd., Resten indflyde i Statscassen. Stang vil have en Antydning om, at Overskuddet skal tilflyde Communen, hvis det ej bliver anvendt til Embedslønning i Bergen; men heri staar han alene.

11te Juni. I dette Møde kommer Stang med en Middelvejs-Redaction, som blot udtaler, at Overskuddet skal opsamles til fremtidig Anvendelse, og dennne gaa Alle ind paa. — Strid om Besættelse af Depotchefs-Posten her i Christiania, hvortil Comm. har foreslaaet Münster, Departementet indstillet Munthe. Dette bliver ogsaa Regjeringens Indstilling, idet Stang, Riddervold og Møinichen stemme

med mig og de øvrige 3, Hellieſen, Haffner og Bretteville, have udtalt ſig for Münſter. Min Bevæggrund til at holde paa Munthe er den, at han nu i 3 Aar har arbeidet for Armee-Styrelſen i Haab om at faa noget, at han blev ſkuffet ved Armee-Intendant-Embedet, og at han ikke paany bør ſkydes for Glug. Bitterhed mellem Hellieſen og mig angaaende et Forſkud til Ordenscaſſen, ſom han ikke vil honorere, med mindre han faar beſtemt Tilſagn om Tilbagebetaling inden Aarets Udgang.

14de Juni. Forſlag fra Armee-Commandoen om at lade 2 ved Vejvæſenet anſatte Capitainer udtræde à la suite, da de have ſtaaet ſurnumerære, ſaalænge den gjældende Reſolution tilſteder, modtages uden Knur af Statsraadet; kun vil man have ſurnumerær paa ubeſtemt Tid iſtedetfor à la suite, ſom ikke bruges i vor Armee. Sorenſkriver Schanche indſtilles til Byfoged i Sandefjord.

18de Juni. Hellieſen, ſom ſkal tiltræde ſin Finmarks-Reiſe St. Hans-Dag, foredrager flere større Sager, om Tilſkud til Byggearbeidet i Stockholm og om forhøjet Møblerings-Godtgjørelſe af 2000 Spd. til Statsminiſteren, Nedſættelſe af Comm. om Skibsmaaling og Toldvæſenet. Endelig bringer han under Discuſſion ſit Udkaſt til en gunſtigere Beregning af Departements-Embedsmænds Tjeneſteaar. Man bliver ſtaaende ved hans Forſlag om, at de 3 førſte Candidataar ikke ſkulle give noget Præ, heller ikke de førſte 5 Tjeneſteaar, men efter den Tid ſkulle 2 Aars Departements-Tjeneſte regnes lige med 3 Aars Sagfører-Virkſomhed, Dueligheden naturligvis forudſat. I et Aftenſelſkab hos Stang med Unionsherrerne Vogt, Aſchehoug og Platou udtale de to Sidſte ſin Bekymring over, at deres hele Arbeide maaſke gaar i Stykker, hvis Svenſkerne vise ſig umedgjørlige i et Punct om de diplomatiſke Sager.

21de Juni. Mod mit Foredrag om det af Kongen forlangte modificerede Diſciplinær-Reglement gjøres af Stang

den Indvending, at Wergelands vidtløftige Dictamen til Protocollen ikke bør medtages i Foredraget, og at dertil intet særskilt Hensyn bør tages. Herpaa gaa de øvrige Raader ind, og jeg omarbeider derfor min Indstilling. Ved Besættelsen af en Brændevins-Overcontrollør-Plads i Throndhjems Stift vækker jeg Spørgsmaal, om ikke et Par Capitainer, som ere af de ældste Ansøgere, bør komme i Betragtning. Jeg faar nogen Støtte af Stang og Riddervold; men Discussionen ender med, at Finants-Departementets Indstilling om Lensmand Gylche gaar igjennem. Hellieſen melder sin Afreise paa Søndag.

25de Juni. Min omarbeidede Indstilling vedtages og underskrives. Jeg forebrager en lignende for Marinen, da Haffner har meldt Sygdomsforfald, hvori heller ikke Wergelands Dictamen omhandles.

28de Juni. Statsraad med 4 R., Br., M. og mig. Til et Politi-Adjudant-Embede i Bergen har Justits-Departementet indstillet 3 Bergensere, men samtlige øvrige Medlemmer af Raadet formene, at almindelige Befordrings-Hensyn ogsaa her bør gjøres gjældende, hvorfor Cand. O. Moe i Indre-Departementet indstilles.

1ste Juli kaldes vi til Extra-Statsraad for at afgjøre nogle Embeds-Indstillinger, hvoriblandt Lochmanns til Professor medicinæ — fordi vi gaa ud fra, at Prinds Oscar fra den 6te denne Maaned, da Kongen reiser til Vichy, ikke kan foretage Embeds-Udnævnelser, da han ved Loven af 1863, som indeholder hans Myndighed som midlertidig Regent, ikke har større Ret, end Interimsregjering vilde have. Vi enes i Statsraadet den

2den Juli om indtil Kongens Tilbagekomst den 26de August ikke uden i Nødsfald at gjøre Indstilling om Embeders Besættelse, da de ikkun kunne constitueres. Jeg indstiller Major Munch Petersen til Afsked med 700 Spd.s Pension, idet jeg følger Commandoens Forslag. Regjeringens øvrige Med-

lemmer ville imidlertid, at han skal have 800, da man vil give ham Vederlag for hans tidligere Tilsideſættelſer til Corps-chef. Herpaa vil jeg ikke gaa ind, og Sagen gaar med Diſſents. Idet der i det følgende Statsraad den

5te Juli opkaſtes Spørgsmaal, om Interims-Regenten kan udfærdige dette Afſkeds-Document, komme vi nærmere til at granſke Beſtemmelſerne om Regentens Myndighed, og det viſer ſig da, at ved den ſvenſke Lov om denne Myndighed er Forbudet med Hensyn til Embeds-Beſættelſer indſkrænket til „Förtroende-Syſſler", det er omtrent de Embeder, ſom opregnes i Grundlovens § 22. Da Myndigheden for Norges Vedkommende henviſer til den ſvenſke Regjerings-Form, anſe vi det givet, at Regenten ogſaa for Norges Vedkommende beſætter alle Embeder, ſom ikke nævnes i Grundlovens § 22, hvilket ſtrax antages at faa Anvendelſe paa et Par Lieutenants-Befordringer, ſom jeg har til Indſtilling.

9de Juli. Fordelingen af Tillægget til Amtmændene giver Anledning til adſkillig Discusſion. Stang fegter for, at Vogt ſkal faa forøget Tillæg, og gjør rent perſonlige Betragtninger gjældende; han ſeirer ſaaledes, at Vogt faar 100 Spd. mere end af Departementet indſtillet; men Bretteville forandrer ſin Indſtilling. Brev fra Wergeland oplæſes, hvori berettes om Tumulterne i Stockholms Omegn og om Kongens Høihed, ſom dog ikke har udſat hans Reiſe, der er foregaaet i Søndags til Beckaſkog og idag derfra til Berlin og videre til Vichy.

12te Juli. I Onsdags, ſom meldt ved Telegram, har Prinds Oscar aflagt Eden ſom Interims-Regent, og man enes om, at man ſkal benævne hans Reſolutioner „Prinds-Regentens". — Enkefru Jenſen indſtilles af Statsraad Stang til at faa en liden Penſion af 340 Spd., ſaa at hun i alt af Enkepenſioner vil faa 600 Spd. Hun ſammenlignes med Biſpe-Enker, og i Forhold dertil og til Mandens Fortjeneſter af Fædrelandet er det rimeligt; men det er jo paa den

anden Side klart, at Riddervolds Datter behandles med Egard, uagtet Faderen gaar sin Vej, da Sagen behandles. Riddervold melder, at han imorgen vil tiltræde sin Badereise; det er kjendeligt, at han har ventet paa at faa denne Sag ordnet.

16de Juli. Møinichen forelæser et Brev fra Høiesteret, hvori andrages om 2 midlertidige extraordinære Assessorer, hvortil foreslaaes Birch-Reichenwald, A. Bull og Borchsenius. Stang er forarget over, at Professor Brandt er forbigaaet, og mener, at det er Partiaand, som her gjør sig gjeldende. For denne bør Regjeringen søge at holde sig fri og derfor foreslaa begge de politiske Modstandere Brandt og Birch; herpaa lover Møinichen at gaa ind. Vi ere kun 4 i Raadet, da Haffner er reist til Valders og Aall sidder i Høiesteret.

19de Juli. Møinichen har med sig i Raadet en Indstilling affattet efter Aftalen i forrige Møde, men med Navnene in blanco, da der endnu ej er indløbet Svar fra Birch-Reichenwald. Møinichen oplæser, hvad han har skrevet til Birch, og beretter om sin Samtale med ham, hvori han først har udtalt sin Misnøie med, at Beskikkelsen skulde være paa andre Vilkaar end de vanlige, og da Møinichen erklærede, at herpaa vilde ikke blive lagt Vægt, omtaler han Brandts Beskikkelse og betragter den som en personlig Fornærmelse mod sig. Under Discussionerne i Raadet indløber Svaret fra Birch-Reichenwald, hvori han erklærer, at han vil betragte Statsraad Møinichens Henvendelser til ham som ikke gjorte. Vi beslutte da at beskikke General-Krigs-Commissær Bull og Brandt, og dette gjøres paa Stedet, da jeg erklærer, at jeg har hørt, at Bull er villig til at lade sig beskikke, hvilket Bull strax efter Mødet godkjender. Stang oplæser et Brev fra Prinds Oscar, hvori han siger nogle smukke Ord til Regjeringen, taler om Opsynet med Fiskerierne og disses forøgede Udbytte; mener, at der ved Pariser-Udstillingen ej

har været mindste Tendents til at fremme Amalgamationen, som nogle norske Blade have paastaaet; forsikrer, at han staar lige ivrig paa Norges som paa Sveriges Bedste, og udtaler til Slutning sin Bekymring om Kongens Ildebefindende, som han befrygter vil forværres ved Leiren paa Gardermoen, hvis Kongen skal ligge i Telt. Jeg beder i den Anledning Stang melde ham, at der er sørget for, at H.s Mjst. kan faa Nattelogis i en forsvarlig Løftebygning.

23de Juli. Haffner, som er kommet tilbage, anmelder, at han ønsker nedsat en Commission til at undersøge Planen for Søcadetacademiet og Avancementet til Officier i Marinen, og at denne Commission bør bestaa af Søofficierer; hertil bemærker Stang og vi Andre, at det dog vel er rettest, at der i Commissionen indkommer lidt af civile Elementer; der nævnes Schwartz, Smith Petersen, Schweigaard, hvis han var at faa, og Haffner lover at betænke sig herpaa til næste Møde. Da Haffners Afreise og Wergelands Hjemkomst stunder til, yttrer Stang, at han anser det rigtigst at resumere alt, hvad der er passeret med Hensyn til Wergelands Afgang og den Operations-Plan, han agter at følge med Hensyn til ham. Det gjøres af mig, Bretteville og Møinichen det Indkast, at det vilde være godt, om Stang strax ved Wergelands Hjemkomst meddelte ham det Passerede, hvorom Stang mener han ingen Kundskab har, medens Rygter fra Stockholm vil vide det Modsatte; Stang indrømmer nok, at det sikrere vilde føre til Maalet, men mener, at det staar i Strid med Kongens Ønske og den Aftale, der gjennem Sibbern er truffet med ham; han vedbliver derfor ved sin Beslutning blot at tale med Kongen, naar han kommer hertil.

26de Juli. Stang beretter, at Forfatteren og Avis-Redactøren „Israel Dehn" (Foss) har søgt en Copist-Plads i Revisions-Departementet, da hans Svigerfader har gjort dette til Betingelse for, at han skal faa giftes. Stang har

ſvaret ham, at han anſer det uforeneligt med en Avis-Redactørs Stilling at ſtaa i Departements-Tjeneſte, og opfordrer os Andre til at erklære, hvorvidt vi heri ere enige med ham; iſaafald ville vi ikke desavouere hans Handlemaade ved at give Israel Dehn Anſættelſe i vore Departementer. Vi udtale os ialfald i Hovedſagen enige. Møinichen beretter, hvorledes han nylig har advaret Copiſten i Juſtits-Departementet A. Vinje om ikke at henfalde til Skandalen med ſit Blad „Vort Land". Stang er meget bitter imod Vinje og Excellencen Sibbern, ſom har ſkaffet ham Anſættelſe. — Haffner foreſlaaer Medlemmer af den ovenomtalte Commisſion. Vi blive enige om Commandeur Friis, Capitainerne Hagerup, Geelmuyden og Müller, Expeditions-Chef Niſſen og Schwartz.

30te Juli. Ved Statsraadets Slutning modtager Møinichen et Brev fra Høieſteret, hvor det beklager ſig over, at Regjeringen har beſtikket Brandt til extraordinær Aſſeſſor uden at have ſpurgt Høieſteret, om den vil have ham. Retten finder denne Fremgangsmaade uventet og i Strid med det ſædvanlige og hvad der utrykkelig er foreſkrevet om Advocater; den mener, at det ikke alene kommer an paa juridiſk Dygtighed, men ogſaa paa Karakteren, og at den — ſom den lader forſtaa — har vejet Brandt og fundet ham for let. Stang kommer i Fyr og Flamme, iſær da jeg oplyſer, hvad Vilhelm har fortalt mig, at Retten har havt hele Brevvexlingen imellem Møinichen og Birch. Han mener, at der bør gives Retten et Svar, ſom har Neb og Kløer. Møinichen oplyſer, at han ikke har godt for at ſkrive et ſaadant Svar, iſær da han har udeladt ſig med for ſin forrettende Expeditionsſecretaire Roll — Birchs Buſenfreund —, at han ikke billiger den brugte Fremgangsmaade. Enden paa langvarige Discuſſioner bliver, at Stang ſkal opſætte et Udkaſt til Svar, ſom ſenere ſkal gjennemgaaes. Haffner tager Afſked; han vil reiſe paa Løverdag og møde Wergeland paa Charlottenberg.

2den Auguſt. Stang beretter i Raadet, at vi kunne gjøre Regning paa at have Kongen og Dronningen her før end paaregnet, nemlig mellem 20de og 25de. Stang udtaler ſig om det Paſſende i, at Communen foranſtalter en Feſt for Majeſtæterne, og beklager, at Formandſkabets Ordfører Michelet er bortreiſt. Han henvender ſig ved Middagsbordet hos Generalconſul Crowe, hvor hele Statsraadet, det vil ſige 4, ere ſamlede til et ſybaritiſk Maaltid, til Viceordføreren Broch; men denne erklærer ej at ville befatte ſig hermed. — Under Vandringen i Parken taler Stang om Nødvendigheden af at faa Broch ind i Raadet; han mener, at Broch bør komme ind, naar Wergeland gaar af, at jeg bør [blive] interimiſtiſk Chef for Armeen, og at først ved næſte Vacance en Militær bør kaldes til. Vi tale med Broch om Chriſtiania-Drammens-Banen, ſom han mener ej vil gaa for det første, idet han er enig med mig, at man ikke kan høre paa Crowes Anbydninger om Concesſion til et engelſk Interesſentſkab anderledes end ſom en Stimulants for Storthingets Virkſomhed. — Bretteville beretter mig, at det tidligere Rygte om Fund af Guld i Tana-Elven nu har bekræftet ſig, da han igaar har faaet Telegram fra T. Dahll om udbredte Guldleier; Bretteville mener, at denne Herlighed kan bevares for Staten, og at proviſoriſt Anordning derom vil blive nødvendig. Det Ubehagelige ved Sagen er, at vi her komme i ny Colliſion med Ruſſerne. Stang omtaler i Mødet

6te Auguſt, hvorledes han har tænkt ſig, at der bør ſkrives til Høieſteret, hvilket ſynes at være uhyre vidtløftigt. Mønichen oplæſer et meget kortere Udkaſt, ſom han har opſat, og det vinder Bifald, ſaa at endog Stang anmoder ham om at lade det gaa af fremfor ſit. — Stang bringer paa Bane, at der nu er Anledning til at befordre Holth, da Rectoren i Throndhjem har udtalt ſig for ham til en ledig Overlærerpoſt og Niſſen ligeledes har tilſtyrket hans Befordring til

dette Embede. Stang opfordrer os til ſnarlig at erklære os over Sagen og bringer i Minde, med hvilken Voldſomhed han for ikke længere ſiden end i 1865 har anfaldt Regjeringen. Jeg udtaler, at der for alle Synder bør være Tilgivelſe, iſær da Holth nu i ſin Anſøgning udtaler ſig i en ganſke anden Tone end tidligere. Paa ſamme Maade udtale ſig Bretteville, Møinichen og Wergeland, ſom idag er indtraadt i ſine Functioner her, medens jeg allerede den 2den har overtaget Marine-Departementet. Vi mene alle, at Ridder-vold helſt maa ønſke Sagen afgjort forinden ſin Tilbagekomſt; paa den anden Side anſe vi det retteſt, at Kongen ſelv afgjør Spørgsmaalet, hvilket vil kunne ſke, derſom Kongen kommer tilbage omkring den 17de og holder et Statsraad inden ſin Afreiſe til Norge. Vi erfare, at Bretteville og Stang allerede har kjendt Dahlls Beretning om Guldfundet ſiden Nytaar. Kanſke Helliesens og Bonnevies Reiſer ſtaa i Forbindelſe hermed; men i ethvert Fald har man først i Thorsdags faaet Befræftelſe derpaa, og først da har Stang indberettet det til Regenten.

9de Auguſt. Stang forelæſer et Stykke af et Brev fra Prinds Oscar, hvori denne paa det Beſtemteſte fralægger ſig, hvad nogle ſvenſke Blade have beſkyldt ham for, at han ſkulde have været for, end ſige virket for en Forbindelſe mellem Prindſeſſe Louiſe og Prinds Albrecht af Preusſen. Han troer at være kjendt ſom ſaa god Skandinav, ſiger han, at man mindſt af alt bør tiltro ham at modvirke en Forbindelſe — med Kronprindſen af Danmark, ſom endog fjernt kunde være i Skandinavismens Intereſſe. Vi erklære Alle, at vi tro ham, og Wergeland tillægger, at allerede Manderſtrøm har fritaget ham for denne Beſkyldning. Prinds Oscar taler forøvrigt om foreſtaaende Krig. Stang byder os til Middag paa Mandag i Anledning af den franſke Senator Behic's — forhenværende Miniſters — Nærværelſe og anſer det givet, at hans Reiſe

til disse nordlige Hovedstæder ikke har andet Maal end Adspredelse. Dette forsikrer ogsaa Manden selv, idet han ved Middagen hos Stang i en liden „charmant" Svartale takker for en Modtagelse, der har gjort hans Hjerte godt, medens Landets uforlignelige Ynde har glædet hans Øine. — I et Brev fra Haffner omtaler han, at den Sygelighed, der efter Parisertelegram har hindret Kongen fra at følge Keiseren til Leiren i Chalons, har bestaaet i „Tagger", der forbyde ham at ride, og i Raadet den

13de August bekræfter Stang dette med Tillæg af, at det er ham forebragt, at dette Ildebefindende befrygtes at hindre Kongen i Deltagelse i Leiren, og at hans Ankomst derfor maaske bliver udsat. Stang forlader Raadet for at fuldføre et Arbeide, han har været sysselsat med, betræffende de diplomatiske Sagers Behandling i Unions-Udkastet, hvorom Vogt og Aschehoug have tilskrevet ham, og hvorom han imorgen tidlig agter at reise til Sibbern paa Klosteret for at deliberere med ham. Stang taler i Fortrolighed med mig om Sibberns Mani for, at Unions-Comiteen skal komme til et Resultat, der gjør ham ganske blind for Indholdet af de vedtagne Bestemmelser.

16de August. Wergeland meddeler Telegram om, at Prinds Oscar skal overtage Comandoen i Leiren paa Gardermoen, og dette bekræfter Stang, som kommer Kl. henimod 12 fra Sibbern; han tilføjer, at Manderstrøm har underrettet ham om, at Kongen først kommer tilbage til Stockholm den 23de, saa at vi ikke kunne vente Nogen af Kongefamilien i næste Uge. Stang taler i noget forblommede Udtryk om Giftermaalet imellem Prindsessen og — nogen 3die, forskjellig fra de to, Aviserne har gjættet paa. Det lader paa Stang, som han helst saa, at Kongefamilien blev, hvor den er; han undskylder Kongens Udladelse af at komme hid med hans daarlige Finantser. Dagen efter faar jeg Brev fra Haffner, hvori bekræftes, at Kongen sandsyn-

ligvis ej kommer hid i Høst, og hvori begjæres et af Postvæsenets Dampskibe til at hente Prinds Oscar i Uddevalla den 25de—27de.

20de Auguſt. Helliesen er hjemkommen og har overtaget sit Departement; han mener, at det ej vil blive nogen stor Affære med Guldfundet, da man neppe vil kunne udvaske for mere end 60 à 96 Skilling daglig. Han beretter, at han har givet Ordre til at forandre Tomt for Kirken ved Jakobselven, uagtet derved vil smides et Par hundrede Daler. Stang meddeler Telegram fra Berlin, som bekræfter, at Kongens Reise til Norge er „inhibé", og fra Stockholm, som bekræfter, at Prinds Oscar kommer hid den 27de. Møinichen beretter, at Høiesteret atter har svaret paa Skrivelsen om extraordinær Assessor, og mener, at Retten nu gjerne kan beholde det sidste Ord. Dette mener Stang paa ingen Maade bør ske, da Retten da vil paastaa, at den har slaaet Regjeringen. Stang mener, at der bør svares hvast, og at man bør antyde, at Høiesteret — hvis den ej er tilfreds med Departementets Udtalelse, kan faa Sagen forelagt Kongen. Heri ere alle enige, og Møinichen erklærer at ville rette sig efter Flerheden.

23de Auguſt forelæser Møinichen Udkast til en Skrivelse til Høiesteret, som Stang finder for tam, hvorfor han tilbyder sig at gjøre Udkast til en hvassere. Det meldes ved Telegraf, at Prindsen først kommer den 28de. Jeg reiser ned til Værne Kloster til Sibbern. Han meddeler mig blandt andet, at det er Haffner og ikke Kongen, som har udkastet Ideen om, at Konow nu maatte gaa af. Haffner havde derom skrevet til Finn Wedel og bedet ham til beleilig Tid at forberede Kongen paa dette Skridt og formaa ham til ved sin Ankomst hertil at sige Konow til. Dette Brev havde Finn forevist Kongen, som derover var blevet vred og havde yttret: Haffner skrev mig til i forrige Uge og bad om et Postmester-Embede for sin Svoger Malthe;

hvorfor kunde han ikke selv skrive om Konow? Nu vil jeg ikke opfylde noget af hans Ønsker. Kongen vil ikke have Valeur til Admiral og overhovedet ej til noget nyt Tillidshverv; det var derfor, han i Foraaret udstrøg Valeur af Befæstnings-Commissionen. Dette staar klarlig i Forbindelse med hans Mistillid til Prinds Oscar. Det forklarer mig ogsaa en Yttring i et Brev fra Haffner, som jeg forefinder ved min Tilbagekomst, nemlig om det Uvisse i, om han nogensinde mere kommer til at benytte sit Departements-Locale, som jeg har ladet oppudse.

27de August. Stang forelæser et Udkast til Svar til Høiesteret, som er langt og doctrinært; men det foretrækkes dog for et kortere, som kun siger, at man fremdeles finder ej at kunne imødegaa Høiesterets Paastand, men at man vil forelægge Sagen for Kongen, om det ønskes af Retten. Det besluttes, at Møinichen og Hellieſen skal nærmere prøve og endelig vedtage det Stangske Udkast. Stor Strid, om det skal bifaldes, at et Legat paa 1000 Spd. til Botne Skolevæsen kan indsættes i Sognets Sparebank. Kun jeg er enig med Riddervold; selv Møinichen, som nylig forud som Chef for Finants-Departementet har tilraadet Bifaldet, stemmer derimod. Riddervold tager Sagen tilbage. Holth indstilles til constitueret Overlærer ved Throndhjems Skole i en meget moderat Indstilling; men han taler meget om, at han ligesaa gjerne vilde lade ham fast udnævne med det Samme, hvilket Stang og vi andre modsætte os, da det strider imod Aftalen med Holth.

28de August modtage vi Prinds Oscar Kl. 2, og Stang feterer ham til Middag med en hel Del svenske Officierer, som ere befalede til Leiren paa Gardermoen, hvorhen Prindsen afreiser den følgende Morgen. Prindsens Optræden er temmelig theatralsk; han omfavner paa Kvantsvis Stang og Sibbern, gaar ned og aftakker Borgervagten, gaar næsten en hel Time og taler med de opvartende Honoratiores.

Flere af Svenskerne saasom Søderhjelm og Anckarcrona af Artilleriet ere høist affable Folk.

30te August. Sibbern kommer ned og tager Afsked med Raadet. Telegrammet fra den foregaaende Dag om, at Unionscomiteen i Varberg har endt sit Møde og underskrevet et Udkast, omtales. — Stang beretter efter et Brev fra Vogt, at Bildt, som efter Tilbagekomsten fra Udlandet med Kongen har mødt i Comiteen, har truet med Dissents; men man mener, at han ikke vil iværksætte denne, medmindre han faar Lagerhjelke med sig. Sagen om det Botneske Legat afgjøres idag efter Riddervolds Indstilling. Bretteville foredrager om en ny Placat om Kvarantæne, som vækker en længere Discussion, da man vil have yderligere Indskrænkninger, end Indre-Departementet har foreslaaet; jeg holder med Indre-Departementet, og Sagen udsættes. Stang beretter, at en Hr. Fick har tilbudt sig at skaffe Regjeringen og Aviserne ferske og directe Telegrammer fra sit Bureau, naar man vil udvirke, at de behandles som officielle Depecher. Hertil har Stang indledet de fornødne Skridt gjennem Telegrafdirectøren. I en Samtale, jeg den følgende Dag har med Stang, hvori han beretter, at han ud i Maaneden vil skrive til Kongen om Wergelands Afgang og begjære Samtykke til at afhandle Sagen directe med Wergeland, bekræfter han tillige, hvad Sibbern har meddelt mig om Forholdet imellem Haffner og Kongen, og fortæller mig, hvorledes han ifjor, da Kongen var her, var kommen op i en liden Affære, idet Kongen havde meddelt ham, at Haffner havde forelagt ham Alternativet enten at „høre" ham eller lade ham gaa af som Admiral. Kongen havde da spurgt Stang, hvad han syntes om Capt. Ihlen, som Haffner sigtede til, hvortil Stang svarede, at han betvivlede, at Ihlen nogensinde vilde vinde almindelig Tillid. Stang beklagede sig over Haffner, at han var formeget Hofmand, at han begjærte hans Understøttelse uden at sætte ham fuldt ind i Forholdene.

3die September. Møinichen fremlægger Unions-Comiteens Arbeide; det viser sig efter Stangs Forklaring og Udvikling, at Bildt dog er bleven staaende alene med en Dissents, ligesom de svenskes Tiltræden til Arbeidet og deres Anbefaling af Samme er meget tynd; man enes om, at for det Første Intet skal trykkes, og at det er Sverige, som vil have at tage Initiativet til Sagens Fremme. — Ved Indstillingen angaaende Besættelsen af Fjælbergs Sognekald ere alle enige med Riddervold om den vel anseede Capellan Holtermann; men Stang faar dreiet Indstillingen hen til Fordel for Sognepræsten i Nabokaldet, Schanche, som ligger i Strid med sin Menighed. Vidtløftig Discussion om, hvorvidt Folkelæsebogen skal udgives uforandret, eller om der, som Stang vil, skal nedsættes en ny Commission for at omarbeide den. Hellieſen og jeg fremhæve, at man ialfald ej bør tænke paa gjennemgribende Forandringer, da man derved uden tilsvarende Fordel belaster Publicum, som nu i 100,000 Exemplarer har den ældre Udgave ihænde. Stang har især imod de Affnit, hvori Bogen er delt, og vi ere enige om, at disse bør udelades. Jeg vækker Spørgsmaal, om man ikke aldeles burde afskaffe Præsternes Erklæring om Straffangers Benaadning, hvilket jeg mener vilde have en fordelagtig Indflydelse paa denne deres Virksomhed og fjerne den Opfordring til Hykleri, som nu ofte stikker frem. Møinichen vil ialfald ikke gjøre nogen Forandring i det Bestaaende. Ved at foreslaa Sorenskriver Feyer til en Pension af 700 Spd. forlanger Stang, at man skal tilføje, at det er i Betragtning af Mandens usædvanlig lange og hæderlige Tjeneste, da 600 Spd. ellers bør være Maximum. Brev forelæses fra Geschworner Dahll, hvoraf fremgaar, at Guldfundet i Finmarken synes at faa større Betydning; men han erklærer, at man i hvert Fald ikke bør tænke paa andet end det engelske System i Nyholland, hvorefter enhver Guldvasker erlægger en aarlig Kjendelse og afleverer sit Udbytte til Staten mod et lidet Afdrag til Fordel for Fiscus.

6te September. Brev fra Meldahl forelæses, hvorefter Kongen fremdeles er lidende, og hvori berettes, at Majestæten endnu ikke har opgivet Haabet om at komme hid senhøstes. Nogen Strid om en ny Choleraplacat, hvoraf det atter viser sig, at Flerheden er for de strengere Forholdsregler. Jeg holder mig til Medicinalstyrelsen. — Bretteville melder, at Jernbane-Projectet Christiania—Drammen nu er færdigt, og der discutteres om Maaden at tilvejebringe Midlerne paa.

10de September. Meldahls Brev beretter, at Kongen saa mindre godt ud, og at Dr. Lundberg havde yttret, at der neppe var at tænke paa nogen Norges-Reise iaar. Møinichen beretter, at Professor Aschehoug har fremsat Krav paa Erstatning for Tab ved at have maattet opgive sin Stilling ved Morgenbladet i Anledning af Unions-Comiteen, og at han ansætter dette til 4 à 500 Spd. Stang bekræfter, at han allerede ved sin Indtrædelse har anhængiggjort en saadan Fordring, og at den ej kan bestrides; men han foreslaar den mindste Sum.

12te September. Større Middag hos Prinds Oscar, hvor der udtales megen Tilfredshed med Prindsen som Overstbefalende ved den i Mandags sluttede Leir.

13de September. Der indstilles 4 geistlige og 3 civile Embeder, som alle gaa uden Dissents, uagtet der discutteres og voteres stærkt om nogle af dem. Strøm indstilles enstemmig til Borgemester i Throndhjem.

14de September. Afskedsmiddag hos Stang for Prinds Oscar, som vi Kl. 7½ følge ombord i Nordstjernen, hvormed han drager afsted til Götheborg.

17de September. Ved Besættelsen af et Politimester-Embede, hvortil Sagfører L. Aas er indstillet, gjør Helliesen Indvending mod denne, at han formodentlig vil beholde sine private Forretninger som Sparebank-Kasserer og Commissionær; Stang tilraader at erhverve sig Vished herom,

hvorfor Sagen udsættes. Discussion om, hvorvidt det kan tilstedes Assessor Paludan længere at bestyre sit Embede ved Andre; det besvares benegtende. — Jeg forebrager ny Postconvention med Frankrige.

23de September. Haffner, som er kommen hertil for at hente sin Familie, har Begjæring til Wergeland og mig om at opgive, hvad Udrustning og Holden under Vaaben af vore 2 Fregatter, 1 Corvett, 1 Monitor og 5 Dampkanonbaade samt af 14 Bataillioner Infanteri, hver paa 750, 600 Hestfolk og 40 Kanoner vil koste, da han under Opholdet i Paris har aftalt med Napoleon for Norges Vedkommende at tilvejebringe denne Styrke for at agere mod Preussen som Frankrigs Allierede. Han venter daglig, at Napoleon vil spørge ham, hvad Frankrig vil have at betale i Subsidier; derfor vil han have den anførte Oplysning paa rede Haand. Haffner nærer som mig ikke stor Frygt for, at der virkelig vil blive Udrykning. Det vil blive interessant af Danmarks Holdning under Forhandlingerne med Preussen om Slesvigs Deling at slutte sig til, hvorvidt det stoler paa Frankrigs Krigserklæring til Vaaren eller ej.

24de September. Riddervold anmelder, at Biskop Essendrop i Tromsø har tilstillet ham sin Ansøgning om Stiftsprovstiet her i Christiania, som kun ønskes betragtet som officiel for det Tilfælde, at Biskopen kan komme i Betragtning. Vi mene Alle, at Essendrop maa være en særdeles betragtelig Ansøger, og at Jørgen Moe, som hidtil er den eneste officielle Ansøger, maa vige Pladsen for Essendrop. Tandberg, som endnu ikke har indgivet sin Ansøgning, antages i Tilfælde ogsaa at maatte staa tilbage for Essendrop, ligesaa Chr. Døderlein i Asker, som underhaanden har forhørt sig om Udsigterne. Jeg har en Strid, om Medlemmerne af en Torpedo-Commission, om hvis Nedsættelse jeg indstiller, skal udnævnes af Kongen eller tilcommanderes.

27de September. Besættelsen af Politimester-Embedet i Stavanger vækker atter længere Discussioner angaaende Sagfører L. Aas og Advokat D. Faye Hansen. Helliesen og jeg stemme imod Aas og alle imod Hansen. Stang driver den yngste af alle Ansøgerne, Klem frem til No. 3. Jeg holder paa Danielsen. Brettevilles Indstilling om lønnede Consulater og Inddragning af flere ulønnede og lønnede Do. gjør Stang til Gjenstand for en gjennemgaaende Kritik, idet han fremhæver . . . . . [1] ikke er fri for at lægge an paa at skabe nogle velaflagte . . . . . i Frankrig, Algier, Italien og desl., som kunde afgive Befordring . . . . . jægere (Bernhoft Forfatter af Indstillingen) maa ventes at ville . . . . . paa den svenske Rigsdag og derfor maa forfattes med megen . . . . . saa at man ikke skal klage over, at Norge er for fordringsfuldt. Jeg . . . . . ham med Medhold heri, men vil dog, at man skal udtale sig imod, hvad der virkelig er Misbrug, navnlig imod, at Consulsfondet paa saa mange Steder bidrager til Ministerkassens Udredelser. Brettevile lover at omforfatte Indstillingen. Dagen efter kommer Stang til mig og forelæser først et Brev fra Sibbern, hvori meldes, at Kongen synes at være bleven meget ærgerlig over Stangs seneste Brev angaaende Wergelands Afgang, idet Wergeland nu, da Udsigterne til Krig ere mere truende end nogensinde, er umistelig. Sibbern beretter, at Kongen har erklæret selv at ville skrive; men da han paa Mandag skal undergaa den bebudede Operation, og det vil medtage 6 Uger, inden han vil være ved fulde Kræfter igjen, mener Sibbern, at det vil vare en god Tid, inden det kongelige Løvte opfyldes; imidlertid har Stang ½ Time senere faaet egenhændigt Brev fra Kongen, hvori han nærmere indlader sig paa den politiske Situation og udvikler, at [da] Krig til Foraaret er uundgaaelig, vi da ej kunne forblive

[1] Her og i det følgende skriver Lakunerne sig fra, at et Blad af Manuskriptet paa flere Steder er læderet.

neutrale og maa operere sammen med Frankrig. Kongen mener, at han vil kunne mestre et overordentlig Storthing, [men] til at forberede alt til Udrykningen har han Ingen, som han kan skjænke sin fulde Fortrolighed — en Civil kan der ej være Tale om — derfor kan [han] ikke give Wergeland Afsked, selv om han maatte ønske saadant. Imidlertid kan han ikke modsætte sig, at Stang forhandler Sagen med Wergeland. Vi mene, at om der skulde blive Tale om Udrykning, da er Wergeland ligeoverfor Storthinget mere umulig end nogensinde; men vi nære begge det Haab, at de forenede Riger maatte kunne holde sig neutrale, og at dette vilde være det klogeste. Jeg er enig med Stang i, at han bør udsætte en 14 Dage at tale med Wergeland, indtil Operationen er vel over.

1ste Oktober. Bulletin fra Stockholm melder, at Operationen er gaaet godt, og at Kongen befinder sig vel. Consulatsagen afgjøres, ligesaa det vanskelige Spørgsmaal om Randsfjordbanens Endepunkt. Vi følge uden Dissents Jernbane-Bestyrelsens Forslag, der synes os baade det bedste og det billigste.

4de Oktober omstyrtes en Indstilling angaaende Besættelsen af Baklandets Kald, uagtet Ingen under Circulationen har erklæret sig derimod, idet en Fætter og Svoger af Aschehoug foretrækkes for en Frich, som Riddervold har bragt i Forslag. Sagen er, at Riddervold selv gaar over. — Professor [Rasmus] Nielsens Forelæsninger er høist tiltalende.

8de Oktober. Efter Statsraadet samles Hellieſen og jeg hos Stang, som forelæser os et Brev fra Sibbern, hvori denne udførlig begrunder sin Mening, at Stang ikke nu bør tale til Wergeland, men insistere hos Kongen paa, at denne meddeler . . . . . Wergeland. Sibbern fremhæver, at man ved . . . . . [hend]ende . . . . sig til Wergeland stiller Tingen paa Spidsen, og at . . . . . maa være

belavet paa en Bryðning af det nuværen[de] . . . . . og et ſkandinaviſt Raad i Stedet, medens man ved at . . . . . maa kunne naa Maalet uden ſaadan Følge. Stang . . . . . tilbøjelig til at følge Sibberns Raad, men erklærer at ville . . . . . med at fatte ſin Beſlutning, indtil han faar talt med Meldahl, ſom ventes at komme hjem paa Thorsdag.

11te Oktober. Meldahl kommer og hilſer paa Raadet, og Møinichen ſiger Farvel. Beſættelſen af Ullensaker Sognekald, ſom Stang indſtiller med Hall, Guldberg og Hanſteen, vækker endel Brøvl, da Helliesen ſtemmer paa Laſſen og flere med ham; men Reſultatet bliver, at Sagen gaar efter Indſtillingen. — Meldahl beretter mig ſenere, at Kongen ikke har viſt de ſvenſke Miniſtre større Fortrolighed, end han har viſt de norſke, idet han kun for dem har omtalt ſine Forbindelſer med Napoleon i ſamme almindelige Udtryk, ſom han altid pleier at raabe „gare le loup".

16de Oktober. Lappeſagen optager næſten hele Mødet; jeg kommer ingen Vej med mit Forſvar for de Faſtboendes Rettigheder. Jeg mødes med den afgjørende Indvending, at Forholdet grunder ſig paa Grændſetractaten, ſom det ikke ſtaar i Norges Magt enſidig at ophæve. Stang anmelder, at han har ſluttet Aftale med et Telegrambureau i Kjøbenhavn om at levere Regjeringen og vore Dagblade Telegrammer directe, og at det er udvirket, at de ſkulle være prioriterede. Det overdrages mig, ſom Poſt-Departementets-Chef, at faa formelig Contract herom ſluttet.

18de Oktober. Stang melder, at Kongen fremdeles har maattet holde Sengen, og at derfor endnu ej er afholdt norſk Statsraad, men ſaadant ventes imorgen. Kongen har det endnu ſtadig med . . . . . Flere Embeder gaa uden Diſſents. Strid, om man bør give en Bondegut Myndighedsbevilling, for at han kan lede Faderens Gaard og forſørge ſine Søndſkende, hvilket hans Curator modſætter ſig . . . . . er ivrig derimod. Sagen gaar.

22de Oktober. Stang meddeler, at Statsraadet [har væ]ret holdt ved Kongens Sygeseng, den han antages at komme til at [hold]e endnu i 14 Dage. I Anledning af et Foredrag fra Kirke-Departementet om, at der skal svares Afgift til Tiendefondet af Tran tilvirket af Ishavs-Sæl, gjør Stang gjældende, at han har afgivet en Betænkning om dette Spørgsmaal og deri udtalt sig imod Tiende-Pligtigheden; da dette ikke er berørt af Departementet, som alene paaberaaber sig 20 Aars Praxis og mener, at Domstolene faar afgjøre Sagen, hvis Vedkommende ikke er tilfreds med den hidtil fulgte Anvendelse af Loven, bliver Stang ivrig og forlanger Sagen udsat til nærmere Drøftelse. Til Sætersdalens Foged-Embede har Hellieſen indstillet Fuldmægtig Bärnholdt, Sagfører Barth og Fuldmægtig Peterſen af Revisions-Departementet. Stang vil have Peterſen til No. 1; men Hellieſen paaviſer, at efter det vedtagne Forhold imellem Departements-Tjeneſte og Sagførere maa Ordenen blive som af ham foreslaaet. Stang mener at spore en Tendents til at tilsidesætte Revisions-Departementet, hvilket Hellieſen benegter, men paastaar derhos, at dette, naar Sammenligningen skal være med de øvrige Departementer, vilde være berettiget, da Revisions-Departementet med Føje anſees ringere end de andre; herover bliver Stang alvorlig vred og erklærer, at han nu vil iværksætte, hvad han før har tænkt paa, at anholde hos Kongen om at faa et andet Departement. Han bliver end mere opsat, idet det ved Voteringen om Forholdet imellem Bärnholdt og Peterſen viſer sig, at Flerheden giver Hellieſens Indstilling Medhold, og der falder mange bitre Ord mellem de to Stormagter. Jeg finder, at Hellieſens Yttring var høist utidig og fordomsfuld; men jeg ærgrer mig over, at Stang skal optage Ordene som personlige. —

(24)de Oktober forelæser Stang os (Hellieſen og mig) et Brev til Kongen, hvori han atter insisterer paa, at Wergelands Afgang ikke maa udsættes udover Aarets Udgang,

og at navnlig 1ſte Brigade ikke maa beſættes, forinden der er givet Wergeland Anledning til at vælge denne Retræte. Stang meddeler os, at det er ham berettet, at Kongen bliver mørkrød i Anſigtet, naar denne Sag bringes paa Bane, ja, at det troes af Sibbern, at Kongen har ſat ud ſin Alliance med Kejſeren og ſin Forudſætning om Krig til Vaaren for at have dette Paaſkud at ſtøtte ſin Modſtand til. I ſit Brev forudſætter ogſaa Stang, at det ud paa Vinteren vil ſtadfæſte ſig, at Brud paa Freden ikke for os er at befrygte. Hellieſen inſiſterer igjen paa, at Stang ſkal meddele Wergeland, hvorledes hans Kolleger opfatte hans Stilling i Raadet; men jeg er enig med Stang i, at naar dette ikke ſkete, ſtrax Tingen ſattes i Bevægelſe, er det nu ikke beleilig. Stang forudſætter, at Wergeland vilde ſvare, at det er en Sag imellem ham og Kongen, og at Intet vilde kunne udrettes uden ved et formeligt Brud. Et ſaadant forudſer han viſtnok; men han ønſker dog viva voce at udrede Sagen med Kongen og ikke blive fældet ved et Penneſtrøg uden at kunne ſvare for ſig. Samme Dag taler et Par Officierer igjen om, hvor umulig Wergeland er, idet han erklærer Budget og Grundlov og Lovgivning for noget Snaus, ſom man ikke behøver at bryde ſig om. Enhver anden Chef, yttres der, vilde være at foretrække for ham.

25de Oktober. Stang er fjendelig forſtemt og taler meget lidet. En Sag fra Kirke-Departementet om Kvænernes Gudstjeneſte i Vadsø vækker Discuſſion. Stang gaar med Wergeland til den Yderlighed, at han ønſker, at man ſkulde ſkaffe Kvænerne fuld Gudstjeneſte og fuldſtændig Underviſning i deres Modersmaal og Intet gjøre for at fornorſke dem. Dette mener Riddervold og vi andre er at gaa forvidt, og at vore Beſtræbelſer dog maa gaa ud paa at gjøre dem til Norſke. Forøvrigt er Stang og Hellieſen imod enhver Hentydning til det Politiſke ved Sagen i Indſtillingen, og Riddervold lover at udſlette ſaa meget ſom muligt en-

hver Hentydning til Frygten for det kvænske Elements Overvægt. Da ingen af Præsterne i Vadsø kunne tale Kvænsk, gaar Indstillingen kun ud paa, at Prækenen skal oversættes for dem ved Tolk, og at Altertjenesten og Sangen skal foregaa paa Kvænsk. — Amtmand Kyhns Constitution i Nordre Osterdalen omstyrtes, saa at Strøm beholder Embedet, indtil en ny Sorenskriver kan blive udnævnt.

29de Oktober. Hellieſen foredrager 6 Told-Embeders Besættelse, hvoraf de 4 gaa uden Dissents og videre Discussion. Ved Fredrikstad Toldcasserer-Embede, som allerede Aftenbladet har sagt indstillet med Oberstlieutenant Scheel, men hvortil Finants-Departementet har indstillet Toldcasserer Hoff, foreslaar Wergeland, Bretteville og Stang Scheel, og han bliver enstemmig indstillet. Ved Porsgrunds Toldcasserer-Embede, hvortil Finants-Departementet har indstillet Toldkasserer Opsahl, stemmer Meldahl, . . . , Bretteville, Riddervold og Stang for Depotforvalter Moe, medens Wergeland stemmer for Ritmester Lassen, hvem Hellieſen har nævnt som No. 3, fordi Prinds Oscar fra Kongen har bedet ham om, at han maa blive nævnt. Meldahl og jeg gjør gjældende, at hvis man ikke vil have Lassen udnævnt, saa maa man heller ikke nævne ham, og efter langvarige Discussioner blive alle enige om at nævne Moe, Opsahl og Oppegaard, undtagen Wergeland, som ikke paa nogen Maade vil give efter, og som tydeligvis har . . . . . vejen, hvilket jeg ogsaa siger ham, men uden Nytte. — Følgen vil blive, at Lassen faar Embedet.

1ste November meddeler Stang, at der er aabnet Underhandlinger med Japan om Søfarts-Tractat gjennem den hollandske Generalconsul i Jeddo, til hvem Fuldmagt under 20de(?) forrige Maaned er sendt. Stang klager over, at Revisions-Departementets flinkeste unge Candidater kapres bort af de øvrige Departementer, og beder os Andre at advare vore Underordnede mod sligt Udæsen. Hellieſen benegter

Factum for sit Departements Vedkommende; men jeg overbeviser ham om, at sligt fornylig er hændt hos ham med L. Nielsen. Meldahl foredrager foreløbig en Ansøgning fra Nordalen paa Søndmøre om Erstatning for en ulovlig Straf for 7 Reservesoldater, som ere af Brigadechefen ilagte 4 Dages mørkt Fængsel for at være udeblevne fra Exercitien i forrige Aar, til hvilken de af en Feiltagelse ej var blevne tilsagte, skjønt de nok havde hørt Tale om Mødet. Generalauditøren har erklæret Straffen urigtig; men Spørgsmaalet erkjendes saa tvivlsomt, at man ej bør drage Jurisdictions-Chefen til Ansvar; derimod udtaler man sig for, at Vedkommende bør faa sine Udgifter ved Reisen til Trondhjem godtgjorte af Militærfondet, og at derfor Armee-Departementet bør foredrage Sagen. Jeg faar afgjort den kinkige Sag om Godtgjørelse til de Søofficierer, der siden 1859 have forrettet som Formænd i Districts-Commissionerne i Christiania og Bergen.

5te November. Bretteville omtaler et Besøg, han har havt af Amtmand Rogstad i Anledning af de mortificerende Udfald, som Dagbladene nylig have havt imod hans Dygtighed. Rogstad har lovet at ville søge sig ind i Dommer-Embede igjen. Rogstad har ogsaa været hos mig og ført Tale om, at de administrative Forretninger ikke smagte ham, og at han derfor agter at søge sig tilbage i Dommer-Embede. Sagen er, at han maa gjøre dette; thi han viser sig uduelig til Amtmands-Embedet. Bretteville forelæser et Brev fra Amtmand Holmboe om, at han har givet to Trøndere, Stub og Sellander, Tilladelse til at grave Guld paa Statens Grund i Finmarken, og at disse have fundet Udsigterne bedre end forespeilet af Dahll. Spørgsmaalet om deres Ret til i dette Stykke at benytte Bergværksloven har han søgt at holde aabent. Wergeland meddeler, at han af Kongen er kaldt ind til Stockholm, og at jeg imidlertid maa overtage Armee-Departementet. Stang antager ikke, at denne Kaldelse staar i Forbindelse med hans seneste Brev angaaende Wer-

gelands Afgang. Han telegraferer derom til Sibbern, og efter Raadet den

8de November meddeler han Hellieſen og mig, hvad ogſaa Haffner har ſkrevet til mig, at Kongen ikke har talt et Ord til nogen af Statsraaderne herom, og at disſe have faaet det at vide dels gjennem General Fleiſcher, ſom nu er derinde, og dels gjennem Chirurg Finne! Haffner yttrer den ſamme Formodning, ſom Sibbern har udtalt, at Kongens Tale om Krigsruſtning er et Comedieſpil for at gjøre Wergeland uunddværlig. Stang opfordrer os igjen til at erklære vor Mening om, hvad der ſkal gjøres, hvis Kongen beſtemt negter at afſkedige Wergeland, og vi mene begge, at vi maa blive ſtaaende ved Aftalen om at indgive vor Afſkedsanſøgning; thi ſelv om den almindelige Opinion ikke vilde fordømme os for at beholde Wergeland, ſaa vilde vor Stilling ligeoverfor Kongen blive nedbrudt, medens vi derimod ved at gaa af [, vilde give] et Exempel, der vilde gavne Styrelſen ligeoverfor . . . . . Stang lover at bringe Sagen paa Bane under Wergelands Fraværelſe. Stang omtaler, at Kongens Livlæge De Beſche ſkal have yttret, at Kongens Tilſtand efter de Forklaringer, han havde faaet af Lægerne derinde, ikke var uden Bekymring, og at han havde uſunde Vædſker i ſig, og at man muligens kunde frygte for en Pyhæmi. Vi ere enige om, at det afgjørende Slag ej bør ſtaa, førend Kongen er friſk igjen. — Mandagen efter kommer Fleiſcher og melder, at Kongen er meget kjæk, at Saaret er næſten gjengroet, og at han for det meſte er oven Sengen; han antager, at Kongen vil have Wergeland ind for at holde et Slags Krigsraad. Dette beſtyrkes ved Sibberns Brev, ſom Stang delvis oplæſer i Raadet den

12te November, hvor Meldahl bringer paa Bane en fra Udenrigsminiſteren ham tilſtillet Foreſtilling fra Secretæren ved Legationen i Conſtantinopel angaaende et Kongeligt Reglement for Udøvelſen af Conſulernes Jurisdiction der og

andre Steder, hvor de efter Tractat eller Folkeret tilkomme saadan over Svenske og Norske. Vi ere enige om, at et saadant Reglement ikke kan faa videre Betydning, medmindre Kongen ved Lov faar Myndighed til at udfærdige saadant. Man anser den nuværende Secretær Bødtker for en Anstaltmager, som lægger an paa at gjøre sig vigtig. Man enes om, at Meldahl gjennem Sibbern foreløbig skal indhente den svenske Justitsministers Tanker om Spørgsmaalet.

15de November. Stang giver i Raadet fuld Beretning om, hvad han har foretaget med Wergeland, men opfordrer dog ikke udtrykkelig nogen til at erklære, om han vil være med paa at drive Tingen til det yderste. — Bretteville beretter, at Lieutenant Annerstedt skal sendes til China som constitueret Consul, og at der har været Spørgsmaal, om Sagen kunde afgjøres uden den norske Regjerings Betænkning, men at Bretteville havde svaret, at saadan skulde kunne gives inden 8 Dage, hvorefter Manderstrøm „med sin vanlige Forekommenhed" havde erklæret at ville rette sig herefter, hvortil jeg bemærker, at det dog var det mindste, han kunde gjøre, naar Manderstrøm tager sig den Frihed at disponere over Posten paa Forhaand. Længere Discussion, om Indre-Departementet bør forbyde Bergmesteren at give Muthnings-Brev paa Guldvaskning i Finmarken, som Helliesen vil, eller om det skal tilkjendegive ham sin Formening, at saadant er urigtigt, som Stang, Meldahl og jeg vil. Vi ere Alle enige om, at det ligger udenfor Bergværksloven. Hellieſen klager over Pengemangel, men vil ikke sælge Statsobligationer; han opfordrer derimod de øvrige Departementer til at holde inde med nye Foretagender. Bretteville nævner i den Anledning, at han har 150 000 Spd. af Brandhjælpen staaende paa Folio, hvilket viser, at jeg havde Ret, da jeg paastod, at han kunde spare det sidste Laan hos Hambro. Søndag Morgen kommer Stang op til mig og forelæser et Brev fra Sibbern, hvori udtales den Tro, at Wergelands

Nærværelse i Stockholm ikke staar i nogen Forbindelse med hans Udtræden af Raadet, og at Kongen er mere bestemt end nogensinde paa at modsætte sig Raadets Ønske; han er bestyrket deri ved en Meddelelse fra Øverste Kammerherre Løvenskiold, som nu er der inde, til Haffner om, at Kongen havde betroet Løvenskiold, at Oberstlieutenant Hoff skulde udnævnes til Brigadechef efter Michelet. Stang udtaler den Mening, at det bliver det Bedste, at man, naar Michelets Afskedsansøgning indkommer, i det samlede Raad taler til Wergeland om hans Afgang, og hvis det ikke frugter, at man in corpore gjør Forestilling til Kongen derom. Jeg paapeger, om det ikke skulde være det Bedste, at Stang reiste ind og talte med Kongen. Forøvrigt beretter Sibbern, at Kongens Saar er gaaet op igjen og har blødet stærkt, og at Lægerne i det Hele ikke vare ret fornøjede med Tilstanden.

.. **November.** Discussioner om en Indstilling fra Justits-Departementet i Anledning af Storthingets Misbilligelse af, at Wergeland i forrige Budgettermin havde indført en ny Armee-Plan, som var stridende mod Storthingets Armee-Bevilgning. Jeg mener, at man bør tage den Ting temmelig let, da det dog maa erkjendes, at man var sig bevidst, at man kun vedtog den nye Plan, fordi det ansaaes nødvendigt i Anledning af 1864 Aars Udrykning, og at man senere lod Planen bestaa i Haab om, at Storthinget skulde bifalde den; heri er Helliesen enig, men Stang mener, at man ikke skal gjøre nogen Indrømmelse, uagtet ogsaa han erkjender, at Kongen ikke kan faa en Armee-Plan sat igjennem, hvis ikke Storthinget bifalder den ved at bevilge overensstemmende med den. Meldahl lover at omarbeide sin Indstilling. Bretteville foredrager sin forhen omtalte Indstilling om Premier-Lieutenant Annerstedts Constitution som lønnet Generalconsul for China og tilgrændsende Districter i Hongkong. Efter Raadet forelæser Stang for Helliesen og mig et Brev fra Sibbern, hvori han udtaler som sin be-

ſtemte Formening, at Kongen ikke har talt med Wergeland om hans Afgang inden hans Afreiſe derfra i Søndags. Onsdag Middag kommer Stang og tager mig med til Helliesen for at fortælle os om ſin Samtale med Wergeland, ſom efter ſin Tilbagekomſt igaar Aftes ifra Stockholm er kommen for at hilſe paa ham. Stang ſpørger, om der ikke var paa Bane imellem Kongen og ham, at han ſkulde gaa af; hertil ſvarer Wergeland Nej og beretter, at han to Gange i dette Aar har ſpurgt Kongen, om han ikke ønſkede, at han ſkulde ſøge 1ſte Brigade, nemlig i Februar og i Juni, men at Kongen begge Gange har ſvaret beſtemt benegtende. Stang fortæller ham da alle de Skridt, han efter Overlæg med Kollegerne har gjort for at bevæge Hs. Majſt. til at give Wergeland Afſked, og at det fremdeles er hans og vor Alles Mening, at Wergeland bør benytte Leiligheden til en hæderlig Retræte, men at Wergeland dertil ſvarer, at han ikke har ſøgt den Poſt, han indehar, men naar han engang er kommen ind i den, vil han ikke trække ſig tilbage, før Kongen finder ham uſkikket til dette tunge Hverv; at der endnu ſtaar meget tilbage at ordne; at han ikke ved Nogen, ſom kan gjøre det ſaa godt ſom han; at han ikke agter paa Avisſkriget, men troer, at hans Beſtræbelſer har vundet alle Forſtandiges Anerkjendelſe inden Armeen. Det lader, ſom om Stang i nogen Grad er bleven paavirket af Wergelands ſtormodige Udeladelſer, thi han taler om Muligheden af at lade Tingene gaa deres Gang og om, at han aldeles ikke er vis paa, at en Brydning af Raadet vilde vinde Nationens Sympathi, idet han forudſætter, at en beſtemt Henvendelſe til Kongen fra ham, Helliesen, Sibbern og mig — om de øvrige Kolleger er han ikke vis paa, at de vilde gaa med os — om vor Afſted, naar Wergeland ſkal blive ſtaaende, ikke vilde blive modtagen af Kongen, ſom i Løvenſkiold, Aſchehoug, Vogt og O. J. Broch ſandſynligvis vilde finde villige Mænd til at indtræde med Wergeland. Helliesen

holder imidlertid paa den tidligere Aftale, at vi bør lade det komme til et afgjørende Slag, og Stang lover i Begyndelsen af December atter at skrive til Kongen.

22de November. Ved Besættelsen af endel Præstekald vækkes paany Spørgsmaalet, om Embedsmænd over 60 Aar skulde forflyttes, og det vedtages med Hensyn til Provst Fleischer i Vegø og R. Olsen i Fuse, som ere 62, at de ej skulle komme i Betragtning; med Hensyn til den Sidste enes man om at tilbyde ham Hjælp til at holde en personel Capellan. Længere Strid, om man bør give Studenter, der blive Officierer uden fast Løn, Tilsagn om ikke at tabe i Anciennetet paa Grund af det Aar, som medgaar til deres Examen og Tjeneste; Sagen udsættes. Spørgsmaalet om, hvor Amtmanden i Finmarken skal bo, optages igjen. Stang faar atter Anledning til at ride paa sin Kjæphest, at man Intet skal gjøre for at modarbeide Kvænernes Overvægt i dette District. Man enes om at bestemme med Amtsformandskabets Flerhed, at Amtmanden kan bo i Hammerfest.

26de November. Den udsatte Sag om Tilsagn for Officierer uden fast Gage gaar idag uden Dissents. Riddervold faar Bemyndigelse til at kjøbe norske Statsobligationer for Tiendefondet. Min stadige Opfordring til at tage dette Skridt har da endelig virket. Kniben for Finantserne synes herved noget lettet.

29de November. Der discuteres eller rettere procederes om, hvorvidt Bergen skal faa Lov at udvide en af sine inden Stadens Grændser liggende Kirkegaarde. Oprindelig ere alle derimod undtagen Stang, som har tiltraadt Kirke-Departementets Indstilling; men det ender sig med, at kun Bretteville og jeg dissenterer. Wergeland er fraværende. Ligeledes giver en Indstilling om, at en Underretsdom, hvorved kun et Par Poster ere mortificerede af ærerørige Beskyldninger imod Byfoged Petersen i Sarpsborg, ikke skal paaankes, Anledning til lange Overvejelser, idet der spørges, om man

enten skal beslutte sig for Paaanke eller uden videre gaa paa ham og søge ham fjernet fra Embedet. Meldahl indvender, at Resultatet ved Overdomstolene sandsynligvis vil blive det samme, og at det ikke vil anses tilstrækkelig til at faa ham dømt fra Embedet. Til Slut bliver man enig om at forsøge Appel, og hvis Underretsdommen bliver uforandret, da underhaanden at bevæge Manden til at søge sig afskediget. Stang anfører, hvad der tør være almindeligere, end vi tro, at Regjeringen beskyldes for Slapheb, og at denne Sag vil give vore Modstandere nye Vaaben imod os. — Dagen efter kalder Stang Hellieſen og mig til sig og forelæser os 2 Breve fra Sibbern, hvori denne udtaler sin Formodning om, at Stang allerede nu har meddelt Wergeland, hvad der med Hensyn til ham er passeret imellem hans Kolleger og med Kongen, paa samme Tid som han lader forstaa, at Wergelands mandige Svar har nedstemt Stangs Mod paa at gaa paa med Sagen. Sibbern synes paa den ene Side at tilraade ikke at lade Sagen falde og paa den anden at gaa forsigtig og med smaa Skridt fremad. Bestemt raader han Stang til nu paa ny at skrive til Kongen og berette ham sin Samtale med Wergeland. Dette sidste siger Stang at han ikke havde tænkt at gjøre; men da baade Hellieſen og jeg tilraade ham at gjøre dette, lover han at skrive den 5te December. Under Overveielserne om, hvilken Fremgangsmaade skulde være den retteste, komme vi til det Resultat, at Intet sikkert vil føre til Maalet uden Stangs Tale med Kongen og Forklaring om, at det vil komme til et Brud, hvis Wergeland ej fjernes. Ved at efterregne, hvem der sikkert vil gaa med Stang, anfører denne, at Brettevilles og Meldahl have yttret sig imod at stille Tingen paa Spidsen, at Riddervold og Møinichen, der paa Grund af Alder alligevel snart maa fortrække, sandsynligvis ville vægre sig for at være med, at han heller ikke stoler paa Haffner, saa at der til Slutning kun bliver os tre og Sibbern, som komme til at holde sammen, og om Sibbern

yttrer Stang, at han visselig kun modvillig gaar med. Hellieſen udtaler ſig med ſtor Beſtemthed om det Nedværdigende og Uholdbare i nu at træde tilbage og erklærer, at om han var vis paa, at det kunde føre til Maalet, vilde han gaa af, om han ogſaa ſkulde gaa alene. Jeg udtaler mig enig i denne Synsmaade, og Stang lover overensſtemmende hermed at ſkrive til Sibbern og anmode ham om at tilſtede, at Stang kommer ind til Stockholm for at tale med ham om Sagen. Den paafølgende Søndag Morgen kommer Stang op til mig og beretter, at han igaar har ſkrevet til Sibbern efter Aftalen; men igaaraftes har han gjennem General Michelets Søn erfaret, at dennes Anſøgning om Afſked gaar ud paa at erholde ſaadan først fra Vaaren. Under disſe Omſtændigheder mener Stang, at hans Samtale med Kongen bør udſættes, da jo ingen falder paa at negte den gamle General at blive ſtaaende, indtil det falder ham beleiligt at flytte. Han agter derfor at telegrafere til Sibbern, at han ikke ſkal tale med Kongen om denne Sag, før han faar nærmere Beſked. Herimod kan jeg ingen Indvending have at gjøre.

3die December. Bretteville indſtiller efter mit Raad paa Anſættelſe af en Expeditionschef for Brandforſikrings-Contoret iſtedetfor paa to Bureauchefer. Hellieſen mener, at han bør kaldes Expeditionsſecretær; men det bliver ved Indſtillingen. Wergeland vil kjøbe Langelands-Moen i Hole til Exercer-Plads for Valders og Hallingdal. Flerheden vil, at derom ſkal gjøres Propoſition til Storthinget; men Wergeland mener, at dette er uheldigt, da i modſat Fald disſe Bataillioner frembeles maa exercere paa Gardermoen, og at det er unødvendigt, fordi Regjeringen beſtandig har ſtaffet ſig Exercer-Pladſe uden Storthingets Mellemkomſt. Sagen udſættes for at documenteres med Henſyn til ſidſte Punct — men da Stang er fraværende i Mødet den

6te December, udsættes Sagen fremdeles, og i Mødet den

10de December erklærer Wergeland, at han haaber at faa Sagen afgjort ved Leie af Exercerpladsen. Ved Besættelsen af Stiftsprovst-Embedet, hvortil indstilles Biskop Essendrop, Præst Tandberg og B. Essendrop, erklærer Stang, at han har meget imod, at en Biskop gaar ned til Sognepræst; men hans Mening deles ej af os andre. Meldahls Indstilling i Anledning af Odelsthingets Mistillidsvotum imod Wergeland kommer anden Gang for og giver Anledning til langvarige Forhandlinger, især om, hvorvidt Sagen skal oversendes Odelsthinget igjen; herom voteres, og Hellieſen, Meldahl, Riddervold og jeg stemme derimod, Wergeland, Bretteville og Stang derfor. Over dette Udfald er Stang meget misfornøjet og taler meget om at vise skarpt imod skarpt og faar til Slut Hellieſen over paa sit Parti imod, at der gjøres en af Hellieſen attraaet Forandring i Præmisserne. — Hellieſen opkaster Spørgsmaalet, om de udskrevne Soldater her i Byen skulle henregnes til Garnisons-Menigheden, hvilket og foranlediger megen og vidtsvævende Discussion uden bestemt Resultat.

12te December kalder Stang Hellieſen og mig sammen for at meddele, at han nu har skrevet til Kongen igjen om Wergeland, efter at han har erfaret, at General Michelets Ansøgning er indkommen, og at denne gaar ud paa først at afgaa til 30te April. Stang forelæser os sit Brev, hvori han erklærer, at han fremdeles er af den Formening, at Wergeland bør tage den ledigblevne Brigadechefs-Post, og at han haaber, at Hs. Majst. ikke besætter denne, førend Stang faar Anledning til yderligere at udvikle sin Mening, helst mundtlig, men ialfald skriftlig. Han beretter ogsaa, at han leilighedsvis har gjort Wergeland bekjendt med de Skridt, han hidtil har taget for at faa ham fjernet fra Raadet, men at Wergeland har vist sig uvillig til at lytte til hans

Foreſtillinger og ſætter ſin Sag ganſke i Majeſtætens Haand.

13de December har Riddervold til Afgjørelſe en Indſtilling om Ophævelſen af den tydſke Menighed i Bergen, hvilken efter Stangs Begjæring har circuleret. Indſtillingen gaar ud paa fuldſtændig Ophævelſe af Menigheden i Henhold til en Lov af 1866 og Afſlag paa endel Menighedslemmers Anſøgning om fremdeles at maatte beholde ialfald hver anden Søndag tydſk Tjeneſte. Indſtillingen er tiltraadt af Alle undtagen Stang, ſom er ualmindelig heftig og anſer Indſtillingen for inhuman og haard; alle de Andre vedblive ſin Mening, indtil jeg antyder den Udvei, at de Tydſkes Anſøgning delvis og betingelsesvis kunde indrømmes, nemlig forſaavidt der kan faaes nogen Præſt, ſom vil præke paa Tydſk for den hidtil bevilgede Løn af 200 Spd., og ſaalænge ſom Mariakirken ej er beſtemt til ny Sognekirke efter ovenanførte Lov. Herpaa gaa vi Alle ind. Riddervold anmelder en Anſøgning fra Legationen og Menighedsraadet ved Ulrika Eleonora-Kirken i London om at faa en norſk Comminiſter med Løn af 200 £ iſtedetfor den Hjælpepræſt, ſom Sømandsmiſſionen i Bergen vil anſætte og nok allerede har anſat i London. Jeg tilraader ikke at gjøre noget ved denne Anſøgning, forinden Sømandsmiſſionens Præſt har virket nogen Tid, og ſer i Anſøgningen amalgamiſtiſke Tendentſer, ſom jeg advarer imod. Herimod reiſes fra Stangs Side et Skrig mod mig for Ultra-Norſkhed og Mistænkſomhed, der gjør, at jeg ſer Spøgelſer ved lys Dag. Jeg bevirker dog ved mit Indkaſt, at Riddervold gaar over til Stangs og mit Forſlag om først at ſætte ſig i Forbindelſe med Sømandsmiſſionen i Bergen. Riddervold gjør under denne Discuſſion det Indtryk paa mig, at han er meget ſløvet. Meldahl tager atter for Indſtillingen i Anledning af ſidſte Odelsthings Mistillidsvotum imod Wergeland, ſom fremdeles foranlediger forſkjellige vidtløftigere Bemærkninger fra Stangs og Hellie-

sens Side, saa at Sagen endnu en Gang udsættes. Hellieſen anmelder, at Norddeutſche Bank har forlangt Norſke Statsobligationer for 100 000 Spd.

17de December afgjøres endelig Meldahls Indſtilling om Mistillidsvotum imod Wergeland, og da Meldahl gjør opmærkſom paa, at dette Slags Indſtillinger aldrig har været Storthinget tilſtillede, tilbagekaldes naturligvis den derom fattede Beſlutning. Bretteville foredrager en Indſtilling om Oprettelſe af et nyt Contorcheſs-Embede og 4 Fuldmægtig-Embeder i Indre-Departementet; men Sagen ſynes dog vigtig nok til at circulere, hvilket beſluttes.

20de December. Ved Beſættelſen af Nordre Øſterdalens Sorenſkriver-Embede vækker jeg Motion om Norgrenns Indſtilling, uagtet Meldahl har forbigaaet ham paa Grund af hans mislige Ekonomie. Min Mening deles af Bretteville og Stang og vinder i Statsraadet Pluralitet. Næſten mere Strid er der, om Gløerſen eller Bjerknæs ſkal nævnes ſom Nr. 2; uagtet der er 5 mod 2 for, at Bjerknæs ſkal nævnes foran Gløerſen paa Grund af hans lange Departements-Tjeneſte, bliver det dog omvendt, da Meldahl ikke vil give efter og man ikke vil diſſentere om 2 og 3. Stang afleverer en Foreſtilling fra Selſkabet til Oldtidslevningers Bevaring om Reſtauration af Kongehallen i Bergen; der opſtaar megen Debat om, af hvem og hvorledes Sagen ſkal behandles; om Realiteten er der ingen Strid. Mit Forſlag om, at Kirke-Departementet maa behandle Sagen og ſætte ſig i Brevveksling med de to Departementer, ſom nu benytte Bygningen, nemlig Armeen og Juſtitſen, vinder Bifald. En Indſtilling fra mig om Inddragning af de ældre Portomoderationer for Aviſer vinder Bifald, men udſættes, fordi Stang forlader Raadet Kl. 1.

Den 22de December kommer Stang og tager mig med til Hellieſen for at forelæſe os to Breve fra Sibbern, hvori denne beretter om ſin Samtale med Kongen i Anled-

ning af Stangs sidste Brev til Samme. Kongen har været misnøid med Michelets Afskeds-Ansøgning og vil, at den skal være ubetinget. Kongen har skrevet til General Sørenssen og beordret Wergeland at skrive til General Krefting; alle 3 Brigadechefsposter vil han have besat medio Februar og vil ikke have Wergelands Afgang gjort afhængig af disse Posters Ledighed. Sibbern havde spurgt, om han tænkte at sende Wergeland i nogen udenlandsk Post, hvortil Kongen svarer, at han nok skal sørge for, at Wergeland ikke taber sine Indtægter. Han udtaler sig om Vanskeligheden ved at finde hans Eftermand og kommer igjen tilbage til, at Næser indstillede Lassen til Major. Næser skal forøvrigt ind til Stockholm til Nytaar. Sibbern troer, at det er for at afhandle Hofchefs-Postens Besættelse. Sibbern har talt om det Ønskelige i, at Stang mundtlig afhandler Spørgsmaalet om Wergelands Afgang, hvortil Kongen har svaret, at han gjerne skal se ham, men tilføjer, at han selv vil skrive til Stang herom. Stang erklærer sig beredt til at reise, men ikke, som Sibbern antyder, i denne Uge, men i første Halvdel af Januar. Jeg siger, at han da maa være beredt paa at opstille en Krigsminister, og han meddeler mig, at hans Tanker i den seneste Tid er falden paa Oberst Grimsgaard, som hans Svoger og Søn erklærer for en af de dygtigste Officierer.

24de December. Bretteville melder, at den spanske Regjering har lagt en Extra-Afgift paa Klipfisk fra Bergen og Throndhjem, og at der er gjørt Forestillinger for at faa denne Beslutning forandret, da den tildels synes at grunde sig paa en Misforstaaelse.

25de December samles Hellieſen og jeg hos Stang, som forelæser os det bebudede Brev fra Kongen, hvori han erklærer, at han vil have de 3 Brigadechefer fjernede og deres Pladse besatte inden Foraaret. Han melder, at Sørenssen har svaret undvigende, og siger derom „høist løiligt".

Wergeland, om Omſtændighederne ſkulde gjøre, at han blev „ombedd“ at fratræde, ſkal dog ikke have nogen af disſe Poſter, men anden Udvej er beredd for ham. Kongen ſynes og, at det maatte være bedre at faa en mundtlig Samtale, og venter Stang ſtrax efter Nytaar. Stang forelæſer os Udkaſt til et Brev, hvori han lover at være i Stockholm den 5te Januar; men han opkaſter ſelv mange Betænkeligheder herved og ſlaar paa, at man maaſke burde lade hele Sagen falde. Vi kan ikke tænke os nogen anden Udvej „beredd“ for Wergeland end at penſioneres af Kongen, og det maa være en haard Vej at gaa. Jeg bemærker, at Stang ialfald burde tale med Kongen og høre, hvilken Udvej han har, og Hellieſen mener og, at man maatte kunne paavirke Kongen, hvor beſtemt han nu negter det, til at give ham en Brigadecheſs-Poſt.

2den Juledag ſamles vi atter med Stang, ſom er beſtemt paa at reiſe, men yttrer, at han vil have ſig forbeholdt at handle efter Omſtændighederne, om Sagen af Kongen ſkulde blive ſtillet paa Spidſen. Hellieſen ſpørger, om ikke Stang først vil underrette Wergeland om Henſigten med ſin Reiſe; men dette negter Stang beſtemt og anfører, at der ikke er videre Sandſynlighed for, at dette vil forandre Wergelands Opfatning af Spørgsmaalet, medens det muligens vil have tilfølge, at Wergeland paa Forhaand ſkriver til Kongen og vanſkeliggjør Forholdets Løsning. Min Opfatning er, at Stang herved vil føle ſig ſtærkere bunden til at gaa frem i en beſtemt Retning, og jeg finder det billigt, at dette nye Tryk ikke paalægges ham. Vi gjennemgaa paany dem, om hvem der kunde blive Tale til Wergelands Eftermand, og fæſte Opmærkſomheden ved General Kloumann, ſom Hellieſen og jeg mener bør ſtilles foran Grimsgaard og Stang endog foran R. Kierulf, ſom Stang betragter ſom en Specialfagmand. Møinichens Udtræden kommer ogſaa paa Tale, og Stang mener, at O. J. Broch er ſelvſkreven til

hans Eftermand, ihvor haard han end bliver at døje som Kollega. Stang udvikler Forſkjellen mellem en Talmand og en Statsmand og mener, at Broch kun kommer ind under den første Kategori. I et Selſkab 3die Juledag hos Conſul Anderſen ſpørger Fougſtad, om det er, fordi Wergeland nu ſkal gaa af, at han ikke er her. Jeg ſvarer undvigende, at jeg aldrig har været ſammen med Wergeland i dette Hus. Noget maa altſaa nu være tydt ud! I Statsraadet den

31te December anmelder Stang officielt, at han den 3die Januar med Hs. Majſt.'s Samtykke agter at reiſe ind til Stockholm for at hilſe paa ham, da det nu kan anſees givet, at Kongen heller ikke til Vaaren kan komme hid, da ny Armeeplan ſkal behandles paa Rigsdagen. Efter Raadet har Helliesen og jeg atter Møde hos Stang, hvor Stang reſumerer ſin Fremgangsmaade og meddeler, at han har havt en Samtale med Schweigaard, ſom først har villet undbrage ſig for at udtale ſig beſtemt om Wergelands Afgang, men endelig har udtalt med ſtor Beſtemthed, at det var hans Overbevisning, at dette Skridt var nødvendigt; vi finde Alle ſtor Beroligelſe i denne Udtalelſe. Schweigaard har bemyndiget Stang til for Kongen at paaberaabe ſig dette.

1868.

3die Januar. Under Bretteville's Præsidium holder vi Møde; Helliesen klager atter over Finantsnød, uagtet de hidtil usolgte Statsobligationer nu ville kunne realiseres. Han mener at maatte ty til den extraordinære Kredit. — Om Aftenen melder et Telegram, at vor Korvet Nordstjernen skal være strandet ved Mytilene; men et Telegram fra Chefen, Finn Wedel, idagmorges viser, at dette er en Misforstaaelse; det er et fransk Fartøj, som er strandet, og vor Korvet har reddet det.

7de Januar. Justits-Departementet faar Endskab paa dets Strid med Christiania Commune angaaende Fængselsbygningen, saaledes at Bygningen anerkjendes i den nuværende Tilstand og der kun i Præmisserne stilles i Udsigt, at yderligere Bidrag muligens vil blive søgt og tilstaaet.

10de Januar. Høiesteret andrager for i Aar kun paa 3 extra Assessorer, saa at Striden om Birch-Reichenwald og Brandt nu ikke kommer fore. Dagen derpaa kalder Bretteville os sammen til Extramøde i Anledning af et fra Bergen modtaget Telegram angaaende Klipfisk-Tolden i Spanien, hvori andrages om, at Consul Lund i Bilbao maa blive beordret til at gaa til Madrid for at virke paa Stedingk til Sagens alvorlige Haandlæggelse. Bretteville vil underhaanden henvende sig til Sibbern herom; herimod have vi Intet at indvende, men mene, at han med det samme bør indgaa med Indstilling om Sagen, for at en saadan tillige

kan tjene til Veiledning for vor Gesandt. Bretteville vil først høre Sibberns og Manderstrøms Mening og lover at komme med Indstilling senere. Et Telegram fra Sibbern melder, at Stang idag er reist fra Stockholm og vil være her paa Tirsdag.

14de Januar. Bretteville melder, at Manderstrøm efter Modtagelsen af hans Telegram strax har givet Consul Lund Ordre til i det opgivne Øjemed at begive sig til Madrid, og at han med Interesse imødeser den norske Regjerings Udtalelse angaaende Sagen, hvorfor Bretteville foredrager en Indstilling, hvori udvikles det Urigtige og Ukloge i den fra spansk Side trufne Forføjning, hvilken Indstilling afgaar Dagen derpaa. Stang kommer op til mig samme Dag og beretter, at han først talte med Kongen Mandag Formiddag, da han bad ham komme igjen til Middag, men heller ikke da bragte han Hovedsagen paa Bane, men berammede et Møde til Thorsdag Middag. Kongen havde da sagt, at han nu indsaa, at det vilde være det klogeste, at Wergeland gik af; men han ønskede nødig, at han skulde have 1ste Brigade, thi der mente han at Uvillien imod ham var størst, og han havde desuden lovet Gram den Post; derimod havde han tænkt at gjøre ham til Chef for Artilleri-Brigaden, som var hans gamle Vaaben, og paa Stangs Spørgsmaal, hvad der da skulde blive af Fleischer, havde Kongen svaret, at han haabede, Fleischer vilde blive Hofchef. Stang havde da yttret, hvorledes vilde Fleischer, som en forgjældet Mand, kunne hjælpe sig dermed. Ja, hvad troer Du den afgaaede L. fik af mig? Jo 3000 Spd., og hermed maa Fleischer kunne være tjent, især da han isaafald kan sidde i Posten til sin Død. Paa Tale om, hvem der skulde blive Wergelands Eftermand, var Irgens og Næser især paa Tapetet. Kongen anser den første bedst ligeoverfor Storthinget, men den sidste bedst ligeoverfor Fienden. Da Næser i disse Dage er kaldt ind til Kongen, er det ikke usandsynligt, at Kongen tænker mest paa ham.

Da Stang havde berørt en Tredie, Kloumann, havde Kongen sagt: Nei, ham vil jeg ikke have; han er Magen til Haffner; man ved aldrig, hvad der egentlig er hans oprigtige eller egentlige Mening. Kongen havde yttret selv at ville skrive til Wergeland, men tillige anmodet Stang om at tale med ham, men forøvrigt bedet Stang at holde Aftalen hemmelig. Stang havde bedt om en Undtagelse for Helliesen og mig, hvortil Kongen havde svaret: Ja, det er brave Karer; dem kan Du gjerne betro det til. Kongen havde yttret, at Forandringen skulde gaa for sig nu i Marts eller først i April, da han haabede at komme hertil. Kongen havde ogsaa bragt paa Bane Udsigterne til Krig, som han mente nu vare mere truende end nogensinde — hvilket nu ogsaa Prinds Oscar og Manderstrøm havde bekræftet. — Anledningen til at hævde Rigernes Stilling blev forspildt baade i 1848 og 1864; men nu lader jeg den ikke forspildes 3die Gang, havde Kongen tilføjet. Hertil havde Stang yttret: Ja, Deres Majestæt sigter til mig som en Fredens Mand; mine Anskuelser ere ikke forandrede, saa at det er vimeligt, at Deres Majestæt saar være mig foruden, naar denne Politik skal opgives. Kongen havde seet udmærket godt ud og var bleven noget alvorligere og havde faaet et mere mandigt Væsen.

17de Januar overtager Stang igjen Præsidiet. Bretteville anmelder, at netop som Indstilling om den spanske Toldsag var færdig til at afgaa, indløb Telegram fra Consul Lund og Grev Manderstrøm om, at Sagen var bleven ordnet ved vor Ministers Forestilling sans aide consulaire. Han havde alligevel ladet Indstillingen afgaa, hvilket Stang critiserer, men vi andre bifalde. Nu indgaar han med Indberetning om det Passerede. Wergeland saar foredraget en Indstilling om extra Udtælling af Statscassen til vore 7 ''''s Kammerladningsgevœrers Omdannelse til Remington og bebuder, at dertil end yderligere vil udkrœves 5 à 600 000 Spd. Han foredrager ogsaa en Indstilling om Nedsættelse

af en Commisſion til at tage Armeens Diætlovgivning under Reviſion; han foreſlaar til Medlemmer Oberſt Næſer, Major Møller, Capitainerne Thue og Ruge og Auditør Hanſteen, altſaa kun Militære, hvilket vækker Oppoſition. Jeg foreſlaar General-Krigs-Commisſær Bull til Medlem; men ham vil Wergeland ikke høre om, blandt andet fordi han har højere Rang end Næſer. Sagen udſættes. Jeg faar foredraget en kinkig Indſtilling om Indkjøb af Kanoner til Monitorerne m. m. Efter Statsraadet kommer Stang op til mig og beretter, at han igaar fra Kongen har faaet Telegram, hvori meldes, at han har ſkrevet til Wergeland. Da Oberſt Næſer først Onsdag Aften kan være kommen til Stockholm, ſaaſom Stang mødte ham paa Veien i Tirsdags, er det neppe ſandſynligt, at Kongen kan have talt med ham, inden han tilſkrev Wergeland. I følgende Møde den

21de Januar er Wergeland ikke tilſtede, da han er ved ſin Datters Dødsleie. Riddervold foredrager en ret intereſſant Indſtilling om 3die Oplag paa 50 000 Exemplarer af den Jenſenſke Læſebog, og det glæder os, at han holder ſig ſtiv imod Pietisme og Bornerthed og lader Bogen udkomme i det Væſentlige uforandret. Ogſaa Skandinaverne er ude med Fordring paa latinſk Tryk og ſvenſk Ortografi. Bretteville ſætter foreløbig i Omløb Forſlag til en proviſoriſk Anordning om Guldvaſkeriet i Tanaelven. Jeg faar et benegtende Svar paa Foreſpørgſel, om der kan faaes Midler til Telegrafens Udvidelſe til Tromsø.

24de Januar foredrager Wergeland ſin Indſtilling om Commisſionen til Diætſpørgsmaalets Behandling og bringer Krigscommisſær Faſting i Forſlag ſom Medlem. Sagen udſættes paany, da Faſting endnu ej har erklæret ſig villig. Ved Beſættelſen af endel Præſtekald afgjøres det paany, at en Mand, der er over 61 Aar, ej ſkal befordres.

28de Januar. Stang ſyg, og Wergeland begraver ſin Datter. Indſtilling fra Indre-Departementet om en Vei-

ingeniørs Ansættelse i Arendal vækker en Del Vrøvl, fordi Communebestyrelsen i sin Beslutning har udeladt Magistraten; det rettes paa ved at sætte det til i Approbationen, hvorimod Riddervold protesterer; men da Sagen er et halvt Aar gammel, protesterer jeg mod yderligere Forhaling af denne Formsag. Dagen derpaa henter Stang mig ned for at forelæse mig et Brev fra Kongen, hvori denne melder, at Wergeland erklærer at ville søge en af de ledige Brigadechefsposter. „Nu kommer det blot an paa," siger Kongen, „om Fleischer vil gaa af. Jeg kunde jo tvinge ham; men det gjør jeg nødig." Vi omtale, at Stang i sit Svar bør gjøre Kongen opmærksom paa, at Fleischer ved sin Afgang kan faa Pension; han er nemlig 65 Aar. Kongen kunde da spare noget paa Lønnen for ham som Hofchef og dermed i fornødent Fald se Wergeland tilgode. Dagen efter forelæser Stang mig det Brev, han har skrevet til Kongen, hvori han har paapeget den Udvei, at Fleischer kunde blive staaende som Brigadechef; men opgive Commandantposten imod Hofchefsposten og Wergeland isaafald faa 2den Brigade og Commandantposten. Han er foranlediget dertil ved den Oplysning af Chr. Holst, at Lønnen for Hofchefen kun er 1000 Spd., og at Løvenskiold som personligt Tillæg kun oppebar 500 i Tillæg.

31te Januar møder Stang og Wergeland. Der discuteres, om det kan nytte at opføre for Afholdssagen mere end 1000 Spd., efterat Storthinget to Gange har nedsat Regjeringens Forslag til denne Sum. Det bliver ved Riddervolds Mening, at man nu kun bør opføre 1000. Bretteville bringer under Discussion Spørgsmaalet om Udfærdigelse af en provisorisk Anordning om Guldvaskeriet i Finmarken, hvortil Amtmand Holmboe har indsendt et Udkast, hvori blandt andet er indtaget, at Vedkommende for at faa Adgang skulde kunne tale norsk eller svensk; dette forkastedes af Alle, fordi vi finde, at der her ikke er Anledning til at virke imod Kvænernes Bosættelse eller for deres For-

norſkning. Helliesen og Bretteville mene, at Anordningen blot bør gaa ud paa i indeværende Aar at forbyde alt Guldvaskeri paa Statens Grund; men herimod indvende Stang og jeg, at det blot er at give dem Vaaben ihænde, som beſkylde Regjeringen for Intet at turde gjøre; Stang mener, at Adgang bør aabnes for enhver, som har været boſat i Landet j et Aar, og at Indre-Departementet først bør gjøre et Udkaſt og ſende det tilbage til Holmboe og forlange hans fornyede Erklæring. Dette lover Bretteville og erklærer at ville kalde Dahll ind for at overlægge Sagen med ham. Efterat Stang har forladt Raadet, indſtilles Bureauchef Groth til Toldinſpectør i Bergen, hvortil kun Wergeland har foreſlaaet U. Stang, ſom vi Andre ville have til No. 2; Wergeland frafalder ſin Mening.

4de Februar forelæſer Bretteville Betænkning fra Forſtmeſter Norman om, at Hensyn til Skovforſyning tilſiger Forſigtighed med at aabne Adgang til Guldgravning i Finmarken, hvilket bringer os ind paa den Tanke kun for i Aar at give et begrændſet Antal Adgang til denne Bedrift; overensſtemmende dermed lover Bretteville at tilſkrive Amtmanden. Discuſſion om, hvorvidt i en Forſtad ſom Sandvigen ved Bergen kan udøves Handelsret uden udtrykkelig Lovhjemmel, blot fordi Bergens Magiſtrat der tidligere har meddelt Borgerſkab paa ſlig Næring. Bretteville lover derom at tilſkrive Magiſtraten. Spørgsmaalet om Sportelcaſſererens Forretninger ſkal fordeles til alle Oppebørſels-Embeder eller udføres ved en ſærſkilt lønnet Mand i Statsſecretariatet, afgjøres imod Helliesens Indſtilling for den ſidſte Mening, dog ſaa, at Manden ikke udtrykkelig ſkal være af Statsſecretariatet, hvilket ſidſte Helliesen ved ſin Ihærdighed driver igjennem.

7de Februar. Wergeland tager dog tilſlut Generalkrigscommisſær Bull med i Diæt-Commisſionen, fordi Faſting har undſlaaet ſig. Strid om, hvorvidt Forordningen af 1801 indeholder Hjemmel til Expropriation til Exercerpladſer,

hvilket Stang med Bestemthed benegter, uagtet det paaviſes, at han tidligere har fortolket Grundloven i modſat Retning.

11te Februar bringer Riddervold atter paa Bane Sagen mod Stiftscapellan Høyer, ſom i ſin Prædiken har voldſomt faret ud mod Statskirken; Stang, Bretteville og Wergeland ville, at man nu ſkal ſlaa til, da Biſkopen endnu ikke har formaaet Manden til at erkjende det Urigtige i ſin Færd; Helliesen og jeg tilraader at fare med Lempe, og dette bevirker, at Riddervold lover endnu engang at ſkrive underhaanden til Grimelund. Bretteville forelæſer et Brev fra Conſul Dahl i Vadsø, hvori han melder, at han ogſaa i Varangerfjorden i et Bækkeleie for endel Aar ſiden har fundet Guld. Bretteville tilraades at melde Manden, at Bergværksloven ej er anvendelig paa dette Tilfælde, og at han ſaar rette ſig efter de Anordninger, ſom maatte udkomme.

14de Februar. Høyers Sag omhandles igjen, idet Riddervold forelæſer et Brev fra Biſkop Grimelund, hvori han beretter om et Møde, han har havt med Præſteſkabet, hvis Flerhed ogſaa har udtalt ſig for alvorlig Fremgangsmaade mod Høyer. Biſkopen antyder imidlertid, at Manden fortiden er aandsſyg, og at man derfor bør fare varſomt med ham, idet han ogſaa lader falde Vink om, at Lægfolket er begyndt at følge Sagen med Opmærkſomhed og vilde blive meget opſat, om noget foretoges mod Høyer. En Mand af Sagene negtes Bevilling til at egte ſin Møſter fordi hun er en Hore og han har gjort til Betingelſe, at hun ſkaffer Foſterbidrag til 2 Børn. Med 4 mod 3 ſaar Advokat Bergh Bevilling til at fremſætte nye Indſigelſer (Stang, Bretteville og Riddervold, iſær den Førſte, meget ivrige imod). Jeg forklarer, at Poſtconventionen med Preusſen nu er ſluttet med ſærdeles gunſtigt Reſultat; kun en Forpligtelſe til at føre vor tydſke Poſt til Kiel ſmager ikke rigtig; det er kjendeligt, at Preusſerne herved vil Danmark tillivs.

21de Februar. Wergeland har til Depotforvalter nævnt som No. 3 Capitaine Sisſener. Jeg har proteſteret mod ham under Sagens Circulation, og uagtet jeg ikke har Flerheden med mig, erklærer jeg at ville udtale mig i Indſtillingen derom og faar derved Sisſener ſtrøgen; i hans Sted optager Wergeland Forvalter Mohr, medens Flerheden er for Fuldmægtig Rytterager.

25de Februar. Bretteville faar endelig ordnet Brandvæſenet i Chriſtiania Forſtæder i Aker, ſaa at Bygningerne underlægges Hovedſtaden mod en beſtemt Afgift af Værdien.

28de Februar. Riddervold afhandler en Foreſtilling fra Amtmand Holmboe om de mange trængende ſvenſke Underſaatter, ſom det ikke nytter at føre tilbage over Grændſen, fordi der ingen Lensmand er til at modtage dem og de kommer ligeſaa fort tilbage; Holmboe beretter, hvorledes han herom har ſkrevet til Uleåborg Len. Riddervold foreſlaar at ſende en Ladning Mel op til de Forhungrede; men herimod proteſtere alle vi Andre, da det ikke er godtgjort, at der er egentlig Melmangel i ſelve Finmarken, og da man herved kun vilde blande ſig ind i den private Speculation, ſom vides at være virkſom til Forſyningen. Amtmanden har desuden ikke andraget om en ſaadan Forføining. Det er Profeſſor L. Daae, ſom har ſkrevet derom i Aftenbladet. Helliesen faar anſat en Politibetjent ved Grændſen ligeoverfor Utzioki, hovedſagelig for Guldgravningens Skyld, ogſaa for at imødekomme en Begjæring fra finſk Side om Grændſecontrol.

3die Marts. Discuſſion om Beſættelſen af Politimeſter-Embedet i Sarpsborg, hvortil Meldahl har indſtillet Sagfører Smith, Fuldmægtig Klem og Advokat D. Faye Hanſen. Indſtillingen gaar igjennem. I Anledning af et Rygte om, at Kongen ſkal have telegraferet til Thomas Heftye, at han maa give den ſvenſke Billedhugger Molin Beſtilling paa Carl Johans-Statuen, taler jeg med Stang

og beder ham modvirke denne Plan, da det vilde blive betragtet som en ny Eftergivelse for svenske Interesser, hvorfor A. Vinje i Dølen nylig har slynget Beskyldninger imod Regjeringen, og i hvilken Anledning han er afskediget af Justits-Departementet. Stang meddeler mig, at han ej ved om noget Telegram, men at Kongen har skrevet til ham om Sagen, samt at afdøde Løvenskiold ifjor Høst allerede havde henvendt sig til Molin, som efter Conference med Kongen havde udarbeidet en Model, som er sendt hertil, hvorefter Carl Johan er fremstillet i Kroningsdragt, og at Kongen er aldeles forpikket paa, at denne Model kommer til Udførelse, trods det Barokke i, at en Ryter har Krone paa Hovedet. Sibbern har ogsaa hidtil virket for denne Ide, og Stang mener, at det bliver vanskeligt at modarbeide Kongen.

6te Marts. To Overtoldbetjent-Embeder besættes saaledes, at den mindst dygtige faar det bedste Embede, fordi nemlig det daarligste (Farsund) er mere selvstændigt og paatænkes forenet med Kasserer-Embedet sammesteds og saaledes kræver en Mand, der kan virke paa egen Haand.

10de Marts. Bretteville forelæser Brev fra Børscomiteen i Bergen, som vil, at det paa Forhaand skal tilkjendegives den spanske Regjering, at man her vil lægge Udførselstold paa Klipfisk fra Steder udenfor Bergen og Throndhjem, dersom den belægger Udførselen fra disse Steder med forhøiet Indførselstold i Spanien. Man befrygter nemlig, at de spanske Handlende i Uvisheden om, hvorledes Tolden vil blive reguleret, vil undlade at gjøre Bestillinger i Bergen og Throndhjem. Vi finde imidlertid, at dette er en ufornuftig Begjæring, da Tingen visselig bedst ordnes i Stilhed, noget som ogsaa Ministeren i Madrid og Grev Manderstrøm have anseet for det Klogeste. Jeg foredrager Postconventionen med de Nordtydske Stater, som man finder næsten altfor fordelagtig. Jeg andrager paa St. Olafs-Ordenen for Rye og skriver derom til Sibbern; samtidig

tilraader jeg Sibbern at virke for, at Kongen hører op med at tage Parti for den Molinſke Model til Carl Johans-Statuen, hvilket ſandſynligvis kun vil ſkade Sagen.

13de Marts. Bretteville opkaſter Spørgsmaal, om Tønsberg ſkal indſtilles til det ledige Conſulat i Kiel; han mener, at da denne Poſt mere intereſſerer Sverige end Norge, bør en Svenſk, Rooth, ſom er Rigsdagsmand og vel anbefalet, nævnes førſt, men Tønsberg, mener han, kunde da nævnes ſom No. 2. Toldkaſſerer Tønsberg, der har gjort ſtor Lykke ved at faa den Poſt, han har, og ſom den meſte Tid har været permittert paa Grund af Upaſſelighed, har været om hos alle Statsraader for at faa anbefalet ſig undtagen hos Hellieſen; denne modſætter ſig med Heftighed, at Tønsberg bør nævnes her. Sagen udſættes. Riddervold foreläſer atter Brev fra Stiftamtmand Nanneſtad, hvori føres Jeremiader over de indvandrende Kvæner og yttres, at det lidet nytter at ſende dem tilbage over Grændſen, da de atter indfinde ſig, tildels underſtøttede til Reiſen af Autoriteterne i Hjemlandet. Man erfarer, at de Kvæner, ſom herfra hjemſendes, fuldſtændig klædes med Pels og andet Reiſetøj, og at de foreløbig underſtøttes af de enkelte Communer med indtil 2 ℔ daglig. Vi give Riddervold det Raad, at han ſkal paalægge Amtmanden at lade tage Reiſetøjet tilbage og forøvrigt brevvexle med de ſvenſke og finſke Autoriteter; man mener, at det ikke gaar an at give formeligt Samtykke til Afvigelſe fra de beſtaaende Regler om Hjemſendelſe, ſelv om denne falder koſtbar; thi benytter man ikke disſe, bliver man rent overvældet. Dagen efter kommer Expeditionsſecretær Bull befippet op til mig og beretter, at Wergeland ſkal blive Chef for 2den Brigade og ſom ſaadan overtage Kommandoen, ſaa at hans Udtrædelſe af Raadet kun vil blive af ringe virkelig Betydning. Herom taler jeg til Stang i et Middagsſelſkab paa Sindſen den 16de.

17de Marts. Efter Raadet samles Hellieſen og jeg hos Stang, og denne er enig i, at en saadan Combination bør forebygges; men da han frygter for, at ingen Militær, som man vil have, nu vil overtage Wergelands Plads — i hvilket Fald jeg efter den tidligere Aftale vil komme til midlertidig at overtage Pladſen, saa kan det maaſke ikke forebygges, at det befrygtede Arrangement for nogle Maaneder kan komme til at finde Sted. Stang mener, at iſaafald O. J. Broch maa træde ind i Raadet og tage Marinen. Stang udbreder ſig vidløftigt om de Kandidater, ſom for Øjeblikket frembyde ſig, og vi ere alle 3 enige om, at Broch maa ſtaa ſom No. 1; ſom No. 2 er Stang og jeg enige om N. Vogt; men Hellieſen ſynes at foretrække Aſchehoug, ſom Stang forkaſter, ialfald for Tiden. Hellieſen vil kun adoptere Vogt ſom Chef for Kirke-Departementet; ellers mener han, at han blot vil blive Ballaſt, hvoraf man for Øjeblikket har mere end nok inde.

20de Marts. Ved Indſtilling om Tanens Foged- og Sorenſkriver-Embede har Meldahl aldeles forbigaaet Fuldmægtig i Poſtrevisionen Omberg, uagtet han har Ancienneteten for ſig. Jeg tager i den Anledning noget hvaſt afſted og inſiſterer paa, at Omberg ialfald bør nævnes ſom No. 2, fordi jeg ikke vil beſtride, at den ſom No. 1 Indſtillede, Evenſen, har Formodningen i højere Grad for ſig med Henſyn til practiſk Dygtighed. Jeg underſtøttes af Stang, og vi drive det til at faa Indſtillingen forſaavidt forandret, at Omberg bliver No. 2. Meldahl forklarer mig ellers, at at det er at tilſkrive Expeditionsſecretær Rye, at han har forbigaaet Omberg; thi denne har paa Foreſpørgſel fra A. Kjerulf erklæret, at han vilde betænke ſig paa at lade Omberg faa det nævnte Embede. Finants-Departementet faar lagt ſidſte Haand paa Indſtillingen om Ophævelſe af Sportelkaſſerer-Embedet og om at Forretningerne ſkulle overdrages til nogen anden Departements-Embedsmand, for Tiden Fuldmægtig Bugge. Ligeſaa gaar Indſtilling angaaende Conſulatet i Kiel,

hvortil Tønsberg nu aldeles ikke nævnes. Indstillingen om Inddragning af et Garnisons-Corpslæge-Embede i Christiansand gaar efter Armee-Departementets Indstilling, uagtet alle undtagen jeg have gjort Indsigelse derimod af den Grund, at det tidligere er bestemt, at Inddragningen skulde finde Sted her i Christiania. Sagen er, at det Resultat, hvortil man nu kommer, er det Rette, men det har tidligere ikke kunnet naaes, fordi General-Chirurgen havde en Corpslæge i Christiansand, som han vilde have befordret, hvilket nu er skeet.

23de Marts kommer Stang og forelæser Hellieſen og mig et Brev fra Kongen, hvori han anmoder Stang om at tale til Wergeland om hans Afgang, idet han beretter, at Fleischer for Pensionens Skyld ej har været at formaa til at afgive Artilleribrigaden, men vel Kommandantskabet, og at han har udnævnt ham til Hofchef. Han siger, at Irgens vel ikke er villig til at overtage Armeen, hvis Wergeland skal blive i Christiania, og at det derfor er ønskeligt, at Wergeland tager en af de øvrige Brigader. Stang ved ikke, om og ved hvem der er confereret med Irgens; han gjetter paa De Besche. Klokken 1 samles vi atter hos Stang, som fortæller, at han nu har talt med Wergeland, som udbredte sig vidtløftig om, at Ingen er saa skikket til at styre Armeen som han, og at han ikke vil søge noget andet, naar han ej kan faa Artilleribrigaden; 1ste Brigade vil han paa ingen Maade have, da den er lovet Gram, og, tilføjer han, der er desuden andre Grunde. Han gaar forøvrigt ind paa at søge Forflyttelse „efter Paalæg" og siger, at han ønsker Betænkningstid med Hensyn til Trondhjem eller Christiania. Wergeland yttrer fremdeles, at der aldrig kan blive Tale om, at han skal tage Overcommandoen over Armeen, da den bør være forenet med Departementschefsskabet og, om dette ej kan lade sig gjøre, hos Generalstabens Chef. Herom telegraferer Stang til Kongen, idet han melder, at Wergeland vil møde Kongen i Arvika. Før vi gaar i Raadet den

24de Marts, kommer Stang og spørger mig, om han ikke bør modtage en Værdighed, som Lunds Universitet ved dens Secularfest den 30te Mai vil tillægge ham af Dr. juris, hvilket jeg tilstyrker. I Raadet indstiller Hellieſen paa Oprettelsen af en Disconterings-Com. i Vadsø, hvilket man mener vel kan have sine Betænkeligheder paa Grund af de smaa Forholde; men da Forsøjningen af Alle erkjendes at ville virke til Districtets Opkomst, bifaldes den.

27de Marts. Da Wergeland er reist Kongen imøde til Arvika, udvikler Stang for det samlede Raad, hvad han i Mandags meddelte Hellieſen og mig. Stang har nu gjennem General Fleischer faaet Bestyrkelse paa, at Kongen vil tage Irgens, hvis han vil indtræde i Raadet. Vi ere Alle enige i, at om Irgens ej er villig, bør det forsøges med Næser eller R. Kierulf, og kun hvis heller ikke det lykkes, skride til at lade en civil Mand indtræde. At lade indtræde en Vacance mener man bør være den sidste Udvej. Man afgjør kun Smaasager, der ej skulle forelægges Kongen. 27de Marts kommer Kongen hertil Kl. 9½ Aften, ser godt ud, lidt magrere; han kommer op med Kappe, hvilket jeg ikke før har seet. Han hyldes med Fakler og Illumination, som var mærkværdig vakker. Et storartet Folkemøde for at complimentere ham den 29de rører ham indtil Taarer. Han har hele Raadet til Middag og anmoder mig om at fremme Sagen angaaende Hortens Garnison, hvilken han vil have indbraget. „Du faar indstille, hvad Du vil; men jeg beslutter dens Tilbagekaldelse," svarer han paa mine Indvendinger. Da jeg antyder Faren for Retssikkerheden, udbryder han: „Ja lad der kun blive Tumulter, saa bevilger Storthinget des villigere." Jeg har om Sagen senere en Conferance med Haffner og Valeur og bliver med dem enige om at foreslaa en Forøgelse i sømilitære Korps, hvis Garnisonen tilbagekaldes. I det forberedende Statsraad den

31te Marts forudsættes det, at de 3 ledigblivende Brigadechefs-Pladse skulle besættes med Wergeland for 2den, Gram for 1ste, O. Wergeland for Christiansand og Hoff for Trondhjemske, og at Udnævnelsen skal foregaa paa Fredag, hvilket siges at være Kongens Ønske; men Irgens har underrettet mig om, at Kongen paa hans Foreſtilling senere har givet sit Minde til, at kun 2den Brigade besættes, medens han er her. Irgens har forbeholdt sig, at Ingeniør-Brigaden skal staa ledig i 2 Aar, for at han i Tilfælde kan træde tilbage dertil, ligeledes at det udtrykkelig skal omtales, at Wergeland ej skal have Commandoen, om Irgens er borte.

2den April. Statsraad paa Slottet, hvor en Mængde Sager afgjøres uden Discussion. Wergeland indleverer, efter at have foredraget en hel Del Sager, deriblandt de 3 Brigadechefers Afgang, sin Ansøgning om 2den Brigade, hvilken Kongen overleverer mig for at foredrages imorgen, hvilket ogsaa sker i Statsraad hos Kongen, som derefter udnævner Irgens til Statsraad, med de Tillæg, som oven er berørte. Efter Raadet meddeles N. W. Storkorset af St. Olafs-Ordenen. Samme Dag ere vi til Middag hos Kongen, hvor han minder mig om den ubehagelige tidligere fremsatte Anmodning om at give Skipper Steinert — en Klient af Spionen Hebbe — en Fyrforvalterpost, hvortil jeg svarer undvigende med Bemærkning, at Ingen bedre end Hs. Majst. ved, hvor vanskeligt det ofte er at imødekomme deslige Ansøgninger.

6te April har Stang Afskedsmiddag for Kongen, som der tager Farvel med sit Raad og reiser den paafølgende Morgen Kl. 6. Wergeland teer sig mærkværdig godt under disse Møder, lige venlig og gemytlig. Ingen Mine forraader, at han af sine Kolleger er tvungen til at opgive en Post, som han tror at Ingen kan bestyre som han.

7de April. Almindeligt Statsraadmøde, hvori Irgens ej deltager, da han som Højstbefalende følger Kongen til

Arvika. Vi overſtemme Riddervold med Henſyn til Beſættelſen af Nordre Frons Sognekald, hvilket Embede vi paa Grund af Diſſentſen ej vilde afgjøre, medens Kongen var her. Kun Meldahl ſtemmer med Riddervold for Paſtor Klem, medens vi andre indſtille Jarmann paa Næsodden.

14de April indfinder Irgens ſig førſte Gang i Raadet. Den meſte Tid optages af Discuſſioner, om og hvorvidt der ſkal udgives proviſoriſk Anordning om Guldvaſkningen i Finmarken, hvilken T. Dahll anſer unødvendig, da han mener, at Driften for iaar væſentlig kommer til at foregaa for offentlig Regning. Sagen udſættes. Jeg forhører, hvorvidt Raadet vil frafalde Panteſikkerhed for et Laan af 4000 Spd., ſom under 17de forrige Maaned blev tilſtaaet Tromsø Dampſkibsſelſkab, da Stiftamtmand Nanneſtad har meldt, at Selſkabet ej kan give Sikkerhed uden at ſkade ſin Kredit! Man vil betænke ſig til næſte Møde. Det beſtemmes, at jeg ſkal indkomme med Indſtilling om Generals-Tillæggene, ſom forſaavidt er tviſtigt, ſom baade Irgens og Wergeland ønſker 400 Spd.

8de (sic) have Meldahl, Helliesen, Irgens og jeg Møde hos Stang angaaende forandret Reviſion af de offentlige Arbeiders Regnſkaber. Stang antyder Nedſættelſen af en kongelig Commiſſion, men paapeger tillige et Forſøg med Strafanſtalterne og Horten om en local Reviſion ſom foreløbig og en Efterreviſion i Departementet. Bringer tillige under Overvejelſe, om ikke Militærregnſkabernes Reviſion bør henlægges under de adminiſtrative Departementer, hvilket Irgens beſtyrker, men Helliesen og jeg fraraader. Vi blive ſtaaende ved, at der bør gjøres et Forſøg med Indførelſen af daglig og local Reviſion for Strafanſtalterne her i Byen.

I Mødet den 19de (?) bringer Stang paa Bane Spørgsmaalet, om Noget og i bekræftende Fald ved hvem der ſkal ſtrives angaaende Reviſions-Departementets Inddragelſe. Han minder om, at forrige Storthings Gage-Komité atter har bragt

Sagen i Erindring, og at man maaske kan vente, at Sagen atter vil blive optagen paa Thinget. Hellieſen imødegaar dette. Riddervold og jeg ſtemme i med, at der ej bør viſes ſaa ſtor Opmærkſomhed for en Komitéudtalelſe, da det ikke er at vente, at noget reelt Udbytte er at vinde. Stang kommer under Discusſionen frem med, at han ønſker Reviſions-Departementet ophævet for at blive fri for at have dermed at beſtille. Hermed ſtaar det i Forbindelſe, at han har anmeldt for Kongen, at han ønſker at beſtyre Indre-Departementet til Vinteren, da Bretteville og jeg ſkulle til Stockholm. Man enes til Slutning om, at Hellieſen i ſin Budgetindſtilling blot løſelig ſkal berøre hine Yttringer af Storthings-Komiteen, idet jeg fremhæver, at hvis Indſtilling ſkal gjøres, ſaa maa det være Indre-Departementets Sag. Efter Raadet taler jeg med Stang og ſenere med de øvrige Kolleger om Generalstillægget; da Irgens erklærer, at han vilde anſe det ſom en Tort, om nogen anden General ſkulde tillægges et højere Beløb end ham, gaar man ind paa at indſtille ham til 400 og Wergeland til 200 Spd., hvilket jeg foredrager i Statsraadet den

21de April. I ſamme Møde overſtemmes Riddervold med Henſyn til Beſættelſen af Frolands Sognekald, hvortil Gedde af Flerheden og ſluttelig enſtemmig indſtilles. Vidtløftig Discusſion om, hvorvidt der bør udfærdiges proviſoriſk Anordning om Guldvaſkningen i Finmarken, hvorom der har været Forhandlinger med Geſchworner T. Dahll og flere af Raadet. Sagen udſættes og afgjøres først endelig den 24de. I et Middagsgilde, ſom Stang holder for vor nye Kollega den 25de, beretter han mig med megen Ærgrelſe om, at Sibbern har erklæret ham at ville modſætte ſig hans Forſlag om hans Overtagelſe af Indre-Departementet. Jeg søger at berolige ham med. at Sibbern vel blot vil viſe, at han ej er rent Nul, og at han viſt ikke mener det ſaa alvorligt, og da Stang er hos mig i en Middag for Irgens den

27de, fortæller han mig, at Kongen har erklæret, at det skulde blive ved Stangs Forslag, hvorved han bestyrkes i min Opfatning af Sibberns Forhold.

28de April. Hellieſen kommer med et Forslag om, at de ubebyggede Grundstykker bag Universitetet skulle overgives til Universitetets Tilsyn for at udlægges til Legeplads og Skøitebane. Herimod gjør Stang og jeg alvorlig Indsigelse, og Hellieſen tager foreløbig sit Forslag tilbage.

1ste Mai. Stang oplæser en til Regjeringen stillet Meddelelse om, at Monumentet for Christie skal afsløres i Bergen den 17de Mai, og siger, at da Sagen ikke hører under noget Departement, vil han underhaanden skrive til Kongen derom, for at Hs. Majst. kan afgjøre, om nogen skal møde fra Regjeringen ved denne Tilstelning. Min Bemærkning om, at Sagen dog maa siges at henhøre under Kirke-Departementet, og at man vel ogsaa kunde indgaa med en officiel Indberetning om Sagen, griber Hellieſen med temmelig Heftighed, og der udspinder sig en mindre behagelig Discussion om Beskaffenheden af Stangs Korrespondance med Kongen, som Stang vil have betragtet som mere officiel end privat, hvilket især Hellieſen bestrider. Stang mener, at hans Brevveksling med Kongen kunde begjæres fremlagt af Storthinget, fordi han har en offentlig lønnet Secretær og fører Kopibog, men dette vil Hellieſen og jeg ikke lade gjælde. Resultatet bliver, at Stangs Forslag foreløbig godkjendes med Forbehold af senere maaske at gjøre officiel Indberetning; men Stang føler sig kjendelig afficeret af Striden, skjønt vist ingen af os har tænkt, at dette skulde blive Følgen. Hellieſen beretter, at Amtmand Rogstad har yttret for ham Lyst til at søge Hedemarkens Foged-Embede, hvilken Ide gribes af alle Raader med stor Iver, og Dagen derpaa kommer Rogstad til mig for at faa Oplysning om Forholdene, hvilke forekommer ham meget opmuntrende, undtagen hvad angaar Amtmand Kyhns Mangel paa Humanitet, som

af og til viser sig i Forholdet til de ham underordnede Embedsmænd.

5te Mai. En hel Del Præste-Embeder besættes; Riddervold vinder en Sejer med Hensyn til Katechet Nygaard, som han faar indstillet til Sognepræst i Egersund uagtet Flerheden, det er Stang, Brettevilles, Helliesen og Meldahl, ere for Præst Lampe. Jeg gjør atter et Forsøg paa at faa Provst-Fleischer i Vegø befordret uagtet sine 62 Aar; men jeg staar alene og udretter intet.

12te Mai. Der opstaar stærk Strid om et reciprokt Testamente bør forsynes med kongelig Approbation, saasom det efter Mandens Død har vist sig, at Konen havde en Slegfredsøn. Jeg og senere Helliesen er enig med Meldahl, at Konfirmation ej bør meddeles, da Testamentet lider af absolut Ugyldighed, men Stang forsvarer den modsatte Mening; i det næste Møde gaar han dog over til Justits-Departementets Indstilling. Stang udtaler sin Glæde over, at Aschehoug Dagen forud er valgt til 4de Repræsentant for Christiania, og i den Anledning udtaler Riddervold paa en noget gammelmands-egoistisk Maade, at han vel vil blive en Støtte for Kirke-Departementets Sager, hvilket Stang synes at misforstaa.

15de Mai. Da der er indløbet Underretning om, at Kongen paa Onsdag den 20de reiser til Bäckaskog og derefter til Universitetsfesten i Lund og ikke kommer tilbage før over Pintse, faar Irgens, Helliesen og jeg foredraget endel Befordringssager, som afsendes til Stockholm samme Dag. Jeg opkaster Spørgsmaal, om Regjeringen vil indvilge et Andragende fra Professor Nordenskiøld, hvilket jeg allerede underhaanden har negtet, gaaende ud paa gratis at faa omtrent 1000 Tønder Stenkul af Dampskibenes Oplag i Hammerfest. Haffner og Sibbern synes at forudsætte, at jeg paa en saa letvindt Maade kunde raade over Statens

Ejendom; men denne Mening finder ingen Anklang for Kollegerne, og jeg svarer officielt Nei.

19de Mai. Stang meddeler, at Kongens Reise er udsat til Fredag den 22de, og som vi den Dag holde Raad, indløber Telegram, at der samme Dag har været Statsraad hos Kongen, som først skal reise om Aftenen. Meldahl indstiller en Dødsdom over Svensken, som myrdede en gammel Husmandskone paa Skedsmovolden, til Fuldbyrdelse, og den Indstilling gaar uden Discussion, medens en Benaadningssag angaaende en Mand fra Lister, som i Slagsmaal havde dræbt en Mand og derfor var dømt til $3^1/_{12}$ Aars Strafarbeide, vækker megen Strid, da et Par ingen Benaadning vil have for Tiden, Meldahl og mig, et Par vil have Vand og Brød, Hellieſen og Riddervold, — og Resten 1 Aars Strafarbeide, hvilken Mening saaledes faar Flerheden for sig. Indstilling gaar om Orkedals Sorenskriveri, hvortil Hellieſen og jeg vil have Foged Ræder, medens de øvrige stemme for Advokat Kraft, og han bliver indstillet. Jeg anhængiggjør Auditør Wulfsbergs Fordring paa Embedet som den Ældste af Ansøgerne; han mener at have hævet sine forfaldne Actier saa betydelig ved sin Bog om Finmarken, men Ingen vil have ham. Stang og Bretteville, hvis Løvte han paaberaaber, erklære, at de kun have lovet at stemme for ham, hvis han indstilles af Justits-Departementet; men dette har aldeles forbigaaet ham.

26de Mai. Stang beretter, at Sibbern efter Statsraadet i Begyndelsen af Juni (formodentlig 6te) vil søge Permission for at reise til Kloſteret, men at han vil vende tilbage til Stockholm i Auguſt, naar Unionsforslaget ventes at komme under Behandling i sammensat Statsraad. Stang omtaler, at Yngvar Nielsen har leveret ham til Gjennemsyn Carl Johans Breve til Essen, og anmoder Bretteville og Meldahl om at læse dem med sig for at høre, om ikke de ogsaa dele hans Ønske om, at Offentliggjørelsen helst burde

udsættes endnu nogen Tid, „skjønt," tilføjer han, „jeg ikke har nogen Formodning om, hvorvidt Udgiveren vil lade sig paavirke ved vor Dom". Irgens indstiller Capitaine V. Due til Chef for Garden, uagtet et Par ældre Capitainer have meldt sig; vi formaa ham til at udelade Begrundelsen, der forekommer os lidet holdbar. Da Kongen har erklæret til denne Post ej at ville tage afgjørende Hensyn til Ancienneteten, synes det bedre ingen Begrundelse at have.

29de Mai. Jeg meddeler, at Prinds Oscar tænker paa at besøge Regattaen i Stavanger, som skal holdes fra 3die til 8de August, dersom han kan være tilbage i Stockholm den 7de, hvor han skal uddele Præmierne fra Pariser-Udstillingen, og at han derfor maa faa afgivet et af Statens Dampskibe, ligeledes at Regatta-Comiteen har anholdt om at faa et Dampskib til Brug i de samme Dage; man vil helst, at jeg skal gjøre dette uden formelig Resolution.

2den Juni. Stang melder os, at Kongens Hjemreise fra Lund Dagen før Festlighederne sluttedes, kun er foranlediget ved et lidet Anfald af hans Bronchit, som ikke ansees at være af nogen Betydning, at Prindsesse Louise er confirmeret i Søndags, og at Kongen nu er rask. Jeg anmelder, at der nu er kommet Tilbud fra the Atlantic Telegraph Company om, at det er villigt til at overtage Kabelen imellem Skotland og Egersund mod et Tilskud af 24 000 £ fra norsk Side og mod at Compagniet skal ansees at have tilskudt 30 000 £, hvilket er 2000 £ mere, end det for nogen Tid siden tilbød sig at udføre Arbeidet for; man har i den Anledning ønsket Tilsagn fra Regjeringen om at bevilge, hvad der ikke af de 24 000 maatte dækkes ved privat Subskription, og jeg erholder Bemyndigelse til at erklære, at hvis der blot bliver Spørgsmaal om nogle faa Hundreder, vil Regjeringen tegne sig for Actier, men fordres større Sum, maa Sagen forelægges Storthinget. Jeg beretter, hvad jeg har gjort for den preussiske General Schweinitz,

ſom er kommen hertil for at bereiſe Landet lige til Vardøhus; det er en mærkværdig inſtrueret Mand, ſom har ſtuderet alt, hvad der vedkommer Norge, for ret at have Nytte af ſin Reiſe. Ingens har ligeledes hjulpet Manden til at have Nytte af ſit Ophold her.

5te Juni. Det meſte af Mødet gaar hen med Discuſſion, om Stadsphyſicus-Embedet i Chriſtiania nu ſkal beſættes eller fremdeles ſtaa ubeſat i Paavente af, at Kommunen vil bevilge et Tillæg i Gagen. Man har nemlig erfaret, at den Kgl. Kommunekommisſion her i Chriſtiania har foreſlaaet, at Poſten ſkulde ophøre at være kongeligt Embede, hvorhos det da forudſættes, at Kommunen ſkulde overtage den hele Aflønning. Dette forekommer os alle forkaſteligt, og Stang og jeg inſiſtere derfor paa, at Embedet ſtrax ſkal bekjendtgjøres ledigt, medens Helliesen forſvarer den modſatte Mening. Det ſlutter med, at Bretteville lover at forklare Formanden, Politimeſter Michelet, Regjeringens Opfatning, hvorpaa man venter, at ialfald Kommisſionens Flerhed vil frafalde ſin Ide. Jeg anmelder Haffners Ønſke om at ligge ved Sandefjords Bad til Juli Maaneds Udgang, i hvilken Anledning Helliesen melder, at han maa have Permiſſion en fjorten Dages Tid for at følge ſin syge Huſtru til Schlangenbad.

9de Juni. I Anledning af Beretningerne af de fra Lund Hjemkomne om, at Kongen ved Feſtlighederne der har ſeet ſaa daarlig ud, beretter Stang efter Sibberns og General Fleiſchers Meddelelſer, at der ikke har feilet Kongen andet end lidt Forkjølelſe og ondt i Halſen, hvoraf han var reſtitueret. Det omtales, at Sagen om Avancement og Omſætninger i Chriſtianſandſke Brigade er udſat i Statsraad hos Kongen i Løverdags, fordi denne har i Sinde at gjøre Capitaine Hjorth iſtedetfor ſom indſtillet (national Compagnichef) til Chef for Norſke Jægercorps, om hvis Beſættelſe der dog endnu ikke er opſtaaet Spørgsmaal.

Vi beklage Alle et saadant Skridt, som vilde bidrage til at vedligeholde Misfornøielsen inden Armeen. Irgens yttrer, at han agter at indstille Oberstlieutenant Münster til denne Post, og at Kongen da faar tage hvem han vil, men for ham vilde Valget af Capitaine Hjorth være mest ubehageligt. Stang berører for mig den penible Stilling, hvori han er; thi hvis han optræder mod Hjorth, vil man sige, at han arbeider for sin Svoger Major Morgenstierne, som ogsaa nærer Haab om at rykke op til Chef for Jægerkorpset.

12te Juni. Riddervold foredrager en Sag angaaende Udvidelse af Skolelærerseminariet i Tromsø derhen, at det skal optage Kvæner og Lapper, som skulle tilpligtes at lære Norsk. I den Anledning opstaar Strid om, hvilket er det sikreste Middel til at fornorske disse Folkestammer, enten at give dem norske Lærere, som fuldkommen forstaa Kvænsk og Lappisk, eller at give dem Kvæner, som have lært Norsk. Hellieſen holder paa den første Mening og Stang paa den sidste. Stang gjentager sin tidligere udtalte Formening, at alle Bestræbelser paa at fornorske Kvænerne ville være forgjæves, og at alt, hvad man bør bestræbe sig for, er at gjøre dem til gode norske Borgere, lære dem at vurdere Fordelene ved vore Institutioner og i det Hele vænne dem til at være active Borgere. Hellieſen mener, at hvis man vil lægge an paa at lære norske Skolelærere ordentlig Kvænsk, burde Seminariet være paa Vadsø; men da Lokalautoriteterne alle have tilraadet, hvad Kirke-Departementet nu indstiller, saa vil han ikke insistere derpaa; jeg mener, at man bør arbeide i begge Retninger, og tiltræder derfor Indstillingen som en Begyndelse. Sagen gaaer ogsaa uden Dissents.

16de Juni. Exc. Sibbern, som er kommen ind fra Kloſteret, indfinder sig i Raadet for at hilse paa Kollegerne. Han meddeler, at Kongen nu først skal gjøre en Tour til Skaane og overvære en Kapridning ved Helsingborg og derpaa drage den 15de Juli til sine Svigerforældre i

Schleſien paa Prinds Fredriks Gods Muſkau — ſandſynligvis for at handle om Medgift til Datteren — og at han derpaa ventes tilbage i Slutningen af Juli til Stockholm, hvor han agter at forblive, indtil han i Begyndelſen af September kommer hid. Brev fra Haffner beretter det Samme. Haffner forlader først Stockholm den 14de Juli, og før behøver altſaa ikke jeg at drage herfra. Irgens beder at faa foredraget ſin Indſtilling om Beſættelſen af Chefspoſten for Norſke Jægercorps og for Depotafdelingen ved Chriſtianſandſke Brigade. Oberſtlieutenant Münſter indſtilles til den Første, og Oberſtlieutenant Gude til den Anden. Jægercorpſet har nævnt O. Morgenſtierne og Capitaine Hjorth, ſom man frygter for at Kongen vil tage. Derefter kommer Kirke-Departementet med ſin ſtore Skoleſag, ſom medtager Reſten af Mødet uden at blive tilendebragt. Derunder Debatter om, hvorvidt Oldnorſk og Hebraiſk ſkal optages ſom valgfri Læregjenſtande, hvilket Helliesen og Stang har modſat ſig. Stang er meget ivrig, men faar kun Pluralitet for det Sidſte, medens Irgens, Meldahl og jeg ere enige med Riddervold i, at Oldnorſk bør optages. Et andet Indkaſt af Helliesen, nemlig at det bør ſlaaes faſt, at anden Examen ved Univerſitetet bør kunne tages i et Aar, har Riddervold allerede taget til Følge; men da vi Andre ikke ere enige heri, optager han ſin Indſtilling igjen. —

Sagen fortſættes i Mødet den 19de Juni, hvor Discuſſionen iſær dreier ſig om et Forſlag fra Stang om, at de Realiſter, ſom ſenere beſtemme ſig for Theologi eller Philologi og desaarſag underkaſte ſig Examen i Latin og Græſk, ſkulle være fri for 2den Examen undtagen i Philoſophi. Dette bekjæmpes af os Andre; kun Irgens tiltræder til Slutning Stangs Forſlag, hvilket denne erklærer at ville vedblive. I de ſidſte 20 Minuter faa vi Andre. expederet en Maſſe courante Sager. Ved Beſættelſen af Toldkaſſerer-Embedet paa Moſs gjør Stang Indhug til Fordel for

Bureauchef Jensen i Revisions-Departementet, som ikke er nævnt af Finants-Departementet, og han driver det til at faa ham opført som No. 3, idet Toldkasserer Hoff i Tønsberg skydes tilside.

23de Juni. Riddervold faar endelig lagt sidste Haand paa den store Skolesag, som nu gaar kun med en Dissents, nemlig Oldnorsken, idet de øvrige Stridspunkter ere udjevnede ved gjensidig Imødekommen fra Riddervolds og Stangs Side. Ved at foredrage Exam. jur. Jørgen Bakkes Udnævnelse til Fuldmægtig i Revisions-Departementet oplyser Stang, at Manden i 1853 har været under Tiltale og ved Underretten er bleven dømt til Vand og Brød for Delagtighed i Broderens Bedrageri, men at han ved Høiesteret blev aldeles frifunden. Jeg, som har nærmere Kjendskab til Manden og har al Grund til at tro, at Alt, hvad der kunde lægges ham tillast, var en Bestræbelse for at vaske Broderen ren for Brøde, tilstyrker, at der intet Hensyn bør tages til denne gamle Historie, og denne Mening faar Alle for sig. Hellieſen anmelder, at han maa følge sin syge Hustru til Schlangenbad og derfor tiltrænger Tilladelse til at være fraværende 2 à 3 Uger. Stang oplæser Brev fra Møinichen angaaende Capitaine D. Hjorths og D. Morgenstiernes Udnævnelse til Oberstlieutenant imod Regjeringens Indstilling og imod hans og Haffners Indsigelser. Kongen har hertil kun svaret, at han er forvisset om, at han paa denne Maade bedst rammer Armeens Tarv. Udnævnelsen er især mortificerende for Irgens og fremkalder bittre Udtalelser i Dagbladene.

26de Juni. Stang melder, at han paa Grund af en infam Opsats i Aftenbladet om J. Bakke har forandret Præmisserne i sin Indstilling ham angaaende og indtaget, hvad Retstidende oplyser om hans Sag. Bretteville forelæser en gjennem Udenrigsministeren modtagen Note fra den franske Minister i Stockholm, hvori denne fremsætter Paa-

ſtand, at franſke Fartøjer have Ret til at deltage i Torſke-fiſkeriet i Veſtfjorden, naar de holde ſig i den ved Folkeret-ten antagne Afſtand af 3 lieux (1 norſk Mil) fra Land, og at derfor Nordlands-Øvrighedens Bortvisning af en franſk Skip-per ikke har været i ſin Orden. Jeg yttrer den Mening, at Veſtfjorden er et udelukkende norſk Territorium, og at Udlændinge ubetinget maa være udelukkede derfra. Bretteville vil ſkrive til Capitaine Olſen og Amtmanden i Nordland angaaende Sagen, og yderligere Discuſſioner derom udſættes derfor. Paa min Opfordring erklærer Stang, at han har al Grund til at tro, at Prindſeſſe Louiſes Forlovelſe med Kronprindſen af Danmark vil blive deklareret i Løbet af Sommeren, og at Kongens paatænkte Reiſe til Schleſien, ſom ovenberørt, ſtaar i Forbindelſe dermed.

30te Juni. Jeg foreſlaar, at det Søndenfjeldſke Dampſkibsſelſkab ſkal fritages allerede i Midten af Auguſt for ſin Forpligtelſe til at føre Poſt til Kiel; men Stang gjør Indſigelſe og trækker de øvrige med ſig; da jeg ſelv erklærer Sagen for tvivlſom, tager jeg min Indſtilling til-bage. Ved Indre-Departementets Foredrag af Indſtilling om forøget Tilſkud til Selſkabet for Norges Vel gjør Rid-dervold Indſigelſe, da han mener, at man bør opſtille ſom Princip, at ingen Budgetpoſt forøges til det kommende Storthing. Dette er at røre Stangs ømme Side, og han udbreder ſig om, hvad Selſkabet i de ſenere Aar har ud-rettet; han forlanger, at Sagen ſkal circulere.

I næſte Møde den 3die Juli beder han, at Sagen maa blive udſat til næſte Møde, da han paa denne Maade kan ſlippe at tage Del i ſamme; thi han begiver ſig i Efter-middag paa ſin ſædvanlige Sommer-Bade- og Embedsreiſe og undgaar ſaaledes at diſſentere. Sorenſkriver Stang conſtitueres til Amtmand i Nedenæs, i hvilken Anledning Bretteville yttrer, at Conſtitutionen ſandſynligvis kommer til at vare meget længe, hvorved jeg antager, at der ſigtes

til, at Expeditionssekretær Bonnevie skal have Embedet paa Vilkaar, at han først tiltræder det til Vaaren, for at Stang kan beholde denne duelige Expeditionssekretær under Storthingstiden, paa samme Tid som Broderen efter Ønske beholder Konstitutionen i 3 Fjerdingaar i det mindste. Statsraad Malmsten (nu Landshøvding) med Datter tager under Naturforskermødet fra 2den til 11te Juli Kvarter hos os; han er den samme kvikke og humoristiske Mand som før; han meddeler mig, at han traf Birch-Reichenwald igaar paa Dampskibet, hvor Birch var Fru Heiberg til mødes; at han havde hilst venlig paa Birch, som han havde kjendt lige fra Birchs Ophold ved Upsala Universitet, men at Birch havde mødt ham med stor Kulde — det er dog at drive det politiske Had temmelig vidt! Nogle Dage senere erfarer jeg gjennem Birchs Søster, at Birch dog selv har ærgret sig meget over sin egen Opførsel. Malmsten udtaler sig om de aarlige Rigsdage, som man i Almindelighed er hjertelig kjed af i Sverige, og lægger os paa Hjertet ikke at indføre dem hos os. —

7de Juli. Vi slutte vort Statsraadsmøde, hvori der ikke forefalder noget af Interesse, for at høre paa Naturforskerne, hvor Professor Thomsen fra Kjøbenhavn holder Foredrag om den chemiske Affinitet. Ligesaa den 10de, hvor Professor Worsaae fra Kjøbenhavn, den kvikke Professor Holmgren fra Upsala og den 81 Aar gamle Sv. Nilsson holde Foredrag; derefter Festmiddag, hvor der vanker mange belivede Taler, fremfor de Andre af Svenskerne Professor Lovén, Professor Holmgren og Malmsten.

14de Juli. Hellieſen er hjemkommen fra Tydskland. Bretteville foredrager en Indstilling om Direktør Dahls Reise til Sverige, hvor han er valgt til Jurymand ved det store Landbrugsmøde, men dog skal have 100 Spd. i Reisepenge af den norske Statskasse, for paa Vejen at studere Smør- og Osttillavning. Herover knurer Hellieſen og jeg,

men faa intet Gehør. Jeg faar Raadets Samtykke til at udvide Kontrakten med de Nordenfjeldske Dampskibsselskaber derhen, at de i Vintertiden skulle gaa hver 8de Dag til Hammerfest istedetfor hver 14de Dag imod for hver forøget Tour at erholde 1000 Spd., alt afhængig af Storthingets Samtykke; heri har ogsaa Haffner erklæret sig enig. Man knurrer en Del over dette anteciperede Tilgreb i Postkassen, men giver dog tilsidst sit Minde. Jeg anmelder, at jeg imorgen fratræder Post- og Marine-Departementet for at begive mig til Stockholm. Under Haffners Fraværelse i Sandefjord til Maanedens Udgang skal Irgens bestyre Marinen.

16de Juli Kl. 8 reiser jeg fra Christiania og er i Stockholm

den 17de Juli Kl. 6 Eftermiddag. Fra Carlstad reiser jeg sammen med Oberst Wijkander, Medlem af 1ste Kammer og dets liberale Side. Han mener, som de fleste Svenske, jeg har truffet paa, at de aarlige Rigsdage ikke er noget eftertragteligt Gode, og at de uden Skade kunde indskrænkes. Excellentsen De Geer, som jeg træffer paa Laxå, mener, at man kunde indskrænke de aarlige Rigsdage ved en Grundlovs-Bestemmelse om, at intet privat Lovforslag kunde fremsættes paa de Rigsdage, hvor man ikke har nyvalgte Medlemmer af 2det Kammer; herved vilde de mellemliggende Rigsdage kunne forkortes til det Halve og faa meget længere Tid offres paa de enkelte fuldstændige Rigsdage. Oberst Wijkander taler om Ønskeligheden af fælles Mynt og Vægt, fælles Toldlovgivning og Armee. Imod dette Sidste fremsætter jeg afgjørende Indvendinger. I Christinehamn faa vi Efterretningen om Prindsesse Louises Forlovelse med den danske Kronprinds Fredrik Dagen forud, hvilket glæder mig. Dagen efter Ankomsten erfare vi, at Kongen først i Aften vil forlade Malmø, og at Prinds Oscar først imorgen vil ankomme hertil for paa Mandag at overtage Regentskabet.

Den 20de Juli begive Møinichen og jeg os til Prindsen

for at hilse paa ham og høre, naar vi kunne faa Statsraad; han tilbyder Kl. 3 samme Dag. Han begynder med et Slags Bebrejdelse, fordi han ikke har faaet officiel Meddelelse af den Kgl. Resolution, hvorved Regentskabet er overdraget ham, hvilket han skulde have ønsket baade for at have dette historiske Aktstykke og for nøiagtig at kunne indrette sin Reise eller sit Opholdsted efter Resolutionens Ord; han beder, at saadan Meddelelse til ham fremtidig maa blive iagttaget. Forøvrigt lægger han stor Interesse for alle Sager for Dagen og gjør sig vel underrettet om Sagernes Beskaffenhed. Til Kl. 5, da han bryder af, ere vi kun færdige med $^2/_3$ af Sagerne; vi fortsætte den

21de Juli. Alle Sager afgjøres efter Indstillingen undtagen en Benaadningssag, hvorunder en Mand, som ved Uforstand har forvoldt Ildsvaade i Fredriksstad, faar en Nedsættelse af 5 Dage i sin Vand- og Brød-Straf. Den store Skole-Proposition bringes atter under Discussion; han synes ej at have Indvendinger mod Principet; men da Kongen i forrige Møde har yttret Ønske om Sagens Udsættelse til sin Tilbagekomst, sker dette. Han omtaler i faa Ord Broderdatterens Forlovelse og beklager, at han ej kan møde som tidligere haabet, ved Regattaen i Stavanger, hvorhen han har sendt en dyrebar Pocal som Præmie. —

Den 26de Juli kommer den nye Udenrigsminister Grev Wachtmeister til mig og indbyder til et Beredningsmøde for Konsulatsager; han beretter mig, at han kjender den danske Kronprinds meget nøie siden 11 Aar tilbage, og at han anseer de udspredte Rygter om hans Indskrænkethed for aldeles ugrundede; han har Hessens (Moderens) gode Hoved og Glücksburgs (Faderens) Ærlighed, siger han; i Oxford, hvor han har ligget og studeret, stod han i stor Anseelse for sin Dygtighed; Wachtmeister lover sig idethele alt godt af Forbindelsen.

I Beredningen den 28de Juli, hvor kun Excellentserne

Wachtmeister og De Geer og Statsraaderne Baron Ugglas, Bredberg, v. Ehrenheim og senere Thulstrup ere tilstede af de Svenske, da Carlson, Abelin, Adlercreutz og Berg ere permitterede, er det især Spørgsmaal om et lønnet Consulat i Barcellona, om Afsættelse af Consulen i Pernambuco og nyt Bidrag til Fyrtaarnet paa Cap Spartel, som vækker Discussion. Consulen i Pernambuco har i en Skrivelse til Indre-Departementet yttret den naive Troesbekjendelse, at en ulønnet Konsul ikke behøver at respectere Konsulatinstruxen, og denne Omstændighed mener de Geer og vi andre med ham maa være afgjørende mod ham, skjønt Grev Wachtmeister ikke er utilbøjelig til at tage Manden til Naade. Med Hensyn til Fyret paa Cap Spartel har Udenrigsministeren faaet Tingen en Smule i Vrangstruben, da han har ladet sig den foredrage alene af en svensk Mand Willerding; men jeg fremhæver efter vor Indstilling, som Grev Wachtmeister ikke synes at have læst, at baade Frankrig og Belgien har fraraadet denne Udgift, og mener, at vi vel kunne gjøre det Samme, hvilket bliver antaget.

Den 29de Juli kommer Kongen hjem fra sin Udenlandsreise, og Regentskabet opløses i sammensat Statsraad, medens Kundgjørelsen herom udfærdiges i hvert Riges særskilte Statsraad. Kongen, der som sædvanlig har reist Nat og Dag for at naa frem efter Bestemmelsen, er meget livlig, beretter meget komisk om et frygteligt Tordenveir paa Muskau, overdriver maaske lidt om den store Misnøie, han overalt har bemærket i Nordtydskland med de 3-dobbelte Skatter og med Militærtjenesten, som især for Hansestæderne føles trykkende, om Holstenernes og Slesvigernes Klager over Tydskerne, hvorledes han overalt i Nordslesvig hyldedes af danske Tunger, uagtet preussiske Officerer og Militær var nærværende. Kongen beretter endelig om, hvorledes han stod paa Grund med det danske Dampskib Slesvig i Sundet og brugte over 3 Timer til Malmø, samt at den danske

Kronprinds kommer hid den 25de Auguſt. Han har meddelt Grev Wachtmeiſter, at han vil reiſe til Norge den 15de September. .

30te Juli. Norſk Statsraad paa Slottet. Vi foretage igjen Lov-Paragrafen om det højere Skolevæſen, ſom Kongen, efterat det er ham forklaret, at det ogſaa nu er det almindeligſte, at man ikke begynder paa Latin før i det 12te Aar, gaar ind paa. Med Hensyn til Disſentspunktet: Oldnorſk ſom valgfrit Fag forſvarer Møinichen Minoritetens og jeg Majoritetens Indſtilling. Kongen finder vel, at Minoriteten har ſtærke Grunde for ſig, men bifalder Majoritetens Indſtilling, trøſtende ſig med, at Faget er valgfrit, ſaa at den, der ej har Lyſt til dette Fag, kan lade det ſtaa. I en Benaadnings-Indſtilling om et løsagtigt Fruentimmer bruger Møinichen det Udtryk, at hun har ført et uregelmæssigt Levnet, hvorved Kongen briſter i Latter og ſætter op et komiſk Gjep. Unions-Forſlaget beſluttes oversendt Juſt.-Statsminiſteren uden at blive Gjenſtand for mindſte Ordſkifte.

31te Juli. Sammenſat Statsraad, hvori Kongen forklarer ſit Bifald til ſin Datters Trolovning med Kronprindſen af Danmark. Alle Konſulatſager afgjøres efter Indſtillingen. Kongen omtaler med ſine ſvenſke Raader en Forføining mod Cholera, hvorunder paaberaabes Norges Exempel, hvortil Kongen udbryder: „Ja Norſkarne ero i den wägen galna“, hvori jeg er enig med ham. Statsraad Bredberg fortæller mig, at Prindſeſſe Louiſe har telegraferet til en af Hofdamerne, at hun er „en öfverlycklig brud“. —

4de Auguſt. Ved Aabningen i Sløidſkolernes Feſtivitetsſal af den ſtore Landbrugsudſtilling, hvor Kongen er nærværende, faa vi afgjort en Sag om Overſendelſe til Udenrigsminiſteren af en Foreſtilling fra Rusland om Afſkaffelſe af Sprængkugler og nogle Dage ſenere en Sag om en europæiſk Conference angaaende ſamme Spørgsmaal.

6te Auguſt træffer jeg i Humlegaarden Dronningen og Prindſesſe Louiſe, ſom med ſtørſte Venlighed komme hen til mig og Arne Omſted og give os Hænderne og tale længe med os. Prindſessen er bleven en ſød Pige, ligeſaa høi og ſlank ſom Moderen og yderſt indtagende.

Afſkedsmiddag for Landbrugsmødet paa Haſſelbakken den 8de Auguſt, hvor jeg ſidder ved Siden af den preusſiſke Geheimeraad Baumſtark, der holder en fra Formens Side udmærket Tale; men han viſer, fra hvad Land han er, ved at begynde paa Politik, ſom ikke ſmager nogen, allermindſt de tilſtedeværende Danſke, ſom lydelig proteſtere mod flere af hans Udtalelſer.

15de Auguſt. Statsraad hos Kongen paa Ulriksdal i den rædſomſte Varme; ogſaa der kommer Dronningen hen til os og taler længere Tid med os; vi afgjøre omkring 100 Sager næſten uden Discuſſion. Kongen ſkynder paa, thi han er ikke ganſke vel, da han har lidt af Cholerine. Han meddeler os, at Kronprindſen af Danmark kommer hertil den 2den September og vil blive her, indtil Kongen reiſer til Norge, hvor H. M. vil være den 12te September, hvorhen ogſaa Kronprindſen af Danmark ſkal følge. Kongen ſiger, at han vil bringe under Discuſſion i et ſammenſat Statsraad i Chriſtiania, om at faa indført Guldfranken ogſaa i Norge, for at arbeide til det ønſkelige Maal af Myntenhed i de 3 nordiſke Riger. Idet Møinichen den

19de Auguſt indfinder ſig hos Hs. M. for at faa Beſked om næſte Statsraad, ſpørger Kongen, om han kan give nogen nærmere Beſked om et Opløb i Bergen, hvorom Telegram til Dagbladene har bragt Underretning, men hvorom hidtil ikke fra Regjeringen er meddelt noget. Møinichen omtaler, at Garniſonen har været opbudt, men at den Gudſkelov ikke har behøvet at bruge andet end Kolben. Hertil udbryder Kongen meget opſat: „Det er juſt Feilen; man ſkulde øieblikkelig have ſkudt ſkarpt paa de Kanailler.“ Møinichen ſøger at imødegaa ham; men Kongen bliver heftigere og gjentager

ſin Paaſtand. Erfaring herfra Stockholm ſynes imidlertid at vise, at Hs. M., naar det kommer til Stykket, ikke er saa ſlem, ſom hans Ord antyde. De norſke Aviſer, ſom komme hertil Dagen efter, viſe, at det er Opkjøbere af Potetesladninger, ſom har foranlediget Opløbet, og at Politiets Arreſtering af de første Tumultuanter har fremkaldt Pøbelens Raſeri og foranlediget Oprørslovens Læsning og Militærmagtens Anvendelſe. General Gram, ſom er kommen hertil paa ſin vanlige Sommerreiſe for at tilſe ſine Ejendomme, underretter mig om, at Kongens Komme til Chriſtiania nu er beſtemt til 15de September, og at Kongen vil lægge Vejen om den nye Dalslands Kanal og Fredrikshald.

26de Auguſt. Statsraad paa Slottet, hvor alle Sager afgjøres ſaagodtſom uden Discuſſion. Ved Foredrag af en Sag om Prisdommere for Heſteudſtillingerne yttrer Hans Majeſtæt ſin Ringeagt for Lindeqviſts Virkſomhed og benævnte den „Strunt". — Paa Opfordring erklærer Hs. M., at det ikke vel er saa viſt, om ikke Afreiſen herfra til Norge kan blive yderligere udſat. Fra imorgen til idag 8 Dage vil han blive fraværende paa en Storjagt paa Öland.

29de Auguſt kommer Sibbern hertil for at være tilſtede ved Behandlingen af Unionsforſlaget, ſom Exc. De Geer nu har havt med ſig nede paa ſin Gaard i Skaane for derover at forfatte ſin Indſtilling. Denne overlades Sibbern den

31te Auguſt, og han læſer Udkaſtet op for os. Vi bemærke alle nogle Punkter, ſom komme for ſkarpt ind paa Tviſtepunkterne imellem Rigerne, og Sibbern taler til ham den følgende Dag derom, og han lover at rette derpaa. Sibbern opkaſter det Spørgsmaal, om man ikke bør formaa Kongen til at give et Dictamen til Afgivelſe af Reſolution i Sagen, hvori han udtaler ſin Tilfredshed med Udkaſtet og udtaler ſig om det Ønſkelige i dets Antagelſe; jeg mener, at dette ikke vil være af nogen Betydning, og at i ethvert Fald den Norſke Regjering bør udtale ſig derom. Sibbern

fremhæver, at det er i Regjerings-Kredſe vel bekjendt, at Kongen ikke bryder ſig noget om Udkaſtet i den Form, hvori det nu er affattet, at Bildts disſenterende Votum nok udtaler hans Anſkuelſe, og at det derfor er nyttigt, at Kongen giver en offentlig Udtalelſe ſom oven antydet. Sibbern ſkriver herom til Stang og beder ham ſvare med Telegram inden Lørdag, da vi kunne vente at komme til at behandle Sagen i „Beredningen". Sibbern fortæller mig en Del Træk af Prinds Oscars latterlige Smaalighed, hvoraf iſær at han fornylig kom i Fyr og Flamme, da han fik høre, at Kongen vilde udnævne den danſke Konge og den danſke Kronprinds til Regimentschefer her i Sverige, af den Grund, at hans 2 ældſte Sønner ere indſkrevne ſom Volontærer, den ene ved Heſtgarden, den anden ved Svea garde. Han henvendte ſig i den Anledning baade til De Geer og Abelin og reiſte ud til Ulriksdal, hvor Kongen troede at ſtille ham tilfreds ved en Modifikation i den førſte Beſtemmelſe. Han lod da fornøiet, men telegraferede et Par Dage ſenere fra Sofiero om den anden Plads; men da vare Udnævnelſerne foregaaede og lode ſig ikke ændre. Kongen er lidet, maaſke for lidet henſynstagende til Former; ſaaledes er klaget over, at han ej har ladet ſin Datter beſøge Bedſtemoderen ſiden Forlovelſen. — Sibbern forelæſer mig et Brev, ſom han den 1ſte har tilſkrevet Stang, og hvori han har gjengivet Ræſonnementet i De Geers Udkaſt og henledet hans Opmærkſomhed paa et Par Punkter i ſamme, hvori De Geer ikke er enig med den Norſke Regjering; det ene er § 35, hvori omhandles, at det ved ſenere Lov faſtſættes, hvorledes hvert Riges Unionskontingent til det fælles Forſvar ſkal ordnes. Da en ſaadan Lov naturligvis er afhængig af begge Rigers lovgivende Myndighed og det ſaaledes altid kan blive uvist, hvorvidt den kan komme iſtand, mener den Norſke Regjering, at det bør hedde: „ſøges faſtſat", iſtedetfor: faſtſættes. Herimod indvendes fra De Geers Side, at man ikke kan gjengive det

norſke Udtryk uden helt at omſkrive §en, og da desuden netop dette Udtryk har været diskutteret i Komiteen og foranlediget disſenterende Votum af Bildt og vil blive lagt megen Vægt paa af den ſvenſke National-Repræſentation, antager han, at man fra ſvenſk Side maa holde paa Komiteens Forſlag. Han lover imidlertid at diskuttere Sagen med ſine Kolleger.

Den 4de September kommer Telegram fra Stang, ſom kun omhandler dette Disſentspunkt. Vi have et Møde med De Geer, ſom nu forelæſer et omarbeidet Udkaſt til Indſtilling, hvori Alt, hvad vi havde at anke over, er forandret, kun ikke hans endelige Forſlag til § 35.

Den 5te September om Aftenen have vi atter Møde med De Geer, ſom har gjort ſine Kolleger bekjendt med Stangs Telegram, hvori udtales, at om man fra ſvenſk Side ikke vil give efter med Hensyn til § 35, maa han inſiſtere paa, at Sagen ſendes tilbage til den Norſke Regjerings Betænkning. Vi finde Alle, at dette er en Paaſtaaelighed fra norſk Side, ſom er lidet holdbar, og dette formaa Møinichen og jeg Sibbern til at udtale i et nyt Brev til Stang, ſom han afſender henimod Midnat ſamme Dag, og hvori han forøvrigt gjør fuldſtændig Rede for, hvad der i de forløbne Dage er paſſeret. Paa en brillant Middag, ſom Kongen den 6te September giver paa Ulriksdal i Anledning af den danſke Kronprinds' Ankomſt hertil Aftenen forud, træffe vi ſammen med ſamtlige ſvenſke Raader, hvoraf Berg og Carlſon for mig udvikle det Samme, ſom De Geer har forklaret. Ved vor Tilbagekomſt indløber Breve til Sibbern fra Stang, Meldahl og Aſchehoug, hvori de ſøge at forſvare den Norſke Regjerings Indſtilling. Meldahls Brev er iſær mærkeligt; af dette fremgaar, at man har havt noget andet under med ſin Paaſtaaelighed, og at man har villet aabne en Udvej for Norge til at blive fri for ſin Forpligtelſe, ligeſom Aſchehoug ſiger, at han ikke kan nære Haab om at drive Sagen paa Stor-

thinget, hvis ikke „søges" bliver staaende. Det er derfra altsaa, at Stang har dette Udtryk i sit Telegram.

Den 7de September om Aftenen forelæser Sibbern mig et nyt Brev til Stang, hvori han yderligere søger at udvikle det Fornuftige i ikke at modsætte sig den af De Geer foreslaaede Redaktion.

Den 8de September kommer Telegram fra Stang, hvori erklæres, at De Geers modificerede Udkast har gjort et godt Indtryk, og at der ikke sees nogen Betænkelighed ved, at Sagen udsættes og først forelægges Storthinget, efterat den svenske Rigsdag er samlet, og at man derfor i Norge insisterer paa, at Sagen gaar tilbage til den Norske Regjerings Betænkning, hvis man ikke vælger at lade Kongen give et Dictamen til Protocollen, hvori siges, at han saameget mindre fæster sig ved Redactionen af § 35, som det er hans Agt samtidig at forelægge for begge Nationalforsamlinger det Forslag, som bebudes i denne §, naar Hovedsagen kan ventes at komme under offentlig Afgjørelse. Herom lover Sibbern at conferere med De Geer. Sibbern melder, at Kongens Afreise nu er bestemt til den 16de, Ankomsten til Norge til 21de. Den følgende Dag har Sibbern Konferance med De Geer, som strax gjør den Indvending imod den Norske Regjerings Dictamen, at det er aldeles i Bildts Aand og giver ham Vand paa sin Mølle. Han lover at forhandle Sagen med sine Kolleger og derpaa med os.

Denne Konferance finder Sted den 9de September om Aftenen, hvori De Geer oplæser et end yderligere modificeret Udkast til Indstilling og Forslag til et forandret Dictamen, hvori Hentydningen til, at den paatænkte Lov om Armeens Styrke maa staa og falde med selve Unions-Udkastet, er udeladt. Dette telegraferer Sibbern umiddelbart derpaa til Stang. Vi enes om at tilføre Protocollen, at vi vel i det hele henholde os til den Norske Regjerings Indstilling og ønske den antydede Forandring i § 35, men at vi, efter

hvad nu af De Geer er oplyst, tro at kunne slutte os ogsaa i dette Punkt til hans Forslag.

Den 10de September indløber Stangs Svar, som gaar ud paa, at man nu accepterer De Geers Indstilling med det foreslaaede Dictamen. Stang anmoder os om at gjøre en Protocoltilføjelse, som i alt væsentligt falder sammed, hvad vi allerede ere blevne enige om.

Den 11te September modtage vi De Geers Indstilling, som vi i Fællesskab oversætte, for at begge Protocoller kunne blive underskrevne inden Kongens Reise. De Geer lover os, at Sagen skal blive afgjort i sammensat Statsraad imorgen, da vi ogsaa paaregne at faa norsk Statsraad, hvorfor jeg bestemmer min Tilbagereise til Søndag den 13de. Lørdag Morgen begive vi os alle tre i Uniform op til Kongen lidt før Kl. 10 og anholde om Statsraad. Vi faa det Svar: Nei, Herrerne kunne ikke faa Statsraad før Tirsdag; men paa vor Anmærkning om, at vi have et Par Sager, som skulle for i sammensat Statsraad, og at det Hele ikke skal vare stort over en $^1/_2$ Time, giver Kongen efter, og i mindre end $^3/_4$ Time faa vi vore henved 100 Sager afgjorte, hvorefter vi begive os i det sammensatte Statsraad, hvor Unionssagen afgjøres ganske efter Aftale, derpaa nogle Consulatsager, og endelig kommer Kongen ganske uventet med et Dictamen, hvori han paalægger Cheferne for det svenske og norske Finants-Departement at indkomme med Betænkning om Forandring af Myntsystemet og Indførelse af det franske System. Sibbern gjør endel Indvendinger imod Formen og ønsker nogle Ord tilføiede, hvoraf det fremgaar, at det ikke er Hans Majestæts Tanke, at denne Sag senere skal behandles som et fælles Anliggende. Kongen mener, at dette fremgaar af Udtrykkene, som de ere, og da Sibbern og senere Statsraad Ugglas foreslaar Redaktionsforandring, bliver han til Slut smekvred; thi saa medgjørlig Kongen er udenfor Statsraadet, saa stram er han i siddende Raad. Sibbern

opnaar dog at faa Sagen betragtet som et Udenrigs-Departementet vedkommende Anliggende — som en Følge af Pariser-Mynt-Konferencen, der afholdtes ifjor. — Efterat vi saaledes have faaet alle vore Gjøremaal af Vejen, drage Sibbern og jeg afsted den følgende Morgen, og efter Bestemmelsen er jeg hjemme

den 14de September om Eftermiddagen.

Den 15de September møder jeg i Statsraadet her efter at have faaet en Forklaring af Stang om forrige Uges Misforstaaelser. Jeg kan mærke, at man nu, efterat Sagen er vel endt, har en Følelse af at have taget vel stærkt i; thi Stang vil ikke vedgaa Forfatterskabet til det bidskeste Telegram; da jeg senere hører, at baade Meldahl, Riddervold og Bretteville have været imod denne skarpe Udtalelse, staar kun Hellieſen tilbage som Autor. Stang forklarer mig forøvrigt, at den alternative Begjæring, som havde været os uforklarlig, nemlig at Proposition til den i § 35—1 bebudede Lov skulde fremsættes samtidig med Unionsforslaget, blot var fremsat paa Kvantsvis for saa meget stærkere at virke for det andet Alternativ om det Kongelige Dictamen. Af Irgens erfarer jeg, at den Forføining om Østerdalens og et Par andre Bataillloners Exercise enkeltvis i Distrikterne ikke er hans Værk, men Wergelands, og at Kongens Uvillie mod Irgens altsaa savner Grund, men at Irgens ej har villet skriftlig skyde Skylden paa en Anden for et Skridt, som han ogsaa billigede.

Ogsaa den 18de September have vi Statsraad.

Den 20de September kommer Sibbern ind til Staden fra Verne Kloster.

Den 21de September kommer hele Kongefølget med Dampskibet Christiania i det herligste Veir Kl. 3 ¼ og modtages med Jubel. Middag hos Stang. Den franske Admiral Duperré er nedkommen fra Island for at complimentere Hs. Majestæt. Om Formiddagen have vi været sysselsatte i 3

Timer med Forslag til Ordens-Uddelelser og enet om at tillægge Welhaven, som i næste Statsraad skal faa sin Afsked, Kommandørkorset. Endelig finder min Tale om, at Professor Dietrichson er ligesaa værdig til Orden som sine Kolleger, Gehør, og det besluttes at indstille ham. Mest Brøvl vækker Personer udenfor Embedsstanden. Brettevilles foreslaar gjentagende Is-Parr; men han falder atter, ligesaa Knud Graah. Halvor Schou gaar igjennem med Skibsbygmester Dekke og Smith Petersen.

Den 22de September stor Middag paa Slottet, efterat vi have holdt Beredning i 4 Timer, hvor ogsaa Møinichen er kommen til. Hellieſen beretter, at han har været oppe hos Kongen, som har talt til ham om en Bevilgning til Datteren i Anledning af Bryllupet; han har nævnt den latterlig billige Sum af 100,000 Rigsdaler Rigsmynt og ment, at Sagen bør behandles i sammensat Statsraad, hvilket Hellieſen ikke synes om; men vi finde dette ikke urimeligt, naar henſees til, at lignende Spørgsmaal, til Exempel om Begravelses-Udgifter, have været behandlede paa den Maade.

Ogsaa den 23de September 4 Timers Beredning. Irgens anmelder, at Kongen vil have Kronprindsen af Danmark udnævnt til Æresgrad af Oberst i 2den Agershuſiske Brigade. Vi mene, at Kongen gjerne kan undes denne Fornøielse; men der opstaar nogen Discussion, om det kan ske i Statsraad eller paa Kommando-Vej. Det fremhæves, iblandt Andre af mig, at enten man vil betragte det som et Embede eller som en Titel, bliver det lige lidet stemmende med Grundloven; i første Tilfælde mangler norsk Borgerret, og i sidste forbyder § 23 saadant. Da Irgens er villig til at expedere Sagen paa Kommando-Vej, slutter Discussionen dermed.

24de September. Statsraad hos Kongen, hvor omtrent 150 Sager afgjøres paa 2 ½ Time uden egentlig Discussion. Kun en Udnævnelse af en Kapt.-Vagtmester i Trondhjem udsætter Kongen! Irgens har forøvrigt med-

delt mig, at han ved at ledsage Kongen fra Fredrikshald har fundet Anledning til at opklare de Misforstaaelser, som ere opstaaede imellem Hs. Majestæt og ham. Indstilling om Oprettelsen af en consultativ Kommission bestaaende hovedsagelig af de herværende Brigade-Chefer kommer ikke for, da vi, især Stang, har udviklet for Irgens de Betænkeligheder, som en saadan Forføining kan have med sig. Irgens har forbeholdt sig senere atter at optage dette Spørgsmaal.

29de September. Borgerbal for Hoffet i Logen. Præst Tandberg udbringer de Nyforlovedes Skaal i simple velvalgte Ord. Det paastaaes, at Dronningen leer under denne Scene; skjønt jeg ved, at hun er forfærdelig lattermild, vil jeg dog ikke tro, at hun har leet her, ialfald ikke af Skaalen.

29de og 30te September. Beredning, hvori alle store Sager gaa glat, men et Par Smaasager, den ene om Opførelsen paa Budgettet af 120 Spd. til Løn for den herrnhuttiske Præst Jensen, vækker langvarigere Discussion; endel ere ganske imod Bevilgningen, fordi den er i Tydskhedens Interesse; andre ville gjøre den afhængig af, at Præsten frasiger sig en Bevilgning fra Preussen af 100 Thl. Sagen udsættes.

1ste Oktober. Statsraad hos Kongen, hvori Han udnævner Ritmester Lassen aldeles udenfor Indstillingen til Kapt.-Vagtmester i Trondhjem, men derimod følger vor Indstilling ved at udnævne Capitaine Rosenberg til Major ved Jægercorpset. Kongen udtaler sig stærkt mod Lindegvists Bestyrelse af Hesteavlens Fremme og vort hele System. H.s Majestæt finder Tegningerne til det nye Laboratorium utilfredsstillende og erklærer selv at ville conferere med Architekt Bull herom.

2den Oktober. Stort Bal paa Slottet for 8 à 900 Mennesker. Kongen drager Irgens, Meldahl, Bretteville og mig ved Aftensbordet ind i et Sideværelse med Masser af Vin og gode Sager og flaar Gjækken løs, men ligger desværre selv

meſt under for Lyſtigheden. Han er vel tidligere paa Dagen bleven vel forpleiet af Ths. Heſtye paa Frognerſæteren, hvor han fortæller os at han har fundet det ganſke mageløſt. Dronningen beordrer mig at ledſage Prindſesſe Louiſe i Polonaiſen.

5te Oktober. Kort Statsraad, hvori fattes Beſlutning om Storthingets Aabning imorgen Kl. 1, uden Proceſſion-Samling i Lagthingsrummet.

6te Oktober. Storthinget aabnes. Hele Thinget indfinder ſig paa Slottet for at complimentere Kongen og beſvare Throntalen. Der dvæles iſær ved Prindſesſe Louiſes Forlovelſe. Kongen ſvarer meget net. Stor Middag paa 300 Perſoner til Klokken henimod 9.

Den 8de Oktober afreiſer Kronprinds Fredrik med Dampſkibet „Chriſtiania", ſom er ſtillet til hans Diſpoſition. Derefter Statsraad, hvor N. Bonnevie udnævnes til Amtmand. Kongen viſer, at han er meget vel underrettet om, hvad der paſſerer i Thinget, og udtaler ſin Kritik over, at Michelſen er ſat i Protocol-Komiteen. Kongen indbyder os til at følge ſig paa „Ægir" til Feſtligheden i Drammen i Anledning af Randsfjords-Banens Aabning, hvortil han ogſaa har indbudt Landshøvdingerne Grev Ehrenſvärd, Grev E. Sparre og Ekſtrøm. Vi drage afſted Søndag Formiddag Kl. 10 og ankomme Kl. 4. Feſtlige Tilſtelninger i Svelvig. Maſſer af Skibe i Drammens Havn. Prægtige Hurraer af velklædte Borgere ved Landſtigningen — ingen Taler! Udmærket Middag i Kong Carls Hotel ogſaa uden Skaaler. Fyrværkeri.

Mandag 12te Oktober. Fart til Randsfjorden. Grev Sparres Paatrængenhed med ſine Veſtgothers eller Gaardfarihandleres Rettigheder i Norge. — Kongen erklærer fra en Balluſtrade Banen aabnet. Ved Middagen en vakker og kort Tale af Dr. O. J. Broch, forreſten ingen, hvorfor man bliver færdig før Tiden. Det hele Arrangement yderſt vellykket. Middag i Hotellet. Deilig Skaaltale

af Præſt Jørgen Moe for de Nyforlovede. Da Storthings-Deputationens Ordfører D. Kildal udbringer Norges Skaal, opfordrer jeg Byfoged Selmer til at udbringe ogſaa Sveriges, hvilket ſynes at vinde Bifald. Bal og Illumination. Det kongelige Navnechifer paa Bragernæs-Aaſen. Trangt og varmt i Balrummet.

13de Oktober. Afſked fra mine tækkelige Værtsfolk, Landphyſicus Blichs. Hjemreiſe, ugeneret Liv paa Dampbaaden. Ægypteren Demirgian, Kgl. ſvenſk Staldmeſter; General Fleiſchers Tilfredshed over at have undgaaet ham ſom norſk Do. —

14de Oktober. Forberedende Statsraad.

15de Oktober. Do. paa Slottet, hvor Toldtarif og Budget opgjøres, derefter ſtor Ordens-Udnævnelſe. Kongefamilien reiſer den 16de overland, men ſender endel af Følget og ſit Tøj med „Ægir" til Gøtheborg; men Fartøjet overfaldes af Storm, og endel af Følget gaar i Land i Tønsberg og naar netop frem til Jernbanens Afgang den 17de, da Bretteville og jeg ogſaa drage afſted; de øvrige af Hofſet møde vi paa Laxå den 19de.

Den 26de Oktober gjør Bretteville og jeg vor Opvartning hos Kongen, Enkedronningen, Prindſerne Oscar og Auguſt. Enkedronningen er ſom ſædvanlig venlig og yderſt underholdende, taler om Sønnedatterens Forlovelſe, roſer den danſke Kongefamilie, ja endog Kongen, ſom hun perſonlig kjender, da han har ſtuderet i Bonn ſammen med hendes Broder; hun udbreder ſig om, hvor ſmuk han har været, ſmukkere end Sønnen; modſiger Rygtet, ſom vi ikke før har hørt, om at hun ſkulde have været imod dette Parti, hvilket hun betragter ſom et Inclinations-Parti, omtaler, hvormeget Prindſeſſe Louiſe har taget ſig op i det ſidſte Aar — hun ſom før var en ren Vildkat. — Taler om Revolutioner i begge Verdensdele, men udbreder ſig ikke videre om den ſpanſke. Prinds Oscar fører ſamme livlige Samtale ſom

Moderen, men Auguſt taler kun om Veiret. — Sibbern er ankommen den 22de.

Den 30te Oktober ſammenſat Statsraad angaaende Forhandlinger imellem Danmark, Sverige og Norge angaaende Poſtvæſenet.

31te Oktober. Norſk Statsraad, hvor Armee-Budgettet afgjøres. Kongen giver til Bedſte Foredrag angaaende Landbruget og ang. Nødvendigheden af at have en vel øvet og vel organiſeret Styrke; leverer os en Brochure, ſom han har forfattet angaaende Infanteriet under ſin Sygdom iſſor. Sibbern holder ſin vanlige Feſt den 4de November og udbringer ved ſamme Leilighed en Skaal for Excell. Manderſtrøm i Anledning af hans Afgang fra Udenrigsminiſteriet, hvorpaa Manderſtrøm ſvarer meget net, at han ved at behandle begge Riger lige kun har fulgt ſin Konges Villie og Opfatning.

Den 7de November faa vi et Extra-Statsraad til Behandling af Marine-Budgettet; i dette er berørt Spørgsmaalet om Hortens Bibeholdelſe ſom Hovedværft og om Flaadens Fordeling, hvorom en Commiſſions-Betænkning refereres. Haffner udtaler ſig mod dette Sidſte, hvorom Irgens har udtalt en afvigende Mening. I et Brev til Sibbern har Haffner henſtillet til Sibbern, hvorvidt det ſkulde være hensigtsmæsſigt at faa Kongen til at udtale ſig om disſe Stridspunkter, hvilket jeg paa det beſtemteſte fraraader; heri ſynes Sibbern og Brettevilſe ogſaa at være enige med mig, men ikke deſtomindre opfordrer han Kongen til at udtale ſig. Kongen yttrer da førſt, at efter hans Mening bør Virkſomheden paa Horten drives fremdeles ſom før, men da Stedet ikke kan befæſtes, bør hele Forſvaret af Chriſtianiafjorden concentreres paa Oscarsborgs Befæſtning, og naar denne er gjennemført, bør man ſe at faa Reſerveforraad af alt Krigsmateriel lagt indenfor Oscarsborg; nogen Fordeling af Flaaden bør ikke tænkes paa og ikke bringes ind for Storthinget,

da den bør bestemmes af Kongen efter de tvingende Omstændigheder, som kunne indtræffe. Under Diskussionen kommer han dog frem med, at al Nybygning til Flaaden bør ske i Motala, og at Horten bør indskrænkes til de nødvendigste Reparationer. Han udbreder sig videre om Nødvendigheden af at faa et eget selvstændigt Skjærgaards-Artilleri, som man har faaet her i Sverige, hvor man dog har begaaet den Feil at organisere Befalings-Personalet, forinden man har faaet Materiellet i Orden. Han mener, at vi i vore Sødistriktstropper have en god Stok for Sø-Artilleri, og at man ikke maa udsætte længe med at organisere en eller to Bataillioner deraf. — Kongen gjør Udkast til forskjellige motiverede Resolutioner angaaende Marinen og Horten; men da vi gjøre Indvendinger mod disse, foreslaar Sibbern Sagen udsat til Mandag. Efter Raadet samles vi igjen hos Sibbern, som forelæser os Udkast til en Note fra Udenrigsministeren til den herværende franske Minister angaaende Franskmændenes Ret til at drive Fiske i Vestfjorden i Anledning af, at Fiskeopsynet i Lofoten har afvist et fransk Fiskefartøj i afvigte Marts. Herom har Indre-Departementet afgivet en meget god Betænkning, hvori især paastaaes, at Vestfjorden er en Havbugt eller et indre Hav, som efter den almindelige Folkeret er lukket for Fremmede. Udenrigsministerens Note er i det Væsentlige en Gjengivelse af denne Betænkning; i et smukt Sprog paaviser han Farerne for Norge, som efter sin geografiske Formation har flere lignende Havstrækninger, om dets fattige Fiskerbefolkning skulde opholde Koncurrentsen med Fremmede, som nu gjennem Sekler har holdt sig borte fra disse Farvande.

Den 9de November have vi atter et Statsraad, hvori Marinesagen afgjøres; efter et Udkast, som Sibbern medbringer, afgiver Kongen sit Dictamen, uagtet jeg gjentagende gjør Forsøg paa at forebygge dette Skridt, som ikke kan andet end lede til Misforstaaelser. Dette viser sig ogsaa nogle

Dage senere, da Dictamenet opfattes som en Triumf for Haffner og Horten-Partiet og et Dementi for Irgens. Denne skriver i den Anledning et langt Brev til Sibbern, hvori han begjærer Forklaring, da han ikke hænger fastere ved sin Post, end at han gjerne vil trække sig tilbage. Sibbern forelæser mig sit Svar, hvori han beroliger Irgens uden ligefrem at sige ham, at Kongen er ligesaameget imod Haffner som imod ham. Stang skriver ogsaa om det Urigtige i Haffners Begjæring — uden Konference med Kollegerne — om Dictamenet; Alt dette havde været forebygget, om mit Raad var bleven befulgt.

Den 14de November. Statsraad hos Kongen, hvor nogle Embeds-Udnævnelser og mindre Storthingssager afgjøres.

Den 25de November kaldes vi til Statsraads-Beredning, hvor iblandt endel andre Sager fra Udenrigsministeriet forelæses Udkast til den Ægteskabskontrakt, som foreløbig har været afhandlet imellem Kongen og den danske Udenrigsminister Grev Friis og den danske Minister Grev Plessen under Kongens Ophold paa Bäckaskog i forrige Uge, og som nu er Gjenstand for Opgjør imellem vor Udenrigsminister og Plessen. Den sidste har i Brudegave eller Medgift opstillet 100,000 i Sølvspecies, som er den Sum, som Sofie Magdalene fik ved sit Giftermaal med Gustav III; herover blive de svenske Statsraader forbausede og yttre, at Kongen tidligere for dem har nævnt Halvdelen af denne Sum, hvortil Wachtmeister bemærker, at H.s Majestæt da vel kun har tænkt paa Sverige, hvilket De Geer bestrider. Wachtmeister anfører, at nu er ialfald Sagen skreden saaledes frem, at man umulig kan blive staaende ved de 50,000 Spd.; han foreslaar 75,000, hvilket forekommer os Norske nogenlunde antageligt; men de svenske mene, at man ialfald for Sveriges Vedkommende ikke paa nogen Maade tør overskride den førstnævnte Sum, og naar Norges Bidrag sættes i For-

hold dertil, udkommer med et rundt Tal 70,000 S.-S.; herved bliver man staaende, og i sammensat Statsraad den

27de November bifalder Kongen dette, men forlanger, efter vort Krav, dog først den Norske Regjerings Betænkning indhentet. — Den norske Post er bleven forsinket, saa vi først denne Aften modtager den med et voluminøst Forslag til en ny Lodslov. Vi beslutte først at anstrænge os for at faa Sagen gjennemgaaet til imorgen; men ved 11-Tiden kommer Sibbern ned til mig og erklærer dette umuligt. Vi have alligevel nok af Sager til Statsraadet den

28de November, hvor desuden en meget lang Tid optages af en temmelig ivrig Discussion med H.s Majestæt om, hvorvidt en Artilleri-Sergeant bør efter Regjerings-Indstilling fritages for Degradation, da han har tilladt en Skildvagt at bytte sin Plads for at gaa ind i Kommandantens Have for at spise Ribs. Dette anser Kongen for et saa grovt Brud paa Disciplin, at man ej bør beholde Vedkommende som Befalingsmand, og Kongen vil ikke give sig; han lader endog bitre Ord falde om Irgens, at han har kunnet sætte sit Navn paa Regjeringens Indstilling.

Den 30te November, Carl den XII's Dødsdag, afsløres hans Statue (af Molin) paa Carl den XIII's Torv med stor Stat og hele Garnisonens Defilering. Da Kongen forlader Balkonen for at gaa ned og modtage Troppernes Hyldest, udbryder min Sidemand Gripenstedt: „Hur F.... vil han hen. Den Token inbiller sig, at Truppernes Hyldest er för honom. Nej, den er för Carl den XII!" Pøbelen, som lige siden Løverdags Aften har været i tumultuarisk Bevægelse i Anledning af en af en Tømmermand for egen Regning opført Läktare eller Balkon, er ogsaa under Festen urolig og paatrængende. Grev Manderstrøm kommer i den Anledning frem med en Anekdote fra Carl Johans Begravelse, da Slots-Stathållaren Grev Horn traadte frem og tiltalte Mobben: „Mina

föta Venner; när Ni ären så der otäcka, går det als inte an att ställa til flera slike Nöjen för Er". — I Militærselskabet faa vi udmærket Sang af Mandschor og et Foredrag af Prinds Oscar over „Hjeltekungen". Gipsaftryk af ham, taget 1860 ved Gravens Aabning, forcæres Selskabet tilligemed hans Bibel og Sværd m. m.

2den December have vi atter Statsraad hos Kongen, hvor Lodsloven og flere Storthingssager afgjøres.

Den 8de December have vi et staaende Statsraad for at faa sendt den Norske Regjerings Betænkning angaaende Brudegaven til Udenrigsministeren. Et Udtryk deri om, at Rigernes Apanage til Kongehuset ikke kan være beregnet paa, at noget skal kunne lægges op, falder naturligvis i Kongens Smag. I sammensat Statsraad den

11te December afgjøres Sagen saaledes, at Sveriges Bidrag sættes til 49,500 og Norges til 20,500. Den Norske Regjering havde foreslaaet det sidste til 21,000; sandsynligvis arbeider man paa, at Sagen uden mindste Discussion skal blive afgjort af Storthinget førend af Rigsdagen, saa at ogsaa denne skal bevilge uden Brøvl.

Den 12te December. Norsk Statsraad. Kongen udbreder sig om Storthingets ultrademocratiske Tendentser ved at antage det af Daae fremsatte Forslag til Udvidelse af den communale Stemmeret. Jeg fremhæver, at man dog, saaledes som Odelsthingets Beslutning nu er affattet, er gaaet videre, end man er her i Sverige, men at de Konsekventser, som sandsynligvis ville følge, jo nok kunne være betænkelige. Uagtet han i tidligere Møde har udtalt sig med megen Roligheb om Udsigterne til, at Molin ej vilde blive antagen til at udføre vor Carl Johans-Statue, er han idag, da vi have faaet Visheb om, at Bergslien er antagen, temmelig opsat og taler om det fortvivlede i den franske Marechalsuniform og Hatten i Haanden og paastaar atter, at Molins Kroningsdragt vilde være saa meget grummere.

Bretteville søger at trøste ham med, at Molin vil blive kaldet til at bistaa ham ved Udførelsen; men dette mener Kongen vil blot lede til Forstyrrelse; thi af to Kunstnere vil den Ene ikke bøje sig for den Anden, allermindst Molin. Kongen viser os sit for den herværende Kunstforening malede norske Landskab „Udsigt fra Humledal", hvilket synes mig heldig opfattet; han lægger intet Skjul paa, at han har benyttet en Skitse af Maleren Rydberg, som han dog ej i alle Dele har fulgt. — Vor Marines Togter for næste Aar vækker nogen Discussion, idet Haffner har fraveget Kommandoens Forslag om at udsende Fregatten „St. Olaf"; men han stilles tilfreds med vor Bemærkning om, at Departementets Indstilling vil medføre større Øvelse for Personalet. Rygterne om Storthingets Afknapning paa Militær-Budgettet discutteres med lidt Bitterhed.

18de, 19de og 21de December. Fester hos Enkedronningen, Kongen og Prinds Oscar for Prindsen af Wales, som efter Udseendet at dømme maa være adskilligt bedre end sit Rygte. En liden Maane paa en 27-aarig Mand er imidlertid suspect. Hofdamerne rose ham som en behagelig og artig Gentleman.

28de December. Statsraad hos Kongen, hvor 3 vigtige Lovpropositioner om Naadensaar, Forandringer i Almueskoleloven og Pensionsindretning for Almueskolelærere afgjøres. Kongen synes godt om disse og udtaler sig navnlig imod Ophævelsen af Naadensaaret, som ogsaa har været bragt paa Bane. Kongen taler om, at det nu synes at blive Alvor af en Konference i Paris imellem Stormagterne, hvortil Italien nu regnes, til Bilæggelse af de truende Krigssymptomer imellem Tyrkiet og Grækenland; mener, at Kreta bliver lagt under Ægypten for det Første. Paa vort Spørgsmaal, om det Slesvigske Spørgsmaal ventes at komme for, svarer han, at den Kvæstion ikke vil løses uden Krig. Danmark faar ikke Als igjen uden ved at tage Rügen,

mener han, og dermed faar Danmark nu ſkynde ſig, thi Preusſen forſtærker daglig ſit Søværn, ſaaledes har det i denne Tid beſtilt 10 Monitorer ved Motala Værkſted, og paa vor Bemærkning, at Sverige ſaaledes kan komme til at ſmede Vaaben mod ſig ſelv, bemærker han med Jonas i Heibergs Skuespil: „Tager ikke vi deres Penge, er der ſku nok, ſom ta'r dem".

31te December. Sammenſat Statsraad til Vedtagelſe af Overſlaget for Miniſterkaſſens og Konſulatfondets Budgetter, der ſkulle forelægges Rigsdagen. Tilfældigvis hører jeg der af Statsraad Thulſtrup, at Kongens Beretning om Preusſens Beſtilling er højſt upaalidelig, da det Hele hidtil har indſtrænket ſig til en Foreſpørgſel.

1869

9de Januar. Statsraad hos Kongen, hvori endel Lovpropositioner og Afskedigelser af Militære og Præster foregaa, medens Proposition til Unionsforslaget og til Brudegave for Prindsessen udsættes, for at de ikke skulle blive forelagte Storthinget, førend efterat Rigsdagen er aabnet, hvilket antages at ville foregaa den 18de. Disse to Sager have vi fore i et Extraraad den

14de Januar, hvor Kongen er meget livlig — maaske efter Maskeraden paa Operaen Natten forud, hvor han har havt med sig en hel Kvadrille af Gardeofficierer. — Han beretter os om Pariser-Konferencen, som er traadt sammen den 9de, og at der vistnok kan blive vedtaget Bestemmelser om Grækenlands og Tyrkiets Tvist, men at det dermed ikke er givet, at disse vedtages eller føre til Fred, da paa den ene Side Rusland og paa den anden Side Østerrig puster til Ilden. Han omtaler Bismarck som en upaalidelig Kunstner, som har faaet Baden til at protestere mod den Petersburgske Militær-Konferences Beslutning om Afskaffelsen af Sprængs-Projectiler, saa at denne bliver til Intet. Han roser sig af sin Opfindelse med Kjærrerevolveren, som i Minutet kan ødelægge over 200 Mand med sine Sprængprojectiler! Han ytrer sin Glæde over et fra Christiania modtaget Telegram om, at hans Proposition om Bevilgning til et Kirkemøde er forkastet med 65 Stemmer. Vi erkjende ogsaa Sagen for tvivlsom.

18de Januar. Rigsdagens Aabning med sædvanlige Høitideligheder; kun Haandkysset er afskaffet, hvorover Sibbern ryster paa Hovedet. Biskop Sundbergs Tale er fortrinlig. Man lægger Mærke til den større Varme, hvormed Prindsesse Louises Forlovelse omtales her i Sverige, end Tilfældet var i Norge, som Borgen for en større Nærmelse imellem de 3 skandinaviske Folk. — Efter et Bal hos Sibbern, hvor Kongen har dandset til Kl. 1 ½, have vi Statsraad hos Kongen den

23de Januar. Han er lige kry, taler om Bondeuroligheberne i Skaane, synes glad ved Tanken om Militærmagts Anvendelse og Bondehobens Tilintetgjørelse, beretter, at ved Siden af Tullberg staar et begavet Kvindemenneske, Metta Matsdatter, som bidrager til at ophidse Gemytterne.

26de Januar kommer Prindsen af Danmark hertil, hvem jeg samme Aften træffer paa Bal hos Over-Statholderen og den 28de paa Slottet; han omtaler de mange behagelige Minder, han har fra Norge, og er yderst venlig. — Gigt og Byld i Ryggen hindrer mig fra at deltage i de følgende Dages Fester til hans Ære.

Den 29de Januar indløber Telegram om, at Brudegaven til Prindsesse Louise er bevilget enstemmig og uden Debat. Dagen derpaa fatter Storthinget med 75 mod 32 Stemmer Beslutning om, at det forventer, at Kongen overgiver Marinens Bestyrelse i kraftigere og dygtigere Hænder end H.s, hvilket øieblikkelig foranlediger H. til at indgive sin Ansøgning om Afsked.

6te Februar. Statsraad hos Kongen, som er meget opbragt over Sverdrups Mistillidsvotum. Men han bemærker, at det vel er rigtigst at udsætte med Discussionerne derom, indtil man faar se H.s Afskedsansøgning og den Norske Regjerings Udtalelse derom. Sibbern gjør ham opmærksom paa et Par Opsatser, som de samme Dag ankomne Aviser fra Christiania indeholde om Besættelsen af Haffners

Plads; den Ene fororder O. J. Brochs Udnævnelse til Marine-Minister, den Anden vil have Capt.-Lieutenant Ihlen dertil, Capt. Knap til Admiral og Capt. Gottwaldt til Værftschef. Han hører paa disse Beretninger uden videre Bemærkning. Vi afgjøre en Masse Lovpropositioner og andre Sager uden Dissents. Dagen derpaa ankommer Stangs Indstilling om Lappeforholdene, hvori han med Kraft har imødegaaet den svenske Højesterets og Justitieraad Carlesons Indvendinger og navnlig fremhæver, at efterat Rusland for Finlands Vedkommende har brudt Konventionen af 1751 om Lapperne, maatte det i fornødent Fald ogsaa staa til os at træde tilbage fra denne Konvention. Til Slutning fremhæver han, at Sagens Afgjørelse for os maa anses saa presserende, at der kan blive Spørgsmaal om for den Sags Skyld at sammenkalde overordentligt Storthing, hvis Sagen ikke i denne Session kan forelægges Thinget. I denne Anledning have vi et Møde hos Sibbern den

8de Februar, hvori han tillige foreläser os et Brev fra Stang om Marine-Affærerne, hvori han siger, at man i Christiania er fuldstændig enig om at bringe O. J. Broch i Forslag til Haffners Eftermand, og at denne Udnævnelse bør foregaa strax, hvorhos han beder Sibbern og os Andre at virke for, at Kongen opgiver sin Modstand mod at tage en civil Mand til Chef for et militært Departement.

Den 9de Februar have vi Statsraad hos Kongen for Lappesagens Skyld; da beretter Kongen os det Brev, han har faaet fra Stang om Haffners Afgang og O. J. Brochs Udnævnelse, hvilket han er meget imod. Sibbern siger ikke et Ord imod Kongen; jeg, som ganske deler Stangs Anskuelse, udtaler mig med Bestemthed til Fordel for O. J. Broch. Bretteville tilraader Udsættelse og mener, at Hans Majestæt, indtil Storthinget er sluttet, kan befale Irgens tillige at overtage Marine-Departementet; men det er heller ikke efter Kongens Sind. Det fremgaar tydelig af dennes

Tale, at det i Alt er de Præcedentser, som her i Sverige kunne drages, dels af en civil Mands Bestyrelse af Marinen, dels af begge de militære Departementers Sammenslaaen, som staar ham for Hovedet, derimod ikke Hensynet til Norges Interesser. Vi have fremme en Indstilling og Resolution af 27de August 1860, hvori (enten jeg eller Birch-Reichenwald) Chefen for Justits-Departementet ved at foredrage Sagen om Odelsthingets Mistillidsvotum mod Statsraad Bretteville har protesteret mod Odelsthingets Bemyndigelse hertil, men anmærkningsvis tilføiet, at man maaske kunde dømme anderledes derom, naar Misbilligelsen var udtalt af Storthinget. Dette har J. Sverdrup og hans Tilhængere efter en senere Protocolkomité taget til Indtægt og paastaaet, at den nu brugte Fremgangsmaades Lovmæssighed er anerkjendt af Regjeringen. Denne Justits-Departementets Udtalelse protesterer Kongen nu imod og mener, at Storthingets Mistillidsvotum er ligesaa lidet hjemlet i Grundloven som Odelsthingets, og formener, at Justits-Departementet nu bør foredrage Sagen, for at han kan faa Anledning til at udtale dette. Han siger, at han har telegraferet til Stang om at udsætte med Foredraget af Haffners Ansøgning, og at han senere vil skrive udførlig til Stang om Sagen.

Den 20de Februar almindeligt Statsraad hos Kongen, hvor en Masse Lovpropositioner og andre Sager afgjøres. Indstillingen om Haffners Afsked og om, at der af den nuværende Chef for Marine-Departementet Intet bliver at foretage i Anledning af et Andragende fra Kommandeur Valeur om Undersøgelse af hans Forhold, befaler Kongen udsat, indtil han kommer til Christiania, hvortil han vil begive sig den 2den Marts, iblandt andet for at overlægge med den samlede Regjering om, hvorledes hans Svar paa Storthingets Mistillidsvotum bør affattes. Han befaler tillige os at begive os til Christiania. I Christiania-Aviserne opdiskes med

et Rygte om, at ogsaa Møinichen skal gaa af, og i et Selskab hos Daschkoffs hører jeg af Secretær Grip, at Kongen, som fremdeles sender alle sine Breve gjennem Kabinettet, virkelig har skrevet til Møinichen. I et Statsraad hos Kongen den

25de Februar, hvor de seneſt indkomne Sager afgjøres, fortæller Kongen os dette, og af Sibbern hører jeg, at det er Kongens Tanke hermed, hvis han kan formaa O. J. Broch til at overtage et andet Departement end Marine-Departementet, da at have en Plads aaben for ham og udnævne en Søofficier til Chef for sidſtnævnte Departement. Brettevilles afreiſer med ſin Frue den 26de, men Sibbern og jeg først den 1ſte Marts.

Den 27de Februar viſer 1ſte Kammer af den ſvenſke Rigsdag, at det er mere royaliſtiſk end Kongen ſelv, idet det forkaſter en kongelig Propoſition om Handels- og Sjøfartsfondets Overgang til Rigsdagens fulde Raadighed. I Arvika faa vi ſe Morgenbladet af 27de Februar, hvoraf erfares, at der ogsaa hos os er et ſaadant Parti af yderſte Høire, ſom er mere konſervativt end Regjeringen. Deri opdiſkes med alle vore Synder i den Retning. Meldahl og jeg faar ligefrem concilium abeundi, og Stang ſkjældes ud for Propoſitionen om aarlige Storthing, ſit Slægt-Patronatſkab og Fremtrækkelſe af Advocatſtanden. Hvad mig angaar, ſaa er min Opfatning, at et Statsraad ſammenſat af lutter ſtore Kapaciteter er en Umulighed, og at jeg neppe aftræder, førend jeg tydelig mærker, at jeg ſtaar i Vejen for en dygtigere Mand. Heri beſtyrker Sibbern mig paa det Beſtemteſte.

Den 3die Marts ankomme vi til Chriſtiania et Par Timer før Kongen og modtage ham paa Slottet, hvor jeg træffer ſammen med Kollegerne. Haffner viſer ſig meget rolig og værdig og yttrer, at det har været hans Beſtemmelſe at aftræde, naar han kunde faa Admiralspladſen efter

Konow, og at han intet Andet har at bebreide sig, end at han i 1866 gik paa Akkord med Militærkomiteen om at hjælpe sig med en saameget mindre Sum til Vedligeholdelses-Udgifter.

Den 4de Marts besøger jeg Stang, som netop kommer fra Kongen, som nu har bestemt sig til kun at supplere Statsraadet med Broch istedetfor Haffner, da Broch bestemt har negtet for Tiden at tage noget andet Departement. Ihlen skal ogsaa efter Sigende have negtet nu at overtage Marinen. Kongen er bestemt paa at udnævne Kapt. Knap til Admiral efter Konow. Stang har fegtet som en Løve for at skaffe Haffner denne Plads, som han ønsker; men Kongen har slaaet sig vred. Jeg tilraader Stang paa det Indstændigste at formaa Kongen til ialfald at udsætte dette Spørgsmaal, indtil den nye Chef for Marinen derom kan faa Anledning til at gjøre sin Indstilling, hvori Stang er enig, og i det forberedende Statsraad den følgende Dag beretter han mig, at Kongen har gaaet ind herpaa. Her discutteres ogsaa et Udkast til Kongens Resolution angaaende Haffners Afsked, som vedtages omtrent saalydende: „Uagtet Hans Majestæt ingenlunde kan erkjende Storthingets Berettigelse til ved Udtalelser som den heromhandlede at indvirke paa Kongens grundlovmæssige Ret til at raade over Statsraadets Sammensætning, har han dog troet at burde give efter for Haffners bestemt udtalte Ønske om at afgaa." Tillige discutteres Spørgsmaalet om Sanction af Storthingets Beslutning om den communale Stemmerets Udvidelse; der gjøres ingen Indsigelse mod Stangs Forslag om at indstille paa Ikke-Sanction. Jeg erklærer, at mine Tvivl herom ere blevne hævede ved den seneste Tids Begivenheder, og efterat jeg er bleven opmærksom paa, at Mangelen af bestemte Regler om Skatters Udligning i Landdistrikterne vil gjøre Lovens Anvendelse saa usikker og mislig. Irgens fremhæver forøvrigt, at den nye Statsraad bør forbeholdes

Adgang til at udtale ſig om dette Spørgsmaal. Sibbern bringer paa Bane, om der ikke ſkal komme en ſærſkilt Indſtilling fra Juſtits-Departementet angaaende Storthingets Mistillidsvotum; men han frafalder ialfald foreløbig ſin Motion, da de øvrige Medlemmer af Raadet ere enige om, at det ikke kan nytte yderligere at befeide Storthingets Adgang til at udtale ſig paa ſaadan Maade; der kan herimod, ſom jeg oftere har fremholdt for S., kun ſtilles en tilſvarende Adgang for Kongen til at udtale ſig ligeoverfor Storthinget. Sagen er desuden ikke ſærſkilt meddelt Juſtits-Departementet, men kun Marine-Departementet. Ved Middagen ſamme Dag paa Slottet taler Kongen længe med Sverdrup, der tilligemed de øvrige Præſidenter og Vicepræſidenter i Storthinget ere indbudne til Feſten (rimeligvis om Armee-Budgettet); men dette ſaavelſom hans Samtale med Ordføreren i Chriſtiania Formandſkab, Otto Løvenſkiold, udlægges af lettroende og fletunderrettede Folk, ſom om disſe Perſoner ogſaa ſkulde være paatænkte til Indtrædelſe i Raadet. Den paafølgende

6te Marts almindeligt Statsraad paa Slottet, hvor H.s Majeſtæt gjør endel Indvendinger imod et Lovforſlag angaaende en Examen for Lærere, der ſkal træde iſtedetfor Philogicum og Reallærer-Examen, hvilken paatænkes indrettet noget anderledes end i Sverige, hvortil Kongen henfører Alt, ſom vækker hans Opmærkſomhed af norſke Sager. Haffner foredrager ſine mange Sager — han vil gjøre ſaavidt muligt rent Bord til ſin Eftermand — med den ſamme Ro, ſom altid udmærker ham, og vi tage, efterat Kongen har forladt Raadet, Afſked med ham. Sibbern har villet, at Kongen i Afſkeds-Reſolutionen ſkulde give Haffner en mention honorable; men dette finde vi Andre ikke paaſende, og det omtales, at Kongen vil give ham en Orden i Brillanter.

Den 8de Marts atter Statsraad hos Kongen, hvor Haffner ikke er tilſtede; hans Afſked knyttes til det foran omtalte Dictamen. O. J. Broch udnævnes til Statsraad,

og Kongen siger os meget venlig Farvel og siger, at han denne Gang Intet videre har at udrette her og derfor imorgen tidlig Kl. 7 tager tilbage til Stockholm. Didhen begiver ogsaa Statsraadsafdelingen sig, Sibbern og jeg den 10de, Bretteville den 11te. Dagen efter vor Ankomst modtage vi Telegram om, at Grundlovs-Forandringen angaaende aarlige Storthing igaaraftes den 12te er gaaet igjennem i Storthinget med 81 Stemmer mod 30. — I den Anledning opstaar en lang Discussion med Sibbern, som — visselig dog kun mod sin indre Overbevisning — med Stang forsvarer Beslutningen og mener, at Alt vil gaa godt, medens den bedste Dåg, hvori jeg kan se Sagen, er den graa. Om at negte Sanction kan ikke blive Tale, med mindre man med det samme vil gaa af.

27de Marts (Paaskeaften). Statsraad hos Kongen, som møder os med det Udraab: „Nu ser det for Alvor truende ud; inden 14 Dage have vi Krigen, og da kan ogsaa vor Silling blive bekymmersom; vistnok faar vi holde os neutrale; men inte kan vi følge Carl Johans Politik og alliere os med Rusland, som vel ogsaa vil blive neutralt; men vi faar holde os til Vestmagterne. Frankrig sender vist en mægtig Flaade til Østersøen, og da vil det spørges, om ikke Danmark forener sig dermed for at oprette sin Skade fra 1864 og ialfald for at faa Pragerfredens 5te Artikel sat i Værk". England vil, mener Kongen, holde sig neutralt, selv om Frankrig besætter Belgien. Herom nære vi Tvivl. Kongen udtaler paany sin Overbevisning om, at det nu for Tiden ikke er andet end en stærk Landmagt, som giver Rigerne Vægt og Betydning, og at England derfor er paa Vejen at synke ned til en Magt af 2den Rang; dette Indtryk, siger han, fik han allerede af sit Besøg i London 1861. — Ved nærmere at udspørge ham om, hvad der er passeret, som gjør Situationen saa truende, har han Intet at meddele os, og Telegrafen beretter heller Intet senere end den franske

Krigsministers Tale, men maaske han har Underhaands-Meddelelser fra Paris. — Ved Foredraget af en Sag om Marine-Budgettet og Bemyndigelse til at kjøbe Armstrong-Kanoner til den sidste Monitor udbreder han sig om den norske Styrelses Ubet i at kjøbe disse kostbare Kanoner, naar man kan faa lige saa gode svenske for mindre end den halve Pris. Ved Foredraget af en Indstilling fra Armee-Departementet om en Underballance paa Beklædningscontoen af 73,000 Spd. bemærker jeg, at Ansvaret herfor for en væsentlig Del falder paa mig, som i 1867 første Halvaar bestyrede dette Departement; hertil svarer Kongen, at den Sag har ingen Fare, hvilket ingenlunde synes at være mine Kollegers, især ikke Sibberns Opfatning, — han kan ikke begribe, hvorledes man kan have Dristighed til saaledes at overskride Budgettet. Jeg forklarer ham, at Udgifterne med Undtagelse af en Udbetaling af 20,000 Spd. til ordentlige Telte var uundgaaelig efter de Forandringer, som samtidig vare gjennemførte i Armee-Organisationen og Øvelsestiden, og at man desuden aldrig paa Dagen har fuld Oversigt over, hvorledes den enkelte Conto ballancerer. Uden Bekymring er jeg trods Kongens Forsikring ikke.

2den April. Sammensat Statsraad, hvor blandt andet Bureauchef Bernhoft udnævnes til Consul i Barcellona, uagtet Kommercekollegiets Flerhed har indstillet Dahlander. I en Samtale med Statsraad Abelin beretter denne mig, at han er aldeles bestemt paa at gaa af, hvis den Omvotering angaaende Exercits-Udgifterne, som imorgen skal finde Sted paa Rigsdagen, gaar Regjeringen imod; men under Begravelsen Dagen derpaa efter Justitsraad Bredberg indløber Efterretning om, at Regjeringen har seiret med betydelig Majoritet.

Den 10de April. Statsraad hos Kongen, hvor alle Sager afgjøres efter Indstilling. Kongen er utaalmodig efter Jernbanesagen og yttrer stor Sympathi for Trondhjems-

banen, medens han aldeles ikke bryder sig om Drammensbanen. I Anledning af en Sag om Deltagelse i en ny Kongres om Syge og Saarede i Felt yttrer Kongen den dybeste Ringeagt for Tidens philantropiske Anstalter og siger blandt andet: „Om en af Fiendens Ambulancer stod mine Operationer ivejen, vilde jeg ikke betænke mig et Øjeblik paa at skyde den sønder og sammen."

16de April. Sammensat Statsraad, hvori Munch Ræder constitueres til Consul i Alexandria; han har efter Opfordring fra Udenrigsministeren om at melde sig til Posten fremstillet, hvorledes Forholdene med Suez-Kanalen og den nye Stads Port Saids Opkomst synes at gjøre Postens midlertidige Besættelse hensigtsmæssig. For at faa den af Rigsdag og Storthing fremhævede Ledighed i Consulatet paa Malta er man enig i at gaa ind paa M. Ræders Foreslilling, uagtet man lidet billiger hans Præmisser. Kongen synes at være paavirket til Fordel for en af de øvrige Ansøgere, men bifalder Regjeringens Forslag.

20de April. Statsraad hos Kongen til Afgjørelse af 10 kongelige Propositioner til Storthinget, hvoriblandt om Jernbanerne imellem Støren og Eidsvold, Christiania —Drammen—Kongsberg og Krøderen, om Extrabestilling til Geværer, Kanoner og Befæstnings-Arbeider og Vaaben og Moncrieffske Affutager til Marinen samt Statslaan paa 5 Millioner 200,000 Spd. til disse Øjemed. Kongen er meget glad i Jernbanen imellem det Nordenfjeldske og Søndenfjeldske, men betragter derimod Banen imellem Christiania og Drammen med lidet gunstige Øine, men gaar dog ind paa Propositionen i dens Helhed ved Foreslillingen om de bethdelige private Bidrag, som ere tegnede til denne og de Buskerudske Baner. Mod Formodning finder han sig med stor Taalmodighed i, at Regjeringens Pluralitet har afkortet 200,000 Spd. paa Irgens's Forslag om Extrabevilgning til Armeen. Det er naturligvis den svenske Rigsdags Umedgjørlighed, hvad Armeen angaar, som gjør ham rimeligere for vort Vedkommende.

24de April. Statsraad hos Kongen, hvor over 100 Sager afgjøres, deriblandt en Proposition angaaende Bidrag fra Landejere omkring Øjeren. Besættelse af Politimester-Embedet i Stavanger, hvortil Regjeringen har indstillet Sagfører Holtermann, medens Politifuldmægtig Schnitler udnævnes, idet Hensynet til Christiania Politimesters Forestilling desangaaende bevæger Kongen til at vælge den Sidste. Ved at forelægges Storthingets Beslutning, hvorved Lønnen for Borgermester-Embedet i Christiania er nedsat fra 18 til 1500 Spd. fast Gage, yttrer Kongen Bekymring for, at Løvenskiold nu skal forandre sin Beslutning om at søge Embedet. Til Sognepræst i Vaale har Regjeringen blandt 44 Ansøgere valgt Elstrand, som efter min Mening skulde staa tilbage for flere Medansøgere; men jeg finder ej Gehør.

4de Mai. Et staaende Statsraad hos Kongen til Afgjørelse af 3 Storthings-Propositioner, iblandt andet om Indløsning af Privates Aktier i Hoved-Jernbanen, hvoraf jeg ikke kan tro at det for det Første vil komme noget videre. Kongen kommer med Prinds Fredrik af Danmark, som i Forgaars er kommen herop, hjem fra en Ridetur til Dronningholm (1 Mil tilbagelagt paa 20 Minuter) og er langtfra nygter, hvorfor alle Sagerne afgjøres i en Ruf.

Den 8de Mai almindeligt Statsraad hos Kongen. Denne forelæser os et Brev fra Statsraad Broch angaaende Omdannelse af Sømilitære Korps og Søkadetternes Indgaaen i samme efter samme Ide, som Storthingets Militærcomite har udtalt med Hensyn til Land-Staten. Denne Ide, at Officiers-Emnerne skulle tjene sig op fra neden sammen med Mandskabet og vordende Korporaler og gjennemgaa alle Grader, forekommer H.s Majest. altfor revolutionær og demokratisk, og han erklærer, at han aldrig vil gaa ind derpaa. Jeg forsøger at give ham lidt Vand i Blodet og yttrer, at Tingen ialfald vel først fortjener at sees og tænkes lidt nærmere paa. Kongen yttrer iblandt andet: „Skulde saadan Insti-

tution blive indført her i Sverige, fik jeg ikke en eneste Adelig til at blive Officier." Jeg bemærker hertil iblandt andet, at vi ikke har Adel i Norge, over hvilken Yttring Sibbern efter Raadet tager meget hvast fat i mig. Enden paa Discussionen om dette Punkt bliver, at Broch og Irgens skulle kaldes ind for at tale med Kongen. Denne nævner, at han 15de Juni skal møde i Gøtheborg i en Kunstnercongres, og man enes om, at de nævnte Herrer da kunne stevnes til Møde der, forudsat at Storthinget til den Tid er sluttet, hvilket anses tvivlsomt. Forøvrigt afgjøres alle Sager efter Indstillingen, undtagen en Benaadning. Det bestemmes, at jeg skal afløse Meldahl i Justits-Departementet, og at Helliesen skal komme herind til Høsten.

Den 15de Mai opløses den svenske Rigsdag med de sædvanlige Ceremonier. Kongen yttrer efter Slutningen, at han den 26de—30te reiser til Bäckaskog, hvor han ogsaa agter at tilbringe 14 Dage i Juli fra 9de af.

22de Mai. Statsraad hos Kongen paa Ulriksdal, hvor iblandt andet Oberstlieutenant Münster udnævnes til Toldkasserer i Bergen, hvortil L. Eger var indstillet. Vi gjøre forgjæves Modforestillinger; af en Yttring af Kongen fremgaar det, at han forud havde opgjort sin Mening; thi han siger, Helliesen vidste vel, at jeg vilde have Münster; han trøster os med, at Eger kan faa et af de ledige Toldkasserer-Embeder i Christiania, som netop ere blevne vakante. Bretteville begjærer Udsættelse med Besættelsen af Folloug Sorenskriveri, hvortil Stiftamtmand Nannestad er indstillet med Forbigaaen af Platou. Kongen lader forstaa, at han vil vælge Nannestad, idet han udtaler sig mindre fordelagtigt om Platou, angaaende hvem Bretteville brevveksler med Meldahl; men han har Intet imod Sagens Udsættelse. Meldahl oplyser senere, at han havde indstillet Platou, men havde ladet sig overstemme, og man havde ment, at naar Platou ikke kunde indstilles som No. 1, vilde han ikke sætte

Pris paa at blive nævnt, — hvilket synes høist besynderligt! Efter Statsraadet viser Kongen os „Ornässtugan", som han har kjøbt fra Pariser-Udstillingen og opsat i Parken og ladet indrette til en ret bekvem Bolig for sin Livlæge Edholm; han fører os ogsaa om paa flere af de vakreste Punkter i Parken og viser os forskjellige cottages, som han dels har kjøbt, dels ladet bygge, alt for utrolig billig Pris efter hans Formening; han møblerer dem dels af gamle Beholdninger, dels af Skrab, som han har kjøbt for en Slik paa Auktioner. Han kjører med os i vor Vogn og sætter sig selv paa Forsædet (d. e. baglænds); han har Rede paa enhver Bagatel i disse Huse og er yderlig fornøiet over de gode Affærer, han gjør — i egen Indbildning!

4de Juni sammensat Statsraad til Behandling af ny Postoverenskomst med Sverige, hvorved betydelige Nedsættelser besluttes i Mellemrigs- og Transitsatserne; desuden ratificeres Tractat med Japan m. m.

5te Juni. Statsraad hos Kongen, hvor Folloug Sorenskriveri besættes med Stiftamtmand Nannestad; Statsraadsafdelingen forordner Platou og gjør om ham Protocoltilførsel. Byfoged-Embedet i Vardø besættes med Sagfører Dass. Helliesen har gjort en hel ny Indstilling uden at omstyrte Flerhedens! Kvakfalverloven negtes Sanktion; hverken Bretteville eller jeg yttrer os herimod, uagtet vi tidligere have udtalt os for at ville gaa ind omtrent paa, hvad der nu er vedtaget. Præsten Gunnerus, som negter at døbe efter Alterbogen, opfordres til at gaa af, hvis han ej vil sættes under Tiltale. Kongen viser sig at have ganske god Rede paa de theologiske Spidsfindigheder (med Hensyn til Daabsformularen, hvad den 3die Artikel angaar), hvorom her er Tale, og betragter disse med temmelig begrundet Ringeagt og Uvillie. Resolution afgives om Statsraads-Ombyttet, og det tillades Meldahl at udsætte med sin Hidkomst til Slutningen af Juli, hvilket vil have til Følge, at

Bretteville bliver alene i 6 Dage, i hvilke imidlertid Kongen yttrer at han vil være i Skaane.

12te Juni. Statsraad hos Kongen paa Ulriksdal. Kongen modtager os efter at have mønstret et Par Regimenter paa Ladugårdsgjerde med et Telegram om Uroligheder i Paris samt Efterretning om, at Corps législatif allerede, skal sammentræde i Slutningen af denne Maaned. Heraf, samt af de Efterretninger, som han paastaar at have fra Italien og Østerrige, slutter han med Sikkerhed, at Krigen snart begynder, men antager dog, at Keiser Napoleon vil bie til Høsten, da han vil forefinde de mest fyldte Forraadskamre. Han siger, at Østerrige nu har tilraadet Belgien at slutte Toldforening og Krigsforbund med Frankrig, hvilket han mener ogsaa tyder paa Krig. Det anmeldes, at Storthinget vil blive færdigt den 19de Juni, og den norske Regjering anholder om Bemyndigelse til at bestemme Dagen for Storthingets Opløsning, ligesom det antydes, at den vil begjære Bemyndigelse til at afgjøre Sanktion af de enkelte Love, som i næste Uge maatte blive færdige, hvortil Kongen bemærker, at det er et stærkt Stykke, og at det dog maa komme an paa, hvad for Slags Love det er. En hel Del Smaalove sanktioneres, og Kongen lover os Statsraad igjen næste Thorsdag eller Fredag efter sin Tilbagekomst fra Gøtheborg, hvorhen han begiver sig imorgen for at deltage i et Kunstnermøde. Der vil han træffe sammen med Irgens og Broch for at afhandle Spørgsmaalet om Officiers-Uddannelsen. Efter Raadet fører han os om i Parken og viser os Ombygningen af sit Orangeri og sin Ekonomibygning, som han paastaar at have faaet opført for 10,000 Rigsdaler, uagtet den hos os vilde koste ligesaa mange Spd. — Han taler med Kokkedrengen (en liden vakker norsk Gut) og sin høire Haand, Bygmester Hagberg, som han antager at være en Sønneson af Prinds Fredrik af Wasa; ialfald var Bedstemoderen Sophie Hagberg

Prindsens Elskerinde. — Vor Ven Knap udnævnes til Admiral uden nogen Indsigelse. Efter Kongens Tilbagekomst fra Gøtheborg

den 17de Juni, ledsaget af Statsraaderne Irgens og Broch og Malerne Gude, Morten-Müller og Jakobsen, saa vi atter Statsraad paa Ulriksdal for at afgjøre Sanktion af omtrent 20 Love, vedtage Throntalen og give Regjeringen Bemyndigelse til at opløse Storthinget og afgjøre Sanktion af 2 endnu uafgjorte Lovsager. Vi ere glade over, at Riddervold har indstillet Lov om Forandring i Universitets-Fundatsen til Ikke-Sanktion; men vore Kolleger fra Christiania oplyse os om, at Riddervold kun tvungen er indgaaet herpaa; han har villet indstille ogsaa denne Beslutning (juridist Embedsexamen uden Latin) til Sanktion. Med Hensyn til Throntalen har Stang henstillet til nærmere Overveielse, om Kongen bør takke Storthinget for Brudegaven, hvilket ikke er gjort ved Slutningen af den svenske Rigsdag. Sibbern har ved Samtaler med svenske Statsraader faaet oplyst, at Grunden hertil kun er, at slig Høflighed ej er brugelig her i Sverige, og at det vilde være et Snudeslag til Sverige, om det nu skede i Norge; derfor undlades saadant. I Udkastet til Throntalen, som er vedtaget i Christiania, er Jernbanesagen uomtalt, fordi denne, der har været debatteret siden i Mandags, da var uafgjort. Under Statsraadet indløber Telegram om dens Afgjørelse Aftenen iforvejen, saaledes at alle de foreslaaede Linier vil kunne paabegyndes, men Trondhjems-Linien kun bygges fra Grundset til Aamot for Statskassens Overskud uden Statslaan. I Chiffertelegram meldes, at Regjeringen har fundet det mest passende, at Sagen af denne Grund lades uomtalt; men dette synes ikke Kongen om; heri er Bretteville og jeg enige, Sibbern derimod helder til den Norske Regjerings Mening. Kongen tilkalder derfor Irgens og Broch, og efterat disse have sat sig helt ind i Sagen, gaa de ogsaa over til vor

Mening. Broch redigerer derpaa en Tirade, hvori Kongen beklager, at Forbindelsen imellem det Sønden- og Nordenfjeldske er bleven udsat for en længere Fremtid, end Forholdene krævede, og denne bifaldes af Kongen. — Kongen taler atter om, at Vaaben af alle Slags bør anskaffes fra Sverige, og paastaar (meget overdrevent), at Gevæerne fra Eskilstuna kunne faaes for 1/3 af, hvad de koste os fra Kongsberg. Jeg advarer de norske militære Statsraader fra at lytte til denne Snak. Dagen derpaa har Sibbern Middag for Irgens og Broch, hvor Statsraaderne Baronen Ugglas, Thulstrup og Abelin ere tilstede. Sibbern berører efter Middagen, at han er fornærmet paa Broch, fordi han ej har svaret paa et venligt Lykønskningsbrev ved hans Indtrædelse i Raadet, og at han vil forelægge Sagen for Kongen, hvis han ej af Broch faar tilfredsstillende Svar, hvilket sidste jeg indstændig fraraader ham. Det viser sig ogsaa, at dette er ganske overflødigt, da Broch, idet Sagen bringes paa Bane, gjør sine Undskyldninger. — De i Staden værende svenske Raader, Grev Wachtmeister, Baron Ugglas, Thulstrup, Carlson, Ehrenheim og Abelin give Middag paa Hasselbacken den 22de for Irgens og Broch samt Bretteville og mig (Sibbern er den 20de reist til Klosteret). Broch er meget ordknap, Wachtmeister særdeles gemytlig.

30te Juni have vi et staaende Statsraad for Afgjørelsen af en enkelt Sag og

den 3die Juli Statsraad paa Ulriksdal, hvor 117 Sager afgjøres efter Indstilling. Kongen er meget venlig og lover os et kort Statsraad, før han gaar til svensk Statsraad paa Fredag. Vi indfinde os paa Slottet

den 9de Juli lidt over ni om Morgenen og faa i 1/2 Time afgjort 59 Sager, deriblandt om Havnevæsenets Tilbageførelse til Marine-Departementet og Amtmand Jensens Udnævnelse til Borgemester i Christiania, hvortil hverken Birch-Reichenwald eller Løvenskiold har meldt sig, fordi Gagen af

Storthinget er nedsat saa betydelig; derimod har meldt sig Professor Brandt og Politimester Michelet. Af et Chiffertelegram fra Stang sees, at Venskabet imellem ham og Michelet nu er forbi; thi Stang er meget bange for, at Kongen skal vælge Michelet, om hvem han siger, at han i den senere Tid har indladt sig paa adskillige Kunster; men hans Frygt er grundløs, thi Kongen viser ikke ringeste Tegn til nogen Forkjærlighed for Michelet. Paa Brochs Begjæring giver Kongen Generaldirecteur Roos Comm.-Stjernen af St. Olafs-Ordenen. Jeg tager Afsked med Kongen, som er meget venlig og siger, at han har bestemt sig til at udnævne mig til Storkors af Nordstjerne-Ordenen i Anledning af Formælingen. Senere paa Formiddagen have vi sammensat Statsraad, hvor flere løbende Sager afgjøres. Den sidste Sag, en Anmodning fra den engelske Regjering om, at skibbrudne eller havarerede Søfolk maa tillades at afgive edelig Forklaring for engelsk Ret, naar de komme ilands i England, viser stort Pedanteri fra svensk Side; thi, sige de, da den svenske Søfartslov blot nævner svenske Skibe, saa kan Kongen ikke paalægge svenske Søfolk nogen Forpligtelse med Hensyn til andre Fartøier eller fremmede Havne. — Afsked med de svenske Kolleger, som vise sig meget venlige og forekommende, især Adlercreutz, som kommer tilbage til Stockholm et Par Dage før min Afreise. —

Den 20de Juli indfinder jeg mig i Statsraadet her i Christiania, hvorfra Stang samme Morgen er afreist tilligemed Statssecretær Aall til Formælingshøitiden, og Riddervold skal reise imorgen for at tiltræde sin Badereise til Modum. Hellieſen har Indre-Departementet og Meldahl Kirke-Departementet. Jeg overtager først Justits-Departementet den 23de. Af Møinichen hører jeg, at man er bleven enig om at foreslaa Schwartz til hans Eftermand.

27de Juli foredrager jeg en Benaadningssag, hvori Justits-Departementet afviger baade fra Høiesteret, som har

anbefalet en Englænder, Shepherd, der var dømt til 2160 Dl. Konfiskationsstraf, til at slippe med 5 Spd. Mulct for Udførsel paa Skrømt fra Mosvigen, og fra Finants-Departementet, som har foreslaaet Konfiskationen ansat til 500. Meldahl og jeg stemmer for 200, de Andre gaa med Finants-Departementet.

30te Juli. Jeg har til Foredrag i Statsraadet en Benaadningssag, som vækker stor Tvivl ogsaa hos mig selv, angaaende en Pige, der er anklaget for Barnemord, men er frifunden i Overretten, men enstemmig dømt ved Under- og Høiesteret; jeg finder ingen Grund til at søge nogen ny Oplysning, og ifaafald faar Høiesterets Dom respekteres, hvilket ogsaa er Kollegernes Mening. Jeg indstiller Schnitler, som er bleven sindssyg, til at blive fri for at overtage Politimester-Embedet i Stavanger og beholde sin Plads som Politifuldmægtig her i Staden. Herover er Politimester Michelet opsat; han vil, at Schnitler skal sættes paa Vartpenge, men til at søge herom er Schnitler ikke at formaa; da derhos Lægerne erklære, at der er Sandsynlighed for, at han kan blive fuldstændig helbredet, ere Kollegerne enige med mig i, at Sagen bør gaa efter min Indstilling. Ved Besættelsen af et Brigadelæge-Embede i Bergen arbeider Broch for Corpslæge Reymert; men han vinder ikke Sympathi, medens Flerheden forener sig om W. Martens, idet kun Irgens og jeg holder paa J. Vogt. Sagen udsættes til den

3die August, da W. Martens bliver No. 1 og J. Vogt No. 2. I en Benaadningssag angaaende 3die Gangs Konkubinat reiser sig flere Stemmer for Benaadning; men da Vedkommende allerede har udholdt 1 Aars Straf-Arbeide for 2den Gang, kan Straffen ikke sættes lavere, hvilket ogsaa jeg gaar ind paa.

Den 5te August modtage vi med Stang i Spidsen Prinds Oscar med hele Familien ved Bryggen, og Stang

har dem til Middag samme Dag, hvor de Begge er meget venlige. Jeg sidder ved Prindsessens Side og taler om Reiser og Naturen her i Landet; hun vil gjerne se Rjukan, men frygter lidt for at kjøre i Kariol, da hun ikke selv tor kjøre paa Grund af sin Nærsyntheb.

6te Auguſt. I Statsraadet gjør Stang Indstilling om Besættelsen af Stiftamtmands-Embedet i Tromsø, hvortil kun har meldt sig Kjerschow, som ansees selvskreven, samt Bureauchef Sem. Hellieſen vil foredrage Sagen om Sags-Anlæg mod Præsten Gunnerus; men Stang raader ham til at udsætte indtil Riddervolds Tilbagekomst. Stang meddeler, at han tidligere har forhandlet i Raadet om Møinichens Eftermand og er bleven staaende ved Vogt, Schwartz og Meinich. I Stockholm havde Bretteville tillige bragt O. Løvenskiold paa Bane; men Kongen var bleven staaende ved Schwartz og Meinich, da han aldeles ikke vilde høre om Vogt. Stang havde derfor opfordret Schwartz til at tale med sig. Discussion om, hvorvidt der bør nedsættes Kommission i Anledning af Storthingets Opfordring til at tage Skyds- og Diætgodtgjørelse-Spørgsmaalet under Overvejelse. Stang er først ivrig for at undgaa Kommission; men da han hører, hvor yderlige Brochs egne Anskuelser i denne Henseende ere, tilstyrker ogsaa han Kommission, hvortil foreslaaes Amtmand Smith, R. Krognæs, Lensmand Veseth og to Officierer. — Stang udtaler sig om Kommmission til at tage Communebestatningen under fornyet Overvejelse, foreslaar Professor Aschehoug, Bureauchef Kiær, en Kjøbmand og to Bønder; men i det følgende Møde

den 10de Auguſt melder han, at Aschehoug bestemt har vægret sig for at indtræde i nogen Kommission.

Den 11te Auguſt sammenkalder Stang os til Extramøde for at forhøre, om man er stemt for almindelig Ordensuddeling paa St. Olafs-Ordenens Stiftelsesdag den 21de d. M.; men Alle sige Nei, skjønt flere have En og Anden,

som de ønske dekorerede, saaledes Broch Postmester Oppen, Hellieſen Bergmeſter Lammers etc.

13de Auguſt melder Stang os, at Schwartz er daarlig i Foden, saa at han ej kan komme herind; da Stang idag vil gjøre en Tour til Ringerige med Familien, vil han lægge Vejen om Drammen og tale med Schwartz. Broch mener, han vil modtage Tilbudet, og at han kan arrangere ſig med ſin Broder i Fredriksſtad, ſom tildels driver Træ-laſtforretninger med ham. Broch troer, at hans Hu mere ſtaar til Statsſager end til Handels-Affærer. Der opſtaar længere Discuſſion imellem Hellieſen, Stang og Broch om det bevilgede Budgets Varighed, enten til 1ſte Juli 1871 eller til 1ſte April 1872. Hellieſen mener, at Udgiftsbud-gettet er bevilget til ſidſte Termin, men Indtægt til førſt-nævnte. Sagen udſættes, men afgjøres i næſte Møde den

17de Auguſt efter Stangs Antydning. Stang med-deler os, at han har talt med Schwartz, ſom ſvarede Nej, men dog tog imod 8 Dages Betænkningstid.

Den 20de Auguſt foredrager Møinichen en Indſtil-ling om Beſættelſen af et Overtoldbetjent-Embede i Chriſti-ania, hvortil Hellieſens Broder er Anſøger. Denne er ikke foreſlaaet af Departementet; men jeg gjør opmærkſom paa, at han før er nævnt, uagtet ikke opøvet ved Toldvæſenet. Broch foreſlaar ogſaa Forvalter Ferry. Reſultatet bliver, at Fuldm. Hellieſen af alle nævnes ſom No. 2, men Ferry kun af Broch ſom No. 3.

21de Auguſt. Stang oplæſer Brev fra Schwartz, hvori han definitivt vægrer ſig ved at indtræde i Raadet, paaſkydende baade Mangel paa Lyſt og Frygt for at ſavne Anerkjendelſe i Storthinget. Der har allerede i forrige Møde været discutteret, hvem man ſkal henvende ſig til, hvis Schwartz negter; denne Discuſſion fortſættes. Stang har Betænkelighed ved at vælge Vogt, ſelv om Kongen var til at bevæge til at tage ham, fordi Vogt er uundværlig,

mener Stang, ved Behandlingen af Unionssagen, som A. alene ikke magter. Jeg mener, at Unionssagens Skjæbne ikke beroer paa en Forsvarer mere eller mindre, og at det idethele ikke er farligt, om Sagen falder. Stangs Mening har Flerheden for sig; han yttrer at ville søge Kongens Bifald til at tilskrive Vogt, at man regner paa ham som Unionssagens Forsvarer og derfor ikke kalder ham nu ind i Raadet. Meinich antages enstemmig som den, der næst ham bør blive Spørgsmaal om. — Stor Middag hos Prinds Oscar efter Ordenskapitlet.

I Mødet den 24de August melder Stang, at han har tilskrevet Kongen, uden dog at nævne Falsen. Jeg foredrager Besættelsen af Solørs Sorenskriveri, hvortil jeg har indstillet Ph. Hansteen, Stub og D. Ræder. Indstillingen er tiltraadt af Alle, undtagen af Stang, som vil have Lambrechts istedenfor Ræder; Stang river Alle med sig. En Sag angaaende, hvorvidt Sorenskriveren i Lillehammer skal afgive nogen Del af Auktionsintraderne, vækker stor Disput imellem Hellieſen og Broch paa den ene Side og Stang og mig paa den anden; Sagen udsættes, men afgjøres i det følgende Møde den

27de August efter fortsatte Discussioner med Hensyn til Formen imod Stangs Mening. Ved min Indstilling om Besættelsen af Aalesunds Byfoged-Embede gjør Hellieſen den Indvending imod den af mig indstillede Brøgger, at han ikke skal have Kræfter til at være Politimester, men faar intet Medhold. Den følgende Dag

28de August sammenkaldes vi til Extramøde, hvori Stang igjen optager til Discussion Spørgsmaalet, om et norsk Orlogsskib skal møde ved Suez-Kanalens Aabning den 17de November dette Aar, hvorom saa meget har været skrevet i Aviserne. Alle ere enige med ham i, at man ikke bør skye det Tillæg i „Nordstjernens" Togts Udgifter, som kan være forbundet med Afstikkeren til Ægypten. Det ved-

tages, at Stang skal skrive til vor Minister i Paris for at høre, hvorvidt Aabningen bliver i November, hvilket er Betingelsen for, at „Nordstjernen", uden at forandre sit Togt forøvrigt, kan gaa did. I Raadet den

31te August meddeler Stang os, at han har faaet Meddelelse fra Stockholm, at Kongen i combineret Statsraad har bestemt, at en svensk Ingenieur og en norsk Videnskabsmand Lieblein for Ministerkassens Regning skulle følge „Vanadis" til Egypten (700 Spd. til hver), og at saaledes Sendelse af norsk Fartøj er unødig. Vi finde Alle, denne Maade at afgjøre norske Affærer paa er stødende, men at denne Beslutning ingen Indflydelse kan faa paa vort Forslag om, at „Nordstjernen" skal gaa til Egypten. — Kongen har bifaldt, at der skrives til Meinich, men ikke til Vogt. Stang har derfor skrevet til den Førstnævnte, men beretter, at han idag har modtaget Andragende fra ham om at forflyttes til Christians Amt, hvortil i forrige Statsraad blev indstillet Expeditionssecretair Rye. Afsendelsen af denne Indstilling standses derfor.

3die September. Riddervold er atter indtraadt i Raadet og bringer strax Gunnerus's Sag under Behandling; han er tilbøjelig til at faa Søgsmaalet imod ham strax anhængiggjort; men Stang mener, at han bør bie, til de nye Klagemaal, som ere bebudede fra Almuen, kunne medtages; thi, siger han, det tør være tvivlsomt, om han bliver fældet for Alterbogs-Daabens Negtelse, men naar Retten faar høre alle hans Synder, er det sandsynligere, at han dømmes. Herom enes man, og Riddervold indgaar i næste Møde med en Forklaring om Sagens Stilling.

10de September indløber Svar til Statsraad Stang fra Amtmand Meinich, som i et meget smukt og værdigt Sprog frabeder sig Æren af at indtræde i Raadet. Denne forandrede Livsstilling, siger han, vilde ingenlunde stride med hans Tilbøjeligheder og Forhold, men han føler sig ikke i

Besiddelse af Kræfter hertil. Han mener, at han er overvurderet i Opinionen, som maaske hans venlige Maade at optræde paa har stemt gunstigere for ham, end hans Evner og Kræfter fortjener. Vi finde Alle dette højst tiltalende fremsat, men bemerke, at naar Enhver, som opfordres til at indtræde i Raadet, vilde være i den Grad samvittighedsfuld, vilde man vanskelig faa Statsraads-Pladsene besatte. Forinden man nu henvender sig til en ny Mand, vil Stang skrive til Kongen om, at han efter Løfte skal forsøge at bevæge Meinich til at indtræde i Raadet. Som en ny Mand nævnes Amtmand Falsen. Stang fører ogsaa Otto Løvenskiold op paa Tapetet, men vinder intet videre Gehør. Broch afviser ham med Bemærkningen, at han ej har været paa Storthinget. Ved Mødets Slutning forklarer Stang, at han har havt en Samtale med Politimester Michelet, som har søgt ham for at klage over sin formentlige Tilsidesættelse til Amtmands-Embeder. Stang havde svaret ham, at han ikke agter at indstille ham til noget saadant Fortroende-Embede, da han de sidste Par Aar er optraadt som Angriber af Regjeringen og navnlig af Stang og Hellieſen (med Opsatser i „Aftenbladet", første Gang i Anledning af Stangs Reise til Stockholm for at bevæge Kongen til at afskedige Wergeland!). Michelet udviklede da med stor Veltalenhed, at han vel maa have Tilladelse til at sige sin Mening og forsvare en Ven. Michelet erkjender at være Forfatter af den førstberørte Artikel. Stang siger rent ud, at Mænd, som ikke i sin Stilling kunne finde Grund til at tøile sine Passioner og private Sympathier, ikke bør vælges til Tillids-Poster. Han opfordrer os Andre til at udtale os, og vi ere Alle enige med ham, især Broch, som fra Formandskabet kjender ham bedre end de Fleste af os. Møinichen mener, at Feilen er — ikke at Stang nu har tabt Tilliden til ham — men at han tidligere har havt for stor Tillid og gjort for meget af ham.

14de September. Stang melder os, at han Intet har hørt fra Kongen, da denne atter er taget paa Jagt. Stang udbreder ſig over Chefen for Opmaalingen, Oberſtlieutenant Broch, at han er for paaflugendes, og Stang vil høre vor Mening, om han ikke bør afſlaa Brochs Forſlag om at formaa en Architekt Kaas til at bygge et Hus til Bortleie til Opmaalingen, hvilket bliver den almindelige Mening. Irgens gjør opmærkſom paa, at den gamle Bibliothekbygning er ſaa ſkrøbelig, at Politiet tilholder ham at rive den ned. Han er fornøjet over at ſlippe for Joh. Heibergs militære Sygehus og ſtiller i Udſigt, at Opmaalingen der kan faa en prægtig Byggetomt.

17de September. Stang har faaet Telegram fra Bretteville om, at Kongen nu har ſkrevet til Meinich, og bringer paa Bane, om han ogſaa burde tilſkrive Meinich paany og bede ſig direkte underrettet om hans Beſtemmelſe. Vi tilſtyrke dette, og Stang lover efter nogen Betænkning at ſkrive. Der opſtaar en heftig Strid med Helliesen angaaende en Cand. med. Kønig, ſom Helliesen vil have anſat ſom Compagni-Chirurg her i Chriſtiania fremfor ældre Compagni-Chirurger, men yngre Candidater andetſteds anſatte. Helliesen har Alle mod ſig, men forſvarer ſin Mening med Voldſomhed. Sagen udſættes. Den paafølgende Morgen forelæſer Stang mig et Brev fra Bretteville, ſom tilraader at tilbyde Meinich, enten han vil have Juſtits- eller Finants-Departementet, og ſpørger, om det forholder ſig ſaa, at jeg for Bretteville har yttret, at jeg var fornøiet med Byttet. Jeg ſvarer ja, men tilføjer, at den Betænkelighed, jeg ſkulde have ved at overtage Finants-Departementet, ſkriver ſig derfra, at jeg har Formodning om, at Helliesen vilde ſe ſkjævt til at ſaadant Arrangement, hvortil Stang ſvarer, at dette alene kommer ſig af min Mistænkſomhed, ſom han ofte har bemærket ogſaa lige over for ſig. Jeg indrømmer, at jeg har denne Feil, men forſikrer ham om min Højagtelſe og Tillid. Stang forelæſer

mig sit Brev til Meinich, hvori er stillet ham i Udsigt Valget imellem Justits-, Finants- og Indre-Departementet, hvilket vi antage Bretteville ikke vil tage ilde op. Stang mener, at Indre-Departementet er for tungt for en Begynder, og forsikrer, at det har overanstrenget ham i dette Aar at holde Sagerne gaaende, og endda klages der med Føje fra enkelte Kontorer over utilbørlig Sendrægtighed. Han spørger, om jeg vil være med paa at indstille Ludvig Daae til Foged i Søndmøre, hvilket er det eneste Embede, den dygtige unge Mand attraar; jeg henviser til Sorenskriveriet sammesteds og forbeholder mig min Frihed, naar Sagen kommer under Diskussion i Raadet, hvilket sker den

21de September, da Stang støttes ivrig af Broch og Riddervold, hvorpaa Hellieſen opgiver sin Indstilling, men paastaar at Inspektør Johansen, som af ham er nævnt som No. 1, da ikke kan komme paa Indstillingslisten, da han ogsaa er opført udenfor sin Anciennitet. Herimod protesterer jeg, men uden Nytte. Indstillingen skrives om, og først den

24de September indstilles Daae No. 1, Barth 2 og Fuldmægtig Jørstad No. 3.

Den 27de September kalder Stang os sammen for at meddele os, at han i Løverdags har faaet Telegram fra Meinich, som fremdeles negter at modtage Statsraadsposten. Han har bedet ham svare „Lindesnæs", hvis han modtager, og „Nordcap", hvis han negter, og Telegramet indeholdt kun dette sidste Ord. Han opkaster nu det Spørgsmaal, om han skal foreslaa Falsen; jeg optager igjen Otto Løvenskiold, hvilket gribes af Stang, som bliver staaende ved ham; denne Mening deles af Riddervold, medens de 3 øvrige Tilstedeværende, Broch, Irgens og Hellieſen, holde paa Falsen, altsaa 3 mod 3; Broch mener, at Løvenskiold mangler Takt og let forløber sig, ikke at tale om at han er uimodtagelig for Grunde og umulig at debattere med. Jeg bemærker,

at der er Faa, som ikke i en snever Vending kan forløbe sig (jeg mindes Brochs smagløse Tale ved 4de November-Festen 1864). Bröch er meget ivrig imod Løvenskiold og forlanger, at der skal skrives til Kollegerne i Stockholm, hvem der er imod ham, samt at de 3, for det Tilfælde, at Falsen siger Nei, foretrække Borgemester Jensen for Løvenskiold. Alle ere nu enige, at der bør skrives til Vogt, at den eneste Grund, hvorfor man ej kalder ham ind i Raadet, er det Ønskelige i at have ham paa næste Storthing til at støtte Unions-Forslaget. Riddervold bemærker, hvad jeg tidligere har yttret, at denne Sag hverken staar eller falder med en enkelt Forkjæmper, men at dens Udfald beror paa Stemningen i Landet. Der diskutteres i det vide og brede om, hvem der skal tage Finants-Departementet, naar Helliesen i næste Maaned reiser til Stockholm; til Slut gaar det efter Irgens' og min Paastand, at det mest passende vel er, at Møinichen tager det midlertidig. Stang vil ikke have det, men foreslaar mig; jeg viser mig ingenlunde forhippet derpaa.

28de September. Stang melder, at han har skrevet til Stockholm efter Aftalen. Jeg anmelder en fortvivlet Sag imod Sorenskriver . . . . . i . . . . .[1] som atter har været ude og prostitueret sig ved at negte at fremme en Thingsag, fordi Thingstuen var ham for kvalm. Sagen dreier sig nu om et beneficium for den fornærmede Part til at stævne Sorenskriveren til Høiesteret til at stande til Rette. Jeg anser det ønskeligt, om han tog Afsked, hvorom jeg har talt med hans herværende Søn, og forhører, hvad man kunde være villig til at bestaa ham i Pension; man enes om 350 Spd., da han har en Livrente af 800.

1ste Oktober. Stang optager saagodtsom hele Mødet med Foredraget af en Indstilling i Anledning af Klagerne over de svenske Fiskeres Indtrængen paa de norske Fiskegrunde i Søndmøre. Indstillingen gaar ud paa, at

[1] Navnene er her udeladt.

Kongen skal bekjendtgjøre, at fremmede Fiskere maa holde sig udenfor en Sømil og parallel med en Linie trukken imellem Skjærene i Svinø og Storholmene, hvorved de saakaldte Hjemmebanker og den østlige Side af Stordybet vil blive fri for disse paatrængende Gjæster. Den svage Side ved Sagen er, at disse Skjær ligge 6 Mile fra hinanden i Retningen Nordvest, og det kan paastaaes, at naar man paa ethvert Punct holder sig 1 Sømil fra yderste Skjær, er man i sin gode Ret. Det bebudes ogsaa, at man bør aabne Underhandlinger om, at Fiskebankerne vestenfor Stordybet bør være forbeholdt de Norske alene; men Stang bemærker, at dette blot er anført for at have noget at give Kjøb paa, og at vi faa være fornøiede ved at sætte igjennem den første Paastand. Stang paapeger, hvor godt det vilde være, om Unionsforslaget var Lov; da vilde Kongen, efterat Sagen havde været diskutteret i sammensat Statsraad, med bindende Virkning ogsaa for Sverige kunde være afgjort (sic) i norsk Statsraad; nu er det Meningen at faa den afgjort i norsk Raad; men den er da ikke bindende for Sverige. Ved Mødets Slutning kommer Sibbern, som er paa sin Reise til Stockholm, op i Raadet og hilser paa Stang og os Andre: der opstaar da Discussion, om man endnu skal forsøge med Meinich, saasom han i sit Brev til Stang har yttret, at den kongelige Henvendelse har sat ham i den største Tvivl.

5te Oktober. Stang beretter, at Kongen har afskaaret yderligere Tvivl med Hensyn til Meinich ved at telegrafere, at han ønsker Otto Løvenskiold tilspurgt, om han vil indtræde i Raadet; dette har Stang strax efterkommet og faaet det Svar, at Tilbudet tidligere vilde have været ham meget kjærkomment, men nu krydser det hans Planer for Fremtiden, da han ønsker og haaber at blive valgt til Repræsentant paa Storthinget; hans Hustru ligger desuden for Døden eller ialfald imellem Liv og Død, og dersom der ikke snart indtræder en Krisis til Bedring, vil han i intet

Fald indtræde i Raadet; han begjærer imidlertid Betænkning til paa Fredag den 8de. Stang nærer ikke stort Haab om Ja, og dette bestyrkes af Statssecretær Aall, som boer i Hus med Løvenskiold og har talt med ham herom. — Stang foredrager en Indstilling om den ved Sverdrups Interpellation til Regjeringen rettede Anmodning om Udenrigsbudgettet, hvilken imidlertid kun forklarer det faktisk Bestaaende og forøvrigt gaar ud paa, at dette Budget fremtidig skal behandles i sammensat Statsraad, hvilket Udenrigsministeren har lovet at tilstyrke. Riddervold foredrager Indstilling om en ny Salmebog (den Landstadske), hvilken Stang „med Suk" tiltræder, da han finder Sproget utaaleligt uagtet de Renselser, Kommissionen deri har faaet istand. Derefter foredrager Riddervold Indstilling om Ikrafttræden af den nye Skolelov og Examen Artiums-Lov, hvilken foranlediger langvarige Discussioner, da Riddervold vil have Artium baade efter den ældre og den nye Lov ved Siden af hverandre, hvilket flere finder stridende mod den nye Lovs sidste §. Sagen udsættes; da Tiden hermed er optagen, beram̃es nyt Møde til den paafølgende

6te Oktober, da jeg faar foredraget en Snes Indstillinger, hvorefter Hellieſen begynder paa sit nye Pensionslovs-Udkast, hvorimod Riddervold og Stang opponerer, dels fordi det er for ugunstigt mod Embedsstanden, dels fordi næste Storthing antages at blive endmere Jaabækst end det sluttede, og endelig fordi næste Storthing bør beregnes paa kun at skulle vare 3 Maaneder og derfor ikke bør gives store Sager, som taale Udsættelse. Flerheden mener, at disse Indvendinger ikke bør hindre Lovens Forberedelse. Sagen udsættes og tages op den

8de Oktober, da der gjøres den væsentlige Modification, at Loven kun skal gjælde om 65-aarige. Derefter foretager Hellieſen sit Udkast til Indstilling om Gager og Lønninger, hvori han med Hensyn til Underdommerne ved

Stemmeflerhed nødes til at gaa tilbage til Kommisſionens Udkaſt, ſaaledes at denne Klaſſes Aflønning idethele bliver 5000 Spd. højere end i hans Udkaſt foreſlaaet. Stang underſtøtter mig med megen Varme og Talent. Stang foreläeſer os Brev fra Otto Løvenſkiold, ſom for Tiden beſtemt negter at indtræde i Raadet; han anfører ſin Huſtrues Tilſtand, der nedtrykker ham ſaaledes, at han føler ſig aldeles uſkikket for dette anſvarsfulde Kald; dernæſt fra Sibbern, ſom meddeler, at Kongen atter har udtalt ſig om N. Vogt, til hvem han fremdeles ikke vil der ſkal ſkrives, ſom af Stang foreſlaaet, fordi han aldrig ønſker ham til Statsraad. Man enes om at tilbyde Amtmand Falſen Pladſen og ſubſidiært Jenſen, hvorimod Riddervold og jeg gjør Indſigelſe, idet vi mene, at dette endnu ikke er vedtaget. Helliesen foredrager Toldkaſſerer- og Toldſkriver-Embederne her i Chriſtiania, hvortil han har indſtillet Expeditionsſecretær Aſchehoug og Bureauchef Holm. Broch har ſkrevet vidtløftig Diſſents, hvori han udvikler, at Capt. Sommerfeldt bør have et af Embederne og Capt. Gottwaldt det andet; dette tiltrædes af Irgens for den førſtnævntes Vedkommende, medens vi Andre ere enige med Finants-Departementet. Senere gaar Riddervold og derpaa Stang over til den Mening, at Holm med ſine 67 Aar er for gammel, hvorfor Helliesen ogſaa opgiver ham og foreſlaar Toldinſpecteur Arntzen, ſom faar Pluralitet, idet Stang, Riddervold og Møinichen ere enige om ham, medens jeg til Toldſkriver-Embedet gaar over til Irgens og Broch og altſaa ſtemmer for Sommerfeldt. — Den paafølgende

9de Oktober have vi atter Statsraad for løbende Sager. Helliesen anmelder da, at Holm ikke vil tage ſin Anſøgning tilbage, og at han derfor indſtiller ham, hvorfor jeg ogſaa gaar tilbage til ham og Møinichen med os. Stang og Riddervold indſtiller Arntzen; men den følgende Dag, Søndag Morgen, melder Stang, at han har betænkt ſig og

maa holde paa Holm. Bretteville indfinder ſig i Raadet for at hilſe paa Kollegerne, men overtager først Indre-Departementet den 13de, medens Møinichen først overtager Finants-Departementet den 16de, da Helliesen endnu har uafgjorte Sager.

Den 12te Oktober foredrager Helliesen ſine Indſtillinger om Skibsmaalingen, hvori Broch, Riddervold, Stang og jeg ville at han ſkal udtale ſig mere gunſtigt om den engelſke Methode; men han er ikke at formaa til at gaa ind paa vore Anſkuelſer; han blot modificerer et enkelt Udtryk; vi ville ikke forcere vor Mening. Derpaa foredrager han en Indſtilling om Formen for Sorenſkrivernes Redegjørelſe for Auctions-Intraderne, forſaavidt de ſkulle indflyde i Statskaſſen, og om deres Godtgjørelſe for havde Udgifter i den Anledning. Stang, ſom var borte, da Sagen i Slutningen af Juni var for, gjør Indhug imod den allerede vedtagne Godtgjørelſe af Skydsudgifter og Godtgjørelſe efter Sportellovens § 112; da alle de øvrige, endogſaa Helliesen, efterhaanden gaa over til Stangs Mening, bliver jeg ſtaaende alene, men bevirker dog herved, at Helliesen opſtiller en ny Erſtatningsmaade, nemlig efter den nye Lovs § 5. Jeg foredrager en Indſtilling om Beſættelſen af et Aſſeſſor-Embede i Trondhjems Overret, hvortil jeg har indſtillet Timme, Borch og Hanſteen; jeg har faaet Flerheden, nemlig Stang, Møinichen og Irgens, for mig, medens de andre 3 have ſtemt paa Roll; men disſe enes med de 2 førſtnævnte om Hanſteen, ſom ſaaledes faar 5 Stemmer, medens Irgens med mig bliver ſtaaende ved Juſtits-Departementets Indſtilling. Stang meddeler, at han har faaet Telegram fra Kongen om, at han ønſker, at man i nogen Tid ſkal ſtandſe med Forſøget paa at finde en ny Statsraad, da han ſynes at forudſætte, at Løvenſkiold, hvis Huſtru inat er død, naar nogen Tid er hengaaet og Saaret helet, maaſke kan forandre ſin Beſlutning. Aall anſer heller ikke dette umuligt, medens

Stang intet Haab nærer efter Løvenskiolds sidste Billet; imidlertid er Resolution afgivet for, at Møinichen indtil videre skal overtage Finants-Departementet. Hertil siger Stang, at han vil svare at saa faar være. Efter Raadet yttrer Stang den Formening, at Løvenskiold, hvis han ej vælges til Repræsentant til næste Storthing, gjerne indtræder i Raadet.

15de Oktober. Esterat have foredraget en Indstilling angaaende Fredrikshalds Tømmerforenings Ansøgning om toldfri Udførsel af Trælast, som gjennem Otteid Kanal er kommen fra Sverige, siger Hellieſen os Farvel for følgende Morgen at drage til Stockholm. Indstillingen giver for øvrigt Anledning til en pikant Discussion imellem Broch paa den ene og Stang og Hellieſen paa den anden Side. Broch vil have Indstillingen indvilget, fordi man har givet Trælasthandler Fürst her i Christiania en lignende Tilladelse, og fordi man i den forøgede Rørelse vil faa igjen, hvad man taber i Told. Han forfatter disſenterende Votum, og da Stang beder ham betænke sig, inden han fremkalder Splittelse for en saadan Sag, udbryder Broch ærgerlig, at han ikke indser, hvorfor han skulde gjøre det, da Regjeringen ikke viser ham nogen Imødekommen. Hellieſen erindrer ham da om hans Kommission angaaende Sømilitære Korps og Kadetkorpset. Men hertil bemærker Broch, at da var der Spørgsmaal om hans Forbliven i Raadet eller hans Udtræden; han anfører, at han havde saagodtsom Alle mod sig med Hensyn til Sommerfeldts Befordring, hvortil Stang bemærker, at han dog ikke kan ville, at Majoriteten skal bøje sig for Minoriteten; desforuden faar Broch nok i sidstnævnte Hensigt sit Ønske opfyldt (hvilket ogsaa Dagen efter viste sig at blive Tilfældet). Siden bliver Broch formildet og tager sit disſenterende Votum tilbage.

Den 18de Oktober kommer Stang op til mig og

beretter, at han efter modtaget Telegram fra Kongen skriver til Amtmand Falsen om hans Indtræden i Raadet.

19de Oktober foredrager Broch angaaende Sarpsborgs Postmester-Embede, hvortil Lensmand Enge er indstillet som No. 3. Ved Circulationen har Stang, Møinichen, Bretteville og jeg udtalt os imod Enge, om hvem det bemærkes af mig, at han aldeles ej vilde være kommen i Betragtning paa Storthinget, dersom han ej havde været Bonde, og af Stang, at han har faaet den Belønning, han har fortjent, ved sine Dieter og det gode Lensmands-Ombud han har. Imidlertid vil ingen dissentere med Hensyn til No. 3, og da Broch ej vil opgive sin Mening, gaar det efter hans Indstilling. Scenen i forrige Møde synes altsaa at have virket. Man enes om til Budgettet for næste Storthing — hvilket kun bliver for 1/4 Aar — ikke at fremkomme med nogen ny Sag, som taaler Udsættelse.

22de Oktober. Efterat en Del løbende Sager ere afgjorte, bringer Broch paa Bane Nedsættelsen af en Kommission til Gjennemgaaelse af Arbeidsordenen paa Horten, Anskaffelse af Materialier m. m. og foreslaar til Formand Statsraad Motzfeldt, Medlemmer Capt. Ihlen, R. Krogness, Dekke og en 5te Mand. Den Førstnævntes Valg vækker afgjort Indsigelse, især fra Stangs Side; kun Irgens og Riddervold udtale sig bestemt for Brochs Mening. Denne lægger Vægten paa, at der her ikke er Tale om noget politisk eller almindeligt Regjerings-Spørgsmaal, men kun Sager, som Departementet med Kongeligt Bifald kan ordne. Stang fremhæver, at der ikke er nogen Mand, som staar mere bestemt mod Kongen og maa være ham [mere] ubehagelig end netop K. M., og udtaler med Bestemthed, at om Broch vedbliver sin Mening, vil han anse sig forpligtet til at gjøre Kongen opmærksom paa de Indvendinger, som herimod kunne reises. Striden tager større Dimensioner, da Irgens atter bringer frem et tidligere vakt Spørgsmaal om at faa Johan

Sverdrup ind i en Militær-Kommission angaaende Armeens Undervisnings-Væsen, hvormed hans Tanke utvivsomt er, at Johan Sverdrup selv skal forsøge sig paa at knække de Nødder, han i Storthingets Militær-Komite har lavet istand. Stang anser det for det mest Nedbrydende, som kan tænkes for Regjeringens Autoritet, at kaste sig i Armene paa Oppositionens Chef, ja paa Republikanernes Ordfører her i Landet; han taler meget indtrængende og vakkert om Regjeringens Stilling, om at den ialfald bør søge at bevare et hæderligt Udseende, og mener, at de to Herrer Broch og Irgens ville gjøre sig acceptable for et vordende Opposition-Ministerium, og mener, at det da er ligesaagodt, at hans Regimente brydes med det Samme, og erklærer, at hvis disse to Valg gaar igjennem, udtræder han af Raadet; heri erklærer jeg mig enig. Irgens siger, at Mænd som Schwartz have udtalt sig enige med ham om Johan Sverdrups Benyttelse, men benegter enhver Tanke paa sin egen Stilling og paa at ville bryde med det Bestaaende. Dette forsikrer ogsaa Broch og gjentager, at han forhen har yttret, at han sætter sin Stilling som Indsats for Unionsforslaget og derved viser, at han holder med det Stangske Regimente. Dette formilder Stang, og det antydes, at han maaske kunde finde sig i Valget af K. Motzfeldt, men dog ikke af Sverdrup. Sagen udsættes, da Klokken er bleven henimod 3. Efter Raadet gjør jeg Stang opmærksom paa, at Brochs Udtalelse just ikke indeholder noget stort Offer, da han ved sine tidligere Udtalelser i den skandinaviske Forening er stærkere bunden end nogen af os Andre til at hylde Unions-Forslaget. Denne Discussion fortsættes i Mødet

den 26de Oktober, da Broch forelæser det Brev, han har opsat til Kongen angaaende K. Motzfeldts Valg. Stang udvikler den politiske Situation og spørger, om det er anstændigt, at Regjeringen nu kaster sig i Armene paa Oppositionen og opgiver Veto. Jaabæk har bestemt udtalt,

at han vil kjæmpe for, at Stang og de med ham ligesindede gaa af, fordi Kvakſalverloven og Handelsloven iaar blev negtet Sanction, og at heller ikke Johan Sverdrup duer til Høvding, derſom han ikke vil virke for Rentefodens Nedſættelſe. Stang ſpørger, om det gaar an at vige for ſlige Rodomontader. Man enes om, at Broch ſkal affende ſit ſærdeles ſmukt affattede Brev, men at Stang ſkal ſkrive ſamtidigt til Kongen og udtale ſine Betænkeligheder mod K. Motzfeldts Valg. Irgens opgiver Paaſtanden paa at faa Johan Sverdrup ind i en Kgl. Kommisſion, men yttrer, at hvis han ſkal opgive denne Idé, ſaa gaar han tilbage til ſin Plan om at faa en conſultativ Komite for Armeeſtyrelſen, ſom Departementets Chef kan beſætte, og iſaafald vil han tilkalde Johan Sverdrup. Dette mener Stang, at han faar gjøre for egen Regning og Reſico. Mod Formodning gaar en Indſtilling om, at Ejerne af Theatret i Møllergaden ſkal faa Tilladelſe til at ſpille ſammeſteds, uden væſentlig Indvending, ſkjønt ſaadan Anſøgning et Par Gange tidligere er afſlaaet, ſeneſt ifjor Vinter, men ſaa er ſidſte Storthings Lovbeſlutning om Theaterforholdene kommet imellem. Stang kommer tilbage til ſin Plan om et Paalæg fra Kongen om at indrette ſig paa, at næſte Storthing kan ende ſine Forhandlinger i 3 Maaneder. Broch vil ikke være med herpaa og yttrer, at 4 Maaneder er det mindſte.

28de Oktober have vi et kort Extra-Raad for at vedtage en Betingelſe, hvorpaa Chriſtiania Commune kan indgaa paa Garanti for Laan til Criſtiania—Drammens-Jernbanen, hvilken ſamme Dags Aften enſtemmig vedtages i Repræſentantmøde.

29de Oktober. Stang forelæſer Udkaſt til et Brev til Kongen, hvori fraraades ham at indgaa paa K. Motzfeldts Valg til Formand i Hortens-Kommisſionen. Irgens kommer igjen frem med Johan Sverdrup ſom Medlem af en militær Kommisſion eller Komité, hvilket vækker nogle

alvorlige Udtalelser fra Stangs Side. Han tager mig tilside og spørger, om jeg ikke kan udsætte med Indstillingen om Besættelsen af Akers Sorenskriveri, da han vil melde sig til dette Embede, hvis Kongen bifalder Irgens's Forslag om Sverdrups Indtræden i en Kgl. Kommission; men vi enes om, at Sagen her kan have sin Gang, og at Besættelsen kan bedre foranlediges udsat i Stockholm. Dagen efter Raadet taler jeg med Irgens om at undgaa det Brud, som vil fremkaldes ved hans Vedbliven i sin Mening om at faa J. Sverdrup ind i en Kgl. Kommission, og paapeger, at Faren ikke undgaaes ved den af ham antydede Udvej: at andrage paa en almindelig Kommission, som Kongen frygter mest af Alt. Jeg antyder for ham den Udvej, at behandle de omhandlede store Militær-Spørgsmaal efter Bemyndigelse paa Kommando-Vej. Stang kommer op til mig og udtaler sin Bekymring over denne Sag; jeg kan mærke paa ham, at han har talt med Bretteville, og at denne har fraraadet ham at lade det komme til Brud for Joh. Sverdrups Skyld. Stang spørger om min Mening herom. Jeg svarer, at hvad jeg er paa det Rene med mig selv om, det er, at hvis Stang udtræder af Raadet for denne Sags Skyld, saa følger jeg ham. Jeg raader ham til yderligere at tale med Irgens, som efter min Overbevisning paa ingen Maade lægger an paa at fremkalde noget Brud.

2den November indstiller Bretteville Christiania Kommunes Beslutning om Garanti for Jernbanen til Approbation. Der opstaar i den Anledning Spørgsmaal, om den Forudsætning, som Kommunen har udtalt, at Banen skal sættes i umiddelbar Forbindelse med Drammens—Randsfjords-Banen, er at betragte lige med en Betingelse. Da det netop har været voteret, om det skulde være Betingelse eller Forudsætning, formenes deraf klart, at det ej er det samme; vi mene derfor, at det er bedst ved nærværende Leilighed ikke at tale om denne Forudsætning. Forøvrigt er

det klart, at det staar i Kongens Haand at bestemme Banens Retning og Endepunkt, og at Drammens Kommune saaledes ej har det i sin Magt at forhindre denne Sammenbinding, da Expropriation i hvert Fald kan anvendes.

5te November. Strid med Møinichen som Chef for Finants-Departementet, om den efter vor Formening allerede afgjorte Sag, at Udgifts-Budgettet skal ansees bevilget for 3 Aar, altsaa til 1ste April 1872, skal staa fast, eller om Finants-Departementet skal foreslaa et Budget for 1ste Juli 1871—1ste Juli 1872 eller blot for 1/4 Aar. Vi vedblive med Bestemthed vor Mening, og Finants-Departementet lover at tage Spørgsmaalet i sig igjen. Irgens bringer atter sit Kommissions-Spørgsmaal frem. Han synes at være gaaet ind paa, at det lader sig gjøre at følge det af mig og senere af Stang fremhævede Forslag, at behandle Sagerne uden Kgl. Kommission; men han andrager isaafald paa en almindelig Resolution om, at Udgifterne ved et saadant Arrangement skal gaa af Statskassen og ikke af Militærfondet, hvorpaa vi gaa ind. Der opstaar imidlertid ny Strid, da Irgens antyder, at han først vil tale med Sverdrup og forhøre, om han under denne Forudsætning vil arbeide sammen med ham, medens Stang og vi Andre anse det rigtigst først at erhverve en almindelig Resolution og senere tale med Sverdrup. Ingen Enighed. Sagen udsættes. Intet Svar fra Amtmand Falsen, uagtet næsten 3 Uger siden Stang skrev. Mandag Morgen (den 8de) kommer Stang og beretter, at han nu har faaet Brev fra Falsen, som hjemkommen fra en Embedsreise yttrer store Betænkeligheder ved at modtage Tilbudet; han begjærer derhos Oplysning om, hvem Posten før har været tilbudt, og om hvorvidt den Indtrædende skal ansees forpligtet til at staa og falde med Unions-Forslagets Skjæbne paa næste Storthing. Stang forelæser sit Svar, hvori han med fuld Aabenhed gjør Rede for det Passerede og forklarer, at man tidligere i Schwartz og Meinich søgte

Chefer for Indre-Departementet, men senere har maattet opgive denne Tanke. Hvad Unions-Sagen angaar, anser han kun sin egen og maaske Meldahls Stilling afhængig af sammes Udfald; derimod er det givet, at de senere indtraadte Statsraader staa ganske uafhængige deraf, ogsaa med Hensyn til dets fornyede Fremsættelse, hvorom der kun formenes at kunne blive Spørgsmaal, hvis det falder paa Grund af en enkelt Bestemmelse, som Kongen finder at kunne forandre. I Statsraad

den 9de November anmelder Stang, at der i kombineret Statsraad er fattet Beslutning om, at den Norske Regjerings Betænkning skal indhentes om Udvidelse og Forandring af Mellemrigsloven om Handels- og Toldforholdene. Denne Sag maa overgives til Finants-Departementets Betænkning og Indstilling. Stang udtaler ved denne Leilighed sin Misnøie med Hellieſens Opfattelse af Sagen, idet Hellieſen har udtalt sig til Ugglas om en saadan kombineret Kommission, medens Stang mener, at Sagen bør hvile eller ialfald kun være Gjenstand for saadanne Udbedringer, som paa administrativ Vej kunne faaes istand, indtil Forholdene stille sig saadanne, at en Toldforening kan sluttes. Stang mener, at en slig Forening ikke er nogen Utopi, saasnart begge Rigers Tarifer ere reducerede til nogle faa Kasseartikler, og at Sverige vil være villig til at lægge andre Fundamenter til Grund for Indtægternes Fordeling end Folkemængden. Heri er Broch enig med Stang. Hellieſen har derimod udtalt, at en saadan Forening er en Umulighed. Møinichen forelæser et efter Flerhedens Opfatning affattet Cirkulære til de øvrige Departementer angaaende Opgjøret af næste Budget, saaledes at det i Realiteten kun bliver for 1/4 Aar.

12te November. Idet Møinichen anmelder, at der er opdaget en Mangel i Christiansands Toldkasse, foranlediget ved en Kontorbetjents Underslæb, bringer Stang paa Bane den nye Lov om Fritagelse for Kassebetjente for at

ſtille Kaution, hvilken Lov han ſtedſe har modarbeidet, og han angrer nu dobbelt, at han ikke inhærerede ſin Oppoſition iſtedetfor at give efter for Helliesens Paaſtaaelighed underſtøttet af Møinichen. Følgen vil maaſke blive, bemærker jeg, ſom ogſaa altid har været imod Loven, at den ikke faar nogen Anvendelſe, da denne er overladt Kongen. Kommiſſionen om Regler for Opbevaring og Salg af farlige brændbare Stoffer nedſættes under Borgemeſter Jenſens Præſidium. Riddervold foredrager Indſtilling om Aktion imod Præſten Gunnerus, efterat det nu har viſt ſig, at de Anklagepunkter, ſom vare reiſte af 3 Bønder i Hedne, ikke henſigtsmæssig kunne inddrages under den tidligere reiſte Sag.

15de November komplimentere vi in corpore Riddervold i Anledning hans Embeds-Jubileum. Gubben er high spirited og ſvarer udmærket kjækt paa de forſkjellige Tiltaler.

16de November. Ved Indſtillingen om Beſættelſe af Søndre Gudbrandsdalens Sorenſkriveri har jeg forbigaaet Aſſeſſor Tilliſch, ſom den der endnu ikke har været 3 Aar i ſit nuhavende Embede; herimod gjør Stang Indſigelſer, idet han mener, at det er godt, jo mere Luft man kan faa i Byretten; men han frafalder ſin Proteſt, da han mærker, at Tilliſch i ethvert Fald kun vil blive No. 2. — De Betingelſer, hvorunder Chriſtiania Kommune har garanteret Jernbane-Laan, vedtages, og det berøres udtrykkelig, at Forudſætningen om Sammenknytning med Randsfjordbanen ikke anſees for nogen Betingelſe.

19de November. Stang yttrer, at han venter Svar fra Falſen og herom ſtrax ſkriver til Kongen, og at han agter, hvis Stemningen ej er derimod, atter at bringe paa Bane Spørgsmaalet om at ſige til Vogt, at han ej nu er kaldt ind i Raadet, fordi man ſtoler paa hans gode Biſtand ved Unions-Forſlagets Behandling, hvilket Tilkjendegivende viſtnok Bretteville og Sibbern har ſagt ham at Kongen er

imod; men Kongen har endnu ikke sagt ham det selv. Det anthdes, at det vilde være bedre, om Stang blot udtalte Statsraadets Mening om dette Punkt og lod Kongens Navn være udenfor; saa vilde han ved en senere Vakance ej være bunden. Stang beretter mig, at Kongen har meddelt ham, at han ej vil indgaa paa at sætte K. Motzfeldt ind i en Kgl. Kommissjon; dertil har K. M. været ham altfor stiv og personlig ubehagelig. Rye indstilles til Amtmand i Søndre Bergenhus Amt fra 1ste April, foran Lehmann og Bang.

23de November. Stang gjør os bekjendt med, at Amtmand Falsen nu er gaaet ind paa Tilbudet om at indtræde i Raadet; han har til den Ende faaet Møinichens Afskeds-Ansøgning, hvorom gjøres Foredrag. 2000 Spd. Pension. Han foreslaar, at Kongen ved at udnævne Falsen til Statsraad skal resolvere, at Møinichen, indtil Falsen kan overtage sin nye Post, skal vedblive at bestyre Finants-Departementet, hvilket derefter midlertidig skal overtages af mig, medens Falsen midlertidig skal overtage Justits-Departementet. Falsen skal kun have den Del af Statsraads-Gagen, som ikke behøves til at fylde Møinichens Aflønning. Falsen har nemlig begjært nogen Tids Respit med Flytningen fra Sogn. Herved gjør jeg den Bemærkning, at dette er en ny Indrømmelse til Fordel for Falsen, da det tidligere altid har været befulgt, at en Statsraad strax tiltraadte sit Embede. Dette Indskast vækker Stangs Misnøie og deles ej af de Andre.

26de November. Bretteville foredrager Indstilling om gamle Totties Afgang og Ordningen af General-Consulatet for Storbritannien og Irland. Udenrigsministeren foreslaar et General-Consulat bibeholdt i London, aflønnet med 5000 Spd., med en Viceconsul, lønnet med 2500, og 1 Clerk à 1500 og 2 à 1000, tilsammen 10000 Spd. og desuden 4000 til Contor; Alle skulle ansættes af Udenrigsministeren; dette gaar man ind paa som interimistisk, dog saa,

at Viceconſulen anſættes, efterat Sagen har været forelagt Indre-Departementet, og at Sekretærerne anſættes af General-Conſulen med Udenrigsminiſterens Approbation. Dette Sidſte afgjøres ved 5 mod 2 (Riddervold og Stang), ſom mene, at de udelukkende ſkulle anſættes af General-Conſulen. Stang fremhæver, at foruden at norſke Skibe betaler $^5/_8$ af disſe Udgifter, ſaa betaler ogſaa disſe Skibe i og for ſig meget høiere Conſulatgebyr end ſvenſke Skibe, nemlig 4 Skilling af hver Læſt, medens ſvenſke Skibe betaler 12 Øre af 1,39 norſk Læſt, ſom er Forholdet mellem de ſvenſke Nylæſter og de norſke. 1 norſk Læſt = $^{69}/_{100}$ af en ſvenſk. Brettevilles lover at gjøre dette til Gjenſtand for ſærſkilt Forhandling. Vi glæde os Alle over Udfaldet af Laanet til Chriſtiania-Drammens-Banen, hvortil er frembudt over det Dobbelte af, hvad der forlangtes, 600000 Spd., dels til Pari og dels til 98, 98 1/2, 99, 99 1/2 %. Samme Dag afgjøres i Stockholm Møinichens Afſked med Storkors af St. O. O. og Falſens Udnævnelſe; men forinden Sagen den 29de bekjendtgjøres i Rigstidenden, er intet bleven bekjendt om ſamme, hvilket komiſt nok vækker Fleres Ærgrelſe over, at Regjeringen har kunnet holde noget ſaa hemmeligt.

30te November forelæſer Stang et Brev fra Kongen, hvori han udtaler, at han intet kan have imod, at Stang giver Stiftamtmand Vogt gode Ord i Anledning af hans formodede Skuffelſe ved ej at være kaldt ind i Raadet, naar dette ſker paa den Maade, at ikke alene ingen Antydning om, at Kongen ſenere vil gjøre ham noget Tilbud i den Retning, ſker, men at heller ikke Regjeringen bindes; thi, ſiger Kongen, om der nu i endel Aar har ſkeet Indſtilling fra den Norſke Regjering angaaende Statsraads-Udnævnelſer, iſtedetfor at Initiativet rettelig tilligger Kongen, ſom altid vil høre ſit Raad herom, ſaa vil ſandſynligvis det rette Forhold tilbageføres, naar Jernbanen bliver færdig og Kongen maa forudſættes at ville være tilſtede i Chriſtiania, naar Statsraads-

Udnævnelse skal foregaa. Efter dette beslutter Stang sig til ikke at skrive til Vogt og derom underrette H.s Majestæt. Efter en lang Samtale med Michelet igaar, hvori han blandt andet beklager sig over Stang, navnlig over hans Søn Emil, som har modarbeidet ham og hans Storthingsvalg istedetfor at vise ham Erkjendtlighed, og hvori han paastaar, at han kun paa en anstændig Maade har udtalt sig i en Opsats i „Aftenbladet" afvigende fra Stang om Wergelands Afgang og om en civil Mands Udnævnelse til hans Eftermand, forespørger jeg i Statsraadet, om man er villig til at indstille Michelet udenfor Ancienniteten til Sorenskriver i Søndre Østerdalen. Til min Overraskelse ere Alle enige, at saa bør ske; men mange mene, at naar Michelet faar det Svar, vil han vel betænke sig paa at komme med Ansøgning. Broch foredrager Indstilling om Nedsættelse af en Kommission for at revidere Skyds- og Diæt-Lovgivningen. Der reiser sig i den Anledning en ivrig Discussion. Stang mener, at Storthingsmænd udtrykkelig bør undtages, da deres Godtgjørelse af politiske Grunde bør holdes jo højere jo bedre. Riddervold og jeg mener, at de slet ikke bør undtages; jeg mener nemlig, at Mænd, som have Kald for Storthingshvervet, ikke ved lave Diæter ville afholdes fra at overtage dette, og at de høje Diæter gjøre Hvervet endmere tillokkende for Almuen. Broch berører dette Anliggende i Præmisserne og udtaler, at det ej bør afhandles af Kommissionen, og herved bliver det. Jeg foreslaar Bureauchef Smith til Medlem af Kommissionen; men Broch og Stang mener, at flere Medlemmer ej bør medtages, men at Smith kan blive Sekretær.

3die December. Stang forelæser Falsens Svar, som han nu har faaet tilbage fra Stockholm; af dette sees, at han efter de ham af Stang meddelte Oplysninger om Forholdene ikke har andre Betænkeligheder ved at indtræde i Raadet end de, der hentes fra rent personlige Grunde. En

altfor rosende Artikel om hans Valg i „Morgenbladet“ og en tildels derved foranlediget altfor nedsættende Artikel i „Aftenbladet“ diskutteres; jeg meddeler, at det er gaaet som formodet, at Michelet ved at erfare, at han vilde blive indstillet til Sorenskriver, har trukket sig tilbage. Michelet fremhæver i sin Samtale med mig, at han egentlig føler mest Kald for administrativt Embede, og mener, at Regjeringens Stemning for ham er nu saadan, at han vel kan gjøre sig Haab om et Amtmands-Embede; han lader skinne igjennem, at han gjør sig Haab om at blive Storthingsmand.

7de December. Stang forelæser et Brev fra Falsen, hvori han melder, at han ikke tør vente længere Udsættelse med at indtræde i Raadet end til ud i Januar, da han først i Løbet af denne Maaned kan faa ordnet det Fornødne med Sagfører Dahl som konstitueret og derefter ønsker nogen Tid til afslutte endel Embedssager og sine private Anliggender. Man enes om at foreslaa for Kongen, at 1ste Februar sættes som Grændse for hans Tiltrædelse. Helliesen, der har været paa Fredrikshald for at begrave og opgjøre Boet efter Svigerfaderen, indfinder sig en liden Stund i Raadet. Strid imellem Riddervold og mig om Chr. A. Heyerdahls Befordring til Spydeberg. Uagtet Riddervold tidligere i Høst med mig har fraraadet Heyerdahl at søge Ringsaker residerende Kapellani, da han efter 13 Aars Ophold i Lofoten vel synes at kunne gjøre sig Haab om et Sognekald her Syd, siger han nu, at han vil indstille ham til dette lille Embede, hvorover jeg bliver ærgerlig. —

10de December. Broch indstiller Postmester Oppen til fra 1ste Januar at gaa tilbage til Expeditionssekretær. Ligeledes indstiller han en vigtig Reform med Hensyn til Pakkepostbefordringen uden Indsigelse og Diskussion. Saadan opstaar derimod med Hensyn til Embedsmænds Afgang. Broch forsvarer den Sats, at Universitets-Lærere bør afgaa ved 60-Aars Alder; thi, siger han, Regelen er, at Produk-

tiviteten ophører eller kjendelig formindskes ved denne Alder; for andre Embedsmænd vil han have 65 Aar og indrømmer mig, at Dommere endog efter denne Alder kan bevare deres Dueligheb. Riddervold og Bretteville holder paa de Gamle.

14de December. Stang meddeler Telegram, hvori meddeles Kongens Samtykke til, at Falsen først tiltræder ved Udgangen af Januar. Strid, om Regjeringen ved at meddele et Patent, kan knytte dertil det Vilkaar, at det ikke maa anvendes ligeoverfor Staten, hvilket jeg paastaar. Sagen angaar Dr. Sandborgs Opfindelse af en hurtigskydende Rifle, og han er indgaaet paa et saadant Vilkaar. Sagen udsættes, da Broch ej er tilstede. Jeg faar Samtykke til for Eftertiden overensstemmende med sidste Storthings Budget-Komitees Anmærkning at sløjfe Højesterets og efter nærmere Henvendelse til Kongen ogsaa Storthingets Aabning ved Herolder.

21de December I Anledning af Skriverierne i Aviserne om, at Kongens Staldmester, Egypteren Demirgian har holdt en politisk Tale til Vicekongen af Egypten ved Overleveringen af en Del Ordens-Insignier om vor Konges Sympathi for Vicekongen i hans Strid med Sultanen og givet Tilsagn om Understøttelse, meddeler Stang os et Brev fra Sibbern, hvori forklares, at Udenrigsministeren har paalagt vor Gesandt i Constantinopel at tilkjendegive den tyrkiske Regjering, at Demirgian har handlet uden nogen Bemyndigelse, og at der kun var Spørgsmaal for denne til at overbringe Ordenskjæder og deslige til Ordener, som for 2 Aar siden vare meddelte. Om det ogsaa berettede Factum, at Egypten som Svar paa Korvetten „Nordstjernens" Toning af det ægyptiske Flag har tonet det svenske Flag, ved Broch intet at oplyse; men det berettes, at Capt. Riis har indfundet sig hos Vedkommende og begjæret Forklaring i Anledning af denne Fornærmelse. Gratiale-Sagen, hvorved uddeles omtrent 10,000 Spd. i Smaasummer fra 10 til 50 Spd., væk-

ker en Del Bemærkninger, om dette Syſtem er fornuftigt; men Sagen gaar til Kongen uforandret.

24de December. Broch foredrager Indſtilling om, at af de ubeſaminerede og tilbageværende Kadetter ingen ſkal have Krav paa at blive Søofficier, ſom af de Førſte er over 23 og af de Sidſte over 24 Aar. Under Circulationen har Ingens ſkrevet et disſenterende Votum om det Ubillige heri og ment, at Aldersgrændſen ialfald burde ſkydes frem et Aar. Sagen vækker megen Diskuſſion, og der fremſættes forſkjellige Forſlag til at lempe paa Ubilligheden for de angjældende Individer, medens man erkjender, at Marinens Tarv vel rammes af Brochs Forſlag. Broch vedbliver ſin Mening og vi Andre vor; det overdrages Ingens at forſøge paa en Disſents, ſom vi alle kunne forene os om.

27de December holder vi Statsraad for at faa en proviſoriſk Anordning om Fiſkefartøiers Udelukkelſe fra Grundene i Søndre Søndmøre afſted til næſte Statsraad hos Kongen. Sagen gaar uden Disſents og Discuſſion; kun med Hensyn til Affattelſe af Inſtrux for Opſynschefen gjøres nogle uvæſentlige Forandringer. Bretteville vækker Motion om, hvorvidt der findes noget at erindre ved at Dr. Sandberg faar ſin Svigerſøn Middelfart til Reſervelæge ved Gauſtad.

31te December. Bretteville forelæſer et gjennem Udenrigsminiſteren fremſendt Brev fra den franſke Miniſter, hvori obſerveres den angaaende Fremmedes Fiſkeret i Søndre Søndmøre udgivne Reſolution, hvilken forudſættes bygget paa den internationale Ret om Territorial-Høihed over 3 milles marines (10 paa en Grad) udenfor yderſte Skjær og Fjorde mindre end 6 m. brede, og indeholder Ret ogſaa for franſke Fiſkefartøjer til at fiſke udenfor denne Linie. Man er fornøjet over dette Bevis paa Anerkjendelſe af vore Rettigheder; men jeg gjør opmærkſom paa,

at det ogſaa har ſine Ubehageligheder at faa Franſkmændene derop. Stang tager temmelig alvorlig fat i Riddervold, fordi han uden at overlægge med Kollegerne har ſkrevet til Trondhjem om, hvorvidt den berygtede Holth bør faſt udnævnes til Overlærer, ſkjønt herved ingen Skade er ſkeet, da Rektor og Eſorat for Tiden har fraraadet ſaadan Udnævnelſe.

1870.

4de Januar. Jeg er den eneste Foredragende i Raadet, Riddervold og Irgens sygmeldte, hvorfor en Beneficie-Sag vækker temmelig vidtløftige Discussioner, og man bevilger en Bevilling til at fremsætte nye Indsigelser, som jeg har afslaaet, men dog ej er imod.

7de Januar. Diskussion om Besættelsen af en Kompagnichirurg-Post her i Christiania, hvorunder Stang bestrider Armee-Departementets Paastand, om de allerede ansatte Kompagni-Chirurger have Ret til at forsættes efter Anciennitet. Irgens forelæser et dissenterende Votum angaaende Aspiranter til Søofficiers-Embederne, hvormed vi ikke er ganske tilfredsstillede, og det overdrages Stang med Irgens endelig at redigere Votumet. Jeg siger Broch, at han neppe vil kunne bære den Uvillie, som vil opstaa, om hans Indstilling antages, hvilket han udlægger, som om jeg sigtede til hans Popularitet; men jeg forklarer ham, at jeg sigter til det Misnøie, som vil opstaa hos vedkommende Aspiranter og deres Slægt. Dagen efter kalder Stang os sammen for at meddele os et Brev fra Sibbern, hvoraf erfares, at Kongen i Throntalen til den svenske Rigsdag vil henstille til samme, hvorvidt den vil udsætte Unions-Forslagets Behandling til næste Aar, for at det samtidig kan blive afgjort i begge Riger; herved have vi Intet at erindre.

11te Januar. Discussion om, hvem der bør indstilles til Amtmand i Nordre Bergenhus Amt; vi ere enige

om, at af de 8 Aſpiranter kun 3, nemlig Foged Ræder, Expeditionschef Lehmann og Expeditionschef Bang, bør komme i Betragtning, uagtet Bureaucheferne Roll, Heiberg og Sem ogſaa ere betragtelige; men der er nogen Meningsforſkjel om, hvem af de 3 første bør indſtilles. Jeg opkaſter Tvivl, om Lehmann iſær til dette Amt er saa vel ſkikket, og mener, at D. Ræder bør indſtilles. Min Tvivl om Lehmann deles af Flere, og man enes om, at Bretteville ſkal forhøre om Riddervolds egentlige Mening — Riddervold er nemlig fremdeles ſyg. — Det afgjøres ved Votering, at Kompagni-Chirurg Arboe i Chriſtianſand ſkal indſtilles til ſamme Poſt her i Chriſtiania foran Onſum, ſom er 5 Aar ældre Kandidat, idet kun Broch og Stang ſtemme for Onſum. Der telegraferes ind til Kongen, at gamle Ueland er død.

14de Januar. Med Hensyn til Amtmands-Beſættelſen meddeler Bretteville, at han har confereret med Riddervold og der vel faaet ud, at Riddervold beſtemt er for D. Ræder, men ikke har kunnet faa nogen ganſke tydelig Udtalelſe om, hvorvidt han overhovedet anſer Lehmann ſkikket til Amtmand, men nærmeſt har faaet det Indtryk, at han derom nærer Tvivl. Vi ſtemme nu om Ræder eller Bang, og da Irgens, Møinichen, Bretteville og jeg udtale os for Ræder og kun Broch for Bang, erklærer Stang, at han ſlutter ſig til Majoriteten. Om Roll falder gunſtige Udtalelſer. Broch foredrager en vidtløftig Indſtilling om Nedſættelſe af en Kommiſſion for at ordne Arbeids-Forholdene paa Horten med Admiral Knap ſom Formand, da Kongen ej vilde have Ketil Motzfeldt. Capt. Ihlen, Segelcke, O. Pihl, Wiel, Dekke og R. Krogneſs ere Medlemmer.

18de Januar. Diskuſſion om, hvorvidt Ingeniør-Officierer ſkulle faa vedblive at ſtaa ſurnumerære, uagtet de rykke op i Capt.-Klaſſe eller derover. Broch forſvarer ſin Klient Engelſtad med megen Iver og en uforbragelig Partiſkhed. Strid, om Kanaldirekteuren ſkal udnævnes til

virkelig Embedsmand eller vedblive at staa som constitueret, bliver ej uddebatteret; jeg fegter for hans Udnævnelse, men har især Broch imod mig.

21de Januar. Strid, om en forulykket Franskmand skal tillades at bortspille sit Møllebrug ved Lotteri. Broch er især imod. Ansøgningen afslaaes.

24de Januar have vi et Extramøde for Overveielse af Marine-Lieutenants-Sagen, hvori Riddervold nu efter at være bleven frisk igjen deltager. Stang foreslaar et nyt Princip om, at der hvert Aar skal gjøres Indstilling om, hvem af de udexaminerede Kadetter kan gjøre sig Haab om Udnævnelse til Officier; dette antages af de øvrige Dissentere; men Sagen afgjøres først i Statsraadet

den 25de Januar. Her meddeler Bretteville, at Kollegerne i Stockholm ere tilbøjelige til at holde paa Bureauchef Roll til Amtmand efter Falsen. Bretteville og Stang ere imidlertid bestemt imod ham som Birchianer. Broch er derimod tilbøjelig til at holde paa Roll, men tiltræder dog Flerhedens Mening, og i Møde

den 28de Januar indstilles D. Ræder. I dette Møde kommer vor nye Kollega Falsen, som er ankommet Dagen forud, for at hilse paa os og lover at indfinde sig officielt i næste Møde. Min Indstilling af Blackstad, Sagfører Stang og Sørensen til Varanger Sorenskriver- og Foged-Embede møder Indsigelse fra Riddervolds og Brettevilles Side, som ville have Sørensen til No. 1; men de gaa over til os Andre med Hensyn til No. 1, men dissentere til Fordel for Sørensen som No. 2 og faar Møinichen med sig. Irgens er samme Dag afreist til Stockholm for at conferere med Kongen blandt andet om en Klage fra Oberstlieutenant Hjorth om at være fornærmet af General Kloumann og Kommandoen. Irgens har berettet mig, at han om denne Sag har brevvexlet med Kongen og gjort Undskyldning for, at han ikke har behandlet Hjorth saa strengt, som han egentlig fortjente.

1ſte Februar. Idet jeg gaar ned i Statsraadet, berettes mig, at Schweigaard er død Kl. 4 idagmorges, 4 Dage efter ſin Huſtru. Vi ere alle dybt nedſlaaede over dette Nationaltab og har mindre Tanke for Skilsmiſſen med Møinichen og Modtagelſen af Falſen. Seſſionen varer kun en Time, og faa Sager afgjøres, da Falſen og jeg begge ere nye i vore Departementer.

4de Februar. Vi modtage fra Chriſtiania Commune, ſom har overtaget at ſørge for Schweigaards Begravelſe, Indbydelſe til denne til imorgen, og Stang underretter os om, at han har telegraferet til Sibbern om, at man her vilde ſe med megen Misnøie, hvis ikke Kongen lod ſig repræſentere ved Følget; der indløber under Mødet Efterretning om, at Oberſt F. Næſer er beordret til at udføre dette Hverv. Riddervold ſiger med næſten ſtoiſk Cynisme, at han ej kan deltage i Følget. — Forandret Retning af Jernbanen imellem Røken og Drammen vedtages med Tunnel gjennem Fjeldet og Sving op om Hegg i Lier.

8de Februar. En liden Fægtning imellem Stang og Falſen om, hvorvidt en Retsſkriver har gjort Ret i at thinglæſe et Skadesløsbrev ſom Heftelſe paa en Ejendom, ſom ikke maatte ſælges eller beheftes, hvilket Stang paaſtaar, leder til, at Falſen udelader Kritiken derover af en Indſtilling. Riddervold maa høre Fanteord, fordi han mod Stiftsdirektion og flere har paaſtaaet og drevet igjennem en Erſtatning af 800 Spd. til Lesje Sognepræſt for Tab i Fiſkeri ved Lesje-Vandets Sænkning.

11te Februar. Irgens tilbage; beretter mig, at Prinds Oscar først var muggen ved Forhandlingerne om Oberſtlieutenant Hjorth, men endte med at give Irgens Ret. Efter Raadet bringer Stang paa Bane Spørgsmaalet, om der ej fra Regjeringens Side bør gjøres noget for at ſtandſe Skovødelæggelſen; vi ere alle enige om, at Ulykken er der, men ere imod ham med Henſyn til Kommiſſions-Nedſættelſe.

Bretteville lover at forhandle Sagen med Forſtmændene. Dagen efter Afſkedsmiddag hos Stang for Møinichen og Velkomſt for Falſen. Broch undſkylder ſig med en Bronchit, ſom truer med at tage en betænkelig Vending. Stang udtrykker ſig i Henvendelſen til Møinichen med ſin ſædvanlige Smagfuldhed, og Møinichen ſvarer i hjertelige og varme Ordelag. Det er ikke ſaa ofte, at en Udtrædelſe og Indtrædelſe af Raadet foregaar med ſaa megen gjenſidig Agtelſe og Velvillie.

15de Februar. For Indre-Departementet har jeg til Foredrag angaaende Honorar til Brettevilles Svigerſøn Capt. Staib ſom Opmaalings-Kaſſerer. Sagen findes tvivlſom og ſættes i Circulation. En Indſtilling om Beſættelſe af Solørs Foged-Embede, hvortil jeg har indſtillet Oppegaard, Barth og Johanſen vækker liden Tvivl for de to Førſtes Vedkommende; men Riddervold er meget vred, fordi jeg har nævnt Johanſen foran hans Fuldmægtig Jørſtad, og han diſſenterer, men lader ſig efter flere heftige Udgydelſer dog af Stang bevæge til at bruge meget moderate Udtryk.

18de Februar. Bretteville foredrager en Indſtilling om, at Conſulader (sic) i England ſkal indbetales efter 4 Spd. 60 Skill., men af Conſulerne oppebæres efter Dagens Cours, hvilken vækker Indſigelſe fra Stangs, Brochs og min Side. Afgjørelſen udſættes. Irgens' Indſtilling om, at Lieutenant Niſſen ſkal faa Tilladelſe til at tage Høiſkole-Examen, da han før Jul fik Tyfus, og konkurrere med de ikke anſatte Skolarer, vækker Indſigelſe fra Stangs og min Side, ſom ville, at han ubetinget ſkal gaa efter dem, ſom have faaet Examen i December, men underſtøttes af Riddervold og Broch. Indſtillingen gaar uforandret. Borgemeſter Strøm, ſom er bleven Bankdirektør efter Wedel, frabeder ſig desaarſag at være Formand i Skattekommiſſionen. Bretteville nævner Borgemeſter Jenſen, Stiftamtmand Vogt og Foged Oſtedahl, hvorom diſcutteres. Sagen udſættes, og i Mødet

den 22de Februar enes man om Oftedahl. Brettevilles udvikler Tviften imellem de norſke Jernbane-Direktører og Crowe om, hvorvidt Udbyttet for forrige Aar af Aktierne bør forhøies med ½ %, og forhører om Statsraadets Stemning. Alle ere enige i, at kun den almindelige Rente bør uddeles, og at Reſten bør anvendes til Afſkrivning paa Kapitalfondet og Forbedringer ved Banen. Riddervold indſtiller Jul. Nicolayſen til Profeſſor efter W. Boeck under endel Discuſſioner, om han bør holde Prøveforelæsninger, hvilket Broch af Princip holder paa, og om man bør udtale ſig om, hvorvidt Hudſygelæren bør være eget Examens-Fag; begge Dele beſvares benegtende.

25de Februar. Ved Indſtillingen af Chriſtianſands Byfoged-Embede fororder Stang Fuldmægtig Søegaard uden dog at foreſlaa ham nævnt. Atter bringes Storthingets Samvær paa Bane, og Stang udtaler paany ſin Mening, at man iſær første Gang ſtrengt bør holde paa de 3 Maaneder, og at Throntalen bør udtale, at ſaavel Folket ſom Kongen venter, at Storthinget vil holde ſig til denne Tid. Broch yttrer, at man første Gang vel faar give noget længere Tid; men han faar ingen Støtte af Andre. Efter Statsraad Falſens Begjæring bringer Stang paa Bane Statsraads-Ombyttet i dette Aar med Bemærkning, at det er Broch, Irgens og Falſen, hvorom der kan blive Spørgsmaal. Broch paaſtaar, at han ej kan reiſe i dette Aar, og Irgens ſynes at ville paaſtaa det ſamme; men det antages dog, at han faar reiſe til Høſten og Falſen afløſe Meldahl i Juli.

1ſte Marts. Ved Foredrag angaaende Salget af Fængſelsgaarden i Dronningens Gade opſtaar Discuſſion, om man bør gjøre dette, uden at Sagen har været for Storthinget; man mener, at man bør beſtemme ſig ſtrax, fordi der nu bydes paa Gaarden, og at man kan gjøre det, fordi Gaarden er indkjøbt af Kongen til et ſæreget Brug, ſom nu

er ophørt. Den circulerede Sag om Honorar til Capt. Staib foreligger til Afgjørelse. Alle have udtalt sine formelle Betænkeligheder ved dens Indvilgelse, især Broch og Riddervold, og den Første er i Tvivl, om han ikke i ethvert Fald bør vedblive sin Dissents. Med Dissents yttrer jeg at jeg ikke vil indgaa med Indstilling; heri ere Alle enige, og det vedtages, at jeg skal tilkjendegive Opmaalings-Direktionen vore Betænkeligheder og antyde, at man vil indgaa paa, at Honoraret optages forslagsvis i næste Budget. Der subskriberes til Statue for Schweigaard.

4de Marts. Indstilling om, at Udbyttet af Hoved-Jernbanen ikke skal overstige det ordinære 5 og 4 %, foredrages, da Crowe har paastaaet, at der kan betales en halv % mere. Uagtet Alle ere enige, vækker Sagen vidtløftige Discussioner, da der gjøres Anmærkninger ved Indre-Departementets Ræsonnement, især angaaende den aabnede Udsigt til i Fremtiden at faa høiere Udbytte. Jeg anmelder, at der er Udsigt til at faa indkjøbt endel Præferenceaktier til Pari, og forelægger Blanket til 4 ½ % uopsigelige Statsobligationer, hvormed disse Aktier efter Storthings-Beslutningen skulle betales. Dette bestyrker os end mere i ikke nu at forhøje Udbyttet. Indstillingen anseés foredragen; men det overdrages Broch og Stang sammen med Indre-Departementet at foretage den endelige Redaktion af Indstillingen, hvorpaa bør lægges stor Vægt, da Crowe har truet med Proces fra de engelske Interessenters Side.

8de Marts. Capt. Hr. Heyerdahls Ansøgning om Afsked, fordi han ej kan faa Tilladelse til at staa surnummerær, vækker Indsigelse fra Bretteville's Side, som mener, at han kan permitteres, indtil han kan faa det herværende Detachement; men Afskeden fremmes, da Bretteville intet Medhold faar. Broch holder lærd Foredrag for os om Torpedoer og Torpedo-Fartøjer. Stang meddeler Brev fra Sibbern, hvorefter Falsens Reise til Stockholm i Juli anseés vis,

men Irgens's endnu uvis. Kongen er syg, saa at en paatænkt Reise til Strømsholm antages at blive indstillet; men det viser sig senere, at den dog blev foretagen.

11te Marts. Bretteville foredrager nogle kinkige Sager om Expropriation i Ski og om Dierens Sænkning, som giver Stang Anledning til nogle Udfald, der tildels ere begjede. Bureauchef Michelets Indstilling til Foged i Ryfylke vækker nogle Udfald fra Riddervolds og tildels fra Falsens Side; men Indstillingen gaar dog igjennem uden Dissents. Jeg fremlægger Blanketter til Obligationer og Rentecoupons for 4 ½ % Laan, hvormed Præference-Aktierne skulle indfries. De første ere bifaldte efter Hellieſens Indstilling af 24de August forrige Aar, og man paastaar, at han ikke har gjort opmærksom paa den Tvivl, som kunde være med Hensyn til de sidste, om de skulle være betalbare baade i London og i Christiania eller alternativt enten i London eller i Christiania; jeg tager Hellieſen i Forsvar, og Paastanden om fornyet Indstilling frafaldes.

15de Marts. Indstilling om Besættelsen af Borgunds, Hetlands og Rollags Sognekald vækker nogen Diskussion, men ingen Dissents. Falsen foredrager Indstilling om Salg af den til Straffængsel indkjøbte Gaard i Dronningens Gade og indstiller efter tidligere Aftale, at der skal gjøres Proposition til Storthinget om Godkjendelse af det Skete. Stang og jeg taler for, at blot Meddelelse skal gjøres til Storthinget, da Sagen er for ubetydelig til at forlange Indemnitets-Bill; dette vedtages. Efter Raadet bringer Stang Samtalen hen paa Geoffroy's Artikkel i Revue des deux mondes angaaende Skandinavismen og Begivenhederne i 1863 og 1864. Der findes en faktisk Urigtighed, paastaar Stang, nemlig *forsaavidt det anføres, at De Geer havde givet sit Bifald til Kongens Forslag om en skandinavisk Arvepagt m. m.* Han ved, at De Geer endog har forsynet sig med Beviser for, at han var imod det Hele.

18de Marts. En liden Fægtning imellem Falsen paa den ene og Stang og mig paa den anden Side om, hvorvidt en Notifikation efter den nye Lovs § 10 bør indrykkes i Rigstidenden eller ikke. Falsen gaar ud fra, at dette Blad ej bliver læst; men Stang gjør opmærksom paa, at det dog trykkes i 1200 Exemplarer, og at det er af nogen Interesse, at det oparbeides til et Repertorium for retslige Bekjendtgjørelser, og at desuden Regjeringen skylder det Opmærksomhed, fordi man har Tilsagn om der at kunne faa offentliggjort, hvadsomhelst man trænger til og til enhver Tid. Falsen giver efter.

22de og 25de Marts. Diskussioner angaaende Besættelsen af Generalconsulatet i London. Bretteville er tilbøjelig til at indstille Consul J. Mørch, Willerding og H. Tottie, idet han anfører, at Munch Ræder og Bernhoft saa nylig ere befordrede, at de ej bør nævnes her; jeg gjør i den Anledning opmærksom paa, at M. Ræder ej er befordret, men efter udtrykkelig Opfordring kun midlertidig bestyrer det Egyptiske Konsulat. Handelskomitéerne i Christiania, Drammen og Christiansand have med stor Varme anbefalet Mørch. Stang, der rigtig gjør sig til Advokat for Sveriges Interesser, finder Handelskomitéernes Udtalelser Bjerkebækske og opfordrer os indstændig til ikke at gaa slige Folks Ærinder. Broch holder paa Mørch; Irgens fremhæver en Kjøbmand Holst i Cardiff, der er varmt anbefalet fra sin Plads. Sagen udsættes end yderligere.

29de Marts. Stang beretter, at Kongen vil komme hertil den 19de næste Maaned og antagelig blive her til Maanedens Udgang. Ved Besættelsen af Inderøens Sorenskriveri, hvorom jeg foredrager Indstilling, da Falsens Svoger er iblandt Ansøgerne, er Bureauchef Sem nævnt som No. 3; herimod gjør Flerheden Indsigelse og vil have Sagfører L. S. Dahl, som jeg har forbigaaet som lidet skikket til et Embede i Landdistrikterne, og min Indstilling bifaldes. Om

hvorvidt Calais skal nedlægges som særeget Konsulat eller underlægges Havre, opstaar langvarig Diskussion, som ender med at indstille, at Embedet indtil videre bør bestyres af en Konstitueret. Stang meddeler, at Franskmændenes Paastand med Hensyn til Fiskeretten nok er meget hvast og bestemt formuleret af den franske Marine-Minister, gaaende ud paa, at vor Regel om 1 Sømil udenfor yderste Skjær i dobbelt Henseende er uholdbar, baade fordi 1 Sømil er for lang, og fordi vi trække rette Linier fra Skjær til Skjær, medens de paastaa, at Grændsen skal følge Skjærgaardens Bugtninger.

1ste April. Efter fornyede Diskussioner indstilles til Konsul i London, Willerding, Ræder og Tottie. Om hvorvidt Engelstad og Thams frembeles skulle faa staa surnumerære, udspinder sig langvarige Diskussioner, som bevirke Sagens Udsættelse. Der yttres i Anledning af Beretning om, at Bildt skal følge Kongen hid, den Mening, at det er Frimurer-Anliggender, som kalde Majestæten hid.

5te April. Indstilling om Benaadning for den svenske Gut, som havde dræbt en Pige nær Sandefjord, fremkalder interessante Bemærkninger om Spørgsmaalet om Dødsstraffens Ophævelse fra Brochs og Stangs Side. Broch fremhæver efter en engelsk Statsmand, at det er Begyndere paa Forbryderbanen, der i Regelen ere Mordere; de ere ikke skræmte ved Straffeloven som de gamle Forbrydere og stole paa, at deres Forbrydelse skal blive uopdaget. Tag Livsstraffen bort, og de grove Forbrydere ville hyppigere end nu ende som Røvere og Mordere.

8de April. Man enes om at tiltræde Armee-Departementets Indstilling om Afslag paa Engelstads og Thams's Ansøgning om at staa surnumerære, idet Broch, som skulde skrive Dissentsen, fandt, at det vilde være for nærgaaende mod Irgens at paatvinge ham en Resolution om Reglerne for Surnumeræriteten. Vidtløftig Discussion om Dagens

kirkelige Spørgsmaal, som viser, at Stang i denne Retning er til det Yderste konservativ.

12te April. Jeg forebrager Indstilling om, [at] Odelsthingets Begjæring om, at Spørgsmaal om Rentefodens Nedsættelse skal forelægges Amtsformandskaberne, skal tages tilfølge, ikke forat Regjeringen deraf skal kunne hente Oplysning, men for at bidrage til Udbredelse af sundere Begreber om dette statsøkonomiske Spørgsmaal. Man finder min Indstilling for doctrinær og vil have den mere praktisk. Dernæst voteres der om Resultatet; foreløbig stemmer Falsen, Broch og Irgens for mit Resultat, og Bretteville, Riddervold og Stang for, at Forelæggelsen for Amtsformandskaberne skal negtes; man beslutter, at Afgjørelsen heraf skal udstaa, indtil vi i næste Uge alle blive samlede. Efter Raadet fortæller Stang mig, idet jeg bringer paa Bane Spørgsmaalet, om ikke dog Irgens bør reise til Stockholm til Høsten, da han saa alligevel ikke kan faa tilendebragt sine store Arbeider til første Storthing, at Irgens er i stor Vaande med at faa sin Kommission samlet, og da han selv skal lede Forhandlingerne, er der ingen Sandsynlighed for, at han i dette Aar kan forlade Christiania. Efterat have faaet Afslag af Aall og Sverdrup har Irgens henvendt sig til Daae; men han har ikke villet indtræde uden Welde og A. Sørensen, og uagtet Irgens kvier sig for at henvende sig til denne Sidste især, bliver vel Enden paa Sagen, at dette sker.

19de April. Vi beslutte at afgjøre løbende Sager, uagtet det er telegraferet, at Kongen er inden Grændsen — man har tidligere fulgt begge Fremgangsmaader. En Sag angaaende Kirketienden i Opdal, som hidtil har været tillagt Præsten, vækker megen Diskussion. Riddervold vil opgive Halvdelen mod, at Almuen betaler Præste- og Kongetienden, hvilken og er tillagt Præsten, med Penge efter Kapitelstaxt; men dette mener Falsen og Stang med ham ikke gaar an, da Ydelsesmaaden støtter sig til Tiendeforeninger. Ridder-

vold gaar ind paa blot at afgjøre Sagen for Præstens Vedkommende, forat Kaldet engang kan blive besat, og lover at indlede nye Forhandlinger med Communen. — Præcis til det bestemte Klokkeslet ankommer Kongen, der er uforandret i Sind og Skind; vi ere til Middag med ham hos Stang og senere, det er Dagen efter, hos ham.

Den 21de April have vi et kort Statsraad, hvor Sibbern, Meldahl og Hellieſen ogsaa indfinde sig, angaaende Expropriation af en Tomt til Drammens-Banen og Frafalden af Strandretten med Hensyn til de Strækninger, som ligge ud i Søen. Herimod opponerer Broch ivrigt, men han staar alene.

22de April. Langvarigt forberedende Møde, hvori min Rente-Indstilling dog ikke kommer for. Strid om, hvorvidt Stiftskapellan Høyer bør befordres til Sognepræst; foruden hans tidligere Fanatisme fra Prækestolen lægges det ham nu til Last, at han vil gjennemføre „Drebigten" for Alterens Sakramente; man enes om, at han ej bør nævnes. Stang mener, at Kongen bør tilkjendegive ham, at han har at afholde sig fra sidstnævnte Tillæg, hvis han ej vil udsætte sig for Tiltale til Embedsfortabelse. Spørgsmaal om, hvorvidt nogle grundtvigianske Skolelærere bør meddeles Stipendier navnlig til at reise til Danmark, hvilket Stang bestrider; men han faar ikke synderligt Medhold. I Statsraadet hos Kongen

den 23de April afgjøres som sædvanlig en Masse Sager paa lidt over en Time; jeg bemærker til Falsen, at hans Foredrag af Benaadningssager var „næsten kort";* thi selv ved Benaadningen af Svensken Em. Svensson, som var dømt fra Livet for Mord, anførte han blot, at Højesterets Flerhed havde anbefalet ham til at fritages for Livsstraffen imod Strafarbeide paa Livstid. Broch faar Reisetilladelse paa 2 Maaneder. Kongen begjærer sig fjerdingaarsvis tilstillet Forklaring over alle de Bestillings-Poster,

ſom ere beſatte af Departementerne eller andre Underordnede. Det næſte til Tirsdag

den 26de April berammede forberedende Møde udſættes til

28de April paa Grund af, at flere Raader ere budne paa Frokoſt til Statsraad Irgens og General Fleiſcher, hvorhen ogſaa Kongen kommer. Den meſte Tid af Mødet den 28de optages af Diskuſſion om Renteſagen, idet Stang forklarer, at han ved at læſe Debatterne i Storthings-Tidenden er bleven omſtemt med Henſyn til Spørgsmaalet om Sagens Forelæggelſe for Amtsformandſkaberne, hvilket han nu tilſtyrker overensſtemmende med Helliesens Paaſtaaende. Det overdrages Helliesen og Falſen endelig med mig at redigere Indſtilling, ſom man vil ſkal gaa ud paa, at ogſaa Kjøbſtadskommunernes Erklæringer ſkulle indhentes. Stang bevirker en Præſt Widerøe indſtillet til Sognepræſt til Lekanger imod Riddervolds Indſtilling.

2den Mai. Forberedende Statsraad, hvor iſær en Indſtilling om, at Diſtriktslæge Middelfart ſom beſkikket Reſervelæge ved Rigshoſpitalets chirurgiſke Afdeling ſkal fritages for at beſtyre ſit Embede i 3 Aar mod, at dette uden Udgift for det Offentlige beſtyres af en Konſtitueret, vækker iſær vidtløftige Diskuſſioner, idet Falſen gjør opmærkſom paa, at Diſtriktet ingenlunde er tjent med ſlige Begunſtigelſer for Enkeltmand, ſaaſom den Konſtituerede ikke har været villig til at paatage ſig Konſtitutionen for den hele Tid, men kun indtil videre. Helliesen, Broch og jeg ere heri enige, medens kun Stang forſvarer Indſtillingen. Helliesen foreſlaar, at Tilladelſen ikke ſkal indvilges uden paa Vilkaar, at Middelfart opgiver hele ſin Gage, hvilket Stang og Bretteville ej gaa ind paa. Sagen udſættes for at indhente Profeſſor Heibergs Erklæring, om nogen anden Reſervelæge kan faaes. Helliesens i en meget heftig Tone fremſatte Erklæring, at han ikke agter ſtort paa ſlige mundtlige underhaands

paa Opfordring afgivne Erklæringer, da man nok maa kunne faa dem, omtrent som man vil, vækker dybig Indignation hos Flere, især hos Sibbern; men jeg stemmer i med Hellieſen.

4de Mai fortsættes det forberedende Statsraad, hvor Bretteville naturligvis producerer en Atteſt fra Heiberg, netop ſom Hellieſen har ridikuleret. Der ſluttes Kompromis ſaaledes, at Tilladelſen for Middelfart blot ſkal meddeles til næſte Aars Udgang. — Stang omhandler, at man, naar til Høſten Udenrigsminiſteriets Budget i Detaillen kommer til vor Erklæring, ikke kan undlade at paapege det urimelige i, at 1ſte Statsraads Sekretærlønning ſkal udredes af Udenrigs-Budgettet, altſaa for nogen Del af Sverige; jeg bringer paa Bane, om man ej bør foreſlaa, at denne Uregelmæssighed, ſom er en Levning fra Statholderſkabs-Tiden, kunde vedblive, ſaalænge den nærværende Indehaver af Poſten, Chr. Holſt, er i Embedet; men dette vinder ej Anklang, idet man mener, at Lønningen 500 Spd. bør opføres paa næſte Budgetforſlag. Længere Diskuſſion opſtaar i Anledning af et af Irgens vakt Spørgsmaal, om en ældre Reſolution af 1839 om Artilleri-, Ingeniør- og Generalſtabs-Officierernes ubetingede Præ for de andre Vaabenarter kan ophæves ad Commandovej, hvorpaa fra den ſvenſke Krigsminiſter er andraget; vi mene, at Ophævelſen kan foregaa ad Kommandovej, men ere lidt uenige om Udtryksmaaden.

5te Mai. Statsraad hos Kongen, hvori Falſen inhærerer ſin Diſſents med Henſyn til Middelfarts Permiſſion, hvilken Diſſents Kongen hører med ſtor Opmærkſomhed. Min Indſtilling om, at Amtsformandſkaberne og Commune-Repræſentantſkaberne i Byerne ſkal høres om det Jaabækſke Renteforſlag vækker ſtor Modſigelſe fra Kongens Side, ſom med Klarhed og Beſtemthed udtaler alle de Betænkeligheder, ſom herimod kan opſtilles. Han giver til Slutning, efter at næſten alle Raader have udtalt ſig enige i min Indſtilling, ſit

Minde til denne. Ved Middagen er han i et prægtigt Humør og fortæller Anekdoter, som ligge paa Grændsen af, hvad der i anstændigt Selskab kan siges. Ogsaa ved Festmiddagen den 3die var han meget net og indtagende, ligesom han paa Ballet hos Stang den 29de April og paa Slottet den 1ste Mai var Artigheden og Opmærksomheden selv. Ved dette sidste var begaaet den Betise, at Halvdelen af Statsraadet og andre høje Embedsmænd var udeladte af Indbydelseslisten; om dette var Kongens eller Hofmarskalkens Fadæse, kan ikke nøiagtig bestemmes, da der høres saa meget Sladder om denne „store" Affære. Kongen tager efter Middagen venlig Afsked med os og dispenserer os fra at møde frem til Afskedskur imorgen tidlig.

10de Mai. Idet Bretteville foredrager angaaende Approbation paa et Par Amtskommuners Beslutning om Indskrænkning i Jagt paa Fuglevildt og Udvidelse af Fredningstiderne, berøres det, at Professor Rasch ikke er saa praktisk som ønskeligt og lader sin Jagt-Passion formeget skinne igjennem. Bretteville foreslaar Medlemmer af en Kommission til efter Odelsthingets Anmodning at overveie, hvorledes Landkommunerne kunne faa Andel i Kjøbstædernes Brændevinsafgift. Han foreslaar Professor Brandt til Formand, men han forkastes af Stang og os Andre; derimod antages Amtmand Meinich, Byfoged Bødtker, Grave, Christianſen, Hammerstad; men om de kunne faaes, er et andet Spørgsmaal. Efter Raadet spørger jeg Stang, om Avisernes Beretning om Striden mellem den svenske Finantsminister Baron Ugglas og Kongen er stemmende med Virkeligheden, og om den antages at føre til hele Raadets Opløsning. Han meddeler mig, at Sibbern har fortalt ham om denne Scene, hvor Ugglas havde bebreidet Kongen hans Troløshed mod ham ligeoverfor Arvid Posse, og at han troede, at disse fortvivlede Forhold havde bevæget Kongen til at drage til Norge. Stang mente, at han den sidste Dag, vi

vare sammen med ham, da han var saa paafaldende mere oprømt end tidligere, havde faaet gode Efterretninger om en ny Finants-Minister, som var de øvrige Raader smagelig; thi disse havde aabenbart taget Parti for Ugglas.

14de Mai. Før Statsraadet kommer Stang op til mig og taler om den Artikel, som har staaet i Aviserne Dagen forud, om at Kongen har medtaget 22 Biscuit-Figurer, som ere fundne i Palæet og skulle have ikke ringe Kunstværd; jeg lover at undersøge Sagen nærmere, og ved Conferance med Hofchefen, General Fleischer, faar jeg oplyst, at det ham uafvidende er Hofintendanten Chr. Holst, som har faaet arrangeret dette, og som har faaet Kongens Anvisning paa 30 Spd., der er det Beløb, hvortil Figurerne ere taxerede i Regnskabet, og som Staten i sin Tid har betalt for dem. I Statsraadet, hvor jeg bringer Sagen paa Bane, insisterer Falsen paa, at man maa formaa Kongen til at sende Figurerne tilbage, og heri samstemme de øvrige undtagen Riddervold, som mener, at Figurerne faar passere. Stang mener, at man ialfald faar bevæge Kongen til at betale den virkelige Værdi, hvortil jeg bemærker, at da Figurerne nu ere borte, er det en vanskelig Sag at bestemme denne, og at De Coninck's Paastand om, at de ere 1200 Spd. værd, dog umulig kan lægges til Grund for Behandlingen i Regjeringen. Sagen udsættes. Efter Raadet taler jeg med General Fleischer, som oplyser, at de 5 bedste Figurer ere sendte til Prindsesse Louise i Kjøbenhavn. — Spørgsmaalet om Benaadning for 2 Studenter, der ere dømte til 32 Dages simpelt Fængsel for at have ituslaaet 13 Gaslygter af Kaadhed, vækker længere Strid. At den ene af dem har banket op den Person, der angav ham for Politiet, stemmer os ugunstige for Benaadning, som kun Stang, instigeret af Statssecretæren, insisterer paa, saa at de skulle slippe med 50 Spd. Bøder, hvorfor Lambrechts havde voteret.

17de Mai oplyser jeg med Hensyn til de fortvivlede Biscuit-Figurer, at de efter en gammel Inventarieforteqnelse ere indkjøbte for Carl Johans Regning i 1815, og yttrer, at enhver honet Privatmand visselig vilde lade en Handel, som oplystes at grunde sig paa en væsentlig Vildfarelse gaa tilbage, naar Feiltagelsen fuldstændig oplystes, hvorfor jeg erklærer mig villig til paa Foreſtilling fra Hofchefen at bifalde det Skete uden Sagens Foredrag i Statsraadet. Heri ere alle enige. Besættelsen af en Auditørpost vækker langvarig Strid. Bretteville og Riddervold ere enige med Irgens at indstille Sørensen, Nicolaysen og Mørch; Falsen og jeg ville have Ordenen omvendt, Stang vil have Nicolaysen, Mørch og Sørensen. Da Brigadechefen og Generalauditøren have nævnt Sørensen og Nicolaysen, men ikke Mørch, erklærer Irgens, at han vil gaa ind paa Stangs Forslag, men ikke paa mit, og Stangs vinder saaledes Sejer. Falsen vækker Motion om Oprettelsen af et Expeditionschefs-Embede for Fængselsvæsenet, hvortil han har udseet Bureauchef Smith; heri støtter jeg ham. Stang mener, at en selvstændig Inspektør vilde være gavnligere, og mener, at juridisk Fordannelse her ikke er nødvendig. Sagen udsættes.

20de Mai. Det indstilles fra Kirke-Departementet, at en Præst i Ørskaug maa faa Tilladelse til at faa Alterbogens Formler for Brudevielser forandrede for at vie en Mand, som er skilt fra sin endnu levende 1ste Hustru, og at Biſpen bemyndiges til at foretage disse Forandringer. Ved Besættelsen af 2 Foged-Embeder taler Stang for en Embedsmand af sit Departement og Falsen for en af sit, der begge af mig ere nævnte som No. 2, og derved bliver det. Stang bringer paa Bane det Ønskelige i, at der for næste Storthing og næste Rigsdag fremsættes enslydende Lovforslag om Rigernes Forpligtelse til at holde en bestemt Forsvarsstyrke, for at ikke det Ubestemte om, hvad der i denne Henseende kan fordres, skal skræmme fra at antage Unions-Forslaget

eller kunne opstilles som Skræmmebillede, hvilket „Dagbladet" skal være begyndt paa.

24de Mai. Riddervold omtaler, at han maa faa nedsat en Kommission til at afgive Betænkning om et af Storthinget gjentagende udtalt Ønske om Præstegaardenes og andre Embedsgaardes Bortforpagtning, at han hertil skulde ønske en Sorenskriver som Præses; der nævnes Kildal, Platou eller Rye; endvidere en Præst og Militær og to praktiske Agronomer; som saadanne nævnes Lindeqvist og Svendsen paa Skollerud. Bretteville forelæser Brev fra Meinich, hvorefter han vistnok ikke siger Nei til at indtræde som Formand i Brændevinsafgifts-Kommissionen, men indstændig beder sig fritaget. Man enes om at vælge Amtmand Collett istedet, hvis han er villig. Paa en Samtale med Stang lader det, som han fra Sibbern ogsaa har hørt noget om De Geers Afgang, som nævnes i et Telegram fra Stockholm.

27de Mai. Ogsaa Amtmand Collett beder sig fri for Deltagelse i Brændevins-Kommissionen. Man enes om at opfordre Platou. Stang modtager i Statsraad Telegram om, at Kongen er afreist til Bäckaskog for derfra at gjøre en Sviptour over til den danske Kongefamilie, hvorfra han skal være tilbage Onsdag eller Torsdag og da udnævne nye Statsraader.

31te Mai. Stang forelæser os en Tale, som Rigsarchivar Birkeland har holdt i Samfundet i forrige Uge i Anledning af Christopher Bruuns Foredrag, hvori denne har forsvaret Jaabækianismen og præket Fordømmelse af Civilisation og al højere Stræben. Efter Raadet fortæller Stang mig, at Kongen kom hid meget opsat paa Irgens for hans Henvendelse til Sverdrup, Daae, Sørensen og flere Oppositionsmænd, og at Stang virkede forsonende paa Kongen. Kongen havde ikke meldt sig til Irgens; men denne havde bedet Kongen komme som Tegn paa godt Forhold.

3die Juni. Stang beretter os, at Adlercreutz skal udnævnes til Justitiæ-Statsminister, Wærn til Finants-,

Assessor Bergström til Civil- og Expeditionschef Wennerberg til Kultus-Minister. Ogsaa Ehrenheim skal være gaaet af, men hans Plads endnu ej udfyldt. Bretteville meddeler, at den russiske Storfyrste Alexis skal gjøre en Tour fra Archangel til Isshavet, og at Guvernøren i Archangel har ønsket en Sammenkomst med norske Autoriteter i Kola for at diskutere forskjellige Grændse- og Kolonisations-Spørgsmaal; da Amtmand Holmboe er svag i det Franske, har han forespurgt hos Udenrigsministeren, om ikke Konsul Fleischer kunde beordres til at møde med Holmboe, hvilket Wachtmeister har besvaret bekræftende, men tilføjet, at disse Diskussioner ingenlunde burde tillægges nogen officiel eller afgjørende Betydning. Bretteville har ment, at der herom burde gjøres Foredrag for Kongen; men da Tiden dertil er knap, ønsker han disse sine Ord i sig igjen. Paa den anden Side kan Sagen ikke afgjøres her i Statsraadet, da den angaar et Forhold til Udlandet. Jeg tilraader, at Indre-Departementet giver Fleischer og Holmboe Bemyndigelse til at møde og senere gjør Forestilling om Udredelse af Udgifterne, hvilket vedtages. — Bestikkelse af Consul Clauson i Neapel som Kommissær ved Fiske-Udstillingen afgjøres med Indberetning. Stang synes at have faaet Grundlovs-Bestemmelsen om Sager, som angaa Rigets indre Styrelse, i Vrangstruben; thi han betvivler længe, at dette er en saadan Sag, hvilket jeg paastaar, hvad ogsaa vinder alle for sig til Slut. Stang beretter, at han for at rekreere sig har faaet sig overdraget at møde for Selskabet for Norges Vel ved Udstillingen paa Tromsø i næste Maaned, men at han nu har faaet Betænkeligheder, da han hører, at den russiske Storfyrste muligens kommer derhen med sit Krigsfartøi. Vi raade ham til ikke at opgive denne Plan. Irgens meddeler, at der i Marine-Departementet er forelagt ham til Underskrift Ordre om at indrette Regnskabsaaret overensstemmende med Budgetaaret, men at han herved har Betænkelighed. Denne bestyrker jeg ham

i, da vi i Finants-Departementet tænke paa at gaa den modsatte Vej og arbeide paa at faa Budgetaaret til at falde sammen med Kalender- og Regnskabsaaret. Stang bemærker, at Forandringen i hvert Fald maa bifaldes af Kongen, og at den derfor af Irgens bør udsættes. I Mødet

den 7de Juni underretter jeg Kollegerne om, at Finants-Departementet vil opfordre de øvrige Departementer til ingen Forandring for Tiden at gjøre, da man gaar ud fra, at Grundlovens § 75 a. bør forandres. Besøg af den nye russiske Consul i Hammerfest, Baron Gripenberg, en smuk ung Mand, der synes aaben og ligefrem.

10de Juni. Med Stang og mig gjennemgaar Bretteville Udkast til Instrux for Amtmand Holmboe og Konsul Fleischer for Mødet i Kola. Der diskuteres om, hvorvidt der bør tilføjes en Bemærkning om, at de Norske, forsaavidt der opkastes Spørgsmaal om at udelukke Norske fra Bosættelse paa den Murmanske Kyst, da bør bringe i Erindring Finlændernes hyppige Bosættelse i Finmarken, og at der i disse Forhold dog altid kan opstaa Spørgsmaal om Reciprocitet. Bretteville har Betænkelighed ved at sige Noget om et Punkt, som endnu ikke er bragt paa Bane; men det gaar efter Stangs Mening. Længere Strid om Fortolkningen af et Testament fra Borgermester Osterhaus til Waisenhuset, hvor vi staa 3 mod 3, Stang, Riddervold og Irgens mod Bretteville, Falsen og mig; det gaar efter Pluralitetens Mening, saaledes at der opstilles en temmelig vilkaarlig Anvendelse af Testamentets Ord. Stang beretter, at den russiske Prinds neppe kommer til Tromsø, og at han har stor Hu paa at reise derop. Riddervold vil gjøre sin vanlige Badetour og anmoder mig om at tage Kirke-Departementet under Fraværelsen.

14de Juni. Langvarig Discussion om, hvorvidt der skal gives en ny særskilt Resolution om Menighedernes Antagelse af Landstads Salmebog, idet Falsen og Stang ere

bange for, at der skal lægges mindste Tryk paa Menighederne for at drive Sagen frem. Enden bliver, at Riddervold tager sin Indstilling tilbage, hvoraf Følgen bliver, at det bliver ved det gamle, naar ikke Menighedernes Flerhed bestemmer sig for den nye. Ligeledes vækker en Indstilling fra Indre-Departementet om, at der efter Udenrigsministerens Forslag skal tillægges vor Minister i Washington forøget Løn af Konsulat-Fondet, [Discussion]. Jeg udtaler den Mening, at om denne Minister tiltrænger forøgede Indkomster for at kunne leve paa det dyre Sted, bør ialfald Konsulatfondet ej skyde mere til, da man for Konsulsgjøremaalene kan hjælpe sig med Konsulen i New-York. Sagen udsættes.

17de Juni. Bretteville opkaster Spørgsmaal, om han bør udtale, at Viceconsuls-Posten i London for Fremtiden bør averteres ledig, da den er lønnet og er at betragte som en Sekretærpost for Generalkonsulen; netop af denne sidste Betragtning faar jeg ud, at Posten, som skal besættes af Udenrigs-Ministeren, ej bør være Gjenstand for Konkurrence; til denne Mening gaar de Andre over. Falsen indstiller en fraskilt Mand til at faa gifte sig med en tidligere Konkubine, hvorimod Riddervold protesterer; men Sagen gaar med Riddervolds Protest. Falsen anmelder, at han maa gjøre en Tour i Velfærds-Anliggender til Sogn, og begjærer mig til Chef for Justits-Departementet for 10 Dage. Jeg oplæser den først indkomne Beslutning om Rentesagen, nemlig fra Smaalenene, der viser, hvilken Forvirring der herskr i Begreberne om Pengevæsenet.

21de Juni. Jeg fremlægger til Underskrift nye Statsobligationer, udstedte til 4 1/2 % til Indkjøb af Præferenceaktier i Jernbanen, hvoraf vi have faaet for 70,800 Spd. Man er enig med mig, at der ikke bør blive Spørgsmaal om Afstaaelse af Slottets Grund paa Tyveholmen til en Dok ved Akers mekaniske Værksted, forinden Sagen har været

Storthinget forelagt. Herover er Bestyrelsen fortvivlet og ser deri Begravelse.

24de Juni. Jeg berører for Stang Svigersønnen Konsul Hepps Klage over, at en Del Mob ude i Oslo har spyttet ad det franske Flag, og spørger om han vil tale med Hepp om Sagen. Stang finder den næsten latterlig ubetydelig og tilraader mig at tale med Hepp om at tage sin Foreſtilling tilbage. Det kommer til varme Udtalelser imellem Stang og Riddervold om Reviſionsvæſenet. Riddervold er lidt for overmodig og ſlarvet og Stang lidt for prippen. Ved Beſættelsen af et Toldkaſſerer-Embede i Vadsø, hvortil jeg har indſtillet Sagfører Handberg, gjør Stang den Paaſtand gjældende, at Sagførere ej bør komme i nogen ſær Betragtning til dette Slags Embeder, ſom bør være forbeholdt Toldfaget, Departementsfolk og Militære; jeg har intet imod dette Princip. Til et Overtoldbetjent- og Kaſſerer-Embede i Flekkefjord har jeg indſtillet Undertoldbetjent Fleiſcher; men Irgens og Riddervold vil have Forvalter Ferry og vedblive ſin Diſſents. Under Diskuſſionen herom kaldes Riddervold ud, da det meldes ham, at hans Huſtru er dødsſyg, og en Times Tid efter Raadet hører jeg, at hun er død, førend Riddervold kom ud til ſit Hjem; hun døde af Hjerneſlag efter knapt en Times Sygdom.

28de Juni. Stang foredrager en af ham ſelv forfattet Indſtilling om Reviſions-Væſenet, hvilken viſer dets Udvikling hos os og dets Stilling i Nabolandene, iſær i Danmark. Indſtillingen gaar ud paa, at dette Sidſte bør nærmere underſøges, og at 3 Mænd, Expeditionsſecretær Malling, Bureauchef Larsſøn og Fuldmægtig Haavind bør ſendes ned til Kjøbenhavn i dette Øiemed. Stang bebuder, at hvis hans Plan gaar igjennem, vil en egen Statsraad for Reviſions-Væſenet blive overflødig, da han tænker ſig det Hele underlagt Finants-Departementet med 3 Generaldeciſorer; men han mener, at dog ingen Statsraads-Poſt

bør inddrages, da man bør have en Statsraad uden Departement. Vi gjøre Indvendinger mod, at 3 Mænd skulle sendes; men Stang har allerede aftalt det Fornødne med Vedkommende, saa at det bliver ved hans Forslag. Mødet afbrydes Kl. 12 ½, da vi skulle følge Fru Riddervold til Graven. Sibbern og Meldahl bivaane Ligfærden. Ved Begravelsen viser Riddervold den samme Sindsro og Fasthed som altid, skjønt Tabet utvivlsomt gaar ham uhyre nær.

29de Juni ender Stang sit Foredrag, og endel løbende Sager afgjøres. Meldahl siger Farvel og omtaler Muligheden af at komme til at lægge Hjemveien over Skaane, da Kongen den 14de reiser til Bäckaskog og tænker blive der en Maaned. Om Eftermiddagen kommer Falsen op til mig og melder sin Hjemkomst, hvorover jeg føler mig ret lettet, da jeg den sidste Uge foruden Finants-Departementet ogsaa har havt Justits- og Kirke-Departementet. Dagen derpaa besøger jeg Riddervold, som visselig har taget sig Tabet af Konen meget nær, men holder sig tappert. Han slaar selv paa, at der nu kunde være Tale om, at han burde reise til Stockholm. I Statsraadet

1ste Juli er han meget taus. Spørgsmaalet om at sende 3 Mænd til Kjøbenhavn bringes atter paa Bane af Irgens; men Stang erklærer, at han nu mindre end iforgaars kan indlade sig derpaa. Stang er meget misnøjd med, at Advokat Richter af Indre-Departementet foreslaaes til constitueret Amtmand, medens Smith er her i en Kommission. Bretteville undskylder sig med, at Smith har aftalt med Richter, og at Sagen saaledes ej kan ændres uden Prostitution for Smith.

5te Juli. Discussion, om Steenstrup uden Betingelse skal meddeles Patent paa en ny Methode til at omgive Støbejerns Kanoner med Staalringe, uagtet Staten er den eneste, hvem Opfindelsen interesserer. Sagen udsættes. Endvidere om, hvorledes Konsulatet i New York bør aflønnes.

Derom vedtages i Mødet den 8de Juli, at man gjerne kan følge de svenske Autoriteter med Hensyn til Lønnens Størrelse, 3000 Spd., men at man udtrykkelig skal sige, at denne Løn ej bør indtræde, førend man ved indtraadt Ledighed kan faa Posten besat med en Mand, der ikke som den nærværende driver Handelsforretninger. Stang har endelig bestemt sig til at drage til Finmarken, og der gjøres Indstilling om hans Fraværelse, da denne bliver over 4 Uger; det nævnes utrykkelig, at Riddervold ej skal være Præses i Raadet. Riddervold anmelder sin Badereise til omtrent den 20de og nævner mig som Substitut. En forhastet Meddelelse herom i Aftenbladet for iforgaars omtales, uden at det kan opdages, hvorfra denne skriver sig.

12te Juli. Forhørene angaaende Ildebrandene i Drammen (8 i Tallet), hvoraf kun den enes Opkomst er forklaret, omtales, og man enes om at udsætte en Belønning for Opdagelsen af Gjerningsmanden.

15de Juli. Broch, hjemkommen fra Ems, indfinder sig i Raadet; han forklarer, at hans Læge har raadet ham til at nyde Fjeldluft, men da Riddervold og Stang i næste Uge skal forlade Staden, og Raadet ikke gjerne bør tælle færre end 5 Medlemmer, maa han blive i Nærheden for at kunne deltage i Raadet; han har derfor tænkt at ligge oppe i Sørkedalen, som Lægen har fundet antagelig. Bretteville foreslaar, at Riddervold skal udsætte sin Badereise til August Maaned, siden Stang ej kan reise senere end 21de for at naa frem til Tromsø til den 5te; men herpaa kan Riddervold ej indlade sig; han er saa klein, at han maa reise strax. Stang yttrer, at naar det gjælder en Kollegas Helbred, kan han opgive sin Reise, uagtet dertil er truffen mange Forberedelser, og mærkelig nok frabeder Broch sig ikke dette ædelmodige Tilbud; ogsaa Stangs Læge har raadet ham til en længere Søreise. Regulerings-Planer for Strømsø og Tangen diskuteres foreløbig. Bretteville siger, han vil benytte Anledningen til

at faa indskjærpet Tagtækning uden Bordtag, hvilket vi andre bestride, naar der ej kan træffes en almindelig Forføjning i denne Retning, hvilket vi raade Bretteville til at arbeide paa. Broch forbereder et Bidrag fra de forenede Riger til en Telegraf til Scilly-Øerne af 100 £. aarlig, hvilket jeg finder urimeligt, men Kollegerne, at man bør gaa med, hvis Sverige vil. Riddervold tager Afsked for at afreise paa Tirsdag; hvem der skal blive hans Substitut, er for det Første ubestemt. Der tales om de truende Udsigter til Fredsbrud i Paris, hvor Prinds Leopold af Hohen-Zollern's Frasigelse af Kandidaturen til Spaniens Throne ikke synes at have tilfredsstillet de Franske, men Alle haabe vi dog Freden bevaret; men næste Morgen Kl. 7 ankommer Telegram om, at Frankrig Fredag Kl. 2 har erklæret Preussen Krig. Idet jeg gaar ind til Stang for at tale med ham om, at han bør reise, og at vi i Nødsfald kan sætte Statsraad med 4, træffer jeg Broch inde hos ham, som beretter, at han har arrangeret sig paa Krogskogen, men at han dog fraraader Stang at reise paa Grund af Krigens Udbrud. Jeg fraraader at fatte Bestemmelse idag, da Stang i Nødsfald kan udsætte sin Reise i otte Dage.

19de Juli. Idet Broch udvikler, hvorledes han har tænkt at faa vor Udenrigspost befordret over Holland (Helder), og at han i den Anledning vil forhøre med Udenrigsministeren, beder Stang ham ikke at forhaste sig, da han tænker sig Muligheden af, at det ved Englands Mægling skulde kunne komme til et Kompromis, saaledes at til Ex. Preussen evakuerte Maintz og overgav de andre Punkter til en Fredskongres. Ingen af os tror videre paa Muligheden heraf; vi mene, at Frankrig, maaske ogsaa Preussen, kun lader som de er villige til Fred, indtil de ere fuldt færdige med Rustningerne. At Stang, som har meldt Kongen, at han under nærværende Omstændigheder ej agter at benytte Reisetilladelsen, dog tænker sig Muligheden af at kunne komme

til at reise, slutter jeg deraf, at han ikke idag vil forandre Bestemmelsen om, at jeg skal bestyre Kirke-Departementet, hvilket jeg derfor overtager.

22de Juli. Fredsudsigterne ere da aldeles forbi; men endnu ventes der paa begge Sider. De ivrige Skandinaver, som allerede tænke paa at drage afsted til Danmark for at kjæmpe paa dets Side, stuffes ved Danmarks Erklæring om at ville være neutralt. Dagen efter sender Stang om et Telegram, som viser, at Kongen paa Mandag vil være i Stockholm for at erklære Neutralitet, hvilket ogsaa sker, da vi i Raadet

den 26de Juli modtager Telegram om, at saa er skeet. Beslutningen herom er fattet i ministerielt Statsraad og denne Beslutning kundgjort af Kongen i sammensat Statsraad. Sibbern er kommen tilbage til Stockholm. Stang oplæser egenhændigt Telegram fra Kongen, hvorved Irgens og Broch beordres til Stockholm for at conferere med Kongen om, hvad der bør gjøres til Neutralitetens Opretholdelse. Det vedtages, at de skulle reise paa Fredag for at være i Stockholm samtidig med Kongen Lørdag Aften. Vi ere alle enige i, at der helst intet bør gjøres, men da dette ej kan ventes opnaaet, da saa lidet som muligt. Stang foreslaar, at jeg skal tage et af de militære Departementer og han Kirke-Departementet under disse Kollegers Fraværelse i Stockholm; heri er jeg enig, saafremt han er villig til at beholde Kirke-Departementet for den øvrige Tid af Riddervolds Fraværelse; men det ønsker han ikke, da han, som han for nogle Dage siden har meldt mig, i denne Tid lader sig portrætere af Arbo og i dette Øjemed maa sidde for ham 2 Timer daglig; derfor vedtages, at jeg beholder Kirken og han tager Marinen, medens Falsen, som ej kan reise, før Meldahl kommer hjem, maa tage Armeen.

Den 28de Juli sammenkaldes vi til Extramøde, da Stang foredrager Protocol om Neutralitets-Erklæringen og

Udenrigsministerens Cirkulære til vore udenlandske Missioner herom. I dette Cirkulære bebudes ogsaa en Forføining om Stængning af visse Havne ligesom i 1854, og i særskilt Henvendelse til den Norske Regjering anmodes om dennes Betænkning herover. Denne maa nu Stang, som Marinens Chef, afgive, og han giver sig strax ifærd med et Udkast, efterat vi have discutteret, hvorvidt man uden videre for Norges Vedkommende skal tilraade Stængning af Christiania-Fjorden indenfor Kaholmen og Hortens indre Red, eller om man, som Irgens vil, bestemt skal sige, at for vort Vedkommende behøves ingen Stængning; jeg er enig med Irgens. Stang gjør opmærksom paa, at det har været Hensynet til Rusland, som har bevæget Sverige til at publicere saadan Stængning, og at vi bør gaa sammen. Stang forelæser Brev fra Sibbern, som fortæller, at han paa Jernbanen traf Wachtmeister, som laa ved Badet i Kreutznach, da Ufreden kom paa, at han strax gjorde en Tour til Paris for paa nært Hold at se paa Begivenhederne, at vor Minister i Paris udtalte sig med Uvillie om Krigen og Krigspartiet, som ikke deltes af ældre forstandige og uafhængige Folk, hvis Organ Journal des Débats er, og at man ingenlunde var sikker paa Frankrigs Held. I Kjøbenhavn havde den danske Udenrigsminister yttret Ønske om, at de forenede Riger sammen med Danmark skulde slutte Alliance om Neutralitet; men det havde han bestemt fraraadet. Sibbern beretter, at Kongen havde lagt stærke Sympathier for Frankrig for Dagen og yttret brændende Ønske om at fægte ved dets Side, men han havde dog ingen Illusioner gjort sig om Muligheden heraf; ogsaa han havde afslaaet Kong Christians Tilbud om Alliance. Kongen var overbevist om, at Frankrig ingen Sympathi nærede for Danmarks Sag; men han syntes, det var godt at benytte Anledningen til at faa Krigsmagten extraordinært forsynt med, hvad den tiltrængte, ligesom i 1864.

Den 29de Juli modtoges Indſtilling om Havnes Lukning, hvori det nu ligefrem ſiges, at derſom Spørgsmaalet kun angik Norge, vilde man ej betænke ſig paa at fraraade Forføjningen ſom unødvendig, men da man for Sveriges Vedkommende ej har det rette Overblik, kan man ikke modſætte ſig, at den ſamme Beſtemmelſe fattes ſom tidligere. I Anledning af B. Dunkers Død igaar diskutteres Spørgsmaalet om, hvem man ſkal vælge til Regjerings-Advokat. Jeg nævner Grønn, og med ham ere Alle tilfredſe. Stang yttrer nogen Tvivl, om man ej først bør henvende ſig til Kildal ſom Senior; men Falſen udtaler ſig beſtemt herimod og mener, at Kildal ej er nogen Gevinſt og derfor heller ikke bør tilſpørges, ſelv om man kan være vis paa, at han ſiger Nej.

2den Auguſt. Paa Tale om Bismarcks Anklage mod Frankrige for at have villet bemægtige ſig Belgien, yttrer Stang den Formening, at Bismarck ikke kunde være fremkommet med ſaadanne Aktſtykker, derſom han ikke havde havt rent Meel i Poſen; Bretteville og jeg yttre den modſatte Mening, idet vi tro Bismarck iſtand til hvilkenſomhelſt Løgn, der antages at kunne gavne Tydſkland. Stang begynder at ſlaa paa Nødvendigheden af at gjøre Noget til Væbning. Han beretter, at Frankrig vil indgaa paa vore Paaſtande med Henſyn til Fiſkerierne i Veſtfjorden og i Sondmøre, naar vi ville anerkjende dets Paaſtande om Retten til at drive Fiſke ellers udenfor Kyſterne. Hermed mene vi, at vi under de nærværende Forholde ej behøve at forhaſte os.

5te Auguſt. Afſked med Falſen og Hilſen paa Meldahl. Stang forelæſer os Telegram fra Berlin, hvori en Fægtning ved Nieder-Otterbach og Weisſenburg udbaſuneres ſom en ſtor Seier, fordi General Douai er falden. Det lader til, at ogſaa Stang har faaet Øjnene op for Bismarcks lumpne Liſt med Henſyn til det Benedettiſke Traktat-

Udkast. Stang dvæler ved, at Kjøbenhavner-Korrespondenten skjælder os ud for en usel Regjering, som ikke vil opoffre Norge for Danmarks Skyld, saameget mere tossет som Danmark fremdeles er neutralt.

9de August. Frankrigs Nederlag i to Bataljer ved Wörth (den 6te) og Spicheren (den 7de) er Gjenstand for vore nedslagne Betragtninger. Irgens og Broch, som ere komne tilbage Fredags Aften, berette, at Kongen var meget nedstemt; han havde ikke opstillet nogen Fordring om Udrykning eller Mobilisering, men overvejet, hvor store Kontingenter hvert af Rigerne kunde stille. Irgens havde for Norges Vedkommende nævnt 10 à 11 000 Mand. Han paapegede, hvor meget der manglede i Geværer og Ammunition, og vi vare enige med ham i, at man fik se til hurtigst muligt at anskaffe, hvad der budgetmæssig var paaregnet heraf, selv om man herved maatte gaa dybt ind paa næste Aars Bevilgning; man havde saaledes kun 1600 nye Remingtongeværer og ventede til Vaaren at faa 7000 saadanne færdige; men Leverancen heraf kunde betydelig fremskyndes, ligeledes de nye Kanoner. Under disse Omstændigheder vare alle enige med mig i, at der ikke kunde høres paa en Ansøgning fra Finmarken om at forøge Diskonterings-Kommissionens Kapitaler med mindst 70 000 Spd.; man mente, at Finmarken, som nu ikke kan sælge sine Varer i Hamburg, faar ty til Bergen igjen. Stang forelæser et Brev fra Hellieſen, hvori denne henleder Opmærksomheden paa, at vore Indstillinger angaaende Væbning bør indrettes saa, at de ikke behøve at forebrages i sammensat Statsraad, hvilket vi finde at være et Ord i rette Tid. Sibbern er reist tilbage til Klosteret for en kort Tid, besøger os i Mødet den

12te August. Jeg beder ham blive saalænge som mulig paa Klosteret; thi det betyder Fred. Der politiseres en hel Del, og jeg sander Mundheldet Væ victis! thi man faar nu høre mere om Franskmændenes Mangler, Uordener og

Forsømmelighed, end man nogensinde før har hørt. Stang udtaler sig om Ulykken af at maatte lytte til og give efter for Massens Skrig, hvilket han anser for Napoleons Ulykke, ligesom Bismarcks Storhed og Held ligger, mener Stang, for en væsentlig Del i den modsatte Omstændighed. Brettevilles faar lagt sidste Haand paa Lappesagen; Brettevilles faar høre en hel Del haarde Ord i Anledning af Raisonnements, som Stang ej finder tilfredsstillende. Jeg beundrer Brettevilles Roligheb, idet han uden at stødes lover at rette sig efter Stangs Mening. Stang giver ham dog til Slutning gode Ord. I Realiteten er jeg enig med Stang i, at man bør give saalidet efter for Svenskernes Fordringer som vel muligt.

16de August. Politisering om Frankrigs Uheld i Krigen og Kejserens Nedstemthed og næsten fuldstændige Udueligheb til at fatte nogen kraftig Beslutning. Stang frygter, at det vil ende med hans Undergang, og at Frankrig og saa Spanien og Italien blive Republiker. Stang forelæser Brev fra Hellieſen, hvorefter Hertugen af Cadores Missjon til Kjøbenhavn ikke er betænkelig for de forenede Riger Neutralitet, da Hensigten med hans Reise skal være at give Instruktioner til Cheferne for de franske Eskadrer i Østersjøen. Om Hævelsen af det Lilla Kreditivet har der været stor Meningsforskjel inden det svenske Statsraad. Udenrigsministeren har givet en politisk Oversigt, som skal blive os sendt; den har foreløbig været indtaget i Posttidningen. Broch forebrager en Indstilling om Forstærkning af den nye Monitors Taarn, som vil koste over 20000 Spd., og som besluttes nu for at gjøre Bestilling paa Pandserplader, som, hvis Krigen bliver langvarig, senere kunde have sine Vanskeligheder, da det er Krigskontraband. Irgens forklarer, at vi i Vinterens Løb ikke kan faa færdig mere end 4000 Remingtongeværer, at han derfor har indledet Underhandling om at faa 3000 fra Huskvarna Fabrik i Sverige.

19de August. Strid, om Gaarsdagens Telegrammer om Bataillerne omkring Metz bebude Ulykke for Frankrige eller ikke. Stang forsvarer den bekræftende Mening, paaberaabende sig Capt. Schnitlers Autoritet. Irgens, Broch og vi Andre mene, at Frankrig ikke har ligget under i disse Kampe, og at dets Hovedarmée ikke lettelig kan oprykkes, da Reservestyrken ved Charleroi truer Preusserne. Stang forelæser Brev fra Hellieſen, hvori fortælles, at England, Rusland og Italien have sluttet en allieret Neutralitet, og at Smaastaterne skulle indbydes til at slutte sig til denne, hvilket Stang er mest tilbøjelig til at anse for et Gode, medens Broch mener, at det er bedst at staa udenfor saadan Forbindelse med Stormagterne. Ogsaa ved Kapitlet om Ophævelse af det sidste Baand paa Handelsfriheden, nemlig i Kjøbstædernes Circumference, staar Stang og Broch mod hinanden, idet Broch vil have det hævet uden nogen Indskrænkning, hvilket Stang ved forrige Thing modsatte sig.

23de August. Stang forelæser Brev fra Hellieſen, hvorefter den svenske Regjering har besluttet i Aar at fuldføre Jernbanen til Norge under Paaskud, at det er det vigtigste Middel til Rustning. Man har altsaa nogen Nytte af Krigen. Hellieſen melder fremdeles, at den tidligere omtalte Neutralitets-Alliance imellem England, Rusland og Italien, gaaende ud paa, at ingen af Magterne skal bryde Neutraliteten uden at angive fuldgyldig Grund for Medcontrahenterne, virkelig kommer istand, og at de forenede Riger antages at ville blive opfordrede til at tiltræde denne. Kongen, berettes der, synes ikke om denne Alliance, da den vilde binde ham for stærkt ligeoverfor Danmark; men netop derfor er Stang og flere af os meget glade i den. Det siges, at Udenrigsministeren over Spørgsmaalet vil høre den Norske Regjerings Betænkning, hvilket vi antage er for at vinde Tid. Sibbern, som ved Chiffertelegram er underrettet om denne Sag,

finder det retteſt at begive ſig til Stockholm og har igaar Morges begivet ſig afſted med Jernbanen. Der har været opkaſtet Spørgsmaal om en ſaadan Alliances formelle Afſlutning, hvilket vel retteſt ſker ved en Note; men om Sagen ſkal afhandles i ſammenſat Statsraad eller miniſterielt do. eller uden noget ſaadant, er Knuden. Reſultatet af vor Politiſeren om Krigen er idag enſtemmig, at Frankrigs Stilling er næſten fortvivlet.

26de Auguſt. Vi ere enige om at antage at Tydſkerne have tabt meget mere, end de ville være bekjendt i Slagene den 14de, 16de og 18de omkring Metz. Meldahl forelæſer et Brev fra Politimeſter Michelet, hvori han gjør ſin Afſkeds-Anſøgning afhængig af, at Juſtits-Departementet vil erkjende, at han har havt Beføjelſe til at handle, ſom han har gjort, ligeoverfor Betleriet inde i Gaardene. Meldahl ſynes, da han ej vil give denne Erkjendelſe, tilbøjelig til at andrage paa Michelets Afſked; men Stang tilraader, at Juſtits-Departementet endnu engang ſkal ſkrive til Politimeſteren og ſige lige ud, hvorledes man opfatter dette Forhold; heri ere vi enige. Bretteville omhandler et Andragende fra Haandværker-Foreningen om at opføre for næſte Storthing den ifjor forkaſtede Indſtilling om Bevilgning til en techniſk Skole. Dette kommer i Strid med vor tidligere fattede Beſlutning om ingen ny Bevilgning at foreſlaa for næſte Seſſion. Sagen udſættes. — Dagen efter kalder Stang os ſammen for at forelæſe os et Brev fra Sibbern, hvori meldes, at Spørgsmaalet om Tiltrædelſe af Stormagternes Neutralitets-Alliance ſkal behandles i kombineret Statsraad, hvilket et Telegram meddeler at have fundet Sted igaar; det er der beſluttet, at Sagen ſkal ſendes til den Norſke Regjerings Betænkning, hvilket Sibbern forudſætter er ſkeet for at vinde nogen Tid, da Kongen fremdeles ømmer ſig ved at give det endelige Samtykke; men han nærer ingen Tvivl om, at Sagen vil gaa, ſaaſom Udenrigsminiſteren har meddelt vor

Gesandt i London, at Sagens Ordning ikke antages at møde nogen Hindring fra de forenede Rigers Side.

Den 29de August kaldes vi atter sammen, hvor Stang underretter os om, at Kongen nu har givet sit Minde til Neutralitets-Alliancen, og at vor Betænkning derfor ønskes snareste mulig. Stang har derfor gjort en saadan færdig; den indeholder Oversættelse af Lord Granvilles Note, hvori udtales Ønske om, at Tiltrædelse maa ske i Form af en Note til den engelske Regjering, og at de øvrige neutrale Magter ogsaa have vedtaget denne Form; for at træde ud af Neutraliteten behøves en Meddelelse til den anden Magt og Udvexling af Meninger og Opfatninger. Stangs Betænkning underskrives paa Stedet. Stang læser for [os] et Brev fra Sibbern, hvori berettes, at den Preussiske Minister, Baron Richthofen, hos vor Udenrigsminister har ført Klage over de franske Sympathier, som gjøre sig gjældende baade i Stockholm og her. Foranledningen til dette Skridt er en tydskfød Mand, Agent Berghaus's Klage over at være molesteret af Pøbelen her i Christiania med Stenkast og Vinduers Indslagning. Denne Person, der siden 1859 har været Borger her i Byen og altsaa skulde henvende sig med sin Klage til Norges Konge, er reist ind til Stockholm for at klage til den Preussiske Minister; denne har desuden fra den herværende Preussiske Viceconsul, Hr. Bade, Kommis paa Heftyes Kontor, faaet Underretning om, at Vagtparaden har spillet Marseillaisen, og at Aviserne udtale franske Sympathier. Jeg bemærker, at Musiken ligesaa ofte spiller Dessauermarschen, og at Aviserne har stærkt misbilliget Anfaldet paa Berghaus, der forøvrigt selv skal have foranlediget dette ved sine haanende Udtalelser om Normændene „At man gjerne kunde spytte dem i Ansigtet, uden at de tage igjen". Anfaldet paa Berghaus skete ude paa hans Landsted Punchebollen, hvor intet Politi var tilstede, og hvor ingen Pøbel fandtes, da Politiet blev hentet derud. Iblandt Pøbelhoben

udenfor Bager Schrøder bleve flere arresterede og mulcterede. Dette viser, hvad man kan vente sig af Preussernes Herredømme.

I Statsraad den 30te August oplyser Meldahl, at man har knebet et Par af Deltagerne i Opløbet ved Berghaus's Løkke, og at Forhør optages over dem. Broch interpelleres i Anledning af, at Capitain-Lieutenant Bille er forbigaaet til Capitain, hvorover der er ført Klage; han gjentager, hvad han tidligere har oplyst, at Kommandoen har begrundet sin Indstilling herom, og at han ej anses duelig til at kommandere en større Skibsbesætning. Broch vægrer sig ved at gjenoptage Spørgsmaalet.

2den September. Frankrigs fornyede Nederlag, der denne Dag fuldstændiggjøres ved Keiserens og McMahons Armees Overgivelse i Sedan til Preusserne (som Dagen efter berettes ved Telegram), gaar os Alle til Hjerte. Stang udtaler, at Republiken vist vil proklameres, og at dette maaske er det Bedste for Frankrig; ialfald kan ingen Fyrste indsat af Seierherrerne tænke paa at styre. Fr. Stang beretter, at England har forlangt vor Regjerings Udtalelse om, hvorvidt Preussernes Engagement af Privatfartøjer til Hjælp i Søkrigen er et Brud paa Overenskomsten om Afskaffelsen af Kaperi. Jeg yttrer, at saalænge Preussen vil overholde den Sætning at respektere al Privatejendom, i hvis Fartøjer den end er indladet, er Preussernes ovenmeldte Forføjning ikke Kaperi; men naar Preusserne paa samme Tid fordømme Organisation af Guerillakrig til Lands, dømme de sig selv. Sagen udsættes.

6te September. At Frankrig nu har erklæret sig for Republik, antages ej at ende Krigen; men vi Alle og især Stang mistvivler om, hvorledes Frankrig skal faa jaget Preusserne ud. Ved Besættelsen af Fosens Foged-Embede overvoters Stang med Hensyn til No. 2 og 3, idet han vil have sin Fuldmægtig C. Heiberg foran Bureauchef Myhre, og er ikke blid. Dette faar jeg igjen i Mødet den

9de September, hvor Stang anfalder mig for en Vending i et tidligere Brev fra Finants-Departementet til Indre-Departementet angaaende, hvorvidt der bør gjøres Paastand paa eller indgaaes paa Told-Nedsættelser ved en under Afslutning værende Traktat med Spanien, som nu er moden til Behandling, og hvorom Indre-Departementet idag gjør Indstilling. Stang foredrager med megen Bredde en Indstilling angaaende den Preussiske Kundgjørelse om Anvendelse af Koffardi-Fartøjer til Hjælp i Søkrigen. Han forelæser Brev fra Sibbern, angaaende hvad der er passeret ved Sagens foreløbige Behandling i det sammensatte Statsraad. — Kongen har erklæret det for at være et forklædt Kaperi, og Meningerne have været delte. Justits-Departementet har udtalt, at slige Fartøjer ej kunne erkjendes berettigede til at visitere Handelsskibe. Den engelske Regjering har ved sine Kronjuristers erklæret det hele Foretagende fuldkommen legalt, saalænge Preussen vil overholde den Sætning at respektere al Privatejendom endog i fiendtlige Skibe, og at den russiske Regjering har erklæret det ubetinget legalt. — Stang udvikler i Indstillingen, at Kundgjørelsen maa sammenholdes med Preussens ovenmeldte Erklæring og efter sine Ord maa antages kun at have tilsigtet disse Fartøjers Anvendelse ligeoverfor fiendtlige Krigsskibe, og isaafald er derpaa intet at sige; men han anser det ønskeligt, at Spørgsmaalet kunde komme under Stormagternes Granskning til almindelig Vedtagelse, navnlig forsaavidt angaar deslige Privat-Fartøjers Ret til at visitere neutrale Skibe.

13de September. Broch foredrager en Indstilling om Capitain Geelmuydens Afsked som Assistent ved Marinens mekaniske Verksted — efter hans Ansøgning, hvori han har oplyst, at han ej vil tjene under en yngre Officer (J. Johansen), der skal afløse Valeur som Værftschef. Vi advare Broch om ikke at paadrage sig Marinens Misnøje og kaste sig ind i et Hvepsebol, som kan saare ham. Stang raader

ham til at affatte sin Indstilling lidt mere i almindelig Forretningsstil, at den ialfald ej skal vække Opsigt ved sine usædvanlige Vendinger; han lover at tage Notits heraf, men i Realiteten kan han ej gjøre nogen Forandring.

16de September. Irgens og Broch foredrage den bebudede Indstilling om, hvad der kan være at foretage i Anledning af vore Forsvarsmidlers Stillen paa rede Haand. Irgens viser, at der til at stille vor Kontingent paa Feltfod vil udkræves 1/2 Million, at der herom nu ej kan blive Spørgsmaal, men vel om at anticipere, hvad der budgetmæssig er bevilget, saaledes paaskynde Remington-Geværers Anskaffelse, gjøre Beklædningen komplet m. m., hvortil tænkes anvendt 70,000 Spd., hvortil Finants-Departementet har erklæret, at Statskassens Tilstand uagtet trykket vel kan tilvejebringe det Fornødne. Brochs Indstilling gaar ud paa, at Monitorerne skulle ligge færdige, saa at de med 3 Dages Varsel kunne være klare, at Besætningerne skulle øves m. m., hvortil han foreslaar anvendt det Fornødne af, hvad der er bevilget til Øvelse. I en Samtale med Stang Dagen forud har han udviklet for mig, at Regjeringen ved Unions-Forslagets Forkastelse ikke ubetinget bør bestemme sig til at gaa af, men at dette bør komme an paa Maaden, hvorpaa Forkastelsen iværksættes; han beder mig holde Sibbern igjen, hvis jeg i Stockholm mærker, at han er bestemt paa at gjøre Politik paa egen Haand og trække sig bort ved Forslagets Fald. Stang beretter mig, at Lange, som i disse Dage er her, ogsaa har billiget hans Anskuelse angaaende denne Sag. Vi yttre Tvivl om, hvorvidt Broch vil rigtig indforlive sig og gjøre fælles Sag med den Regjering, hvoraf han er Medlem. Som Exempel paa Hs. Mjst.s Løshed fortæller han, at H. M. skrev til ham, at han paa ingen Maade vilde vide af Ketil Motzfeldt som Præses i en Marine-Kommission, medens han til Broch skrev, at han ikke havde noget herimod, men at han dog ikke ret vel turde tage dette

Skridt for Svenskernes Skyld. Det er fra slige dumme Udeladelser, Skriget om, at vi styres fra Sverige, skriver sig.

20de September. Stang udbreder sig atter vidtløftig om Overførelsen af Lønnen for en Sekretær hos Regjeringens Præses fra Ministerkassen til den norske Statskasse, hvorimod Ingen i Realiteten har noget at indvende, medens jeg yttrer, at Tiden nu er høist ubeleilig, og at Sagen nu let kan ende med, at Chr. Holst mister sin Løn og Stang sin Sekretær. Stang har fundet frem den Kongelige Resolution, hvorved Lønnen er bevilget, og hvori det hedder, at til Løn for en Sekretær, der skal bestride Statholderskabets franske Brevvexling med Kongen (Carl Johan), bevilges 500 Spd. af Ministerkassen. Dette bestyrker Frygten for, at hele Bevilgningen vil falde. Stang meddeler, at den franske Regjering har frafaldt sin Indsigelse mod Preussernes Antagelse af Koffardiflaaden til Bistand under Krigen, saa at Spørgsmaalet herom er faldt bort af sig selv.

23de September. Broch omtaler Udfaldet af den om Vardø Havne-Arbeider nedsatte Kommissions Indstilling og antyder, at Sagen lettest vil vinde Indgang ved at foreslaa en Del af Udgiften 270,000 Spd. udredede ved en Afgift paa Fiskevarer fra Nordland og Finmarken, hvilken kunde paalægges, naar Tiendefondet om 2 Aar er fyldt. Stang modsætter sig denne Idé som uretfærdig mod Fiskedistrikterne og stridende mod det nu antagne Princip, at al Udførselstold bør være afskaffet. Jeg yttrer, at Havnen ved Vardø er af den Interesse, at man for at faa Tingen til at gaa faar opoffre noget af Principerne, og minder om, at det Bedste er det Næstbedstes værste Fiende. Sagen udsættes, da man mener, den ej bør forelægges første Storthing. Broch udvikler Principerne for Forandringer i Postlovgivningen, som man finder særdeles antagelige og mener ikke at taale

Udsættelse — Ophævelse af Bæreskillingen, Indskrænkning i Portosatserne for stigende Vægt m. m.

27de September. Ved Besættelsen af en Overtoldbetjent-Post vinder jeg Sejer i Hovedsagen, men bliver overvoteret med Hensyn til No. 3. — Almindelig Mistvivl om, at Frankrig paa nogen Maade kan staa imod. Jeg melder, at jeg reiser til Stockholm den 14de næste Maaned.

30te September. Stor Strid om Forstaaelsen af en ved mig i 1866 bevirket Resolution om Delingen af Ytterøens Herred, hvorvidt den tillige skal omfatte Fattig- og Skolevæsenet, hvorimod Annex-Sognene have protesteret. Senere er Resolutionen af Indre-Departementet ved Bretteville, men efter Overlæg med Statsraadet, fortolket, som om Delingen omfatter alle, altsaa ogsaa de to nævnte Anliggender. Indre-Departementets Indstilling gaar nu ud paa det Modsatte, hvorimod Stang opponerer. Riddervold og jeg er mest tilbøjelige til at holde os til Indre-Departementets Indstilling. Sagen udsættes. Broch indstiller Capitain Rosenqvist til Kommandør med Forbigaaelse af Geelmuyden, Gottwaldt, Hagerup og Flere. Herimod opponeres svagt af os Andre. Riddervold forlanger Sagen sat i Circulation; men Enden paa Diskussionen bliver Tiltræden til Brochs Indstilling.

4de October. Et Par Indstillinger om Konsulatet i New York og General-Konsulatet i Washington gaar imod Udenrigsministerens Forslag, idet Lønnen for det første kun foreslaaes til 1500 Spd. istedetfor 2000, og Tillægget for den Sidste til Lønning af en Legationssekretær 1000 Spd. foreslaaes udredet af Ministerkassen istedetfor af Konsulatfondet. Stang bevirker det sidstnævnte Udfald. Motzfeldts Valg fra Jarlsberg vækker ingen Bekymring; man er glad, at Valget ej er faldet ud i Jaabæksk Aand. Med Udfaldet af Valget her i Byen er almindelig Tilfredshed.

7de October. Riddervold foredrager Indstilling om en forandret Præsteed, hvorimod Stang opponerer, fordi

den, saalænge Lydelsen af Daabsformularen ikke er endelig bestemt, vil lægge et nyt Baand paa Candidaterne. Han bliver stødt, fordi jeg med maaske lidt for megen Heftighed udtaler mig imod Udsættelses-Forslaget, til hvilket imidlertid Alle undtagen Riddervold og jeg gaar over. Meldahl lover at skrive dissenterende Votum til næste Møde. C. Motzfeldt har meldt Indre-Departementet, at han i Henhold til Amtmands-Instruxen agter at overdrage Bestyrelsen af sit Embede til sin Søn Sagfører P. Motzfeldt. Man stødes over Tonen i hans Skrivelse, og det vedtages, at Indre-Departementet skal skrive, at hvad der er Regel for Amtmænd ej kan gjelde Stiftamtmændene, og at desuden Sønnen er for ung til at constitueres som Stiftamtmand.

11te October. Sagen om Præste-Eden optages atter til Diskussion; der sluttes Forlig imellem Stang og Riddervold derved, at denne Sidste lover at indtage en Post i Resolutionen om, at Præsterne foruden Ritualets Formular til 3die Artikel ogsaa kunde bruge den i Lærebøgerne indtagne, naar ikke noget modsat udtrykkelig forlanges. Indstilling fra mig om Besættelsen af Jæderens Foged-Embede afgjøres efter min Indstilling, uagtet der egentlig er Majoritet for en anden som No. 3, idet Stang, Bretteville og Hellieſen stemme for Fuldmægtig C. Hansen i Finants-Departementet, medens Broch, Riddervold og jeg holde paa Fuldmægtig Hellieſen; men da Majoriteten er fremkommen ved Stangs Stemme, træder han tilbage.

14de October. Sidste Haand lægges paa Præste-Eden. Meldahls Indstilling om, at Nedre Romeriges Sorenskriveri ej skal deles, som er tiltraadt af Alle, er nær ved at gaa istykker, idet jeg bemærker, at Indstillingen ikke er saa ret stærk, og at man vanskelig vilde faa nogen Deling istand, naar man skulde give efter for de her reiste Indvendinger. Men jeg faar atter Gemytterne i Orden ved den Bemærkning, at mit Motiv for at tiltræde Indstillingen er det Ønskelige i at be-

vare nogle taaleligt lønnede Underdommer-Embeder. Jeg siger Farvel med Kollegerne og med Hellieſen, som Dagen iforveien er kommen fra Stockholm. Denne beretter mig om den ſidſte Statsraads-Forandring i Sverige, at Kongen vilde have Ugglas og Carlſon bort, og at Ehrenheim gik af Uvillie herover. De Geer havde gjort Lagerbjelkes Indtræden i Raadet til Betingelſe for ſin Bliven der, hvilket Kongen havde lovet at ſkulle ſke; men da dette mislykkedes, anſaa han ſig bunden ved ſit Ord.

18de October hilſer jeg paa Kongen, der taler om ſtørre Øvelſer for Armeen i begge Riger. Forøvrigt ſpørger han, om jeg tror, at K. Motzfeldt vil forene ſig med Bonde- eller Sagfører-Partiet, hvilket jeg betvivler, ſkjønt jeg nok tror, at han vil give ſine gamle Uvenner et alvorligt Spark, naar han kan ſe ſin Kans dertil. Prinds Oscar er mindre franſkſindet end Kongen, hvilket er forklarligt af Huſtruens mange Slægtninge i Preusſernes Hær og maaſke lidt Oppoſitionslyſt mod Broderen.

25de October. Statsraad hos Kongen, hvor kun Sagen om Præſte-Eden vækker Diskuſſion. Falſen er i mod Reſolutionens 2den Poſt, hvilken han befrygter vil foregribe Domſtolenes Afgjørelſe i Gunnerus's Sag, og ialfald at den kan blive compromitterende for Regjeringen, ſaafremt Gunnerus frifindes. — Kongen ſynes heller ikke om den, fordi han ikke vil give Præſterne noget Valg; men da vi forklare ham, at herved kun det beſtaaende ſlaaes faſt, og at dette er opkommet derved, at Vogt ſom midlertidig Chef for Kirke-Departementet ikke har havt ſkarpt nok Øie for de theologiſke Spidsfindigheder, ſom have fundet Grund til Misnøie med de forſkjellige Overſættelſer af Troens 3die Artikel, giver han efter, ligeſom Falſen ogſaa frafalder ſin Diſſents. M. N. Dreier faar St. O. O. for ſin Iver for Induſtriudſtillingen i Tromsø.

27de October. Sammenſat Stadsraad, hvor Prinds

Oscar i Anledning af Kongens Reise til Kjøbenhavn for tilligemed Dronningen at overvære Datterſønnens Daab, indſættes til Regent. Bekjendtſkab med de nye Statsraader Leijonhufvud, Alſtrömer, Wennerberg, Wærn og Bergſtröm. Det ſvenſke Raad ſynes mig i det hele ikke at have vundet ved Byttet.

2den November kalder Sibbern os ſammen for at meddele, at Prinds Oscar har inſiſteret paa at holde norſk Statsraad, uagtet Sibbern har forklaret ham, at dette ej er nødvendigt, og at Sibbern har faaet Raadet berammet til den 5te November, da Kongen rigtignok efter Sandſynlighed vil være tilbage paa ſvenſk Grund. Paa min Bemærkning om, at Sibbern gjerne kunde føiet Prindſen i Tilfredsſtillelſen af denne lille Forſængelighed eller Lyſt til at regjere, og at det aldrig kan ſkade os, at Sagerne blive hurtig afgjorte, bliver Sibbern halvt ſtødt. Ved Middagen ſamme Dag, hvor Prindſen blandt andet fortæller, at han har havt Brev fra Ex-Kejſerinden af Frankrig, ſom bittert beklager ſig over den Bagtalelſe, hvorfor hun og Gemalen ere udſatte, meddeles, at Kongen forlader Kjøbenhavn Lørdag Morgen, hvorfor Tanken paa norſk Statsraad ſamme Dag opgives.

Den 6te November møde vi paa Slottet og holde ſammenſat Statsraad, hvori Regentens Myndighed ophæves.

Den 8de November almindeligt Statsraad, hvori Spørgsmaalet om Secretær ved Statholderſkabet Chr. Holſts Gages fremtidige Udredelſe af Miniſterkaſſen vækker nogen længere Diskuſſion. Kongen er tilbøjelig til at lade tilføje, at forſaavidt Storthinget ikke bevilger Gagen af den norſke Statskaſſe, betragter han den fremdeles ſom hvilende paa Miniſterkaſſen; Falſen bemærker herved, at det ſaarende for Nationalfølelſen, ſom ſkulde ligge i den nuværende Udredelſesmaade, bør forhindre Kongen i at fatte en ſaadan Beſlutning, ſelv om dertil er formel Adgang, hvilket jeg paa-

staar. Sibbern mener, at det i hvert Fald er klogest nu Intet at sige, og herpaa gaar Kongen ind. Kongen lader sig udførlig forebrage den kinkige Sag, om Ytterøens Præstegjælds Deling i to Herreder tillige skal medføre Deling af Skole- og Fattigkommunerne, hvorpaa den Norske Regjering har andraget, eller ikke. Kongen erklærer sig med stor Bestemthed for Regjeringens Indstilling. Kongen lader sig forklare Sammenhængen med Michelets Afskeds-Ansøgning, som dog ikke nu foreligger. — Han udtaler sig om Bazaines Overgivelse af Metz og yttrer, at han i det længste vil holde sig fri for Tanken om Forræderi. Rygtet om, at en svensk Lieutenant Rappe skulde være skudt af Prinds Friedrich Carl berøres; skulde det være sandt, bemærker Kongen, maa jeg nærmest betragte det som en personlig Affront, thi jeg er flere Gange kommen i Kollision med denne Person, som har fornærmet mig bittert. Han fortæller saaledes en Scene i Tuillerierne, hvor Keiserinden udbrød: De gjør Ret i, Sire, ikke at bryde Dem om, hvad han gjør, thi han er et Æsel. Kongen udtaler sig imod Tydskernes Barbari ved at forfølge med Ild og Sværd de Byer, hvis Indvaanere har forsvaret sig. Kongen beretter, at han i Kjøbenhavn har været i Bergsliens Atelier og seet Modellen til Carl Johans Ekvesterstatue, hvilken har gjort et ret gunstigt Totalindtryk paa ham. Han havde paavist enkelte Feil i Detaillerne, saasom for tynde Laar, Hestens Øren; men idethele fandt han den over Forventning og at staa langt over, hvad der i den seneste Tid var præsteret af danske Billedhuggere, navnlig Hr. Jerichau, hvis Ørsteds-Statue han fandt under al Kritik. Naar det betænkes, hvor nær det gik Kongen til Hjerte, at ikke Molin fik Udførelsen af Carl Johans-Statuen, maa man glædes over dette Bevis paa hans Sandhedskjærlighed.

11te November. Sammensat Statsraad, hvori forebrages 8 Consulat-Sager, der gaar uden Dissents, uagtet Falsen og jeg i 4 af dem har været med at udtale saa-

dan i den Norske Regjering; men Udenrigsministeren er gaaet paa Accord med os og har givet efter i de 2, mod at ogsaa vi gav os i de øvrige to.

19de November. Statsraad hos Kongen, hvori Russernes Note om ikke at anse sig bunden ved Pariservtraktaten, forsaavidt de med deres Krigsfartøier ere udelukkede fra det Sorte Hav, vækker megen Diskussion. Kongen beretter, at Rusland i Nord-Amerika har kjøbt 11 Pantserfartøier, som allerede i August skulle være komne som Kornfartøier til Odessa, hvorhen Kanoner m. m. paa Jernbane skal være sendt til deres Bemanding. Kongen taler om Nødvendigheden i begge Riger at faa større Bevilgninger til Armee og Flaade og mener, at det er bedst at bygge paa det Bestaaende, men kjæmpe for at faa mere til Øvelser. Han udvikler for os et nyt taktisk System, hvorefter det er ren Uforstand at lade Infanteriet gaa lige løs paa Batterier i Fiendens faste Stillinger; man maa søge at skaffe sig ligesaa faste Punkter og omgaa Fienden. — Besættelsen af Vestre Akers Kald, hvortil er indstillet 1. Tandberg og 2. Jørgen Moe, vækker længere Diskussion. Kongen vil aldeles ikke have No. 1, fordi han, som alle Christiania-Præster er for orthodox; derimod vil han have Guldberg, som ifjor er befordret til Onsø og derfor ej af Regjeringen er tagen i Betragtning. Kongen fortæller, at han har opfordret Guldberg til at melde sig og bedet Riddervold at indstille ham, men Riddervold har svaret, at han stod udenfor Sagen som Svoger af Guldberg. Da Guldbergs Udnævnelse har været bebudet i Aviserne, fordi han er Frimurer, finder jeg det meget uheldigt, om han skulde blive udnævnt, og da Kongen ej vil have Tandberg, fororder jeg Moe, som Falsen og Sibbern ogsaa er for. Den Micheletske Skandale foredrages in extenso for Kongen, som blot ryster paa Hovedet, idet han lader falde nogle Ord om Michelets overdrevne Ambition. Afskedsindstillingen bifaldes saaledes.

21de November. Staaende Statsraad, hvori Corpslæge A. Holst sendes til Tydskland for at studere Ambulancevæsen m. m. Kongen fortæller i den Anledning, at en svensk Læge nylig er reist ud med Anbefalingsskrivelse fra Dronningen til Dronning Augusta, og at det overhovedet er Dronningen, gjennem hvem al Brevveksling med det preussiske Hof foregaar. Han fortæller en Anekdote om Kong Wilhelm: da Kongen for nogle Aar siden var tilstede ved en Revue og fulgte Manøverne med udelt Opmærksomhed — fordi han led saa af Hede og Tagger i Enden, at han ej var oplagt til at tale med Andre, spurgte Kong Wilhelm en af Generalerne Alvensleben — idet han fremhævede Kong Carls Interesse for Exercits: „Wissen Sie, woher das kommt? Sehen Sie, er ist mit meiner Nichte verheiratet?" Efter Statsraadet har vi Overlægning om Udenrigs-Budgettet og fra 6—12 Overlægning med Exc. Adlercreutz og Statsraad Berg om Lappefagen, hvorunder disse vise sig meget imødekommende, og vi enes om alle Punkter, kun med et Tillæg til § 5 og Omredaktion af § 25. Den følgende Dag møde vi i den svenske Beredning til endelig Gjennemgaaelse af Udenrigs-Budgettet. Spørgsmaalet reiser sig især om, hvorvidt den Norske Regjerings Forlangende om Fremlæggelse af en Liste over Pensioner og Vartpenge skal imødekommes. Exc. Wachtmeister forklarer, at den indeholder adskillige Uregelmæssigheder, saasom for store Pensioner, Nydelse af Pension ved Siden af et Postmesteri, alt skrivende sig fra ældre Tider; men man enes om, at Spørgsmaalet engang vakt ej kan negtes. — Udtalelsen om de 500 Spd. til Chr. Holst vækker lidt Diskussion imellem os Norske og Udenrigsministeren, da Falsen og Sibbern ere tilbøjelige til at ønske udtrykt, at Gagen i ethvert Fald maa gaa ud her, hvilken Beslutning end Storhinget derom fatter, medens Udenrigsministeren og jeg antage, at Kongen kan opføre

Summen igjen her, hvis Storthinget ej bevilger den af den norske Statskasse. I sammensat Statsraad den

25de November afgjøres en hel Del Sager vedkommende Udenrigsministeriet. Da Stang gjennem Telegrafen har meldt, at man i den Norske Regjering ej synes om den af Exc. Adlercreutz foreslaaede nye Redaktion af Lappelovens § 25, fordi den ikke peremptorisk anerkjender, at Renerne ej behøver at komme til Søen for at trives, have vi den

26de November atter et nyt Møde med Exc. Adlercreutz og Berg, hvori noget lempes paa Udtrykkene. Sagen udsættes, indtil Stang paa Tirsdag kommer hid.

Den 27de November modtages Telegram fra Bretteville, hvori meldes, at en fransk Luftballon er faldt ned i Krødsherred med en Del Postsække og 5 Brevduer, hvilket alt vil blive afgivet til den franske Konsul. Stang kommer efter Aftalen; i det Møde, vi have med ham, erklærer han ej at kunne gaa ind paa den af Adlercreutz fremsatte Redaktion, fordi deri siges, at de Strækninger, som anvises til Renbeite istedetfor Øer eller Kyststrækninger, skulle være fuldt saa tjenlige som disse, hvilket vi ej kunne gaa ind paa, da vi maa være os bekjendt Tendentsen til efterhaanden at indskrænke Lapperne. Vi enes om at forsøge et nyt Møde med Adlercreutz og Berg, og i dette udvikler Stang med udmærket Klarhed og Styrke, at vi, naar den nye Lov skal træde istedetfor den gamle Kodicil af 1751, maa holde fast paa Norges Ret til efterhaanden at indskrænke Lappernes Indgreb, medens de stedfundne Undersøgelser vise, at de svenske Reners Antal fra 1843 til 1867 ere forøgede fra 63,000 til 90,000, medens de Norskes ere aftagne. Stang paapeger ogsaa, at hvis Svenskerne ville være for stive, maa vi ligesom Russerne i 1852 paastaa, at Norge ensidig kan forandre Kodicillens Bestemmelse og ophæve Lappeforholdet. Efter endel Bemærkninger gaa de svenske Raader ind paa at udelade Ordet „fuldt", hvormed Sagen synes endt. Lega-

tionsſecretær Steenbock, ſom nylig er beordret til Tours, melder ſamme Dag i et Telegram til Udenrigsminiſteriet, at Trochu med 150,000 Mand og 400 Kanoner har kaſtet ſig ud af Paris og ſtaar paa den anden Side af Marne. Fru Sibbern bringer dette Telegram ind til os, og i min Glæde omfavner jeg hende; men det viſer ſig desværre, at det kun har været et Rygte, ſom dog Kongen endnu Dagen derpaa den

3die December, da vi have Statsraad, tror paa. I dette Møde taler Kongen om Armeegrejerne igjen og ønſker, at Krigen maa vedvare til ud i Januar, for at National-Repræſentationen kan faa des varmere Indtryk af Nødvendigheden af at forſtærke Armeen og give den større Øvelſe; han ligeſom gjør Undſkyldning for den cyniſke Egoisme, han herved lægger for Dagen. — Falſen gjør en Indſigelſe, ſom jeg tiltræder, mod en Drabsmands Benaadning; men vi drive ikke Sagen til det Yderſte. Før Raadet har jeg en lang Samtale med Stang, hvoraf jeg erfarer, at Hovedhenſigten med hans Komme har været at faa aftalt med Kongen en Indſkrænkning i hans officielle Feſter, ſom ere bleven nødvendig paa Grund af de aarlige Storthing. Herpaa er Kongen gjerne gaaet ind. Kongen har ikke villet love ham beſtemt at komme til Chriſtiania for at aabne Storthinget i Februar, da hans Nærværelſe her for Militærſpørgsmaalets Skyld kan blive nødvendig. Herom yttrer ellers Exc. De Geer til mig ved en Middag ſamme Dag hos Prinds Oscar, at dette maatte være den aller lempeligſte Tid for Kongens Reiſe, da Armee-Sagen ej kommer for, førend tidligſt ſidſt i Marts og Kongens Bearbeidning af Rigsdagens Medlemmer er aldeles ſpildt. Kongen, beretter Stang videre, er enig i at udtale i Trontalen, at Storthinget ej bør være ſammen mere end 3 Maaneder fra dets Aabning, og i at det kunde være ønſkeligt, at den ſvenſke Rigsdag fremdeles ud-

sætter Unionsforslaget, hvorpaa ogsaa Adlercreutz og Berg i Mødet den 2den December bleve gjorte opmærksomme.

Stang forlader os den 4de December. I et Par senere Møder gjennemgaa vi Justitiæ-Statsministerens Udkast til Indstilling, hvilken er meget tam, idet han næsten ikke berører noget af Strids-Spørgsmaalene; desuagtet gjør Falsen Indsigelser imod den 5te § og insisterer paa, at Sagen atter skal sendes til den Norske Regjerings Betænkning; men efterat Sibbern har telegraferet herom til Christiania, synes han at opgive sin Mening. I en Middag hos Astrup har jeg en lang Samtale med Vice-Herredshøvding Baron Stael v. Holstein, som udvikler Stemningen her i Sverige ligeoverfor Kongen, som han siger blot er taalt, saalænge han ej gjør nogen Galskab, og ligeoverfor Værnepligtssagen, som han paastaar ej kan ordnes tilfredsstillende uden Afskaffelse af inddelta Armeen.

17de December. Statsraad hos Kongen, hvori Lovforslag om Universitetet og ca. 90 andre Sager afgjøres uden videre Strid, skjønt Sibbern er yderlig misnøjd med de yderligere Indgreb, som herved gjøres i Clasficitetens Forrettigheder. Et Par indgribende Pensions-Love, hvorover ogsaa Sibbern er forbittret, forbigaaes, da denne og Falsen erklære, at de ej have faaet Tid til at sætte sig ind i dem, medens jeg har gjennemgaaet dem begge tidligere og erklæret mig enig i Princippet om Afdrag af Embedsmændenes Gager til et Pensionsfond. Sibbern er især vred over ikke før at være gjort bekjendt med saa vigtige Spørgsmaal.

23de December møde vi i sammensat Statsraad til endelig Betænkning af Lappesageu. 2 Medlemmer af den svenske Højesteret, Södergren og Strandberg, ere tilstede; den første reserverer sig til Högsta Domstolens Betænkning, forsaavidt denne ej er tagen tilfølge i Lovudkastet. Kongen yttrer nogle Ord om, at Fællesansvarligheden er upraktisk; men det viser sig, at han blot tænker paa Lovens Anvendelse i Sverige, hvor man aldrig har tænkt sig at den skulde

faa nogen Betydning. Sibbern beretter, at Riddervold har begjært St. D. D. til Boghandler Hegel i Kjøbenhavn, hvilket vi, især Sibbern og jeg, finde urimeligt, da det blot er at føde Danskernes hovmodige Indbildninger ligeoverfor Norge, der selv burde sætte sin Ære i at trykke sine Værker; men Sibbern vil af Princip ikke gjøre nogen Remonstration.

1871.

2den Januar. Statsraad hos Kongen iſtedetfor i Løverdags, da Kongen, ſom Dagen forud havde faaet ſin Dronning hjem fra Haag, holdt Jul med ſit Hof. — Kongen beretter os af et Brev, han har faaet fra ſin Svoger, at der raader ſtor Misnøie i Tyſkland imod „der Siegesgreis“ og Bismarck, og at man kan vente ſig det Værſte, hvis det nu gaar galt med Tydſkerne i Frankrig, hvortil der er ikke liden Udſigt. — Forſlaget til en Penſionslov grundet paa Procenter af Gagerne vækker langvarig Diskuſſion, ikke af de Henſyn, ſom har gjort Sibbern ſaa betænkelig med Henſyn til Sagen, nemlig ſelve Principet, men af Henſyn til den Beſtemmelſe, at Captainer og lavere Militære ikke ſkulle være penſionsberettigede før ſit 60de Aar; hvis man faar en ſaadan Lov, mener han, vil alle af den Klaſſe Officierer blive ſiddende til denne Alder, medens de langt tidligere i Regelen ere uſtikkede til Tjeneſten. Jeg paaviſer, hvor ringe Procent af militære Penſioniſter det er, ſom hidtil ere afgaaede uden egentlig Sygdom før denne Alder, og paapeger de ſtore Fordele, ſom iøvrigt vilde vindes ved Forſlaget. Han gaar endelig ind paa Propoſitionen. En Indſtilling om, at Præſten i Stadsbygden Meyer ſkal tilkjendegives Hs. Mjſt.s Misbilligelſe, fordi han ej har villet antage et Pigebarn til Konfirmation, uagtet hun havde fyldt det 14de Aar, vil Kongen ikke gaa ind paa. Vi finde ogſaa dette at være noget ſtærkt at tye til Kongens Misbilligelſe

i en Sag af saa tvivlsom Beskaffenhed. Falsen bemærker, at det højeste, man kan anke over, er, at Præsten negtede at antage Barnet til Konfirmations-Forberedelse, og Kongen bliver staaende ved, at Kirke-Departementets Indstilling skal modificeres derefter; vi holde paa fra 11 til $2^1/_2$, da en Masse Sager afgjøres, blandt andet Armee-Budgettet, hvor Kongen er meget taalmodig og eftergivende.

9de Januar. Efter Anmodning fra Christiania skulde vi denne Maaned holde Statsraad hver Uge. Vi afgjøre ny Organisation af Sømilitære Corps og Søofficiers-Undervisningen. Sibbern er meget misnøjd med Brochs Reformer; men Falsen og jeg undre os over, at han har faaet noget saa klækkeligt istand som det Foreliggende. Kongen synes ogsaa ret godt om Forslaget og antager det Hele. Sibbern omtaler idag Kongens Reise i Slutningen af Maaneden for at aabne Storthinget som en given Sag. Kongen omtaler en Note fra London, hvorefter han finder den politiske Stilling mørk og Udsigterne for en snar Fred meget svage. Denne Note fra Baron Hochschild sendes ogsaa nogle Dage efter, og den bebuder stærkt Omslag i den almindelige Mening i England.

14de Januar have vi atter Statsraad, hvori den kolossale Sag om Gage-Reguleringen foredrages. Kongen er ret fornøiet med Forslaget og yttrer, at hvis dette blev antaget, vilde Lønningerne især for Militæret blive meget gunstigere i Norge end i Sverige. Alderstillæg for Kapitainer anser han aldeles forkastelig, da det blot har tilfølge, at Ingen af dem gaar af, før han har naaet højeste Tillæg. (Han tænker sig altid Krigstilstand). Ved Besættelse af Byskriver-Embedet følger han Regjeringens Indstilling, uagtet Falsen og Sibbern fororder Foged Oftedahl. Han kommer ind paa Krigen og taler atter om sin Brochure „Lite men godt" og viser sin dybe Ringeagt for en improviseret Folkevæbning. Trochu synes han ikke om. Han befrygter,

at han har lagt formeget an paa Popularitet, er desuden ikke enig i hans Almenvæbnings-Syſtem, ſkjønt han maa gaa ind paa dette i ſine egne Stater. Han vil endnu ikke udtale ſig om Reiſen til Norge, uagtet Sibbern trænger paa.

17de og 18de Januar. Møde paa Slottet den første Dag for at paahøre Kongens Opnævnelſe af Talmænd, de ſamme ſom før, Lagerbjelke, Fåhræus, Landberg og Mannerſkantz, ſom desuagtet aflægge Eden paany. Den anden Dag Rigsdagens højtidelige Aabning. Kongen har faaet en Byld i Halſen og er af den Grund ikke tilſtede i Storkyrkan.

21de Januar. Kongen, ſom er brændt i ſin Byld og liggende, giver os Statsraad og er ved nokſaa godt Humør, men bliver ved Slutningen af Mødet kjendelig medtaget og overanſtrengt. Han beretter os, at den fra Petersburg i Aviſerne fortalte Hiſtorie om, at Thronfølgeren ikke har villet drikke en af Keiſeren udbragt Skaal for Tydſkerne og har reiſt ſig fra Bordet og taget ſin Gemalinde under Armen og er gaaet ſin Vej, ſkal være ganſke paalidelig. Han beretter os, at der „Sieges-Greis" trods ſine 74 Aar ſkal have indladt ſig med en Dame af Demimonden. Kongen tilføjer, at det ikke er mere end rimeligt, at Franſkmændene, ſom ikke kunne faa Bugt med ham i Krigen, paa denne Maade ſøge at ødelægge ham. Forøvrigt udbreder han ſig atter om Umuligheden af at ſkabe Armeer, ſom due noget, i en Fart. Da ſenere Marine-Budgettet foredrages, rider han ſin Kjepheſt om dens aldeles underordnede Betydning for de forenede Rigers Forſvar, hvilket han paaſtaar alene afhænger af Landarmeen. Sibbern bearbeider ham for at faa ham til endnu ikke at opgive Tanken om at reiſe til Norge og forklarer, at Storthinget neppe vil kunne aabnes før den 6te, og da der netop idag er indløbet Efterretning om, at den ſidſte Rail er lagt paa Jernbanen, vil Hs. Mjſt.

kunne reise paa én Dag. Kongen siger ikke tvært Nej hertil.

27de Januar have vi atter Statsraad til Afgjørelse af Storthingssager. Det er nu afgjort, at Kongen ikke kommer til Norge til Storthingets Aabning, og H. M. beder Sibbern svare Stang, at Kongen intet har imod, at han gjør Middag for Storthinget, og at den tidligere omtalte Forandring i disse Tilstelninger først begynder, naar Kongen engang kommer selv at aabne Thinget. Han taler om Frygt for, at 2det Kammer her ikke vil blive saa medgjørligt i „Armee-frågan", som han ønsker, men at det i saafald skal opløses, og da stoler han paa, at mindst 60 ikke blive gienvalgte og deriblandt Republikaneren Hedin, som han frygter mere — paa Grund af hans besindige og i Formen fine Maade at optræde paa — end Bajasen Grev Erik Sparre, som kun har vakt åtlöje ved sin Opposition. Alle vore Sager gaa glat — thi H. M. interesserer sig meget lidet for dem —; da Indstillingen om Bevilgning til Slottet foredrages og hans Ønske om Bevilgning af $8^1/_2$ Tusend til Forandring af Trappegangen i Slottets sydre Hjørne heller ikke denne Gang er taget Notits af, gaar det lidt i ham, men han siger Intet. Udtrykket om Traktaternes ringe Betydning, som han har faaet ind i sin svenske Throntale, siger han maa ogsaa indflyde i den norske.

29de Januar har vi forberedende Møde til Gjennemgaaelse af Throntalen. I denne er der kun ganske let hentydet til de politiske Begivenheder og aldeles ikke til Brud paa Traktater, og i et privat Brev lægger Stang os paa Hjertet, at vi af al Magt maa modarbeide Kongens befrygtede Tillæg til dette Punkt. Han bemærker, at Kongens Udtalelser i den svenske Tale har vakt almindelig Kritik i Christiania, og at slige Overdrivelser saa meget mindre kunne taales i Norge, som man ej har nogen Udenrigsminister til at fortolke dem i formildende Retning. Under Gjen-

nemgaaelsen finde vi et Udtryk angaaende Almeenhedens Vanskelighed for at sætte sig ind i Unionsforslaget let udsat for Misforstaaelse og foreslaa det udeladt og Sætningen omredigeret; herom telegraferes til Stang, og da dennes Svar indløber den

30te Januar, mødes vi igjen hos Sibbern. Stang har karakteriseret vor Redaktion for „intetsigende“ og foreslaaet en ny, hvori Kongen siger sig overbevist om, at Storthinget med Fædrelandssind og Visdom vil granske Forslaget. Dette Udtryk smager ingen af os, og Sibbern vil optage den første af os igaar forkastede Udtryksmaade, medens jeg paastaar, at vi faar tillade os at redigere Udtrykket, som vi synes rigtigst; herover bliver Sibbern vred og kommer under hele Mødet med Stikpiller til mig; han vil atter telegrafere til Stang; men jeg faar ham endelig fra dette ved at bede ham ikke bruge „vi“, men enten „jeg“ eller „Falsen og jeg“. Sluttelig gaar min Mening igjennem, og den

31te Januar gaa vi op til Slottet, hvor vi finde Kongen kjæk; han kan gaa, men ikke sidde. Hvad Udtrykket om Unionssagen angaar, bifalder han vort Forslag og gjør det endnu kortere ved ganske at udelade Fædrelandssind og Visdom. Med Hensyn til den krigerske § have vi en haard Strid, hvori Sibbern kjæmper meget agtværdigt for den Norske Regjerings Udkast Mod vor Forventning lader Kongen sig tilfredsstille ved at faa efter „Forstærkning af Forsvarsvæsenet“ tilføiet „til Værn for vor politiske Frihed og Selvstændighed“. Dette er at slippe for meget godt Kjøb. Kongen taler naturligvis om Dagens store Begivenheder: Kapitulation af Paris og Vaabenstilstand af 28de Januar og Indkaldelsen af en Constituante til den 15de Februar. Kongen frygter, at Preusserne vil insistere paa Afstaaelse af 20 franske Pantserskibe, og frygter, at de for at skaffe Orlogshavn til disse have kastet sine Øine paa Karlskrona. Det er derfor, han har forlangt 850 000 Riksdaler til Ste-

dets Befæstning fra Landsiden. Paa Tale om Stemningen i Norge oplyser jeg ham, at den er gjennemgaaende varm fransk, ikke alene i de store Stæder, men i de fjerneste Afkroge ved Strand og Fjeld. Jeg henviser til den mærkelige Bazar, som i disse Dage har været holdt i Christiania for de franske Saarede, hvortil simple Folk har bidraget vel saa meget som de fornemme.

4de Februar. Kongen holder fremdeles Statsraad liggende paa sin Sofa; han beretter os, at han atter har faaet en Byld, saa at der ikke er stor Udsigt til, at der kan blive noget af hans Reise til Norge; senere end 3die Uge i denne Maaned vil han for Armee-frågans Skyld ej reise. Politimester-Embedet i Christiania besættes efter Indstillingen med Steen, uden at der engang er tale om Chr. Lasson, som man i Norge har troet skulde blive valgt af Kongen. Justits-Departementets Indberetning om Undersøgelserne angaaende Stemmeretten giver Kongen Anledning til Udtalelse om, at han ej vil gaa ind paa nogen Udvidelse af denne. Kongen modtager Telegram under Mødet om Udfaldet af Præsidentvalgene i Storthinget; han har den Tro, at Advokat Kildals Valg til Storthings-Præsident ikke er ugunstigt; men Falsen oplyser ham om, at det er næsten værre end Sverdrups Valg; thi Kildal nyder ej nogen Respekt; navnlig lader S. haant om ham, og Kildal, mener Falsen, maa anstrenge sig for at blive taalt. Dagen efter erfare vi, at Kongen om Aftenen har faaet temmelig stærk Feber, og Dagen derpaa begynder hans Sygdom at omtales i Aviserne; den tager en mere betænkelig Vending, og Bulletiner udfærdiges. Fredagen er der gaaet Hul paa den sidste Hævelse, og vi tro, at Krisis er over; men om Aftenen meddeler V. Lundberg Sibbern, at Feberen kun er aftaget, og at der er en Betændelse i Cellevæven, som er truende. Kongen er ude af Stand til at skrive og kan ikke i noget Fald deltage i Styrelsen før om flere Uger. Vi anmodes derfor om den

11te Februar at møde med de svenske Kolleger i Beredningen for at overveje om Prinds Oscars Udnævnelse til Regent. Vi møde Kl. 11 i Beredningen; først henimod 12 kommer Bergström og melder, at han har ventet oppe i Forværelset, uden at faa Lægerne i Tale, men de have lovet at møde henimod 1. Mens vi vente, indløber Telegram til Udenrigsministeren fra London, hvori Hochschild beretter, at Times har omtalt, at vor Konge har skrevet til flere franske fangne Officierer, at Brevene ere blevne aabnede og tilbagesendte. Wachtmeister meddeler os da, at han hidtil har ladet være at omtale denne Begivenhed, hvorom han har vexlet confidentielle Breve med Due i Berlin. Brevene ere fra Kongen sendte til Brincourt, Verrier og en 3die, men brudte og tilbagesendte. Wachtmeister har bedet Due forklare, at Kongens venskabelige Brevvexling af aldeles privat Natur med franske Krigsfanger ej kan komme under offentlig Bedømmelse; at han vistnok ej har tilladt sig at læse denne sin Konges Brevvexling, men Kongen har sagt ham, at de intet indeholdt om Statssager. Vi billige Wachtmeisters Fremgangsmaade, men finde naturligvis Sagen i hvert Fald ubehagelig og vente at faa den igjen paa en „Kjøtdag". Endelig kommer V. Lundberg ned og beretter, at Tilstanden vistnok snarere er forbedret end forværret siden igaaraftes, at han har foreslilt Kongen Nødvendigheden af Regentskabet, og at Kongen har svaret, at det sik arrangeres; han vilde imidlertid tale med Bildten, hvortil vi naturligvis trække paa Munden. Vi betragte Regentskabet som afgjort og enes om at møde paa Slottet igjen Mandag Kl. 11, og at Adlercreutz og Sibbern imidlertid skal underrette Prinds Oscar om det Vedtagne. Herom underrettes den Norske Regjering ogsaa. —

Den 13de Februar møde vi atter i Kongens Smaarum for at faa udfærdiget Kundgjørelsen om Prinds Oscars Regentskab. Efter en kort Venten, medens Professor San-

tesſon og Livmedicus V. Lundberg ere inde ved Sygeſengen, gaa vi tillige med Prindſen ind i Kongens Soveværelſer, hvor imidlertid kun Exc. Sibbern og Adlercreutz ſamt Statsraad Bergſtröm gaa frem til Kongens Seng. Kongens Udſeende er ikke ſaa daarligt; men hans Øjne have en egen Glands, der ſkal ſkrive ſig fra Morphinen. Kongen ſkriver taalelig raſk under Kundgjørelſen og taler med noget lav Stemme, men forøvrigt livlig. Krigsminiſteren Abelin bliver tilbage et Øieblik. Lægerne ere, uagtet Bulletinerne lyde nogenlunde tilfredsſtillende, ikke rigtig fornøjede og erklære, at Frygten for Fare endnu ikke er forbi. I en Samtale med V. Lundberg, der ſer høiſt medtagen ud af Nattevaagen og Bekymring, yttrer denne, medens Taarerne komme ham i Øinene, at ſaalænge Feberen ikke er hævet, kan man endnu ikke være ganſke tryg for Blodforgiftelſe. Profeſſor Santesſon yttrer, at det er en Ynk at ſe, hvorledes Kongens plaſtiſk ſkjønne Lemmer — noget af det meſt fuldendte, man har kunnet ſe — nu allerede ere afmagrede, og hvormeget mindre Kræfter han nu har mod for 3 Aar ſiden, da han behandledes for en noget lignende Sygdom. Prinds Oscar berammer kombineret Statsraad til imorgen. Hjemkommen fra Slottet forelæſer Sibbern mig et Par Breve fra Stang, hvori han beretter om Storthingsmiddagen, ſom han har givet imandags. Sverdrup har gereret ſig manerlig ſom Præſident; han mindede mig, ſiger Stang, om en Yttring af Kongen, da han ſidſt havde Sverdrup ligeoverfor ſig ved en lignende Anledning, nemlig at Sverdrup lignede en Ångmaſkin i Gang; han talte ligeſaa fort og gjorde ligeſaamegen Larm. 8 af Repræſentanterne udebleve, deraf Jaabæk og K. Motzfeldt uden at angive nogen Undſkyldning. Stang fortæller videre, at K. M. ſkal have udeladt ſig nokſaa moderat i Thinget, men i et privat Selſkab ſkal han have været voldſom i ſine Udeladelſer. Sibbern beretter mig, at et anſeet Medlem af Lagutſkottet, ſom har Lappeſagen under Behandling, ſkal have udtalt ſig nokſaa

trøsteſuldt om Sagens Fremgang, uagtet de hadefulde og bidſke Artikler, ſom vore gamle Venner i Nya Dagl. Allehanda i den ſenere Tid have indeholdt om Sagen.

14de Februar. Sammenſat Statsraad hos Prinds Oscar til Afgjørelſe af endel Konſulatſager, hvis Foredrag neppe nogen af Raadet hører. Regenten trykker alles Haand med ſtor Forbindtlighed.

15de Februar. Statsraad hos Prinds Oscar. Ved Foredraget af en Marine-Sag kommer Prindſen til at tale om de her anſkaffede Haandkraftsbaade, ſom han paaſtaar nu har viſt ſig aldeles uſikkede for Øjemedet; han lykønſker Norge til at have gaaet klar af disſe Baade og roſer ſig en Smule af, at han forlængſt har paaviſt deres Uhenſigtsmæsſighed. Ved Foredraget af Indſtilling om Armeens Vaabenøvelſer for Aaret foreläſer Sibbern et Brev fra Irgens, hvori han gjør opmærkſom paa, at Kongen vil have et Par Bataljoner Infanteri og 1 Batteri til en Leir i det ſydlige Sverige, hvilket Irgens fraraader. Skal det beſtemmes, vil det have Indflydelſe paa vor Bataljons-Exercitie. Prindſen har underſøgt Sagen og underrettet ſig om, at Leiren neppe bliver før i September, og at Indſtillingen derfor ret vel kunde afgjøres; men Sibbern beder ham tale med Kongen, ſom nu er betydelig i Bedring, forinden Afgjørelſen; dette lover Prindſen. Efter Raadet har vi et Møde med Sibbern, ſom meddeler os, at der i Gøtheborg efter Profeſſor Nordenſkiölds Anſlag har dannet ſig et ſtort Aktieſelſkab for at tilgodegjøre et rigt Fund af Koprolith (Skidtſten) paa Spitsbergen og i den Anledning indgivet Anſøgning om Koncesſion og Beſkyttelſe til Udenrigsminiſteren; denne, ſom allerede i forrige Vaar har taget Spørgsmaalet om Spitsbergens Beſiddelſestagelſe under Overvejelſe og ment, at det burde ſke i den norſke Krones Navn, har indbragt Sagen for ſine ſvenſke Kolleger, af hvilke enkelte ſom Bergſtröm mente, at Beſiddelſestagelſen burde ſke i

Sveriges Navn. Sibbern har ogsaa herom skrevet til Stang. Falsen bestrider Rigtigheden af Sagens Indbringen i sammensat Statsraad og mener, at det enten bør være svensk eller norsk. Sibbern og jeg mener, at Udenrigsministeren ikke vel kan faa Kgl. Paalæg til den Norske Regjering om at yttre sig over Sagen uden i et ministerielt Statsraad; vi enes ialfald om at møde i Beredningen paa Mandag.

20de Februar have vi først et staaende Statsraad hos Prindsen, hvori den udsatte Sag om Vaabenøvelserne afgjøres efter Statsraad Irgens's Anthydning, saa at Bataljons-Exercitien for de Bataljoner, som ere paatænkte at skulle deltage i Leiren, forbigaaes. Senere møde vi i Beredningen, hvor Leijonhufvud og Udenrigsministeren bestemt udtale sig for, at Spitsbergen bør i Tilfælde lægges under Norges Krone, og ingen egentlig taler derimod. Bergström og Wennerberg udhæve, at den videnskabelige Undersøgelse af svenske Mænd dog kunde tale for, at Sveriges Krone tog Høihedsretten. Sibbern udvikler Norges Interesser og paapeger, at naar Aktieselskabet i Gøtheborg faar afstaaet det begjærte Omraade, bliver det egentlig Sverige, som faar den egentlige Kjerne, medens vi faa Skallen. Mit Motiv for at holde paa denne Skal er, at Øerne i hvilkensomhelst anden Magts Hænder ikke ville sikre vore Fangstmænd den samme Frihed og Tryghed som tilforn. Bulletinerne for Kongen ophøre, da nu al Fare ansees forbi. Dr. Carl Nyström, Rubenson og Gethe, for E. Motzfeldts Skyld til Middag, udtale meget varme Sympathier for Regjeringens Forsvars-Proposition og paastaa, at denne Stemning er almindelig.

23de Februar afgjøres Spitsbergsagen foreløbig i sammensat Statsraad. Sibbern har foreløbig gjennemgaaet Wachtmeisters Indstilling med os og deri gjort adskillige Tillæg og Rettelser. I Raadet lægge næsten Alle sit Besyv med i Laget for at redigere den Sætning, hvori udtrykkes,

at man venter, at Gøtheborg-Selskabet vil faa frit opladt det attraaede Territorium.

24de Februar om Morgenen indløber Telegram om Statsraad Brettevilles Død efter 4 Dages Sygeleie. Vi høre et Par Dage senere, at det er Betændelse i Nyrerne, som har fremkaldt Feber og Død. Stang, som har klaget over Nervesvækkelse, overlader indtil videre Indre-Departementet, til Hellieſen.

Den 26de Februar faa vi Indstillingerne om Jernbanerne og om Optagelse af Statslaan paa 2 Millioner, og efter Begjæring faa vi dem afgjorte hos Regenten den 27de Februar. Efter Mødet kommer Talen paa den bebudede Fred og Nationalhadet imellem Tyske og Franske, at dette har været og vil forstærkes; til Exempel nævner Prindsen: Jeg havde været gift i 12 Aar uden at høre om nogen Antipathi fra min Frues Side imod Franske; men neppe brød Krigen ud, før jeg fik høre om, hvorledes hun var opfød i Nationalhad til dem. Prindsen mener, at det havde været meget bedre for Frankrig, om Favre, da han den 19de September aabnede Underhandlinger med Bismarck, da havde sluttet Vaabenstilstand og faaet indkaldt en Constituante; da havde Frankrig faaet meget rimeligere Vilkaar og været fyldt med mindre Hevntørst, da kunde det have kastet al Skylden — som jeg tror, siger Prindsen, ikke med fuld Grund — paa Keiseren og hans Regimente.

4de Marts. Ordinært Statsraad hos Regenten, hvori behandles endel vidtløftige Sager, hvoraf Gjenpart skulde tilstilles Storthinget, saasom om Kongens Ret til at indkjøbe Embedsgaarde, Rentelovsforslaget og flere. I Anledning af Pensions-Komiteens Indstilling om Afslag paa Pension til Enken efter Maler Eckersberg anstiller Prindsen en Sammenligning mellem Kongemagten og Folkemagten og yttrer, at den første dog maa erkjendes for stedse at ville te sig noblere og mere ædelmodig ligeoverfor virkelig Nød

og Paaskjønnelse af Fortjeneſten. Det Hele viſer, at han har ſat ſig ind i den Tanke, at Kongedømmet ſtaar i Fare.

18de Marts. Ordinært Statsraad hos Prinds-Regenten; efter at have afgjort en Maſſe løbende Sager, iſær af Benaadninger, foredrages den Norſke Regjerings Betænkning angaaende Spitsbergen, hvori yttres, at det til Opretholdelſe af de Norſkes Fangſtexpeditioner i hine Farvande kan være ønſkeligt, at Øgruppen, naar den ſkal okkuperes af en Stat, kommer under norſk Højhed. Prindſen ſynes at have ſat ſig i Hovedet at faa denne Sag afgjort under ſit Regentſkab og anmoder os om at møde igjen i ſammenſat Statsraad paa Mandag. Sibbern opkaſter Spørgsmaal, om man i dette Møde blot ſkal paalægge Udenrigsminiſteren at notificere Sagen for de udenrigſke Magter uden at nævne nogen af Rigerne, eller om han ſkal udtale, at det er Norge, ſom vil okkupere Øerne. I ſidſte Fald anſer han det tvivlſomt, om Sagen er moden, forinden den er bleven „beredt“ af det ſvenſke Statsraad; da det jo kunde tænkes, at Sverige ikke fandt ſig tilfreds ved den Norſke Regjerings Udtalelſe om, at Conceſſionen til det gøtheborgſke Kompagnie ſkal afgjøres efter den norſke Lovgivning. Prindſen mener, at dette kan afgjøres i det af ham berammede Møde, ſom gjerne tillige maa være en Beredning. Efter Statsraadet meddeler Sibbern os, at han nu har faaet Svar fra Stang angaaende Programmet for Højtidelighederne ved Aabningen af Sammenbindingsbanen, hvilket var opgjort af Statsraad Bergſtröm med Kongens Bifald ſaaledes, at Kongen med Rigsdagen og Dignitærer ſkulde reiſe herfra den 2den Mai til Carlſtad, derfra den 3die til Arvika, hvor det norſke Storthing og Dignitærer ſkulde møde, og hvor den egentlige Højtideligheb ſkulde foregaa Man ſkulde derfra drage til Chriſtiania, hvor Kongen den 4de ſkulde give et Bal; hvis man fra norſk Side ønſkede ſaadant, ſkulde hele Følget den

5te reise til Stockholm, hvor man da skulde holde en Fest den 6te og Storthinget være tilbage den 7de om Aftenen. Stangs Svar er holdt i en tvær Tone; han siger, at han og Kolleger ere enige om, at denne Plan er uantagelig, først fordi Storthinget efter Bestemmelsen skulde sluttes den 7de, og dernæst fordi det vilde medføre en Udgift til forøgede Diæter til Repræsentanterne. Dette Svar er affattet til Oplæsning. I et andet confidentielt Brev yttrer han, at Svenskernes Plan er en Taabelighed; hvorledes kan man, efter at Unionsforslaget og sandsynligvis Lappesagen er forkastet, kunne vente nogen Cordialitet mellem Folkene, og hvorledes, siger han fremdeles, kan man vente, at Christiania Indbaanere under disse Omstændigheder de bon coeur vil offre Hus og Penge paa at fetere 400 Fremmede? Skal man nu atter trække paa Normændene? Man havde i Norge, mener han, gjort Regning paa, at Falsen skulde blive i Sverige. Mig forekommer Stangs Grunde trukne efter Haarene; Falsen er ogsaa enig i, at Storthingets Forlængelse for en Uge under nærværende Omstændigheder ej vil sige noget. Mest har det at betyde, at Kongens Helbred neppe vil være nok restitueret til at taale disse Strabadser; bedre derfor at faa det Hele opsat til efter Midten af Maaneden og faa Deputationer fra Rigsdag og Storthing Sibbern, som kjendelig er malkontent, vil ikke skrive et Ord mere, men forelæse Stangs Brev for Bergström og lægge Sagen i hans og Kongens Haand.

Den 20de Marts besluttes i sammensat Statsraad, at Udenrigsministeren skal indhente de ovenmeldte Erklæringer i Spitsbergsagen, hvorved det forudsættes, at det bliver okkuperet af Norge. Efter Statsraadet melder Sibbern os, at han har talt med Bergström og Prinds Oscar, hvilke atter have talt med Kongen om Aabningshøitidelighederne. Det yttres nu, at Kongens Tilstand gjør det tvivlsomt, om han til 3die Mai kan reise ud paa en saa strabasiøs Tour

ſom den her omhandlede; thi Sygdomsſtoffet er endnu ikke, mener man, ganſke ude af Kroppen, og enhver Uforſigtighed er farlig. Kongen ſelv vil ikke høre herom; men ſaa kan alligevel blive Tilfældet, hvorfor der frembyder ſig forſkjellige Alternativer, enten Høitidelighedens Udſættelſe eller Indſkrænkning til en Dag eller dens Udførelſe ved Prinds-Regenten, ſom i denne Anledning er i en ubehagelig Stilling, da han viſtnok ſelv har Lyſt til at udøve al Myndighed, men er ſtillet blot for Kongens Jalouſi og heller ikke kan handle efter ſit eget Hoved. Dronning Louiſe ſyg af Bronchit. Dagen derpaa forelæſer Sibbern et Brev fra Stang, hvori berettes, at Regjeringen i Anledning af Storthingets Adreſſe om Prolongation har fundet paa en Udvej, ſom de derinde ere meget glade i, og ſom han haaber vil vinde Høieſtes og Høiere Vedkommendes Bifald; Fredag Morgen faa vi Indſtillingen herom i Hænde; den gaar ud paa Forlængelſe til 10de Mai, ſom forudſætter et Samvær i alle 3 Aar af 10 Maaneder. Regjeringen vil ikke gaa ind paa Storthingets Begjæring om Forlængelſe til 15de Mai, fordi dette tænkt ſom almindeligt vilde gjøre det umuligt for Kongen at være tilſtede ved Storthingets Opløsning. Sibbern ſiger, at han vil tale med Kongen, thi han ved, at Prinds Oscar vil rette ſig efter, hvad Kongen anſer for det retteſte; jeg raader til, at han først taler med Prindſen, da det er denne, ſom i Formen er den Afgjørende. Sibbern bliver lidt ſtødt over mit Raad; men det viſer ſig dog, at han har fulgt det og først talt med Prindſen. Begge ere ganſke beſtemte paa at holde paa de i Throntalen med Styrke opſtillede 3 Maaneder fra Aabningsdagen. Sibbern giver ondt af ſig, fordi den Norſke Regjering aldrig kan bekvemme ſig til at høre, hvad Kongen har at ſige, hvortil jeg bemærker, at deri ere Herrerne i ſin gode Ret, men da faa de finde ſig i, at Kongens Reſolution bliver afvigende fra deres Indſtilling, noget

Stang har bedet om, at vi i denne Sag af al Magt vilde forebygge. I Møde den

25de. Marts diskutteres yderligere denne Sag, samt en Ide, som er udkastet herfra, at det kunde blive til Lettelse for den Norske Regjering, at Unionsforslaget her paa Rigsdagen blev forkastet. Stang har telegraferet, at man i Christiania Intet har derimod, da det muligens kunde klare Stillingen for os, og dette meddeler Sibbern til Adlercreutz. Aftenen iforvejen taler jeg med Ordføreren i Konstitutions-Utskottet, Munck af Rosenschöld, som tror, at Sagen vil gaa derhen, at den forkastes uden Hensyn til Storthingets Beslutning; men Søndag indløber Telegram og Brev fra Stang, hvori han beder Sibbern at virke i modsat Retning, fordi der nu er opstaaet en Smule Haab om, at Forslaget kunde blive udsat til næste Møde; ogsaa dette meddeles Adlercreutz, som lover at virke herfor. Ovenmeldte Munck af Rosenschöld udtaler sig aabent om Stemningen ligeoverfor Unionsforslaget. Svenskernes Stræben ligeoverfor Norge gaar alene ud paa at forøge Garantierne for, at Norge i Tilfælde af Krig opfylder sin Forpligtelse ligeoverfor Sverige og i dette Øjemed holder en Krigsstyrke udrustet, som svarer til Sveriges. Da saadant ikke er fuldt opnaaet, men kun stillet i Udsigt i Unionsforslaget, bryder man sig her ikke synderlig om dette. Garantierne for de ministerielle Sagers forsvarlige Behandling bryder man sig ikke om, fordi man gaar ud fra, at de Vilkaarligheder, som under tidligere Regenter have fundet Sted, ikke længere ere moralsk mulige, om de end ere juridisk mulige. Jeg gjør herved mine Bemærkninger, i første Punkt, at vi hidtil ikke have forsømt vor Skyldighed, og i 2det, at Sætningen ad esse ad posse dog gjør, at juridiske Garantier ere sikrere end de moralske. Ogsaa Lappesagen er i disse hyppige Møder bleven diskuteret, da Sverige vil tilføje § 25 en Klausul om, at de inde i Landet for Lappernes Betesret opladte Strækninger aldrig maa ryddes

eller odles eller bortfæstes, hvilket vi finde anmassende og irriterende og frygte for aldeles vil forpurre Sagen, hvorom Adlercreutz ogsaa underrettes.

Den 27de Marts have vi atter forberedende Møde hos Sibbern, hvem jeg overtaler til at faa Prolongations-Spørgsmaalet afgjort idag, forat det betimelig kan blive Storthinget meddelt. Sibbern meddeler os, at Kongen iforgaars har udtalt sig for ham med den allerstørste Bestemthed om, at det skal blive ved Udtalelsen i Throntalen. Han beretter, at han tidlig idag har faaet Meddelelse fra Hoffet om, at Dronningens Sygdom har taget en højst betænkelig Vending, saa at der er telegraferet efter Børnene i Kjøbenhavn og Livlægerne i Christiania. Hele den kongelige Familie har været sammen i Dronningens Vaaning og vaaget inat. Kongen har ladet sig bære ned til Dronningen, som ved at se ham udstødte et Skrig. Vi tilsiges til Sørgegudstjeneste i Slotskapellet. Sibbern søger Prinds-Regenten, og vi faa efter lang Venten Statsraad i Dronningens Salon. Der forelæser Prindsen os et Brev til Stang, for hvem han udvikler Grundene for ikke ganske at tiltræde den Norske Regjerings Indstilling. Sibbern udvikler Grundene for denne; men ingen af os vil tilføre Protokollen, at vi tiltræde den Norske Regjerings Indstilling. Vi afgjøre en Grundlovs-Proposition om Forandring i § 75 k. og en Storthings-Proposition om Veibevilgning i Stavanger Amt. Om Aftenen Bøn for Dronningen i Slotskapellet. Dronningens Tilstand forværres daglig, indtil der den 29de om Aftenen udkommer en Bulletin, som intet Haab mere efterlader, og den 30te, 20 Minutter efter 11 Formiddag, udaander hun. Vi samles kort efter paa Slottet med Prinds Oscar, som rørt beretter os, at Dronningen lige til det Sidste bevarede sin Bevidsthed, talte tydelig, skjønt med megen Anstrængelse, lod Prindsesse Sophie læse Bøn for sig, tog et ømt Farvel med Kongen, som lod sig bære ned til

hende, ligesaa med alle Omgivelser lige til Tjenerne. De sædvanlige Kundgjørelser besluttedes udfærdigede i to særskilte Statsraad, først svensk og saa norsk. Der besluttes at udfærdige særskilt Protokol om Meddelelse til Storthinget, hvilket ikke kan findes brugt i 1818, det eneste Aar, da Dødsfald i Kongefamilien er indtruffet under Storthingets Samvær. Regentskabet bevirker, at Kundgjørelse om Dødsfaldet udfærdiges som Bilag til Protokollen. Vi ere i Tvivl, om Klokkeringningen skal bestemmes til 4 Dage som for Enkedronning Desideria eller til 8 Dage, som er Brug her i Sverige udenfor Stockholm, eller indtil videre som anordnet her i Stockholm; vi vælge Middelvejen. Regelen for Stockholm er foreskrevet, fordi Dronningen her ligger paa Paradeseng. Liget balsameres Dagen derpaa, og den

1ste April, efter at vi have holdt et 3 Timers trættende Statsraad for løbende Sager hos Prinds-Regenten, gaa vi i fuldt Sørgeskrud til den almindelige Taksigelsesfest i Slotskapellet, hvor jeg seer og faar venlig Hilsen af Prinds Fredrik af Danmark og Prindsesse Lovise. Enkedronningen er bleven syg ved Dødslejet. Stort Tilløb for at høre til hendes Befindende, som er uden Fare, idet Bulletinen indbrages den 3die. Adresser indløber til Kongen fra Christiania Kommune og Magistrat gjennem Sibbern, fra Høiesteret direkte gjennem Hofchefen og fra den Norske Regjering direkte til Kongen, som afgiver den Sidste til Behandling i Statsraad. Sibbern beretter, at Kongen, uagtet han sørger dybt og hulkende har udbrudt „hvorfor skulde hun kaldes bort og ikke jeg", dog ligesom er bleven stærkere efter Stødet; dette har isaafald virket paa hans hele Nervesystem.

11te April kaldes vi til et Extra-Møde hos Prinds Oscar for at afgive Beslutning om Indbringelse hertil af Dronningens Krone, Scepter og Æble. Prindsen vil kun have en Æresvagt af 1 Captain og 3 Underofficierer, da Transporten nu kan foregaa hele Vejen med Jernbane.

Kronings-Regalierne skal hentes paa Stationen af Kammerherre Schlytter i en Hofvogn og føres direkte op paa Slottet for at anbringes ved lit de parade, som skal finde Sted 17de, 18de og 20de. Prinds Oscar melder os, at Kongen paa Fredag vil overtage Regjeringen igjen, men at han ønsker forinden at afgjøre alt, for at Kongen i Førstningen kan lettes saavidt muligt. Vi have derfor ordinært Statsraad hos Prinds Oscar den

13de April. Her omtaler Prindsen den igaar af Storthinget fattede Beslutning, hvori det udtaler sin Beklagelse over, at det ikke er levnet Tid til at behandle flere landsvigtige Sager, og at Regjeringen ved den negtede Prolongation har misskjendt Storthingets Virksomhed, hvorom Telegram igaar indløb; i en Billet til Sibbern havde Prindsen herom yttret sig i meget stærke Udtryk, der røber alt andet end Velvillie, og maa opfattes som meget stødende. Idag udtrykker han omtrent den samme Tanke, men opfordrer tillige os til at udtale, hvorvidt vi finde hans Beslutning af 27de Marts skadelig for Riget, og da vi gjentagende benegte dette, yttrer han, at han sætter stor Pris paa denne Udtalelse, og at han haaber at have Flerheden af tænkende Mænd med sig. Han er ved Afskeden høist elskværdig og takker os for Samarbeidet, hvilket vi gjengjælde med lignende Artighed, som fra min Side ialfald er oprigtig ment. Han meddeler os, at han idag har modtaget Telegram fra vor Minister i Paris om, at Regjeringen skal have erhvervet Preussernes Samtykke til at besætte Nordsiden af Paris, som ellers skulde været besat af Preussere. I Anledning af Storthingets Beslutning af igaar, som blev sattet efter 4 Timers Debat mod 43 Stemmer, var Sibbern i høi Grad opirret og dvælede længe ved den Tanke, at Kongen strax burde opløse Storthinget for at imponere paa dette. Jeg paapeger, at dette vilde være det samme som at straffe Aalen med Vandet; thi Majoriteten af Bønderne vilde derved faa for-

øgede Diæter, som er deres Hovedbeſtræbelſe; bedre mener jeg det vilde være i Afſkedshilsningen at forklare dem, at deres Beſlutning kun tjener til at vildlede den almindelige Opinion. Falſen ſøger ogſaa at gyde Vand i Blodet og opkaſter Tvivl, om det overhoved er ønſkeligt, at nogen Notits tages af Beſlutningen, hvis den ikke officielt meddeles.

14de April kundgjør Kongen i ſammenſat Statsraad, at han atter overtager Regjeringen. Han lægger kjendelig an paa at viſe ſig ſtærk og bliver derved næſten for ſtram, iſær ligeoverfor Broderen. I norſk Statsraad vedtages derefter Svar paa Kondolence-Adreſſer fra Regjering og Storthing, i hvilken ſidſte der intet mærkes til den for Dagen raadende Ilſke mod Regjeringen. — Telegrafen meddeler os, at Schaanings Forſlag om Udſættelſe af Unionsſagens Behandling er forkaſtet mod 25 Stemmer. Stang meddeler os, at Sverdrup har villet have en formelig Mistillids-Adreſſe til Kongen, men at Jaabæk har ſat ſig derimod, ligeſaa at der i den motiverede Dagsorden af 12te ſkulde udtales Ønſke om Regjeringens Afgang. Ved at høre om dette udbrød Kongen igaar efter Sibberns Beretning: „Mon nu ikke Irgens ſnart har faaet nok for ſin Henvendelſe til Sverdrup og hans Adjutanter?“ Det er imidlertid min Tro, at Irgens ej har gjort dette for at indynde ſig hos Vedkommende.

Den 16de April komme de til Dronningens Begravelſe indkaldte Officierer og Hoffolk herind, og de ſaavelſom Jernbanedirektørerne R. Kierulf og H. Schou bekræfte, at der begynder at yttre ſig ſtærk Misfornøielſe med Storthingets Brøvl, og at Kongens Prolongations-Reſolution vinder almindeligt Bifald. Vi ſamles til Middag den

18de April hos Sibbern med Exc. Due og de ſvenſke Jernbane-Direktører, ſom love, at Farten til næſte Aar yderligere ſkal blive fremmet, ſaa at Natteophold ganſke kan undgaaes. Telegram om Forkaſtelſe af Unionsforſlaget imod 17 Stemmer.

Den 20de April kalder Sibbern os til et Møde for at diskutere et Forslag fra Stang om at opfordre N. Vogt til at indtræde i Raadet, hvorom Stang ogsaa har bedet Kongen om at maatte komme med Forslag. Falsen har ingen afgjørende Indvending mod Vogt, skjønt han just ej anser ham skikket til Chef for Indre-Departementet. Sibbern har tydeligvis faaet et uforbelagtigt Indtryk af Vogt fra Unions-Komiteen. Jeg anser ham for den Bedste efter nærværende Omstændigheder og holder især paa, at vi ligeoverfor Kongen skulle erklære os enige med Kollegerne i Christiania. Sibbern synes at give efter og yttrer, at han efter Udfaldet af Unionsforslaget er aldeles bestemt paa at udføre sin tidligere fattede Beslutning at gaa af; men for ikke at vække Skin af at ligge under for Storthings-Majoriteten vil han bie til Høsten. Han synes aldeles urokkelig i denne Beslutning, hvorom han forelæser os et Brev, han har skrevet til Stang. Han vil ikke tale med Kongen før efter Begravelsen, som foregaar den

21de April i rædsomt Veir. Uvillie fra gamle og svage Folk over at gaa uden Reisetøj, hvilket i sidste Øieblik forandres og da til liden Baade for os.

Den 24de April underretter Sibbern mig om, at han har talt med Kongen, som efter hans Forklaring har hørt med Roligheb baade paa Forslaget om Vogt og Sibberns egen Afgang.

29de April. Statsraad hos Kongen, som er mild og alvorlig, men farer op imod Storthinget, idet forskjellige Sager, som vise dets Kniberi og Tiltagsenhed, foredrages. Regjeringen har indstillet Kvakfalverloven til at sanktioneres, hvilket vækker Kongens Harme; han mener, at den Norske Regjering kunde have fremstillet Sagen til Drøftelse, naar den ønsker, at Kongen skal bifalde et Skridt, som strider imod hans Overbevisning om det Rette. Jeg taler ikke imod Sanktion, fordi jeg allerede i 1866 har indstillet Beslutnin-

gen til at blive Lov; men jeg føler, at et Ord fra en af de andre Herrer vilde være nok til at fastslaa Kongens Lyst til at sige Nei; men saadant Ord kommer ikke, og Sagen gaar efter Indstillingen. — Mødet paaskyndes afsluttet, da Enkedronningen, Prindsesserne Eugenie og Louise komme paa Visit, hvilken kun varer et Minut. I Forværelset møde vi Adlercreutz og Bildt, som meddele os, at Unionsforslaget idag er henlagt i begge Kamre uden særdeles Udtalelser eller Bitterhed. Efter Raadet samles vi hos Sibbern, som forelæser os Brev fra Stang i Anledning af Sibberns Tilkjendegivelse om at ville gaa af til Høsten. Stang meddeler, at samtlige Kolleger have erklæret sig enig med ham i at ville gaa nu strax, hvis Sibbern vedbliver sin Beslutning. Jeg erklærer ogsaa, at jeg gaar med Stang. Falsen tror, at det kunde være klogt at gaa Alle som En, da Sverdrup derved vilde blive nødt til at erklære sig fallit. Diskussionen udsættes, da Sibbern imorgen atter venter et bebudet Brev fra Stang. Dette udvikler kun stærkere den samme Tanke, og Sibbern telegraferer den

30te April, at han ikke vil forandre sin Bestemmelse, og udtaler vor Mening, at naar Sibbern bier til Høsten og nu er med paa en ny Statsraads Udnævnelse, saa bør hans Kolleger ikke fordre mere. Sibbern udtaler sin Uvillie imod Helliesen, som han mener er en stor Despot, og som nu dominerer Stang. Morgenen derpaa telegraferer Stang, at den Norske Regjering vil give efter, forudsat at Sibbern i sin Afskedsansøgning paaberaaber sig private Hensyn; men Sibbern har allerede opsat et Svar, hvori han henholder sig til Gaarsdagens Udtalelse. Jeg raader ham til at modificere sine Udtryk lidt, idet jeg gaar ud fra, at han virkelig føler sig trykket af Herredømmet fra Christiania, ligesom hans Hustru synes at være kjed af Repræsentationen her. Sibbern gjør ubetydelig Modifikation i sit Telegram, og dermed ender denne Sag. Sibbern oplæser udpaa Afte-

nen et Brev, hvori adskillige Bitterheder til Stang, alt i den venligste Form. Samme Dag gjennemgaa vi Trontalen, som kun indeholder Stangs Udtalelse om, at han tror, at de aarlige Storthing skal blive til Velsignelse, og beklager Unionssagens Udfald og den negtede Bevilgning til Befæstningerne; men dette sidste Punkt mener han maa gaa ud, da Storthingets Beslutning formodentlig ikke er færdig til paa Onsdag, da Trontalen seneſt maa expederes herfra. I de to første Punkter foreslaar Sibbern nogle Tillæg og Forandringer, som vil gjøre Udtalelsen lidt mere pikant, og telegraferer herom i Ziffer til Stang. Den følgende Dags Eftermiddag indløber Svar, som er rent bidsk. Den Norske Regjering truer med at gaa af, hvis den foreslaaede Forandring gjøres, og mere i samme Stil; herover forbitres Sibbern, men foretager intet ved Talen. Det er, ligesom Sibbern vil ærte Regjeringen med sine Ziffertelegrammer, som han i Regelen gjerne kunde spare sig. Sibbern meddeler os, at han har faaet Kongens Samtykke til at lade Vogt opfordre til at indtræde i Raadet og Løfte om Statsraad imorgen den

3die Mai Klokken henimod 7. Før vi begive os til Slottet, faa vi Telegram om, at Militær-Spørgsmaalet endnu Kl. 3 ikke er paabegyndt i Thinget. Det kan altsaa ej være Tale om at sende to underskrevne forskjellige Trontaler. Vi rive Kongen fra hans Middag med Datteren og Svigersønnen, som skal forlade ham imorgen tidlig; men hans Opmærksomhed for vore Anliggender er ogsaa derefter. I mindre end 5 Minuter expederes 7 Lovsanktioner og 2 tvivlsomme Ikke-Sanktioner foruden nogle faa andre pressserende Sager, netop saa megen Tid, som han behøver til at sætte sit Navn paa de Sager, der tiltrænge saadant. Mindre og mindre Interesse vises vore Anliggender, men saa galt som dette har jeg aldrig seet det!! Søndag Morgen sender Sibbern om Telegram, at Intet er bevilget til Støren-Aamot-Banen

eller til Befæstninger. Et Brev fra Stang sendes ogsaa om, hvori han giver meget venlige Undskyldninger for sine stærke Udtryk i Telegrammet om Throntalen, og hvori han melder, at Vogt har begjært Betænkningstid til idag, og i dette Øjeblik (Kl. 5) kommer Telegram om, at Vogt modtager Tilbudet, skjønt gjort bekjendt med Sibberns Udtræden til Høsten. I et senere Brev beretter Stang, at Vogt især har holdt paa at kunne i et Aar træde tilbage til Stiftamtmands-Embedet, men at han har opgivet dette paa Grund af de dermed forbundne Ulemper. Vogt, som er reist ned til Christiansand for at aflevere sit Embede, tænker strax efter Udnævnelsen at overtage Indre-Departementet. Udnævnelsen foregaar i Statsraad den

13de Mai, hvor en Mængde løbende Sager og Præste-Udnævnelser foregaar. Broch permitteres igjen paa 6 Uger; Irgens skal bestyre hans Departement. En vidtløftig Indstilling om Klager fra Brassey og Bidder paa Præference-Aktiers Vegne om forliden Udbeling af Hoved-Jernbanen forbigaaes. Hellieſen har dissenteret i en Benaadningssag, hvor en Giftmorderske efter 25 Aars Tugthus skulde løslades; Alle vi øvrige stemme for Benaadning, som Kongen bevilger.

19de Mai. Sammensat Statsraad til Ratifikation af den nye Traktat med Spanien, som endelig er kommen istand. Grev Wachtmeister viser os der en Note fra Bismarck af 26de April til Richthofen, hvori atter trækkes frem det ulykkelige Brev fra Kongen til den franske Capitaine Verrier, hvori Kongen har udtalt sin varme Sympathi med Frankrigs Sag og sagt, at vi ruste os vel sent, men nu med Eftertryk, og at Hævnens Time vel engang vil komme, hvilket B. sætter i Forbindelse med et Udtryk i Throntalen om, at Krigen kan tage større Dimensioner. Bismarck spørger, hvad Tyskland da har gjort for at fremkalde slige truende eller ialfald uvenlige Yttringer. Herpaa har Grev

Wachtmeiſter ſvaret i en meget værdig holdt Note af 5te Mai til Due, ſom paaviſer, at den Kongelige Regjering paa ingen Maade kan være anſvarlig for Hs. Majeſtæts Brev af en ſaa aldeles privat Natur, og at Udtalelſen i Throntalen ikke ſtaar i nogen Forbindelſe med hint Brev, hvorom Regjeringen ikke havde nogen Ide, da Throntalen blev forfattet. Han paaviſer yderligere, at Sympathierne for Frankrig ſom Sveriges gamle Bundsforvandt viſtnok vare heftige den Tid, det laa under for Ulykken, men at dermed ikke har været forbundet nogen ſpeciel Uvillie mod Tyſkland.

Den 20de Mai ſluttes Rigsdagen med vanlige Ceremonier. 1ſte Kammer og Kongen omtaler Unionsſagen med Haab om, at den forøgede Forbindelſe mellem Rigerne ſkal ſtyrke den gode Forſtaaelſe, og at man faar haabe paa Fremtiden, men i 2det Kammers Tale yttres ej et Ord herom. Kongen taler i kraftige Ord om Forkaſtelſen af Værnepligtsſagen og yttrer, at Spørgsmaalet ej kan falde, men at han er betænkt paa at ſammenkalde en urtima Rigsdag til Sagens Løsning; herom hører jeg der har været ſtor Diſſents i den ſvenſke Regjering. Det er Abelin, ſom har inſiſteret paa denne Udtalelſe, og ſom har drevet Sagen trods de toneangivende Raadgivere af 1ſte Kammer og de øvrige Medlemmer af Kongens Raad. Efter Høitideligheden beretter Sibbern os om den Preusſiſke Affære, at vor Miniſter Due ikke hidtil har truffet Fyrſt Bismarck, ſom har været i Frankfurth for at afſlutte Freden med Frankrig, og ſom desuden ſkal være vanſkelig at faa Tag i, men at Statsſekretær Thiele havde yttret for ham, at Bismarck havde til Henſigt at offentliggjøre ſin Note af 26de April for at viſe Tydſkland ſit forſonlige Sind ligeoverfor andre Stater. Herover var naturligvis Kongen og Wachtmeiſter kommen i Fyr og Flamme; thi hint Privat-Brev til Verrier er en ſaa dum Sag, at den ſandelig ikke taaler større Offentlighed; Wachtmeiſter havde derfor telegraferet til Due,

at han maatte gjøre Alt for at forebygge saadan Offentliggjørelse og til den Ende forelæse den for Bismarck bestemte Note for Thiele og anmode denne om foreløbig at gjøre Bismarck bekjendt dermed og forebygge Offentliggjørelsen. Herpaa var igaaraftes kommet Telegrafsvar fra Due, at dette var udført, og at han nærede Haab om at forebygge Offentliggjørelsen. Sibbern betroer os en for Kongen end mere prostituerende Episode ved denne Sag, nemlig da Kopi af Kongens Brev til Verrier indløb hertil, havde Kongen sagt, at deri var udeladt et Par Tirader, nemlig efter „vi væbne" „for at forsvare vor Neutralitet" og efter „Hevnens Time vil komme" „for Eder"; men ulykkeligvis oplyser Due, at Kopien er tagen ved Fotografi, og den kan ikke udelade eller forfalske noget, saa at dette Forsøg paa at formilde sine Udtryk glipper [for] den stakkels Konge. Hele Tonen i det ulykkelige Brev til Verrier er desuden saadan, at det holder haardt at forsvare det. Nogle Dage efter sender Udenrigsministeren en Note fra Gesandten i Petersburg, hvori denne forklarer, at Sidorovs Foredrag der om Ruslands udelukkende Ret til Spitsbergen har vakt den Russiske Regjerings Betænkelighed ved vort Spørgsmaal med Hensyn til denne Øgruppe, og at han helst skulde ønske, at vi vilde lade Sagen falde.

Den 27de Mai. Statsraad hos Kongen, hvori 111 Sager afgjøres i en Time uden nogensomhelst Strid. Kongen taler om den ovenberørte Brevveksling og mener, at Bismarck vil ende med at offentliggjøre den, dels for at opmuntre den tydske Rigsdag til fremdeles at bevilge til Rustninger, dels for at have en Klemme paa Norden. Han beretter, at der i den preussiske General-Stab allerede arbeides paa Planer til et nyt Feldttog imod Østerrig for at løsrive dettes tydske Provindser, som nu trues med Udskillelse fra de slaviske Dele og med at ligge under for disse. Rusland, som nok øiner Faren og har stærke Sympathier for de slaviske Folk, vil imidlertid forholde sig ganske rolig herved, saalænge

den nu regjerende Keiser lever, og heri mener Kongen ligger stor Fare for os. Han udtaler Ønske om, at Oprørerne i Paris maatte totalt ødelægges med Ild og Sværd, og heri maa jeg sige jeg er enig med ham.

Den 30te Mai omsender Sibbern en Note fra Bjørnstjerna i Petersburg, hvori han beklager, at Spørgsmaalet om Spitsbergen er vakt, da det ikke alene er Hr. Sidorof og det bekjendte gammelrussiske Blad i Moskva, som deraf har taget Anledning til at tale om Finmarksforholdene og Nordmændenes Omsiggriben i Ishavet, men ogsaa Sekretæren i det russiske Udenrigsministerium har paapegt, at Rusland som Præmie for at tillade os at besætte Spitsbergen bør faa Sydvaranger, der meget uheldig for Rusland blev afstaaet ved Grændsetraktaten af 1826. — Mandag den

3die Juni faar vi til Gjennemlæsning en anden Note fra Bjørnstjerna og det russiske Udenrigsministerium, hvori i de høfligste og venligste Udtryk forsikres, at Rusland intet kan have imod Besættelsen af Spitsbergen, naar dets og andre Søfarendes Ret til at jage og fiske der ikke lider noget Skaar. Det er saaledes at haabe, at det hele Spørgsmaal om Besættelsen af os opgives.

Den 7de Juni have vi et staaende Statsraad for efter Irgens's Opfordring at faa afgjort en Forandring af Reglerne for Officierers Ansættelse ved Jægercorpset derhen, at de ej skulle have Bestalling, men ansættes paa ubestemt Tid, dog i Statsraad hos Kongen. Vi nære stor Tvivl om Hensigtsmæssigheden heraf; men Kongen er saa indtagen af Ideen, som han paa Kommandovej har bifaldt, at der ingen Tanke er om at forhindre Gjennemførelsen. Kongen udtaler sin Vrgrelse over, at Irgens har vægret sig for at indstille Oberstlieutenant Gill til Depotchef i Fredrikshald, og erklærer, at han vil udnævne ham, om end Regjeringen indstiller Gude. Jeg, som finder Kongens Valg det retteste, siger: „Det kan

Deres Majestæt trygt gjøre", hvilket han misforstaar, som om Afgangen for ham til at tage denne Beslutning var tvivlsom.

9de Juni. Sammensat Statsraad, hvori Spitsbergsagen foredrages til Indhentelse af fornyet Betænkning fra den Norske Regjering. Diskussionsvis antyder Grev Wachtmeister, at der efter det især fra Rusland indkomne Svar ikke lettelig kan blive Spørgsmaal om nogen Besiddelsestagelse, men om at give Vedkommende Tilsagn om Beskyttelse, ifald de anlægge en Kolonі der. Hertil svarer Kongen med stor Bestemthed, at endog et saadant Tilsagn har sine store Betænkeligheder, naar man ikke har tilstrækkelig Sømagt til at forsvare Vedkommende. Kongens Ræsonnement forekommer mig og mine Naboer ganske fyndigt, og der opstaar en ivrig Diskussion, hvorunder Sibbern udtaler sig enig med Grev Wachtmeister. Bergström udtaler den Mening, at man, hvis Kolonisation kommer istand, blot skal notificere dette til de andre Magter og stille Kolonien under international Ret. Sagen besluttes sendt til den Norske Regjering. Børs udnævnes til Consul i New York.

10de Juni. Statsraad hos Kongen paa Ulriksdal, hvor et Par Benaadningssager forandres. Falsens Ombytte med Broch og Sibberns Permission afgjøres. Sibbern afreiser den

14de Juni og vil ikke deltage i Festlighederne ved Jernbanens Aabning, fordi hans Helbred ej tillader det. Sibbern har opfordret mig eller Falsen til at reise; men jeg har Undskyldning i min Stilling som ældste Statsraad, skjønt Frygt for altfor meget af Vellevnet og Ulyst til at holde Taler er den egentlige Grund.

16de Juni foregaar Aabningen, og de modtagne Telegrammer skildre Festligheder og Taler som vellykkede. Folkefest i Christiania den 17de, Galla-Middag hos Stang den 18de og Fest i Logen den 19de.

Den 20de Juni er jeg hos Kongen for at faa Statsraad, og Glæden over den vellykkede Fest straaler ham ud av Øinene.

23de Juni. Statsraad hos Kongen; jeg havde lovet ham, at Sagen om Besættelsen af Depotchefs-Embedet i Fredrikshald skulde komme fore, men kan ej holde Ord, da Indstillingerne er bleven opholdt i Christiania. Med Løvte om, at de sikkert skulle komme næste Gang, lader han sig stille tilfreds. — Jeg bevæger Falsen til ikke at melde sit Slægtskab med Lensmand Falsen, som udnævnes til Bergkasserer paa Kongsberg. Under Statsraadet indløber Telegram fra Tønsberg med Hilsen i Anledning af 1000-Aars-Festen, som denne Dag holdes. I et Chiffertelegram underretter Stang mig om, at et saadant vil komme; men dette modtager jeg efter at have besvaret Telegrammet fra Tønsberg. Søndag faar jeg Brev fra Stang, hvori han gjør opmærksom paa en Feil i mit Telegram af 23de, hvori der staar beordret for besvaret, hvilket ikke er min Skyld, men Telegrafvæsenets.

26de Juni. Sammensat Statsraad til Behandling af et Par Konsulatsager. Før Statsraadet taler jeg med Kongen, om ikke Stang bør komme ned til ham paa Särö for at tale om Sibberns Eftermand, hvilket Kongen bifalder. Næste Statsraad berammes til Afholdelse paa Särön den 12te Juli. Den 1ste Juli begiver jeg mig til Warberg og telegraferer den 8de til Särö om Statsraad den 12te, men faar Svar, at vi først kan faa det den 13de. Jeg reiser derfor den

11te Juli til Gøtheborg, hvorhen Falsen og Monrad før mig ere komne. Der modtage vi efter Midnat Statsraad Stang, som er kommen ned for at tale med Kongen om Statsminister-Posten. Isammen med ham reise vi om Morgenen den

13de Juli derud, efterat Stang har meddelt os, at

man i Regjeringen i Christiania fornemmelig er bleven staaende ved Statssekretær Aall; efter ham nævnes Løvenskiold, som Hellieſen og Broch dog have modsat sig, og dernæst Richard Kierulf, mod hvem jeg kun har den Anmærkning, at hans Valg vilde afgive et betænkeligt Præcedents for gamle Militære, der i flere Henseender ikke vilde være velskikkede for Posten. Stang har Samtale med Kongen før Statsraadet og meddeler os efter dette, at han gjerne tager Aall og efter ham Kierulf, men at han har store Betænkeligheder ved Løvenskiold, hvilke heller ikke jeg kan finde ugrundede, hvad jeg yttrer for Kongen i en fortrolig Samtale, jeg har med H. M. efter Middagen. I Statsraadet afgjøres 116 Sager, hvoraf blot 1, om Capt. Daaes Forflyttelse til Jægercorpset, gaar imod Indstillingen, idet Kongen beordrer Capt. Anton Bergh. Jeg afreiser Kl. 6 og naar kort efter Midnat til Warberg, hvorhen Falsen ankommer den

16de Juli. Stang underholder os paa Vejen om Stillinger og Forholde og bekræfter „Morgenbladets“ Meddelelse om, at Sagførerpartiet strax efter Resolutionen om negtet Forlængelse talte Stemmerne for Statsraadernes Deltagelse i Storthinget, men kom tilkort.

Den 24de Juli have vi atter Statsraad paa Särö, efterat vi Aftenen iforvejen ere trufne sammen med vor Sekretær, Kammerherre Ingstad, i Kungsbacka. Kongen, som ser friskere ud end forhen, beretter os, at Hellieſen har faaet et Anfald af Svindel, som har bevæget ham til at søge 4 Ugers Permission for at reise over til England. Vi afgjøre 74 Sager efter Indstilling, uagtet Falsen med Hensyn til Justitssekretær-Embedet i Bergen gjør Protokoltilførsel til Fordel for Beyer istedetfor Sagfører Kruse. Under det forrige Møde har Kongen indbudt Falsen til at følge ham til Bäckaskog iovermorgen, men dette synes han idag at have glemt; vi høre senere, at Kongen paa Bäckaskog venter Besøg

af 6 kongelige Personer: Kongerne af Danmark og Grækenland, Kronprinds Fredrik, Prindserne Hans, Wilhelm og Waldemar; det er da forklarligt, at han ej har Rum til andre Gjæster. Efter Tilbagekomsten fra Bäckaskog skal Kongen paa Tirsdag aabne Landbrugsmødet og deltage i en Festmiddag 1ste og 2den August, saa at der ej bliver Tale om Statsraad førend Kongens Tilbagekomst fra Särö den 9de. Falsen følger mig tilbage til Warberg, som vi forlader i Selskab den 4de. Ved Indseilingen til Gøtheborg møde vi den udgaaende Regatta, et herligt Syn, og bese siden Landbrugsudstillingen og Kunstudstillingen. — Falsens følger os i en rasende Trængsel til Jernbanen om Aftenen, da vi med et Træn paa 100 Vogne gaa op til Alingsås. Ved Ankomsten om Aftenen forefinder jeg Brev fra Stang, som beretter, at Aall bestemt har afslaaet den tilbudte Ministerpost, og at han er kommen overens med Kongen om at komme herind for at træffe videre Aftale.

Den 10de August modtager jeg Kongen paa Slottet og finder ham meget kjæk. Samme Aften kommer Broch, som er noksaa gemytlig. Vi have Statsraad den

12te August, hvor henved 100 Sager afgjøres uden Dissents.

Den 13de August er Broch og jeg sammen med endel af vore svenske Kolleger hos Bergström, og der hører jeg, at Kongen i det svenske Statsraad den 14de Juli har meddelt, ikke alene Sibberns bebudede Afgang, men ogsaa Haabet om at faa Aall til hans Eftermand; da nu Stangs Ankomst omtales, skjønne de svenske Raader, at Aall har sagt Nej. Hjemkomne fra Skuru gaa Broch og jeg op til Stang, som yttrer, at man er enig om, at Løvenskiold først bør tilspørges, inden man henvender sig til Kierulf, hvilket stemmer med min Anskuelse, skjønt ej med Brochs. Paa et Besøg, som Udenrigsministeren aflægger mig, beretter han, at han i Särö havde hørt, at der skulde have været Tale om mig

ſom Sibberns Eftermand; det ſamme beretter Expeditionsſekretær Monrad; jeg forſikrer, at Rygtet er aldeles uden Grund.

Den 15de Auguſt om Morgenen beretter Stang om en Samtale med Kongen; denne har nu erklæret ſig beſtemt imod Løvenſkiold og ved at høre, at han ſandſynligvis vil ſvare Nej, udbryder han: ſaameget større Grund til ubetinget at gaa ham forbi. Kierulf derimod er han meget glad i og yttrer, at han ſikkert ſkal bevæge ham til at indtræde i Poſten, at han ſkal faa tale med ham ſelv. Kongen har ogſaa ſpurgt om Beſættelſen af Stiftamtmands-Embedet og med Stang gjennemgaaet dem, der have meldt ſig; han finder ikke Smag i Bonnevie og beder om, at Sagen maa blive udſat, indtil han efter den urtima Rigsdag kommer til Chriſtiania. Stang er den 15de hos mig med Broch og Bredberg og reiſer Dagen derpaa tilbage.

17de Auguſt møde vi i Beredningen, hvor Spitsbergſagen diskutteres. Bergſtröm har lavet en Reſolution, hvorved Kongen giver ſit Minde til Nordenſkiölds Koloniſation og lover at opfordre Rusland og de andre Magter til at reſpektere denne; men hans Forſlag vinder ingen Sympathi, idet iſær Broch med Klarhed udvikler Henſigtsmæsſigheden af ganſke at holde ſig Sagen fra Livet. Bergſtröm frafalder i Statsraadet den følgende Dag ſit Forſlag, og Kongen bifalder, at intet ſkal gjøres, idet han gjentager, hvad han i det norſke Statsraad den 12te udviklede, at vi i Tilfælde af Kolliſion med fremmede enten udſatte Rigerne for Fare eller for Skammen af at maatte ſtikke en Fornærmelſe i Sæk, begge Dele lige ſlemt. Konſulatet i Stettin beſættes efter Indſtillingen, uagtet Udenrigsminiſteren havde bebudet, at Kongen vilde udnævne en Dampſkibskapitain, ſom ikke var anbefalet. Det viſte ſig, ſom det ſaa ofte gaar, at det kun var en af de ſvenſke Raader, ſom varmt forordede Kapt. Sell-

mann, som havde søgt Kongen paa Särö. — Søndag Formiddag den

20de Auguſt kommer Oberſtl. Kierulf op til mig, hvor Broch er, og beretter om ſit Møde med Kongen ſamme Dags Morgen. Tilbudet om Statsminiſterpoſten var kommen ham ganſke uforberedt; han nærede Frygt baade for Forretningerne og for at komme ud af det med Indtægterne, da han ikke vilde ſætte ſig i Gjæld. Vi ſøge paa det indſtændigſte at bevæge ham til at ſige Ja, og det ſynes, ſom han ej er uvillig. Vi ſtille ham i Udſigt lang Permiſſion i det førſte Aar og Undladelſe af nogen videre Repræſentation. Efterat han den

21de Auguſt atter har talt med Kongen, er hans Stemning den paafølgende Dag næſten beſtemt for at modtage Tilbudet, hvis hans Huſtru ikke beſtemt modſætter ſig Forandringen, hvilket han haaber ej vil blive Tilfældet, naar han ſtiller hende i Udſigt en lang Pariſertour og Udſættelſe af 1 Aar med at flytte herind. Dette beretter jeg ſamme Aften Sibbern, ſom ikke ſynes at være ſaa ivrig paa Kierulf ſom Kollegerne i Chriſtiania. Kongen, ſom jeg taler med Dagen derpaa, ſynes ſikker i ſit Haab om at faa Kierulf og derover at være meget tilfreds.

Den 26de Auguſt have vi norſk Statsraad, hvor Kongen kommer med træffende Bemærkning om vor nyeſte Tydslovgivning og advarer mod at ſlippe de forvorpne Tyveknegte løs paa Samfundet. — Med Broch taler han om Stiftamtmands-Embedet, hvortil han yttrer at Michelet maatte være meget ſkikket; men da Broch beſtrider dette, nævner han Amtmand Worſøe og erklærer, at han ej heller har noget imod Holmboe. Kongen reiſer iaften til Skaane, hvorfra han ſiger at han vil komme tilbage den 9de.

Den 30te Auguſt modtager jeg fra Stang endelig Underretning om, at Kierulf har modtaget Tilbudet. Det ſamme melder Sibbern og Kierulf ſelv mig nogle Dage

senere. Den sidste oplyser, at han har gjort Forbehold med Hensyn til Møblement ikke alene til Festvaaningen og sine to Modtagelsesrum, men ogsaa til Tjenerværelserne, hvilket sidste jeg synes han gjerne kunde ladet være. Med Exc. Adlercreutz har jeg en Samtale om det svenske Statsraads Stilling. Han udtaler, at det ikke er nogen Nødvendighed i, at det hele Ministerium skal gaa af, fordi om den urtima Rigsdag heller ikke bringer Løsning paa Forsvarsfrågan. Kongen er bestemt imod Parliamentarismens Gjennemførelse ogsaa i Sverige og vil saaledes meget nødig gaa ind paa Opløsningen af 2det Kammer eller paa hele Ministeriets Afgang og Antagelsen af nyt iblandt Oppositionens Koryfæer. Mange mene, at dette er den eneste Udvej til at vække Majoriteten i 2det Kammer; men jeg er enig med Adlercreutz i, at det vilde være et farligt Spil, der vilde udsætte Landet for Fare. For Norge vilde et Ministerium E. Sparre være i høj Grad penibelt.

Den 9de September modtager Broch og jeg med de svenske Statsraader Kongen, som erklærer sig særdeles tilfreds med Leiren i Skaane og taler om Troppernes Iver og gode Sundhedstilstand; af 1500 Norske har der kun været 10 syge. Sibbern kommer tilbage samme Aften. Fru Sibbern omtaler sin Mand med megen Salvelse, kommer blandt andet med den Yttring, at han er den eneste statesman i Norge, at han sandsynligvis til næste Aar gaar tilbage i Diplomatien, da han er for god til at mugne hen paa Landet.

Den 12te September aabnes Rigsdagen. Lundebergs Tale er mandig og tiltalende; han giver ingen smukke Løfter med Hensyn til „frågans" Løsning af 2det Kammer; dertil giver heller ikke Utskots-Besættelsen videre Haab, da 2det Kammer har valgt alle de samme Medlemmer af Oppositionen, som under sidste Session sad deri, forstærket med Nils

Larsſon i Tullus, ſom har udtalt ſig ſkarpt imod enhver Forøgelſe af Armeen og Værnepligts-Byrden.

16de September have vi norſk Statsraad, hvori en Maſſe Sager afgjøres efter Indſtilling. Hs. Majeſtæt, ſom ſynes noget lidende, udtaler Sympathi for Capitaine Daae til en Overtoldbetjent-Poſt i Chriſtiania, hvorom han har ſøgt efter at være forbigaaet til Capitaine ved Jægercorpſet, men ender med, at han faar vente til en anden Gang. Om en Overtoldbetjent i Bergen er der betydelig Diſſents, da Helliesen kun har faaet 2 med ſig for Lysgaard, medens Riddervold og Falſen ville have denne ſat ud af Betragtning og indſtille A. Laſſen. Stang og Vogt ere udenfor Sagen. Jeg udtaler mig ogſaa for Laſſen og ſekunderes tildels af Broch; men Kongen holder ſig til Indſtillingen. Kongen giver os adſtillige intereſſante Betragtninger tilbedſte om det rationelle Landbrug, ſom har lykkets ſaa fortrinlig for ham iaar, ſaa at han til næſte Aar haaber at have 6000 Rdlr. til Bedſte af Berghamra. Med Rigsdagen er han i høj Grad misnøid.

Den 21de September indbydes vi af Sjøminiſteren paa Kongens Vegne til at følge denne paa hans Jacht „Sköldmön" for at ſe paa en Øvelſe af Skjærgaards-Artilleriet udenfor Waxholm ſamt et Par nye, i det ſidſte Aar opførte Batterier ved Fredriksborg og paa Waxön med Sprængning af Undervandsminer paa 4, 6 og 700 ℔ Krud. Kongen og endmere hans ſvenſke Raader ere forſtemte og Exc. Adlercreutz tyder hen paa Krigsminiſteren Abelins Afgang, uagtet der i diſſe Dage er viſt ham den Opmærkſomhed at indvælge ham i 1ſte Kammer. General Klint og Landshøvding Roſenſvärd i Carlſtad omtales ſom hans Eftermand.

Den 25de September kalder Sibbern os ſammen for at forelæſe os Brev fra Stang, hvori berettes, at Falſen har begjært at faa Juſtits-Departementet efter Meldahl,

saa at jeg skal vikariere først for Broch og senere for Irgens; herom er jeg utilfreds, fordi jeg nødig vil have med Opgjøret af Marine-Budgettet at gjøre, men paa Brochs Forklaring om, at han har efterladt sig Optegnelser om dets Affattelse, gaar jeg ind paa Forslaget. Dette tages tilfølge i Statsraadet hos Kongen den

30te September; i dette opstaar der ved Besættelsen af Postmester-Embederne i Fredrikshald og Christiansund livlig Strid om, hvem der skal udnævnes. Post-Departementet har til det Første indstillet Capitaine Bille, Flerheden Fuldm. Hellieſen og Irgens Intendant Kaas. Broch taler for Bille, og han udnævnes. Til det andet er enstemmig indstillet Capitaine Müller af Trondhjemske Brigade. Kongen gaar igjennem Ansøgningslisten og finder op Capitaine Soelberg. Han forklarer, at 1ste Brigade i høj Grad trænger Avancement, og at han har opfordret Soelberg til at søge Embedet, da han lider af Brystsvaghed og ej duer til Militær. Jeg mener, at Throndhjems Brigade trænger ligesaa meget til Avancement som 1ste Brigade; men Kongen bliver smækvred, og da begge Kollegerne tie stille, bliver Soelberg udnævnt, uagtet han ej engang er nævnt af Regjeringen. Jeg henholder mig i Protocollen til Regjeringens Indstilling. Efter Raadet taler Kongen om Rigsdagen og Armee-Sagens sandsynlige Forkastelse, hvilket vil have Statsraadets Opløsning eller Forandring tilfølge. Han gjentager, hvad han tidligere har berørt, at han ikke vil vælge noget Statsraad af Oppositionen, og at han før vil abdicere end lade sig tvinge dertil. Han fortæller en Scene med Professor Gellerstedt, som i 2 Timer holdt ham varm med Forsvar for det medicinske Fakultets Forflyttelse fra Upsala til Stockholm. Da han havde talt ud, siger Kongen: „men De glemmer et Argument, som jeg har i Baghaand". „Sig mig det, og jeg skal strax gjendrive det", udbryder Gellerstedt. „Nej, det kan Du ej, medmindre Du tager mit Liv", svarer Kon-

gen, „thi det er min Villie, som i dette Punkt ingen skal rokke.“ Kongen meddeler os, at han ikke førend i Slutningen af Oktober kan tænke paa at reise til Norge, da Statsraads-Forandringen sandsynligvis vil holde ham her. Efter Raadet have vi Møde hos Sibbern, der vil høre vor Mening, om ikke Finants-Departementet burde definitivt bringe Ministervaaningens Møblering til Afgjørelse nu strax uden at oppebie Storthingets Beslutning. Han faar ikke Medhold hos Broch og heller ikke hos mig, som bemærker, at det er en Følge af de aarlige Storthing, at man ikke bruger samme Fremgangsmaade nu som i 1817 og i 1869, der afbrød Resolutionen af 1817. Hellieſens Brev bevæger Sibbern til strax at indgive sin Afskeds-Ansøgning, da Hellieſen har lovet derefter at sende en Mand ind for at slutte Overenskomst om Overdragelsen og derefter udbetale Summen med Reservation, saafremt Sibbern ej sætter ham Stolen for Døren ved at sige, at han ikke vil afhænde til Staten, med mindre han nu faar Sagen endelig afgjort.

Den 2den Oktober have vi et staaende Statsraad for at faa udnævnt Medlemmerne af Udstillingskommisſion til næste Aars Udstilling i Kjøbenhavn. Vi begive os derfra til Rigsdagens 2det Kammer, hvor Debatten om Armee-frågan netop er begyndt. Herredshøvding Carlén angriber Landtmannapartiet og dets Chef Grev Arvid Posse med Talent; han tager ret Oxen ved Hornene. Den sidste svarer i et 5/4 Times Foredrag, hvori han udøser sin Galde over Modstanderne og Regjeringen. Statsraad Wennerberg giver ham et glat Lag. Debatten fortsættes om Aftenen og afgjøres Kl. 1 om Natten med 109 mod 74. Efter dette Udfald, der ikke ballanceres ved Sagens Antagelse i 1ste Kammer, indgiver hele det svenske Statsraad den 3die sin Afsked.

Den 5te Oktober samles vi med dem i sammensat Statsraad, hvor Alle synes at være glade over at have

gjort, hvad de anse for sin Skyldighed. Det har været Kongens Tanke at holde Rigsdagen sammen, indtil Ministerkrisen blev endt; men Statsraad Bergström beretter, at denne Plan er opgiven efter Samraad med Rigsdagens Talmænd og flere, og at Rigsdagen skal sluttes paa Løverdag. Dette sker under almindelig Mathed og Flauhed. Kongens Throntale siger, som ventelig var, Intet. Mandag foredrager jeg Sibberns Afsked; Kongen bifalder, at der tilføjes nogle smukke Ord om Sibberns Embedsvirksomhed og Beklagelse over, at han mod Hs. Majestæts Ønske nu forlader sin Post. Sibbern bemærker hertil, at Kongen tidligere ikke har udtalt et Ord om saadant til ham, hvilket vækker min Forbauselse. Sibbern udtaler sig atter med Bitterhed om den Norske Regjerings Forslag af R. Kierulf til hans Eftermand, og at den ikke har virket paa Kongen for at bevæge ham til at vælge Løvenskiold. Kierulf sætter han lavt og mener, at Posten vil nedsættes i Anseelse ved at beklædes med en saa lidet fremragende Mand. Fru Sibbern taler endnu bittrere om disse Forhold, idet hun hæver sin egen Gemal til Skyerne som en af vore mest fremragende og talentfulde Folk; hendes Utillie skriver sig især fra, at Finants-Departementet ikke har været nok imødekommende med Hensyn til at afkjøbe dem deres kostbare Møbler, til hvis Besigtelse og Værdsættelse det dog nu har indsendt 2 Mand.

Thorsdag den 12te Oktober have vi atter sammensat Statsraad angaaende Regler for Transitgods paa Jernbanen. Jeg tager atter Farvel med Kongen, som lover at komme til Norge i Begyndelsen af November. Med de svenske Statsraader tager jeg en hjertelig Afsked. Grev Wachtmeister beder om min Medvirkning til at faa Generalconsulatet i Italien, hvorhen han agter at begive sig; men Herren har bestemt det anderledes, thi 2 Dage efter falder han død om paa Hamngatan.

Den 13de Oktober forlade vi Stockholm efter at

Ahlſtrömers, Bredbergs, Aſtrups, Arboes og Fr. Ring har ſagt os Farvel paa Stationen

Den 14de Oktober hilſer jeg paa Kollegerne i Statsraadet i Chriſtiania, men overtager først Marine-Departementet den

17de Oktober. I Statsraadet ſamme Dag udvikler Stang med Vidtløftighed ſine Planer til Reviſions-Væſenets Forbedring; men den af ham efter danſk Mønſter udkaſtede Plan til at lade alt underordnet Arbeide udføre efter Akkord, møder Modſtand, og Diskuſſionen herom udſættes. Vogt optræder ſom Politi og klager over Uorden og Liderlighed i Cavalleri-Leiren paa Gardermoen. Han har ſom tidligere faa travelt, at han ej faar gjennemgaa Sagerne; men da jeg beſøger ham, har han dog Tid til at tale en ſtiv halv Time om Misbrug, og hvad han har gjort for at rette dem.

20de Oktober gaar næſten hele Formiddagen hen med Diskuſſioner om, hvorvidt Hr. Holths Konſtitution ſkal ophøre. Hellieſen forſvarer hans Affættelſe og ſekunderes ſvagt af Falſen. Vi andre mene, at det er nok at negte ham den attraaede Udnævnelſe, og at det er tidsnok ſenere, hvis man hører om mere Forargelſe fra hans Side. Stang fremhæver iſær, at hans Forgaaelſer ſkrive ſig fra hans politiſke Diatriber for at komme paa Thinget, og at Regjeringen i det længſte bør holde ſig udenfor disſe, ſaalænge ingen Klager føres over Forſømmelſe i Lærervirkſomheden; heri er jeg enig. Kirke-Departementets næſte Sag om, at en Præſt ogſaa ſkal betale 5 % af et Jorddyrkningslaan, vækker ogſaa lange Diskuſſioner. Det er Jaabæks Udfald og en alvorlig Artikel i „Fædrelandet", ſom har bevæget Regjeringen til at gaa ind herpaa; men man vil frembeles tilſtaa Byggelaan til 4 %, idet man betragter Embedsgaardsloven af 1848 ſom en Speciallov, der ikke berøres af Renteloven af 1857. Sagen udſættes, men afgjøres ſom anført i det følgende Møde den

24de Oktober, da Riddervold og Vogt er fraværende den 24de. I dette sidste optages den meste Tid ved Diskussioner om den Bidderske Skandal-Sag, som egentlig kun angaar Professor Aschehoug, men som Stang er kommen ind i derved, at Bidder i August Maaned beklagede sig over en overdreven Fremstilling af Hovedjernbanens Udsigter [og] fik Medhold af Stang, der, uvidende om, at Aschehoug var Forfatter af Artikelen, havde kaldt denne „disreputable", hvilket Stang vist ikke havde gjort, dersom han havde vidst, at Aschehoug i London handlede efter Opdrag fra Finants-Departementet og afgav sit Memorandum til Hambro, for at modarbeide de overdrevne Forventninger, som Bidder udspredte for at hindre Preferenceaktiernes Salg og bringe dem over Pari. Om denne Sag holdes ogsaa Extramøde den

25de Oktober, hvori jeg ikke er tilstede, da jeg er til Alters, samt den

26de Oktober, da Stang oplæser sin Erklæring i Sagen, som han vil sende vor Minister Hochschild. Vogt oplæser en af Aschehoug forfattet Fremstilling om Sagens faktiske Sammenhæng, skrevet paa Engelsk, samt Aschehougs egen Erklæring. Vogt beretter mig, at i Gaarsdagens Møde er Falsen optraadt med megen Heftighed og har udtalt sig om, at enten skal Aschehoug gaa ud af Jernbanestyrelsen eller han ud af Statsraadet, og at Helliesen har været heftig for at forsvare Aschehoug og øvet stærkt Tryk paa Stang for at bevæge ham til ikke at desavouere Aschehoug. I sin oplæste Erklæring har Stang ogsaa sagt, at hans ufordelagtige Udtalelse om Aschehoug til Bidder grunder sig paa en Misforstaaelse, og at han vilde have udtalt sig anderledes, om han havde kjendt de sande Forhold. Efterat Stang har forladt Mødet, taler Aall og Vogt om, at Stang bør bevæges til at udelade denne sidste Tirade, og i Statsraadsmødet den

27de Oktober melder Stang os, at Aschehoug selv har bedet ham omgjøre dette, hvorfor det nu er skeet, og herover synes Stang at være meget lettet. Hellieſen oplyſer, at han har tilskrevet Sibbern foreløbig, at Staten vil kjøbe for omtrent 18 000 Rigsdaler af hans Møblement til Feſtvaaningen, hvilket Kommisſærerne Bull og Heſſelberg have anbefalet, men Intet af Porcellæn og Glastøj. Telegrafen melder os, at det aftraadte ſvenſke Miniſterium atter er indtraadt, da Kongen ej har fundet Andre villige. Hochſchild antages at blive Udenrigsminiſter; men Grev Platen udnævnes den 9de November.

31te Oktober afgjøres en Del Storthingsſager. Diskuſſion om, hvorvidt Lappeſagen, der ej blev behandlet paa Storthinget, men forkaſtet af den ſvenſke Rigsdag paany ſkal forelægges Storthinget. Vogts Indſtilling gaar ud paa at ſvare Nei hertil. Falſen optræder lidt bidſk imod Stang i Anledning af Spørgsmaalet, om en Lappelov ſkal fremſættes for Finmarkens Vedkommende, hvilket Spørgsmaal Falſen og jeg ere tilbøjelige til at beſvare bekræftende. Sagen udſættes. Dagen derpaa melder Telegrafen os Kierulfs Udnævnelſe til Statsminiſter.

3die November. Under Gjennemgaaelſen af de Sager, der ſkulle forelægges Storthinget, optages atter Diskuſſionen om Lappeſagen, og der udſpinder ſig atter Strid mellem Stang og mig paa den ene og Hellieſen og Falſen paa den anden [Side] om, hvorvidt man nu bør indhente Stiftamtmand Kierſchows Betænkning ſammen med Holmboes om, hvorvidt Lappeloven for Finmarken bør forelægges ſaadan, ſom den nu foreligger, og om hvad der i det hele begrunder dette Lovudkaſts Forſkjel fra den internationale Lov. Man har nogen Formodning om, at Kierſchow ſom Lappernes Patron vil ſøge at virke for, at Fordringerne ligeoverfor de Sidſte nedſtemmes, hvilket Stang og jeg ikke ønſker, medens Falſens og Hellieſens Synsmaade er den,

at hvis Kierschows Synsmaade er rigtig, er det ligesaa godt, den kommer frem nu som senere; Stang mener, at saalænge det ej er givet, at Sagen aldeles maa opgives i Forhold til Sverige, er det ønskeligst, at det imellem begge Rigers Statsraad vedtagne Udkast ikke bliver forandret, og at der navnlig ej gjøres nogen Koncession ligeoverfor Sverige. Sagen udsættes paany.

7de November tager vor nye Statsminister Sæde i Raadet som Tilhører. Stang forelæser os et Brev fra den fungerende Chargé d'affaires i London Åkerman om, at de to Aschehougske Artikler ere lovede Indrykkelse i Times; Brevet fra Stang har han for det første kun taget ad acta. Herover ere vi tilfredse. Strid med Riddervold om hans altfor snevre Fordringer til Præstegaardes og Skolehuses Bygning: altfor smaa og lave Rum.

10de November. Stang forelæser Brev fra Meldahl, hvorefter Kongen i forrige Statsraad har yttret sin Uvillie over, at Michelet aldeles ikke var nævnt i Indstillingen til Borgemester-Embedet i Drammen, og at der var ligesaa megen Skyld hos Arntzen, som ikke længer burde sidde i Embedet, hvortil han formenes ustikket. Ved en Indstilling fra Hellieſen angaaende Forstaaelsen af Storthingets Beslutning om Dyrtidstillæg for Bureaucheferne optræder Vogt, som netop kommer tilbage fra Kongsberg-Banens Aabning, med megen Stridbarhed og erklærer at ville dissentere. Sagen synes paa Vej til at udjevnes ved Hellieſens Erklæring om at ville handle uden at forelægge Sagen for Kongen; men dette forplumrer Stang, som vil have, at vi skulle dele Ansvaret med Hellieſen, og søger at formaa Vogt til at tage sin Indstilling tilbage. Sagen udsættes.

11te November modtage vi Kongen Kl. 10. Han er ikke bleven meget stærkere, men er i godt Humør. I det forberedende Møde den

14de November optages megen Tid med Diskussion om et Spørgsmaal, som Stang synes at tillægge vel megen Vægt, om man skal blive enig med Kongen om Storthingets Varighed til 10/6, som indstillet af den Norske Regjering. Riddervold kommer med en Hentydning, at det kunde tages for Rethaveri og Forfatter-Forsængelighed fra Regjeringens Side og da navnlig fra Stangs. Falsen opponerer og mener, at man vilde staa ligesaa godt ved at holde sig til de 3 Maaneder; det er egentlig kun Irgens og Helliesen, som ubetinget ere enige med Stang; men alle erklære at ville holde sin afvigende Mening tilbage, naar Sagen kan gaa i Statsraadet uden Dissents. I Statsraadet den

16de November er det kun Sagen om Besættelsen af Borgemester-Embedet i Drammen, som vækker Opmærksomhed; Kongen erklærer at ville udnævne Bang, men udtaler, at uagtet Michelet optraadte mod Arntzen paa en meget utilbørlig Maade, havde dog ogsaa denne forløbet sig, saa at Michelets Feil snart burde kunne glemmes og han ej være udelukket fra Befordring. Efter Raadet taler jeg med Vogt om Arntzens Afgang, hvilken han finder i sin Orden, men mener, at han paa Grund af Svogerskabet bør være fri for at bevirke denne, hvilket er stik imod min Opfatning. Stang skal have erklæret sig uvillig til at saare denne Hædersmand.

Den 20de November i forberedende Statsraad bringes atter næste Storthings Samlingstid paa Bane med omtrent samme Resultat. Riddervold nødes til at sætte i Cirkulation en Indstilling om Forbehold med Hensyn til Ytterøens Deling, hvori han har vist den sædvanlige Hensynsløshed ligeoverfor Kollegerne med Hensyn til den uheldige Sag om Herredets Deling, bevirket i 1866 af mig og Bretteville. I forberedende Statsraad den

23de November farer Vogt op imod mig, fordi jeg tillader mig at gjøre et Spørgsmaal om Nødvendigheden af at udruste en Kanonbaad til Søndmøre, hvortil ingen Mid-

ler haves. Senere erfarer jeg, at det er Ketil Motzfeldt, som har udtalt sig for saadan Nødvendighed; hinc illæ!

Den 24de November Statsraad hos Kongen, hvori denne, efterat løbende Sager ere afgjorte, bringer paa Bane Spørgsmaalet om, hvorlænge næste Storthing bør være samlet. Han forsvarer sin Mening, at man bør holde paa de 3 Maaneder, med Præcision og Skarphed; men da han ikke finder Støtte hos nogen af Raadet (Falsen og Meldahl tie nemlig bomstille), synes han at opgive sin Mening. Efter en god, gemytlig Middag tager han Afsked med os og frabeder sig Opvartning den følgende Morgen, da han reiser tilbage til Stockholm. Vi anvende hele Dagen til Diskussioner om Storthings-Sager, først om Mellemrigslov, hvor Broch, Kierulf, Stang og jeg insisterer paa, at Hellieſen skal modificere sine stærke Udtalelser om Muligheden af en Toldforening, hvilket Hellieſen lover. Broch udretter derimod Intet med Hensyn til Bomuldsvarer, som han vil have fri for den halve Told ved Landgrændsen. Dernæst diskuteres Forandringer i Kriminalloven, hvor fornemmelig Dødsstraffens Fjernelse forsvares af Hellieſen, som jeg i denne Henseende staar nærmest. Senere optages af Broch Spørgsmaalet, om Militær-Etatens Gagering skal optages efter den hvilende Proposition eller efter det bestaaende. Han understøttes af mig; men vi tabe Slaget. Endelig bringer Stang paa Bane Nødvendigheden af at gjentage de kongelige Propositioner, som ikke bleve behandlede iaar. Falsen bestrider dette, men bliver staaende alene og maa give sig, og det vedtages, at han skal komme med en Udvikling af det Grundlovmæssige heri.

28de November. Almindeligt Statsraad, hvori Vogt gjør lidet vægtige Indvendinger imod mangt og meget, som ikke lede til Noget. — Sekretær Bødtker i Constantinopel anbefales til Generalconsul i Alexandria, men ingen anden, da man fraraader at nævne Dahlander i Alicante,

fordi han til Barcelona blev saa ilde rekommenderet. Diskussion om Skipper Carlsen i Hammerfest skal anbefales til St. D. D. paa Grund af hans Omseiling af Nov. Semblia og meddelte værdifulde Oplysninger i den Anledning. Vogt taler frem og tilbage og vil ikke følge de Raad, Stang giver ham, om at skrive derom til Holmboe. Irgens oplyser, at de seneste Meddelelser af St. D. D. til 3 Officierer er skeet ham uafvidende, men at han har fundet Anledning til at sige Kongen, at han vilde have modsat sig Hjorths Dekorering, da han burde være straffet for sin utilbørlige Skrivemaade imod Armékommandoen.

1ste December. Lang Strid om min Indstilling til Lov om Afgift af Fiskevarerne til Havne- og Mærke-Udgifter, navnlig om Storthinget aarlig skal bestemme Afgiftens Størrelse eller ej, hvilket første jeg har optaget efter Brochs Begjæring; men jeg bliver overstemt. Striden fortsættes den

5te December. Jeg faar snart Stang og til Slutning Vogt med mig, men jeg vil ikke lade Sagen gaa med Dissents og lader det Brochske Tillæg falde; forøvrig fægter Hellieſen ved alle Budgetsager paa at faa Summerne nedsatte og sine Maximer gjort gjældende, og han slaar ikke Brag selv paa den mindste Afsprutning. I Mødet den

8de December opstaar stor Strid om 200 Spd., som Riddervold foreslaar bevilget for at kunne føre Inspektion med Tegneskolerne rundt om i Byerne. Vogt, som stedse kjæmper for Kommunernes Selvstyrelse, aabner Striden herom. Stang støtter Riddervolds Forslag og taler meget; herover bliver Vogt arrig og udbryder i stor Heftighed, at Stang istedetfor at lede Forhandlingerne blot vil dominere. Stang er mærkelig koldblodig; det kommer til Votering, hvor kun Irgens og Stang støtter Riddervolds Forslag, saa at dette falder bort.

12te December. I Bevilgningen til den private Dampskibsfart gjør jeg efter Opfordring en Nedsættelse af

8 à 900 Spd. og udtaler mig for, at der bør ſtandſes med Forøgelſe af denne Udgift. Helliesen refererer endelig ſin Indſtilling om Mellemrigstolden; der opſtaar Strid, om det udtrykkelig bør udtales, at man venter, at Kyſtfarten vil blive aabnet ogſaa for norſke Skibe, eller om det, ſom Helliesen har gjort, bør paaviſes, at det ej kan være Gjenſtand for reciprok Indrømmelſe. Stang, Riddervold og jeg udtale os for den første Mening, og da Irgens er ſyg, udgjøre vi Pluralitet, hvorfor Helliesen lover at rette ſig derefter. Stor Strid om, hvorvidt Alderstillæg bør opføres ſaaledes, ſom de for Øjeblikket er, eller ſaaledes, ſom de formodes at ville blive. Riddervold, ſom holder paa den ſidſte Mening, vil ej give efter, hvorfor Helliesen vil diſſentere; vi andre ville først høre Helliesens Diſſents, inden vi endelig beſtemme os. Sagen om Ytterøens Deling afgjøres ſaaledes, at Riddervold ej udtaler noget om den uheldige Reſolution af $^{25}/_{6}$ 1866. Stang gjør forreſten opmærkſom paa, at der i Regjeringens Indſtilling af November forrige Aar, ſom indeholder den af Storthinget angrebne Fortolkning af Reſolutionen af 1866, indeholdes, at Departementet altid har fulgt denne Fortolkning, uagtet det fremgaar af en 3die Indſtilling af Juli 1866, at jeg har udtalt en ganſke afvigende Forſtaaelſe. Jeg har nemlig beſtemt udtalt, at en Herreds-Deling i to ikke med Nødvendighed medfører Deling af Fattigkommunen. Stang beklager mig, at jeg derved er ſtillet i et falſkt Lys; jeg paaviſer, at jeg ſtedſe har hyldet den Mening, jeg udtalte i Indſtillingen af Juli 1866, og at jeg undlod at gjøre nogen Protokoltilførſel om den i Indſtillingen af November 1870 indløbne Urigtighed, fordi ſaadant er ganſke uſædvanligt og jeg ikke troede, Sagen vilde vække et ſaadant Røre.

15de December. Forlig mellem Riddervold og Helliesen angaaende Alderstillæg ſaaledes, at Kirke-Departementets Indſtilling ſkal gaa, men Finants-Departementet i Cirkulære gjøre opmærkſom paa den rette Poſteringsmaade.

Mit Havnebudget angribes af Hellieſen, Riddervold og Stang, ſom ej ville være med paa Bevilgning til Nykſund i Veſteraalen, fordi Sagen ej er tilſtrækkelig forberedt — i Virkeligheden fordi de ej vil bevilge til Fiſkediſtrikternes Havnevæſen, forinden man faar Fiſkeafgiften. Sagen udſættes. Irgens ſyg. Vogt forlanger ſat i Cirkulation en liden Indſtilling om Andebos Deling i 3 Fattigdiſtrikter, ſom af Kirke-Departementet er indſtillet til Afſlag. Falſen ſekunderer i et Forſvar for Kommunernes Selvſtyrelſe. Falſen foredrager foreløbig ſin Udvikling af Nødvendigheden af at gjentage de udſatte Kongelige Propoſitioner, hvis man ønſker dem fremmet.

19de December. Jeg berører for Stang, at Vogt aabenbart er ſmittet af Jaabæk, ſom han har havt ſaameget med at gjøre. Stang ſvarer: Hyſh! Tal aldrig om det, min Ven!

22de December. Mødet optages næſten helt af Juſtits-Departementet, ſom foredrager Spørgsmaalet om Fornyelſen af de fra ſidſte Storthing hvilende Kongelige Propoſitioner, hvorom der drøftes en hel Del mere end fornødent, og om Forandringer i Criminalloven; med Henſyn til Dødsſtraffens Bibeholdelſe ſom Straf for Mord viſer der ſig 3 forſkjellige Meninger, idet Falſen, Stang og Riddervold udtale ſig for Dødsſtraffen ſom eneſte Straf, Vogt og Irgens (ſom dog ikke idag er tilſtede) ville have Strafarbeide paa Livstid ſom andet Alternativ, og Hellieſen og jeg, ſom ville Livsſtraf blot ſom andet Alternativ. Vogt udtaler den Mening, at Konkluſionen bør blive efter hans Votum, da Hellieſen og jeg ſubſidiært maa ville ſtemme med ham; men uagtet hans Mening vel vilde blive taget tilfølge, derſom vi ſkulde afgjøre Sagen endelig, ſaa ere vi øvrige alle enige, at denne ved Domſtolene brugte Fremgangsmaade ikke paſſer, hvor der, ſom her, er Tale om at udtale ſin Formening ſom Raadgivende; her maa alles Mening anføres, men

Konklusionen affattes efter de Flestes; ogsaa med Hensyn til andre Punkter dissentere Hellieſen og Vogt. Den Første med Hensyn til Strafarbeide paa Livstid som yderste Straf for grovt Tyveri og Vogt med Hensyn til 18—25, nemlig forsaavidt Fritagelsen for Straf for den, der ægter den, med hvem Leiermaal er begaaet, foreslaaes ophævet, et Punkt, hvori flere af os gjerne vilde være med, dersom vi ej vare bundne ved en tidligere afgiven Indstilling om Ægteskabslovgivningen. — Dette Punkt optages atter til Diskussion i Mødet den

27de December, og da enes vi alle undtagen Riddervold, som dog ej vil dissentere, om her at udelade dette og henskyde Diskussionen deraf, til Propositionen om Ægteskabs-Indstillingen kommer for, og Sagen idethele vedtages som ej foredragen. Hermed og med en liden Forandring i Indstillingen om Gjentagelse af de Kongelige Propositioner optages næsten hele Mødet. Riddervold opkaster Spørgsmaal, om en Amtmand, som paa 5 Aar har bifaldt Kommune-Beslutning om en Fattigkommunes Deling, atter kan bifalde en saadan Beslutning, naar den gjentages. Ved første Betragtning besvarer Flerheden Spørgsmaalet benegtende, men ved at læse Loven maa vi gaa over til Riddervolds og Vogts Mening, at Spørgsmaalet maa besvares bekræftende. Jeg besøger Excellencen Kierulf, som er her paa et Julebesøg, og som bekræfter, hvad Broch har skrevet til mig, at Kongen efter sin Tilbagekomst fra Norge rigtig var klein, men nu er kommen sig. Til Forsommeren skal han reise til Karlsbad og Oscar blive Regent, hvorefter denne agter at bereise Finmarken.

29de December. Ved Foredragning af Marine-Budgettet kommer jeg i Haarene paa Hellieſen, som bliver vred over, at jeg ikke har taget hans Anmærkning tilfølge med Hensyn til Beregning af Alderstillæg for Læger, hvor jeg paastaar den ikke passer, da det kun gjælder 5 Personer

og man med Hensyn til et saa lidet Antal ikke kan gjøre videre Regning paa tilfældig Besparelse. Følgen af Striden er, at Hellieſen faar Sagen udſat, da han vil diſſentere paa Grund af Hovedſummens Størrelſe, derſom han ej opnaar noget klækkeligt Afſlag paa Armee-Budgettet. Sagen om Kriminallovens Forandring betragtes endelig ſom foredragen, da det bliver ved, hvad i forrige Møde var aftalt om 18—25. Riddervold viſer paatagelig Sløvhed ved Sneſe Gange at gjentage det Samme, uagtet han havde alle imod ſig. Stang opkaſter Spørgsmaal om fuldſtændig Ophævelſe af 18—25; men Sagen falder hen, da Vogt og Riddervold beſtemt udtale ſig derimod.

1872.

2den Januar. Kriminallovs-Udkastet vækker atter længere Debat, men nu forhaabentlig for sidste Gang, da det bliver som vedtaget i forrige Møde. En Indstilling fra Indre Departementet angribes af Hellieſen, Riddervold, Stang og mig, som ville, at en Afgift af Borgemeſter-Embedet i Chriſtianſand skal formelig ophæves og i Tilfælde overføres paa Statskaſſen; men Vogt er gjenſtridig og Sagen for ubetydelig til at vække Discuſſion. Mit Havnebudget faar jeg endelig afgjort. Excell. Kierulf deltager i Mødet. Stang vil have et Extramøde til Behandling af ſin Indſtilling om Reviſionsværket; men Hellieſen fremhæver ganſke rigtig, at Sagen ej har den Betydning, ſom Stang vil tillægge den, og Sagen henviſes til næſte ordentlige Møde den

5te Januar, hvori Hellieſen, Riddervold og jeg angribe den Del af Indſtillingen, ſom gaar ud paa, at der skal opføres 200 Spd. til 2 Fuldmægtige, ſom i de militære Departementer ſkulle lette Kontorcheferne i deres Forretninger. Stang tager ſaavidt Notis deraf, at han indſkrænker ſit Forſlag til 1 Tillæg og lover at give Sagen den Vending, at dette er en blot midlertidig Forſøjning, der tænkes afløſt med nok et nyt Bureauchefs-Embede foruden det, ſom nu foreſlaaes. Hellieſen foredrager Indſtilling om fornyet Fremſættelſe af Gageregulerings-Propoſitionen, hvorved Vogt

atter bringer Spørgsmaalet om Kopisternes Opførelse paa Gageliſten, hvilket han bekjæmper, idet han udtaler ſig meſt ſtemt for det danſke Syſtem, at disſe Funktionærers Aflønning ſkal være aldeles ubeſtemt og væſentlig overladt til Kontorchefens Dom om deres Arbeide. Han giver paany ſit Litani om Arbeidstidens Uregelmæssighed og Nødvendigheden af, at de Overordnede foregaa med godt Exempel til Bedſte, under Proteſt af alle os andre. Helliesens Indſtilling gaar til Slut uden Disſents. Helliesen giver en Udſigt over Budgettets Opgjør og troer at komme ud af dette med et Tillæg af 1 Skilling paa Kaffetolden, 150,000 Spd. af Beholdningen og nyt Statslaan.

9de Januar. Vi holde Møde med et Par Timers Middags-Raſt til Kl. over 9 om Aftenen og faa afgjort en Mængde Sager, navnlig jeg mit Hovedbudget uden Disſents, da man er bunden med Hensyn til Hovedpoſten. Armee-Budgettet er paa over 1 600 000 Spd., og Helliesen overraſker os med den Erklæring, at han faar finde ſig i et ordinært Budget paa 1 200 000 og for denne Gang paa et extraordinært paa noget over 2. Under Diskusſionen oplyſes det imidlertid, at hvis den nye Værnepligtslov kommer iſtand, vil der blive yderligere Spørgsmaal om aarlig mindſt 75 000, hvorfor det beſluttes, at Vogt ſkal træde ſammen med Irgens og Helliesen for at forſøge, hvorledes det er muligt at bringe Budgettet ned til 1 125 000. Sagen udſættes. Ved Foredraget af Bevilgning til en tekniſk Skole i Chriſtiania kommer Riddervold med en Disſents, hvori han vil gjøre gjældende, at en ſaadan Skole ſkal ſtøttes til Realſkolerne; men han har alle os andre mod ſig, da den lavere og nærmeſt paa Haandværk og Induſtri beregnede Skole maa have fuld Frihed til at indtage Elever, ſom ikke have helt gjennemgaaet Realſkolen; men han bliver ved ſit. Idet Ægteſkabsloven omhandles til fornyet Propoſition, disſenterer Vogt, ſom udtaler ſig for borgerligt Ægteſkab

og derfor, naar han ikke kan faa dette, ikke vil have nogen ny Lov. Jeg, som ogsaa har udtalt mig for borgerligt Ægteskab, holder dog denne Overgangs-Lov for nyttig og disſenterer altſaa ikke.

12te og 13de Januar Statsraad, ſom varer til halv fire; det er iſær Vogt, ſom vidtløftiggjør Diskusſionerne ved ſine Udgydelſer om at knække Regjereriet og Bureaukratiet og hæve Kommunernes Selvſtyrelſe. Riddervold vedbliver ſin Disſents med Henſyn til den tekniſke Skole, og Helliesen hviſker mig i Øret: „han tør ikke andet for ſin Expeditionschef Niſſen, ſom nu ſtyrer Skolevæſenet". Vogt disſenterer med Henſyn til Løn for en Politimeſter i Trondhjem, hvoraf han vil at Kommunen ſkal betale 200 Spd., fordi Staten udreder et lignende Beløb af overtagne Accſiſe-Indtægter til Politibetjentene ſammeſteds. Vi ſøge at bevæge ham til at frafalde ſin Disſents, men forgjæves. Et ubetydeligt Spørgsmaal om Forſtaaelſen af en Storthings-Beſlutning angaaende Bureaucheſernes Aflønning vækker ogſaa megen Splid, idet Vogt og Riddervold forfegte den Mening, ſom fører den mindſte Løn med ſig, og ikke ere at formaa til at frafalde deres Disſents. Armee-Budgettet afgjøres endelig ſaa, at 1 140 000 af Flerheden, d. e. alle undtagen Irgens, opføres ſom ordinære Udgifter, og 225 000 til Befæſtning og Vaaben opføres ſom extraordinært. Helliesen ſkriver vor Disſents med ſærdeles Fynd. Lov om Forandringer i Stempel-Papir-Loven og om Forbud mod at ſlippe Hingſter i Fællesbeiter ſamt Forſlag om Ombyggelſe af Stiftsgaarden ſkrinlægges, det ſidſte efter Stangs Begjæring, fordi han med Irgens og mig finder, at Finants-Departementets Forſlag om at nedrive Hjørnegaarden og udlægge Tomten til en Have og bygge Fløi til den egentlige Gaard er uhenſigtsmæsſigt og ſmagløſt.

16de Januar. Guldalens Sorenſkriveri beſættes med Grabow ſom No. 1, Advokat Richter ſom No. 2 og Lorange

som No. 3. Ved Circulationen have alle erklæret sig for Lorange som 2 og Dahl som 3. Men Stang opkaster Spørgsmaal om Richters Befordring, og der anføres en hel Del om hans Virksomhed som Storthingsmand og Exemplet fra Daaes Befordring. Jeg protesterer imod, at Opposition imod Regjeringen skal ansees for det bedste Middel til at komme frem, og mener, at han i det højeste bør nævnes som No. 3, da Anciennitetet imellem ham og Dahl ikke er betydelig og den bør ophæves ved Richters større Dygtighed. Hellieſen er enig med mig; men da de andre stemme for ham som No. 2, hvis Falsen vil indstille ham som saadan, gaar Indstillingen som anført. Vejbudgettet afgjøres for 2¼ Aar, og det vedtages, at man for Eftertiden altid skal være 2 Aar forud, det vil sige foreslaa saa meget, som man troer at kunne oparbeide i 3 Aar. Dagen efter forelæser Stang mig et Brev fra Kierulf, hvori han antyder, at han vil bevæge Kongen til at bifalde Armee-Departementets Budget, hvorpaa Stang agter at svare, at han saar betænke, at Udgifts-Budgettet bør rettes efter Indtægterne, og at det ikke kan nytte Kongen at begjære mere, end der kan tilveiebringes.

19de Januar. Irgens's Indstilling om et Lovforslag betræffende fuldstændig Ophævelse af Stillingsretten og hele den udskrevne Masses Opexercering som Liniesoldater m. m. vækker længere Tids Diskussion. Stang og Riddervold udtale sig bestemt for Sagens Udsættelse, medens jeg erklærer at ville følge Irgens. Hellieſen, Vogt og Falsen erklære sig tilbøjelige til at stemme for den første Del, nemlig Stillingsrettens Ophævelse, hvis et Forslag herom kan blive ordentlig begrundet. Stang skal skrive Dissents for sig og Riddervold, Hellieſen for de øvrige; jeg erklærer mig tilbøjelig til at slutte mig hertil. Sagen udsættes til Afgjørelse i næste Møde. Imod Oberstlieutenant Vogts Indstilling til Depotchef i Christiansand opponerer især Statsraad Vogt,

Fætteren, der ikke skal deltage i Voteringen. Stang, Hellie-sen og jeg udtale os for Armee-Departementets Indstilling. Riddervold og Falsen erklære sig for Oberstl. Kaas, men fra-falde Dissents paa Foreslilling af Stang, da det oplyses, at Vogt af Kongen er designeret til Posten. Fætteren vil insi-nuere, at dette er for at skaffe Plads til Capt. Dahll, som Kongen vil have ind i General-Staben; men Irgens paavi-ser det Urigtige heri, da der vil blive Plads for Dahll ved General Beichmanns Udtræden.

22de og 23de Januar Statsraad, hvori sidste Haand lægges paa Aarets Storthingssager. Toldtarifen gjennem-gaaes uden Circulation. Hellieſen foreslaar Nedsættelse paa forskjellige Artikler, Gjenstand for indenlandsk Fabrikation, saasom Glasvarer, Stentøj, Øst med flere, hvilket møder svag Indsigelse fra Stang og Riddervolds Side. De ville medføre Tab af ca. 22 000 Spd.; kun paa Edikke foreslaaes forhøiet Told af Hensyn til Brændevinsskatten. Toldind-tægterne antages at give 3 100 000 eller 46 000 mere end de to sidste Aar, hvilken Ansættelse vækker Indsigelse fra Stangs og Vogts Side, men uden Resultat. Budgettet balanceres med 5 200 000 og kun 100 000 tages af Behold-ningen, som for Øjeblikket udgjør 800 000 Spd. Til Jern-banen fra Støren til Aamot foreslaaes 5 à 600 000 Spd. Vanskeligheden med at faa afgjort om de private Aktietageres paa Banestumperne Støren, Hamar og Aamots Forhold til Staten omhandles, men løses ej. Foreløbig føres særskilt Regnskab for hver af disse Banedele; men det er Tanken at bringe dem alle til en Enhed. Irgens foredrager endelig sin Indstilling om Værnepligtslov; efterat Stang har forelæst Flerhedens dissenterende Votum og jeg deri har faaet ind-flettet en Tirade om, at Stillingsrettens Ophævelse ansees meget ønskelig, tiltræder jeg Flerhedens Mening om, at Lov-forslaget ej bør fremkomme for dette Aars Storthing. Exc. Kierulf spørger, om man ønsker, at Statsraads-Afdelingens

Formening om et Tillæg af 21 000 Spd. til Armee-Budgettet til Reservens Exercitie skal foranledige en Opfordring til den Norske Regjering om at indkomme med Kontinuations-Indstilling eller Sagen skal udsættes til Afgjørelse i Forening med Hoved-Budgettet. Vi ere enstemmige om det Sidste. Jeg anmelder, at jeg i Søndags efter Paalæg fra Hs. M. har overbragt Indrulleringschef Grønn St. Olafs Ordenen i Anledning af hans Embeds-Jubilæum, uagtet Flerheden af Statsraadet have været derimod. Det er bevirket ved en Del Søofficierers private Henvendelse til Hs. M. Vogt forelægger Spørgsmaal, om Consul Clauson i Neapel bør anbefales til St. Olafs Ordenen, hvorom han har fremsat Ønske til Ministeren i Italien. Han har som Kommissarius ved Fiske-Udstillingen i Neapel i 1870 havt Penge-Udlæg og anvendt megen Tid, som han ej faar erstattet, hvorfor han mener, at hans „nidkjære Udførelse af et offentligt Hverv" kunde fortjene denne Belønning. Vogt udtaler sig bestemt derimod, men alle vi øvrige mener, at han bør svare Ja, hvilket han endelig lover at fremføre med Reservation af egen Mening. Endelig foredrager Stang sit Udkast til Throntalen, hvori omhandles Armee-Spørgsmaalet, Jernbanen og de tekniske Skoler. Mod det sidste gjør Hellieſen Indsigelse, idet han formener, at en foreslaaet Bevilgning af halvfjerde Tusinde Spd. er forliden til at blive særlig omtalt. Jeg fremhæver, at Industriens Vækkelse hos os, som i de sidste Par Aar har været saa kjendelig, nok fortjener Opmærksomhed, og udtaler Ønsket om, at Udtalelsen kunde holdes i mere almindelige Udtryk; men det bliver ved Stangs Udkast. 3 smaa Lovforslag afgjøres, og 1 om Ophævelse af Gjældsarrest udsættes.

25de Januar sammenkaldes vi til Extraſtatsraad og overraskes ved Stangs Meddelelse om, at Statssekretæren igaaraftes var kommen til ham og [havde] underrettet ham om, at Statsraad Irgens havde meldt ham, at han vilde indlevere

sin Afskeds-Ansøgning, hvis Indstillingen om Værnepligts-loven skulde afgaa med den ovenomhandlede Dissents. Stang oplyser, at Irgens den 3die Januar havde talt til ham om sit Lovforslag og yttret, at han maatte gaa af, hvis han ikke fik det frem til Storthinget; noget lignende havde Irgens leilighedsvis yttret til Hellieſen; men begge havde antaget, at Henſigten hermed var at paaſkynde Sagens Behandling og ikke alvorlig ment; deri beſtyrkedes Stang derved, at Irgens under Sagens Behandling i Statsraad ikke med fjerneſte Hentydning havde berørt dette. Irgens ſiger, at han gik ud fra, at Stang i hans Fravær havde berørt Sagen for Kollegerne, og han tog Sagens Udfald ſom Bevis paa, at man ikke havde noget at indvende mod hans Aftræden. Efterat nu denne underlige dobbelte Misforſtaaelſe var opklaret, gik man over til Spørgsmaalet om, hvad der nu kunde gjøres ved Sagen, der fuldſtændig var indført i Statsraadets Pro-tocol. Stang, Hellieſen og Falſen mene, at der ikke kan være Spørgsmaal om at gjøre Forandring og Tillæg til Protocollen, Vogt og jeg mene, at dertil er formel Adgang, ſaalænge Protocollen ej er underſkreven, men ſlutte os dog til de Andre. Stang tilbyder ſig at omſkrive Disſentſen ſaa, at man i denne aldeles ikke indlader ſig paa Realiteten, men kun henpeger paa Tidens Knaphed. Stang tilbyder ſig yderligere at ſkrive til Kierulf, ſom forreſten kjender Sagen og har forelagt den for Kongen, der ønſker den forelagt for Storthinget — og paapeger, at Hs. M. iſaafald faar paa-lægge den Norſke Regjering at indkomme med Kontinuations-Indſtilling og udtale ſig om Sagens Realitet, ſelv om Sagen paa denne Maade førſt kan blive Storthinget fore-lagt efter dets Sammentræden. Stang gjør dette Tilbud under Forudſætning af, at Irgens frafalder ſin Tanke om at udtræde; thi i modſat Fald er det det førſte Skridt, ſom han maa tage, at underrette Kongen herom og forklare den indløbne Misforſtaaelſe. Jeg opkaſter det Spørgsmaal,

hvad man vil gjøre, hvis Kongen uden videre tiltræder Armee-Departementets Indstilling og befaler Propositionen forelagt Thinget. Stang mener, at dette vilde være ukonstitutionelt, og at Majoriteten isaafald maatte fratræde. Dette benegter Vogt Irgens opfordres til erklære, om han er tilfreds med Stangs Forslag og opgiver Tanken paa Udtræden; hertil vil han ej give bestemt Svar, men forbeholder sig at se det Brev, Stang har lovet at skrive til Statsministeren. I Statsraad den

27de Januar spørger jeg Stang, hvorledes det er gaaet med Irgens, hvortil han svarer: den Sag er endnu ikke endt, om den faar vi nok høre mere. Der diskuteres om en Ansøgning fra Haugesund, hvori Kongen bedes om at være tilstede ved Harald Haarfager-Festen eller sende en af sine Nærmeste i sit Sted, om at beordre en almindelig Kirkefest over hele Landet, om at sende Krigsskibe og Tropper derhen. Riddervold gjør Indvending mod Kirkefesten, men lover at komme med Indstilling om Sagen senere. Hellieſen antyder Nedsættelse af en almindelig Matrikel-Kommission for hele Landet og nævner som dem, han foreløbig har tænkt sig som Medlemmer: Amtmand Meinich, Direktør Dahl, Forstmester Mejdell, Agronom Smitt, Riisnæs, Skoledirektør Budde og Advokat Richter. Sagen udsættes, efterat flere Anmærkninger ere gjorte ved Forskjellige. Stang paapeger Aschehoug som den dygtigste man kan faa, men møder Modsigelse.

30te Januar. Hellieſen foredrager Udkast til en Indstilling om vor Sølvmynts Overgang til Guldmynt, foranlediget ved en Forestilling fra Danmark om, at de 3 skandinaviske Riger bør virke hertil i Forening. Diskussionen drejer sig om, hvorvidt der skal andrages paa en Myntkonference, eller om man skal udtale sig for et af Stormagternes Guldsystem. Hellieſen er mest stemt for det Sidste og udtaler sig for det tydske i afvigte December antagne med

Mark og Pfennig. Han befrygter, at Sverige vil holde paa det franſke, fordi dette Rige allerede har udmyntet 10-frcs. i Guld; men da vi have ſtørre Handelsforbindelſe med Tydſkland, mener han, at vi bør holde os til dette. Falſen antyder, at Sagen bør udſættes efter Brochs Tilbagekomſt, da han nylig har leveret en værdifuld Afhandling om Materien; men Helliesen modarbeider dette, fordi han frygter, at Broch vil rette ſig formeget efter det ſvenſke Syſtem og foreſlaa en Myntenhed, ſom ikke vil paſſe hverken til Tydſk eller Franſk. Stang opfordrer os til at møde paa Thorsdag for at modtage Deputation angaaende Storthingets Aabning, ſom forhaabentlig vil foregaa paa Fredag. Da dette imidlertid ej er ganſke beſtemt, kan han ej gjøre det ſædvanlige Middags-Gilde, da han paa en $^1/_2$ Dag ej engang kan blive færdig med Indbydelſer. Odelsthingets Beſlutning i Anledning af den Kongelige Reſolution, ſom fortolker og anvender Søfartslovens § 20 ſaaledes, at vore Søfolk erklæres pligtige til at afgive Forklaring om Forlis og andre Søulykker ved brittiſke Domſtole, vækker længere Diskuſſion. Falſen har en Indſtilling, ſom gaar ud paa at forſvare Regjeringens Beſlutning; men Vogt angriber denne, idet han paaſtaar, at Søfartslovens § 20 blot er deklaratoriſk, medens Regjeringen har betragtet den ſom obligatoriſk. Vi erkjende alle Spørgsmaalet for at være tvivlſomt; men ligeoverfor en udenlandſk Magt kan der ej være Tale om at gaa bort fra den engang vedtagne Fortolkning. Vogt inſiſterer paa, at Oplysning om Reſolutionens praktiſke Anvendelſe bør indhentes fra vor Conſul i London, og herimod kan vi Andre ej egentlig have noget at indvende. Sagen udſættes.

1ſte Februar. Til en Storthings-Deputation, ſom indfinder ſig i Statsraadet, meldes, at Storthinget imorgen vil blive aabnet. Stang forelæſer Breve fra Kierulf og Meldahl om Værnepligtsſagen, hvori udvikles Ønſkeligheden af, at Irgens's Forſlag iaar kan blive forelagt Storthinget.

Stang er irriteret og taler om hensynsløs Behandling, men møder ikke megen Sympathi. Han forelæser et vidtløftigt Svar til Kierulf, hvori er udviklet Betænkelighederne ved Armee-Departementets Forslag, navnlig ved Gjennemførelsen af den almindelige Værnepligt, i hvilke jeg ikke er enig. Irgens synes nu at have opgivet enhver Tanke om at udtræde og opponerer ej mod Stangs Bred; men denne sidste tager det dog tilbage, da han synes at føle, at det ej gjør den forventede Lykke. Vogt optager megen Tid med en Konsulatsag om Bemyndigelse for udenlandske Konsuler til at udstede midlertidige Nationalitets-Beviser for indkjøbte Skibe af norske Rhedere; han har saagodtsom alle imod sig og synes ligesom forsætlig at misforstaa os, som om vi ville have fælles Regler for norske og svenske Skibe, medens vi kun ville, at vor Konsul, naar først Casus er paa det rene, efter hvert Lands Love skal have lige udstrakt Myndighed for begge Riger. Deklamerer paany imod Hellieſens Approbation paa Kom.-Beslutninger, idag med Hensyn til Dispensation fra Bygningslovene.

2den Februar aabnes Storthinget af Stang. Falsen oplæser Beretningen om Rigets Tilstand efter Opnævnelse af Stang. Præsidenten, Kildal, bukker sig til begge Sider til sine Meddeputerede og taler om, at Aaret som Tusindaar efter Hafrsfjords-Slaget bør indeholde særlig Opfordring til at forene sig i Kjærlighed om at virke for Fædrelandet og for „Konge, Fædreland og Frihed". Han ender dog med den vanlige Formular, Gud bevare Kongen, Fædrelandet og Broderrigerne. Deputationen indfinder sig i Stiftsgaarden anført af Løberg, der kun meddeler, at Deputationen er udsendt af Storthinget for at komplimentere Regjeringen. Stang takker ligesaa kort, idet han beder Deputationen at frembære Regjeringens Tak for dens Komplimentering. Dagen derpaa kommer Telegram om, at Kongen i Statsraad samme Dag har paalagt den Norske Regjering at indkomme med Be-

tænkning i Realiteten om Værnepligtsloven, og om at Kongen har udnævnt Capt. Gran til Bataillons-Chef i Artilleriet istedetfor Capt. Angell, som af alle Vedkommende var indstillet. I Brev til Stang oplyses, at det er hans Alder af 60 Aar og ikke gode Helbred, som har gjort, at Kongen ej vil vælge ham. Stang er misnøid med Resolutionen om Værnepligtsloven, hvilken han befrygter vil lede til, at Kongen for at drive frem denne sin Kjepheſt, lader Storthinget sidde sammen, saalænge det vil. Kierulf og Broch have vidtløftig motiveret sit Bifald til den Kongelige Resolution, og Broch har yttret, at han gjerne her i Christiania vil deltage i Sagens fornyede Drøftelse. Dette falder ikke i Stangs Smag, som derfor vil, at Broch skal blive i Stockholm, indtil Irgens er færdig med sine militære Sager. Dette Spørgsmaal diskuteres yderligere i Mødet den

6te Februar, hvor jeg foreslaar, at man skal kløve Spørgsmaalet saaledes, at Broch udsætter sin Reise i 8 Dage eller til den 16de og Irgens sin til den 25de og Afleveringen af Departementerne finde Sted midt imellem, saa kan det ikke vække Opmærksomhed, at hver af os gaar ledig i 3 à 4 Dage. Dette foreslaaes i Telegram fra Irgens til Broch. Vogt foredrager Indstilling om Christiania-Drammens-Banens Forening med Drammen-Randsfjord-Banen; men da han ej har Kart med sig og ej er lokalkjendt, saa at han kan forklare Overgangen over Elven, udsættes Sagen til imorgen. Der berettes smaa Træk, som tyde hen paa, at Jaabæks Magt er brudt, og at Thinget vil blive manerligere, end vi have ventet. Navnlig har der været yttret, at Stormløb paa hele Regjeringen skal være opgivet; men man vil indskrænke sig til Indhug paa den Enkelte. Der fortælles, at Sverdrup havde foreslaaet fuldstændig at ignorere Kongens Meddelelse om Gjentagelse af uafgjorte Kongelige Propositioner ved at beslutte den henlagt, men at Kildal

skal have insisteret paa dens Oversendelse til Konstitutions-Komiteen.

Den 7de Februar afgjøres Overgangslinien over Dramselven. Den Krefting-Arntzenske Linie med 2 Overgange over Elven over Holmen vælges, trods at Ingeniør-Kom. og Jernbane-Direkt. egentlig har udtalt sig for den saakaldte Lohrelinie med en Overgang. Hellieſen andrager paa Aschehougs Entledigelse som Suppleant i Hypothekbankens Direktion og under Paaberaab af, at Loven intet indeholder om, at Kongen skal udnævne Suppleant, foreslaar han denne Myndighed overdraget Finants-Departementet, idet han erklærer det for sin Hensigt i hvert forekommende Tilfælde at beskikke en af Departementets Embedsmænd. Stang og Vogt modsætter sig dette. Sagen udsættes. Stang omtaler Medlemmer af Kommissionen til at udarbeide Lov og Resolution om Regnskabsvæsenet og omtaler Toldkasserer Aschehoug; Vogt har Betænkeligheder og forlanger Udsættelse. Vogt forelæser Svar til Advokat Schweigaard, hvori negtes at indgaa paa nogen Indrømmelse med Hensyn til hans Proces med Jernbanebestyrelsen; han foreslaar Schwartz til Medlem af Hovedbanens Bestyrelse; men det paavises, at saadant er imod Loven, der fordrer Folk her af Byen.

9de Februar bringer Hellieſen Haldor Schou i Forslag til Suppleant til Hypothekbank-Direktør; der gjøres især fra Stangs Side Indvendinger imod ham som den, der ikke har nok Ben i Næsen, især ligeoverfor Sverdrup. Heller ikke Vogt finder Smag i ham. Jeg udtaler den Formodning, at hans Optræden til Fordel for Sverdrup mere var Medfølelse med dennes ynkelige økonomiske Tilstand end politisk Beregning, og at Schou er en Mand af Karakter og Energi. Stang bringer paa Bane Spørgsmaalet om Statsraadernes Deltagelse i Stortingets Forhandlinger, som han forudsætter nu efter de aarlige Storthing og den Retning, vort offentlige Liv har taget, af det hele Statsraad opfattes

som nær sagt en Umulighed, ialfald naar der ikke ved Siden af Statsraaderne sættes Departementschefer, som kunde behandle og afgjøre Detailler. Han beder os imidlertid ikke at udtale os om vor Mening, før Sagen er afgjort i Thinget, for ikke at styrke den ved Opposition og udtaler den Mening, at den ikke bør forelægges Kongen før imod Thingets Slutning.

13de Februar møder Broch i Statsraadet; men han deltager ikke i Behandlingen af Generalstabsplanen, som gaar uden Forandringer i Texten, skjønt Irgens indgaar paa nogle Forandringer i Præmisserne. Hellieſen vil, at Generalstabs-Chefen skal underskrive alle Betænkninger og Erklæringer til Armee-Departementet, naar dettes Chef er kommanderende General; men han opgiver dette, paa Foreſtilling af Stang og Irgens, som minder om de Konflikter med Kongen, som dette tidligere har foranlediget. Derimod lover Irgens, at han skal tale med Kongen om, at Generalkommandoens Udtalelser i Befordringssager kan undlades i de af Hellieſen nævnte Tilfælde. Dagen efter kommer Broch op til mig og taler om Værnepligts-Sagens Behandling i Stockholm, hvor ilde det var, at Irgens ikke havde talt mere aabent om sin Stilling til Sagen, og Stangs stridige Forsøg paa at forpurre Sagen. Da jeg gjør opmærksom paa, at Stang altid har været imod Stillingsrettens Ophævelse og allerede i 1850 havde udtalt sig skarpt herimod og faaet Pluraliteten med sig, yttrer Broch: „Han faar vel lære at finde sig deri, ialfald for en Stund, indtil det Hele ramler. Kierulf er heller ingen Kastekjæp; han vil have god Greie for sig i alt“. Dagen derpaa tilsiges vi til Statsraadsmøde, hvor Stang i en exciteret Stemning meddeler os, at han vil gaa af. Han beretter i den Anledning, at Broch i Tirsdags har bragt ham den Hilsen fra Kongen, at han (Stang) kunde være glad, at Værnepligtssagen havde taget den Vending, hvorpaa Stang havde spurgt Broch, om det var Kongens Mening

hermed at vippe ham af Pinden, hvortil Broch havde svaret, at han ikke kunde svare for, hvad der havde været Kongens Mening, men at han ej havde opfattet den saaledes, da den var fremført, idet Broch tog Afsked, i Kierulfs og Meldahls Nærværelse. Stang antyder, at han vil skrive til Kongen, og Riddervold stemmer i med, at Stang bør forlange Forklaring over, hvad Kongen har ment; men heri ere vi andre paa ingen Maade enige. Han opfordrer nu hver især til at sige sin Mening, og vi ere alle samstemmige i, at det ingenlunde kan have været Kongens Mening, at dette skulde være en Opfordring til at aftræde, da han isaafald burde have talt tydeligere, og naar man nu opfordrede ham til at udtale sig herom, vilde han sandsynligvis ikke engang erindre, hvad han havde sagt. Kongen har formodentlig sigtet til, at Regjeringens Stilling ligeoverfor Storthinget vilde være bedre ved den Maade, hvorpaa Sagen nu blev taget, end om den skulde være bleven henlagt. Stang bemærker, at det, som især har ladet ham opfatte Hilsenen fra Kongen som en Opfordring om at aftræde, var Yttringer, som Capt. Dahll ved sin Hjemkomst fra Stockholm har ladet falde om, at Kongen vilde offre Ministeriet Stang, dersom det modarbeidede Værnepligtssagens Fremme; men hertil bemærker Broch, at herpaa bør ej bygges, da man ej ved sikkert, hvad Kongen har yttret til Dahll. Ved disse vore enstemmige Udtalelser erklærer Stang sig bevæget til at opgive Tanken paa at gjøre videre ved denne Sag, hvorpaa Riddervold yttrer, „vi have altsaa Fred — ialfald indtil videre", hvilket vist er et ominøst Ord.

16de Februar. Det besluttes imod Justits-Departementets Indstilling, at Laurvigs Byfoged-Embede skal beholde alle Auctions-Indtægterne; det er Vogt og Stang, som især driver Sagen. Hellieſen melder, at han har henvendt sig til Amtmand Meinich om at indtræde i Matrikel-Kommissionen for hele Landet, og at han ej har svaret ubetinget

Nej, men bedet sig fri; man enes om, at der ej kan reflekteres paa dette hans Ønske; han betragtes altsaa som Formand og skal kaldes herind for at konferere om de øvrige Medlemmer, hvortil nævnes Budde, Riisnæs, Richter, Mejdell, Seip og Smitt; Stang taler atter for Aschehoug, men vinder ej Gehør. Derpaa paabegyndes Irgens' store Skoleplan, ved hvilken Stang og Broch, som idag tager Sæde i Raadet, har en Del Anmærkninger, hvilke Broch med Udførlighed begrunder. Sagen udsættes. Broch erklærer sig lejlighedsvis for Tilhænger af Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger. Jeg fratræder samme Dag Marine-Departementet.

20de Februar foredrager Irgens sin store Skolesag, som gaar kun med en liden Forandring i Realiteten; blot nogle Tilføininger i Præmisserne gjøres efter Brochs og Stangs Forslag. Diskussionerne foranledige en heftig Scene fra Vogts Side, idet han — tvertimod Stang og Broch, som befrygte for lidet grundige Kundskaber i mathematiske Fag — forsvarer den Paastand, at vore Officierer ere for lidet praktiske, fordi de proppes saa altfor meget med theoretiske Kundskaber. Irgens paaviser, at hvis de ere for lidet praktiske, saa kommer det ikke af megen Theori, men af for liden Praktik og Øvelse, hvilket vist er sandt. Diskussionen om Besættelsen af en ny Jernbane-Direktion, hvortil Vogt foreslaar Christie, Mariboe og Knud Graah. Mariboe forkastes, fordi han hver Sommer reiser bort et Par Maaneder. Borgemester Jensen antages i hans Sted, skjønt Stang opponerer imod ham.

21de og 22de Februar samles vi til Extramøde for at gjennemgaa Værnepligtsloven. Den første § om Ophævelse af al Stillingsret gjør Hellieſen et Indkast [ved] for at lette Underofficierers Ansættelse, nemlig at Stilling frembeles skal være tilladt, naar man kan stille en Underofficier; men han faar intet synderligt Medhold, da det erkjendes kun

at være et Pengespørgsmaal. Mod § 8 om, at alle Værnepligtige skulle opexerceres i Linien, gjør Hellieſen og Stang Indſigelſer. Den Første paapeger, at man om nogle Aar vil faa ſaamange Værnepligtige, at man ej har Kadrer nok; dette erkjendes tildels af Irgens og bevæger ham til at gaa ind paa, at Bataillonernes Fredsſtyrke ſkal være den ſamme ſom Feltſtyrken, 720 Mand; men Hellieſen mener, at dette kun vil hjælpe for Øieblikket, da om 10 Aar ogſaa dette Tal vil viſe ſig utilſtrækkeligt til at optage alle Vaabendygtige. Hellieſen mener derfor, at man ſaar beholde Reſerven. Stangs Indvending gaar ud paa, at man vil faa en ſlettere Armé end den, vi have, og at intet andet Land end Danmark, altſaa ej engang Preusſen, anvender hele ſin Styrke af Vaabendygtige, hvortil jeg bemærker, at dog i Preusſen de Mandſkaber, der ikke indſættes i Linien, faa en Øvelſe af 98 Dage; herved faa vi Stang til at indgaa paa hele Styrkens Rekruteexercitie, men han forſvarer frembeles Delingen i Linie og Reſerve. Broch forſvarer med megen Iherdighed Armee-Departementets Lovforſlag og ſtøtter ſig iſær dertil, at Øvelſerne for Linien efter dette ej vil blive daarligere end forhen, og at meget mere øvede Folk end nu ville komme ind i Landeværnet, hvilket han tillægger ſtor Betydning, hvori jeg er enig med ham. Vogt indrømmer, at Forſlaget maaſke ej er det fuldkomneſte; men han beder taget i Betænkning, at de dygtige Militære, ſom have udarbejdet det, have anſeet det for et Fremſkridt og for det Bedſte, ſom efter Omſtændighederne kan ventes fremmet. Stang mener, at man ej bør tage Henſyn til Øjeblikkets Stemninger inden Storthinget, og at man desuden ingenlunde kan vente Majoritet for dette Forſlag, men at Ligheden vil blive taget til Indtægt og Øvelſerne indſtrænkede, hvortil jeg bemærker, at man iſaafald ej behøver at ſanktionere. Broch mener, at hvis man ſaar 90 Dages Øvelſe det første Aar, tror han, at Forſlaget burde

blive Lov, selv om de to følgende Aars Øvelse indskrænkes til 24 Dage. Sagen udsættes til imorgen.

23de Februar. Heller ikke i dette Møde tilendebringes den; men det kommer dog til en Votering, hvorved det viser sig, at Vogt, Falsen, Broch og jeg i Hovedsagen ere enige med Irgens, der har gjort en Modifikation i § 14 om, at Bataillonens Freds-Styrke betingelsesvis kan stige til 720, og nogle enkelte andre §§; men Hellieſen vil ingenlunde være med herpaa, og Stang og Riddervold erklærer sig at ville oppebie Hellieſens Fremstilling af hans Dissents, inden de erklære sig for ham eller Majoriteten. — Riddervold opkaster Spørgsmaal om, hvad han skal gjøre med en Begjæring fra Universitetet om at maatte anvende omtrent 500 Spd. til Prægning af en Guldmedaille i Anledning af Harald Haarfager-Festen, om Sagen skal afgjøres ved Kongelig Resolution eller Proposition skal fremsættes for Storthinget. Stang opkaster Spørgsmaal, om ikke Staten bør præge Medaillen, ligesom den gjorde ved Kroningsfesten; men dette frafaldes af ham selv, og man enes om at gaa til Storthinget, hvorfor især Vogt taler; jeg udtaler mig for Afgjørelse ved Resolution, især om man vil udsætte Afgjørelsen til ud paa Vaaren. Irgens er meget klein, saa at jeg foredrager hans Sager.

27de Februar afgjøres endelig Værnepligtssagen; efterat Hellieſen har oplæst sit meget velskrevne Votum, hvorved dog er adskilligt at bemærke, da hans statistiske Data neppe ere ganske paalidelige, — og Stang har holdt et veltalende Foredrag, bliver dog Resultatet som anført i forrige Møde, at de 4 yngste og jeg tiltræder Departementets Indstilling med et noget modificeret Lovudkast, medens Riddervold og Stang i det væsentlige henholde sig til Hellieſens Foredrag. Irgens anmelder derefter, at han imorgen afreiser til Stockholm, og jeg, at jeg idag overtager Armee-Departementet. Riddervold foredrager sin Medaille-Sag til Stor-

thinget. Vogt udbeder sig Raadets Mening, om Departementet bør indvilge eller anbefale indvilget et Andragende fra [en] mægtig Russer om i stor Stil at faa udvist Grund til Guldvaskning i Tana og Karasjok; han udtaler sig selv for Afslag, uagtet Amtmanden og Dahll har anbefalet Sagen. Vi ere enige med ham i, at saadan Indrømmelse vilde være betænkelig.

Den 29de Februar samles Vogt, Falsen og jeg hos Broch for at høre hans Votum, hvilket jeg tiltræder; Vogt og Falsen tiltræde det ogsaa, men med noget forandrede Præmisser. Først i Statsraadet den

1ste Marts oplæser Stang sit, der er en Gjengivelse af, hvad han i forrige Møde mundtlig yttrede; den følgende Dag underskrives Indstillingen. Jeg foredrager Indstilling om Oberst Grimsgaards Udnævnelse til Chef for Generalstaben efter den nye Plan, som i Løverdags er bifaldt af Kongen; han indstilles saaledes ej til General. Vogt synes, det er underligt, at en saa vigtig Udnævnelse skal afgjøres uden Diskussion; men han søger forgjæves at finde Hager ved Indstillingen.

5te Marts. Riddervold indstiller Hatfjelddalens Kommune til en Understøttelse til dets Skolevæsen og nævner dets totale Mangel paa Kundskaber. Det bemærkes af nogen Anden, at det er den eneste Kommune, som fuldt har tiltraadt Jaabæks No. 33, hvortil Riddervold bemærker, at det har den gjort i uskyldig Uvidenhed. — Stang diskuterer Medlemmerne af en Kommission angaaende Regnskabers Aflæggelse og Revision m. m. og foreslaar Toldkasserer Aschehoug, Bureauchef Lassen og Expeditionssekretær Malling; i hans Sted bringes Foged Owren paa Bane. Sagen udsættes. Vogt indstiller Professor Christie, Borgemester Jensen og Kjøbmand Graah og lader forstaa, at Kongen vil have Oberstlieutenant Hjorth, men at han ikke herpaa har kunnet indlade sig. Falsen omtaler en Artikel i Generalchirurg

Heibergs nye Tidsskrift, hvori Justits-Departementet beskyldes for at have myrdet flere Mennesker, end der er bleven henrettet. Stang udbeder sig vor Formening om, hvorvidt han skal berøre for Kongen Provst Dietrichsons Denunciation af Bjørnstjerne Bjørnsons rasende Tale i Gausdal, hvori han har udbredt sig over vor og alle regjerende Fyrsters Ubueligbed, og hvori han har yttret, at det ej er Kongen, men Stang, som regjerer Norge. Vi ere enige med ham i, at han ej bør nævne dette, ialfald naar man ej har seet Bjørnsons Svar.

8de Marts. Riddervold foredrager Indstilling om, at det skal tilkjendegives Sognepræsten i Østre Moland, Dietrichson, at det ansees utilbørligt for Alteret under Kommunionen at drikke Levninger af Naademidlerne, hvorover Menigheden har klaget, og som Dietrichson har erklæret ej at ville undlade, idet han støtter sig til en Udtalelse af gamle Pontoppidan, som rigtignok slet ikke berører, at det skal ske i Menighedens Nærværelse. Der strides mellem Stang og Vogt paa den ene og Hellieſen og mig paa den anden Side, om Udtalelsen bør være almindelig, som vi sidste paastaa, eller specielt rettet mod Dietrichson, som Kirke-Departementet har indstillet. Broch, som er besvogret med Præsten, yttrer, efterat Sagen er afgjort, at han er tilbøjelig til at tro, at det ikke er alene for at yppe Strid med sine Foresatte, men ogsaa en vis grundtvigianſk Helden til papistisk Ritus, som har bevæget Svogeren til denne Trods. Under Raadet faa vi Melding om, at Jaabæk atter er ude med et Plebiscit angaaende Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger, men kun har faaet 18 Stemmer med sig. Debatterne om Hovedsagen tilendebringes først den

9de Marts Kl. 11½ Aften. Forandringen er antagen med 80 mod 29 Stemmer. — I næste Møde den

12te Marts overbringes Beslutningen til Regjeringen. Stang yttrer i den Anledning, at han nu, efterat Sagen

er afgjort, vil bringe paa Bane en Sag, som længe har trykket ham, nemlig at Kongen under sin Nærværelse her i November havde udtalt sin Mening om denne Grundlovs-Forandring, hvorom Stang hidtil ej har villet tale, forat den ej, om den kom ud, skulde have Indflydelse paa Sagens Afgjørelse i Storthinget. Vogt yttrer strax, at det er bedst, at Stang fremdeles tier, hvilket ogsaa synes at være Helliesens Mening. Stang foreslaar at spørge Kongen, om han ønsker, at hans Mening skal tilkjendegives Raadet. Hertil svarer Falsen og jeg, at det dog maa være det Sidste, der bør gjøres, og at man ikke skjønner, at Kongens Udtalelse bør holdes hemmelig for Statsraadet i denne Sag mere end i andre, hvor Taushed ej er forlangt. Stang meddeler da, at Kongen havde yttret, at saalænge man ej indfører Tokammer-Systemet og Ret for ham til at opløse Storthinget, kunde han ej give sit Minde til denne Forandring. Jeg er naturligvis meget tilfreds med denne Udtalelse. Helliesen foreslaar at fremsætte en Proposition om Eftergivelse af en Fordring hos en falleret Kjøbmand i Bergen, hvorimod jeg protesterer paa det bestemteste. Vogt foreslaar til Medlemmer af Direktionen for Opmaalingen Professor Guldberg, Oberst Grimsgaard og Fyrdirektør Diriks, hvilket ej dækker videre Opposition; til Medlem af Tilsynskomiteen for Maal og Vægt foreslaar han Fearnley istedetfor Hansteen, hvorom vi paastaa at han maa indkomme med Indstilling.

Den 14de Marts samles vi i Festvaaningen (da vort almindelige Lokale benyttes til Ballet iaften) for at modtage en Storthings-Deputation med 4 Smaalove. I Mødet oplæser Stang et Brev fra Kierulf, hvori meddeles, at Udnævnelsen af en ny Jernbane-Direktør er udsat, idet Kongen blev smækvred over, at Oberstlieutenant Hjorth ikke er bragt i Forslag, uagtet „jeg har forlangt det". Vogt bemærker i den Anledning, at han ikke kan forandre sin Indstilling, da han reflekterer, at det Hele gaar itu, hvis han indsætter Hjorth

i nogen Andens Sted; men han har tænkt, at Kongen maaske kunde blidgjøres ved at stilles i Udsigt en Ansættelse for Hjorth ved Drammens-Banen, som til Høsten bliver færdig, uagtet Pihl ogsaa vil modarbeide saadant, da han som rimeligt vil have sine Ingeniører befordrede. Stang meddeler ogsaa, at Kierulfs Dissents har foranlediget, at den nye militære Skoleplan er revet istykker, og at det er paalagt Armee-Departementet at indkomme med en ny Plan for Krigsskolen. Af en af Deputationens Medlemmer hører vi, at det efter et Par Timers Debat er afgjort, at Diskussionerne om at søge Forlængelse skal føres for aabne Døre, hvilket Vogt mener vil lede til, at ingen bestemt Dag bliver nævnt, og at navnlig Sverdrups Forslag om at søge Forlængelse til sidste Halvdel af Mai ikke vil gaa igjennem. Denne Forudsætning viser sig ogsaa at holde Stik; paa Ballet om Aftenen yttrer Løvenskiold, at K. Motzfeldt i denne Sag har optraadt langt mere ilsk og fiendtlig mod Regjeringen end Sverdrup, som idag har taget det moderate Parti. I Mødet den

15de Marts overbringes Storthingets Prolongations-Begjæring, og det vedtages med det samme, at man skal indstille efter Aftalen med Kongen i November sidstleden og yttre, at man ikke forudsætter, at det er Hs. Majsts. Ønske, ligesom det ej vilde være hensigtsmæssigt, at den af Storthinget berørte Værnepligtslov skal foranledige nogen yderligere Forlængelse af Storthingets Samvær. Efterat Deputationen er gaaet, fortsætter Vogt sin afbrudte Meddelelse om Brevvexlingen imellem Exc. Kierulf og ham angaaende Oberstlieutenant Hjorths Ansættelse i Jernbanedirektionen. Vogts Svar er skarpt og godt skrevet; han svarer endog undvigende paa Opfordringen fra Kierulf om at give Tilsagn om senere Ansættelse for Hjorth ved Christiania-Drammens-Banen. Han paapeger, at han ikke nu kan indkomme med nogen Kontinuations-Indstilling uden at oprive den Forbin-

delse, som de 3 foreslaaede Mænd have stillet sig i til hverandre, og at Hs. Majestæt, hvis han vedbliver sit Ønske om at nævne Hjorth, maa befale hele Sagen optagen fra nyt; Vogt oplæser en Tirade om Hjorth, at han vel, som Kongen har sagt, har en kraftig Villie, forsaavidt som han vil bringe Andre til at underordne sig hans Villie, men ikke forsaavidt som han forstaar at underordne sig Andres Mening, naar saadant kan være til Sagens Tarv. Dette Sidste, som vel er myntet paa Hs. Majestæt, siger han selv, han vil udelade. Spørgsmaalet om Ekers Kald med dets 12 000 Indvaanere skal besættes, forinden en Deling efter Kommunens Ønske har fundet Sted, eller om en saadan først skal iværksættes. Ridervold kjæmper drabelig for at kunne beholde nogle gode Kald; han faar Falsen, Hellieſen og Broch med sig, og Vogt, Stang og jeg, som have forfægtet den modsatte Mening, give efter for Flerheden. Stang indstiller Toldkasserer Aschehoug, Bureauchef Holm og Foged Owren til Medlemmer af sin Regnskabs-Kommission. I Mødet den

29de Marts diskuteres foreløbig Indstilling om Prolongation; men da Ridervold er syg og Broch er bortreist, besluttes Sagen udsat til imorgen. Falsen har den 20de Sagen renskrevet efter, som den igaar blev vedtagen; men de to igaar Fraværende insistere paa nogle Forandringer i Redaktionen, saa at Indstillingen renskrives paany under vor Nærværelse i Raadet. Vogt oplæser Telegram fra Exc. Kierulf om den Hjorthske Affære, hvori forespørges, om der er passeret noget skriftligt imellem Kongen og Vogt, hvorpaa Vogt svarer benegtende. Vogt oplyser, at det for ham er yttret, at hvis Hjorth udnævnes til Medlem af Jernbane-Direktionen, vil ingen af de 3 designerede modtage Ansættelse.

22de Marts. Vogt kommer med en Indstilling om Bevilgning af 2400 Spd. til fortsatte Boringer paa Andøen efter Stenkul; der oplyses deri, at der i Vinter er paabegyndt det 3die Borhul, da der var kommen en Jernstang

ned i det 2det. Broch og jeg opkaſte det Spørgsmaal, om det virkelig kan lønne ſig paa offentlig Bekoſtning at fortſætte disſe Underſøgelſer, der allerede have ſlugt ſaa store Summer, og ſom neppe kunne tænkes drevne for offentlig Regning, da der udfordres en Havn, ſom er kalkuleret til omkring 50 000 Spd.; herom ſtrides; jeg foreſlaar, at Sagen ſkal udſtaa til næſte Aar. Reſultatet bliver, at Bergmeſter Dahll ſkal kaldes ind til yderligere Konference. Vogt meddeler, at der med Henſyn til Opſyn ved Vaarſildfiſkeriet maa gjøres et forandret Overſlag, og ſpørger, om der ogſaa herom ſkal fremſættes Kongelig Propoſition. Efter temmelig heftige Diskuſſioner komme vi til det Reſultat, at der, naar der er Tale om Forandringer eller Tillæg til tidligere fremſatte Kongelige Propoſitioner, kan gaa[es] ind med en almindelig Indſtilling og concludere[s] med, at Afſkrift deraf ſkal tilſtilles Storthinget. Dagen derpaa, ſom er Helligdag i Sverige, indløber Telegram om, at Prolongationsſagen er afgjort efter Regjeringens Indſtilling, hvilket kan meddeles Mandag, da der uagtet Dimmelugen holdes Møder i Thinget de to første Dage. I et privat Brev melder Kierulf, at han haaber, den nye Jernbane-Direktion vil blive udnævnt paa Mandag, hvorefter han reiſer hid for at blive her til henimod Midten af April. Jernbane-Direktionen udnævnes den 25de Marts. I Mødet den

26de Marts fortſættes Diskuſſionen om Bevilgning til Boring i Stenkulsleiet paa Andøen. Sagen udſættes. Helliesen melder, at han nu har konfereret med Amtmand Meinich, og at han med ham er bleven enig om følgende Medlemmer foruden Amtmanden: Budde, Mejdell, Svanøe, Richter, Seip og A. Sørensſen. Falſen ſpørger, om han bør anvende en Bevilgning, ſom Budgetkomiteen har glemt, men ſom Formanden Kildal omtaler under Forhandlingerne, uden at dog formelig Beſlutning derom fattes af Storthinget. Falſen mener Nej; men alle vi andre mener, at denne Be-

handlingsmaade for Justits-Departementets Vedkommende maa være tilstrækkelig, uagtet den vidner om Hr. Kildals Slarveri.

Den 2den April foredrager Vogt nok en Indstilling om en Kongelig Proposition om Bevilgning af Penge til Veianlæg paa Karmøen paa Grund af Trang i Distriktet efter det nu mislykkede Vaarsildefiske. Ogsaa her gjør Broch og jeg Indsigelse, baade fordi vi anse dette Brud paa Princippet med Hensyn til Sagers Indbringelse saa langt ud i Sessionen betænkelig, og fordi der paa Vejbudgettet er opført 2 à 3 andre Vejanlæg der i Nærheden, og endelig fordi vi betvivle, at der er nogen særdeles Nød. Vogt mener, at han ej kan have sin Samvittighed frelst, medmindre Propositionen fremsættes, og han faar heri Medhold af de øvrige. Til den følgende

3die April berammet Møde, hvori jeg uden Dissents foredrager Indstilling om Besættelse af 2 Oberstlieutenant-Poster i Generalstaben med With og Dahll, hvorom der inden Militære har været stor Strid; herom har ogsaa været vexlet Telegrammer og Breve imellem Irgens og mig, som dog ikke have angaaet disse Mænd, men om hvorvidt den 3die ledige Plads med det samme skulde besættes, hvilket Kongen har givet sit Minde til, men General Fleischer og jeg bestridt. Vogt foredrager endelig sin Sag om Bevilgning af 2400 til fortsatte Boringer paa Andøen, hvorom han nu har konfereret med Bergmester Dahll, der har fremstillet Stenkulsleierne som meget lovende og Undladelsen af at exploitere dem yderligere som uforsvarlig. Derefter paabegyndes Diskussionerne om Sanktion af Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger, som aabnes af Falsen, der giver en historisk Recit af Sagen og derefter udvikler, hvad der kan tale for og imod; han synes afgjort at helde til den Mening, at Sanktion nu bør negtes, men Justits-Departementet gives Paalæg om at tage Sagen un-

der Overveielse og fremsætte Proposition senere om Samme med eller uden andre i Forbindelse dermed staaende Forandringer i Grundloven. Vogt udtaler sig med større Bestemthed for Negtelse af Sanktion og fremhæver med Styrke, at denne Forandring i Grundloven drager en væsentlig Forandring i en Mængde offentlige Forhold, navnlig med Hensyn til Departements-Styrelsen, efter sig. Broch udtaler sig med fuldkommen Bestemthed for Sanktion; han dvæler især ved det uholdbare i Sagernes nærværende Stilling for de Departementer, der have Forsvarsvæsenet, og som intet kunne udrette, naar Thinget negter de extraordinære Bevilgninger til Materiellets Forbedringer. Han erklærer, at han ej vil finde sig i at være blot og bar Sekretær for Storthingets Militærkomite eller lade sig berolige ved, at Thinget intet vil foretage til Rigets Forsvar; han lader hermed forstaa, at han vil aftræde, dersom Storthinget i de væsentligste Punkter ej gaar ind paa hans Reformer og Forslag. Han udvikler, hvorledes de Forandringer i Grundloven, som man har nævnt i Forbindelse med den nu besluttede, ere af liden Betydning: saasom Opløsningsretten, eller uigjennemførlige saasom Dannelsen af et Førstekammer, fordi vi dertil mangle Elementer. Helliesen oplyser, at han tidligere har været for denne Grundlovs-Forandring, men nu har faaet store Tvivl, og er mest tilbøjelig til at stemme derimod. Jeg anfører i Korthed, at jeg stedse har været imod Forandringen, som jeg betragter som et Brud paa Grundlovens Magtfordeling; jeg kan derfor ikke nu tilraade Sanktion, anser ikke de paapegede Kauteler, nemlig Dannelsen af et 1ste Kammer for nogen Umulighed. Riddervold yttrer, at han ogsaa tidligere har været stemt for Forandringen, men er ved de nærværende agiterede Stemninger og Partier inden Thinget bleven ganske overbevist om det Utilraadelige i at tilraade Sanktion. Stang holder et glimrende Foredrag imod Sanktion, paaviser sin tidligere Stilling til Sagen, de

forandrede Forhold, som ere indtraadte i vort politiske Liv, siden han i 1860 holdt sin Forsvarstale for Sagen, hvorledes Partivæsenet, som da for første Gang gjorde Miner til at danne sig, da blev kvalt i Fødselen, men senere har taget Fart for i 1868—69 at optræde i fuld Blomstring, hvorledes Regjeringens og Kongens Magt vilde svækkes og Storthings-Majoriteten blive den ene styrende. Han udvikler udførligen Betydningen af Opløsningsretten og Muligheden af at danne et første Kammer, paapeger, at man for at indgaa paa Reformen maatte have Forlængelsen af Storthingets Samlingstid slaaet grundlovsmæssig fast, Statsraadernes Pensionsret ligeledes, Ophævelse af Statholderposten og en Ministers Udnævnelse, muligens ogsaa Statsraadernes Valgbarhed til Thinget. Han taler i $1^1/_2$ Time og høres paa med almindelig Tilfredshed. Nyt Møde paa Lørdag vedtages. Exc. Kierulf er tilstede.

5te April. Helliesens Indstilling om Besættelsen af Lofotens Foged-Embede med Fuldmægtig Dahl i Kirke-Departementet vækker adskillig Strid. Riddervold taler som sædvanlig mod sin egen Mand, som vi antage, fordi han ej vil miste ham. Vogt taler meget ivrig for Sagfører Mejdell og erklærer at ville dissentere. Riddervold foredrager Indstilling om en Strid imellem Præst Hesselberg (Søn af Agersbak-Præsten) og Christiansands Stiftsdirektion og Skoleinspektør samt Skolelærer Taraldsen angaaende Forstaaelsen af det 8de Bud. Vogt, som har været Medlem af Stiftsdirektionen og derfor egentlig ej skulde deltage i Sagen, optræder med megen Heftighed imod Indstillingen, fordi Kirke-Departementet paa et Sted har udtalt sig misbilligende om Stiftsdirektionen. Vi ere enige med Vogt i, at Riddervold bør lade udgaa denne Tirade, især efterat Vogt har oplyst os om, at Sagen egentlig gaar ud paa at komme den gamle Hædersmand v. d. Lippe tillivs. Diskussionen giver iøvrigt Anledning til en meget morsom Katekisation, idet Ridder-

vold docerer, at hele Moralloven indeholdes i de 10 Bud, og at der ikke gives nogen Synd eller noget urigtigt, som ikke kan indbringes derunder, hvilket giver Hellieſen Anledning til at ſpørge, under hvilket Bud hører da Drukkenſkab, — under 6te, ſvarer Riddervold. — end om en Kopiſt kommer forſent i Departementet? under 7de, ſvarer Riddervold, — end Feighed eller Rømning af en Soldat? Under 4de. Dette gaar Slag i Slag. Storthingets Dagen forud fattede Beſlutning om, at Deling af Præſtekald ſkal forelægges Stortinget, bringes paa Bane iblandt Andre af Vogt; Riddervold bemærker, at det formentlig ej ſkal gaa ſaa fort med Gjennemførelſen af denne Indtrængen paa Regjeringens Gebet; lad dem først beſlutte, at ogſaa Jordemoder-Diſtrikternes Deling ſkal forelægges Thinget!

Den 6te April fortſættes Diskuſſionen om Statsraadernes Deltagelſe i Storthingets Forhandlinger. Statsminiſter Kierulf beretter, at Kongen i ſit ſidſte Møde med ham har bedet ham at meddele Stang, at Majeſtæten ikke troede for Tiden at kunne ſanktionere Beſlutningen, at Kongen havde ſpurgt Kierulf om hans Mening, og at han da havde udtalt, at han var tvivlſom om Sagen, men meſt heldede til den Mening, at Reformen ej burde antages uden i Forbindelſe med andre Forandringer i Forfatningen, ſom kunde danne Kauteler imod Misbrug; ſom ſaadanne havde Kierulf nævnt Opløsningsret, Dannelſe af 1ſte-Kammer, ſom ialfald maatte kunne gjennemføres ved et ſærſkilt Valg af ældre Folk (med ſtørre Cenſus) og længere Funktionstid, og endelig havde Kierulf ogſaa nævnt Oprettelſe af et Statsminiſter-Embede her og Ophævelſe af Statholder-Poſten. Derefter udtaler ſamtlige ſig paany, begyndende med Falſen, ſom nu erklærer ſig meſt tilbøjelig til at tilraade Sanktion; han mener, at den nærværende Tid er gunſtig, da Statsraaderne af et ſtort Parti vil blive modtagne ſom en Støtte og ſom et Samlingspunkt; at det ej kan nytte at vente paa andre Forandringer i Grundloven, da man aldrig faar dem drevne

igjennem; at han har talt med et ældre vel anseet Storthings-Medlem, som har erklæret, at Reformen vilde blive vel anseet af de Meningsberettigede og være til Regjeringens Styrkelse (Navnet nævnes ej, men jeg gjætter paa Sorenskriver Kildal). Alle vi andre vedblive vor Mening. Broch udtaler sig med samme Udførlighed som i Onsdags, taler meget godt i det hele, men ser Tingene fra et Lys helt forskjelligt fra Kollegernes. Han ymter om, at han vil gaa af, hvis Sanktion negtes, hvilket Stang og jeg erklære for højst beklagelsesværdigt. Stang oplyser, at forsaavidt han oftere har hentydet til, at Chefen for Armee-Departementet maa være af samme Anskuelse som han om Nødvendigheden af denne Reform, saa er det en Kjendsgjerning, at Irgens bestemt har udtalt sig i afvigende Retning, uagtet han havde modtaget Brev fra Broch om hans Opfatning af Sagen. Stang imødegaar skarpt Falsen og spørger, om det er Grund for Regjeringen til ikke at bringe de øvrige paapegede beskyttende Forandringer i Grundloven paa Bane, som man erkjender gavnlige for Fædrelandet, at de ville møde Modstand i Storthinget. Falsen replicerer og synes derved at være kommen tilbage til sit første Udgangspunkt og antyder, at han vil forsøge paa at udarbeide en Indstilling i den Retning. Det berøres, at der allerede paa forrige Thing blev fremsat et nu hvilende nyt Forslag om Statsraadernes Deltagelse i Storthinget, saa at Sagen om 2 Aar kan blive Gjenstand for fornyet Beslutning, hvilket maa formindske Betænkelighederne ved nu at fraraade Sanktion.

9de April. Stang anmelder, at han fra Udenrigs-Departementet har faaet som Chef for Revisions-Departementet oversendt fuldstændigt Regnskab for Minister-Kassen, bilagt med de originale Anvisninger og Kvitteringer — hidtil har man kun faaet Afskrift af Regnskabet uden Bilag — og mener, at nu faar man efter Opfordring gjennemgaa Regnskabet, der 1ste Juni skal tilstilles den svenske Kammerret.

Det vedtages, at Sagen skal tilstilles Indre-Departementet, som tidligere har gjennemgaaet Konsulat-Regnskaberne. Et Spørgsmaal fra Kirke-Departementet, om Fredrikstad Skole efter Kommunens og Bestyrelsens Begjæring skal underlægges Kirke-Departementets Overbestyrelse eller henvises til Kommunens Bestyrelse, vækker langvarige Debatter, idet Stang, Riddervold, Hellieſen og jeg mene, at det er fuldt forsvarligt at underlægge Sagen Kirke-Departementets Overbestyrelse, da denne Skole stedse har staaet i en fra de almindelige kommunale Skoler forskjellig Stilling, medens Broch, Falsen og Vogt forsvare den modsatte Anskuelse. Sagen udsættes. Riddervold foredrager Afskeds-Ansøgning fra Præst Gunnerus og forhører, om vi ere enige med ham i at tilstaa ham Pension; han foreslaar 350 Spd. Strid om det skal være Pension eller Vartpenge og om Udtrykkene i Indstillingen. Sagen udsættes til næste Møde den

12te April, hvori Gunnerus indstilles til Pension. Sagen om Fredrikstad Skole diskuteres atter i et Par Timer uden at blive afsluttet. Indstilling fra Indre-Departementet om, at lønnede Viceconsuler og Consulatsekretærer skulle ansættes paa samme Maade som virkelige Consuler, vækker adskillig Diskussion. Falsen opkaster Tvivl, om de isaafald ere afsættelige, saaſom Grundloven blot nævner Consuler; men denne Tvivl deles ej af nogen anden.

16de April. Med en liden uvæsentlig Forandring faar Riddervold sin Indstilling om Fredrikstad Skole til at gaa uden Dissents. Hellieſen opkaster Spørgsmaal om, hvorvidt Storthingets Beslutning om, at Toldkasserer-Forretningernes Udførelse i Farsund skal aflønnes med 150, skal befales tagen tilfølge, da den Overtoldbetjent, som af Kongen er beskikket til at udføre dem, er tilsagt 200 Spd. af den besparede Kasserer-Gage og der i Indstillingen herom er antydet, at ialfald den nuværende Indehaver maatte beholde denne Løn, medens denne Sætnings Rigtighed er be-

ſtridt af Storthingets Toldkomite. Hellieſen er ſom ſædvanlig meget ivrig; men da han har Alle imod ſig, ſynes han at ville give efter. En Kongelig Propoſition om Norges Andel af Dronning Louiſes Begravelſes-Udgifter vækker ogſaa Strid, da Flerheden mener, at Sagen ganſke vel kan udſtaa til næſte Storthing; Hellieſen er imidlertid paaſtaaelig, og da Diſſents her er udenfor Kvæſtion, gaar Sagen. Lov-Beſlutning om ſportulerende Embedsmænds Aflønning overbringes, og det vedtages, at Spørgsmaalet om Sanktion maa udſtaa, indtil Lønnings-Spørgsmaalet er afgjort af Storthinget. Vogt forelæſer Brev fra Sverdrup om, hvorvidt en Jernbane-Komiteen tilſtillet af Capt. Segelcke og Krag udarbeidet Sammenligning imellem Røros- og Kvikne-Linien er at betragte ſom officiel eller ej, og at han har ſvaret, at den er at betragte paa ſamme Maade ſom andre ſenere erhvervede Oplysninger, der overſendes Komiteerne. Vogt oplyſer, at det er Sverdrup, ſom har formaaet Krag til at udarbeide denne Sammenſtilling, men da den gaar i en anden Retning, end Sverdrup havde ventet, er han misnøid med ſamme.

19de April. Stang vækker Spørgsmaal om for Eftertiden at undlade Throntale ved Storthingets Slutning; men man mener, at derom ej nu kan blive Tale, og at man bør overlade til Kongen at gribe Initiativet. En Indſtilling om Byggelaan til en Præſt foranlediger et Angreb fra Vogt paa Riddervold, fordi der ſavnes ordentligt Overſlag og Beſtemmelſe om formeligt Skjøn, naar Arbeidet er færdigt. Riddervold anmelder Klage fra Tromsø Biſkop over, at Karaſuando-Lapperne ved deres fanatiſke Læſeri m. m. opvigler vore Lapper. Vi henſtille til ham at raade Biſpen til at brevveksle i Fortrolighed med den ſvenſke Biſp. Riddervold melder om Udtrædelſer af Statskirken i Maſſe i Ramnæs, Højjord og flere Sogne. Vogt beretter, at han agter at indſtille Rigsarchivar Birkeland til Borgemeſter i

Christiansand fremfor Expeditionssecretær Lehmann; heri erklære Broch, Hellieſen, Stang og jeg os enige, medens Riddervold fremhæver Lehmanns Fortjeneſter. Falſen er ubeſtemt. Diskuſſioner om Reviſion af Udenrigs-Diplomati- og Conſulat-Regnſkaber. Vogt mener, at ialfald de ſidſte, forſaavidt angaar Indtægter af den norſke Skibsfart, bør revideres af Indre-Departementet og decideres af Kammerretten i Stockholm. Herimod gjøre vi Andre Indſigelſer. Sagen udſættes.

23de April. Mødet optages helt af Falſens Foredrag om Ikke-Sanktion af Beſlutningen om Statsraadernes Deltagelſe i Storthingets Forhandlinger. Indſtillingen gaar ud paa, at der ved Siden af Ikke-Sanktion bør gives Regjeringen Paalæg om inden 1874 Aars Storthing at udtale ſig om, hvorvidt Kongelig Propoſition bør fremſættes med eller uden Forbindelſe med andre Forandringer i Grundloven; ſom ſaadanne nævnes grundlovsmæssig Begrændsning af Storthingets Sammøer, muligens Opløsningsret og Forandringer i Valgbarheds-Reglerne, ſaa at Statsraader kunne blive Medlemmer af Storthinget; Tanken paa et Tokammer-Syſtem eller nogen forandret Valgmaade af Lagthinget anſer han derimod for Tiden for unyttig og ugjørlig. Vogt, Hellieſen, jeg og Stang ſlutte os i det væſentlige til Indſtillingen, Stang med Forbehold af at udtale en anden Opfatning af Sagens 2det Punkt. Broch vedbliver ſin Diſſents og oplæſer et udførligt diſſenterende Votum, hvori er indtaget, hvad Stang dels i 1833 og dels 1860 har udtalt til Forſvar for den nu fattede Beſlutning. Han udtaler ſig tillige om ſin Opfatning af en Statsraads Stilling og anſer det nødvendigt, forat denne kan fyldeſtgjøres, at han kan vinde Indgang for ſine Forbedringer og Reformer i den Adminiſtration, han har under ſig, og da han under Tingenes nuværende Tilſtand ikke kan udrette, hvad han anſer for det Rette, begjærer han gjentagende ſin Afſked. Riddervold

slutter sig nu — til vor store Forundring — væsentlig til Broch, men vil dog give eget Votum. Stang og Hellieſen søger uden Virkning at formaa Broch til ikke at gjøre Sagen til et Kabinets-Spørgsmaal, og Stangs Erklæring om, at han vil udtræde, hvis Beslutningen sanktioneres. [sic!] Vi søge at overbevise ham om det lidet passende i at udtale sin Bestemmelse om at udtræde i sit Votum, og han lover at tage dette Spørgsmaal under Overveielse. Til Slutning oplyser Broch, at Irgens vil slutte sig til ham i denne Sag. Kl. 10 den

24de April samles vi 5, som udgjøre Majoriteten, hos Stang for at høre, hvorledes han har tænkt at indrette sit Votum; han yttrer, at han er mest tilbøjelig til at tilraade, at Kongen skal give bestemt Paalæg om Sagens Gjenoptagelse som Kongelig Proposition paa Storthinget i 1874 i Forbindelse med visse bestemte Grundlovs-Forandringer. Herimod opponerer især Vogt, som mener, at Justits-Departementets ubestemte Paalæg er bedre; vi indbydes til at samles hos Stang imorgen, forinden Sagen kommer til endelig Behandling. I det almindelige Statsraad opstaar der livlig Diskussion om den Hesselbergske Sag om det 8de Bud. Riddervold har udslettet noget, som har været imod Biskop og Skoledirektør; men vi Andre er ikke hermed tilfredse, idet Hellieſen forfatter en yderst skarp Dissents, som han truer med at tilføre Indstillingen. Jeg ønsker ikke en saadan Dissents og søger at bringe Riddervold til yderligere at bortskjære af sin Indstilling; men dette misforstaaes af Vogt, som er meget nærgaaende mod mig. Sagen udsættes.

25de April samles vi 5 atter med Stang, som meddeler os, at han har formaact Broch til at udslette sin Afskeds-Begjæring af sit dissenterende Votum, og Riddervold til kun i Præmisserne at erklære sig enig med Broch, medens han i selve Indstillingen slutter sig til Majoriteten. Stang har derfor opgivet sin Tanke at imødegaa Broch og vil slutte sig

til Juſtits-Departementets Indſtilling, da Vogt har nedſkrevet en ſaadan Imødegaaelſe; denne oplæſer nu Vogt, og vi finde den Alle udmærket, hvad den politiſke Del angaar; men hans Skildring af, hvorledes Forholdene vilde ſtille ſig i adminiſtrativ Henſeende ved Forandringens Gjennemførelſe, navnlig ligeoverfor Indre-Departementet, finder jeg meget utreret, hvorfor heller ikke vi andre udtrykkelig ſlutte os til Vogts Fremſtilling, men ſimpelthen til Juſtits-Departementets. Stang har nedſkrevet et Votum om Nødvendigheden af at ſlaa faſt Grundlovens Beſtemmelſe om Storthingets Samlingstid, inden Forandringen gjennemføres; men den er noget mat imod, hvad Stang før har udtalt, hvorfor vi antyde, at det vilde være bedre, at Falſen benyttede endel deraf i ſin Indſtilling, hvilket baade Stang og Falſen ſynes godt om. Samme Dags Aften Kl. 6 ſamles vi til formeligt Statsraad, hvori Sagen afgjøres ſom oven antydet. Broch anmodes paa det indſtændigſte at opgive ſin Beſlutning om at udtræde af Raadet, hvorved han vil ſkade den hele Regjering mere, end han vil gavne Sagen; men Broch forſvarer den modſatte Synsmaade og mener, at der for en god Sags Fremme maa gjøres et Offer. Det ſynes at ſkinne igjennem, at han tænker ſig Muligheden af, at Kongen vil kalde ham ind til Stockholm, og at der der da kan blive Tale om ſtørre Forandringer i Raadet. En Artikel, kjendelig af Richter, ſom fra Nordre Throndhjems Amtstidende er gaaet ind i Aftenbladet for iaften, har Hentydninger til det Samme, ſaa at det ſynes, ſom om Broch har overlagt Stillingens Konſekventſer med ſine Venner, uagtet han i Diskuſſionen med os benegter ſaadant.

27de April underſkrives Indſtillingen om Statsraadernes Deltagelſe, og dens Reſultat ſtaar ſamme Aften i Aftenbladet. Der falder Yttringer fra Broch, ſom tyde hen paa, at hvis Kongen anmoder ham om at blive ſtaaende, ſaa er det nok muligt, at ſaa ſker. Rygte om, at Stor-

thinget ved ikke at afslutte Budgettet vil tvinge Regjeringen til at sammenkalde overordentligt Thing, omtales, men troes ikke. Den Hesselbergske 8de Buds-Sag bringes endelig tilende.

30te April. Diskussion om, med Hensyn til hvilke Sager man skal begjære Kongelig Bemyndigelse til at afgjøre Sanktionsspørgsmaalet. Det bliver til 11, men vedtages, at man skal samles igjen paa Thorsdag for at se, hvad der da kan blive afgjort af Sanktions-Sager. Med Hensyn til Loven om Sportel-Lønningers Ophør fremhæves det, at den er afhængig af de faste Gagers Bevilgning, samt at denne sidste Sag er vreden sammen med Gager for endel Embedsmænd, som ej lønnes med Sportler, og som ej vil faa noget Tillæg, hvis Storthingets Gage-Bevilgning forkastes. Det erkjendes ved denne Leilighed, at man vistnok har formel Ret til at negte Sanktion paa Gagereguleringen, men at man de facto ej har Magt til at drive denne sin Ret igjennem. Strid mellem Vogt og Riddervold om Byggeplan til en Præst og imellem Riddervold og alle os andre om Reisestipendium til Maalstræveren Jansen, som vil reise til Nordland for at samle sig „Indtryk". Sidste Sag udsættes.

2den Mai. Stang foredrager Udkast til Throntalen, hvori berøres de gode Tider, Negtelse af Sanktion paa Statsraadernes Deltagelse i Storthinget og Throndhjems-Banens Paabegyndelse paa samme Tid, som man høitideligholder 1000-Aars-Festen. Vogt foredrager Lov om Bagernæringen i Bergen til Ikke-Sanktion, hvilket tiltrædes af Alle. Stang gjør derpaa opmærksom paa, at der paa Lørdag skal diskuteres en Addresse til Kongen om Mistillidsvotum, og at man for at styrke dette i længere Tid kjendelig har lagt an paa at udtvære Debatterne, saa at man ej faar Budgettet istand til 10de Mai. Det antages da, som det Sverdrupske Partis Organ Dagbladet allerede har bebudet, at ville blive nødvendigt for Regjeringen at sammen-

kalde extraordinært Storthing. Til Forebyggelse heraf foreslaar han, at Justits-Departementet skal tilskrive Præsidenten og spørge, hvor lang Tid Storthinget antager at behøve for at blive færdig, og Regjeringen derefter andrage paa Forlængelse; men Flerheden mener, at man paa en saadan Forespørgsel blot vil faa et tvetydigt og uartigt Svar. Man mener, at det er rettere at erhverve Kongens Bemyndigelse til at forlænge Storthingets Forhandlinger strax, hvortil Stang gaar over. Falsen forfatter derpaa en Indstilling, som underskrives paa Stedet, hvorpaa vi haabe at have Resolution paa Lørdag, og udsættes det til senere Afgjørelse, om man derefter uden videre skal meddele Forlængelsen til 15de eller 18de Mai eller spørge Storthinget, hvor lang Tid det behøver til uopsættelige Sager. Falsen indgaar ogsaa med Indstilling om Bemyndigelse til at sanktionere eller negte Sanktion af endel Lovbeslutninger, hvoriblandt Sportel-Afløsnings-Loven og Udrederloven. Det aftales, at ingen af os skal give mindste Nys eller Hentydning til den idag vedtagne Indstilling om Prolongation; desuagtet staar derom at læse i Aftenbladet for iaften. I Mødet den

3die Mai forklares dette at være kommen fra Assessor Løvenskiold, som igaarmorges har talt med Stang om Prolongationen, og som naturligvis har opfattet Stang som villig til at indgaa herpaa; det er ogsaa muligt, at en af Statssekretariatets Embedsmænd, som har expederet Sagen i Posten, har forsnakket sig; ialfald vidste gamle Hugsted, at Storthinget ej skulde opløses næste Fredag. Vogt forelæser Udkast til en Instrux for Opmaalings-Direktionen, hvortil han indstiller Grimsgaard, Diriks og Guldberg, og da Stang og Hellieſen mene, at der i denne utrykkelig bør indtages, at Direktionen kontrollerer Arbeidet, bliver Vogt smækvred, og der bliver paany en Scene imellem Stang og ham. Broch er den eneste, der er enig med Vogt. En Indstilling fra Broch om Telegrafisternes Indskud i Pensions-Indretning,

uagtet Loven herom endnu ikke er behandlet i Thinget, angribes af Stang og Hellieſen, ſom mig ſynes uden Grund. Broch lader da undſlippe ſig Ord om ſin ſnarlige Afgang. Jernbaneſagen afgjøres efter 3 1/2 Dags Debat; almindelig Fryd over Sverdrups Nederlag, idet Røros-Linien har ſeiret med 67 mod 44; ogſaa i Bipunkterne og Voteringsmaaden ligger Sverdrup under.

4de Mai ſammenkaldes vi til Extra-Statsraad dels for at modtage Udreder-Loven, dels for at diskutere om Prolongationen, hvorom Telegram er indløbet i Eftermiddag. Stang vil, at Falſen ſkal gaa op i Storthinget og tale med Kildal (Vicepræſident) og underrette ham om, at en Meddelelſe om Prolongation vil blive overbragt paa Mandag; men dette modſætter Falſen ſig, da han ingen Samtale vil have hverken med Sverdrup eller Kildal; han tilraader, at den, der ſkal overbringe Meddelelſen (Riddervold) ſimpelthen ſkal forlange Modtagelſe paa Mandag og da ligeſom i Forbigaaende nævne, hvad Meddelelſen ſkal gaa ud paa; heri er jeg og Riddervold enige. Broch vil, at Falſen officielt ſkal underrette Præſidenten om, hvad der er beſluttet af Kongen med Tillæg, at Meddelelſe kan ventes paa Mandag. Stang bliver ved ſin Mening, og da Falſen negter at gaa, erklærer Stang at ville gaa ſelv, men betænker ſig dog derhen, at han vil ſøge Kildal imorgen tidlig. Derefter diskuteres Prolongationen. Stang oplyſer, at Aſchehoug har erklæret 5 Dage at være det mindſte og Løvenſkiold 8 Dage. Vogt, Falſen og Broch ſtemme derfor for, at Opløsningen ſkal udſættes til den 18de, Hellieſen til den 15de, Stang, Riddervold og jeg til den 16de, og til denne Mening gaar Hellieſen over, ſaa at vi danne Pluralitet; men ſaa erklærer Stang, at han vil oppebie Brev fra Stockholm, og kalder os ſammen til Mandag Morgen Kl. 9. Den omtalte Adreſſe-Debat vil ikke iaften komme for, da Storthinget er ſluttet Kl. 8 midt i Bankvalgene. Til Slut foreløſer Broch

et Brev, han har modtaget fra Kongen, hvori denne beder Broch opgive sin Beslutning om at gaa af, da han kan gjøre Landet udmærket Gavn paa den Post, han har, medens han frygter for, at han vil blive Leder af Oppositionen, naar han gaar ud af Raadet. Broch oplæser derefter sit Svar, hvori han takker for den Kongelige Naade og forsikrer, at han aldrig vil optræde som egentlig Oppositionsmand, men staar fast ved sin Afskedsansøgning; men da Telegrammet fra Stockholm oplyser, at Sanktionsspørgsmaalet af Statsraadssagen er udsat til paa Tirsdag, erklærer han at maatte omskrive sit Brev, som er affattet under Forudsætning om, at Sagen alt var afgjort. Vi anmode ham Alle om endnu at betænke sig; men han er upaavirkelig.

6te Mai samles vi Kl. 9 for at vedtage Meddelelse til Storthinget om Forlængelsen, som bestemmes til den 18de, efterat Kierulf har telegraferet, at det ogsaa er Kongens Mening, at den Dato skal nævnes. Saavel om Ordlydelsen af denne som især af Departementets Indstilling derom diskuteres et Par Timer med adskillig Bitterhed, fra Vogt og Falsen paa den ene og Stang og Hellieſen paa den anden Side. Stang giver sig ej tilfreds, førend han faar sin Villie om Ordlydelsen sat igjennem, og Vogt sætter Falsen op til Modstand. Striden drejer sig især om, hvorvidt og med hvilken Styrke det skal udtales, at Regjeringen fastholder en bestemt Samlingstid og navnlig den 10de Mai som det Regulære. Oppositions-Aviserne kaste sig strax over os, bebyrdende os for Frygt for at blive dippede af Pinden og mere deslige. Stang oplyser, at Grunden til, at Statsraads-Spørgsmaalet ikke blev afgjort i Lørdags, ej var nogen anden end, at Kongen erklærede sig træt og ønskede Sagen udsat.

7de Mai. Før Statsraadets Begyndelse udtaler Stang sig for mig om Kierulfs Opførsel, idet han tvertimod Grundlovens Bestemmelse om Protest vil diktere til Protocols, at

han er enig med Riddervold, hvilket i Resultatet falder sammen med Kongens Mening og derfor ikke burde foranledige nogen Protokoltilførsel. Irgens skal være enig med Broch og truer med at gaa af. Stang fortæller, at Kierulf nok har gjort Visit hos Sverdrup, da han sidst var her; Stang synes at have tabt sin gode Mening om Kierulf. Udreder-Loven indstilles til Sanktion, hvori Kongen, Irgens og Kierulf have erklæret sig enig. Maalstræveren Janson faar sit Reisestipendium, da Riddervold ikke kan finde nogen anden Ansøger.

8de Mai. Lov om Dampskibenes Lodspligt indstilles til Sanktion. Stang meddeler, at Statsraads-Sagen igaar er afgjort efter Flerhedens Indstilling. Irgens skal have henholdt sig til Broch og erklæret at ville gaa af. Efter Mødet kaldes Flerheden i Statsraads-Sagen til Stang for at overveje med ham, om vi bør udslette et Par Ord i Indstillingen herom, som kunne angribes og derfor helst bør udgaa. Helliesen, Falsen og jeg erklære ej at ville modsætte os dette, naar alle ere enige; men da Vogt protesterer, forfalder Spørgsmaalet.

10de Mai. Protocollen fra Stockholm om Statsraads-Sagen oplæses. Irgens har henholdt sig til Broch og Kierulf til Riddervold, Meldahl til Flerhedens Indstilling. Broch foredrager Afsked for Segelcke som Assistent i Marine-Departementet, og Broch indleverer sin egen Afskeds-Ansøgning, hvori han begjærer at gaa tilbage til sin forrige Stilling som Professor. Efterat han har forladt os, enes man om, at Stang skal foredrage hans Afsked og Riddervold hans Ansættelse som Professor med 1500 Spd. Løn. Helliesen indstiller Sportel-Afløsningsloven og Embedsgods-Loven til Sanktion efter endel resultatløse Klager over Embedsstandens Mishandling. Et mundtligt Bud fra Storthinget begjærer Afskrift af Statsraads-Sagens Protokol, hvortil svares efter Stangs Forslag, at Protokollen ej er fuldt oplysende, men

at det hele skal oversendes trykt seneſt paa Mandag; paa et nyt Bud fra Sverdrup om, at Protokollen vil blive forlangt ved Storthings-Beſlutning, derſom hans Begjæring afſlaaes, leverer Aall en bekræftet Afſkrift. Riddervold nævner Kapt. Segelcke ſom Brochs Eftermand. Den Sverdrupſke, Daaeſke og K. Motzfeldtſke Addreſſe omtales ſom nu færdige. De foredrages dog først Dagen derpaa. Af disſe er Sverdrups i Formen den groveſte; men jeg antager, at vi dog ville være bedre tjente med denne end med Daaes, fordi den første er ſaa plump og uvittig, at den vilde bringe Mængden paa vor Side. Søndags Aften er Storthingsſoiré hos Stang, hvor Kildal, ſom har medunderſkrevet Daaes, Richters, Eſſendrops og Sæhlies Addreſſe, udbringer den Norſke Regjerings og dens Præſes's Skaal. Debatterne om Addreſſen begynder først Thorsdag den

14de Mai, hvorunder vi jevnlig faa Rapporter om Talerne. Stang foredrager Brochs og Irgens's Afſkeds-Anſøgninger, hvilken ſidſte han har modtaget med Poſten igaar Aftes. Irgens paaberaaber Afgjørelſen af Statsraads-Sagen; men vi mene, hvad ogſaa Løvenſkiold ſkal agte at komme frem med under Debatterne idag, at han efter Militær-Komiteens bidſke Udtalelſe om hans Styrelſe neppe kunde blive ſtaaende. Stangs Uvillie retter ſig iſær mod Irgens, ſom han ikke levner Ære for en Skilling. Han foreſlaar ham til 1800 og ſenere til 1600 Dalers Penſion; men Pluraliteten er for, at han ſkal indſtilles blot til 1500, ſom er hvad Haffner og Møinichen med Flere har faaet. Helliesen taler om ſit Statslaan, ſom han mener at faa til 97½ eller ialfald 98. Ønſkeligheden af at faa et indenlandſk Laan lægges ham paa Hjertet. Vogt foredrager Udkaſt til en Erklæring i den Spitsbergenſke Sag, ſom nu atter er vakt af Koprolith-Intereſſentſkabet i en lidt anden Form. Vogts Udkaſt gaar ud paa det ſamme ſom iſjor, og dette vinder Pluraliteten for ſig. Sagen udſættes. Stang udtaler

sig om, at vi bør holde os stive, og at han agter at tilskrive Kongen i denne Retning, at de to Udtrædendes Afsked ikke bør udsættes, uagtet det er meldt baade fra Kierulf og til mig fra General Fleischer, at det nok er Irgens's Ønske at blive staaende udimod Høsten. Herom opstaar Diskussion, idet Hellieſen og Stang ere ivrige for, at Irgens strax afskediges, medens vi andre — Broch er ej tilstede — mene, at der vel kan tages noget Hensyn til denne Kollegas Ønske og Bekvemmelighed; men Stang og Hellieſen lade forstaa, at det bare er hans sædvanlige Rævestreger, da han vil se, om der ej skulde tilbyde sig Udvej til at smutte ind igjen. Stang vil endvidere skrive til Kongen, at han efter Storthingets Opløsning agter at komme ind til Kongen for at opgjøre om Statsraadets Komplettering, hvilket Falsen og Vogt mener kan blive vanskeligt nok. (Mon de ogsaa skulde have noget under?) — Stang indbyder os til at høre Udkast til sin Foreſtilling til Kongen imorgen Aften, da Adressedebatterne vel maa være endte. — I dette Møde drejer Diskussionen sig især om, med hvilken Stringents det skal udtales, at vi stille vore Pladse til Hs. Majestæts Disposition, hvilket Falsen fornemmelig paastaar, eller om vi, som Stang har skrevet, bestemt forudsætte, at Kongen vil beholde os i Raadet. Dernæst om, hvorvidt det udtrykkelig skal fremhæves, at Irgens bør meddeles Afsked samtidig med Broch, eller om man blot i almindelige Udtryk skal antyde, at det vil være det naturligste, at Afsked meddeles dem begge to samtidig. Stang lemper sig efter Falsen og Vogt, og vi skilles med den Tro, at Stang den følgende Formiddag vil afsende sit Brev til Kongen.

16de Mai samles vi til Statsraad, hvor den famøse Adresse fra de 6 Præsidenter, 6 Byrepræsentanter, 6 Proprietærer og 45 Stemmemaskiner af Bønder modtages. Stang havde tænkt at diskutere dennes Behandling; men da Broch er tilstede, udsættes denne Sag, og endel løbende Sager af-

gjøres, deriblandt et Laan til Bejerens Kirkekommune, hvorimod der i et foregaaende Møde har været stærk Opposition. Mest Tid tager Indstillingen om Besættelse af Borgemester-Embedet i Christianssand, hvortil Vogt med Falsen indstiller Birch, Lehmann og Birkeland, medens vi andre 5 indstille Lehmann, Birkeland og Schlytter, idet vi trods Protokolkomiteens Anmærkninger mene, at Advocater faar nøje sig med at have et Præ til Dommer-Embeder, medens Departementets Embedsmænd dog bør have Fortrin til Magistraturen.

17de Mai modtages 2 Love, som strax indstilles til Sanktion. Derefter diskuteres Addressen. Stang oplyser, at han paa Grund af den Dissents, der udtaltes i Aftensmødet i Onsdags, ikke har assendt sit Brev til Kongen, men mener, at vi idag bør indsende Addressen, idet vi stille vore Pladse til Hs. Majestæts Disposition og afvente hans nærmere Bestemmelse. Falsen kommer nu helt frem med sin Plan, der er, at vi alle skulle nedlægge vore Embeder i Hs. Majestæts Hænder og henstille til Hs. Majestæt at søge sig et nyt Statsraad, og hvis et saadant ikke lader sig sammensætte, ere vi villige til at blive staaende. Diskussion om Solidaritet imellem Raadet, som alle udtale sig for, naar det blot gjælder at gaa af, men som man ikke vil udstrække til Gjenindtrædelse; da derhos Falsen bestemt holder paa, at vi skulle nedlægge vore Embeder og Vogt erklærer ikke at have opgjort sin Mening og begjærer Udsættelse, medens Stang, Riddervold, Helliesen og jeg holde paa, at Sagen gjerne kan og helst bør afgjøres idag, forat Kongen ikke skal vente paa Addressens Forelæggelse, kommer Majoriteten til at rette sig efter Minoriteten, og Sagen udsættes til imorgen Aften. Min Mistanke imod Falsen og Vogt forøges; trods deres Tale om Solidaritet synes det at være deres Tanke at escamotere endel af de mindst smagelige, til

Ex. Stang og mig, ud af Raadet og derpaa gaa ind ind med ? hvem —

18de Mai. Storthingets Opløsning med de sædvanlige Ceremonier. Sverdrups Svar paa Throntalen ret gribende. Denne Mand har igaaraftes gjort Bevilgning til Drøbaksunds Befæstning til et Mistillidsvotum, idet han erklærede, at han ikke vilde have Tillid til nogen Krigsminister, som den nuværende Regjering kunde faa til at supplere Irgens's Plads. Efter Opløsningen oplæser Stang endel Telegrammer og Breve, som udtaler Sympathi med Regjeringen. Vi samles atter Kl. 6 (Pintseaften) for endelig at faa afgjort Addressens Afsendelse. Vogt begynder med at erklære, at han nu er kommen til Klarhed med sig selv om, at det vilde være et Brud paa de Udtalelser, han selv og de øvrige af Majoriteten i Raadet afgave i Indstillingen om Negtelse af Sanktion paa Statsraads-Sagen, og hvorved man bekjæmpede Majoritets-Regjering og Parliamentarisme, om man nu vilde vige ene og alene for et Votum fra Storthinget; han mener derfor, at Addressen bør indsendes uden Afskeds-Erklæring, og at man senere maa have sig forbeholdt at aftræde. Der er saaledes kun en liden Nuance, som skiller ham fra Stang, Riddervold, Hellieſen og mig, og efter et Par Timers Diskussion vedtages Indstillingen i de Udtryk: at det maa være overladt til Hs. Majestæts Visdom at afgjøre, om han vil omgive sig med et nyt Raad; vi kunne ikke andet end stille vore Pladse til Hs. Majestæts Forføining. Vi 5 vedtage saaledes, at hvis Kongen vil beholde os, saa ville vi forsøge at holde sammen, til næste Valg ere sluttede. Falsen føjer sig efter Flerheden, med den udtrykkelige Reservation, at han ej vil indgaa paa den sidste Vedtagelse, men forbeholder sig at udtræde af Raadet om nogle Maaneder. Da vi idag den

19de Mai samles for at underskrive Indstillingen, gjør Vogt opmærksom paa, at en Sætning, som igaaraftes blev

udslettet, dog helst bør tilføjes, nemlig Angivelse af de Grunde, der af Storthinget ere anførte for Mistillids-Udtalelsen, nemlig Prolongationen og Sanktions-Negtelsen. Dette erkjendes af Alle, hvorfor Indstillingen omskrives. Stang meddeler os, hvad han har skrevet idag og imorgen yderligere vil skrive til Kongen; der opstaar Menings-Forskjel om, hvorvidt han bør bede Kongen snart afgjøre Addressesagen, og hvilken Form Resolutionen herom bør have, hvilket, siger Stang, han ikke har tænkt direkte at burde foreskrive for Kongen, men til Statsministeren. Vi øvrige mene, at adskilligt i denne Retning bør være overladt til Vedkommendes Skjøn, og at man ikke bør gjøre Vedkommende utaalmodige ved altfor bindende Forskrifter. Efterat almindelige Sager ere afgjorte i Mødet den

21de Mai og Broch er gaaet, oplæser Stang nogle Telegrammer fra Stavanger og Bergen, der udtale Anerkjendelse af Regjeringen og Misbilligelse af Addressen, som man antager at ialfald Kildal, Richter og Esbendrop ønskede i sig igjen; derpaa læser Stang et Brev fra Kongen, hvori han takker ham og os Andre, fordi vi ere blevne staaende faste til Værn for ham og Grundloven. Det hele er affattet i et smukt, næsten rørende Sprog og vækker almindelig Tilfredshed, som ogsaa udtales af Alle. Falsen er dog stum. Derefter bringes Brochs og Irgens's Estermænd paa Bane; jeg nævner General-Krigscommissær Bull, og Vogt erklærer, at han ogsaa har tænkt paa ham, og de øvrige Herrer sige, at de have hørt ham nævne. Videre Diskussion udsættes, da Riddervold er sygmeldt.

24de Mai. Spitsbergsagen, som Vogt atter har til Foredrag, vækker fornyet Diskussion, idet Helliesen kommer tilbage til sit tidligere Standpunkt, at man nu skulde vise Imødekommen, især fordi man ej har Magt og Evne til at gjøre Modstand, om Sverige indvilger Koprolith-Kompagniets Andragende. Helliesen er ligesaa kort imod Stang, som

Vogt før har været. Sagen udsættes. Efterat Broch har forladt Raadet, oplæser Stang Adressér, blandt andet fra Holter Annex, som har indgivet underdanigst Ansøgning til Kongen om, at han vil beholde sit Raad; derefter oplæses Brev fra Kierulf om, at Svar paa Adresse-Indstillingen og de 2 udtrædendes Afsked er besluttet foretaget paa en Gang i næste Uge. Kongen har bedet om at faa høre vor Mening om Brochs og Irgens's Eftermænd. Kongen har nævnt Armee-Intendant Stabell som Krigsminister, hvilket Kierulf har fraraadet, idet han har nævnt Segelcke. Ham finder Stang for ung; han nævner Mejdell ved Siden af Bull, som jeg atter fremhæver. Falsen mener, at Kierulf bør formaaes til at blive Krigsminister, hvilket Stang anser umuligt, ligesom man da vilde komme i Vanskelighed for Kierulfs Eftermand. Stang spørger Hellieſen holdt (sic) med Blikket, om han skal bringe Marine-Porteføillen under Diskussion, og Hellieſen svarer paa samme Maade benegtende; idet vi gaa, bemærker han til mig: „vi faa jo udsætte disse Diskussioner, til vi faa se, om det er os, som have at udtale os", hvortil jeg burde have svaret: men Kongen har jo opfordret os.

27de Mai sammentræder vi til Extramøde, hvor Stang forelæser os et af Meldahl forfattet Udkast til Hs. Majst.s Diktamen, hvori Kongen udtaler, at han altid har fulgt sin Overbevisning angaaende Opretholdelsen af Storthingets grundlovmæssige Stilling og Rettigheder, men at denne Respekt maa være gjensidig, og at han nærer fuld Tillid til sit Raad og derfor ønsker, at de skulle vedblive deres Embeder, og befaler den Norske Regjering at indkomme med Indstilling om den Meddelelse, som i Anledning af Storthingets Adresse bør gjøres til næste Storthing. Hellieſen stemmer ikke ganske i med os i ubetinget at rose Meldahls Udkast; han finder Kongens Udtalelse for personlig, beder os erindre Grundlovens § 5. Vogt gjør en liden Omskrivning af den første Sætning, som vinder almindeligt Bifald, og i Overensstem-

melse hermed telegraferer Stang til Kierulf, forat Sagen imorgen af Kongen kan blive afgjort. Kongen har ogsaa begjært vor Udtalelse om de Aftrædendes Eftermænd; vi samles derfor atter Kl. 1 for at overlægge herom. Vogt nævner Mejdell, Bull og Stabell, ligesaa Falsen. Hellieſen nævner Mejdell, Stabell og Næser, jeg nævner Bull, Mejdell og Næser, og Stang nævner Mejdell, Bull og Næser. Da jeg staar ene om at nævne Bull først, giver jeg efter; men det lader til, at Hellieſen ikke vil opgive sin Modstand mod Bull, som han anser dygtig nok, men til hvis politiske Karakter han ej har Tillid. Falsen optager atter sin Ide, at Kierulf bør blive Krigsminister; om det er for at blive hans Eftermand, skal jeg lade være usagt. Stang lover at nævne det i et privat Brev til Kongen. Man gaar derefter over til Marineministeren. Stang nævner Johansen og min Svoger C. Nielsen. Jeg udtaler mig om Johansens Karakterfasthed og Soliditet og Dygtighed i det Hele; men da man skal gaa over til at drøfte Carsten Nielsen, forlanges det, at jeg skal aftræde. Jeg skjønner nu, at Hellieſens Uvillie til at berøre Marine-Ministeriet i forrige Møde mer maa have sigtet til min Svogers Drøftelse. Riddervold er syg-meldt. I Statsraadsmødet den

28de Mai lader Stang mig forstaa, at man er bleven staaende ved Carsten, idet han beder mig, hvis han bliver spurgt, at anvende al min Indflydelse til at formaa ham til at modtage Tilbudet, da det skal stilles ham i Udsigt, at hans Direktør-Post for det Første kan bestyres af en Konstitueret. Broch foredrager en Del Sager formentlig for sidste Gang, da hans Afsked ventes afgjort idag. Spørgsmaal om at indgaa paa Tilbud fra Tydskland om yderligere Nedsættelse af den internationale Porto fra 3 til $2^1/_2$ Silbergroschen, hvoraf Tyskland skulde have $^{25}/_{24}$ og Norge $^{25}/_{24}$, hvilket antages, fordi man derved nærmer sig Antagelsen af den nævnte Portosats som almindelig gjældende.

31te Mai. Stang forelæser os Protokollen, hvorved Kongen svarer paa Indstillingen om Adressen overensstemmende med det os tilsendte Udkast. Kongens Svar er skrevet med hans egen Haand (nogen fejlagtig Ortografi hører ogsaa dertil). Strid om, hvorvidt Adresser fra Kjøbstadskommunerne og enkelte Landdistrikter ere ønskelige for Regjeringen eller ikke. Hellieſen og Falsen forsvare den sidste Mening, idet de befrygtes at borttage Uvillien over Storthingets Adresse og fremkalde en Reaktion af vore Uvenner, der kan skade os mere, end Bifaldet støtter os. Vogt, Stang og jeg forsvare den modsatte Mening, idet disse Kommunernes Adresse[r] ialfald viser, at Sverdrups Udtalelser om at være Folkets Tolk viser sig at være ligesaa usandfærdige og upaalidelige som alt hans øvrige Vrøvl. Vogt fremhæver særskilt, at Adresserne paa flere Steder have vist den sande Stemning inden Kommunen og paatagelig lagt for Dagen, at Avisredaktører i Dagbladets Aand og aftrykkende dettes Artikler ikke havde de Meningsberettigedes Sympathi. Vogt anmelder, at Direktør Pihl har foreslaaet til 2 Meddirektører Schwartz og Irgens eller Thorvald Meyer og Michelet ved Støren-Aamotbanen, og at han, Vogt, agter at bringe dem i Forslag i den Orden, hvori Pihl har nævnt dem. Ths. Heftye og Broch ønsker Pihl ikke. Stang meddeler os, at Prinds Oscar har bedet Kierulf sige os, at han har med levende Deltagelse fulgt den nu stedfundne Krise, og at han i et og alt billiger, hvad der fra Regjeringens Side er skeet.

3die Juni sammenkaldes vi til Extramøde, hvori Stang forelæser os Brev fra Kierulf, hvorefter Kongen giver sit Bifald til, at Carsten Nielsen først tilspørges, om han vil indtræde i Raadet, dernæst Kapt. Johansen. Der gjøres Indvendinger mod Mejdell og Bull, men derimod fremhæves Segelcke som den rette Mand. Stang oplyser, at han allerede har talt med Carsten Nielsen, som har begjært Betænkning til Onsdag. Hvad Segelcke angaar,

saa oplyser jeg, at hans Reise til England, som var bestemt til 15de Juni, er anteciperet, og at han allerede er afreist i Fredrags. Jeg tilraader, at man ej forhaster sig med at finde Segelcke, da jeg frembeles holder paa Mejdell og mener, at Stang ved sin Nærværelse i Stockholm enten kan arbeide paa at faa ham eller forsøge Kombinationen Kierulf som Krigsminister og Løvenskiold eller Sibbern som Statsminister. Stang siger, at Sibbern under Unionssagens Behandling har vist sig falsk, saaat han er glad ved at være bleven ham kvit; men han vil dog ej modsætte sig hans Gjenindtræden, hvis der fremstiller sig nogen Mulighed derfor. Om Eftermiddagen kommer Carsten Nielsen op til mig og fremstiller alle sine Betænkeligheder ved at gaa ind i Raadet, hvilket alle dreje sig om hans Mistillid til egne Kræfter med Hensyn til den egentlige Værfts- og Marine-Styrelse. Paa den anden Side erkjender han, at denne Udsigt til ny Virksomhed nu kunde være ham ret behagelig, da hans Hovedvirksomhed ved Telegrafen er afsluttet. Jeg antager, at han vil sige ja, og forbauses høilig ved den følgende Morgen at erfare, at hans Svar er benegtende. Stang oplæser dette i Statsraadsmødet den

4de Juni. Dette Svar er overmaade smukt skrevet og gjør et udmærket Indtryk, saa at Alle ere end mere begjærlige efter at faa ham ind i Raadet. Stang overtales til at have endnu en Forhandling med ham. Stang, som frembeles i Riddervolds Forfald har Kirke-Departementets Sager, omhandler en Strid imellem Tilsynskommitéen for Throndhjems Domkirkes Restauration, bestaaende af Nicolaysen, Nordan og Architekt Christie paa den ene Side og Schirmer paa den anden; der lægges an paa at faa Schirmer væk fra dette Arbeide, hvortil der nu er Anledning, da Arbeidet med Klementskirken (Sakristiet) er færdigt og Schirmer kun for dette Arbeide er antagen. Nicolaysen er opbragt paa Schirmer, fordi han er uekonomisk og formeget vil følge

sit eget Hoved. Kapt. Krefting har nu foreslaaet at strive til Restaurationen af 3 Sidekapeller i Koret, medens Schirmer vil paabegynde det store Portal til samme. Ovennævnte Tilsynskomité foreslaar en Sammentræden med Krefting med Udeladelse af Schirmer; men derpaa har Kirke-Departementet ikke Lyst til at indlade sig, og det bliver foreløbig derved, uden at noget afgjøres angaaende Antagelsen af Christie til Architekt, hvilket ogsaa synes at burde udstaa, indtil Storthinget har fattet endelig Beslutning om Restaurationen. Om Eftermiddagen har jeg atter et Par Timers Samtale med Carsten Nielsen, som vaander sig under mine Overtalelser; han lover kun at gaa til Stang igjen imorgen tidlig.

5te Juni i Extra-Statsraad melder Stang, at Carsten Nielsen har sagt definitivt Nej, dog saa, at hvis Johansen ogsaa siger Nej, skal vi have Lov at henvende os til ham igjen. Jeg telegraferer til Johansen, som lover at komme ind Kl. 7 iaften. Vogt paabegynder atter Diskussion om Kontortiden; han er tilfreds over, at Budgetkomitéen har udtalt, at de forbedrede Lønninger til Departementernes Personale er beregnet paa 6 Timers dagligt Arbeide. — Dampskibet forsinkes, saa at Johansen først kommer sent om Aftenen og ikke faar Stang itale før den

6te Juni om Morgenen. Han taler med mig et Par Timer ud paa Dagen og meddeler mig, at han har forlangt Betænkningstid til Søndag Morgen. Han indrømmer, at han, naar der spørges om at lede Værfts-Bedriften paa Horten, er Posten voxen, men at han dog ikke er uden store Betænkeligheder, dels fordi lidet vil kunne udrettes med de havende Bevilgninger, da alle Raamaterialier ere stegne saa uhyre i dette Aar, dels fordi saa meget er i ulave ved Værftet, — vanskeligt for at faa en Værftschef og en Skibsbygmester, — de militære Corpser næsten i Opløsningstilstand, Rosenquist af tvetydig Lojalitet m. m. og endelig, fordi

Udsigterne for Fremtiden med Hensyn til Storthingets Bevilgninger [ere] mørke. Desuagtet faar jeg Indtrykket af, at han er beredt til at modtage Posten.

7de Juni. Stang udtaler det samme Haab, som jeg nærer, om at faa Ja af Johansen og melder, at han, hvis dette stadfæster sig, vil reise til Stockholm paa Søndag Eftermiddag. Omtaler, at Johansen i Tilfælde ønsker at udnævnes til Kommandør, hvorimod Vogt gjør Indvendinger, menende, at Johansen selv vil være bedst tjent med at gaa tilbage til Værftschefposten, hvilket Johansen imidlertid ikke synes om. Vogt indrømmer, at saadan Udnævnelse dog ej er grundlovsstridig, og giver efter. Meningerne om Mejdell som Armeechef synes at ene sig, ligeledes om, at Kongen bør kalde Segelcke direkte til Stockholm, hvis han fremdeles vil holde paa ham. Jeg erhverver Resolution for, at Amtsformandskabs-Udtalelse maa æskes efter Odelsthingets Begjæring angaaende Tiendefondets Anvendelse til Havne-Arbeider, og paaviser, at det ej er min Skyld, at Sagen, som Broch har villet udsætte til sin Eftermand, kommer saa sent frem, at et Amtsformandskab (Romsdals) allerede er afholdt. Man mener, at dette faar springes over, da man ej bør paadvælte Amtskommunen en Udgift af flere Hundreder for en Departementschefs Forsømmelses Skyld. Om Aftenen kommer Johansen op til mig og meddeler mig, at han nu har bestemt sig og derfor ikke vil gaa her længere, da han maaske til Søndag Morgen kunde forandre Sind. Han ønsker sig udnævnt til Kommandør og stillet à la suite; herom taler jeg med Stang den

8de Juni og viser ham Udkast til en Indstilling derom. Stang berammer extra Statsraad, hvor Tilfredsheden over at faa den ene Statsraads-Post besat er almindelig. Man har Betænkelighed ved allerede nu at afgive Betænkning om Kommandør-Udnævnelsen, men gaar dog ind derpaa, da jeg siger, at Johansen, efterat jeg havde talt med Stang, er underrettet om, at saa vil ske. Indstilling afgives af

den samlede Regjering, og det fingeres, at Kongen har paalagt os dette, idet han har meddelt os sin Hensigt at udnævne Johansen. Stang tager Afsked med os, da han imorgen reiser til Stockholm. Morgenen efter kommer Vogt til mig og siger, at han har faaet Betænkelighed ved den kollektivt afgivne Indstilling, hvorved han mener, at vi ere gaaede Grundlovens § 28 for nær; jeg finder ogsaa, at det havde været rigtigst, at det var gaaet, som jeg først havde foreslaaet, at Marine-Departementet havde gjort Indstilling; men jeg finder ikke den brugte Form saa betænkelig, at jeg nu vil forlange Forandring. Jeg taler med Stang herom inden hans Afreise; men han er ikke enig med Vogt. Denne bringer atter Spørgsmaalet paa Bane i Raadet den

11te Juni, men faar heller ikke der videre Medhold. Jeg omtaler, at jeg har hørt, at der her i Byen snart skal afholdes et Møde af de 3 nordiske Rigers Oppositionsmænd og Republikanere, hvori blandt andre Ole Velde skal deltage. Jeg besøger om Eftermiddagen Statsraad Riddervold, som nu er taalelig rask, men som erklærer, at han er saa svækket af søvnløse Nætter og udstaaede Smerter, at han føler sig lidet stikket til atter at tage fat paa Forretningerne; han har derfor skrevet sin Ansøgning om Afsked, som han har tænkt at lade ligge, til Stang kommer tilbage, hvis jeg ikke vil modtage den som 1ste Mand i Regjeringen, hvorimod jeg protesterer, idet jeg søger at overtale ham til nu at tage sin vanlige Rekreationstur og derefter se, om ikke Aandskræfterne ville komme tilbage; men han synes ikke at ville høre herpaa. Andre Dagen derefter har jeg Besøg af Irgens, for hvem jeg beklager, at han er gaaen af, og yttrer, at han har gjort dette uden tilstrækkelig Grund. Han svarer hertil, at under den ringe Lyst fra Storthingets Side til at bevilge noget til Forsvarsvæsenets Udvikling, som nu gjentagende har vist sig, troede han, at en engere Samvirken imellem Regjering og Storthing var det eneste Middel til at hjælpe paa Sagen,

og at han derfor troede at opfylde en Pligt ved at gaa af, ligesom det var ham umuligt at blive staaende udsat for den ringe Tillid, Storthinget havde vist ham. Han troede, at denne hyppige Vexel iblandt Cheferne for de to Forsvars-Departementer maaske ogsaa turde aabne Øinene paa Storthinget. Der er i det hele liden Aabenhed og Klarhed i hans Udtalelser herom. Han udtaler Ønsket at blive Formand i Militær-Komitéen ligesom i Ingeniør-Kommissionen, hvor Broch nu fungerer, og i Direktionen for Støren-Aamot-Banens Bygning. I Statsraadsmødet den

14de Juni undres vi over, at ingen af os har hørt fra Stang. Dagen derpaa kommer Stang hjem med Morgentoget og kalder os sammen til Kl. 1. Han meddeler os, at Kongen har været særdeles mild og venlig og gaaet ind paa, at Mejdell kaldes før Segelcke, men derimod ikke paa Bull. At Johansen endnu ej er udnævnt, beror paa tilfældige Omstændigheder; det vil antagelig ske paa Mandag. Imorgen vil Stang tale med Mejdell. Da jeg beretter ham om min Samtale med Riddervold og [han] hører, det er Alvor, at han vil gaa af, bliver han meget altereret og udbryder: „Ja, han staar da altid, indtil vi finde hans Eftermand; han vil dog vel ikke, at det skal faa Udseende af, at ogsaa han er gaaet af for Adressen". Vi begynde strax at diskuttere om hans Eftermand, og alle Stemmer forene sig om Stiftsprovst Essendrop, idet der yttres Tvivl, om han vil modtage Kaldet. Jeg nævner U. Sverdrup, men hans Sygelighed staar i Vejen; der nævnes ogsaa Tandberg og Thurmann.

Den 17de Juni kalder Stang os sammen Kl. 12 for at meddele os, at Mejdell strax har svaret: nej, dertil duer jeg ikke, og paa Spørgsmaal, om han dog ikke vilde have Betænkningstid, har svaret: det behøves ikke; paa nærmere Diskussion har han dog modtaget Betænkningstid til imorgen Kl. 10. Stang meddeler os dernæst, at Riddervold definitivt har erklæret at ville gaa af og ikke at ville staa,

indtil Eftermanden maatte være funden. Ja han har endog benegtet at ville holde sin Beslutning hemmelig indtil Afskeds-Ansøgningens Afgjørelse. Med Hensyn til Pensionen har han erklæret at ønske 2000 Spd., hverken mere eller mindre, men vil dog ikke tillade, at saadant siges i Indstillingen. Spørgsmaalet om Eftermanden optages igjen til Diskussion; men vi komme ikke nærmere. Falsen nævner B. Essendrop; men Stang afskjærer Diskussionen herom med et »non possumus«. Stang nævner Sven Brun og jeg Professor Bugge; men de forkastes. Stang spørger om vort Raad, hvad han skal svare til Haugesunds-Komitéen paa Opfordring til at udbringe Storthingets Skaal. Vogt udbryder strax: „De maa modtage Opfordringen og gribe Anledningen til at rose Storthinget", hvilket Stang (og jeg) finder noget stærkt. Stang yttrer, at han vil undersøge, om Storthingets Præsident udbringer Regjeringens Skaal.

18de Juni. I Statsraadsmødet melder Stang, at Mejdell har svaret definitivt Nei, og at han derfor har telegraferet til Stockholm angaaende Segelcke. Paa Tale om Ridderwolds Eftermand bliver Stang staaende ved P. Essendrop, Tandberg og Thurmann; Falsen protesterer imod Tandberg; hertil slutter Hellieſen og Vogt sig, de 2 sidste af den Grund, at det vil have mere Klem ligeoverfor Essendrop, naar man kan sige, at man ej har enedes om nogen Anden. Falsens Grund beholder han for sig selv. Dagens Morgenblad omtaler Ridderwolds Afgang; det oplyses, at han selv ved sin Søn har udbasuneret dette. Ridderwolds Opførsel kritiseres; der paastaaes, at han aldrig har havt Idé om Solidaritet inden Raadet, og at hans Egoisme er tiltaget med Aarene. Stang gaar fra Raadet for at skrive til Stockholm om Ridderwolds Eftermand. Stang har telegraferet til Horten til Johansen om hans Udnævnelse den 17de. Denne indfinder sig i Statsraadet den

21de Juni uden Stemme, hvori Stang meddeler, at Kollegerne i Stockholm ere enige om Valget af Stiftsprovst Esſendrop til Statsraad, ſaa at dette nu vil blive forelagt Kongen, ſom har ladet telegrafere efter Segelcke. Stang foredrager en udcirkuleret Indſtilling om Overlærer Bonnevies Udnævnelſe til Skoledirektør i Throndhjem. Vogt begynder desuagtet at gjøre Indvendinger, idet han ſiger, at Bonnevie udenfor Mathematiken ikke er nogen betragtelig Mand, medens han fremholder en Theolog Larſen, ſom han kun kjender af Omtale. Jeg bemærker, at det ſynes uheldigt for en Anſøger at ſtaa i perſonligt Bekjendtſkab til Hr. Vogt, da han altid er tilbøjelig til at dømme dem ſtrengt. Vogt ſvarer bidſkt, paaberaaber ſig, at man under Ledighed i Kirkeminiſterens Plads ikke bør indlade ſig paa at udnævne en Ikke-Theolog til Skoledirektør, og forlanger Sagen udſat; heri er Helliesen og Falſen enige med ham. Sagen overleveres derfor til Johanſen, ſom fra Mandag den 24de vil overtage ſit Embede. Sagen behandles igjen i Mødet

den 25de Juni, hvori Vogt forklarer, hvad han har imod Bonnevie, nemlig at han er optraadt i Arbeiderforeningen og paa andre Maader i Kommunen paa en Maade, ſom ſmager af Popularitetsjagt, men ſom han indrømmer maaſke kan forebygge „Internationales“ Indpas; Stang oplyſer, at Bonnevie er opfordret til at ſøge Embedet og af Niſſen er underrettet om, at han vil blive indſtillet. Vogt frafalder ſin Paaſtand om Sagens Udſættelſe; men Helliesen holder for, at derſom Stiftsprovſt Esſendrop, ſom Stang har ſtillet i Udſigt, antager den tilbudte Plads ſom Kultusminiſter, bør han førſt tilſpørges, om han har noget derimod at erindre, hvorfor Stang udſætter Sagen paany. Efter Stangs Forklaring har Esſendrop lovet at give definitivt Svar imorgen efter at have talt med Riddervold. Esſendrop har i Tilfælde begjæret Stiftsprovſt-Embedet beſtyret af en Konſtitueret, hvilket kun Vogt ſynes om. Stang bringer paa

Bane, om der ikke ved 1000-Aars-Feſten bør finde nogen Ordens-Udnævnelſe Sted. Efter Amtmand Morgenſtiernes Forklaring er af Haugeſunds-Komitéens Medlemmer Conſul Eide den eneſte, ſom i alle Dele er bekvem. Stang foreſlaar St. Olafs-Ordenen for Eide og Medaillen for Borgerdaad for Lorange, hvorimod vi øvrige proteſtere. Falſen yttrer, at det ſaa langt fra er nogen ſtor Daad, at det ſnarere er det Modſatte. Stang foreſlaar Ridder-Orden for Beſtyreren af Vigsnæs Kobberværk, en Mr. de France, der vil gjøre en ſtorartet Feſt for Prindſen og de Indbudne til Feſten, ligeſaa for Beſtyreren af Jerndriften ved Soggendal, hvorom Kommunen endog har anſøgt; men det ſmager os ikke. Den eneſte, vi ere enige om, er Conſul Eide.

Den 27de Juni ſammenkaldes vi til Extra-Statsraad for at underrettes om, at Kapt. Segelcke ikke har ſagt definitivt Nej, men forlangt Betænkningstid og kommer hertil Lørdag Aften, videre at Stiftsprovſten har lovet at indtræde, hvorfor Stang foredrager Indſtilling om Riddervolds Afſked, i hvilken Anledning opſtaar timelang Diskuſſion om Penſionens Størrelſe og om, hvorvidt ſkal henviſes til den kongelige Propoſition om Penſionslov, hvor den højeſte lovbeſtemte Statsraads-Penſion er beſtemt til 2000 Spd., hvilket er den Sum, ſom Riddervold vil være fornøjet med. Alle undtagen Helliesen ere ogſaa tilbøjelige til at ſlaa denne Sum faſt; men Helliesen kjæmper ſom raſende for at faa Penſionen op til 2500 Spd., ſaafremt man ikke kan anføre, at Riddervold ikke ønſker Penſionen ſat højere end til 2000, noget ſom Riddervold har bedet at man ej ſkulde berøre. Der voteres gjentagne Gange med ſamme Reſultat, indtil Stang gaar over til Helliesens Mening, og man enes om, at Helliesen ſkal tale med Riddervold og forelægge ham Alternativer, enten at tillade, at hans Ønſke paaberaabes, eller at ſætte Penſionen til 2500. I det almindelige Statsraadsmøde den

28de Juni melder Helliesen, at Riddervold er gaaen ind paa, at man sætter i Indstillingen, at man har bragt i Erfaring, at Riddervold selv ej ønsker Pensionen sat højere end 2000, hvorfor Sagen derefter expederes. Stang foredrager Indstilling om Skoledirektør-Embedet i Throndhjem, da Esendrop har udtrykt Ønsket om ej at blive nødt til at begynde sin Post med en saa omtvistet Sag. Stang behandler for Indre-Departementet et Spørgsmaal om Gageforhøielse for Civilingenieur Vogt og kommer med Ting, som taler imod Indvilgelsen. Herover bliver Vogt, som gaar op og ned, rasende og blander sig i Diskussionen. Spørgsmaalet drejede sig da om der var formange Kræfter ved Kanaldirektør-Embedet, og om man af den Grund skulde lade Civilingenieur Vogts Trudsel om at gaa til Jernbanearbeiderne, hvis han ej fik højere Løn, upaaagtet. Statsraad Vogt griber da Ordet og søger at godtgjøre, at der langtfra er for mange, men heller for faa Kræfter ved Kanalvæsenet. Mandag Kl. 12 kommer Kapt. Segelcke op til mig og underretter mig om, at han har talt med Stang og erklæret at modtage Statsraads-Posten. General Fleischer vedtager at fungere indtil videre som Chef for Armee-Komandoen, men ønsker foruden sit eget Generalstillæg at oppebære samtlige de 400 Spd., som Irgens har havt; jeg mener at dette ikke gaar an efter de Udtryk, hvori Tillæggene ere opførte paa Budgettet. Jeg taler herom i Statsraadet den

2den Juli, hvor alle Kollegerne dele min Mening, Stang dog med Forbehold. Denne sidste meddeler, at Esendrop er udnævnt igaar Formiddag og Segelcke igaar Eftermiddag, idet Kongen senere har forbeholdt sig at udnævne ham til Oberst i Armeen, efterat Statsraadet derom har udtalt sig. Stang anmelder, at Expeditionschef Nissen vil søge Rektoratet ved Christiania Skole, hvortil Vogt mener at han er mindre skikket, da der ikke nu er noget Fag, han kan overtage som Lærer, hvorfor han udkaster den Ide, at

man ved personligt Tillæg bør forsøge at holde ham i den Post, han nu har. Vogt og Hellieſen gjøre Indvending imod, at den nye Borgemeſter Birch ſkal faa Tilladelſe til at udføre Juſtitsſager indtil medio Oktober, da han ſkal overtage ſit nye Embede, men frafalde ſin Indvending. Vidtløftig Diskuſſion om et Reiſeſtipendium til Overlærer Utne af tilfældige Udgifter for at ſtudere den laveſte tekniſke Underviſning. Stang taler herfor, men bliver ſtaaende alene. Et Reiſeſtipendium til Oberſtlieutenant Broch, ſom er forudſat udredet af Opmaalingens Annuum, vil Vogt ej tage Reſolution for, thi der haves ſaameget at gjøre i Indre-Departementet, at han ej finder Tid; han bliver dog gjort opmærkſom paa, at Reſolution i ſlige Tilfælde er det ſædvanlige.

5te Juli kommer vor nye Statsraad Segelcke til mig for at konferere om ſit Møde i Statsraadet og om Overtagelſen af Armee-Departementet; men da han ej har faaet nogen Ordre til at overtage Departementet, faar ſaadan førſt meddeles. I Statsraadet foredrager Stang i Regjeringens Navn Indſtilling om Segelckes Udnævnelſe til Oberſt i Armeen, hvorimod Vogt atter gjør Indvendinger, ſom han gjorde ved Johanſens Udnævnelſe til Kommandør. Stang møder ham med den Bemærkning, at ſaadan Indſtilling gjennem den ſamlede Regjering har gammel Hævd; den fandt Sted ved Irgens's Udnævnelſe og ved Hagerups Udnævnelſe. Vogt frafalder ſin Proteſt. Vogt bringer atter Raadmands-Embederne i Chriſtiania paa Bane; til 2det indſtiller han C. C. Smith, Johanſen og C. Kierulf; Stang og jeg ſtemmer paa omvendt Orden imellem de to Førſte, men Falſen og Hellieſen ere enige med Vogt. Til det andet er han meſt tilbøjelig til at indſtille Magiſtrats-Sekretær Hoffmann overensſtemmende med Borgemeſterens og Ordføreren Ønſke; men Flerheden i Statsraadet proteſterer derimod. Hellieſen bringer atter paa Bane, at Rigsarchivar Birkeland bør

opfordres til at søge Embedet, og herpaa gaar Vogt ind, hvorfor begge Embeds-Indstillinger atter udsættes. Johansen anholder om Samtykke til at antage sin technike Assistent uden Indstilling. Dette ville vi andre ej modsætte os, men vi mene, at han hertil maa erhverve Kgl. Bemyndigelse.

Den 6te Juli gjør jeg et Afskeds-Besøg hos Riddervold, som er meget kordial; han taler fordelagtig om Essendrop, som han skildrer som en Mand baade af Hoved og Hjerte. Riddervold foreslaar Dus, hvorover jeg naturligvis er meget rørt. Senere paa Dagen har jeg Besøg af Essendrop, som gjør et udmærket Indtryk, hvilket styrkes, da jeg Dagen efter hører hans Afskeds-Præken i Vor Frelsers Kirke. Han tiltræder sit nye Embede den 8de og møder i Statsraadet den 9de, hvor han strax tager livlig Del i Forhandlingerne om Pension til Søkadetlæreren, Roosen, og Deling af Lærer-Posten i Religion, Norsk og Historie ved Krigsskolen. Vi gjennemgaa først de Sager, som kunne blive at forelægge næste Storthing, og enes om, at Tillægsloven angaaende Examen Artium (Romerrets-Spørgsmaalet) nu gjerne kan udstaa en Session; om Gjældsfængsel levende Diskussion, fra Vogts Side, som er imod den hele Lov, og fra vores andres, som ville have visse Forandringer i Kreditlovgivningen samtidig slaaede fast. Forøvrigt udsættes dette Spørgsmaal til September Maaned.

Den 11te Juli. Efter længere Diskussion faar jeg en Indstilling om Udredelse af Statskassen af Udgifterne ved den sidste Blaabogs-Kommission afgjort saaledes, at det erkjendes i Indstillingen, at Nedsættelse af Kommissioner paa Komandovej, hvorom Statsrevision og Storthing har gjort Anmærkninger, ikke lettelig bør finde Sted, hvor saa betydelige Udgifter kan paadrages Statskassen. Hellieſen foredrager en ny Indstilling om Guldmynt, hvori han tiltræder det fra dansk og svensk Side seneſt fremsatte Forslag

om, at de 3 skandinaviske Riger bør bibeholde sin Myntenhed og gjøre denne lige for alle 3 Riger. Essendrop foredrager sine Sager med megen Præcision, saa at det er en ren Fornøielse at høre ham. Stang forelæser Brev fra Kierulf om, at Kongen d. 24de d. M. skal reise til Aachen og være der 5 à 6 Uger, Oscar udnævnes til Regent, uagtet han neppe kommer tilbage fra Norge før ved Maanedens Udgang. Stang melder sin Afreise til Haugesund med Prindsen, og at han bliver borte henimod en Maaned. Dagen derpaa underretter Stang mig om, at Prindsens Reise er omberammet, saa at han først kommer tilbage til Stockholm midt i August. 4 svenske Raader, Grev Platen, Berg, Leijonhufvud og Wærn, skulle reise til ham til Bergen, for at han kan indsætte en egen Styrelse for Sverige. For os vil han holde Statsraad her i Christiania sidst i denne Maaned, naar han den 29de med Stang kommer tilbage fra Bergens Stift, og hvis fornødent faar Statsraads-Afdelingen reise til ham paa Sofiero, hvorhen han begiver sig i August efter at have bivaanet et Landbrugsmøde i Uddevalla. Vi modtage ham om Aftenen i Palæet og er sammen med ham hos Stang til en god Frokost og følge ham ombord i Kong Sigurd, med hvilket Skib han Klokken 4 drager afsted for imorgen tidlig Kl. 4 at indtage Frokost i Arendal. Middag og Bal i Christiansand, Afreise derfra Midnat. Ankomst til Stavanger næste Midnat. Fetering i Stavanger 16de og 17de og Ankomst til Haugesund 18de. Fetering paa Vigsnæs Kobberværk den 19de. Om Kongens Helbred udtaler han sig paa samme Maade som Andre, der komme fra Ulriksdal. Jeg forlader Armé-Departementet den 12te og overtager Finantserne den

13de Juli. Ved Zifertelegram melder Kierulf den 15de, at i Statsraadet samme Dag Zahlkasserer-Embedets Besættelse er udsat paa Grund af hans Inhabilitet, da Broderen er nævnt iblandt de Indstillede. I Statsraadet den

16de Juli gaar alt meget fredelig. Vogt meddeler,

at han ej har opfordret Rigsarchivar Birkeland til at melde ſig til Raadmand, da han er kommen under Veir med, at Birkeland intet vil ſøge for ikke at compromittere ſin publiciſtiſke Virkſomhed og gjøre denne ſuſpekt — noget ſom viſer Mandens Værd og Honnør —. Vogt er frembeles tilbøjelig til at indſtille Hoffmann til 1ſte Raadmand; herimod opponerer Eſſendrop og jeg. Vogt foreſlaar da at bekjendtgjøre Embæderne ledig paany; thi til 2det Raadmands-Embede er nok af Kapaciteter, og den forandrede Lønning for 1ſte Raadmands-Embede indeholder en plauſibel Grund til en ſaadan Forføining. Jeg erholder Kollegernes Bifald til at indføre et nyt Slags Kontrol med Stempelmærker for Modtagelſe af Sportler til Statskaſſen, ſom ikke lader ſig kontrollere gjennem offentlige Protokoller.

Den 18de Juli ſamles vi feſtlig klædte og gaa ſamlede i Vor Frelſers Kirke for at høre den forrettende Stiftsprovſt Tandberg holde Tale for Tuſendaarsfeſten; i Slutningen af ſin Tale lader han indflyde Ord om Tidens ſplittende Tendentſer og den overdrevne Demokratisme; iøvrigt deltage vi ej ſom Korporation i Eftermiddags-Feſten, ſom foregaar i al Orden trods de 40000 Menneſker, ſom ere i Bevægelſe.

Den 19de Juli kommer baade Falſen og jeg med Betænkning, ſom for førſte Gang er forlangt af den Norſke Regjering angaaende Kongens Reiſe til Aachen; der delibereres længe, om Betænkningen ſkal afgives af Juſtits-Departementet eller kollegialt. Jeg gjør gjældende, at i alle de Sager, hvori Kongen, om han var tilſtede, vilde afgive ſin Beſlutning efter mundtlig Udtalelſe fra Raadet, uden at Sagen gik ud til Indſtilling af noget enkelt Departement, der kan Betænkning afgives kollektivt. Falſen opponerer; men min Mening ſtøttes af Vogt og vinder Pluralitet. Jeg anmelder, at Udenrigsminiſteren har begjært Indſtilling om Nedſættelſe af en fælles Kommiſſion fra de nordiſke Riger til at afgive

endeligt Forslag om Guldmynts Indførelse bestaaende af 3 Medlemmer fra hvert Rige at samles i Kjøbenhavn og det snarest muligt, da den danske Regjering haaber at kunne faa Sagen forelagt Rigsdagen i Oktober; jeg nævner som Kommissærer O. J. Broch, Faye og Aschehoug, men den sidste forkastes; man foreslaar istedetfor Bankdirektør Getz, Sømme i Stavanger eller Michelsen; jeg nævner Bachke og skriver derom næste Dag til Kierulf. Essendrop foredrager den berygtede Sag imellem Forstmester Barth og Præst Blom den yngre, der ikke har villet konfirmere Barths Søn, fordi dennes Troes-Bekjendelse ej stemmer med Statskirken. Essendrop forelæser et Svar til Barth gaaende ud paa, at man ej vil kunne paalægge Blom at konfirmere Vedkommende. Der synes at være en god Del Animositet fra Præstens Side; paa en Bemærkning herom fra mig bemærker Essendrop, at Præsten Blom er anseet for en af vore dygtigste yngre Theologer, og at han har bestræbt sig for at tage Sagen rent objektivt. Provst Magelsen synes ej at billige Præstens Behandlingsmaade. Paa Spørgsmaal om Prinds-Regenten, som den 24de skal indsættes, er bemyndiget til at besætte ledige Embeder, oplyser jeg, at da Grundlovens Bestemmelse af 10 Januar 1863 henviser til den svenske Regjeringsform, saa er Sagen nu afgjort ved den seneste Redaktion (af 1866) af den svenske Regjeringsform, hvis § 39 bestemmer, at han kan tilsætte Embeder undtagen „Förtroende Syslor", hvilket anvendt paa vore Forhold maa være alle undtagen de i Grundlovens § 22 nævnte Embeder.

Den 23de Juli opstaar Diskussion, om der bør tilstaaes et norsk Rhederi nyt Søpas, uagtet det gamle ej er forkommet, men tilligemed Skibets øvrige Papirer overgivet til en Mægler i London til Sikkerhed for et Laan paa Skibet paa 150 £. General-Consulen har givet Skibet midlertidige Papirer, efter at Admiralitets-Retten har afgjort, at Gjælden ej kan binde Skibet. Vogt fremholder, at den privat-

retlige Tvist ej bør komme i Betragtning, men alene Hensyn til det Offentlige, om det kan lede til Misbrug, at Engelskmanden beholder det gamle Sopas. Flerheden holder for, at nyt Sopas bør udstedes. Vogt erklærer at ville høre Stangs Mening. Som Medlem af Myntkommissionen nævner jeg Assessor og Bankadministrator Bachke, som Hellieſen har anbefalet; jeg oplyser, at jeg har underrettet Kongen om, at jeg agter at foreslaa Broch, Bachke og Faye. Denne Forføining synes ej at vinde Vogts Behag. Dagen efter faar jeg Underretning fra Exc. Kierulf om, at der imod de af mig nævnte Mænd intet er at indvende, og at Kommissærer allerede ere udnævnte for Sveriges Vedkommende: Ekman, Skogman og Agardh, hvorfor jeg anmodes om at foranledige norske Kommissarier udnævnte af Prindsregenten her paa Mandag. Jeg skriver derfor til Broch, som samme Dag kommer tilbage fra Danmark, telegraferer til Faye i Bergen og faar den følgende Dag endelig vide, at han idag vil komme hertil, henvender mig til Bachke; men det endelige Resultat af Forhandlingerne med disse 3 Mand bliver, at de samtlige sige Nej. Broch paaberaaber sig dels det ubestemte i det ham tiltænkte Mandat, dels sin Helbred; efter at have faaet dette Svar bringer jeg Sagen paa Bane i Statsraadsmødet den

26de Juli, hvor jeg foreslaar Professor eller Toldkasserer Aschehoug istedetfor Broch eller Bachke, Getz for Faye og Joh. H. Andresen som 3die Mand; da Broch faar nys om, at der er Spørgsmaal om Professor Aschehoug istedetfor Bachke, og da han Dagen efter hører, at Aschehoug er villig, bliver han ganske forandret, og erklærer han sig end mere ubestemt og melder endelig den 27de, at hans Læge har raadet ham til at holde sig i Roligheb eller drage til Ems, og at han derfor siger Nej. Fra Getz faar jeg efter et Døgns Forløb Ja, forudsat at Broch bliver Førstemand, nyt Telegram og endelig ubetinget Ja. Som 3die Mand har nogle i Raadet holdt paa Joh. Andresen, andre paa Th.

Heftye. Jeg søger den sidste, men hører, at han er reist til Romsdal, men mulig kan naaes med Telegram i Aften paa Lillehammer; Th. Heftye kan imidlertid ikke tiltræde dette Hverv før ved Udgangen af August, hvorfor jeg henvender mig til Andresen, og da jeg faar hans Ja, bortfalder Spørgsmaalet om Heftye. Jeg troer nu at kunne glæde mig over et saavidt taaleligt Resultat, og da jeg om Aftenen henimod 8 samles i Palæet med Kollegerne og melder dem Udfaldet, synes disse ret vel fornøiede; Vogt er imidlertid ikke tilstede, og da han hører, at Broch har sagt Nej, kommer han i Fyr og Flamme og synes at tro, at jeg har gjort Kunster for at faa Andresen i Brochs Sted. Han yttrer, at han vil gjøre Mudder herom i Statsraadet imorgen, og at han vil henstille til Prindsen at tale med Broch, og at Aschehoug eller Andresen kan fjernes. Hertil svarer jeg ham, at jeg intetsomhelst Skridt i denne Retning vil gjøre, selv om han udvirker Befaling fra Prindsen, da jeg isaafald gaar af. Imidlertid kommer Prinds Oscar og Stang til bestemt Tid. Prindsen er ganske enthusiastisk over sin Reise og siger, at Alt er gaaet fortræffelig — „i alle Henseender, mine Herrer forstaar, hvad jeg sigter til". Modtagelsen og Opholdet i Bergen har især henrykket ham; ogsaa Stang er i fortrinligt Humør, og dertil har han Grund efter den Hyldest, han overalt har modtaget. Lieutenant Gade fortæller, hvorledes „Adressenterne" sade for sig selv, sade ved den Hyldest, som især i Bergen vistes Stang; det var Daae, Steen, Essendrop og Danielsen, som sad sammen og aad Harmen i sig, medens Publikum hyldede Stang. Jeg taler strax til Stang om det paatænkte Angreb fra Vogts Side, og han deler ganske min Opfatning, at det nu ikke gaar an at gjøre videre ved den Sag. I Statsraadet hos Prindsen den

29de Juli søger Stang, førend Prindsen er kommen tilstede, at tale Vogt tilrette; men det lykkes ikke, og da Sagen af mig foredrages, gjør Vogt sin Mening gjældende, at Broch

bør endnu engang opfordres til at træde ind, og at det bør betydes Aſchehoug, at man kan undvære hans Biſtand; jeg fremfører fuldſtændig Sagens Gang, at jeg har handlet efter, hvad der af Flerheden er vedtaget. Vogt mener, at jeg aldeles ikke ſkulde have talt til Aſchehoug, før Broch definitivt havde erklæret ſig, hvortil jeg bemærker, at jeg ikke havde nogen Mening om, at Broch ej vilde arbejde ſammen med Aſchehoug, og at Tiden preſſede paa, ſaa at jeg ikke vel kunde undlade at tale til Aſchehoug, ſom jo nærmeſt var opſtillet ſom Subſtitut for Aſſeſſor Bachke. Prindſen bliver ubeſtemt og henvender ſig til Stang, ſom med Beſtemthed udtaler ſig for, at det ſaar have ſit Forblivende ved min Indſtilling; han fremhæver, at da Broch har angivet Helbredshenſyn, er det ej rimeligt, at han kan forandre ſin Beſlutning uden at ſtaa ſom en holdningsløs og ſimpel Mand. Prindſen henvender ſig til Falſen, ſom heri er enig og tilføjer, at dette vilde være en Tort for Aſchehoug, ſom han ingenlunde har fortjent. Prindſen bifalder endelig min Indſtilling. Vogt vedbliver at give ondt af ſig efter Statsraadet og kommer frem med, at han ſamme Morgen har havt en Samtale med Broch for at faa ham til at indtræde i en Kommisſion angaaende det Metriſke Syſtems Indførelſe, og at han under denne har kunnet ſkjønne, at det er paa Grund af Aſchehougs Deltagelſe, at Broch har ſagt Nej til mig. Herom overbeviſes jeg ogſaa ved Middagen hos Stang ſamme Dag, hvor Broch paa ingen Maade vil beſvare min Hilſen; det ſamme ſiger Aſchehoug har været Tilfældet med ham. Prindſen taler længe med mig, om ikke Hjorth, Oberſtlieutenanten, kan blive indſtillet eller ialfald nævnt i Indſtillingen til Toldinſpektør i Chriſtiania, og beder, at Sagen ej maa komme for, førend Kongen kommer tilbage, hvis ſaa ej bliver Tilfældet. Prindſen omtaler ved Bordet den Feſt, ſom i Fredags har været holdt paa Hamar af Bondehøvdinger, Republikanere og Grundtvigianere for Sverdrup, Bjørnſtjerne Bjørnſon,

Hedlund fra Göteborg og Høgsbro fra Danmark, hvorom Aftenbladet samme Aften beretter udførlig. Jeg complimenterer Falsen for hans gentlemansmæssige Holdning, idet han, trods han ej ynder Aschehoug, dog udtalte det afgjørende Ord idag, som hindrede den ham af Vogt tiltænkte Tort.

Den 31te Juli maa vi fremmøde i Palæet Kl. 6¾ for at sige Farvel til Prindsen, som afrejser Kl. 7 med „Halden" til Fredrikstad og videre til Uddevalla og Wennersborg.

Den 2den August ordinært Statsraadsmøde, hvor Vogt fægter for, at Kommunebestyrelsen i Tønsberg uden Amtmandens Approbation skal kunne bestemme Anvendelsen til almennyttigt Øjemed af muligt Overskud af et Brændevinsudskjænknings-Samlag, men indgaar paa et Kompromis, saa at han lover at opfordre Vedkommende til at affatte sin Beslutning overensstemmende med tidligere Resolution om lignende Sager. Ogsaa ved Approbation paa Plan for en teknisk Skole i Christiania opstaar Strid, idet Vogt har udeladt en § om, at Kommunens Bevilgning ej maa nedsættes uden Kongl. Approbation, hvis Rigtighed Stang bestrider. Sagen udgaar til Cirkulation.

Den 6te August. Sagen om Plan for Krigsskolen, som har cirkuleret, og hvorunder Alle undtagen Stang havde udtalt sig for den tidligere af Irgens og mig forsvarede Affattelse, bygget paa Forudsætningen om, at Høiskolens Kursus skulde indskrænkes til 2 Aar, gaar nu, efterat Stang har udtalt sig for den modsatte Mening, hvortil Segelcke har sluttet sig, enstemmig igjennem efter S.s Redaktion, uden at Nogen dissenterer. Johansen anmelder, at han agter at opfordre J. Schwartz og Kaptein N. Ihlen til at indtræde i en Kommission, som efter Storthingets Anmodning om at fremlægge en fuldstændig Plan til Søofficerernes Rekruttering fra Koffardiflaaden maa nedsættes, da disse to Mænd, som have udkastet Ideen, maa være selvskrevne til at bære den frem. Esendrop anmelder, at han ikke vil indstille Rektor

Vibe til højere Penſion end 1000 Spd., fordi der i den Kongl. Propoſition til Penſionslov er udtalt, at dette under almindelige Omſtændigheder bør være den højeſte Penſion. Stang opponerer imod denne Begrundelſe; thi da Penſionslov ſandſynligvis ej bliver antagen, bør den heller ikke følges i det, ſom kan være Embedsſtanden til Skade; Stang mener forøvrigt, at der er Grund til at ſætte Penſionen til 1100, ſom Rektor Holmboe fik i 1860; men det bliver ved Eſſendrops Indſtilling.

Den 9de Auguſt. Vogt omhandler et Telegram fra Bergen, hvori udtales Frygt for, at den forhøiede Told paa Tran i Frankrig vil blive ſat i Kraft ogſaa for Norge. Han foreläſer Note-Vexling med den franſke Udenrigsminiſter Remuſat og vor Miniſter, hvori udtales, at uagtet Thiers' Udtalelſer i National-Forſamlingen ville de beſtaaende Traktater blive reſpekterede; en anden Sag er det, at Forhandlinger ville blive indledede om Modifikation i Traktaterne; i den Anledning har vor Udenrigsminiſter udtalt, at disſe ej kunne lede til Noget. Vogt gjør megen Sø af, hvorledes hans Telegramſvar til Bergenſerne bør affattes. Vogt foredrager paany den under 2den Auguſt paabegyndte Sag angaaende Plan for den tekniſke Skole i Chriſtiania, forſaavidt angaar Spørgsmaalet om Kommunens Forandringer i Bevillingerne ſkulle være afhængige af Kgl. Approbation, hvilket han nu anſer overflødigt paa Grund af de aarlige Storthing. Under Cirkulationen har Segelcke, Eſſendrop, Stang og jeg holdt paa den Kgl. Approbation, ſom er ſtemmende med, hvad der er beſtemt for Throndhjem. Johanſen og Falſen meſt tilbøjelige til at ſtemme med Vogt. Stang udvikler, at Vogts Forandring vil overføre Diskuſſionerne om Planens Detailler fra Regjeringen til Storthinget, hvilket ej kan være ønſkeligt. Vogt kommer med ſin vanlige Kjæpheſt om Kommunernes Selvſtyrelſe og vil ikke alene ikke rette ſig efter Majoriteten, men oplæſer en vidtløftig Fremſtilling, ſom han vil

indtage i Indstillingen, hvis man ej giver efter. Han vil ydermere skrive en Fremstilling af Sagen og sende den til Kierulf med Begjæring om, at den maa blive forelagt Hs. Majestæt. Under saadanne Omstændigheder finder Flerheden, at Spørgsmaalet ikke er stort nok til at sættes paa Spidsen, og Sagen gaar efter Vogts Indstilling. Esterat Stang har forladt Raadet, bringer jeg paa Bane Besættelsen af Toldinspektør-Embedet i Christiania. Man synes at være enig med mig i, at Toldinspektør Arntzen, Steenstrup og constitueret Grændseinspektør U. Stang ej bør komme i Betragtning, og da jeg yttrer, at jeg maa gaa ned til Overtoldbetjenterne Due, Andersen og Helliesen, og at jeg ikke drister mig til at nævne Oberstlieutenant Hjorth, uagtet hans Dygtighed og mange gode Egenskaber, begynder Vogt at gjennemgaa mine Kandidater. Under saadanne Omstændigheder er han ej utilbøjelig til at stemme paa Hjorth, hvori han understøttes af Segelcke, og jeg yttrer, at hvis han faar Flerheden for sig, gaar jeg med paa at nævne ham; isaafald antages han at blive udnævnt.

Den 13de August. Segelcke melder, at han vil lade udarbeide Planer og Beregninger byggede paa det Storthinget forelagte Værnepligtslovforslag, i hvilken Anledning Stang udbreder sig med Vidtløftighed om det Betænkelige ved dette, hvorved han vil paavirke de nye Medlemmer af Raadet, der imidlertid forholde sig tause, uden forsaavidt at Segelcke erklærer, at han kun tiltræder Forslaget, forsaavidt det Fornødne bevilges til Øvelserne. Vogt omhandler, at Christiania-Drammens-Banen bør sættes under Fællesbestyrelse med Drammen-Randsfjords-Do., og forelæser Udkast til et Brev til Christiania Stift og Formandskab desangaaende, hvilket han erklærer opsat efter Overlæg med Pihl. Deri er antydet, at Christiania Kommune bør foreslaa 2 Mænd, helst af den nuværende Bestyrelse for Banens Bygning, og at Materialier og rolling stock bør være fælles, men dog særskilt

Regnſkabsholb. Herimod gjøres Bemærkninger af Segelcke, ſom finder, at O. J. Broch ej bør udelukkes, og af Falſen, ſom ſynes Fællesſkab i Materialier uforeneligt med ſærligt Regnſkab. Dette Punkt forklarer Vogt nærmere, det første vil han konferere med Pihl om. Efter forudgaaende Samraad med Stang, ſom har underrettet mig om, at han har begyndt at nære Betænkelighed ved at tage Bureauchef Larsſøn til Expeditionsſekretær i Reviſions-Departementet, forhører jeg mig med Kollegerne, om de ville være med paa at indſtille Larsſøn til Toldinſpektør i Chriſtiania. Men da Vogt med ſin vanlige Nærgaaenhed erklærer Larsſøn for en udannet Mand, hvorfor Eſſendrop og jeg kalder ham tilrette, finder jeg ingen Sympathi for mit Forſlag. Paa ſamme Tid har jeg Brevveksling med Helliesen, hvorunder vanker en Smule bittre Udtalelſer om Valget af Egers Eftermand i Bogholderiet, da jeg vil have Chriſtenſen, men Helliesen vil have en Anden. Jeg har været ubeſindig nok til at erklære Helliesen, at jeg med Hensyn til Finants-Departementets Embeds-Beſættelſer vil rette mig efter ham ſom den faſte Chef. Stang, tilſkyndet af Byfogeb Chriſtenſen, ſøger ogſaa at virke for Chriſtenſen, men forgjæves.

Den 16de Auguſt. Falſen melder, at han vil reiſe til Kjøbenhavn for at deltage i Juriſtmødet, hvortil udfordres Kongens Samtykke, ſom meddeles med Indberetning. Segelcke omhandler igjen ſin Skrivelſe til Armee-Kommandoen angaaende Armee-Organiſation efter det nye Værnepligts-Lovforſlag; han meddeler, at han nu er kommen til det Reſultat, at Lovforſlaget kan gjennemføres uden gjennemgribende Forandringer i det Beſtaaende, men da han dog anſer adſkillige ſaadanne ønſkelige, vil han alligevel fremkalde Kommandoens Udtalelſer herom. Han begjærer ogſaa Udtalelſe om, hvorvidt nogen Indſkrænkning i de hvervede Tropper kan anſees ønſkelig, hvilket Stang finder betænkeligt, ligeſom Vogt og Eſſendrop begjærer enkelte Modifikationer, for at det

ikke skal det se ud, som om man lagde an paa at umuliggjøre Antagelsen af det hvilende Forslag. Segelcke lover at tage det Hensyn, han kan, til disse Anmærkninger. Jeg tier, da den hele Diskussion forekommer mig temmelig overflødig, da ingen kan bindes i sin senere Stemmegivning ved Armee-Departementets Skrivelse. Paa Festen i Anledning af Chr. Schous Guldbryllup Dagen forud træffer jeg Broch, som fremdeles ikke vil se til den Side, hvor jeg er.

20de August. Vogt omhandler atter Fællesbestyrelse for Christiania-Drammens og Drammens-Randsfjord Banerne og forklarer, at han ikke kan gaa ind paa den af Segelcke antydede Forandring, da Schwartz har udtalt, at til Ex. O. J. Brochs Indsættelse i en saadan Fællesbestyrelse utvivlsomt vilde gjøre hele Planen til Intet. (Det samme har Pihl forklaret mig Dagen forud med Tilføjende, at det er ham en Umulighed at arbeide sammen med Broch; han henviser til Undersøgelseskommissionens Betænkning angaaende Bestyrelsen af Kongsvingerbanen ligeoverfor Hovedbanen, hvoraf enhver med Forholdene bekjendt kan se, hvormegen Kritik Brochs Bestyrelse af de sidstnævnte Baner er blotstillet for). I et senere Møde Dagen efter forklarer Vogt, at han ikke for Tiden vil udtale noget om en saadan Fællesbestyrelses Sammensætning, da det er faldet ham ind, at det Kgl. Ønske om at faa Oberstlieutenant Hjorth anbragt i Christiania-Drammens Bestyrelse opfordrer til særdeles Varsomhed. Han vil saaledes blot opfordre den nuværende Bygnings-Kommission til at iagttage det Fornødne, for at Driften i næste Maaned kan begynde. Stang beretter, at han har hørt, at Kongen ej kommer hjem fra Aachen før midt i næste Maaned. Vogt anmelder, at han ønsker at reise bort paa en Uge, og Stang foreslaar mig til at bestyre Indre-Departementet imidlertid.

23de August. Vogt meddeler mig, at han efter Direktør Pihls indstændige Begjæring er bleven staaende ved

sin første Redaktion af Henvendelsen til Christiania Kommune. Johansen omhandler Medlemmer af Søkadet-Kommissionen, hvori de forrige Gang dissenterende Schwartz og Ihlen have erklært sig villige til at indtræde; men den Første lader tydelig forstaa, at han ej vil arbeide sammen med O. J. Broch, hvilket ogsaa er Ihlens Mening. Johansen spørger, om han kan henvende sig til Ketil Motzfeldt. Stang oplyser i den Anledning, at Kongen for 3 Aar siden erklærede, at han ej ønskede at benytte en Mands Tjeneste, som i sin Tid havde stillet sig saa fiendtlig ligeover for ham; men Stang mener, at dette bør medføre, at man nu opgiver Tanken om at faa Ketil Motzfeldt, da Omstændighederne i mangt ere ændrede; men Regenten eller Kongen maa dog først adspørges. Essendrop foredrager Indstilling om Ophævelse af Holths Konstitution som Overlærer i Throndhjem; heri ere alle enige; Essendrop opkaster selv Tvivl, om Holth som af Kirkedepartementet indstillet bør tillægges 1/4 Aars Løn, hvilket vi øvrige finder billigt, fordi Resolutionen gaar ud paa, at han strax uden Opsigelse skal afgaa; Essendrop mener, at det vil blive betragtet som Svaghed, men følger dog Flerheden.

28de August. Foranlediget af en Udtalelse fra Segelcke om, at, han saaledes som Bogholderi og Revision nu er indrettet, ikke til enhver Tid kan erfare de forskjellige Kontis Status, udvikler Stang sin tidligere Plan om Ophævelse af Revisions-Departementet og Første Statsraads Befrielse fra hvert Departement; han omtaler tillige, at Regjeringen bliver nødt til i Forbindelse med Forslag om Statsraadernes Deltagelse i Storthinget at fremsætte Forslag om Statholderposstens Ophævelse, da Storthingets Beslutning om Statsraadernes Deltagelse i Storthinget ikke berører Statholderen.

30te August. Falsen hjemkommen tilfreds over den ham ydede Hyldest. Strid om en Bemyndigelse for Kanaldirektøren til at give Bestemmelse om Tommerets Slipning

i Mørkfos, medens Dammen ſtaar under Reparation, ſom jeg forebrager for Indre-Departementet. Forøvrigt paafaldende Fred under Vogts Fravær. Jeg beretter Stang, at hans Brev til Helliesen nu har virket, da han igaar har tilſkrevet mig, at han ej vil modſætte ſig Chriſtenſens Befordring til Bureauchef. Eſſendrop forelæſer Brev fra Capt. Krefting i Throndhjem angaaende Architekt Schirmer, ſom han vel anſer for en talentfuld Mand, men ingen duelig Architekt, hvorfor han indſtændig fraraader at foretrække Schirmer for Architekt Chriſtie.

3die September. Vogt kommer tilbage, og hans Maade at være paa viſer ſig ſtrax ved Juſtits-Departementets Indſtilling om Nordfjords Sorenſkriveri, Hammerfeſt og Laurvigs Byfoged Embede og Byrettens Juſtitiariat; Vogt gjør fornemmelig Indhug med Henſyn til Laurvig, hvortil Juſtits Departementet har indſtillet Expeditionsſekretær N. Aſchehoug, og uagtet alle vi Andre have tiltraadt Indſtillingen, vedbliver Vogt ſin Diſſents først til Fordel for Aſſeſſor Thomeſen, men da Alle erklære ham for en umedgjørlig og vrang Mand, der vel mangler ligeſaameget i Dygtighed til Magiſtrats-Forretningerne, ſom Aſchehoug kan mangle Routine i Dommerforretningerne, gaar han over til Thorvald Olſen, ſom Juſtits-Departementet har nævnt ſom No. 2, da det finder det tvivlſomt, hvorvidt hans nøje Bekjendtſkab med Stillinger og Folket i Laurvig juſt er nogen Anbefaling. Han bliver ſtaaende alene med ſin Diſſents. Til Juſtitiarius-Embedet har kun meldt ſig Arneberg, Tilliſch og Thomeſen, hvilke Falſen indſtiller i denne Orden, idet han om Arneberg bemærker, at han har Ord for ikke at være ſaa ſikker og ſelvſtændig i ſine Domme ſom Tilliſch, medens denne ſidſte ſtaar tilbage for Arneberg ſom Beſtyrer af de egentlige Juſtits-Forretninger og Expeditioner. Falſen mener derfor, at man faar blive ſtaaende ved den Orden imellem dem, ſom tidligere har beſtaaet, og

hertil ſlutte vi Andre os, medens dog Stang forſøger at pousſere Tilliſch, ſom tydeligvis ikke er ynded af Flerheden. Eſſendrop kommer med den 3die Sag i Løbet af nogle Uger, hvor der er indløbet Feil ved Sagens Expedition; i Reglementet for Lærer-Examen er nemlig udeladt hele den 1ſte §, iſtedetfor at blot en Pasſus af §'en ſkulde gaa ud; men da §ens rette Lydelſe er anført i ſelve Foredraget, mene vi efter nogle heftige Udfald fra Vogts Side, at Feilen kan rettes ved en Skrivelſe fra Departementet til Kollegiet.

6te September. Efter forſkjellige Diskuſſioner om en Reſerveofficer Collett, ſom efter at have faaet Tilladelſe til at indgaa paa ſvenſk Krigsſkole, er rømt derfra og nu kommen tilbage, om han ſkal anſees ſom ikke længere værende Reſerveofficier og pligtig til at optjene ſin Værnepligt ſom Menig, ſamt om hvorvidt en norſk Anſøger, Bernhoft, ſkal nævnes til General-Conſulatet i Finland eller, ſom Stang vil, blot ſvenſke Mænd m. m., faar jeg endelig 1/4 over 2 Anledning til at forebrage min Indſtilling om Toldinſpektør-Embedet i Chriſtiania, hvortil jeg har foreſlaaet Overtoldbetjent Due, Anderſen og Helliesen; heri har Johanſen og Eſſendrop erklæret ſig enige, medens Segelcke har ſtemt paa Hjorth, Due og Anderſen, Vogt og Falſen paa Steenſtrup, Hjorth og Due. Efter mange Pikanterier imellem Vogt paa den ene, Eſſendrop og mig paa den 2den Side, ſom vare i tre Kvarter, foreſlaar Eſſendrop, at vi ſkulle enes om Arntzen ſom No. 1, hvilket jeg tager til Betænkning. Sagen udſættes. Under Diskuſſionerne om Sagen søgte Vogt at gjøre gjældende, at det var langt vigtigere at faa til overordnede Told-Embedsmænd Folk af god Opdragelſe, med Overſigt over Forholdene og Indſigt i Landets økonomiſke og politiſke Styrelſe end Fagmenneſker, ſom man nu havde, og ſom Told-Departementet lagde an paa at bibeholde. Det bedſte var jo, at begge Dele kunde forenes,

men jeg troer, at Toldvæsenet dog er bedre tjent med de Sidste end de Første.

10de September. Jeg faar Brev fra Hellieſen, hvori han ſiger, at hvis Kongen udnævner Hjorth til Toldinſpektør, tager han ſin Afſked, og at han, hvis han mærker, at det bærer den Vei, vil ſelv ſøge Embedet. Dette Brev viſer jeg først Segelcke, ſom lover at opgive Hjorth, uagtet han har ſagt Prinds Oscar, at han vilde give Hjorth ſin Stemme, og efter Overlæg med Segelcke og Stang ſender jeg Brevet omkring til de øvrige Kolleger. I Raadet foredrager Vogt et Lovforſlag om Forbud mod at ſlippe Hingſter, Tyre og Væddere i Fællesgræsgange uden forudgaaende Godkjendelſe. I Præmisſerne har han redet ſin vanlige Kjæpheſt om, at han helſt vilde, at Regjeringen ſkulde være udenfor den Sag, uagtet han i Udkaſtet er indgaaet paa Flerhedens Anſkuelſe, at Kgl. Approbation ſkal til for at ſætte deslige Forordninger inden Herrederne i Kraft. Stang gjør Anmærkninger ved disſe Yttringer i meget moderate Udtryk; men Vogt kommer med ſine Udfald mod Stang og taler om, at der maa ſke Brud i Raadet. Til Sognepræſt i Gjerpen er indſtillet 1, Preus. 2, Skaar, men en Petition fra Menigheden med et Følgebrev fra Øvrom bevæger Eſſendrop til at foreſlaa en Kontinuations-Indſtilling, hvori Skaar, ſom Menigheden vil have, foreſlaaes til at faa Kaldet. Jeg ſynes ikke om dette Slags Anſtaltmageri, men proteſterer ikke, da alle ſynes enige med Eſſendrop, iſær Vogt, ſom altid har nogen Svaghed for Oppoſitionen.

13de September. Eſſendrop afhandler et Spørgsmaal, ſom ikke vedkommer Statsraadet, om han ſkal indtale Oplysningsvæſenets Fonds Ejendomsret til en Gaardpart i Valders, hvorunder Stang giver Raad med ſtor Bredde, hvilket foranlediger Falſen til en liden Anmærkning. Jeg omtaler atter Toldinſpector-Embedet, hvorom jeg troede at Alle nu kunde komme til Enighed, men til min Forundring

erklærer nu Segelcke, at han for Tiden ej er tilsinds at opgive Hjorth; han vil maaske gjøre det, naar han faar Helliesen i Tale, men ikke nu, hvorfor han begjærer Sagen udsat, indtil Helliesen kommer hid. Vogt udtaler med stor Bestemthed, at Kongen umulig kan vælge Hjorth efter Helliesens Udtalelse.

17de September. Stang meddeler, at Kongen har ligget veirfast i Kiel og paa Overfarten derfra og ikke kommer hjem før tidligst imorgen. Prinds Oscar har forøvrigt udtalt, at han er bekymret for Kongens Befindende. Om Reise til Italien, som Rygtet har omtalt, nævner han Intet; det hedder derimod, at han vil overtage Regjeringen ved sin Hjemkomst. Esfendrop foredrager angaaende Stiftsprovstiets Kundgjørelse som ledigt med Betingelser om Deling af Frelsers Menighed i to, Trefoldigheds i tre og Gamle Aker i to. Til den ene Trefoldigheds Menighed skulde da henlægges Heidehaugen og Briskeby. Vogt erholder Bemyndigelse til at sende O. J. Broch til Paris til Maal- og Vægt-Konferencen istedetfor Christie, som har undskyldt sig. Han beretter mig, at Christiania Kommune vil have Broch ind i Christiania-Drammens-Banens Bestyrelse. Dagen efter kalder Stang os sammen for at forelæse os 5 Telegrammer fra Prinds Oscar, Kierulf og Staldmester Bråkenhjelm, hvori meddeles, at Kongens Tilstand er betænkelig, at han er liggende i Malmø saa mat, at han ej kan fortsætte Reisen. Malmsten har yttret for Kierulf, at det sandsynligvis kommer af det sterke Blodtab, maaske fremkaldt ved den haarde Søreise. Om Aftenen kommer Telegram om, at Kongens Tilstand er haabløs, og han udaander ogsaa samme Aften Klokken lidt over 9, hvorom indløber Telegram tidlig idag Morges den 19de. Prinds Oscar, 4 svenske og de 3 norske Statsraads-Medlemmer stode da færdige til at afreise til Malmø; men deres Reise udsættes naturligvis, da de skulle samles Kl. 12 i svensk og i norsk

Statsraad for at proklamere den nye Konge. Vi samles i Statsraad Kl. 11, hvor alt fornødent aftales med Hensyn til Adressе til den nye Konge, Edsaflæggelse af os, Klokkeringning, Proklamation ved Herolder, Reskript om almindelig Edsaflæggelse, hvilket dog ikke kan udføres førend om Lørdag, da vi forudsætte at have Protokol fra Stockholm. Det overdrages Essendrop at forfatte Udkast til Adressе, til hvis Drøftelse vi samles imorgen, medens det almindelige Statsraad først skal holdes Lørdag; til at overvære Kongens Obduktion og Balsamering kaldes et Medlem af Højesteret (Saxlund), General Næser og Exc. Due i Kjøbenhavn.

21de September samles vi til Statsraad Kl. 9 og underskriver Adressе, Ed og Reskripter. Vogt er meget selvtilfreds med, at han har indhentet Amtsformandskabets Betænkning om Deling af Ulvig i 3 Herreder, hvilken gaar ud paa Afslag, fordi at Amtsudgifterne derved forøges; men Falsen, Stang og jeg bestrider hans Paastand om, at saadan Erklæring bør blive Regel, idet vi mene, at Amtmanden og Regjerings-Departementet kan og bør have større Oversigt over Localforholdene end Ordførerne for de enkelte Herreder. Jeg faar ikke foredraget 2 udcirkulerede Foged-Embeder, fordi Stang maa hjem for at skrive til vor nye Konge, som allerede har tilskrevet ham og sendt os Alle en venlig Hilsen.

24de September. Diskussion om, hvorvidt Resolution om Udsættelse med de nationale Troppers Edsfæstelse skal afgives ad Kommando Vej eller efter Regjeringens Indstilling. Omkostningerne ved nu at sammenkalde Tropperne vil koste omkring 20,000 Spd., hvorfor Udsættelse skal ske til næste Vaabenøvelser. Det vedtages, at Afgjørelsen skal bero paa, hvad tidligere har været Tilfældet. Om Besættelsen af 2 Foged-Embeder, Mosʃ og Tromsø, diskuteres henimod 2 Timer, mest om det Første, hvortil Vogt forsøger at

pousſere A. Sørensſen og Falſen Sagfører Fiſcher; men min Indſtilling, gaaende ud paa Foged Bugge i Thelemarken ſom No. 1, Bureauchef Boſs ſom No. 2, vinder Enſtemmighed, hvad No. 1 angaar, og Flerheden, hvad No. 2 angaar, medens jeg for at indſkrænke Diſſentſen til 2 Partier gaar over til Thorvald Olſen iſtedetfor Fuldmægtig Knap, medens Falſen, Vogt og Esſendrop ſtemme paa Fiſcher ſom No. 2 og Olſen ſom No. 3 Om Tromsø-Embedet bliver kun den Diſſents, at Stang ſtemmer paa den ſom No. af (sic) mig nævnte Fuldmægtig Peterſen iſtedetfor J. N. Nilſen. Det vedtages, at der ſkal tilføjes det allerede færdige Stempel-Papir f. n. Aar, ſaaledes ſom ved tidligere Thronſkifte har fundet Sted, et Stempel med den nye Konges Navnemærke; at gjøre fuldſtændig nyt Papir vilde koſte henimod et Par Tuſind Spd.

27de og 28de Septemper. Først bringer Helliesen, ſom er kommen fra Stockholm for at hente ſin Huſtru, en Hilſen fra Kongen forſikrende Alle og enhver om ſin naadige Bevaagenhed. Dernæſt meddeler han os, at der efter Dronning Sophies Anmodning er bleven ſøgt i den afdøde Konges Papirer for at finde hans Optegnelſer om hans Begravelſe. Et ſaadant Dokument fandtes ogſaa og indeholdt et rørende Bevis paa Kong Carls ſtore Ydmyghed, og hvor lavt han ſatte ſig ſelv. Det indeholdt, at hans usle Støv ej var værdigt til at gjemmes i Riddarholms-Kirkens Gravchor, da han Intet havde udrettet ſom Konge; det var derimod hans Ønſke at jordes ved Ulriksdals Kapel, og at der paa hans Grav ſkulde reiſes en ſimpel Sten med den eneſte Indſkrift: Carl. Kong Oscar havde liden Lyſt til at bryde med Traditionen, da alle i Sverige døde Konger ſiden Carl den IX vare biſatte i Riddarholms-Kirken. Han talte herom med Statsraadet, ſom yttrede, at Spørgsmaalet egnede ſig mere til Afgjørelſe af Familien end ſom en Statsſag; men da Kongen inſiſterede paa Statsraadets Udtalelſe, havde de

svenske og norske Statsraader i Fællesskab afgivet en af Exc. Adlercreutz forfattet Erklæring, som med 9 mod 4 Stemmer (alle svenske) gik ud paa, at de vanlige Ceremonier burde følges, og hermed skulde det da blive. Dog skulde Kantate udelades efter Kong Carls udtrykkelige Villie. Derefter gaa vi over til paa nyt at drøfte de Sager, der bør forelægges næste Thing. Som en ny Sag kommer Myntreformen, hvorom Kommissionen i Kjøbenhavn i forrige Uge har afgivet Betænkning, der forudsætter en Konvention afsluttet imellem de tre Riger om Indførelse af Guld som Enhed, saa at 248 Guldkroner skulle udmyntes af et Kilogram fint Guld, hver Krone deles i 10 Krondalere = 30 ß norsk, hver Daler i 100 Øre. Gjennemførelsen af dette Forslag, der er fastsat til næste Aars Udgang, forudsætter væsentlige Forandringer i Mynt- og Banklovgivningen. Vi anmode Hellieſen om at gjøre Udkast til saadanne Love; han er hertil ikke uvillig, men anfører, at han i Stockholm fjernt fra Hjælpemidler og literære Konferencer ikke vilde have tilstrækkelig Tillid til sit Arbeide, hvorfor han foreslaar en Kommission nedsat til at gjennemgaa hans Udkast; herfor har Professor Aschehoug ogsaa udtalt sig. Jeg foreslaar altsaa en saadan Kommission, bestaaende af Kommissærerne i Kjøbenhavn i Forening med Professor O. J. Broch og Sølvværksdirektør Andresen samt, hvis Bankdirektør Getz ej bliver frisk igjen, da en af de andre Bankdirektører. Dette bifaldes, og jeg skriver om Aftenen herom til Kierulf. Længere Diskussion, om der bør paany foreslaaes for næste Storthing at bevilge 12 000 Spd. aarlig til de svenske Jernbaner for at faa Nattetog hele Aaret, saa at Overliggen i Jönköping og Arvika kan undgaaes. Meningerne ere delte. Flerheden synes at være imod Forslaget, der afsloges i 1871. Johansen lover at søge nogle nye Oplysninger. Vi række om Fredagen ej til løbende Sager, hvorfor vi fortsætte om Lørdag. Stang bringer paa Bane, hvem der skal indkaldes til Begravelsen;

Kongen har nævnt 2 af Høiesteret, 2 Geistlige, 2 Amtmænd, og 1 Professor. Kongen, i den Formening, at han skulde opnævne dem, har antydet Stiftamtmændene i Christiania og Throndhjem, men gjort opmærksom paa, at den norske Regjering pleiede at foretage Opnævnelsen, udtaler han, at Aall og Collett kunde opfordres. Vogt griber Anledningen til at paastaa, at da Kongen først har udtalt sig for Stiftamtmanden i Throndhjem, bør man holde sig til ham som den fornemste næst Christiania; dette bestrides af Stang. Stang foreslaar derfor Collett og Sibbern, jeg foreslaar Breder, hvis Aall ej er villig — hvilket vi forudsætte; derved bliver det. Stang oplæser en Indbydelse til sig om at afgive Møde ledsaget af en Erklæring fra Kongen, at han ej vil øve noget Pres paa Stang, men finder det ret naturligt, om han siger Nej. Mig forekommer Sagen mest at maatte afhænge af Stangs Lyst til at reise, og da Stang erklærer, at han ej har videre Lyst, voterer ogsaa jeg for, at han bør blive her, for hvilken Mening Vogt har udtalt sig af Hensyn til, at saadant mest stemmer med den norske Regjerings Værdighed! Stang reiser altsaa ikke. Af Bisper ansees Arup og Folkestad selvskrevne, af Høiesteret de 2 ældste, altsaa enten Lassen og Manthey eller Manthey og Løvenskiold. — Af Universitetet ansees Senior Holmboe at burde foretrækkes for Kollegiets Formand Brandt. Efter Statsraadet hører jeg af Aall, at han er bleven opfordret til at reise til Wien og Rom for at notificere Dødsfaldet, men at han har undskyldt sig, hvorfor General Wergeland er reist. Essendrop diskuterer et Brev angaaende Dissenternes Klage over at skulle bidrage til Kirker og Præsteskab af Statskirken endog udenfor deres faste Ejendomme. Flerheden mener, at den nærværende Udligningsmaade, hvorefter Dissenterne komme til at bidrage til disse Udgifter, fordi disse udredes af den almindelige Kommunekasse overalt undtagen i Bergen er uretfærdig og vilde blive underkjendt af Domstolene; men Vogt og jeg

holde paa den modsatte Mening og antage, at der maa Forandring i Skattelovgivningen, for at Dissenternes Klager i dette Punkt kunne blive afhjulpne. Brevet er holdt i en almindelig afvisende Tone og indlader sig ej paa Detailler. Dette vinder alles Bifald. — Falsen opkaster Spørgsmaal, om en til Amerika rømt Falskner skal søges udleveret, idet han paaviser, at Amerikas Fordringer til Beviset ere saa strenge og Udleveringen forbunden med mange Udgifter, hvorfor vi Alle tilslut enes om at frafalde Paastanden. Vogt mener, at han har maattet opgive Tanken om at forene den nye Christiania-Drammens-Bane under en Bestyrelse med Drammen-Randsfjord-Banen, fordi Christiania Kommune-Bestyrelse har udtalt sig herfor og foreslaaet O. J. Broch sat ind i Bestyrelsen, men med ham vil den ældre Drammenske Bestyrelse ej arbeide sammen; som Grund er angivet Nødvendigheden af Kontrol med den afleverede nye Bane og dens Driftsmidler. Johansen oplæser et Brev fra Ketil Motzfeldt, hvem han har opfordret til at indtræde i Kommissionen angaaende Søkadet-Institutets Omorganisation. Motzfeldt erkjender, at han efter den Del, han har taget i Sagens Behandling paa Thinget, hvilken har foranlediget Kommissionens Nedsættelse, kunde have stor Opfordring til at deltage i Kommissionen, men saalænge Regjeringen modsætter sig Forslaget om, at Statsraaderne selv skulle møde i Thinget og forsvare sine Planer, anser han enhver større Reform for en Umulighed og vil Intet have med Regjeringens Kommission at bestille.

1ste og 2den Oktober. Vi diskutere næsten i 3 Timer om Toldinspektør-Embedet i Christiania. Hellieſen forsøger først at drive frem Bureauchef Larsson, men faar kun Essendrop og mig med sig. Stang lader sig overtale til at deltage i Diskussionen, men kommer derved ind i Hvepserede, hvorved han stikkes; Hellieſen og Segelcke ere nemlig blevne enige om at vælge ham til Voldgiftsmand i

Spørgsmaalet, om Segelcke bør undlade at ſtemme paa Hjorth, naar Helliesen ikke vil lade ham motivere ſin Stemmegivning ved at anføre Helliesens Yttring om at ville udtræde af Regjeringen, hvis Hjorth bliver udnævnt. Her har Stang udtalt ſig for Segelckes Mening, hvorover Helliesen giver meget ondt af ſig og taler om Skuffelſe af Tillid, hvilket foranlediger Stang til at yttre, at han vil aftræde, hvis Helliesen ikke tager ſine Ord i ſig, hvilket Helliesen gjør med tilſyneladende Oprigtighed. Helliesen beretter ogſaa, at Stang har udtalt, at han anſaa Helliesens Yttring om at ville vige for Hjorth lige med en Mands Trudſel om at ville ſtyrte ſig ned af et Kirketaarn, medens Vogt har bifaldt hans Udtalelſe og ſagt, at ogſaa han vilde afgaa, hvis Helliesen gik af. Medens Striden imellem Stang og Helliesen er paa det varmeſte, yttrer Segelcke, at han for at bilægge denne ſkal afgive den Erklæring, at han vil opgive at ſtemme paa Hjorth. Det afgjøres derefter mod en Stemme, Vogts, der falder for Steenſtrup, at Overtoldbetjent Anderſen ſkal indſtilles ſom No. 1, Due ſom No. 2 og Steenſtrup ſom No. 3. Sagens endelige Afgjørelſe udſættes dog til Fredag, da Helliesen ønſker at være vis paa at være tilſtede, naar Sagen afgjøres i Stockholm, hvilket maaſke kunde ſke paa Mandag, ſamme Dag ſom Helliesen maaſke kommer der, da hans Huſtrus Svaghed maaſke nøder ham til at være 4 Dage underveis. Reſultatet af Valget af civile Mænd til at møde ved Begravelſen bliver, at Collett og Sibbern, Manthey og Andreſen, Profeſſor Holmboe, Biſkop Folkeſtad og Provſt Rode love at reiſe. Statsraadet fortſættes Onsdag, da der opſtaar Strid imellem Vogt og Stang i Anledning af en Sag, ſom Falſen foredrager om Kjøb af en Embedsgaard for Nordre Helgelands Sorenſkriveri, nemlig om Kjøbeſummen kan tages af Embedsgaardsfondets Kapitalfond eller dets Rentefond; Stang beſtrider det Førſte, men har alle mod ſig. Det er den Voldſomhed, hvormed Vogt

taler, som opirrer Stang, og det sandelig ej uden Grund. Lang Diskussion om Personel-Capellan Bloms Negtelse af at konfirmere Forstmester Barths Søn; jeg mener, at det bør udtrykkes, at Præsten ej har baaret sig ganske rigtig ad, skjønt jeg er enig i, at der ej kan blive Tale om at drage ham til Ansvar. Stang foreslaar, at Bispen paany skal tilskrives. Sagen udsættes.

4de Oktober. Christiania Toldinspektør-Embede expederes endelig uden Disents. Strid, om Oberstlieutenanter i Generalstaben skulle have Bestalling som saadanne eller efter deres Stilling i Staben, afgjøres efter Forslag af Stang mod Vogts og min Protest, saaledes at Bestallingen blot skal lyde paa Oberstlieutenant i Armeen. De 2 Raadmands-Embeder komme atter for; det afgjøres nu ved alles Stemmer imod Vogts, at Byreauchef Smith og Inspektør Johansen skulle indstilles, den Sidste istedetfor den Konstituerede, Sagfører Hoffmann. Esendrop, Falsen og Stang erklære dog at ville holde med Departementet, hvis dette ikke bøier sig for Majoriteten. Sagen udsættes.

8de Oktober. Ved Foredrag af Besættelsen af 2 Overtoldbetjent-Embeder vækker Vogt atter Spørgsmaal, om det er rigtigt ganske at udelukke andre end Toldfunktionærer fra Befordring i Told-Etaten; han mener, at det leder til en Nedsættelse af dennes Anseelse og til en simpel Tone og liden Cursation. Denne Mening deles af de øvrige Raader, og jeg lover at tage Sagen i Betragtning ved de mindre Toldsteder; ved Christiania er det især af Vigtighed at faa rutinerede Funktionærer. Min Indstilling af 2 Duer gaar derfor igjennem. Segelcke forbereder Nedsættelse paa Komando-Vej af en Kommission til Undersøgelse af Forholdene ved norske Jægercorps, tildels foranlediget ved Oberstlieutenant Hjorths Ansøgning. Det paaviser af Segelcke, at det er begrundet, naar Hjorth klager over, at Jægercorpset gaar sin Opløsning imøde, især derved, at der ikke kan anhverves

Folk imellem 18 og 20 Aar, da den seneste Resolution om Armeens Undervisningsvæsen har ophævet Corpsets Bestemmelse som en Underofficier-Skole for hele Armeen og bestemt, at det skal bestaa af Menige, der ej kunne begynde at udtjene sin Værnepligt før efter 20 Aars-Alderen. Stang fremhæver, at denne Følge af den nye Undervisningsplan aldeles ikke blev fremholdt i Januar, da Sagen af Irgens forberedtes, hvori Falsen og jeg samstemme med ham. Essendrop foredrager endelig sin Indstilling angaaende Forstmester Barths Klage over Pastor Blom, hvori han nu har tilføjet en Bemærkning om, at der vil blive sørget for, at Klagerens Søn kan blive forberedt til Konfirmation; min Udtalelse om, at Præstens Fremfærd ikke ganske fortjener Billigelse, inhærerer jeg ikke, da jeg ej faar noget Medhold. Falsen anmelder, at Regjeringsadvokat Grønn vil gaa af, især fordi Jernbanernes, Kanal- og Forstvæsenets Sager ere voksede til en overvældende Størrelse. Stang mener, at man endnu ikke behøver at træffe Forføining til forbedret Lønning af Posten, da man nok vil faa den vel besat under den stedfindende Konkurrence. Dagen derpaa er en vakker Sørgegudstjeneste i Anledning af Kong Carls Bisættelse, hvor Tandberg, holder Talen, der, som altid, er god og passende til Leiligheden, men ikke varm eller gribende. Vi gaa i Processíon fra Kirke-Departementet. Alle Forretninger indstillede. Byen som en Helligdag.

11te Oktober. I Anledning af en Ansøgning om Bidrag af Statskassen til en lutherst Kirke i New York diskuteres 3 Meninger, enten som af Kirke-Departementet indstillet at bevilge ved Kongelig Resolution 200 Dollars eller at fremsætte Proposition for Storthinget om Bevilgning af en noget større Sum eller endelig Intet at bevilge. Kirke-Departementet paaberaaber Antecedentier; det viser sig imidlertid, at der tidligere har været Spørgsmaal om Fælles-Bidrag af begge Riger; man bliver staaende ved Intet at

bevilge. Jeg omhandler Myntkommisſionens Indſtilling, ſom nu er læſt af ſamtlige Statsraader. Der gjøres ingen Indvending imod at gaa paa med Sagen. Rygh indſtilles til Expeditionsſekretær. Dagen efter Afſked med N. D. Aſchehoug ſom Expeditionsſekretær.

18de Oktober. Meldahl møder i Statsraad og beretter, at Kongen ved Afſkeden har ſagt ham, at han midt i November agter at komme hertil for at overlægge om Storthingsſager, navnlig om Svar paa Addreſſen og om Tiden for Storthingets Samvær. Han meddeler ogſaa, at Kongen indſtændig ønſker, at Regjeringen vil forandre Indſtillingen om Bidrag til Wiener-Udſtillingen, hvortil der kan tages Anledning af den ſenere indtrufne Omſtændighed, at Statsbidrag til ſamme dels er bevilget, dels lovet foreſlaaet for Rigsdagen i Sverige. Falſen, ſom herefter vil faa med Sagen at gjøre, knurrer og ſynes ikke meget villig til at give det kongelige Ønſke Gehør. Til et Aſſeſſor-Embede ved Bergens Overret er af Juſtits-Departementet indſtillet Fuldmægtig Mørch ſom No. 1 og Sagfører Dahl ſom 2. Vogt og Stang vil have Ordenen imellem dem ombyttet, da de antage Dahl for den dueligſte; Vogt ſynes først at give ſig, da han ej anſer Dahl heller for nogen ſærdeles udmærket Sagfører. Stang gaar over til Juſtits-Departementet; men efter at Indſtillingen er afgiven til Statsſekretæren, erklærer han at ville ſtemme for Dahl. Beſtyrelſen for Drammen-Randsfjord-Banen vil have, at Statsraaderne ſkulle have Jettons, ſom give Adgang til fri Reiſe med Banen; men vi ſynes ej om denne Artighed, der harmonerer libet med Storthingets Anſkuelſe, at Kariolen er det paſſende Akedon for Alle. Vogt vil underſøge, hvorledes Forholdet i denne Henſeende er ved de udenlandſke Jernbaner.

21de Oktober holde vi Statsraad for at give Vogt Anledning til at foredrage nogle Sager inden ſin Afreiſe. Jeg bebuder Indſtilling om et nyt Expeditionsſekretær-Embede

i Finants-Departementet; men herover kommer Vogt i Fyr og Flamme, idet han mener, at Indre-Departementet er meget nærmere til at faa flere Ekspeditionssekretærer, nemlig 1 for Statistiske Tabelværk og 1 for Jernbane- og Forstvæsen, end Finants-Departementet. Han mener desuden, at Gagen ej bliver bevilget af Storthinget, og anser dette som tilstrækkelig Grund til ikke at fremme Sagen. Stang er den eneste, som udtaler sig for mit Forslag, idet han yttrer, at det er et forkasteligt Princip at lade sine Forføininger være afhængige af Storthingets formodede Bifald ligesom at stemme imod en Forbedring i et Departement, fordi man ej kan opnaa det samme i andre. Vogt er aabenbar trykket af sin Indstilling paa Storthinget i 1871, da han forhindrede Justits-Departementet i at faa sin Fængselschef.

23de Oktober sammentræde vi til et Extra-Statsraad, forat Falsen kan faa Anledning til at foredrage en Kontinuations-Indstilling om Bidrag til Wiener-Udstillingen, som nu gaar efter endel Brøvl om Redaktionen.

25de Oktober. Det berettes nu at Kongens Hidkomst er bestemt til den 11te næste Maaned, og at Vogt ikke for disse 14 Dages Skyld agter at reise ind til Stockholm, men vil forblive her for at arbeide paa et Lov-Udkast; derimod anmeldte Segelcke, at han reiser imorgen til Stockholm for at conferere med Kongen om Værnepligtsloven. Ved min Indstilling om Inskriptionen paa de nye Mynter, at til Kongens Navnechiffer skal sættes II, gjøres Indsigelse især fra Essendrops Side, som bemærker, at derved vil gives et Præjudikat for, at efterfølgende Carler eller Gustaver skulle her i Landet have det svenske Ordenstal. Sagen udsættes, og Stang lover at skrive herom til Kongen. Jeg indstiller til Toldkasserer i Fredrikshald 1, Hoff, Toldkasserer i Tønsberg, 2, Capt. Angell, 3, Fuldmægtig Schlytter. Segelcke og med ham Meldahl, Falsen og Stang stemme for, at Ordenen imellem 1 og 2 bør ombyttes, og da Meldahl

oplyſer, at Kongen ved Afſkeden yttrede, at han vilde befordre Angell, enes vi Alle om at ſætte ham først. Segelcke har ogſaa foreſlaaet, at Oberſtlieutenant Munthe Kaas ſkal nævnes ſom No. 3; da jeg kun har Meldahl for mig med Hensyn til Schlytter, giver jeg ogſaa efter i dette Punkt.

29de Oktober. Efter modtaget Telegram fra Kongen afgjøres ogſaa Kongens Benævnelſe paa Mynterne derhen, at den ſkal være Oscar den II. Eſſendrop anmelder, at Forſtanderſkabet for Chriſtiania Kathedralſkole har begjæret, at Anſøgningstiden for Rektor-Embedet udſættes i 4 Uger og de hidtil indkomne Anſøgninger ikke tilfredsſtille ſamme; Anſøgere ere Niſſen, Løkke og Brinchmann, hvoraf den første er den ældſte Philolog, hvorom der kan blive Tale. Eſſendrop mener, at Forſtanderſkabets Anmodning kunde have nogen Mening, derſom man ej vilde vælge Niſſen; men da han af Departementet vil blive indſtillet, er der ikke nogen Mening i at imødekomme Forſtanderſkabets Begjæring. Heri er vi alle enige med ham. Stang opfordrer ham til at konferere med Vogt, ſom ved en tidligere Leilighed har udtalt ſig imod Niſſen. Eſſendrop er lidet villig hertil, da han i intet Fald vil følge hans Mening, hvis den er forſkjellig fra hans; men Stang kommer tilbage hertil, og Eſſendrop lover at gjøre ſaa. Hvorledes Stang nu er begyndt at bøje ſig for Vogt, viſer ſig med den følgende Sag, da Meldahl anmelder, at Sagfører Beyer nu har indgivet Anſøgning om Aſſeſſor-Embedet i Bergen, og at han, uagtet der gives en Kgl. Reſolution, ſom beſtemmer, at deslige Anſøgninger ſkal henlægges, dog efter Stangs Raad har telegraferet til Stockholm, at Sagen, ſom idag ſkulde afgjøres i Statsraad af Kongen, bør udſættes. Dette finder jeg meget urigtigt og mener, at hvis Beyers Anſøgning nu ſkal tages i Betragtning, ſaa er det at give Lov for Tilfældet, og ſligt kan ikke andet end ſætte ondt Blod.

1ſte November. Falſen melder den fortvivlede Begivenhed, at Stiftamtmanden i Tromsø har telegraferet, at

6 Fangstfartøier fra Egnen og 2 svenske Krigsfartøier befrygtes at være indefrosne ved Spitsbergen, da man endnu igaar intet havde hørt fra dem. Stiftamtmanden anholder om Udsendelse paa Statens Bekostning af Fartøjer med Proviant og Udrustning for at forsøge Redning af Mandskaberne, ialt mindst 80 Mand. Der opstaar Deliberationer, om man skal leie Seilfartøjer eller Dampfartøjer; det paapeges, at begge Dele vilde være det sikreste, da et Seilfartøj under heldige Omstændigheder kunde afgaa fra Tromsø om faa Dage og være ved Spitsbergen, inden et af de store Tønsbergske Fangstskibe med Auxiliær-Dampmaskine kunde være færdigt til at afgaa, medens paa den anden Side en Finmarks-Jægt ikke kan rumme tilstrækkeligt til at hjemføre de Forulykkede. Der er allerede vexlet Telegrammer i Mængde med Tromsø, Tønsberg og Stockholm for de svenske Krigsskibes Vedkommende. Vi erklære os villige til at godkjende, hvad Falsen og Stang maatte bestemme. Det bebudes, at Kongens Hidkomst maaske udsættes til den 13de, og at det er vist, at 4 svenske Statsraader ville følge ham. Segelcke, som igaaraftes er kommen hjem fra Stockholm, beretter om sin Konference med Kongen om Værnepligtssagen, at Hs. Mjst. først vil udtale sig efter at have hørt den diskuteret i Raadet. Segelcke er stemt for at bibeholde Reserve-Institutionen. Stang er meget ivrig for at forsvare sit tidligere Standpunkt. Sagen skal cirkulere. Meldahl har færdig sin Udtalelse om Prolongationen, som besluttes omsendt. Stang udtaler som sin foreløbige Mening, at man bør bevæge Kongen til allerede til det anstundende Storthing at udtale sin Mening om Statsraadssagen. Herpaa vil man ikke for Øjeblikket svare; men enhver forbeholder sig at overveje Spørgsmaalet. Den paafølgende

2den November kaldes vi til extraordinært Møde, hvori Falsen meddeler, at den svenske Regjering vedtager at udrede en Trediedel af Udgifterne ved Udrustning til Spitsbergen indtil 24,000 eller 14,000 Rdl., efterson Damp- eller

Seilskib benyttes. Endvidere at Fr. Hansen i Tønsberg har buden sin store Ishavsfarer Albert for 125 Spd. daglig og Betaling af alle Fornødenheder af Kul, Proviant m. m. dog undtagen Lønning til Kaptein og Mandskab. Efter dette vil Expeditionen koste 18,000 Spd.; men dersom Fartøjet skulde indefryse, vil Udgifterne blive enorme. Det vedtoges derfor, at Kaptein v. Kervel skal reise ned til Tønsberg for om muligt at opnaa gunstigere Vilkaar for sidstnævnte Tilfælde, og at man skal formaa Kapteinlieutenant Otto til at følge Skibet for at paase det Offentliges Tarv. I Mødet den

5te November meldes Falsen, at v. Kervels Sendelse ej har været heldig, forsaavidt som Rhederiet saa langt fra at ville nedsætte Prisen, om Fartøjet fryser inde, isaafald forlanger Erstatning for tabt Adgang til Fangsttour, nemlig 800 Spd. daglig for 14 Dage af Marts; paa denne Maade kunde Leien alene af Fartøiet løbe op til 38,000 Spd.; medens 25 pCt. af Kapitalen d: 12,000 Spd. ansees for vakkert Udbytte af en Fangst-Expedition; efter langvarige Diskussioner enes man om, at Falsen skal gaa ind paa Vilkaarene, dog saa, at Leien ikke i noget Fald skal overskride 26,000 Spd. Vedtages ikke dette inden 4 Eftermiddag, skal Falsen hyre et Seilfartøj i Tromsø. Falsen melder, at en Hr. Nimb imorges som Kommissionær fra et Berliner-Interessentskab har forespurgt, om Norge vil give dette Koncession paa en bredsporet Bane imellem Christiania og Fredrikshald og videre til Forbindelse med en svensk Jernbane til Göteborg. Vi betragte dette Tilbud ønskeligt, forsaavidt det kan lede til, at denne Bane hurtigere end ellers paaregnet kan komme istand; thi hvis ikke Storthinget vil bevilge til en Statsjernbane til Fredrikshald, saa faar man give Tydskerne Koncession — imod behørig Kaution i Form af Depositum i Statskassen.

7de November kaldes vi til extraord. Møde for at høre et Telegram fra Etatsraad Suhr i Kjøbenhavn, hvori han og Etatsraad Tietgen tilbyde sit Dampskib „Fox", der i sin

Tid har gjort den arktiske Expedition for at opsøge Franklin, i fuldt udrustet Stand uden Godtgjørelse for at gaa til Spitsbergen. Vi ere rørte over dette ædelmodige Tilbud, som vi dog ikke kunne modtage, da vi allerede have sluttet Kontrakt med Tønsbergerne. Stang har gjort Udkast til et Taksigelses-Telegram, som vedtoges, og Kongen underrettedes. Jeg meddeler, at Statsraad Wærn under Kongens Ophold her vil forhandle om Mellemrigsloven, hvilken han endog har haabet at faa endelig afgjort, hvilket dog Hellieſen har forklaret ham er næsten en Umulighed. Sverige begjærer Toldfrihed for Bomuldsvarer, samme Toldfrihed tilsøes som tillands samt Indskrænkning i § 8 af Mellemrigsloven. Foreløbig udtales, at det er bedre, at Storthinget skal finde, at Regjeringen holder formeget igjen, end at den gaar for vidt. Vi enes om paa Grund af Statsraadinde Haffners Begravelse imorgen at udsætte det ordinære Statsraad til Lørdag den 9de, da Spørgsmaalet om Modtagelsen af det danske Tilbud atter bringes paa Bane i Anledning af en Opsats i Gaarsdagens Aftenblad og Brev fra Suhr og Tietgen. Aftenbladet tager Fejl, forsaavidt det forudsætter, at disse Mænds Tilbud er aldeles gratis; Proviant, Stenkul, Assurance og alskens Fornødenheder er jo ikke indbefattet i Tilbudet, og det gik vel i intet Fald an at lade Ejerne af Fox bære nogen direkte Pengeudgift til Lønninger og deslige. Mere end et Fartøj kunne vi for Tiden ej magte at udsende. Segelcke oplæser sin Indstilling om Værnepligtssagen, der gaar ud paa, at Bataillonerne ikke skulle have større Styrke end 600 Mand i Fred, 720 i Krig, og at det Mandskab, der ej behøves hertil, gaar i Reserven, der dog faar Øvelse gjennem 42 Dages Rekrutskole. Stang fægter imod dette sidste Punkt. Sagen udsættes til paa Tirsdag, da alle ventes at være samlede.

12te November. Exc. Kierulf, Hellieſen og Vogt

møde i Raadet, som væsentlig sysselsættes med Værnepligtsloven; man enes om at vedtage Segelckes Forslag om en fast bestemt Rekruteringsmasse af 4800 Mand og Restens Opøvelse ved Rekruteexercitie til Reserve.

13de November. Meldahls Forslag til Indstilling angaaende Storthingets Addresse, forsaavidt angaar Prolongationssagen, diskuteres i det lange og brede. Stang fastholder sit Forslag om, at Indstillingen ogsaa bør indeholde Udsigt over, hvad man vil foreslaa med Hensyn til Statsraadernes Deltagelse i Storthinget, hvilket efter Kierulfs Sigende er stemmende med Kongens Ønske. Kierulf og Hellieſen forsvare den Mening, at nogen bestemt Tid for Storthingets Prolongationstid ej bør slaaes fast nu; men de overstemmes med den Forklaring, at det er Hensigten at foreslaa en Grundlovsforandring herom med fast Regel for Diæterne til 350 eller 330 Spd. Kierulf kommer med den interessante Meddelelse, at Kongen tænker paa at sanktionere Grundlovsforandringen om Statholdersagen. Diskussion om, hvorvidt dette bør gjøres bekjendt for Storthinget, eller om Sagen bør overlades til sig selv. Garantien for, at saadan Sanktion nu skulde kunne erholdes uden Indblanding fra Sveriges Side, skulde gives af de ankommende 5 svenske Statsraader, som danne Pluralitet; derfor er Adlercreutz og Berg komne med. Der yttres den Mening, at Storthinget, om det blev underrettet om disse Udsigter, paa Trods vilde negte at vedtage Grundlovs-Forandringen for ikke at skaffe det nuværende Ministerium nogen Triumf; men dette synes for galt.

14de November forberedes Myntsagen og endel andre løbende Sager, hvorefter gaaes over til at omhandle de Grundlovsforandringer, som skulle fremsættes i Forbindelse med Statsraadernes Deltagelse i Storthinget. Man kommer ikke længere end til Opløsningsretten, hvorom Meldahl yttrer,

at det er hans Mening, at den bør optages. Kierulf yttrer den modsatte Mening. Denne forsvares af Hellieſen og Falſen, ſom udtale, at derſom man fremſkynde (sic!) den rene Parliamentarisme, ſaa er dette et godt Middel. Stang taler for Opløsningsretten i et brillant Foredrag. Vogt ligeſaa, idet han paaviſer, at det maaſke ej bliver nogen Støtte for Miniſteriet, men for Kongemagten maa det dog altid blive et vigtigt Middel endog til at blive kvit et faktiøſt Miniſterium; til denne Anſkuelſe ſlutter jeg mig; ogſaa Eſſendrop ſynes at dele denne Mening. Segelcke beder om Betænkningstid, og Johanſen udtaler ſig aldeles ikke.

15de November. Statsraad hos Kongen; der er den Forſkjel imellem Kong Oscar og Carl, at han ikke ſlipper en Sag, før han har fuld Rede paa den, og at han gjerne vil regjere ſammen med ſit Raad, d. e. han vil høre alles Udtalelſe og rette ſig derefter; dette viſer ſig idag ved Benaadning af en Barnemorderſke; han kommer i Raadet med den Tanke, at vedkommende, ſom han har talt med i Fængſlet for nogle Aar ſiden, og ſom han har lovet Naade, ſkal loslades; men da Meldahl, Vogt og jeg taler imod allerede nu efter 5 Aars Straf at løslade hende, følger han Meldahls Forſlag at løslade hende om 1 Aar. Efter endte Forretninger taler han om, hvor gjerne han vil imødekomme Nordmændenes Ønſker og derved ſtyrke og udvide den gode Forſtaaelſe imellem Broderfolkene; ſaaledes vil han alvorlig arbeide paa Throndhjem-Sundsvalls-Banen, uagtet partikulariſtiſke Intereſſer i Sverige frygte denne Bane; ligeledes lægger han os paa Hjerte at være imødekommende med Henſyn til Mellemrigsforholdene, da han derved kan tilgodeſe Norges Intereſſer i andre Retninger (Statholderſagen); ligeledes taler han om Myntſagen, ſom han haaber at kunne faa afgjort her i Chriſtiania. Efter Middagen ſamme Dag tales udførligen med de ſvenſke Raader om at behandle

Myntſagen i et ſammenſat Statsraad i næſte Uge og henviſe den til Kommisſærer, ſom ſammen med den danſke Miniſter i Stockholm kunne enes om den endelige Redaktion; Kommisſærerne: Helliesen og Wærn kunde da udnævnes ſærſkilt i ſvenſk og norſk Statsraad og faa ſine Fuldmagter af Udenrigsminiſteren. Myntdirektørerne for de tre Riger ſkulle da tilkaldes; jeg indkalder Direktør Andreſen, med hvem Helliesen og jeg den 16de have Konference, idet vi gjennemgaa de ſvenſke Bemærkninger ved Konventionsudkaſtet. Jeg er i Aktivitet den Dag fra 9 Morgen til 10¼ Aften med ¾ Times Middag. I Statsraads-Beredningen diskuteres i Formiddags-Møde iſær Mellemrigsſagen, med Hensyn til hvilken der nu hovedſagelig kun ſtaar os imellem den halve Told paa Bomulds-Fabrikater og endel mindre vigtige Artikler. Helliesen forklarer, at man ikke kan gjøre Sagen større Skade end at reſikere nok en Forkaſtelſe, at det er hans Hovedgrund til at holde igjen, og at han derfor har taget Sagen ſtykkevis. Vogt ſlutter ſig til ham. Stang holder paa en aftagende Toldſkala paa Bomuld- og Uldfabrikater og vil nok til Nød gaa ind paa fuld Toldfrihed for alle Artikler, ſom ej høre til de ſaakaldte Kaſſeartikler. Eſſendrop og Melbahl ſlutte ſig til ham. Exc. Kierulf, Segelcke, Johanſen, Falſen og jeg ere ſtemte for i det Hovedſagelige at indgaa paa Sveriges Begjæring, men jeg erklærer at ville rette mig efter Flerheden, og uagtet vi ſtaa 5 mod 5, enes vi om at holde os til Stangs Forſlag. Det beſluttes, at jeg ſkal konferere med Wærn; man ønſker ej Diskuſſion med alle Raadernes Medlemmer. Stang omhandler Kongens Plan med Hensyn til Statholderſagen, ſom er at æſke ſit ſvenſke Statsraads Udtalelſe om, hvorvidt der fra ſvenſk Standpunkt kan være noget at indvende mod Statholderpoſtens Ophævelſe, men ikke i norſk Statsraad at paaberaabe denne Udtalelſe. Vogt er den eneſte, ſom herved gjør nogen grundet

Bemærkning, idet han fremhæver, at det saa væsentlig kommer an paa de Ordelag, hvori det svenske Statsraads Mening bliver begjært og afgivet. I Aftenmøde diskuteres Grundlovsforandringer, som ere at sætte i Forbindelse med Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger, foruden Samlingstiden, som før er omhandlet; man enes om Opløsningsretten, uddidet Tid for Loves Sanktion, grundlovsmæssig Pensionsret for Statsraader, men at opgive Valgbarhed, og om 2-Kammer-Systemet er ikke engang Tale.

Den 18de om Morgenen begiver jeg mig til Statsraad Wærn for at tale med ham om Mellemrigs- og Myntsagen. Han hører med Interesse paa den Udvei, som jeg antyder for ham, at man muligens kan faa Enighed tilvejebragt ved at foreslaa, at Told paa Bomuldsvarer skal bortfalde efter visse Aars Forløb enten med et eller ved successiv Nedgang i Tolden. Han erklærer, at Dissentsen om § 8 i Lov af 5te August 27 ikke skal forvolde Fortræd, da Sverige i dette Stykke vil gaa os imøde. Den følgende Dag indfinde Wærn og Berg sig i Finants-Departementet, hvor vi med Hellieſen lægge endelig Haand paa Myntsagen og diskutere om Mellemrigssagen — uden at komme videre. Wærn følger med hen i Beredningen, hvor saavel den sidste Sag som Afgjørelsen af en Indstilling fra Post-Departementet om en Traktat med Nordamerika diskuteres. Johansen paaviser det forunderlige i, at Kongen nu skal beslutte Postkonvention affluttet, da Post-Departementet i forrige Maaned har tilskrevet det amerikanske Postvæsen uden at faa Svar; men Wærn paaviser, at den amerikanske Minister anser sig bemyndiget til at besvare dette Spørgsmaal, og at der fra Amerikas Side nu ønskes at faa Sagen afgjort, for at ikke Præsidenten skal være nødt til at forklare, at disse ubetydelige Affærer fremdeles ere svævende, som han har maattet gjøre i 1870 og 1871. Vi enes om, at Wærn maa skriftlig frem-

sætte disse Omstændigheder, og at Sagen da ej kan afgjøres samtidig med Myntsagen imorgen, men at dertil maa tages et eget unionelt Statsraad paa Fredag. Dagen derpaa kaldes jeg op til Kongen sammen med Wærn og Hellieſen; Kongen lægger os da paa Hjerte, hvor ønskeligt det er, at Mellemrigssagen kunde føres til et godt Resultat, ikke alene fordi dette efter hans Overbevisning vil fremme begge Rigers Interesser, men fordi det vil lette ham Sanktionen af Statholderposténs Ophævelse. Hellieſen og jeg fremføre vore Betænkeligheder, hentede dels fra den financielle Side, dels fra den politiske, da en gjentagen Udgang paa Sagen lig den i 1857 vil være det værste, som kan hænde til at umuliggjøre al Tilnærmelse imellem Rigerne. Efterat derpaa Myntsagen i unionelt Statsraad er afgjort derhen, at Konvention paa Grundlag af Kjøbenhavner-Forslaget skal afsluttes, og at Kommissærer sammen med danske Befuldmægtigede skulle udnævnes særskilt for hvert af Rigerne, beskikkes Hellieſen i særskilt norsk og Wærn i særskilt svensk Statsraad til vore Kommissærer. Derefter kaldes vi atter sammen hos Kongen, hvor Kongen diskussionsvis gjennemgaar alle de brændende Spørgsmaal, først Prolongationssagen, derefter hvorvidt Statsraadernes Adgang til Storthinget og de dermed i Forbindelse staaende Grundlovs-Forandringer skulle omhandles i Meddelelsen om Prolongationssagen; vi slutte ikke før 1/4 over 3 uden at blive færdige, hvorfor disse Diskussioner skulle fortsættes paa Fredag efter det da afholdte unionelle Statsraad. Torsdag reiser Kongen til Drammen og Krøderen for at beſe den nye Jernbane. Jeg glæder mig til at have fuld Fred; men alle de i Staden værende norske Statsraader komme op til mig for at behandle et Spørgsmaal vedkommende Spitsberg-Expeditionen, som igaar er kommen i en gunstigere Stilling, idet et af de indefrosne Fartøjer har brudt sig gjennem Isen og er kommen tilbage til Hammer-

fest, men nogle Timer efter, at „Albert" var gaaet ud fra Tromsø; Amtmanden havde imidlertid afsendt det hurtiggaaende Dampskib „Throndhjem" for at indhente „Albert" og meddele dette Fartøj den medbragte Underretning om, hvor de øvrige Fartøjer og Mandskaber ligge ved Spitsbergens Nordkyst; dette var lykkedes, „Albert" var gaaet indenom Hammerfest og faaet Besked. Nu mener Falsen, at man kan forsvare at assurere „Albert" yderligere end skeet her i Christiania, nemlig 25 500 Spd. à 2½ %, medens Hamburgske Assurandører forlange 8 à 10 % for at assurere Resten. Jeg støtter Falsens Mening, for hvilken ogsaa Statssekretæren udtaler sig; men Hellieſen, Johansen, Meldahl, Essendrop og Segelcke stemme for assurere til 8 %. Eftermiddagen faar jeg Telegramer fra Krieger, som venter paa, at Fenger skal faa Indbydelse til at deltage i Myntkonferencen, hvilket ikke vedkommer os og desuden ligger udenfor den Forudsætning, hvorunder vi have behandlet Myntsagen. Jeg svarer Krieger og telegraferer til Grev Platen. Fredag Møde med Hellieſen og Meldahl hos Stang for at gjennemgaa Stempelfrimærke-Sagen, hvori Stang har gjort en Opdagelse, nemlig at vort Frimærkesystem kan afløses ved Brugen af Stemplet-Papir. Hellieſen og jeg paaviser, at dette ikke kan ske ganske snart, og at det passer ligegodt, enten vor Redaktion eller hans tages til Følge Sagen maa udsættes. I det combinerede Statsraad afgjores derefter Post-Konventionen med Nordamerika, som af Post-Departementet er klart og greit fremstillet; derefter fortsætter Kongen med os Norske Diskussionen om Grundlovsforandringer, hvori han ønsker hver enkelts Stemme. Exc. Kierulf mener, at man ej nu behøver at udtale sig bestemt, da det vel kunde hænde, at om Storthinget i 1874 gjentager Forandringen om Statsraadernes Adgang til Storthinget det da kunde være Spørgsmaal om at sanktionere en saadan

Beſlutning uden at gjøre den afhængig af nogen af de paatænkte Grundlovsforandringer; herimod proteſtere Meldahl, Vogt og jeg og tildels Helliesen, men iſær Stang, ſom i varme og kraftige Ordelag paaviſer, at ſaadant vilde være ikke alene at omſtyrte nærværende Regjering, hvorpaa ligger liden Vægt, men vilde være aldeles ødelæggende for Kongemagten, ſom da vilde have ſagt ſit ſidſte Ord i Norge. Kongen bifalder disſe Yttringer med ſtor Varme, derpaa reſumeres atter alle Grundlovsforandringer, til Slutning kommer Kongen tilbage til Mellemrigsloven, hurtigere Jernbane-Forbindelſer, hvorom der ogſaa i denne Tid har været plejet Forhandlinger med Generaldirektørerne Roos og Troilius, og endelig Statholderſagen, hvorom Kongen udtaler ſig med ſtor Varme, idet han nævner, at i Forbindelſe dermed maa ſættes enten Oprettelſe af et Statsminiſter-Embede eller en Førſteſtatsraad fri for Departement. Vi ſlutte først $3^1/_2$; efter $^3/_4$ Times Middagsraſt er jeg atter i Departementet og i Statsraads Beredning til 10 Aſten. I denne ſiger Helliesen, ſom ſkal reiſe imorgen for at kunne være parat til allerede Mandag at tage fat paa Myntſagen, Farvel efter at have været med i Diskuſſionen om Raadmands-Embederne i Chriſtiania. Med Henſyn til disſe udtaler Meldahl og Kierulf ſig med ſtor Beſtemthed for Maſtrup, ſom hidtil har været ſat ganſke ud af Betragtning. Eſſendrop og jeg beretter om, hvad vi rygtevis have hørt om Intriger fra Borgemeſterens Side; ved Votering ſtemme 4 for uforandret Indſtilling, nemlig Segelcke, Eſſendrop, Falſen og jeg, to, nemlig Meldahl og Kierulf for Maſtrup, og Vogt og Stang for Hoffmann, ſom Chriſtiania Formandſkab har anmeldt for Indre-Departementet at det ønſker.

Lørdag den 23de have vi ſidſte Statsraad hos Kongen, hvori beſættes 4 vigtige Embeder her i Chriſtiania, nemlig Tandberg ſom Stiftsprovſt, Niſſen ſom Rektor —

hvilket ej er gaaet af uden Kamp, da Forſtanderſkabet, anført af Profeſſor Monrad, har ſparket imod ganſke alvorlig — ſamt de 2 Raadmands Embeder, hvorom der føres formelig Procedure for Kongen, af Stang paa den ene Side for Hoffmann og af Kierulf og Meldahl paa den anden for Maſtrup. Kongen gjør ſom i Komedien, han giver begge Parter Ret ved at udnævne Hoffmann og Maſtrup med fuldſtændig Tilſideſættelſe af Regjeringens Indſtilling. Denne Udnævnelſe burde vække Tilfredshed hos Mængden her udenfor de uheldige tilſideſatte Kandidater. Ogſaa Sagfører Beyers Udnævnelſe til Aſſeſſor i Bergens Overret, iſtedetfor den Indſtillede Mørch, giver Anledning til Diskuſſion, idet jeg gjør gjældende det Uheldige i, at man nu ſkal fravige en ældre Reſolution, ſom ſiger, at Anſøgninger, ſom indkomme, efter at Sagen er afgjort af den norſke Regjering, ſkulle henlægges. Hertil ſvares, at naar Kongen er her i Riget, er Reſolutionen uanvendelig; men jeg bemærker, at den allerede er overtraadt, da Indſtillingen afgaves 18de Oktober, da Kongen endnu var i Sverige. Kongen tager Afſked med at indbyde os til Middag og dispenſere os fra at fremmøde imorgen Aften paa Slottet til Afſked. Ved Middagen har jeg Samtale med Halvor Schou, ſom erklærer, at uagtet han er ligeſaameget Bomuld- ſom Uldfabrikant, onſker han indſtændig Toldgrændſens Ophævelſe og mener, at det ſamme er Tilfældet med Jebſens Fabrikker ved Bergen. Med Berg har jeg en Samtale om det Betænkelige i at forfatte en hel ny Lov om Mellemrigstolden, hvorom Wærn ved Afſkeden idag Kl. 3 udtalte, at ſaadant var paatænkt, og at han haabede, at Berg herpaa vilde gjøre et Forſøg. Berg ſynes ej at være enig heri og lover i ethvert Fald ej at gaa frem med et ſaadant Arbeide, hvis det kan fremkalde nye Forviklinger. — Jeg glæder mig nu til at være fri for yderligere Forhandlinger, men faar ved min Hjemkomſt Telegram fra Krieger om, at

Danmark vil have Fenger til Kommissær istedetfor Bille, hvilket jeg meddeler Kabinetssekretæren Baron Essen. Søndag kaldes jeg atter op til Kongen, hvor han paany lægger mig paa Hjertet at komme med en Indstilling i Mellemrigssagen, som kan fremme en venlig Stemning i Broderrigerne, for at derved hans Hverv at ophæve Statholderposten kan gjøres ham muligt.

25de November faar jeg endelig foredraget Sagen om Stempelfrimærkerne, efterat Stangs, Meldahls og Falsens Dissents er indskrænket til en Indsigelse mod Forføiningens ubetingede Nødvendighed uden afvigende Konklusion. Essendrop udvikler Nødvendigheden af at faa slaaet fast ved en Lov Betingelserne for Stemmeret i Menighedsmøder, som han betragter som det første Skridt til kirkelige Reformer. Antages et saadant Forslag ikke af Storthinget, har man en gyldig Grund til ikke at sanktionere Reformforslag. Stang vil have Stemmeretten indskrænket til Husfædre; jeg har mere imod Slutningen, at man skal afgive Løfte om at stemme overensstemmende med Kirkens Lære. Falsen melder, at der nu er budt ham Assurance for 3 % paa Kasko, hvilket han bemyndiges til at antage. Jeg forelæser et underligt Brev fra Broch, hvori han siger, at hvis han skal være Medlem af en Kommission om Bank- og Pengevæsenet, maa han dissentere; hvis han slipper, vil han sandsynligvis tie stille.

29de November. Jeg melder, at Assessor Bachke har vægret sig ved at indtræde i Pengevæsens Kommissionen, og foreslaar i Stedet Grønn eller Assessor J. Thomle; den sidste vælges. Meldahl omhandler Valg af Regjeringsadvokat; Stang forlader Sessionen, da der kan blive Spørgsmaal om nogen af hans Slægt. Der nævnes Chr. Lassøn og Joh. Bergh. Man bliver forelobig staaende ved den Sidste. Segelcke bringer under Diskussion, om der bor fremsættes noget Lovforslag om Militærlægecorpsets Organi-

ſation i Overensſtemmelſe med de af Danielsſen paa Storthinget fremſatte der hvilende Lovforſlag. Stang paaviſer, at dette Forſlag indeholder meſt af Beſtemmelſer, der ikke egne ſig for Lov, men vel muligt for Afgjørelſe ved Kongelig Reſolution. Kun 2 Punkter egne ſig for Lov, nemlig Jurisdiktionsret for Generalchirurgen og Lægecorpſets Underlæggelſe under den militære Straffelov med Hensyn til Subordinationsforſeelſer. Stemningen ſynes meſt at være for, at man bør ſe Tiden an, om det Danielsſenſke Lovforſlag kommer under Behandling i Thinget, og hvorvidt og i hvilken Udſtrækning det bliver Gjenſtand for Lovbeſlutning. Herimod indvendes, at man da udſætter ſig for at gjøre Sagen til et Stridsæmne, medens man ved nu at gaa paa faar Sagen mere i ſin Haand. Diskuſſionen udſættes.

3die December. Ved Indſtillingen angaaende Østerdalens Foged-Embede, hvortil jeg har indſtillet: 1. Myhre. 2. Anderſen. 3. Brynie, ſtemmer Stang paa den Sidſte, men bliver ſtaaende alene. Eſſendrop foreſlaar en Lov om Udredelſe om Rettighed i Finmarken med Penge efter Kapitelstaxt iſtedetfor i natura. Stang og jeg foreſlaar Sagens Udſættelſe til beleiligere Tid, og efter endel Diskuſſion tager Eſſendrop ſin Indſtilling tilbage. Ved Behandlingen af en Indſtilling om Kjøb af Præſtegaard for Tjøtø, kommer Spørgsmaalet om, hvorvidt Storthingets Paaſtand om, at deslige Sager ſkal forelægges ſamme, under Diskuſſion (sic). Stang er den eneſte, ſom hævder den Sætning, at Myndigheden uforandret ſkal blive hos Regjeringen. Jeg føger at hævde, at Sagen ſom Bevillingsſag enten ſom Begjering af en beſtemt Sum eller Approbation paa en afſluttet Handel bør forelægges Storthinget, ſom ogſaa efter min Mening bør holdes udenfor Kjøbeforhandlingerne; men Stang vil ingen Middelvej. Spørgsmaalet udſættes da i det foreliggende Tilfælde. Afgjorelſe af Sælgeren er paaſtaaet inden Nytaar.

Falsen forelæser Brev fra Bergmester Dahll om, at Bevilgningen til Stenkuls-Boringerne paa Andøen er opbrugt, og at dermed Forarbeiderne kunne standse, da der foreligger tilstrækkelige Data til at beslutte Udbydningen af Kul bortsat til Private. Forslaget bifaldes.

6te December. Stang forelæser et Brev fra Halvor Schou, hvori han fortæller om en Samtale, han har havt med J. Sverdrup, hvoraf fremgik, at denne, saalangt fra som tidligere berettet at ville støtte et Mellemrigs-Lovforslag om større Toldfrihed, erklærede at ville modarbeide dette Forslag saavelsom Myntlovforslaget og enhver Forføining sigtende til større Tilnærmelse til Sverige og overhovedet ethvert Lovarbeide, som fremkom fra det nuværende Ministerium. Schou tilraader derfor at fare med Lempe med Hensyn til Toldforholdene med Sverige og antyder, at det klogeste maaske vil være en ny Mellemrigskommissions Nedsættelse, hvilken sidste Ide Stang dog antager, at maaske han selv har indgivet Schou. Der drøftes om denne sidste Side af Sagen, mod hvilken Falsen og jeg udtale os, men Flerheden holder med Stang. Denne yttrer, at han vil fremholde for Kongen, at han nu maa vælge enten at bytte Ministerium eller holde fast ved den Politik, han er slaaet ind paa. Stang er beredt til at gaa af nu, men vil ikke gaa af for et Votum af Storthinget, hvis Kongen ikke afskediger ham. Esbendrop og Falsen fraraade bestemt at indlade sig paa Fremtidens Stillinger og mene, at Stang, hvis han ej ganske vil udelade politiske Betragtninger, bør indskrænke sig til at paapege, hvad der fremgaar af Schous Brev, at Kongen ved at skifte Ministerium kan vinde Fremme af sine Planer. Det samme har jeg sagt Stang før Raadet, da han kom ned til mig og satte mig ind i Situationen. Tjøtø Præstegaardssagen afgjøres saa, at Esbendrop udtaler, at Spørgsmaalet om Storthingets Besatning med dette Slags

Sager endnu staar under Behandling i vedkommende Departement, og at den retlige Side altsaa faar behandles efter, hvad hidtil har været anseet for det Rette. Jeg foredrager Indstilling om Nedsættelse af Pengevæsens-Kommissionen med Aschehoug som Formand, da saavel J. Thomle som Broch har frabedt sig denne Ære; de øvrige Medlemmer ere Bogermester Strøm, Direktør Andresen, Brodéren Johan og Consul Ths. Heftye, som erklærede, at han med Glæde gik ind i Kommissionen for at faa Anledning til at befeide Broch. At denne sidste har associeret sig med Oppositionen om at styrte Ministeriet, anser jeg efter det idag oplyste for givet.

10de December meddeler jeg Telegram om, at Myntlovgivnings-Kommissionen igaar er nedsat, og at Helliesen har sendt mig Afskrift af det vedtagne Udkast til Konventionen, hvilket jeg i Telegram meddeler ham, at han bør underskrive. Essendrops Lovudkast om Menighedsmøder vækker langvarig Diskussion uden at tilendebringes. Det er Stang og tildels jeg, som gjør Indvendinger mod Sagen, fordi det forekommer os at være det første Skridt til at opløse Statskirken. Essendrop erklærer, at han lægger stor Vægt herpaa, og om det forkastes i Regjeringen, saa vil han vel ikke nu umiddelbart foran Storthinget gaa sin Vej, men han vilde ialfald ikke blive staaende længere end til Sommeren. Besættelsen af 2 Byfoged-Embeder i Sarpsborg og Drøbak vækker nogen Dissents, idet Falsen, aabenbart efter Løvte til Vogt eller paavirket af denne, ivrer for edsvoren Fuldmægtig Holbye i Lister, og uagtet han driver det til, at H. bliver nævnt til begge Embeder som No. 3, tilføjer han sin Dissents, at han bør nævnes som No. 2.

13de December. Meldahl foredrager Indstilling om Betingelserne for Adgang til at give theatralske Forestillinger. Stang bemærker, at der mangler Oplysning om For-

holdet i den Henseende i Frankrig, medens for de øvrige Nabolande er paaviſt, at der kræves Bevilling, ja i de meſt liberalt ſtyrede Lande ſom England og Sverige endog Cenſur af, hvad der ſkal opføres. Stang paaviſer fremdeles, at da Sagen har været behandlet af Storthinget i 1871, ſaa kan den ikke atter med Virkning foretages af ſamme før i 1874, ſaa at man fra Regjeringens Side ej behøver at forhaſte ſig. Meldahl begjærer Sagen udſat. Dernæſt kommer hans Indſtilling om Ophævelſe af Gjældsfængſel under Behandling. Stang foreſlaar, at deri bør optages Lovbeſtemmelſe om Bogførſel for Næringsdrivende, og at dette bør være Betingelſe for Indrømmelſe af Akkord, med flere Beſtemmelſer ſigtende til at ſtyrke Krediten, men baade Fængſel og Arreſt for Gjæld ſkal falde bort. Sagen udſættes og overgaar til ſeparat Behandling af Stang og Falſen med Meldahl. Falſen oplyſer, at han nu har faaet tegnet Aſſurance af hele Værdien af Albert paa 16000 Mrk. Bco. nær, hvorfor nu forlanges 4 %. Flerheden mener, at dette bør betales; men Spørgsmaalet forfalder, da der Morgenen efter indløber Telegram fra Otto fra Chriſtianſand om, at Albert efter de ræddſomſte Storme er kommet derned i ramponeret Tilſtand med uforrettet Sag, da Isfjorden har været ſtængt og Stormene have gjort det umuligt at holde ſig under Land. Fartøiet er dygtig ramponeret.

17de December. Stang meddeler, at han har faaet Svar fra Kongen angaaende Mellemrigsſagen, hvori Hs. Mjſt. erklærer, at han ikke agter at tage nogen Notits af, hvad der berettes om Sverdrups Oppoſition mod Sagen, og at han ønſker denne fremmet, ſom om man herom var ganſke uvidende. Kierulf har tilraadet en Kommisſions Nedſættelſe; men Helliesen og Vogt har henholdt ſig til ſine her i Chriſtiania tidligere udtalte Meninger. Stang erklærer ſig fornøiet herover. Jeg beretter, at Myntkonventionen endnu ikke

er underſkrevet, da Danmark i ſidſte Øjeblik har fundet Betænkelighed ved den foreſlaaede Begrændsning af Statens Forpligtelſe til at indløſe Mynter, ſom vare ſlidte over 2 % af Værdien. Krieger har telegraferet herom til Aſchehoug, og jeg ſvarer Krieger, at vi ikke kunne gjøre noget herved, da vi endog have tilraadet 1 % ſom Grændſe. Efter Aſchehougs Begjæring har jeg dog igaaraftes gjort Hellieſen bekjendt med Kriegers Betænkeligheder. Disſe ſkrive ſig iſær fra Frygten for, at en ſaadan Begrændsning vil blive ilde optagen af det danſke Publikum, der ikke ligeſom det ſvenſke og norſke vil finde ſig i fremdeles at lade Papirpenge være det hovedſagelige Cirkulationsmiddel, hvilket det i høiere Grad vil blive, naar Publikum er bange for at modtage ſlidte Guldmynter. Johanſen faar endelig indſtillet ſin Søkadet-Kommisſion, ſom nu kommer til at beſtaa af Ihlen og Schwartz, Claus Peterſen, Skolebeſtyrer Aars, Capt. Valeur, Lieutenant Wisbech, Plade Stranger og Crawford.

20de og 21de December. Jeg faar min ſtore Gratifikations-Indſtilling foredraget blot med 4 ſmaa Tillæg af 30 Spd.; forøvrigt afgjøres en hel Del Storthingsſager, blandt andre om Menighedsmøder, ſom gaar uden Disſents, da jeg opgiver min Reſervation mod Beſtemmelſen om, at man for at blive Stemmeberettiget ſkal love at udøve ſin Stemme efter den Lutherſke Kirkes Lære. Stang inſiſterer paa, at et Lovudkaſt om Lægernes Indordning under Militær Referent-Jurisdiktion og Straffelov ſkal tilſtilles Kongen til foreløbigt Gjennemſyn. Jeg anmelder, at Myntkonventionen er underſkrevet den 18de og vil blive publiceret idag den 21de. Betænkeligheder fra Danmarks Side med Hensyn til Indløsningen af ſlidte Mynter er løſt ved en Tillægs-Artikel om, at det ſtaar til hvert af Rigerne at indløſe Mynter, ſom ere ſlidte mere end to %. Falſen oplyſer, at Aſchehoug er udtraadt af Tilſyns-Kommisſionen for Aas

Landbrugsskole, og at A. Sørensen har foreslaaet A. Sæhlie i hans Sted; Falsen bringer Amtmand Sibbern i Forslag, men Stang holder paa M. Sundt, hvorpaa Falsen modvillig gaar ind, forudsat at ikke de tilbageværende Medlemmer protestere.

24de December. Jeg refererer Statsraad Hellieſens Forklaring angaaende Forhandlingerne om Myntkonventionen, hvorom jeg har tænkt at gjøre Indberetning til Kongen. Stang finder imidlertid Betænkelighed herved, og jeg lover at tage Sagen under Overvejelse og lover at konferere med Professor Aſchehoug angaaende denne Forklarings Offentliggjørelse m. m. Stang mener, at Hellieſen, som har været lidet tilbøjelig til at indgaa paa det nye Guldſyſtem, iſær som forpligtende ligeoverfor Sverige og Danmark, har følt Trang til at give ſine Betænkeligheder Luft, og at hans Udtalelſer heller vil ſkade end gavne Sagen. Jeg taler ſenere med Aſchehoug, ſom beretter mig, at Broch har opgivet ſin principielle Modſtand mod Sagen og for Tiden indſkrænker ſig til Modſtand mod Decimalſyſtemet og Kronens Deling i 100 Øre. Han forelæſer et Par Breve fra Krieger og Fenger, hvoraf fremgaar, at Grev Sponnecks og Bankdirektør Levys Oppoſition mod Konventionen ſkriver ſig fra, at de ej have været benyttede ved Konventionens Afſlutning. Vogt, ſom er kommen hertil for at jule med Familien, beretter, at han ej har opfattet Kongens Udtalelſer om Mellemrigsſagen, ſom om han ubetinget vil have den frem til Storthinget og modſætte ſig en Kommiſſions Nedſættelſe, men ſom om han fortrinsvis ønſker det første Alternativ.

28de December. Stang forelæſer ſin Brevvexling med Kongen angaaende Mellemrigslovgivningen, hvoraf man faar det ſamme Indtryk, ſom Vogt i forrige Møde gjengav. Da nu jeg i Forbindelſe dermed foredrager en Skrivelſe fra Statsraad Wærn, hvori denne gaar ud fra Forudſætningen

om, at Mellemrigsſagen ſkal fremmes ſaaledes, at den halve Told paa Bomuld ſkal falde bort om 5 Aar, bringes denne Sag atter under Diskuſſion, og underlig nok har de 4, ſom i November ſtemte for Bomulds-Toldens Bortfalden, nu ſkiftet Mening, ſaa at de ere enige med Stang i, at Sagen helſt bør undergives en Komités Behandling, ſaa at den ej kan komme for paa det foreſtaaende Storthing. Vogt er tilſtede og udtaler meget ſneverſynte Anſkuelſer om, at man maa vogte ſig for enhver Tilnærmelſe til Sverige, da det kun er det første Skridt til en Amalgamation; han kommer til at bruge det Udtryk „at Bomuldstolden er en Garanti for vor Selvſtændighed", hvilket Falſen søger at ridikulere. Vogt anfalder mig, fordi han ſtaar i den Formening, at jeg under Diskuſſionen med Statsraad Wærn har lovet mere, end jeg havde Bemyndigelſe til, hvilket jeg søger at modbevise ved at forklare, at den ſeneſte Samtale om Sagen blev ført hos Kongen, da Wærn og Helliesen vare tilſtede. Dagen derpaa forelæſer jeg Stang Udkaſt til et Brev til Wærn, hvori jeg forklarer, at vi nu holde paa Sagens Behandling af en Komité, og ſubſidiært, at vi blive ſtaaende ved 1/2 Told af Bomuldsvarer. Stang, ſom netop har ſkrevet et Brev til Kongen om det ſamme, i hvilket flere Tirader falde ſammen med mit Brev, beder mig ſkrive ganſke tørt og kort, og for Sikkerheds Skyld nedſkriver han ſin Mening.

31te December. Uden videre Diſſents faa vi afſted flere Lov- og Budgetſager. Segelcke nævner, at der er kommet Andragende fra flere Brigader om Forhøielſe af militære Lønninger; men da jeg allerede har ſat Indſtilling til fornyet Propoſition herom i Omløb, anmodes Segelcke om at ſende det til mig uden Anbefaling, hvortil han ogſaa ſynes at bekvemme ſig, ſkjønt han ſynes, at det vilde være billigt, at navnlig Kompagnicheferne fik forhøiet Løn. Vi

paaviſe, at Militærſtanden i det Hele ikke er den ſletteſt aflagte. Aarsſeſſionen ender med almindelige Betragtninger over tiltagende Irreligiøſitet og Mangel paa Diſciplin, hvilket Stang ſætter i Forbindelſe med Afſkaffelſen af legemlig Tugt for Ungdommen.

1873.

3die Januar. Jeg har foreslaaet Armee-Budgettet, som gaar op til 1,205,000 foruden over 200,000 til extraordinære Anskaffelser, reduceret til, hvad Kongen forlangte af forrige Storthing, nemlig 161,000 over Millionen. Herom opstaar længere Diskussion. Sagen udsættes.

4de Januar sammenkaldes vi til Extramøde, hvori Stang forelæser et Chiffertelegram fra Kierulf, hvorefter Kongen ønsker yderligere Forhandlinger om Mellemrigssagen og enten vil, at Stang skal komme ind til Stockholm, eller at Kierulf skal reise hertil. Vi ere enige med Stang i, at det første Alternativ bør vælges, hvorfor han erklærer sig bestemt til at reise i Eftermiddag. Stang søger at udvikle, at der nu ej bør blive Tale om noget andet Alternativ fra vor Side end at andrage paa en Komités Nedsættelse for at forhindre Sagens Indbringelse for nærmeste Storthing; han faar alle med sig undtagen Falsen og mig, som mene, at saafremt den svenske Regjering vil lade sig nøie med det Tilbud, som blev dem gjort i November, nemlig Forslaget af December 1871 med Toldfrihed ogsaa søværts for alt undtagen Bomuld, Kasseartiklerne og Korn, saa kan vi ikke passende trække os tilbage derfra. Stang mener, at der i de forandrede Omstændigheder er Grund til at gaa helt tilbage til Indstillingen af December 1871. Stang søger at bringe os

til at opgive vor Mening; men det lykkes ej. Jeg paaviser, at Stang i Søndags udtalte samme Mening som mig.

7de December. Jeg begynder at gjøre Indhug i de andre Departementers Budgetforslag for at faa Budgettet til at balancere; det lykkes mig at bevæge Esjendrop til at nedsætte Tilskuddet til Amtsskolekasserne fra 50 til 40,000, medens det derimod ikke lykkes at faa Bidraget til den private Dampskibsfart nedsat fra 127 til 120,000. Segelcke forelæser et Brev til Finants-Departementet, hvorefter han vil have alle Officiers-Gager forhøjet med 10 % paa Grund af Dyrtiden. Jeg svarer hertil, at det nye Gageregulativ just ikke er lagt an paa skaffe Officiererne højere Gage, men paa at udjevne Gagerne og paa at slaa alle de forskjellige Kontoer, hvoraf en Officiers Gage bestaar, sammen til et, hvorfor jeg ikke kan indstille Segelckes Forslag til at tages tilfølge. Med Hensyn til Armee-Budgettet paaviser jeg en Nedsættelse af 38,000 Spd. og 3000 Spd.s Overførelse til den extraordinære Bevilgning; herpaa vil Segelcke ikke gaa ind, hvorfor Sagen udsættes til Stangs Hjemkomst, forhaabentlig paa Fredag. Thorsdag Morgen kommer Stang, som i Nat er kommen tilbage fra Stockholm, op til mig for at berette, at Kongen har været meget venlig, hvilket derimod ej har været Tilfældet med de svenske Statsraader, der aabenbart have tænkt paa at gjøre politisk Kapital af Mellemrigssagen og ikke ville høre paa andet, end at det Tilbud, jeg gjorde Wærn om lige Behandling søværts som landværts, er slaaet fast, og paastaa at ville i hvert Fald fremme Sagen efter dette, uden Hensyn til hvad den norske Regjering maatte indstille; de gaa da ud fra, at Beslutning kunde fattes i Sverige betinget af, at lignende Beslutning fattes for Norges Vedkommende senere. Om en Fælleskomité ville de ej høre, dertil er Sagen avanceret for vidt; det vilde være noget hidtil uhørt i Sverige at nedsætte en

Komité, efterat en Sag har været Gjenstand for Rigskollegiernes og Regjeringens Udtalelser. Men, mene de, Intet er til Hinder for, at Norge kan undergive Sagen Kommissions-Behandling, hvilket dog ogsaa Stang finder betænkeligt, uagtet Hellieſen og Vogt nok synes, det kunde gaa an. Kongen, som har yttret, at han har kaldt Stang ind for at vise Svenskerne sin Villighed til at gjøre Alt for at faa Sagen til at gaa, synes ikke villig til at afgjøre Sagen for det ene Riges Vedkommende uden at faa den afgjort ogsaa for det andet. Jeg yttrer, at efter dette er der intet andet for, end at jeg udhaler Sagen, saa at den ej kan komme for Storthinget, og heri synes Stang enig.

I Statsraad den 10de Januar gjentager Stang dette. Vi faa afsted Armee- og Marine Budget; paa det Første gjør jeg et Indhug, som tiltrædes af de øvrige Statsraader, hvorved afknappes omtrent 42,000 Spd.; Segelcke bliver ved sin Indstilling. Ved Behandlingen av Gageregulativ for Officierer foreslaar Segelcke Landetatens Lønninger forhøjede med 10 %, hvilket imidlertid ej gaar igjennem. Ved Skolevæsenets Budget, hvorunder er antydet, at Molde Skole maa reduceres til Middelskole igjen, da Byen ej formaar at udrede det af Departementet forlangte Tilskud, gjøre Stang, Meldahl, Falsen og jeg Reservation om det Ubillige i, at denne Skole, som er den ældste af de 3 Romsdalske Skoler, skal gaa tilbage og blive endog værre faren, end den var, før den blev ophøjet til fuldstændig lærd Skole. Kejser Napoleons Død Dagen forud meldes gjennem Telegrafen.

14de Januar. Segelckes Indstilling om Lægernes Indordnen under militær Strafflov og Jurisdiktion, som har været forelagt Kongen og Statsraads-Afdelingen til foreløbig Gjennemgaaelse, vækker længe ivrig Strid med Hensyn til Begrundelsen, hvortil Stang har givet en og Statssekretæren en anden Begrundelse. Det er den mere eller

mindre ſtærke Udtalelſe om Kongens Befalingsmyndighed med Henſyn til Armeen, ſom Striden drejer ſig om. Aall mener, at en for ſtærk Udtalelſe herom blot vil vække ondt Blod. Stangs Udtalelſe er forøvrigt den klareſte. Enden bliver, at Valget overlades Segelcke. Skyds- og Diætloven vækker ogſaa en hel Del Diskuſſioner. Vi ere alle fortvivlede over at ſkulle gaa frem med denne ſmaalige Lov, ſom blot vil være et Vehikel for Bondepartiet til at viſe ſin Lovgiver-Dygtighed. Sagen udſættes. Falſen indſtiller Svend Foyn til at faa Patent paa ſin nye Hvalfangſt. Jeg og flere proteſterer imod at give Patent paa en Application, ſom igrunden kun er et Monopol; men af Henſyn til Mandens ſtore Opoffrelſer for Sagen finder man ej at burde disſentere fra Indre-Departementet. Vi holde paa til halv fire; i ſidſte Øjeblik kommer Segelcke med et juridiſk Spørgsmaal, om en Magiſtrat (Øvren) har Ret i ſin Negtelſe af at beſørge Indkvartering for et Kompagni af Valderſke Bataillon, ſom ſkal indkaldes til Garniſonstjeneſte i Anledning af Kongens Komme til 1ſte Februar. Jeg ſynes, det er for galt, at ſlige Detailleſpørgsmaal ſkal forelægges Statsraadet, men udtaler mig forøvrigt for Øvrens Forpligtelſe; thi hvad der udtrykkelig er foreſkrevet for Tropperne paa deres Marſch til Øvelſerne, ſynes mig analogiſk maa finde Anvendelſe her.

17de Januar. Stang meddeler, at Kongen under hans Nærværelſe i Stockholm udtalte, at han ſelv ønſkede at forfatte den almindelige Del af Throntalen, hvori han udtaler ſine Følelſer ved ſin Regjerings-Tiltrædelſe. Han havde ogſaa forelæſt Stang et Udkaſt, hvori yttredes, at Han vilde virke for et livligere Samkvem mellem Broderfolkene og for begge Rigers Ligeſtillen. Stang yttrer Frygt for, at ſaadanne Udtalelſer let kunne lede til Misforſtaaelſer, og at man derfor maa være meget opmærkſom paa Kongens

Udtryk i denne Henseende. Igaar, tilføjer Stang, havde han modtaget et Brev fra Kierulf, hvori denne meddeler en Samtale herom med Kongen, hvoreſter det synes at være dennes Mening, at Stang skulde fremsende et Udkast til Throntalen som sædvanligt. Kierulf lover paa Mandag, da Rigsdagen skal aabnes, at levere paa Telegrafvej et Uddrag af Kongens svenske Throntale. Stang har først den Ide, at han vil telegrafere til Kierulf om at virke for, at der ikke i denne sidste indtages noget, som smager af Almagamation; men jeg raader ham derfra, dels fordi vi af Princip bør lade være at blande os i Kongens Forhold som svensk Konge, og dels fordi det vel nu er forsent, da den svenske Throntale formodentlig er vedtagen. Stang gaar ind herpaa og enes med os om, at han skal forfatte et Udkast og tillige henstille til Kongen at lade det blive ved denne første Udtalelse om selv at udarbeide den almindelige Del. Skydsloven vedtages endelig. Falsen andrager paa Nedsættelse af en Kommission bestaaende af O. J. Broch, Christie og Friele i Bergen til at tage Maal- og Vægtlovgivningen under Revision. Johansens Indstilling om Postmester-Embedet i Tromsø gaar uforandret, uagtet der under Cirkulationen har været stemt paa 3 andre end den af Post-Departementet indstillede Postfuldmægtig Lund, nemlig af Segelcke, Meldahl og mig paa Kaptein Müller, af Essendrop paa en Adjunkt i Tromsø og af Stang paa Fuldmægtig i Revisions-Departementet Petersen. Det lykkes mig at faa nedpruttet 3000 Daler paa Opmaalingens Budget.

20de Januar. Jeg og Falsen faa en Masse Budget- og Storthingssager afgjorte, iblandt andet om et Bidrag til Udstillingen i Drammen, som trods min ivrige Modstand bliver forhøiet fra 5 til 8000 Spd. Efter at Storthingssagerne ere færdige, gaar Stang hjem for at arbejde paa Throntalen og kalder os

den 23de Januar sammen til Extra-Statsraad, hvor den forebrages og med en uvæsentlig Redaktions-Forandring antages. Stang meddeler et Chiffertelegram fra Kierulf om, at Gageregulativet for Officierer er udsat indtil Kongens Hidkomst. Det skal mærkes, at vi har en Militær til Statsminister!

I Mødet den 24de Januar forelæser Stang Brev fra Kierulf, hvori han med stor Styrke udtaler sig for Nødvendigheden af forbedret Lønning for Officiererne og truer med, at hvis Regjeringen afslaar deres Ansøgning, ville de vende sig til Storthinget. I Anledning af Klage fra Stang over, at der ej er holdt Statsraad, beretter Kierulf, at saavel Statsraads-Afdelingens Medlemmer som Hs. Mjst. Kongen i denne Tid har taget Natten tilhjælp for at gjennemgaa Sagerne. Jeg forebrager Statsbudgettet; Stang bebreider mig, at jeg har undladt at opføre til extraordinær Bevilling Bidrag til Støren-Aamotbanen; men Bebreidelsen viser sig hverken at ramme Finants- eller Indre-Departementet, da der om dette Bidrag skal fremsættes særskilt Proposition. Proposition om Samtykke til at sælge Almindingerne i Voss kaster Stang sig over og faar de øvrige til at være med sig om Nødvendigheden af at foreslaa en Lov herom, hvorpaa jeg gaar ind. Strid, om man skal begjære sidste Statsraad i Stockholm afholdt Tirsdag, Onsdag eller Torsdag i næste Uge; Raadets Flerhed holder paa sidstnævnte Dag, Statsraadsafdelingen paa den første. Stang faar det derhen, at det bliver den midterste, hvorom han telegraferer.

Den 25de og 26de Januar samles vi for at underskrive færdige Propositioner, der ventes afgjorte af Kongen paa Tirsdag. Vi enes om, at Stang skal begjære et Statsraad af Kongen paa Lørdag strax efter hans Ankomst for at modtage Storthings-Deputationen og faa afgjort Thron-

tale, Beretning om Rigets Tilstand, Gageregulativet for Militær-Etaterne m. m.

I Mødet den 28de Januar, hvor blot kurante Sager afgjøres, meddeler Stang, at Dronningen ikke kommer hertil nu, men at den nyudnævnte Overhofmesterinde Fru Due dog siges at komme, fordi Kongen tænker paa at give et Dameselskab.

31te Januar. Efterat en hel Del Sager, der ej behøve at forelægges Kongen, ere afgjorte, indfinde vore 3 Kolleger fra Stockholm sig i Raadet til Gjennemgaaelse af Storthingssager. Først drøftes paany Throntalen, hvori der i Stockholm er gjort nogle Forkortelser og Omskrivninger (væsentlig efter Kongens Antydning), som godkjendes undtagen med Hensyn til Smaalens-Banen, som formeget lader skinne igjennem, hvad der skal være Kongens Tanke, at give Koncession til Private, hvis Storthinget ej beslutter Banen bygget for Statskassens Regning. Indledningen, som begynder med Konge-Eden, som Kongen vil aflægge staaende, er forfattet af Kongen selv. Sagen om Gageregulativ for Militær-Etaterne tages derefter for, der giver Anledning til temmelig bittre Debatter. Segelcke har med sig et nyt Regulativ, men erklærer ej at ville urgere dets Antagelse. Exc. Kierulf vil tilføie Protokollen, at han er enig med Segelcke, dog saa, at Lieutenanter og Generaler ej faa noget Tillæg. Vogt siger at have forfattet Udkast til en Protokoltilførsel, som Kongen i Nødsfald kunde give. Falsen foredrager Proposition om forandret Bemyndigelse til Kjøb af Preference-Aktier paa Grund af det stigende Udbytte og derefter om Optagelse af Laan paa Drammen-Randsfjord- og Drammen-Christiania-Banerne; da han forklarer, at Finants-Departementet har givet Løvte om at give Laan af Sølvværkets Driftsfond, udbryder Hellieſen, at det er urigtigt, da Laanet ej er sikkert, naar det skal gaa efter de betydelige Laan, som

allerede hvile paa disse Baner. Vogt kaster sig naturligvis ogsaa over mig. Stang forsvarer det af mig givne Løvte med stor Styrke, saa at jeg næsten ej behøver at oplukke min Mund.

1ste Februar modtage vi Kongen, som har forladt Stockholm 5½ igaar og reist hele Natten, Kl. 10,40; derefter begive vi os ned til Indre-Departementet for at gjennemgaa Forslagene om Forandring i Jernbanelinien i Gulbalen og i Storelvedalen; den første vækker ingen Strid, med Hensyn til den sidste, der gaar ud paa at lægge Linien over paa Østsiden fra Stenviken til Barkald Fos, foreslaar Segelcke at lade Linien gaa paa Vestsiden til Lillehammeren Stai og derfra gaa over paa Østsiden; herimod opponerer jeg, da man ved Lillehammeren Stai har passeret den værste Elv og de for Oversvømmelse mest udsatte Strækninger. Dette bevirker Sagens Udsættelse. Derefter gjør Vogt Motion om, at den Kongelige Meddelelse til Storthinget i Anledning af Adressen bør komme sammen med de øvrige Propositioner paa Tirsdag og ikke, som Stang forsvarer, udsættes en otte Dages Tid; men da Stang hører, at alle vi andre ere enige med Vogt, opgiver han sin Mening, hvorfor Sagen tages for. Kl. ½2 begive vi os op til Slottet for at holde Statsraad; det er Gageregulerings-sagen, som vækker vidtløftigere Diskussion. Kongen hører hver især. Segelcke vedbliver sin Paastand om 10 % Tillæg, men erklærer dog, at han ej tør tilraade Sagens Udsættelse for at faa det hele Forslag omarbeidet. Essendrop fremhæver, at næsten den hele Embedsstand er i samme Tilfælde som de klagende Officierer, og at det bliver nødvendigt, at Embedsstanden nedstemmer sine Fordringer i det hele og opgiver Tanken om at leve som de Første. Johansen paaviser, at Marinen intet har at klage, og at han ej kan støtte den ogsaa fra endel Søofficierer fremkomne Ansøgning. Vogt beklager, om Til-

ſtanden ſkal blive ſom af Eſſendrop fremſtillet, men fraraader enhver Forandring paa Grund af de nu fremkomne Anſøgninger. Helliesen og Falſen ligeledes. Meldahl antyder, at Hs. Mjſt. ved et Diktamen eller en motiveret Reſolution kunde tilkjendegive ſin Sympathi for Officiererne. Stang og jeg henholde os til Indſtillingen. Kierulf udbreder ſig vidtløftig om Officiérernes Nød og paaſtaar, at mange viſtnok mangle det nødvendige; han fremhæver med Eſſendrop, at man vel faar nedſtemme ſine Fordringer, men de første Livsfornødenheder maa dog tilfredsſtilles. Kongen udtaler, at han har Sympathi for Officiererne, og at han anſer det nødvendigt at vedligeholde deres velvillige Stemning for Regjeringen, at de ikke tvungne af Nøden ſkulle kaſte ſig i Armene paa det, ſom er galt (ɔ: Storthinget); han vil i ethvert Fald udtale, at det ſenere tør blive nødvendigt at foreſlaa deres Kaar forbedrede. Der forelægges ham et af Vogt forfattet Udkaſt til en hertil ſigtende Udtaleſe, ſom han med et Par uvæſentlige Redaktionsforandringer vedtager, efterat han har opfordret Helliesen til at erklære, om han vil fremkomme til næſte Storthing med Forſlag om Dyrtidstillæg, hvilket Helliesen beſvarer meget undvigende. Med Hensyn til Addreſſe-Meddelelſen er Kongen enig med os om, at den bør fremkomme ſtrax og lover at holde Statsraad med os Mandag 10½. En Storthings-Deputation modtages og faar det Svar, at Aabningen vil foregaa Mandag Kl. 1. Stor Middag hos Stang, hvor Sverdrup ej er tilſtede, derimod de øvrige Præſidenter, Steen og Eſſendrop og Vicepræſidenterne Kildal og Daae. Steen taler temmelig høirøſtet den hele Tid. Den paafølgende Søndag ſamles vi for at gjennemgaa Slutningen af Meldahls Indſtilling angaaende Addreſſen og den Meddelelſe til Storthinget, ſom Kongen i den Anledning ſkal afgive. Vi diskutere herom i 4 Timer; Vogt oplæſer et Udkaſt til en Kongelig Med-

delelſe, ſom han har forfattet i Stockholm. Det vinder almindeligt Bifald og antages ſaagodtſom uden al Forandring. Kun opſtaar der Diskuſſion, om Kongen kan tale i 1ſte Perſon, uagtet Meddelelſen begynder med den ſædvanlige Formular: Vi Oscar o. ſ. v. Meningerne herom ere delte. Kierulf oplæſer Kongens Udkaſt til Svar paa Storthingets Hilſen efter Aabningen, ſom er forfattet med megen Værdighed og Holdning. Flerheden ſamles igjen om Eftermiddagen og holder paa til 11 for at drofte disſe Aktſtykker, da Vogt er uendelig i ſine Bemærkninger ved Meldahls Indſtilling, ſnart paaberaabende ſig Kongens Begjæring om, at alle ſkarpe Punkter ſaameget ſom muligt bor undgaaes, ſnart ſtræbende efter, at ingen af Statsraadets Medlemmer ſkulle være bundne, om de ville vedblive i Statsraadet, efterat Statsraaderne ere komne ind i Thinget med uforandret Grundlov — en Side af Sagen, ſom ſynes at tiltale flere — medens Stang udtrykkelig bemærker, at han aldrig vil komme i det Tilfælde. Baade fra Eſſendrop og fra Kongens Side falder Yttringer, ſom lade ane, at Kongen ſnart kan blive nødt til at ſkifte Miniſterium, om han end ſætter ſtor Pris paa dem, han har.

3die Februar ſamles vi til Statsraad for endelig at vedtage den Kongelige Meddelelſe og Meldahls Indſtilling, for hvilken han faar Kompliment af Kongen. Denne beſtemmer ſig for at fortſætte helt igjennem med „Vi", efterat mange forſkjellige Redaktioner ere prøvede. Ved Storthingets Aabning aflægger Kongen Eden ſtaaende og læſer Throntalen ſiddende, med en Kraft, ſom vækker almindelig Bifald. Sverdrups ret vakre Svar fremſiges med en Svulſt og en Pathos, ſom er modbydelig. Hans Tale, da Storthinget ſenere in corpore indfinder ſig paa Slottet, fremſættes med lidt mindre Theatereffekt; men den vækker neppe ſynderligt Bifald hos Kongen, ſom finder Selvſtyrelſe og Folkemagt

noget for hyppigt fremhævet. I Formiddagsmødet har Falsen begjært, at hans Indstilling til en Proposition om Indkjøb af Præference-Aktier i Jernbanen maa betragtes som ikke foredragen, da der er fremkommet et Tilbud fra Crowe om at skaffe saadanne Aktier indkjøbte til 112 %, og han troer, at Underhandlingerne herom kunne skades ved en fornyet Beslutning om at kjøbe. Dette er ikke min Tro; men jeg protesterer ikke.

Den 4de Februar holde vi forberedende Statsraad for løbende Sager. Exc. Kierulf kommer først halvtolv og giver lidt ondt af sig, fordi Stang har berammet Mødet uden at give ham betimelig Underretning. En ubetydelig Sag fra Falsen angaaende Redningsbelønning til endel Fiskere i Søndmøre, hvorved foreslaaes efter disses eget Valg enten Sølvbægere eller disses Kostende i Penge, giver Anledning til en længere og til Slutningen lidt pikant Diskussion, idet Stang gjør Indvending mod Indstillingen som en ny Form, der blot vil bidrage til at nedsætte den kongelige Naade. Ved Voteringer og Omvoteringer faar Stang drevet sin Mening igjennem. Besættelsen af Postmester-Embedet i Tromsø, som er udsat i Stockholm, fordi Kongen vil have Kaptein Müller, vækker ogsaa Lidenskaben imellem Kierulf og Stang.

Den 5te Februar have vi atter forberedende Statsraad, hvor jeg omhandler Indstilling til Inderøens og Øvre Thelemarkens Foged-Embeder; til det første har jeg indstillet Fuldmægtig i Finants-Departementet Carl Hansen; uagtet Hellieſen tidligere har skrevet: „Carl Hansen bliver vel indstillet til Inderøen", begynder han nu, foranlediget af, at Vogt rider sin Kjepheſt om at faa Fogder, hvoraf Amtmændene kunne have nogen Nytte, at modsige mig med Hensyn til denne Mand, dog uden nogen Virkning. Til Øvre Thelemarken har jeg indstillet Foged Barth; med Hen-

syn til ham begynder Helliesen med den gamle Historie om hans Læseri og Riven ned paa Præsteskabet; da jeg paastaar, at denne Syge nu skulde være standset, paastaar Helliesen, at han ikke bør befordres, før han har aflagt Rede for Fogedgaardens Bebyggelse; jeg paaviser, at Gaarden er færdig og Regnskabet afsendt fra Amtmanden, men han vedbliver sin Paastand og faar sin Krig frem. Til Nordre Jarlsberg Sorenskriveri har Justits-Departementet indstillet Otto Ottesen, men Stang taler for Assessor Tillisch, Vogt for Thomesen; Stangs Mening vinder Pluralitet.

6te Februar have vi Statsraad hos Kongen, hvor alle Sager, endog Tromsø Postmester-Embedes Besættelse afgjøres efter Indstilling. Kongen taler om Stemningen og undskylder en ophidsende og skammelig Artikel i Dagbladet dermed, at den kjendelig er skreven, før Svar paa Adressen afgaves den 4de d., og han bebreider Morgenbladet, at det ved at aftrykke Artikelen ikke har fremhævet dette. Han beretter os, at Dronningen paa Tirsdag vil komme hertil, og at han til Juli Maaned vil lade sig krone i Throndhjem. Hans Plan er kort efter St. Hans at reise over Jämtland til Throndhjem, der gaa ombord i et større Orlogs-Fartøj og reise langsomt op lige til Jakobselven og saa være tilbage til Kroningen i sidste Halvdel af Juli, da Dronningen med Prindserne skulle møde ham efter at have reist fra Christiania over Dovre; Hjemreisen vil han lægge over Österdalen og Hamar. Ligesom Kongen ved et Aftenselskab paa Slottet den 4de har underholdt sig meget med Sverdrup og Oppositionens Koryfæer, saaledes gjør han det samme ved Middagen idag, hvor alle Præsidenterne, Statsraaderne, General og Admiral og Stiftamtmand ere indbudne. Jeg har dog det Indtryk, at Kongen holder Tand for Tunge, saa at han ikke nedværdiger sig ligeoverfor disse Størrelser. Sverdrup er yderst artig, og som hans Sidemand ved

Bordet føre vi en livlig Konversation om alskens Ting, dog ej om den højere Politik. Ved Festen paa Slottet er ogsaa Birch og Ketil Motzfeldt, som have en forunderlig Dragning mod Oppositionens Mænd, især Steen og Daae. Dagen derpaa har jeg Konference med Statsraad Falsen, Borgermester Jensen og Knud Graah om Indkjøb af Præference-Aktier i Jernbanen. Man enes om, at Graah skal indlede yderligere Underhandlinger med Crowe paa Basis af 112 % med Tillæg, om fornødiges, af Provision af indtil ¾ %, at han, om ønskes, skal reise til England for at slutte Handelen og faa sin Reise godtgjort af Jernbanen, hvis ingen Handel bliver af.

10de Februar. Falsen melder, at K. Graah har talt med Crowe, og at denne mener at kunne sælge 80 à 100 Tusinde £ til 112 % uden Provision. Han mener, at Sagen bør refereres for Kongen, inden bestemt Bud gjøres Crowe, hvorfor vi samles Kl. 11 den 11te; her udtaler først Vogt Betænkeligheder ved at afslutte saadan Handel uden Storthingets Bemyndigelse; disse deles tildels af Hellieſen, Essendrop, Johansen og Kierulf, medens vi 5 andre tro det klogest at gaa paa strax. Hellieſen mener, at man ialfald bør spørge Crowe, om han har noget imod Sagens Udsættelse, indtil Storthingets Bestemmelse kan blive indhentet; han mener, at Crowe vil paastaa Afgjørelse strax, og at man da staar saa meget tryggere. Kongen erklærer at ville gaa med paa, hvad Falsen og jeg foreslaar, men kan intet have imod, at et Spørgsmaal som det af Hellieſen antydede forelægges Crowe. Dette Skridt gjør Falsen og faar det uventede Svar, at han, Crowe, intet har imod den fornødne Udsættelse. Om Aftenen imellem 11 og 12 samles vi med Storthings-Præsidenterne paa Slottet for at modtage Dronningen, som under utallige Menneskemasſers Velkomstraab og en brillant Illu-

mination, tildels Fyrværkeri, ankommer med Fru Due som Hofmesterinde og er meget naadig.

Thorsdag den 13de Februar i det forberedende Statsraad meddeler Falsen, at Graah Dagen iforvejen har været paa Slottet, og at Kongen da har anmodet ham om at tale med Crowe. Denne har da paa Graahs Opfordring givet en skriftlig Erklæring om, at det ansees af stor Vigtighed for Sagens Fremme, at den afgjordes uden at komme under Diskussion i Storthinget. Man har saaledes en dobbelt og modstridende Erklæring fra Crowe, og Falsen er ilde ved over ikke strax at have meddelt Kongen Resultatet af sin Samtale med Crowe. Efter Mødet opfordrer Essendrop os til at samles hos ham iaften — alle undtagen Stang og Kierulf — for at samtale om den politiske Situation, som synes at nærme sig en Krise ved det Sverdrupske Forslag i Storthinget idag om at vedblive sine Udtalelser af 15de Mai forrige Aar i Addressen. Vi møde dernede, og Essendrop meddeler, at han har nogen Grund til at antage, at der lægges an paa at drive Stang ud af Raadet som et Sonoffer for Fredens Tilvejebringelse, og at Kierulf ikke er ganske fjern fra at tilraade Kongen en saadan Fremgangsmaade. Han forelægger os derfor to Spørgsmaal, først om vi ikke alle, naar Anledning maatte gives, ville staa solidariske med Stang og paa Kongens Opfordring erklære saadant. Hertil erklære alle bestemt Ja undtagen Johansen, som yttrer, at han er gaaet ind i Raadet som Fagminister og ikke har tænkt sig at staa solidarisk for de Begivenheder, som vare passerede forinden hans Indtræden. Det næste Spørgsmaal, Essendrop forelægger, er, om det ikke bør tilkjendegives Kierulf, at vi ikke opfatte hans Stilling som den, der er berettiget til at gjøre Politik paa egen Haand, at han saar betragte Stang som Regjeringens virkelige Præses og ikke gjøre noget Skridt uden i Samraad med ham. Heri ere alle enige, og

der falder bittre Ord om hans Mangel paa Skarpsindighed og almindelig politisk Kundskab, og der berettes, at han i November efter Raad af Kammerherre Gade har raadet Kongen til at konferere med Sverdrup om Mellemrigssagens Fremgang paa Storthinget, hvilket Kongen dog ej har fulgt. Jeg anmoder Essendrop om at tale med Kierulf om Sagen, hvilket han paatager sig efter at have opfordret Vogt og derefter Falsen til at udføre dette ubehagelige Hverv. Hellieſen lover at underrette Stang om Situationen, for at han kan være forberedt, om Kongen skulde bringe Sagen paa Bane.

I Statsraad den 14de Februar beretter Essendrop mig foreløbig, at han har talt med Kierulf, men at denne ikke synes villig til at erkjende, at hans Forhold var et andet, end det burde være. Sagerne afgjøres uden Strid. Kongen lægger sin vanlige Interesse for alle vigtige Spørgsmaal for Dagen. Efter endte Forhandlinger taler han om Storthingets fornyede Strid om Adressen og yttrer, at han ikke med nogen Glæde kan modtage de for hans Person fremsatte velvillige Udtalelser, naar der er saadan Misstemning mod Regjeringen. Han anmoder os at møde til et privat Konseil paa Tirsdag for at tale om paatænkte Grundlovs-Forandringer. Efterat den K. Motzfeldtske Dagsorden, der ikke vil erkjende, at den politiske Situation er forandret ved Regjeringens Foredrag af 18de Mai forrige Aar og 3die Februar nærværende Aar, Dagen forud er antagen med 66 Stemmer mod 42, samles vi den 18de Februar paa Slottet med Kongen. Foreløbig tilkjendegiver Kierulf og Stang, at det ikke er den ved Dagsordenen fremkaldte Situation, som Kongen ønsker drøftet, men Tilvejebringelsen af Klarhed over de Grundlovs-Forandringer, der skulle forelægges næste Storthing. Herom drejer da Diskussionen sig i 3 à 4 Timer; det vedtages da, at Kongens Opløsningsret

efter 4 Maaneders Forløb og Fastsættelse af et bestemt Maximum for Storthingsmænds Diæter samt Adgang for Kongen til at bestemme sig angaaende Sanktion efter Storthingets Opløsning skal betragtes som conditione sine qua non, medens det samme ikke antages med Hensyn til grundlovmæssig Pensionsret for Statsraader, at man ogsaa kan omhandle Statsraaders Valgbarhed f. Ex. fra deres seneste Bosted, men ikke som Betingelse. Kongen omhandler derefter en Ide til at give Lagthinget en mere konservativ Karakter, nemlig ved direkte Valg paa 9 Aar af Mænd over 45 Aar. Vi indvende, at det vilde være altfor lidet Udbytte at vente heraf ved Siden af den Vanskelighed, Gjennemdrivelsen vilde medføre. Endelig udtaler Kongen en højtidelig Forsikring om at ville sanktionere Statholderpostens Ophævelse, naar Mellemrigshandelsloven antages, ligesom ogsaa, at han vil lade sig krone saavel i Sverige den 15de Mai som i Norge den 18de Juli uden Hensyn til, om Nationalforsamlingerne opfordre ham dertil, hvilket han dog har Haab om vil ske for Norges Vedkommende. Han paalægger mig at forberede Sagen og nedsætte en Kommission bestaaende af Ceremonimester H. Holst, Bureauchef Christensen og Architekt Schirmer. Mod den sidste gjøres Indvendinger, navnlig fra Essendrops Side, fordi han fuldstændig har brouilleret sig med Domkirke-Restauranterne i Throndhjem.

Den 19de Februar samles vi halvti og efter at have expederet en hel Del-Statsraads-Sager begynder Diskussionerne om, hvad vi skulle gjøre i Anledning af Storthingets Dagsorden af 17de. Der viser sig at være 3 forskjellige Meninger, nemlig enten at vi alle skulle indgive vor Ansøgning om Afsked eller omtrent som igjor stille vore Embeder som ledige til Hs. Mjst.s Disposition eller endelig simpelthen fremlægge Storthingets Dagsorden og overlade til Kongen at tage Initiativet, hvis han, trods hvad der passerede igaar,

vil give os Reisepas. Den første Mening forsvares især af Essendrop og Falsen, den anden af Vogt, Hellieſen og Kierulf og 3die af Stang, hvortil jeg slutter mig. Essendrop anfører, at det umiskjendelig er Storthingets Hensigt fortvarende at tilkjendegive sin Mistillid til Regjeringen, og at vi bør handle saaledes, at det bliver klart for Publikum, at det er Hs. Mjst., som har anmodet os at blive staaende. Vogt bemærker, at denne Storthingets Hensigt ingenlunde er klar, og at vi derfor bør overlade Fortolkningen til Kongen. Stang udvikler med megen Styrke, at vi staa fuldstændig paa Grundlovens Basis, vi have ikke foretaget noget Skridt, hvis Retmæssighed i mindste Maade er tvivlsom, derfor er der ingen Opfordring for os til at vige, selv om et klart Mistillidsvotum var givet. Den mildere Mening, at indgive en Foreſtilling til Kongen omtrent i samme Retning som ifjor, vinder dog Pluralitet, og da vi ere enige om, at ingen Disſents skal finde Sted, anmodes Meldahl om at gjøre Udkast til et saadant Foredrag fra den samlede Regjering, og vi enes om at møde igjen Kl. 7 i Aften for at granske og vedtage Udkastet. Meldahl har med sin vanlige Dygtighed et meget velskrevet Foredrag færdigt, og dette vinder [med] enkelte Redaktionsforandringer almindelig Tilslutning, da Falsen erklærer, at han er mest tilbøjelig til at gaa over til Stangs Mening, og efter endel Diskussion vinder dette Alles Stemmer, hvorfor Meldahls Udkast reduceres til en simpel Meddelelse af Storthingets Dagsorden. Vi ere alle fuldt opmærksomme paa, at nu vil vore Modstandere atter udslynge Smædeord om, at vi trods alle Angreb blive siddende paa vore Taburetter; men vi mene, at vor Opførsel er den, som baade er mest stemmende med Grundloven og mest loyal imod Kongen, som efter dette i Realiteten kan fatte den definitive Beslutning angaaende Miniſterskifte, naar han vil senere. Exc. Kierulf lover betids inden Raadsmødet imorgen at gjøre Kongen

bekjendt med vor Fremgangsmaade, dog uden at overlade til ham nogen Indflydelse paa at forandre vor Beslutning.

I Raadet den 20de Februar afgjøres en Del Sager uden Diskussion, deriblandt Myntsagen; efter sin Tour forebrager Meldahl Beretningen om Storthingets Dagsorden; hertil erklærer Kongen sin Tilfredshed med den af os fattede Beslutning og takker os for den af os udviste Loyalitet. Jeg erholder hans Minde til at lade Finants-Departementet tilslaa den Langeske Ejendom i Drammen til ny Toldbod og oplyser ham om Alt, hvad der passerede med Hensyn til Kroningen i 1860, da Storthinget ved en Deputation opfordrede ham til at lade sig krone og uden Proposition bevilgede de hertil anslaaede 37,000 Spd. Medens jeg afhandler denne Sag, faar jeg en Billet, hvori jeg underrettes om, at Carl Motzfeldt har været i Departementet for at melde mig, at Storthinget med Hensyn til Kroningen agter at forholde sig som i 1860. Kongen vil efter Stangs Raad selv nedsætte den ovenmeldte Kommission til at forberede alt Kroningen vedkommende. I et Middagsselskab samme Dag sidder jeg ved Siden af den nye tydske Generalconsul, som udtrykker sin Forbauselse over at have været Vidne til, at Kongen i Tirsdags havde K. Motzfeldt ved sin Side, drak flere Glas med ham og syntes at vise ham endog særdeles Naade og det Dagen efter, at han har faaet sit Mistillidsvotum istand. Saadant, siger han, synes at røbe stor Naivitet eller Falskhed, eller en vidt dreven Kurtoisi og Stræben efter at give hver Sit, lægger jeg til, skjønt jeg maa erkjende, at jeg ikke ved, hvad han skylder K. M.

Den 21de Februar møde vi frem paa Slottet Kl. 5 for at sige Deres Majestæter Farvel, og dermed have vi vel i nogen Tid Ro for den Stads. Samme Dag har Kongen havt Statssekretær Aall et Par Timer hos sig for at forklare ham, at Stang maa offres til de vrede Guder. Dette

faar jeg først et Nys om Mandag den 24de, da Exc. Kierulf kommer op til mig for at sige Farvel; men han giver ingen fuld Forklaring om Situationen.

Denne faaes først i Statsraadsmødet den 25de, da Stang, efterat de løbende Sager ere afgjorte, forelæser os Udkast til et Brev til Kongen, hvori han yttrer, at en høitstaaende Mand har meddelt ham, at Kongen ønsker hans Afgang, og at han havde foreſtillet ſig, at Kongen vilde have vist ham den Naade ſelv at tilkjendegive ham dette, da han ifaafald ſtrax ſkulde have indgivet ſin Afſkedsanſøgning. Nu beder han om at blive meddelt Hs. Mjſt.s Ønſke i saa Henſeende, efter hvilket han uden Ophold vil rette ſig. Stang meddeler, at Flerheden af hans herværende Kolleger tidligere have tilkjendegivet ham, at de ville ſtaa og falde med ham, men at han ingenlunde ønſker ſaadant, men tvertimod har opfordret dem til at blive paa ſin Poſt. Jeg er i Førſtningen ganſke forbauſet over en ſaadan Falſkhed hos Kongen, ſom jeg i det længſte har villet anſe for en ſkikkelig Mand. Jeg yttrer, at jeg forudſætter, at Statsraadets øvrige Medlemmer ville ſtaa ved den Udtalelſe, vi enedes om den 13de d. M., og foreſlaar, efterat Stang og Aall have forladt Raadet, at vi ſkulle tilkjendegive Exc. Kierulf, at dette er vor Mening. Efterat Kl. er bleven over 3, enes vi om at ſamles igjen hos Eſſendrop iaften Kl. 7, og Meldahl lover til den Tid at have færdig et Brev til Kierulf. Der tilføjes, at de, der tro at ville ſlutte ſig til denne Forføining, ſaa møde, ellers ikke. Vi møde alle undtagen Johanſen. Meldahl oplæſer et vidløftigt Skrift, hvori hele Situationen fremſtilles, og hvori yttres iblandt andet, at naar nærværende Miniſterium opløſes, er der intet andet for end at vælge et nyt blandt Majoritetens Medlemmer, og derpaa kunne vi ikke være med. Dette Sidſte bemærker Eſſendrop ikke er ganſke rigtigt, thi der kan jo tænkes et Miniſterium med Vogt

eller Sibbern som Præses og væsentlig sammensat med samme Program som vort; ialfald er dette tænkeligt; derfor bør vi blot erklære: at vi uden Stang som Hoved ikke tiltro os fornøden Kraft og Indflydelse til at gavne Fædrelandet og Kongen og derfor begjære vor Afsked, hvis Stang gaar af. Falsen foreslaar ogsaa Udviklingen af den politiske Situation udeladt som overflødig. Begge disse Forandringer vedtages. Der passiares en god Del om Forholdene. Essendrop udvikler, at Kongen i mundtlig Samtale har antydet for ham, at han ikke stoler paa Stang, til hvem han har næret Uvillie, ligesiden Stang i Aarene 1860 og 1863 modarbeidede hans Regentskab og Vicekongedømme, at Stangs Optræden i Mellemrigssagen i 1ste Uge af Januar har slaaet Hovedet paa Sømmen, og at den sidste Begivenhed ogsaa har opsat Kongen imod Helliesen. Essendrop antager, at Kongen har givet Løvte om at faa Stang væk, og at en Forsoning om endog kun midlertidig er umulig; dog ønsker han, at Stang vilde forandre en Vending i sit Brev til Kongen, som kunde være stødende. Herom taler jeg med Stang Morgenen efter, og han lover at forsøge derpaa. Senere paa Dagen kommer Meldahl ned til mig med Brevet til Exc. omskrevet, og vi 5 underskrive. Kierulf er anmodet om at gjøre Helliesen og Vogt bekjendte med det, og dersom de ej bifalde det og Kongen kan formaaes til at udsætte med sit Svar til Stang, da at lade os vide deres Mening. Stang mener, at Kongen har Sibbern i Sigte til at remplacere ham; men Essendrop og Falsen gjætte paa, at vi om 14 Dage har Vogt herinde for at danne et nyt Ministerium. — Jeg beretter Stang, at Sibbern allerede i November sidstleden er bleven forsonet med Birch Reichenwald efter Kongens Foranstaltning; Kongen har formodentlig altsaa allerede dengang tænkt paa det Skridt, som nu er gjort, og har villet have denne Udvej aaben.

I Mødet den 28de Februar tales intet om denne

Sag. Falsen gjør en Indberetning i den hemmelige Protokol om sine Forhandlinger med Crowe om Kjøb af Præferenceaktier, hvoraf sees, at Crowe i halvofficielt Brev til Falsen har gjentaget, hvad ovenfor er berettet, at han skrev til Knud Graah om det Ønskelige i, at Kjøbet ej gjordes afhængigt af Storthingets Samtykke.

3die Marts modtager jeg Brev fra Kierulf, hvori han meddeler, at efter det Brev, Kongen har tilskrevet Stang, forudsætter han med Kollegerne Hellieſen og Vogt, at Stang opgiver Tanken om at gaa af, og at vort Brev af 26de derfor ikke formelt er meddelt Hs. Mjst. (det er altsaa omtalt for Kongen som indkommet), hvori bemeldte Kolleger have været enige. Idet vi samles samme Dags Middag for at modtage en Storthings-Deputation, som overbringer en Addresse til Kongen om Kroningen, hvori med Hensyn til Dronningen ikke bruges Udtrykket lade sig krone, men deltage i den høitidelige Indvielse i Kirken, naar Kronen sættes paa Deres Mjsts. Hoved, meddeler ogsaa Stang os om det galante Brev, han har faaet fra Kongen, og at han efter dette har opgivet enhver Tanke om for Øjeblikket at søge sin Afsked. Vi enes om en Indstilling, hvorved Kronings-Addressen fremsendes; efter adskillig Diskussion blive vi staaende ved at yttre, at vi forene os med Storthinget i Ønsket om, at Hs. Mjst. snart vil tilkjendegive det fornødne om Deres Majestæters Kroning og i denne Anledning afgive den fornødne Meddelelse til Storthinget. — Stang omtaler, at Hellieſen har kritiseret Stangs Brev til Kongen og undrer sig over, at Stang ikke hørte Kollegerne i Stockholm, forinden han afsendte sit Brev af 27de Februar. Dagen efter gaar jeg ned til Stang for at lykønske ham til hans Fødselsdag og for at faa læse Kongens Brev. Kongen siger, at han blev ubehagelig berørt ved at modtage Stangs Brev, især den Dag, da han var nedbøjet af Bekymring over Broderens

Tilſtand. Han mener, at enten har den Mand, hvortil ſigtes (Aall), misforſtaaet ham, eller Stang misforſtaaet Aall, da han ikke har udtalt noget Ønſke om Stangs Afgang. Som conſtitutionel Konge kan han naturligvis ikke ſige, at han aldrig kan blive nødt til at ſkifte Miniſterium, men beder, at dette Udtryk ikke maa blive forſtaaet, ſom om han havde nogen Tanke paa ſaadant nu, og han forſikrer Stang, at naar ſaadant maatte blive Tilfældet, ſkal han perſonlig henvende ſig til Stang, hvem han til Slutning paa det varmeſte forſikrer om ſin Højagtelſe og ſit Venſkab. Stang forelæſer mig ogſaa ſit Svar afgaaet igaar, hvori han beklager den indtrufne Misforſtaaelſe, og at han har foraarſaget Hs. Mjſt. Bekymring, idet han forſikrer, at han, da han affendte Brevet af 27de, var uvidende om, at Prinds Auguſts Tilſtand var ſaa foruroligende. Jeg ſiger, at Kongen maa have ſagt noget andet til Vogt eller Helliesen, naar disſe ſammen med Kierulf kunne undre ſig over det Skridt, Stang foretog ſig, og at de vel maatte ſkjønne, at der under nærværende Omſtændigheder ej var Tid for Stang til at indhente deres Formening. Stang oplyſer, at dertil var ſaameget mindre Tid, ſom han allerede havde ladet nogle Dage gaa forbi uden at afgive ſin ugentlige embedsmæsſige Brevvexling med Kongen, og at han dog ikke kunde ſende ſaadant Brev uden først at have klaret ſin Stilling. Vi ere dog begge fornøiede over det Skridt, Stang har gjort, thi det har for Øjeblikket klaret Situationen og lært Kongen, hvad han ſkylder Stang, og drive lidt mindre paa den pripate Henvendelſe til alle Andre end rette Vedkommende. I Statsraadet en Time ſenere faar først Segelcke gjennem Oberſtlieutenant Dahll og General Fleiſcher Telegram om Prinds Auguſts Død Kl. 9½ i Formiddag; ſenere kommer Telegrammer til Stang, ſom allerede har ladet udgaa Extrablad til Rigstidenden og underrettet Storthings-Præſidenten, og

til Esſendrop om Kirkebønnen. Denne ſidſte lover at gjøre Udkaſt til vor Adreſſe til Kongen i Anledning af Dødsfaldet. Falſen omhandler Laan af Sølvværkets Driftsfond til Chriſtiania og Drammens Bankerne, ſom Finants-Departementet har erklæret at kunne præſteres. De Tilſtedeværende finde ingen Betænkeligheder ved Laanet; men da Helliesen og Vogt for nogle Uger ſiden have gjort Anmærkninger ved Sikkerheden, lover Falſen at ſkrive til Helliesen herom, førend Sagen forebrages. Med Hensyn til Direktion for Chriſtiania—Drammens-Banen oplyſer han, at han er kommen til den Overbevisning, at der ikke bør være to ſærſkilte Beſtyrelſer, naar der er en Driftsbeſtyrer, at Schwartz nu ikke vil modſætte ſig at arbeide ſammen med Broch, ſom tidligere har været udtalt, at Broch og Knud Graah ere enige om at indtræde i en Fællesbeſtyrelſe med Schwartz, og at der nu ikke er nogen anden Hindring for Sagens Ordning end Chriſtiania Formandſkabs og Magiſtrats Begjæring om at faa 3 Medlemmer og Drammens Ønſke om, at der kun bør være 2. Stang forſvarer ivrig den Mening, at fortrinligt Hensyn bør tages til Chriſtiania, Segelcke og jeg den modſatte Mening. Falſen lover at tale endnu en Gang med Schwartz, inden han fatter endelig Beſtemmelſe.

Efterat vi den 6te Marts har afſendt en Kondulence-Adreſſe til Kongen i Anledning af Broderens Død, meddeler Falſen, at Schwartz har ſvaret ham, at man i Drammen ikke ønſker Forandring i, hvad der fra Indre-Departementet engang er tilkjendegivet, hvorfor Falſen er meſt tilbøjelig til at andrage paa 2 ſærſkilte Beſtyrelſer, hvorom imidlertid heller ikke fattes Beſlutning, da der under Diskuſſionen indløber Meddelelſe fra K. Graah om, at han ikke længere er villig til at indtræde i nogen Direktion, da Sammenſtødet iforgaars ved Aabogen har givet Ulyſt til enhver Befatning med Jernbanen. Falſen oplæſer Meddelelſe fra Crowe om,

at han fra England har modtaget Telegram om, at Præferenceaktierne kan faaes for den tilbudte Sum, naar Handelen strax kan afsluttes, hvortil vi bede Falsen at erklære os villige, naar vi kan faa 100,000 £. Stang forsvarer den Mening, at man bestemt bør blive staaende ved denne Sum, da vi ikke behøve mere for at beherske Hovedbanens Styrelse og maaske senere kunne faa de øvrige Aktier for billigere Pris.

8de Marts. Jeg gjør opmærksom paa, at der ikke kan udfærdiges nye Statsobligationer til Salg til Dækkelse af Kjøbesummen for Præferenceaktierne, førend en Storthings-Beslutning derom er fattet, thi de tidligere i Aarene 1870—72 udgivne Statsobligationer ere knyttede til en Storthings-Beslutning af 1869, som nu ikke længere kan paaberaabes og heller ikke ensidig forandres af Regjeringen. Falsen lover derfor, saasnart Salget er afsluttet, at indgaa til Kongen under et med Begjæring om Approbation og om Propositions Fremsættelse, thi Markedet synes at vise Tendents til større Behov for Penge, og hver Dags Udsættelse turde være kostbar. Stang bringer paa Bane, hvorledes man skal forholde sig med Hensyn til Storthingets Begjæring om Prolongation, som forudsættes at ville indkomme om en 14 Dages Tid. Han foreslaar, at man skal give den indtil videre, dog ikke ud over Mai Maaneds Udgang, i Præmisserne dog udtale, at om længere Tid udkræves, bør den for denne Gang indrømmes. Essendrop fremsætter det Forslag, at naar Begjæring kommer fra Storthinget, skal man i Henhold til Storthingets Reglement § 13 spørge, om dette ikke selv kan udtale, hvor lang Tid det tiltrænger, og om Storthinget, som han formoder, svarer undvigende, vil han, at der skal indstilles som af Stang foreslaaet. Segelcke mener, at man skal indstille, at man for denne Gang efter Omstændighederne vil overlade til Storthinget at sidde saa længe det finder

fornødent. Efter længere Diskussion voteres der, og da stemmer Johansen med Segelcke, Falsen og jeg med Essendrop og Meldahl med Stang. Denne sidste lover til næste Møde at have et Brev færdigt til Statsraads-Afdelingen, hvori denne opfordres til at udtale sig over disse 3 forskjellige Forslag.

Mandag den 10de Marts kaldes vi til Møde, hvor Stang gjør opmærksom paa, at Storthingets forrige Andragende om Prolongation indeholdt, at Storthinget ikke for Tiden kunde udtale sig om, naar det kunde blive færdigt; hvis det iaar, som sandsynligt er, bruger samme Udtryk, vil den af Essendrop anbefalede Fremgangsmaade ikke passe, hvorfor Stang henstiller til ham at opgive sin Mening og gaa over til hans; dette sker for vores alle tres Vedkommende. Segelcke bemerker, at han ogsaa tiltræder Stangs Mening, da han ved nærmere Overvejelse er bleven opmærksom paa, at hans Mening kuns vilde styrke den Paastand, at der var Forskjel imellem Regjeringens og Kongens Udtalelse den 3die Februar. Der staar saaledes kun Johansen igjen; men han er ikke til at bevæge til at opgive sin Mening, hvilken han finder bestyrket ved Løvenskiolds, Lambrechts og Aschehougs Udtalelser under Addresse-Debatterne, idet disse Herrer have yttret, at Regjeringen har opgivet Prolongations-Spørgsmaalet, indtil Overenskomst herom kan træffes mellem Regjering og Storthing. Det paavises forgjæves, at disse Yttringer dels ere misforstaaede, dels af Talerne overdrevne. Da General-Consul Crowe i Søndags havde meldt mig, at Kjøbet af Præference-Aktierne kan anses som aldeles vist, begynder jeg, efter i Mødet d. 10de at have berettet dette, for Alvor at kjøbe £ for igjennem Finants-Departementets Kommissionær i London at kunne betale prompte og faar ved Henvendelse til Kreditbanken og S. C. Andersen kjøbt 70,000 £ og ved Mægler 16 à 17,000,£, hvormed jeg for

det Første lader det bero, da Crowe har sagt, at de forskjellige Indehavere af Aktier ikke paa engang ville fremmøde hos Hambro med disse.

Den 11te Marts melder Falsen, at Oberstlieutenanterne Mejdell og Ruge og Kaptein Heiberg af Borgemester Jensen ere bragte i Forslag til at remplacere Christie som Direktør for Hoved- og Kongsvinger-Banerne; af disse har den Sidste Stemningen for sig. Essendrop indstiller 3die Præst Hansen til 2den Præst ved Trefoldigheden. Lund i Oslo er blandt Ansøgerne, men bringes ej i Forslag som ivrig Grundtvigianer og desuden yngre end de Indstillede. Stang udtaler sig naturligvis ej for sin Svigersøn, men synes noget fortvivlet.

14de Marts. To Deputationer fra Storthinget, en med Adressе i Anledning af Prinds Augusts Død og en med 3 Smaalove. Den første fremsendes strax til Kongen. Stang oplæser Kongens Tak til os for vor Adressе i samme Anledning. Stang bringer paa Bane det Utilbørlige i, at Chefen for Opmaalings-Kontoret, Oberstlieutenant Broch henvender sig til Storthings-Præsidenten om Udgivelsen af en topografisk-statistisk Beskrivelse over Norge, hvortil Materialier skal hentes dels direkte i Departementet, dels i Opmaalings-Kontoret, uden saameget som at anmelde sit Forehavende for Departements-Chefen. Falsen lover at tilskrive Broch herom, da vi Alle ere enige om at finde saadant utilbørligt.

Den 17de Marts samles vi for at modtage Storthingets Prolongationsadressе, der er vedtaget den 15de i samme Udtryk som ifjor. Stang oplæser Breve fra Stockholm, hvoraf sees, at Herrerne derinde, som i Realiteten ere enige med det Stangske Svar-Udkast, have nogle formelle Bemærkninger, hvoraf vi slutte os til Vogts. Imidlertid vækker Essendrop Tvivl om det Stangske Udkast, om det ikke vil sætte ondt Blod blot at nævne de 4 Maaneder, om det end af Præmisser og Konklusion sees, at man iaar endog

vil gaa udover disse; han paapeger de Debatter, som have fundet Sted i Thinget i Lørdags, og at dette Thing er exceptionelt. Falsen slutter sig til Essendrops Motion, der gaar ud paa, at Thinget skal være samlet „indtil videre". Jeg holder bestemt paa Stangs Redaktion, hvilket denne selv ikke synes at være meget ivrig for at forsvare; jeg kan ikke erkjende Rigtigheden af de Forudsætninger, hvorpaa Essendrops forandrede Forslag er bygget, allermindst at Debatten i Lørdags har gjort nogen Forandring i min Opfattelse; jeg bryder mig idethele meget lidet om, hvad et Storthing som dette dømmer om Regjeringens Færd; mere Vægt bør der lægges paa, hvad Efterslægten og Nationen i det Hele vil dømme. Da nu Essendrops og Falsens Forslag i Udtryk falde sammen med Johansens og vi øvrige 4 blive ved vort, anmodes Meldahl at sætte begge Forslag i Pennen, og vi enes om at møde igjen Kl. 6½ iaften. I dette Møde komme vi efter endel Diskussion til det Resultat, at Præmisserne til begge Forslag kunne være de samme, naar Johansen ikke vil insistere paa at faa sin særegne Mening udtrykt, hvilket han til Slutning lover efter først at have forsvaret den modsatte Fremgangsmaade. Det oplyses af Meldahl, at den Begjæring, som Storthingets Adresse gaar ud paa, og som Essendrop og Falsen vil have taget tilfølge, falder sammen med de Udtryk, hvori Kongen, før aarlige Storthing indførtes, meddelte sin Prolongation, og som dengang altid modtoges med Knur og tildels Heftighed af Oppositionen. Dette bevæger Essendrop og Falsen til at modificere sit Forslag, saa at samme Præmisser kan bruges.

18de Marts møder Stang i Raadet først Kl. 12 og melder, at han nu har skrevet til Stockholm paa ny, forat begge vore Prolongations-Forslag kunne blive Kongen forelagte, da vi ej ville resikere, at Hs. Mjst. fatter en fra Regjeringen afvigende Beslutning. Jeg meddeler, at Sagen om

Tomt til et Skulptur-Muſeum nu atter foreligger til endelig Afgjørelſe, og vil foranledige Propoſition til Storthinget, derſom Andragendet om at faa Studenterlunden ſkal indvilges; men min Mening er, at Sagen faar ſtaa til næſte Thing, hvilket ogſaa ſynes at være Statsraadets Ønſke. Stang vil gjerne have Sagen udſat for at kunne paavirke Kongen, der efter Exc. Kierulfs og Hofchefens Yttringer nu ſkal være bunden for den Side, han tidligere har modſat ſig, at Studenterlunden ſkal bebygges.

Den 20de Marts kaldes Meldahl, Segelcke og jeg til Stang, ſom forelæſer os et Brev fra Johanſen, hvori han yttrer, at han vel holder ved ſit Løvte om ikke at ville diſſentere i Prolongationsſagen, men om han paa Grund af den iſolerede Stilling, han indtager i Raadet, eller af andre Grunde nu eller ſenere ſøger ſin Afſked, ſaa vil han have ſig forbeholdt at motivere ſin Udtræden med den ſtedfundne Diſſents. Dette mener Stang at han bør meddele Kollegerne i Stockholm med Tilføjende, at vi 4 i denne Omſtændighed finde Grund til at opgive vor Mening og ſlutte os til Minoriteten; hertil ſlutter Segelcke ſig ſtrax og Meldahl efter nogen Betænkelighed, medens jeg ikke kan finde, at dette indeholder Grund til at opgive min Mening, da Johanſens Præmiſſer ere forſkjellige fra de øvriges, og han maa have Lov at gjøre ſin »sortie« ſaa behagelig for Storthinget ſom muligt. Overensſtemmende med Stangs, Meldahls og Segelckes Mening telegraferes i Chiffer til Kierulf, ſaa at jeg — uden Navns Nævnelſe — bliver ſtaaende alene. Stang lover at tilkjendegive Johanſen, at vi anſe ham for en hæderlig Mand, der kun følger ſin Overbevisning, og at vi ikke opfatte hans Stilling ſom iſoleret.

Den 21de Marts. I Anledning af en Skrivelſe fra Kierulf om Apanage for Prindſeſſe Thereſe, ſom Stang igaar har forelæſt mig, og ſom gaar ud paa, at det er Kongens

Ønske, at hun af Norge maa faa 3000 Spd., og at Prinds Auguſts Apanage ſkal udbetales indtil Budgetaarets Udgang — medens der for Sveriges Rigsdag vil blive foreſlaaet det ſamme med et Beløb af 28,000 Rdl. Rmt., oplyſer jeg, at der i Forſlagene om Apanage hos os aldrig har været taget Hensyn til, hvad Sverige ydede, eller til at følge Forholdet $^{12}/_{17}$ og $^{5}/_{17}$; jeg har med mig Udkaſtet til en Kgl. Propoſition, ſom Stang ſiger han vil ſende ind, for at man i det Hele kan bifalde eller gjøre Anmærkninger ved ſamme. Captein Heiberg indſtilles til Direktør for Hovedbanen og Profeſſor Broch og Knud Graah til do. for Drammen—Chriſtiania-Banen ſammen med de 3 Drammenſke Direktører, det Sidſte under Knur fra min Side med Hensyn til O. J. Broch, hvortil Falſen erindrer om, at Chriſtiania Kommune har begjært ham.

22de Marts meddeler Stang os Breve og Telegram fra Stockholm om, at Statsraads-Afdelingens Medlemmer holde paa Forſlag A., men Kongen har foretrukket B., hvorfor vi nu enes om at indgaa med Indſtilling overensſtemmende dermed. Eſſendrop mener, at det vil blot egge Storthinget, om man i Præmisſerne ſkal omtale de 4 Maaneder; men hertil bemærker jeg: ſaa langt ere vi altſaa gledne nedad Skraaplanen. Stang bringer i Erindring den tidligere Aftale, at vi ſkulde enes om det Udkaſt, Kongen valgte, ſaa at det endelig bliver ved dette. Efter en Times Forløb har Meldahl ſin Indſtilling færdig, og vi komme atter ſammen Kl. 2 for at underſkrive denne. Johanſen lader os læſe et meget velſkrevet Brev fra Vogt, ſom ganſke udtaler min Opfatning af Sagen.

25de Marts. Stang meddeler, at Prolongations-Sagen er afgjort efter Indſtillingen og Broch og Graah udnævnte til Beſtyrere af Drammens-Banen, at Udkaſtet til Indſtilling om Apanage til Prindſeſſe Thereſe er bifaldt,

hvorfor jeg Dagen derpaa afgiver Udkastet som Indstilling. I samme Møde udfærdiger Regjeringen en Skrivelse til Storthinget, hvori vi efter Kgl. Paalæg tilkjendegive Storthinget Kongens hjertelige Tak for den Deltagelse, Storthinget har vist i Kongehusets nye Sorg. Medens vi ere samlede, kommer Crowe med Telegram fra Bidder, hvorefter man enes om, at jeg skal tilstille Hambro & Søn Udbetalingsordre for de 100,000 £ i Præference-Aktier, hvilket jeg samme Dag gjør.

28de Marts. Diskussion om, hvorvidt Sanitets-Lov-Beslutningen bør indstilles til Sanktion. Stang synes meget derimod. Det henstilles til Segelcke at sende Beslutningen til Kommandoens Erklæring og at indhente Justits-Departementets Betænkning om, hvorvidt der fra Lovgivningens, navnlig Grundlovens, Standpunkt er afgjørende Betænkelighed ved at meddele Sanktion. Dagen derpaa samles vi for at høre Falsens Foredrag om Storthingets Bifald til den med Indkjøb af Præference-Aktier trufne Forføining og om Bemyndigelse til at udstede nye Statsobligationer for Kjøbesummen. Stang gjør en hel Del temmelig ubetydelige Anmærkninger; men Sagen gaar endelig af, og vi enes om at samles imorgen Søndag for at høre Propositionen og underskrive Indstillingen.

Den sendes samme Dag, og i Statsraadet den 1ste April faa vi Telegram om, at den idag vil blive foredragen for Kongen, saa at den forhaabentlig paa Thorsdag, da jeg har to andre Propositioner at overbringe, kan blive indbragt i Thinget. Vi enes om at tage Aftenssessioner til Gjennemgaaelse af Smaalens-Banen og derpaa begynde imorgen. Falsen har faaet Rykkerbrev for denne Sag og er derover ærgerlig, da han arbeider sent og tidlig for at faa sine store Sager fra Haanden. — Stang faar i Mødet Telegram om samme Sag. Det fortælles som et Kuriosum, at Oppositionen

vil gjøre Architekt Schirmers Ophør med Throndhjems Domkirke motiveret af, at Manden skal have tegnet sig paa Mod-Addressen ifjor; der er ikke engang nogen i Statsraadet, som ved ringeste Besked, om saa forholder sig eller ikke.

Den 2den April samles vi for at paabegynde Proposition om Smaalens-Jernbanen; vi enes om Dobbelt-Bane, enkelt fra Christiania til Ski og fra Sarpsborg til Fredrikshald og Grændsen med en østre Linie om Askim, Eidsberg og Rakkestad, og en vestre om Aas, Vestby, Moss, Raade, Tune med Sidebane til Fredrikstad, med Bekostning af lidt over 4 Millioner, hvoraf 1,350,000 ventes tilvejebragt ved privat Subskription. Vi standse ved Spørgsmaalet om, hvorledes Resten skal tilvejebringes.

Den 3die April overbringer jeg Propositioner, iblandt andet om Præference-Aktierne i Hovedjernbanen og Udstedelse af uopsigelige 4½ % Statsobligationer til at betale dem med.

4de April. Falsen foredrager en kongelig Proposition om Laan paa Christiania—Drammens-Banen til Anskaffelse af Godsvogne, hvilken haabes i Forening med Smaalens-Banen at blive den sidste i denne Session. Det berettes, at Propositionen om Præferenceaktierne er modtaget med Velvillie. Jeg modtager Telegram om, [at] Utskottet ved den svenske Rigsdag har indstillet Myntkonventionen til Antagelse, og faar den Oplysning af Formanden i vor Bankkomité, at her er det vist, at den ej kommer til at gaa enstemmig, ikke engang om den faar Pluralitet. Lørdags Aften samles vi for at lægge endelig Haand paa Smaalens-Jernbanen. I Anledning af den antydede Udvej at optage Laan paa Banen mod Kom. Garanti, hvilket saavel Ingeniør-Kom. som Indre-Departementet har fraraadet, vil Stang have dette Sidste stærkere begrundet. Han presser saaledes paa Falsen, at denne til Sidst taber Taalmodigheden og svarer Stang lidt bidsk. Vi blive endelig færdige lidt over 9.

8de April. Esſendrop foredrager en Propoſition til Storthinget om at indkjøbe for 300 Spd. til Univerſitets-Bibliotheket afdøde Skolelærer Storakers Manuſkript om Overtroen i Norge, hvilket jeg efter nogle Prøver i Folkevennen anſer for at være af tvivlſom Værd. Sagen gaar enſtemmig. Jeg omhandler det af en paa Hofvej nedſat Kommiſſion udarbeidede Overſlag over Kroningsudgifter anſlaaede til 35,000 Spd. og oplyſer, at Indſtillingen allerede har af Hofchefen været foredraget for Kongen, og jeg har ſpurgt Budgetkomiteens Formand, om Storthinget nu ſom i 1860 vil bevilge uden kongelig Propoſition. Svar herpaa ſkal afventes. Stang meddeler, at han har underhaanden foreſlaaet Johanſen til at afløſe Helliesen i Stockholm og Falſen til at afløſe Vogt. Stang bringer paa Bane det af Kongen før hans Afreiſe herfra vakte Spørgsmaal om Promulgation, forinden Storthings-Valgene i Juni Maaned begynde, af et Program angaaende de Grundlovs-Forandringer, ſom man vil foreſlaa for næſte Storthing, for at der ikke ſkal agiteres angaaende 2-Kammers Indførelſe og andet deslige. Det oplyſes, at Meldahl arbeider paa et ſaadant Program; men Stang og Meldahl mener, at man dog ikke bør fremkomme med en ſaadan Indſtilling, da det let kan faa Udſeende af, at man vil influere paa Valgene, og da der er Grund til at antage, at man ej vilde være værſt faren ved at faa de nærværende Repræſentanter i det væſentlige gjenvalgte; thi Stemningen ſkal nu være ſaa, at Sverdrup ikke kan paaregne en Majoritet, ſom gaar med ham i tykt og tynd, hvilket ſnarere kunde ventes med nye Bonderepræſentanter. Heri ere alle enige med disſe to, og Stang lover at indlede Sagen med Statsraadsafdelingen i Stockholm og gjennem denne i Tilfælde med Kongen. — Dagen derpaa kommer Konſul Michelſen til mig for at faa Oplysning om Sammenhængen med, at Gaardbruger Blili er negtet 50 Spd.

af det af ham begjærte Forskud paa Storthingsdiæt, hvilken Negtelse skal have vakt meget Humør, idet Blili har beklaget sig for sin Beskytter Sverdrup, som har sat dette sammen med Ketil Motzfeldts endnu ikke behandlede Forslag om, at Thinget skulde indrette sig saa, at det kunde slutte omkring Midten af Mai. Jeg oplyser Michelsen om, at Sagen er bleven expederet uden at være mig forelagt, men at jeg ikke kan finde den saa ganske urimelig, da man ifjor maatte skrive om et af Blili uberigtiget Forskud. Lambrechts vender sig til Stang og denne til mig, idet han foreslaar, at jeg skal tilskrive Blili, at da jeg har Grund til at befrygte, at Vægringen af Anvisningen er bleven misforstaaet, vil jeg ikke negte ham det begjærte Forskud; jeg har liden Lyst hertil og henstiller til Stang, at vi henskyde vor Meningsforskjel under Michelsens Afgjørelse. Da denne bestemt fraraader noget Skridt i denne Retning, gjør jeg intet videre ved den Lapperisag, der bærer Vidne om, hvor mægtige Bonderepræsentanterne nu ere blevne; thi den af Departementet brugte Fremgangsmaade har tidligere ofte været befulgt.

15de April. Dissents om Besættelsen af 1ste Assessor-Embede i Byretten, hvortil Justits-Departementet har indstillet den næstældste Ansøger Scheel og nævnt de 2de derefter følgende, Mejlænder og Erichsen, medens Falsen holder paa Daae og Thomesen, der have større Examens-Anciennitet. Meldahl oplyser, at han har konfereret med Lambrechts, som mener, at det er af Vigtighed for Vedligeholdelsen af god Aand inden Retten, at ikke den yngre foretrækkes for den ældre Assessor, selv om den første maatte være noget stivere Jurist. Stang begjærer Sagen udsat til næste Møde, hvori den afgjøres efter Justits-Departementets Indstilling, idet Falsen frafalder sin Dissents. Stang melder, at Kongen ej vil vide af flere Propositioner til Storthinget, som paa

nogen Maade taaler Udsættelse, og derfor ej vil bifalde den Storakerske Proposition.

18de April. Jeg meddeler, at Storthings-Præsidenterne ej ønsker at bevilge Kronings-Udgifterne uden Proposition, og at jeg derfor i næste Møde vil komme med en saadan. Falsen anmelder alle de Andragender, der foreligge om Jernbane-Undersøgelser, og paapeger, at de hertil paa Budgettet opførte Summer ikke ville være tilstrækkelige. Han har derfor tænkt paa at fremkomme med en Kontinuations-Proposition; men dette fraraade vi andre bestemt, især efter Kongens Tilkjendegivende om den Storakerske Sag. Der diskuteres, om Falsen enten ved en Skrivelse bør oversende Andragenderne til Jernbanekomiteen eller gjøre et Foredrag, som befales oversendt Komiteen. Vi blive staaende ved det Sidste. Jeg meddeler, at Bank- og Myntkomiteen nu har afstemt over Myntkonventionen, der er anbefalet til Antagelse med 6 Stemmer mod 3, nemlig Flor, Haugland og Bergsager, men at vi dog ej kunne betragte Sejeren som vis, da Sverdrup skal være enrageret for at modarbeide saadan Indstilling. Dagen efter faar jeg Telegram fra Wærn om, at begge Kamre med stor Majoritet har antaget Konventionen, 2det Kammer tillige begge Lovudkast om den nye Mynt.

21de April kaldes vi sammen for at enes om at følge Professor Hansteen til Graven og for at udtale os om, paa hvilken Maade Kongens Tilkjendegivende til Storthinget om, hvorvidt dette ved en Deputation vil lade sig repræsentere ved Kongens Kroning i Sverige. Vi enes om at tilraade, at det sker som i 1860 ved en Skrivelse fra Regjeringens Præses til Storthingets Præsident. Der er spurgt om, hvorvidt Regjeringen vil konferere med Storthinget herom, men dette fraraade vi bestemt.

Den 22de April foredrager jeg Indstilling om Kronings-Udgifterne 35,000 Spd. og kongelig Proposition herom

til Storthinget, hvis Præsidenter, paa Underhaands-Foresporgsel fra mig til Budgetkomiteens Formand, har givet tilkjende, at det ikke nu som i 1860 vil bevilge Udgifterne uden kongelig Proposition. Falsen omhandler en Ansøgning fra Fredrikshalds Jernbanekomité om, at Kongen vil befale det svenske Civil-Departementet tilstillet et Andragende om, at den paatænkte Foreningsbane over Grændsen maa blive lagt over Ödskölbsmoar. Denne Ansøgning tænker Falsen at foredrage paa sædvanlig Maade; men jeg tilraader ikke at foredrage Sagen, men uden videre sende Andragendet til Civil-Departementet. Essendrop forklarer, hvem der har meldt sig til Administrator-Posten i Enkekassen, deriblandt Professor Aschehoug, men at det dels gjennem Professor J. P. Broch og dels gjennem Kasserer Gjessing er ham betydet, at O. J. Broch meget ønsker Posten, men ikke vil melde sig som Ansøger. Han opkaster nu det Spørgsmaal, om han skal opfordre Broch til at melde sig eller uden videre indstille Aschehoug. Han tilføjer, at Stang har raadet ham til det Sidste, men Falsen til det Første, da Broch indehavde Posten, før han blev Statsraad og han vel af Alle erkjendes at være aldeles nødvendig for Stillingen, hvis der skulde blive tale om nye Mortalitetstabeller. Stang forsvarer sin Mening med den Tort, det vilde være for Aschehoug at blive forbigaaet, noget han ej har fortjent af Regjeringen, som han stadig har tjent ufortrøden og med stort Talent. Jeg tilføjer, at Broch langtfra er den eneste, som har gjort denne Gren af Statistiken til sit Studium, da vi til Ex. har Mathematikeren Guldberg, som i denne Retning er nok saa flink som Broch, der ingenlunde har indlagt sig den Ære af sine Enkekasse-Tabeller, som man ialmindelighed indbilder sig. Stang berører hans fornærmelige Opførsel mod Aschehoug og giver en træffende Karakteristik over O. J. Broch, som er upaalidelig og ustø ikke blot i sin politiske

Optræden, men ogsaa i sine videnskabelige og Forretnings-Arbeider, idet han altid tager Parti paa Forhaand og er blind for alt, hvad der kan være imod Sagen seet fra et fra hans forskjelligt Standpunkt. Der er ingen, som taler for Broch uden Falsen, hvorfor Essendrop erklærer at ville indstille Aschehoug. — Paa Ballet hos Stang samme Aften fortælles, at Ketil Motzfeldt har godt Haab om, at Myntsagen skal gaa i Thinget, og som Svar paa den Bemærkning, at Sverdrup af al Magt vilde kjæmpe derimod, skal have svaret: „Ja lad ham det, desto større skal hans Nederlag blive." — I en Samtale med Schwartz om Kjøbet af Præferenceaktierne yttrer jeg, at Storthingets Nølen med at afgjøre denne Sag sandsynligvis bliver Statskassen kostbar, idet Pengemarkedet Dag for Dag forværres, saa at de lyse Udsigter, som man for en Maaned siden nærede om et særdeles fordelagtigt Salg af uopsigelige Statsobligationer, vist blive skuffede. Hertil svarer Schwartz, ja herom er ikke værdt at tale, naar blot Storthingets Flerhed indbilder sig, at det bliver fordelagtigt, gjør det jo ikke videre, hvad Statskassen faar. Skulde man vente slig en Yttring af en saadan Mand.

25de April. Stang omtaler Sverdrups Agitationer for at modarbeide Myntloven og forklarer hans Arbeiden for Vestlandsbønderne som nærmest myntet paa at faa dem med sig i denne Sag. Essendrop mener, at han vil gjøre noget for Kongens Skyld, men det troer jeg ikke. Det berettes, at Sverdrup med Bætzmann og Berner har dannet en formelig Komité for at lede Valgene fra Landdistrikterne, og at de have betydet Sæhlie, at han frivillig bør trække sig tilbage, da han har forspildt sin Popularitet ved at stemme for Myntsagen og ved sin Flothed i Bevilgninger; hertil skal Sæhlie have svaret, at han havde tænkt paa at frabede sig Gjenvalg, men nu agter han ikke at gjøre det. General-

Consul Andersen byder 97 % for de nye Statsobligationer; men jeg svarer ham, at under 97½ sælger man for Tiden ikke.

29de April. Stang forelæser et Brev fra Kierulf, hvori Kongen berettes at have paapeget, at det er umuligt, at Storthinget kan blive færdigt med alle de store Sager, som endnu staa tilbage, inden Mai Maaneds Udgang, og at han ønsker at høre, hvad i den Anledning er at foretage. Stang oplyser, at han to Gange har skrevet til Kongen herom, og at det ikke er første Gang, han mærker, at Kongen (for at give sig Skin af at tage Initiativet maa det vel være) lader, som han ej har hørt noget fra Stang om en Sag, og omtaler den i Statsraadet som noget ganske nyt. Han er uvidende om, at Stang efter hævdet Skik bestandig sender Kierulf Kopi af sine Breve til Kongen, og at hans Snedighed saaledes ligger klart i Dagen. Spørgsmaalet vækker forøvrigt Munterhed, da Kongen vel ikke kan ville, at vi skulle bede Storthinget sidde Juni Maaned med og vi intet Middel have til at holde Storthinget samlet, naar det vil skilles. I Sverige er det derimod Skik, at Rigsdagen tager under Behandling alle den forelagte Sager. — Stang melder, at Mellemrigssagen nu har været behandlet i sammensat Statsraad, og at Wærn har gjort det i November forrige Aar behandlede Forslag fra Kom. Koll. til sit. Stang mener, at Sagen faar hvile til henimod Storthingets Slutning, og at Finants-Departementet da faar andrage paa enten en Fælleskommissions Nedsættelse eller paa en udelukkende Norsk. Jeg er enig i, at Sagen faar hvile, ialfald indtil Toldtariferne ere afgjorte i Storthinget. Falsen omhandler Ansættelse af en egen Bogholder ved Gaustad og Nedsættelse i Forvalter-Lønnen, som er reguleret af Storthinget. Jeg tilraader at udsætte hermed, indtil Storthinget er sluttet. Essendrop omhandler Spørgsmaalet om Konstitution af en Professor i Øjensygdommene, der skal fungere [fra]

1ste Mai, medens Striden om, hvem af de 2 Konkurrenter, Heiberg og Hjort, bør udnævnes, ikke til den Tid kan være afgjort. Vi enes om, at han skal svare, at Regjeringen vil konstituere den, som foreslaaes af Kollegiet. Johansen spørger, om han kan tage det fornødne til Gjenopførelse af den nedbrændte Kontorbygning paa Horten af Marinens tilfældige Udgifter, hvilket besvares bekræftende. Udsigterne for Myntsagens bifaldende Afgjørelse formørkes mere og mere; dette bekræftes af Storthingsmænd, som jeg taler med om Aftenen, da jeg hos General-Consul Tøtterman festligholder den russiske Keisers Fødselsdag.

2den Mai. Essendrop bringer under Diskussion, om hvad han skal gjøre med Sognepræst Dietrichson i Østre Moland, over hvem der er fremkommet lignende Klage som over Gunnerus, at han ikke vil døbe efter Alterbogen. Der er dog den Forskjel, at der i Præstegjeldet er residerende Kapellan, som er villig til at døbe som attraaet. Nogle tilraade Sags Anlæg strax; men Essendrop er selv stemt for at opfordre Manden til at søge Afsked. Jeg tilraader en anden lidt mildere Henvendelse fra Kirke-Departementet, hvori han opfordres til ikke at lade det komme til Yderlighed, da det isaafald vil ende med Søgsmaals Anlæg. Dette vedtages til Slutning. Man er enig om ikke at ville indstille ham til Befordring, som han søger. Af et Brev, som jeg Dagen efter faar fra Bredberg, ser jeg, at Kongen allerede har bestemt, hvilke svenske Statsraader skulle være tilstede ved Kroningen i Throndhjem, men hvilke norske skulle være tilstede, hører man intet om. Udsigterne for Myntkonventionen høres mere og mere nedslaaende. Professor Aschehoug yttrer, at han har opgivet alt Haab. Hjort indstilles til Professor, og Falsen opkaster Spørgsmaal, om man vil konstituere ham som Overlæge, hvilket antages at følge af, at Kollegiet har faaet Bemyndigelse til at konstituere ham som

Examinator. Da Falsen er inhabil, overdrages det mig at afgjøre dette Spørgsmaal som Indre-Departementets Chef.

6te Mai. Stang meddeler, at Kongen har ladet ham sige, at foruden Statsraads-Afdelingens Medlemmer, iblandt hvilke Johansen indtræder istedenfor Hellieſen midt i Juli, er Regjeringens ældste Medlem og Chefen for Kirke-Departementet bestemte til at møde ved Kroningen i Throndhjem. Falsen forelæser et Svar paa et Brev, han har modtaget fra Jernbanekomiteens Formand Sverdrup angaaende de Betænkeligheder, som efter en Konference med Generalstabs-Chefen formenes at frembyde sig mod at lægge Jernbane fra Moss til Fredrikstad og fra Moss til Christiania. Stang og jeg gjøre Indvendinger imod Svaret, forsaavidt det forudsætter Muligheden af, at deslige Betænkeligheder kunne være at tillægge nogen Betydning. Vi mene, at der ej bør gjøres mindste Indrømmelse i denne Retning, da intet andet Land ved Bygning af Jernbaner til Kyststæderne har ladet sig bevæge af slige militære Hensyn. Falsen lover at modificere Udtrykkene efter Overlæg med Armee-Departementets Chef. Jeg nævner, at jeg efterat have henvendt mig forgjæves til 6 andre har tilbudt Byfoged Aschehoug, som i disse Dage er kommen tilbage fra Algier helbredet og imorgen skal overtage sit Embede i Laurvig igjen, Formands-Posten i Romsdals Amtskommission. Falsen kaster sig med temmelig Heftighed over denne Udnævnelse, og da Stang, som nylig forud har været i Strid med Falsen angaaende den foregaaende Sag, nu derimod tager Parti imod mig, følge de øvrige efter, og jeg lover at underrette Aschehoug om, at man ej vil benytte ham. Udsigterne for Myntkonventionen anſees forbedrede. — Og da vort Parti den følgende Dag vinder en Forpostfægtning, idet det med 62 mod 47 afgjøres, at Spørgsmaalet om Konventionens Antagelse skal afgjøres af Storthinget, forinden Myntlovforslaget behandles i Afdelingerne,

betragtes dette som et godt Varsel; men den 8de begynder man allerede ved Middagstid at opgive Haabet, da Selboe og Kaxrud og et Par andre Bønder, som man havde paaregnet, udtale sig imod Konventionen. Denne forkastes ogsaa Kl. 4 med 57 mod 51. Iblandt de første er kun 1 Byrepræsentant, Rosenqvist, og foruden ham findes paa samme Side de tre, Sverdrup, Daae og P. Jensen. Det antages, at en Trudsel enten af Sverdrup eller af O. Velde om, at den Bonderepræsentant, der stemte for Konventionen, ikke kunde regne paa Gjenvalg, hvilken blev udtalt høit i Forsamlingsværelset, har virket paa endel tvivlsomme.

I Mødet den 10de Mai er Ærgrelsen over Udfaldet almindelig, og der berettes Historier fra Kampen i Thorsdags, til Ex., at K. Motzfeldt skal have erklæret, at han følte sig som en vaad Hund, at havde han tænkt sig saadant Udfald, skulde han have været dobbelt saa grov. Det omtales, at der nu begynder at ymtes om, at Storthinget vilde blive samlet til ud i Juni, hvilket jeg bekræfter, da Joh. Cappelen har meddelt mig dette. Essendrop bemærker, at han antager, de blive sammen til Kroningen. I privat Samtale yttrer Stang sin Uvillie over Kongen og over Kierulf, som altid er tilbøjelig til at gjøre Politik paa egen Haand. Saaledes har han skrevet til Meldahl, at han har talt med Kongen om at sanktionere Sanitetsloven, og at Meldahl derfor bør udtale sig derhen, at Loven ej er i Strid med vor konstitutionelle Ret, hvoraf dog Meldahl ej har taget nogen Notits.

13de Mai. Efterat der strax paa den svenske Rigsdag er vakt Motion om at slutte Separatkonvention med Danmark og denne Motion modtagen med Afklamation — en Scene, som vor Storthings-Deputation er Vidne til fra 2det Kammers „läktare", synes Stemningen stærkt at vende sig her, og den forstærkede Bankkomité har igaar været samlet og foreløbig diskuteret et Udkast, affattet af Aschehoug (gjennem-

seet af Rygh), som har optaget saameget af den kongelige Proposition, som ventes at kunne gaa igjennem. Komiteens Medlem Strøm mener, at man kan drive et Forslag endnu mere overensstemmende med Propositionen, men vil naturligvis subsidiært stemme for Aschehougs Forslag, hvilket Stang oplæser i Mødet. Jeg taler med Stang, som er enig med mig i, at Aschehougs Feil er Mangel paa Kraft og Mod til at gaa paa. Strid mellem Falsen og Stang, om Kjøbet af et Hus ved Kongsvinger Station og Anlæg af et Sidespor ved Sander udenvidere af Kongen bør befales opført paa Jernbanens Kapitalkonto, eller om ikke Sagen bør forelægges næste Storthing. Spørgsmaalet udsættes.

16de Mai. Fortsættes Diskussionen om det saakaldte Aschehougske Myntlov-Forslag, hvilket almindelig beklages, hvis der, som man tror, var nogen Mulighed for at drive det Strømske igjennem. Gisninger om, hvorlænge Storthinget vil blive samlet. Man taler om Midten af Juni, indtil Kongen forlader Stockholm. Stang siger at ville forhøre, om der er nogen Udsigt til, at Kongen vil komme hid for at slutte Thinget, hvilket ej antages. Diskussion om, hvilke civile Embedsmænd skulle kaldes til at deltage i Kroningen. Jeg lover derom at skrive til Kierulf.

20de Mai. 2 Deputationer, 1 med Love og 1 med Addresse, som melder, at Thinget haaber at blive færdigt til 7de Juni. Det besluttes derom at indgaa med Indstilling om, at Thinget skal endes 7de Juni, og at man senere skal andrage paa de fornødne Bestemmelser med Hensyn til Loves Sanktion, Throntale m. v. Almindelig Glæde over, at Danmarks Rigsdag har antaget Myntkonvention med Sverige, hvorved Sverdrups skrydende Forsikring om, at Venstren skulde forkaste den, er bleven til Intet. Falsen melder, at mægtige Russer attraa Tilladelse til at drive ud Guld i Tanadalen; men Stemningen er ganske derimod nu som tid-

ligere. Diskussionen om, hvorvidt K. Motzfeldt skal opfordres til at være Formand i Kommissionen til Akers-Forstædernes Indlemmelse i Christiania. Flerheden er derimod, ikke jeg; man har henvendt sig til Breder, Kyhn og Flere. Man bliver staaende ved Amtmand Collett, som har yttret, at han ej kan modsætte sig dette, skjønt han nødig vil.

Den 21de Mai samles vi for at underskrive Indstillingen om Storthingets Opløsning; men Sagen udsættes, idet Stang gjør opmærksom paa, at dersom Værnepligtsloven ikke bliver færdig fra Thinget til 31te Mai, saa kan den ikke være forelagt Kongen til Afgjørelse af Sanktions-Spørgsmaalet inden 7de Juni, og Flerheden er aldeles imod den Udvej, at Sagen enten skal afgjøres af den Norske Regjering efter Bemyndigelse eller uden videre forfalde som for sent indkommen. Stang roser sig af at have udfundet denne Indvending; men jeg opponerer herimod, idet jeg formener, at Storthinget maa forudsættes ogsaa at have havt denne Eventualitet for Øje; i manglende Fald mener jeg, at det vilde være tidsnok at forlænge Samlingstiden, naar Nødvendigheden viste sig.

23de Mai. Essendrop bringer under Diskussion Budgetkomiteens Indstilling angaaende Kronings-Udgifterne, i hvilken Komiteen har været ubændig grov baade mod Kirke-Departementet og Finants-Departementet, fordi Sagen er forberedt gjennem Hofchefen og befrygtes at ville blive ledet af uansvarlige Personer. Essendrop mener, at der er Opfordring til at svare paa disse Grovheder ved at paavise alle de faktiske Urigtigheder, som findes i Komiteens Indstilling. Jeg udtaler den Mening, at det er en ny Fremgangsmaade, at Departementet indlader sig i Brevveksling med Komiteerne, og yttrer, at Finants-Departementet i dets Indstilling angaaende Kronings-Kommissionens Nedsættelse kan gribe Anledningen til at berigtige det Feilagtige. Stang

yttrer, at Afgjørelsen af det opkastede Spørgsmaal væsentlig beror paa, hvorledes man svarer, men at han er mest tilbøielig til at undlade Striden. Justits-Departementets Indstilling om Storthingets Opløsning til den 7de Juni eller en nær paafølgende Dag oplæses, men Udskriften udsættes til imorgen, forat man kan se, om Odelsthinget tager sat paa Værnepligtsloven.

Vi samles atter den 24de Mai først om Formiddagen, da Debatterne, om Værnepligtsloven skal behandles eller henlægges, ikke ere sluttede, og endelig om Eftermiddagen Kl. 6, da det er afgjort, at Sagen skal behandles, hvorfor den sidste Indstilling fra Justits-Departementet vedtages. Johan Cappelen, som er hos os til Middag, meddeler mig, at da han i Eftermiddag kom i Thinget, var den yderligere Prolongation allerede bekjendt, hvilket vel er gaaet saa til, at Meldahl og Stang har talt med Storthingsmænd, som have gjættet sig til Indstillingens Resultat.

27de Mai. Essendrop bringer atter Spørgsmaalet om Skrivelse til Budgetkomiteen paa Bane og oplæser et Udkast, som gjør megen Lykke. Jeg gjør fremdeles Indvendinger mod Skrivelser fra Departementerne og mener, at Oplysningerne bør gives af vedkommende Kontorchefer eller Expeditionssekretærer; men flere af Raadet oplyse, at de i lignende Tilfælde have tilskrevet Komiteerne fra deres Departement, og alle ere mod mig. Jeg oplæser derfor ogsaa mit Udkast, hvorved Stang naturligvis har meget at kritisere. Jeg oplæser Brev fra Exc. Kierulf, hvorefter Kongen har bifaldt de herfra antydede Deltagere i Kroningen med Undtagelse af et Par Amtmænd; Kongen vil have de 6 nordenfjeldske Amtmænd, men overlader Valget af de øvrige til den norske Regjering. Vi enes om at foreslaa de 3, gjennem hvis Distrikter de Kongelige skulle færdes søndenfjelds, nemlig Collett, Kyhn og Meinich. Kierulf oplyser, at Kongen vil have

Exc. Due, som skal føre Dronningen. Segelcke oplæser et Brev fra Vogt, hvori han paa et Par Ark udvikler sine Indvendinger mod en Indstilling om Bifald til Christiania Borgergardes Forsyning med Remingtongevœrer; Alle le over denne pedantiske Formalisme. Indvendingerne ere hentede fra Undladelsen af, at Kommune-Repræsentanternes Samtykke er indhentet; men Indstillingens Tanke er ikke at befatte sig med en Kommune-Affœre, men at Kongen som Borgermilitsens Chef skal give sit Bifald til Anskaffelse af ny Bevœbning, hvilket er fuldt saa vigtigt som ny Beklœdning, hvorom nylig er givet kongelig Resolution.

29de Mai samles vi for at diskuttere Spørgsmaalet om, hvad der skal gjøres i Anledning af den igaar fattede Beslutning om Forandring i Grundlovens § 12 om Statholdersagen. Vi enes efter endel Debatter om Prœmisserne om at indstille, at Beslutningen skal sanktioneres uden at hentyde til den svenske Opfatning af Sagen. Stang udvikler, at denne i en Henseende aabenbar er besøjet, forsaavidt det maa indrømmes, at der gives endel Bestemmelser i Grundloven, som ikke nœvnes i Rigsakten, men som dog aabenbart vedkommer Sverige, saaledes om Unionsflaget i § 111, om Sammendragning af Tropper i § 25, og det samme mener Stang maa siges om Statholdersspørgsmaalet; men efter den for Tiden raadende Terrorisme tør han ikke være denne Mening bekjendt. Vi samles atter om Eftermiddagen for at diskuttere Ordensindstilling, hvormed vi sysselsættes i mange Timer. Stang ivrer for at medtage mange Nœringsdrivende; vi faa sammensat en Liste paa 63, som reduceres til 40.

30te Mai. Esbendrop indstiller Beslutning til Forandring i Fattigloven til Ikkesanktion, hvilket gaar enstemmig, da Loven er myntet paa, at Landdistrikterne skulle skjære Remme af Byernes Hud, og desuden indeholder mange Dumheder, der vilde gaa ud over Landdistrikterne selv. Ligeledes

indſtilles Sanitetslovbeſlutningen til Ikkeſanktion uden Diſſents. Til den 31te ere vi kaldte ſammen for at modtage Myntloven fra Storthinget; da Overgangen til Guldmyntfod er en Nødvendighed, vedtages at indſtille Loven til Sanktion trods dens mange Inkonſekventſer og Urimeligheder; jeg lover at have Indſtillingen færdig til imorgen. Stang foredrager et tildels i Ziffer affattet Telegram fra Kierulf, hvori meddeles, at han i Anledning af Statholderſagen har havt Konferencer med de ſvenſke Statsraader Bergſtrøm, Berg og Adlercreutz ſamt med Kongen, og at der har været paa Bane 3 Udveje til at rydde Svenſkernes Betænkeligheder og Paaſtande afvejen, nemlig: 1, at de Svenſke ſkulde begjære et ſammenſat Statsraad for at diskuttere om, hvorvidt Sanktion af Storthingets Beſlutning gjør nogen Forandring i Rigsaktens §§ 5 og 7 nødvendig, at de Svenſke ved ſamme Leilighed ſkulde erklære, at de i Realiteten ej have nogen Indvending imod Statholderſagens Sanktion, at de Norſke ſkulle proteſtere mod denne Udtalelſe af de Svenſke, at Kongen ſkulde hæve Mødet med Befaling om at indhente den Norſke Regjerings Betænkning om det med Henſyn til Rigsakten opkaſtede Spørgsmaal — 2, at Kongen med 3 ſvenſke Statsraader ſkulde komme hertil paa Fredag og holde et ſammenſat norſk-ſvenſk Statsraad, hvori han ſkulde begjære begge Siders Udtalelſer om, hvorvidt Sagen hører under Afgjørelſe i ſammenſat eller ſærſkilt norſk Statsraad, og at de ſvenſke da ſkulde give ſit Minde til det ſidſte og Kongen derefter ſanktionere, og endelig — 3, at Kongen ſkulde æſke de ſvenſkes Udtalelſe i ſærſkilt ſvenſk Statsraad og derefter ſanktionere i norſk. Stang erklærer, at disſe Spørgsmaal have været diskuterede imellem de ſvenſke Statsraader, ſom fulgte Kongen hid i November, og ham, og at han allerede da havde udtalt ſig for den 3die Udvej; heri ere vi alle enige med ham, men erfare nu af Kierulfs Meddelelſe, at de Svenſke ikke ſynes villige til at indgaa herpaa. For den

1ste Udvej erklære Essendrop, Segelcke og jeg os, ligesom Stang utvivlsomt havde gaaet med os, dersom ikke Meldahl, Falsen og Johansen havde udtalt sig derimod, da det hele forekommer dem som en Tilsidesættelse og en ligefrem Omgaaen af vor tidligere Negtelse af Svenskernes Ret til at have Stemme ved Sagens Afgjørelse. Flerheden, det vil sige alle undtagen Falsen og Johansen, blive staaende ved No. 2, hvorom telegraferes til Stockholm den 1ste Juni, paa hvilken Dag vi senere samles for at høre min Indstilling om Sanktion af Myntloven.

Da vi den 2den Juni samles for at høre Segelckes Indstilling om Negtelse af Sanktion paa Værnepligtsloven, som endnu ej er overbragt fra Odelsthing og Lagthing, beretter Stang os, at han igaar Eftermiddag havde modtaget Telegram fra Kierulf, hvori forespørges, om Falsen og Johansen ej er at formaa til at opgive deres Dissents, og hvori begjæres Svar herpaa idagmorges; Falsen er draget ud til sit Landsted paa Malmøen og er ikke at træffe; men Johansen har Kl. 4 imorges roet derud og faaet Falsen med sig ind til Stang, som endelig har bevæget dem til at gaa med paa No. 2; herom er da telegraferet. Stang har ogsaa modtaget Breve fra Vogt og Hellieſen, af hvilke den sidste har udtalt sig enig med Stang, den Første derimod tvivlende, men saaledes at Stang forudsætter, at han ej vil blive staaende alene. Stang har udtalt for dem sin Mening. Om Aftenen Kl. 11½ efter en Storthingsfoirée hos Stang holde vi petit conseil med Cigarer og Selters, hvori Stang dechiffrerer for os et Kl. 7 modtaget Telelegram, hvori meddeles, at Statsraadsafdelingen atter har havt Møde med Kongen, hvori Statsraadsafdelingen har erklæret at ville indgive sin Demission, hvis Statholder-Beslutningen ej blev sanktioneret, og hvoraf Resultatet var blevet, at der først skulde holdes et sammensat svensk-norsk Statsraad for at faa ophævet Resolutionen af 1842 om, at

norſk-ſvenſk Statsraad ej ſkal holdes i Stockholm, derefter ſkulde der holdes norſk-ſvenſk Statsraad om Sagens formelle Side, og hvori Kongen vilde erklære, at han vilde afgjøre den i norſk Statsraad, hvortil de ſvenſke Statsraader ſkulde give deres Minde, hvorefter Kongen i norſk Statsraad vilde ſanktionere. Det erkjendes af os Alle, at hvis dette bliver vedtaget, da viſe de ſvenſke Statsraader ſig i Sandhed langt noblere end os, ſamt at vore Kollegers Udtalelſe af at ville gaa af, hvis Kongen ej ſanktionerer, er temmelig umotiveret. Vi ſkilles vel tilfredſe fra Stang Kl. 12½.

Den paafølgende 3die Juni ſamles vi til ordinært Statsraad, hvor Stang oplæſer et af ham imorges modtaget Ziffertelegram, indløbet hertil igaaraftes, hvori Situationen ſkildres end heldigere for os, idet de Svenſke have frafaldt Paaſtanden paa et foreløbigt ſvenſk-norſk Statsraad, men ville møde i et norſk-ſvenſk Statsraad, hvor Rollerne ſkulle udføres omtrent ſom igaaraftes beſkrevet. De Svenſkes Protokoltilførſel ſkulde forud meddeles, og det hele hænger nu deri, at denne bliver akceptabel for de Norſke, hvorom vi nære godt Haab. Kl. 12 overbringer en Deputation Værnepligtsloven, ſom et Øjeblik efter indſtilles til Ikkeſanktion, hvilket ved Telegram meldes. Vi haabe nu, at Storthinget vil kunne opløſes paa Lørdag. Jeg meddeler, at der ved et Tillæg til den ſvenſk-danſke Myntkonvention er beſluttet en Tillægs-Artikel, ſom aabner Adgang for Kongen til ogſaa for Norges Vedkommende at vedtage Konventionen. I en Diskuſſion, om Oberſt Grimsgaard ſkal ſendes ſom en Slags Jurymand for Militærgjenſtande til Wien efter Kommando-Befaling eller efter Regjerings-Indſtilling, af hvilket Sidſte antages at følge, at hans Reiſeudgifter maa udredes af Statskaſſen, bliver Segelcke ganſke alvorlig og ſiger, at hans Stilling ſom Chef for Armee-Styrelſen er i høj Grad afhængig af, at denne Udgift ej falder paa Armee-Fondet,

hvilket jeg fekunderer med den Bemærkning, at Protokolkomiteen gjentagende har udtalt fig imod, at der paa Kommandovej udfærdiges Refolutioner, fom kræve extraordinære Udredfler af Statskaffen. Vi enes om i denne Uge at holde Møder hver Dag.

Den 4de Juni forelæfer Stang os nyt Telegram og Brev, fom indeholder Udkaftet til den paatænkte Protokol, der dog ikke fra de fvenfke Statsraaders Side vifer nogen faa færdeles ftor Opgiven af tidligere Paaftande, at vi behøve at bøjes af Erkjendtlighed. Statsraads-Afdelingen anholder om, at Storthinget ej maa blive opløft, forinden det kan modtage denne Protokol og, om det fynes, udtale fig derom, faa at Statsraads-Afdelingen kan faa Anledning til at gaa af. Vi fvare, at vi intet have at tilføje Protokoludkaftet, og erklære os medanfvarlige for dettes Indhold.

5te Juni meddeler Stang, at han har modtaget Telegram, hvori foreflaaes en ny Redaktion, fom noget ftarpere fremhæver vore Rettigheder; men da han ej ftraks kunde faa Raadet famlet, har han fvaret, at vi bør være tilfredfe med den førfte Redaktion og ikke udfætte os for at tabe Noget ved at gjøre overdrevne Paaftande; heri erklære vi os enige. Da Statsraadet i Stockholm ftal holdes Kl. 3 idag, enes vi om at møde igjen Kl. 6, og da mødes vi af Stang med den Meddelelfe, at Sagen er afgjort efter Aftale, og at den hele Protokol er meddelt pr. Telegraf, og da den er 1000 Ord lang, antages den ej at være færdig før efter Midnat, da den paa Grund af Liniebrud maa gaa over Gøtheborg. Vi enes derfor om, at den attraaede Meddelelfe til Storthinget førft ftal finde Sted imorgen tidlig.

Imidlertid erfare vi den 6te Juni af Morgenbladet, at Telegrammet har været færdigt og er meddelt Storthingets Præfident Kl. 9 igaaraftes, og at det har vakt almindelig Tilfredshed. I Raadet enes vi om at udtrykke vor Erkjendt-

lighed i Telegram til Kongen. Vi modtage Meddelelse fra Præsidenten (gjennem Sekretæren) om, at Storthinget antages at ville være færdigt inden i Morgen Aften og derfor kan opløses paa Mandag, hvorom vi love at afgive Beslutning, saasnart vi ved Telegram erfare, at vi fra Stockholm inden den Tid kan faa Throntale, Bemyndigelse til at opløse Thinget og Beslutning om Værnepligtssagen. Stang oplæser ogsaa et Condolence-Telegram fra Kongen til Enkefru Lassen i Anledning af Justitiarius's Død igaar morges. Falsen insisterer paa en norsk Forstmands Sendelse til Wien og nævner Asbjørnsen. Stang foreslaar Norman paa Tromsø, hvilket vil forøge Udgifterne med henimod 100 Spd. Oberst Grimsgaard anmeldes at være sendt med Godtgjørelse efter Regning, hvilken Flere befrygter vil blive meget drøj, skjønt han for egen Person er en stor Økonom.

Den 7de Juni samles vi for at vedtage Resolution om Storthingets Opløsning paa Mandag Kl. 12. Stang beder, at Tilfølgetagelse af Beslutningen om Statsminister-Gagen maa betragtes som foredragen idag, for at intet Paaskud til at udsætte dette Embeds Besættelse til efter Kroningen skal foreligge. — Stang mener, at hans Skjæbne nu snart maa være afgjort, da han selvfølgelig afgaar, hvis en Anden nu udnævnes til Statsminister. Det er Sibberns Reise til Stockholm i disse Dage, som giver ham ny Anledning til at befrygte, at Kongen vil gribe denne Leilighed til at blive ham kvit; men jeg mener, at Ministerposten i Rom kan have foranlediget Sibberns Reise, og at det vel kan tænkes, at Kongen udsætter nogen Tid med at udnævne en Statsminister, hvilken Mening ogsaa deles af flere. Det omtales, at Statholderpostens Ophævelse har vakt almindelig Tilfredshed; jeg beretter, at det er fortalt, at Oppositionens Tilfredshed er stærkt blandet med Mishag over, at det er lykkets det nuværende Ministerium at faa Endskab paa denne Sag, og at K. Motzfeldt skal have udbrudt til

Aſchehoug, ſom har ſtemt imod Statholderſagen, fordi han ikke haabede paa dens Sejer: „Nu kan De bære Næſen Deres i en Klub nu, Far!“ Eſſendrop beretter, at Elias Grønningſæter ſøger Afſked med Penſion, og at hans Sognepræſt har yttret, at han vel har været en duelig Skolelærer, men at han ikke var fri for at beruſe ſig af og til. Eſſendrop opkaſter Spørgsmaal, om denne Yttring bør medtages i den officielle Forklaring, hvilket efter endel ſkjemtſomme og tragikomiſke Reflektioner over vor Repræſentation beſvares bekræftende.

9de Juni opløſes Storthinget af Stang. Throntalen berører de flere uafgjorte Sager, men udtrykker Glæde over Bevilgningen til Befæſtningsværnet, hvilken Glæde ſynes mig er noget utidig, da Bevilgningen blot er til Kanoner og Kanonſtande, ſom man ej ved hvor man ſkal anbringe. Præſidenten tager Anledning af Kongens Yttring, at det har været ham en Glæde at kunne ſanktionere Statholderpoſtens Ophævelſe, til at ſige nogle ſmukke Ord. Han taler ogſaa til Storthinget og yttrer derunder en Spids til Regjeringen om, at Eftertiden vil viſe, at deres Arbeide har været til Nationens ſande Gavn. En Deputation takker Regjeringen for den Storthinget under dets Samvær viſte Opmærkſomhed, hvilket Stang gjengjælder med de ſamme Ord.

10de Juni foredrages en hel Del Sager, ſom ønſkes afgjorte inden Kongens Afreiſe paa Søndag, da man nu neppe vil faa Statsraad førend tidligſt 16de Juli. Stang forelæſer Telegram, hvori vi opfordres til ſpecielt at udtale os om dem af Throndhjems Indvaanere, ſom bør gives Ordener; hertil ſvarer vi, at det ſker retteſt efter Hs. Mjſts. Ankomſt til Stedet, da det for endel vil bero paa, hvem der kommer til at deltage i Kroning-Arrangementerne. Segelcke andrager paa, at Forſlaget om Stabells Benaadning med Kommandør-Stjernen bør tages tilbage; thi det er nu bleven oplyſt om

Stabell, at han ved særskilt Henvendelse til Militærkomiteen har faaet sig bevilget 180 Spd. til Lønning af en Skriver. Det viser sig, hvad man hos Sverdrup kan opnaa ved at gaa sine Departements-Foresatte forbi; man taler atter om, at Kongen ved udtrykkelig Resolution skal forbyde sligt Øjentjeneri. Segelcke andrager paa Nedsættelse af en Kommission af „Sagkyndige og ubundne Mænd" til at tage Oscarsborgs Befæstning yderligere under Drøftelse. Han foreslaar Irgens, Mejdell, Fougner, Koren, Wisbech, Heiberg og Valeur, hvilket vinder Bifald, skjønt det vel kan være tvivlsomt, hvorvidt alle er „ubundne". Han andrager om at maatte henvende sig til O. J. Broch om Forslag til en ny Plan for Krigshospitalskassen og Underofficierernes Indtrædelse i Pensionsindretningen, hvilket bifaldes. Han foreslaar ogsaa at maatte begjære Betænkning om Indkvarteringsvæsenet, navnlig her i Christiania, fra 3 civile og 3 militære Mænd.

Den 11te Juni samles vi for at underskrive alt, hvad der igaar blev foredraget. Efter Opfordring af Kierulf diskuteres atter Spørgsmaalet, om den norske Regjering eller nogen norsk Korporation vil være med at komplimentere Enkedronningen paa Fredag, da det er 50-Aarsdagen for hendes Ankomst til Sverige; men vi svare enstemmig Nei, og den 13de Juni i det almindelige Møde beretter Stang, at der sent igaaraftes er kommen Telegram om det samme, at Stang har reist ud til Borgemesteren for at høre, om Christiania By tænker paa nogen Komplimenteren, og at han paa benegtende Svar har telegraferet om denne Sag ved Midnatstid til Kierulf. I Raadet møder Vogt, som med Helliesen har opgjort den Mening, at Kongen under sit Ophold i Throndhjem kan og bør holde Statsraad ikke med Statsraads-Afdelingen, men med den norske Regjering. Ligesom jeg allerede tidligere imorges har doceret, at denne nye Lære kommer i Strid med det, som tidligere har været praktiseret, saaledes rykker Stang nu op med en skriftlig Udvikling — en Del

af en ny paatænkt Bearbeidelse af hans grundlovbeſtemte Ret — der viſer, at den tidligere Praxis, at Kongen udenfor den norſke Regjerings Sæde maa betragtes at holde Statsraad med Statsraads-Afdeling — ſelv om denne er talrigere end i Grundlovens § 13 nævnt (sic), og at denne Praxis er godkjendt af Protokolkomiteen i 1824. Stang anmelder foreløbig, at han næſte Uge reiſer 2 à 3 Uger til Sandefjord, hvorfra han vil være tilbage til Dronningens Ankomſt hid den 9de Juli. Vogt reiſer til Levanger den 18de; da forlader Hellieſen Stockholm.

Den 17de Juni. Stang tager Afſked med os for 16 Dage; han er oprømt og fornøjet, hvilket jeg ſætter i Forbindelſe med, hvad Svoger Carſten igaar fortalte mig at Exc. Sibbern paa Gjennemreiſen havde meddelt, nemlig, at Stang vilde blive udnævnt til Statsminiſter efter Kroningen. Sibbern vil ligeſaa lidt være dette ſom have den paatænkte Miniſterplads i Rom, ſom han nu definitivt har refuſeret. Jeg bliver ingenlunde ſkuffet ved at høre, at Johan Sverdrup idag er gjenvalgt med 33 Stemmer; thi jeg har ingenlunde næret noget Haab om at blive ham kvit. Hellieſen kommer hjem den 18de og møder i Statsraadet den 20de, hvor der opſtaar Diskuſſion, om vi ſkulle benytte Indbydelſe til at overvære Aabningen af Udſtillingen i Drammen paa Tirsdag, hvortil vi have faaet Indbydelſe. Meldahl og Johanſen ſynes tilbøjelige til at møde, da de befrygte, at Drammenſerne kunde ſtødes ved vor Bortebliven. Eſſendrop, Segelcke og jeg ſtemme for at undſkylde os med Statsraadsmøde, hvilket jeg gjør om Eftermiddagen. Længere Diskuſion om en Propoſition til næſte Storthing om Udredelſe af Statskaſſen af 863 Spd. i Bjergeløn for et ved Canadas Kyſt forliſt Fartøj. Sagen udſættes. Segelcke foredrager en Brevvexling med Generalchirurgen, der viſer dennes Umedgjørlighed og Trods mod Armee-Departementets Befalinger. Derſom det ikke var forbundet med ſaa mange

Omsvøb, mener Segelcke, at saa istand en Generalkrigskommission, saa burde han isandhed undergives Tiltale.

Den 24de Juni. Valgene i Søndre Throndhjems, Busserubs og Bratsberg Amter vise et lidet Tegn til Forbedring. Jeg forklarer i Statsraadet, at jeg har ladet udfærdige en ny Bekjendtgjørelse om Throndhjems Toldkasserer-Embede, hvori enhver Betingelse om Embedets Deling er opgivet; dette grunder sig paa en Konference med Hellieſen, som har forklaret mig, at han har tænkt paa at søge dette Embede, hvis Kongen gjør Forandring i Statsraadets Sammensætning, som nøder ham til at udtræde, men at han ikke vilde søge Embedet, naar der paa samme hvilede en Klausul af saa ubestemt Natur, som af mig bekjendtgjort. Jeg har Intet imod at imødegaa hans Ønske og tilføjer, at ogsaa jeg har tænkt paa denne Tilflugt under lignende Omstændigheder. Mod Esſendrops Indstilling om Fordeling af Stipendier til Videnskabsmænd gjør Segelcke Indvending, forsaavidt Stadslæge Videnkap er indstillet til et Stipendium af 200 Spd.; Segelcke er tilbøjelig til at stemme med O. J. Broch, som har disſenteret fra Kollegiet til Fordel for en Student Berner, som skal være en ualmindelig flink Physiker og har tænkt at konkurrere med den af Kollegiet udseede Realcandidat Schiøtz, som er udenlands med Stipendium; Berner har ingen Midler til at reise, da han er gift og uden Formue og lever af sin Lærervirksomhed. Segelcke paaberaaber, at man til Lærer ved de tekniske Skoler tiltrænger flere Kræfter i denne Retning. Sagen udsættes.

Den 27de Juni. Meldahl foredrager en bedrøvelig Sag om Istandsættelse af Hovedbygningen paa Sorenskriver Majors Embedsgaard, Kirkenær, hvortil er bevilget 1 200 Spd., men som har koſtet 2 100 mere, da Major har benyttet Architekt Schirmer fra Christiania og i det hele udført Arbeidet meget luxuriøst med Spejlglas i Ruderne, Mahogny-Gelænder og mere deslige. Han indstilles til at faa et

yderligere Laan af 500 Spd., men saa selv udrede de resterende 1 600 Spd. Essendrop foreslaar en Diskussion om Ministerposten og Mellemrigssagen for under Samtalerne med Kongen i Throndhjem ikke at udsættes for at sige andet, end hvad der stemmer med Statsraadets Opfatning. Den sidste Sag bør udstaa til Stangs Tilbagekomst, men den første afhandles forinden, hvorfor jeg indbyder Hellieſen og Kierulf, hvilken sidste netop er kommen hertil, til at samles med os paa Tirsdag. I Samtale med Kierulf forklaler denne, at det ingenlunde har været nogen let Sag at faa Statholdersagen til at gaa. Man var i Sverige især stødt over, at Beslutningen var fattet, efterat Rigsdagen var opløst, og Kierulf havde maattet forklare Kongen, at da man ikke turde gjøre sikker Regning paa Sanktion, vilde det ikke have været klogt at tage fat paa Sagen, forinden Kroningsbevilgningen og Apanage-Spørgsmaalene vare afgjorte. Det er Kierulfs Tro, at Kongens foreſtaaende Kroning og Eriksgata i Norge have virket meget til Sanktion, da Kierulf havde slaaet paa, at det vilde blive smaat med Folkets Hyldeft, naar Sanktionen var negtet. De svenske Statsraader havde først truet med at gaa af, og det var derfor, at Statsraadsafdelingen ogsaa havde fremsat den samme Trudsel. Adlercreutz havde stadig konfereret med Exc. De Geer, og denne havde været fuldstændig enig i Resultatet. Sibbern var den eneste, som havde givet ondt af sig for den stedfundne Behandlingsmaade; men Kierulf mener, at han dengang ikke nøjagtig kjendte Protokollens Indhold. Hvad der endelig bestemte Sibbern til at undslaa sig for at modtage Ministerposten i Rom, indser Kierulf ikke; Kierulf havde talt med Kongen om, hvorvidt Sibbern var skikket for Statsminister-Posten her, men bestemt fraraadet ham at tænke paa ham.

Den 1ste Juli. Kierulf og Hellieſen ere tilstede i Mødet; Kierulf yttrer den Tro, at Kongen nu vil udnævne

Stang til Miniſter, ſkjønt han nok har omgaaets med den Tanke, at det kunde være godt at faa en anden. Stang havde i Vinter, dengang Kongen havde talt med Aall og Flere om Stangs Aftræden, yttret, at han havde tænkt paa at gaa ind i Høieſteret efter Lasſon; dette meddeltes Kongen, hvorpaa han havde bedet Kierulf om at underſøge, hvorvidt dette fremdeles var Stangs Tanke; dette havde Kierulf ikke behøvet at gjøre, da han ſamtidig havde faaet Brev fra Stang, hvori denne underretter ham om, at han aldeles har opgivet Tanken herom, da han hverken følte Kræfter eller Lyſt til denne Stilling. Herom var Kongen ſtrax bleven underrettet, og nu mente Kierulf, at han vilde udnævne Stang. Der opſtaar Diskuſſion, om dette helſt bør ſke i første Statsraad i Throndhjem, eller udſættes, til Kongen kommer hid. Kongen har begjært den Norſke Regjerings Betænkning om, hvorledes der bør forholdes med Departements-Styrelſen for det Tilfælde, at Stang bliver Miniſter; dette og den Forſtyrrelſe, det befrygtes at gjøre i Kronings-Ceremoniellet, om Stang udnævnes før Kroningen, mener Eſſendrop gjør det ønſkeligt, at Udnævnelſen udſættes. Til den første Grund anfører jeg, at den af Kongen begjærte Betænkning maa blive en Departements-Indſtilling, ſom kræver omhyggelig Forberedelſe; til den ſidſte Grund ſvarer Kierulf, at Stangs forandrede Stilling ej kræver Forandring i Ceremoniellet. Endelig anfører Eſſendrop, at han ej er vis paa, om det hele Statsraad er enigt i at tilraade Stangs Udnævnelſe. Da vi alle ere tilſtede uden Vogt, og Kierulf og Helliesen erklære at kunne ſvare for ham, og alle Tilſtedeværende erklære os beſtemt for Stangs Udnævnelſe, endog ſaa at Meldahl og jeg yttre, at Stangs Udtræden vil have vor tilfølge, har Eſſendrop ingen beſtemt Indvending mod Sagens definitive Afgjørelſe i Throndhjem. Helliesen opkaſter Spørgsmaalet, om ikke den ved Stangs Udnævnelſe ledige Statsraads-Poſt bør blive ubeſat for det Første; han anſer

en foreløbig Diskussion herom ønskelig, da han befrygter, at Stang beklageligvis er af den Mening, at hans Post bør besættes, og at han aldrig bør udsættes for at kunne komme til at overtage noget Departement som Minister. Stemningen for Revisions-Departementets Underlæggen under et andet Departement synes almindelig, og man er mest tilbøjelig til at mene, at Stang, indtil nærmere Bestemmelse heraf kan blive afgiven, bør beholde Revisionen. Falsen yttrer, at det er ønskeligt at faa Kongens Afgjørelse for, hvem af Ministrene, naar Kongen er her tilstede, skal have Forsædet; thi uden saadan Afgjørelse maatte det blive den i Stillingen ældste. Hellieſen synes, det er nærgaaende i Kierulfs Nærværelse at bringe dette Spørgsmaal paa Bane, men jeg mener, at derpaa Intet er at sige, hvori Kierulf erklærer sig enig og synes at finde det i sin Orden, om Kongen stiller Præses i den norske Regjering først. — Ved Besættelsen af Politimester-Embedet i Tromsø, hvortil Justits-Departementet har indstillet Weltzin, gjør Essendrop gjældende, at en øvet Politimand er nødvendig, hvorfor Meldahl indstiller Politifuldmægtig Enger.

Den 4de Juli. Segelcke gjør Indstilling om Kjøbet af Fru Robsahms Ejendom ved Kaholmen, som man ifjor kunde faa for 1 800 Spd., men nu maa give 2 500 for; Forskjellen er rigtignok, at man ifjor ej havde nogen Bevilgning, nu tager man Summen af de til Kanoner og Kanonstande bevilgede 70 000. Efterat vi have sluttet, kommer Stang tilbage fra Sandefjord. Han ønsker Konference med os om Forandringer i Anledning af Minister-Posten, og da Kierulf ventes imorgen Aften, berammes Mødet til Søndag Middag Kl. 12. Stang yttrer, at det ansees stridende mod Etiketten at indbyde de Kongelige til at feire Fødselsdagen udenfor Hjemmet; derfor har han tænkt, at Dronningens Fødselsdag den 9de Juli vil gaa ganske ubemærket hen.

Den 6te Juli har vi det aftalte Møde. Hellieſen udtaler ſig først om det betænkelige i at overdrage Reviſions-Departementets Beſtyrelſe til nogen anden Statsraad, da det vil gjøre det vanſkeligere at faa egen Beſtyrelſe, hvis Propoſition herom, ſom han forudſætter, forelægges Storthinget; derhos reſikerer man, at Storthinget udſætter det fra den ene Seſſion til den anden, naar der intet er, ſom trykker paa Afgjørelſen; dette, mener Hellieſen, det vil blive, naar man konſtituerer en Statsraad til at beſtyre Reviſions-Departementet. Hertil har han Nall i Sigte, og denne yttrer for mig, at han ikke vil være uvillig hertil. Der omtales ogſaa den Udvej at faa Udnævnelſe af 2 Generaldeciſorer iſtand udover Høſten og ordne Tingen foreløbig paa Storthingets Godkjendelſe; men herimod udtale Alle ſig undtagen Hellieſen og jeg. Meningerne ſamle ſig efterhaanden om Hellieſens første Forſlag, og man enes tillige om, at hvis Kongen vil udnævne en konſtitueret Statsraad ſtrax efter Statsminiſterpoſtens Beſættelſe i Throndhjem, ſaa er der ikke Grund til at vente paa nogen formelig Betænkning om, hvorledes der ſkal forholdes med Reviſions-Departementets Beſtyrelſe, ſom man er enig om at Kongen i hvert Fald ſkal begjære.

Den 7de Juli. Almindeligt Statsraad iſtedetfor imorgen, da man ſkal modtage Dronningen. Strid om, hvorvidt et Rederi bør indſtilles til Erſtatning for Bjergeløn 936 Dolls. udlagt for Redningen af en Skibsbeſætning ved et kanadiſk Sælfangerfartøi. Falſen har allerede tidligere omhandlet Sagen og faaet Enighed i Realiteten. Sagen blev da utſat for at afgjøres, om Summen ſkulde udbetales ved Kgl. Reſol., eller Propoſition fremſættes for Storthinget. Stang og Hellieſen opkaſte Tvivl om Realiteten, hvorfor Sagen atter udſættes. Stang omhandler Nødvendigheden af ved en almindelig Reſolution at tilholde alle Embedsmænd med Sager, ſom ſkulle behandles af Storthinget, ikke at vende

sig direkte til dette, men til Regjeringen. Stang mener, at Indre-Departementet bør indgaa med Indstilling herom. Andre mene Justits-Departementet. Dagen derpaa modtage vi Dronningen med Prindserne Gustav og Carl, hvoraf den Første er en vakker Gut. Dronningen tilbringer 2 Dage i al Stilhed og afreiser den 11te om Morgenen, frabedende sig al Opvartning. Stang er reist Dagen forud, hvilket jeg melder Kongen til Tromsø, idet jeg underretter ham om General Grams og Generalauditør Diriks's Død den 9de. I Statsraadet samme Dag yderst fredeligt, da man er bleven enig om ikke at gjøre Indstillinger til Kongen, før han kommer hid. Aall vedbliver at fungere som Generalauditør saalænge.

Lørdagen den 12te sammen med de 3 svenske Statsraader Bredberg, Bergstrøm og Wennerberg hos Falsen paa Malmøen.

I Mødet den 15de foreslaar jeg at sende Lykønskningstelegram til Majestæterne efter Kroningen paa Fredag, hvilket vedtages uden Indvending. Ved Foredrag af Benaadnings-Indstilling for et Par Mordere, der engang ere benaadede med Strafarbeide paa Livstid, gjør Hellieſen Indvendinger og begjærer Høiesterets fornyede Udtalelse, hvorpaa Meldahl gaar ind. Ved Indstilling om, at General-Consulatet i Hamburg skal kundgjøres ledigt med forhøiet Løn, berettes, at Sekretær i Kabinettet Kleen er udseet til denne Post, hvorom man mener at der ialfald vil blive haard Kamp.

Den 18de, Kroningsdagen, afsendes vort Telegram. Vi faa Underretning fra Throndhjem om, at der er smukt Vejr, medens her er Øsregn. Prinds Arthur og Prinds Waldemar fra Danmark deltage i Processionen. Her i Christiania er ingensomhelst Høitid uden et Bal for Garnisonen, som Kongen giver. Andre Steder f. Ex. i Drammen holdes Kroningsgudstjeneste, hvorom der ikke fra Kirke-Departementet er udgaaet nogen Ordre, uagtet saadant har været Kongens

Ønske. Dagen derpaa modtager jeg Statsraad Bredbergs Familie og tager med dem om Mandag den 21de til Frognersæteren; ved Tilbagekomsten derfra modtager jeg det behagelige Telegram, at Stang er udnævnt til Statsminister, og at det er paalagt den norske Regjering at udtale sig om, hvorvidt den derved ledigblevne Post skal besættes. Dette vækker i vore Kredse almindelig Tilfredshed; men i Raadet den 22de vil man dog ej gjøre nogen almindelig Lykønskning til Stang. Hellieſen udtaler sig imod at titulere ham Excellence til Hverdags. Segelcke forbereder Nedsættelse af en Kommission til at forberede nyt Forslag angaaende Oscarsborgs Befæstning, bestaaende af Irgens som Formand, Admiral Knap, Captein-Lieutenant Horn, Captein Heiberg, Lieutenanterne Fougner og Wisbech. Han har søgt Mænd, som ikke i den seneste Tid har udtalt sig om Sagen.

Den 25de Juli. Hellieſen omhandler til Indstilling Lieutenant Salvesens Udnævnelse til Finants-Departementets Medhjælper ved Skibsmaalingens Indførelse efter det nye engelske System i Henhold til den nys udkomne Lov. Meldahl foreslaar Th. Kierulf til Formand i Bodsfængslets Inspektion, hvorfor han vil faa en Løn, som afdøde Diriks har oppebaaret, uagtet Kierulf i et Par Aar har udført Forretningerne. Efter at have fulgt Bredbergs tilveje — de reise til Gjøvig for med Statsraaden at bereise Randsfjorden, Hadeland, Hønefos og Drammen — indfinder jeg mig i Statsraadet den 29de, hvor Kollegerne, hjemkomne fra Kroningsfærden, men trætte efter Reisen, kun indfinde sig for at hilse paa os. Jeg begjærer Samtykke til at give et dansk Aktieselskab Tilsagn om Koncession paa en Telegrafkabel mellem den norske Kyst og Dünkirchen; men Hellieſen gjør Indsigelse herimod, fordi jeg ikke har kunnet faa Telegrafdirektørens Udtalelse, da han netop i disse Dage passerer Linien mellem Kistrand og Vadsø og saaledes ikke kan naaes med et Telegram. Jeg maa derfor afspise den danske

Udsending, Kaptein Baudiß af Garden, med Løvte om snareſt muligt at meddele ham et forhaabentlig gunſtigt Svar. Dagen derpaa bringer jeg Stang min Lykønſkning; han er i et Perlehumør og ſynes at ſe alt i lys Dag. Han bringer paa Bane det ønſkelige i at faa afgjort Spørgsmaalet om, enten han eller Kierulf ſkal foredrage og kontraſignere og i det hele have Præſidents i den norſke Regjering, naar Kongen er her. Jeg yttrer, at vi er gaaede ud fra, at det maatte blive Stang, og i Statsraadsmødet

den 1ſte Auguſt vækker Meldahl ogſaa dette Spørgsmaal, og det vedtages, at han ſkal først tale herom med Kierulf, ſom først indfinder ſig i Raadet ſenere. Spørgsmaalet om Statskaſſens Bidrag til Almueſkolerne kan udbetales for første Halvaar dette Aar, uagtet Loven er av 31te Mai og Beregningen kun er beregnet for et Aar, vækker længere Diskuſſion, idet Stang vil beſvare Spørgsmaalet bekræftende, men det viſer ſig, at han ſtaar alene med dette; ligeledes bliver Hellieſen ſtaaende ene med Afſlag paa Benaadnings-Anſøgning for en Morder, ſom i 1857 har dræbt en Mand, der var ham en utaalelig Byrde, idet han afpreſſede ham Penge under Trudſel af at angive ham for at have gjort falſk Mynt. Manden, Gudbrand Mørſtad, er en udmærket Gravør og har viſt exemplariſt Opførſel i Strafanſtalten. Høieſteret har anbefalet ham og Regjeringen tidligere udtalt Forhaabning om hans Løsladelſe. Man paabegynder Gjennemgaaelſen af Sager, der ſkulle blive at forelægge næſte Storthing, og opholdes over en Time med Spørgsmaalet, om noget ſkal gjøres for at forbedre de lavere lønnede Embedsmænds Vilkaar. Kierulf mener, at Sagen ej bør udſættes, men at den nu ikke bør tages ialmindelighed for alle Klaſſer af Finants-Departementet, men enkeltvis af de reſpective Departementer. Stang, Hellieſen og flere ſynes ſtemte for, at vi til dette første Thing bør forholde os ganſke rolige. Sagen udſættes til imorgen.

2den Auguſt. Da vedtages det med overveiende Flerhed, at der bør fremſættes Forſlag om almindeligt Gagetillæg, dog med enkelte Undtagelſer. Vogt og Hellieſen ere dog fremdeles meſt ſtemte for at tage Sagen enkeltvis, f. Ex. for Toldvæſenet, for Amtmændene oſv. Stang bringer Udſendelſen af en Orlogsmand til at krydſe i Forening med ſvenſke Fartøjer omkring Spaniens Kyſter til Beſkyttelſe af vore Handelsintereſſer paa Bane. Det fremhæves, at det altid er ønſkeligt, at Norge er med, naar det ſvenſke Flag ſkal viſes, og at det vilde give vore Konſuler en Støtte, naar de vidſte, at Orlogsfartøjer krydſede udenfor Havnene; paa den anden Side at heraf lettelig kunde opſtaa Forviklinger, naar Flaget ej blev reſpekteret af Oprørerne eller man kom i Kolliſion med diſſe. Jeg bemærker, at Øvelſesfondet er utilſtrækkeligt til det beſtemte Vintertogt, og at dette derfor maa indſtilles, hvis extraordinære Tilſkud ej kan erholdes. Muligheden af et ſaadant ſiger Stang og Kierulf at Kongen har paapeget i en Beholdning i Konſulsfondet, opſtaaen af Overſkud af Afgifter i britiſke Havne. Herom vil man konferere med Udenrigsminiſteren, ſom har lovet at møde paa Tirsdag. Under Gjennemgaaelſen af Sager, ſom fra Finants-Departementet kan blive at forelægge næſte Storthing, nævner Hellieſen Mellemrigsloven, ſom han haaber uden Kommisſions Nedſættelſe at kunne forelægge i det væſentlige overensſtemmende med Sveriges Ønſke. Segelcke mener, at Værnepligtsloven ej paany bør forelægges næſte Storthing, men først i Forbindelſe med et fuldſtændigt Organiſationsforſlag, ſom han er tilbøjelig til at foreſlaa i Lovsform, forat der kan blive større Ro i de militære Fordringer. Herimod nedlægger Stang foreløbig Reſervation.

Den 3die holde vi Middag for 6 Medlemmer af den ſvenſke Kroning-Deputation: Lagerbjelke, Aſker, O. Wijk, Petré, Peyron og Hallenborg, ſamt de 4 Medlemmer af

Statsraadet: Exc. Bjørnſtjerna, Bredberg, Bergſtrøm og Wennerberg. Løvenſkiold og Aſchehoug holde Feſttalerne for de ſvenſke Gjæſter og Sverige, udmærket talkert og anſlaaende. Bjørnſtjerna og Lagerbjelke ſvare. Ud paa Aftenen udbringer Garver Tønneſen en Skaal for vor nye Statsminiſter Stang, ſom modtages med ſtort Bifald. Dagen derpaa er Kongen i Drammen med en Del af Statsraaderne. Johanſen kommer til mig og gjør opmærkſom paa, at Marine-Kommandoens Indſtilling om Udſættelſe af Nornens Vintertogt grunder ſig paa en urigtig Beregning navnlig over Kulforbruget, og at han troer, at Togtet vel kan foretages omtrent ſom tidligere paaregnet. I det forberedende Møde den 5te nævner jeg dette. Spørgsmaalet om Oppens Møde ved Poſtkongreſſen i Bern vækker længere Diskuſſion, foranlediget ved Frygten for, at Oppens Mangel paa Færdighed i at tale franſk ſkal gjøre ham umulig ſom Sendemand. Det foreſlaaes at give ham en taleſør Medſending, til Ex. Telegrafdirektøren, ſom nu er i Vadsø, eller O. J. Broch, imod hvilken Sidſte Stang opponerer. Jeg yttrer, at jeg har den Tillid til Oppen, at han ej vil paatage ſig dette Hverv, naar han ej troer at kunne fyldeſtgjøre det. Der voteres, og Helliesen og Kierulf blive ſtaaende ene med Paaſtanden om Brochs Sendelſe. Meldahl har færdig Udkaſt til ſin Indſtilling om Statsraadernes Deltagelſe i Storthinget, hvilken Kongen har yttret Ønſke om foreløbig at blive bekjendt med og derefter diskutere med os. Meldahl læſer Udkaſtet for os i et Par Timer; det indeholder Opløsningsretten, Faſtſlaaen af 4 Maaneders Forſamlingstid og faſt Diæt, 360 Spd., Udvidelſe af Sanktionstiden. Penſionsret for Statsraader agtes foreſlaaet uafhængigt af Hovedforſlaget. Galadiner paa Slottet for Kronprinds Fr. Wilhelm af Preuſſen, ſom er ankommen med 5 tyſke Krigsfartøier Kl. 1 idag. Kraftig og elſkværdig Perſonlighed. Bekjendtſkab med hans Hofmarſkalk Grev Eulenburg, Adjutant Gen. Gottberg, Admiral Henk.

6te Auguſt. Statsraad hos Kongen. Efterat Meldahl for ham har paapeget Nødvendigheden af at afgive en Beſtemmelſe om, hvem af de to Miniſtre ſkulle føre Forſædet m. m., og han herom har hørt først de to Angjældende, derefter de øvrige Raader, beſtemmer han efter nogen Overtalelſe og Nølen, at det ſkal blive, ſom vi ønſke, at det ſkal være, den i Chriſtiania værende Miniſter, ſom ſkal have Præcedents her, og den i Stockholm boende i Stockholm. I ſocial Henſeende vil han have det efter Ancienniteten. Han tilføjer Intet til Protokollen, men han erklærer det i Raadet, hvilket vi finde tilſtrækkeligt. Til Slutning konſtitueres Aall til Statsraad og til Chef for Reviſions-Departementet. Kongen taler om Underordnedes Uvane at indlade ſig direkte med Storthingskomiteerne og Storthingets Medlemmer med Forbigaaelſe af Departementerne. Han harcellerer blodig den Grimsgaardſke Erklæring i Moſſe-Jernbanefagen. Han har ſtor Lyſt til at udnævne Diſtriktslæge og forrettende Garniſonslæge paa Vardø til Corpslæge, men lader ſig afholde ved Betragtning af, at dette vilde gjøre Brud paa de ældre Kompagnichirurgers Rettigheder. Ligeledes har han Lyſt til at indſtille Stangs Svigerſøn Lund til 3die Præſt ved Trefoldigheden, hvortil han er nævnt ſom No. 2; men Eſſendrop holder paa No. 1, Thinn, ſom faar Embedet. I Statsraad til 4½, i Middag hos Stang til 7 og i Feſt for Kongen i Logen fra 8—1. Man hører enkelte Piber, naar preusſiſke Officierer viſe ſig paa Balkonen. Feſten ſærdeles vellykket. I forberedende Møde den 8de indfinder Udenrigsminiſteren Exc. Bjørnſtjerna ſig og meddeler et Brev fra Konſulen i Bilbao, ſom antyder Ønſkeligheden af, at vore Krigsfartøier komme til at krydſe i ſpanſke Farvande. Jeg har oplyſt, at Øvelſesfondets Midler, uagtet ſtærkt angrebne ved St. Olafs Reiſe til Finmarken med Kongen, dog til Nød antages at tilſtrække til Nornens Vintertogt. Det fremhæves af Kierulf, at det ønſkeligſte

vilde være, at Nornen straks kunde gaa til Spanien, da Begivenhederne der gjør dens Nærværelse netop nu ønskelig. Johansen lover at tale med Kommandoen om, hvorvidt dette lader sig forene med de tidligere afgivne Bestemmelser, Forsyning med Proviant, Kul m. m. Om Tilskud af Konsulsfondet tales ikke. Der diskuteres om, hvorvidt Grundlovsbestemmelse om Pensionsret for Statsraader bør forenes med Forslaget om Statsraadernes Deltagelse i Storthinget paa samme Maade som de 3 oftere nævnte Forslag. Stemningen synes at være herfor, skjønt Kierulf og jeg udtale os derimod. Der udtales i denne Anledning, at man nu ikke behøver at enes om andet end, at fornyet Vedtagelse af Statsraadssagen i næste Aar, hvis Kongen ved sit Tilsagn skulde sanktionere samme, er Grund for os til at gaa af, men at ingen nu paa Forhaand bør binde sig til, hvad han vil gjøre i 1877, da den kongelige Proposition, hvorpaa vi nu arbeide, først kan afgjøres. Kierulf bringer atter paa Bane, at man bør arbeide paa, hvad Kongen i Februar forlangte, nemlig paa Muligheden af Lagthingets Omdannelse til et antageligt første Kammer. Stang bemærker, at hvis man ikke faar noget i Lighed med det danske Landsthing, saa vil et anderledes, men af samme Elementer valgt Lagthing kun svække Kongemagten, hvilket indrømmes. Kierulf beretter, at Aschehoug har lovet at gjøre et Udkast, hvilket han lover i sin Tid at sende os. Meldahl melder til Slutning, at han har tænkt at melde sig til Justitiarius i Høiesteret og saaledes ei kommer til at fuldføre sine Propositioner om Grundlovs-Forandringer, hvortil Stang spøgende bemærker, at vi i intet Fald slippe ham, forinden disse ere færdige. Om Generalauditør-Embedet, som paa Grund af Storthingets Anmodning ikke nu straxʼ kan besættes, diskuteres der i Retning at finde en Konstitueret efter Aall. Flerheden udtaler sig for Sorenskriver Platou; forøvrigt er Auditør Fleischer, Assessor Bachke og Hansteen paa Bane.

9de Auguſt. Kongen, ſom paa det ſtorartede Bal Aftenen iforvejen har følt ſig ilde af Sting i Bryſtet, holder Statsraad med os i ſit Sengkammer — han beder os ikke omtale, at han har været ſengeliggende — hvor han efter at have afgjort endel løbende Sager gjennemgaar med os alle de Spørgsmaal med Hensyn til de større Sager, der ſkulle blive at forelægge næſte Storthing, ſom vi i de forberedende Møder har diskuteret. Han forſvarer den Mening, at kun Opløsningsretten og Beſtemmelſerne om Storthingets Varighed ſkulle gjøres til Betingelſe for Statsraadernes Adgang til Storthinget, og at Lovenes Sanktion og Penſionsretten ſkulle ſtilles ſom ſæregne Propoſitioner. Stang søger at godtgjøre Nytten af, at Alt fremkommer i et Forſlag ſaa ſtærkt begrundet ſom muligt, og Kongen gaar foreløbig ind herpaa. Angaaende Tyrtidstillæg og Armee-Sagen er han enig med os. Hvad den ſidſte Sag angaar, fremhæver han, at han for Sverige med det første kommer til at fremlægge et nyt Armee-Organiſationsforſlag, og at det for ham perſonlig er af Intereſſe, at diſſe to Forſlag ikke komme til at afvige for meget fra hinanden. Han paapeger, at Nordlandenes og Finmarkens Fritagelſe for Værnepligt ikke i Længden kan beſtaa med diſſe vigtige Landsdeles Forſvar, at der i Tromsø bør være et Artilleriforſvar og i Vardø Station for Kanonbaade og i det Sydlige af Nordlands Amt bør være noget Infanteri — næſten ganſke ſaaledes ſom jeg har tænkt mig Sagen ordnet. Kongen bliver meget fornøiet ved at høre Hellieſen udtale Haab om, at Mellemrigsſagen muligens kunde gaa paa næſte Storthing, og at Hellieſen ej tænker at andrage paa nogen Kommisſions Nedſættelſe i den Anledning, medens han har et Underhaandstilſagn om at faa en motiveret Fremſtilling af Sagen fra vore første Fabrikejere Schou, Jebſen m. Fl.

Den 10de Auguſt mødes vi paa Slottet for at tage Afſked med Kongen og Dronningen, ſom have indtaget en Lunch hos Statsminiſter Stang. Kongen taler med mig om Nornens

Togt; han ønsker, at den skal krydse paa Vest- og Nordsiden af Spanien og erholde Instrux gjennem Udenrigsministeren. Den skulde efter Planen gaa ud 15de September, men antages at kunne komme afsted i Begyndelsen af Maaneden, da den ventes hjem fra sit Sommertogt den 20de denne Maaned.

Den 13de August almindeligt Statsraad, hvori ogsaa Vogt og Johansen ere tilstede; der deliberereS fra 11 til 3½ om Organisationen af Departementerne; først om Revisions-Departementets Inddragning. Vogt foreslaar dets Opløsning og de forskjellige Regnskabers Henlæggelse under de administrative Departementer; dette synes ej at bifaldes af andre end Segelcke. Vi andre holde paa Stangs tidligere Plan om at henlægge hele Revisions-Værket med to Generaldeciforer under Finants-Departementet. Dernæst foreslaar Vogt de to militære Departementers Forening, saa at Post, Fyr, Havnevæsen m. m. henlægges tilligemed Jernbane-, Vej- og Kanalvæsenet under et nyt Departement for de offentlige Arbeider. Stang og Hellieſen modsætte sig de militære Departementers Forening, ialfald for Tiden, og mene, at Indre-Departementet vilde opnaa betydelig Lettelse ved Ansættelse af Generaldirektør for de offentlige Arbeider, under hvem Jernbane-, Vej-, Kanal- og Havnevæsen skulde henlægges. Vogt mener, at dette ikke vilde blive til synderlig Lettelse for Indre-Departementet. Han kan ikke tænke sig, at han derved kunde undvære Vejkontoret omtrent i samme Udstrækning som nu. Falsen synes at helde, til samme Mening. Tilslut diskuteres om, hvilket af Departementerne skulde behandle denne difficile Sag. Der nævnes baade Justits- og Revisions- og Finants- og Indre-Departementerne. Jeg holder paa det sidste, da Regjeringens Organisation pleier at høre under samme; jeg mener, at det var Finants-Departementets Afdeling for det Indre, hvorunder Resolutionen af 16. 7. 45, som inde-

holder den bestaaende Ordning, blev behandlet. Sagen udsættes til Fredag den 15de, da Stang oplyser, at saavel Kundgjørelsen af 16 Juli 1845 som tidligere lignende Resolutioner ere afgivne collektivt af Regjeringen, hvorfor han ej vil vægre sig ved at behandle Sagen, men henstiller dog til Alle at bearbeide den Del, som omhandler Revisions-Departementet, da han (Stang) har vanskelig for at skrive i nogen anden Retning, end han for to Aar siden skrev herom. Vogt erklærer, at naar det bliver fremhævet, at Indre-Departementet ikke i Længden kan gaa uden Lettelse ved Kommunikationsvæsenets Udstillelse, og at dette ikke for Tiden kan ske ved at slaa begge de militære Departementer sammen, væsentlig af de Grunde, der ere anførte i Indstillingen af 1845 — saa vil han ikke dissentere. Helliesen og jeg fremhæver, at den af Stang i 1871 udtalte Tanke, at ikke alene de Sager, som nu høre under Revisions-Departementet, men ogsaa det meste af den Udgifts-Revision, som nu hører under Finants- og Post-Departementet, bør underlægges de paatænkte nye Generaldecisorer, saa maa vi protestere herimod, da denne Revision staar i saadan Forbindelse til Ex. med Told- og Post-Administrationen, at det vil lede til væsentlige Ulemper at skille disse Grene fra de administrative Departementer. Stang indrømmer Rigtigheden heraf, og Helliesen lover at opsætte en Promemoria herom. Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Generaldirektør-Embede for Kommunikationsvæsenet drøftes paany, og herunder kommer det til en lidt heftig Scene mellem Vogt og Stang (Skylden paa Vogts Side). Meldahl og Falsen tiltræde Vogts Mening. Esfendrop vil ikke erkjende det Ønskelige i at undgaa det 11te Medlem af Statsraadet; men vi andre formene, at vi ialfald for Tiden maa lægge an paa at hjælpe os uden. Vogt og Johansen sige os Farvel. Stang oplyser, at Platou ikke rent ud har sagt Nei til Generalauditør-Embedet, men begjært Betænkningstid; vi

mene, at Aall, indtil endeligt Svar er erholdt fra Platou, saar vedblive med sine 3 store Embeder. Falsen oplyser, at Crowe har sagt, at hvis man vil betale Mæglerkurtage, kan han nok skaffe de 6 000 £., som endnu mangle os paa Halvdelen af de prioriterede Jernbaneaktier, og vi enes om, at Falsen skal love ham dette lille Tillæg. Stang oplyser, at Kongen indstændig har bedet ham om snart at faa denne Sag iorden. Med Hensyn til den paatænkte Inddragning af en Statsraadsgage erindrer jeg om, at man tidligere, nemlig fra 1845—1856, har havt 10 Medlemmer af Statsraadet foruden daværende Præses Statholderen, og at det af mange paa Thinget blev udtalt det Ønske, at en Statsminister skulde træde i Statholderens Sted.

18de Auguſt. Falsen omhandler sin Konference med de to Udsendinge fra Bergen, nemlig Jebsen og Borgemester Platou. Jebsen har klaget over, at Regjeringen formelig har tilsidesat Bergens Interesser med Hensyn til Jernbanesagen, og anført, at man har sendt 3 Ingeniører til Nordland for at undersøge Linier. Falsen har oplyst ham om, at dette er aldeles urigtig, da man Ingen har sendt; Amtsingeniøren med sin Assistent og 1 Landmaalerelev har faaet Departementets Minde til samtidig med Opgangen af en ny Vejlinie at undersøge Muligheden af en Jernbanelinie i Ofoten. Jebsen andrager paa, at man vil give Tilsagn til et tydsk Selskab om en Rentegaranti, som allerede er nedsat til 4%, og som haabes nedsat yderligere med ½%, af 6 Millioner, hvoraf Staten skulde give 2½% og ved privat Subskription haabedes tilvejebragt 1%. Det tydske Selskab skulde strax ved en udsendt Ingeniør, en Bergenser ved Navn Jakobsen, anstille Undersøgelser og forfatte Overslag paa Byggefondets Regning. Falsen har tænkt at svare, at Undersøgelserne og Overslagene ihvertfald maatte foretages af den norske Stat, forat der kunde haves et sikkert Udgangspunkt. Stemningen i Raadet er ubetinget for at svare

Nej til den tydske Spekulation. Stang, som ogsaa har talt med Jebsen, tilstyrker dette, men raader til at anstrenge sig for at imødekomme Bergensernes Yndlingside. Falsen oplyser, at Kapt. Hille er afgivet til dette Arbeide, som han skal udføre for Statens Regning, og at C. Pihl med det Første skal reise til Bergen for at befare den paatænkte Linie syd for Hallingskarven. Jeg bemærker, at hele Tydskernes Tilbud smager af Humbug og nærmest af et Forsøg paa at skuffe Hr. Jakobsen en fordelagtig Sysselsættelse. — Sorenskriver Platou indstilles til at konstitueres som Generalauditør fra 15 September; efter Hellieſens Raad enes man om i Præmisserne at sige saa lidet som muligt om Grundene til, at denne Mand vælges, og til at Embedet ej bekjendtgjøres ledigt.

22de Auguſt. Exc. Kierulf tager Afsked med os. Strid i Raadet, om nogle Udgifter ved Hamar Banen til nye Bufferter m. m. skulle posteres paa Kapitalkontoen, som Falsen indstiller, eller udredes af Reservefondet, som Flerheden formener. Falsen mener, at Aktie-Ejerne nu have gjort Regning paa et lidet Udbytte; men Hellieſen er især imod Udbetaling af noget Udbytte, saalænge deslige Udgifter, som dog nærmest er Vedligeholdelses-Udgifter, ikke kunne betales af Driftens Overskud. Sagen udsættes. Nogen Strid, om Protokolsekretær Falch eller Kasserer Lorange skulle indstilles som No. 1 til Eidsvolds Sorenskriveri. Lorange er 8 Aar ældre Kandidat med Haud. Meldahl holder paa sin Indstilling af J. Falch. Falsen foreslaar Nedsættelse af en Kommission for at undersøge, om noget kunde gjøres til at konservere Skovene. Han nævner som Formand Sorenskriver Kildal, men mener, at han ikke er villig, og nævner Amtmændene Kyhn og N. Bonnevie. Det vedtages, at Kildal først skal tilspørges. Jeg anmelder en 6 Dages Reise til Hedemarken, Solør og Vinger.

29de. Auguſt. Poſtkonventionen med Sverige og Danmark indſtilles til Ratifikation. I den første er foreſlaaet Ophævelſe af Portofrihed for offentlige Breve, hvorom der opſtaar endel Diſkuſſion, da det kunde ſynes billigt, at vi ikke burde betale Poſtporto af den Brevvexling, ſom vor Konges almindelige Reſidents i Stockholm gjør nødvendig. Det paapeges, at man kunde undgaa at erlægge Noget til Sverige ved beſtandig at betale de herfra affendende Breve og ikke betale de fra Stockholm hertil afgaaende; thi iſaafald vilde alt tilflyde det norſke Poſtvæſen. Men dette forkaſtes ſom lumpent, og Konventionen indſtilles til Antagelſe uden Anmærkning, idet jeg lover at forſøge at faa det ordnet ſaa, at vor Paategning „Portofri Sag“ i Sverige bliver betragtet ſom Poſtfrimærker for Norges Vedkommende, ſaa at det ſvenſke Poſtvæſen blot opkræver den ſvenſke Porto. Dagen efter kalder Stang os ſammen for at meddele os, at Meldahl definitivt har beſtemt ſig til at melde ſig til Juſtitiarius i Høieſteret. Stang mener, at det ikke kan nytte at forſøge mere at rokke Meldahls Beſlutning, og at han bør udnævnes til Juſtitiarius fra næſte Aars Begyndelſe, inden hvilken Tid Statsraadsſagen og øvrige Lovſager fra Juſtits-Departementet antages færdige. Helliesen mener, at det første, man bør gjøre, er at konferere med den, der ønſkes til Meldahls Eftermand ſom Chef for Juſtits-Departementet, om hvorvidt han ønſker ſelv at behandle Statsraadsſagen, hvorhos Helliesen yttrer, at i ethvert Fald bør Meldahl bevæges til at udſætte med ſin Anſøgning til henimod den Tid, han er færdig med ſine ſtore Lovſager. Falſen, Segelcke, Aall og jeg ere enige med Helliesen i ſidſte Punkt, men derimod ikke i første. Overensſtemmende hermed lover Stang at ſkrive til Kongen og at gjøre Kollegerne i Stockholm bekjendte med Udkaſtet til denne Skrivelſe. Som Meldahls Eftermand nævnes Schwartz, Faye og Lovenſkiold ſamt J. Thomle. Det lader, ſom om Falſen nu ikke er forhippen paa at blive faſt Chef

for Justits-Departementet, medens han og Andre synes, at Vogt burde tage dette Hverv heller end Indre-Departementet, hvilket han imidlertid synes at have forbeholdt sig.

2den September. Efter at der er vakt Diskussion, om Statsrevisionens Begjæring om at faa udlaant Udenrigsministeriets Regnskab fra forrige Aar uden videre skal opfyldes, eller om derom skal skrives til Udenrigsministeren — hvilket sidste mod min Indsigelse vedtages, begynder uendelige Diskussioner om Kongens Ret til uden Lov at give Generalchirurgen Jurisdiktion og som Følge deraf gjøre den for Militære bestemte Ret til Revselse anvendelig paa Militærlægeetaten. Efter et Par Timers Passiar er man nødt til at antage mit Forslag om, at Sagens Behandling skal overgaa til Ministeren, Aall og Segelcke.

I Mødet den 5te tilendebringes disse Diskussioner, idet man er kommen til det Resultat, at Militærlægerne maa kunne udøve Revselsesretten paa Soldater, der opøves til Ambulancesoldater og Sygevogtere, men ikke paa civilmilitære Embedsmænd. Stang oplæser Brev fra Kierulf, hvorefter Statsraads-Afdelingen er enig med os i Maaden at skrive til Kongen om Meldahls Afgang, medens Stang foreslaar at udelade al Berørelse af Spørgsmaalet om Efterմanden. Stang oplæser et Brev fra Vogt, hvori foreslaaes Nedsættelse af en Kommission for at undersøge, hvilke Jernbaner yderligere skulle anlægges og i hvilken Orden. Dette Forslag støttes kun af Segelcke, som mener, at man paa denne Maade kan stagge Bergenserne og faa Udsættelse med deres Filefjelds-Bane; men Falsen og jeg udtale os derimod, og Stang minder om, at en saadan Kommission tidligere har været paatænkt, men blev bestemt fraraadet af Schweigaard, som mente, at man sikrere fremmede Sagen ved at lade enhver Landsdel haabe paa at faa Bane og anstrenge sig for at konkurrere med og overbyde Naboerne i sine Anstrengelser. Kun en Side mener Stang fortjener

Kommissions-Undersøgelse, nemlig om hvorvidt vi bør vedblive med de smalsporede Baner, hvilket Spørgsmaal særlig er vakt med Hensyn til Jämtelandsbanen, hvor Statsraad Bergstrøm har anholdt om, at ialfald Underbygningen maatte gjøres saa, at man fremtidig kunde gaa over til bredsporet Bane. Hertil bemærker Falsen, at selv hermed bør man være yderlig forsigtig, thi man har en Fornemmelse af, at C. Pihl gaar sin Vej, hvis man river itu eller blot gjør Mine til at rive itu hans smalsporede Banesystem. Stang lover at svare, at man intet vil gjøre ved Vogts Forslag, førend han selv kommer hjem. Esendrop vækker atter Kvæstion om de store Summer, han har udlaante af Oplysnings-Væsenets forskjellige Fonds. Forskjellige Laanemethoder mod nedsat Rente drøftes, men forkastes, og man bliver staaende ved, at der skal indbringes Forslag for Storthinget om Bemyndigelse til at anvende bemeldte Fond til Indkjøb af norske Statsobligationer og Hypothekbank-Obligationer.

9de September. Diskussion imellem Hellieſen og de øvrige af Raadet, om det er rigtigt, som paatænkes i Stavanger, at undlade at vælge Steen til Storthinget. Hellieſen mener, at naar vi ønske Steen tilsidesat, saa gjør vi os skyldige i samme Feil, som vi bebreide Oppositionen og Bondepartiet, naar de undlade at vælge en dygtig Mand af Regjeringens Parti. Det vedtages efter Hellieſens Forslag, at vi skulle affatte Indstilling om Budgetsager, hvori intet Nyt begjæres, aldeles kort, blot med Henvisning til tidligere Bevilgninger.

12te September. Det for os heldige Udfald af Valgene i Stavanger og Smaalenenes Amt diskuteres. Falsen omhandler en Indbydelse fra Danmark om at tage Del i en Konference om Indførelse af metrisk Maal og Vægt og oplyser, at vor Kommission netop nu har indgivet sin Indstilling, gaaende ud paa Indførelsen af dette System med

de almindelige metriſke Navne. Broch har lovet at underſøge, hvad man i Kjøbenhavn tænker ſig ſom Maal for en ſaadan Konference, og underrette Falſen herom. Vi bede Falſen at udſætte med Indſtilling, indtil ſaadan Underretning er indløben.

16de September. Meldahl omhandler Nedſættelſen af en Kommiſſion til at afgive Betænkning om den militære Rettergang og Auditørvæſenet. Medlemmer enes man om: den konſtituerede Generalauditør Sorenſkriver Platou, Overretsaſſeſſor Hanſteen og Auditør Fleiſcher. Eſſendrop diskuterer et af Statsminiſter Kierulf vakt Spørgsmaal, om Sognepræſt Meyer i Evindvig rettelig er og bør blive forbigaaet til Befordring. Manden er 62 og ſkildres af Falſen, ſom en yderlig ſnogen og ſmaalig Mand. Han har til Ex. forlangt Erſtatning af ſine Kolleger, ſom han beværtede efter en Kirkeindvielſe. Derefter opſtaar langvarige Diskuſſioner om, hvorvidt Hauges Pſalmebog bør auctoriſeres ved Siden af Landſtads, hvilket Eſſendrop benegter; han faar Segelcke, Falſen og Meldahl med ſig, medens Aall, Helliesen, Stang og jeg ere mer og mindre for Auctoriſationen. Eſſendrop paaberaaber ſig Kirkens Enhed, ſom han haaber fremmet ved Negtelſen; han haaber, at Landſtads vil vinde almindeligere Indgang, naar Hauges ikke tillades brugt. Vi andre paaberaabe den kirkelige Frihed, og at man ved at ſtramme Baandene for Statskirken alt for ſtramme vil gjøre Fortræd. Eſſendrop yttrer, at det for at vinde Opinionen for ſig vilde være det ſikreſte at andrage paa Auctoriſationen, men at det forekommer ham bedre, at Uvillien rammer ham ſom Kirke-Departementets Chef, end at Splid og Agitation ſkal vækkes i Menighederne. Jeg erklærer mig ikke at være overbeviſt om, at hans Maal vil naaes. Sagen udſættes.

19de September. Diskuſſion, om man bør fremſætte fornyet Propoſition angaaende Poſtmeſterne i Chri-

ſtiania og Bergen, ſom have forlangt 1/2 af Sportlerne for Regnſkabshold, medens Storthinget i dette Aar kun har tilſtaaet dem 1/3, eller om man ſkal procedere med Poſtmeſteren i Bergen, der har erklæret ej at ville finde ſig i Storthingets Afgjørelſe. Jeg foreſlaar fornyet Propoſition til Storthinget, men Flerheden er for Sagens Afgjørelſe ved Domſtolene i det Haab, at Bärnholdt ſkal vinde, hvilket jeg ikke anſer for givet. Eſſendrop fremkalder Diskuſſion om, hvorvidt Stods Kommune ſkal udbetales Kjøbeſummen for endel Jordegods, hvoraf Indtægterne i 1589 bleve tillagte Sognepræſten, men ſenere er ſolgt til Fordel for Oplysningsvæſenets Fond, eller om man ſkal gjøre ſom i Snaaſen, hvor man gav Kommunen Halvdelen. Aall mener, at Retterne vilde tillægge Kommunerne det Hele; men denne Mening deles ej av os Andre. Flerheden enes om, at Kirke-Departementet ſkal byde Kommunen det Halve.

23de September. Diskuſſion om, hvorvidt en faſt Station kan tillægges baade forhøiet Skydsbetaling efter Loven af 1869 og forøget Vejlængde efter Loven af 21. 3. 1860 tilligemed Bidrag af Kommuner og Staten. Den hiſtoriſke Fortolkning gjør ikke Sagen ganſke klar, da enkelte have ment, at begge Lovſteder kunde anvendes ſamtidig, medens andre, at de kun burde benyttes alternativt. Amtmand Aall, ſom har udtalt den ſidſte Mening, andrager nu paa det Førſte, da han ej kan faa faſt Station uden dette. Falſen forhører, hvorvidt man vil have en ſaakaldet Departements-Kommiſſion eller en kongelig Kommiſſion til at tage Spørgsmaalet om ſæregen Lov for Sønd mør-Fiſkerierne under fornyet Overvejelſe. Sagen udſættes. Det forudſættes, at Regjerings-Partiet vil ſeire ved det igaar paabegyndte Valgmandsvalg her i Byen.

26de September. Sønd møre Sagen afgjøres foreløbig derhen, at Indre-Departementet anmoder Gade, Rye og Heyerdahl om at træde ſammen med en Mand af Di-

striktet for at tage Sagen under Overvejelse. Med Hensyn til Anmodningen fra Danmark om Fællesskab med Hensyn til Indførelse af Metermaal og Vægt oplyser Falsen efter Brev fra O. J. Broch, at det er Indenrigsministeren Fonnesbech, som paa egen Haand har sat Sagen i Bevægelse, og at den danske Kommission ikke har udtalt noget Ønske om Fællesskab. Sammes Pluralitet holder paa det franske System helt og purt, en Minoritet vil have danske Benævnelser til Ex. „Finger" for Centimeter o. m. desl. Esbendrop bringer under Diskussion en Sag, som har cirkuleret, om Udgivelse af en ny Redaktion af 3die Troesartikel istedetfor Alterbogens, som skal bruges, hvor ikke Præst og Menighedslem enes om en anden, i hvilken Anledning 4 andre Redaktioner opstilles som tilladelige. Stang opponerer herimod, mener, at man først bør søge Lærebøgerne forandrede, og at han befrygter, at denne Forandring, for hvilken han ej ser nogen Nødvendighed, vil vække nyt Opstyr blandt Grundtvigianerne. Esbendrop svarer hertil, at forinden Kongen udgiver en ny Norm for Artikelen, er det ej at vente, at Lærebøgerne ville blive forandrede, medens han derimod har Løvte af U. Sverdrup, at han vil forandre sin Lærebog, naar Normen er slaaet fast. Meldahl er enig med Stang, vi øvrige synes at slutte os til Kirke-Departementet. Sagen udsættes. Indstilling om nyt (4de) Oplag af den Jensenske Læsebog i 3 Afdelinger, der hver skulle kunne faaes særskilt. Den er forøget og tildels omarbeidet af 3die Præst Hansen og Skoleinspektør Jordan. Strid mellem Stang og Esbendrop, om Eventyr bør optages deri, idet Stang mener, at Almuen bør føjes i, at disse helst udelades. Sagen gaar dog uden Forandring.

30te September. Stang og jeg udtaler vor Glæde over Udfaldet af Valget igaar. Segelcke og Esbendrop synes ikke ganske tilfredse med, at O. J. Broch ganske er forbigaaet. Hellieſen vækker Spørgsmaal, om han bør gjøre noget

derved, at J. Sverdrup har meldt, at der er aflagt Regnskab for de til Storthingets Kronings-Deputation anviste Summer, og at Regnskabet er overleveret Storthingets Archivar. Han paavijer, at der intet blev foretaget ved en lignende Anmeldelse i Mai. Stang og jeg fremhæver, at det dengang gjaldt en af Storthinget bevilget Sum til Reiser indenfor Landet, og at man i saadanne Tilfælde pleier at være tilfreds med en Opgiven af Summen i rundt Tal; men nu er der Tale om Skyds og Diæt med bestemte Beløb, og denne Udgift maa være Gjenstand for Finants-Departementets Revision ligesaavel for Storthingsmænd som for Andre. Stang foreslaar derfor, at Finants-Departementet skal begjære Skyds- og Diætregningerne til Revision, medens Storthinget faar fatte Beslutning om Deputationens Udgifter i Throndhjem. Hellieſen indvender, at Sverdrup siger Nei, og at man saaledes trækker det korteste Straa. Esſendrop foreslaar, at der skal skrives, at man forventer, at Storthinget i sin Tid vil tilstille Regnskabet til Finants-Departementet, saaledes som Tilfældet var i 1862. Efter nogen Diskussion vedtages dette. Esſendrops Indstilling om en Resolution, hvorledes der skal fremgaaes ved Menighedernes Beslutning om at vedtage ny Kirke-Psalmebog, vækker uendelige Diskussioner. Stang vil, at man subsidiært skal kunne ty til den gamle Maade at sende Lister om, hvilket Esſendrop med Bestemthed modsætter sig. Stang tilraader at indhente Bispernes Erklæring, hvilket Esſendrop ej heller vil gaa med paa. Sagen udsættes.

I Mødet 3die Oktober oplyser Esſendrop, at han har havt Brev fra Biskop Grimelund og talt med Bisperne i Christiania og Hamar, som alle tilstyrke Sagens Ordning paa den af ham paatænkte Maade, hvorfor vor Indstilling gaar med Enstemmighed, hvorhos Indstilling om Auctorisation af Hauges Psalmebog ogsaa gaar enstemmig, da Esſendrop oplyser, at ogsaa Bisperne have tilraadet dette. Udkast

til et Brev fra Finants-Departementet til Bankrepræsentationen ledsaget af Udkast til Lov om Bankfundatsens Forandring væsentlig i Retning at indføre Differential-Systemet istedetfor Proportions-Systemet for Bankens Ret til Sedeludstedelse og Statskassens Ret til Andel i Bankudbyttet med en Rente af forholdsvis bestemt Sum dækker Indsigelse fra Aalls og Stangs Side. Hellieſen erklærer, at han ej kan frafalde sit Forslag, og flere af Statsraadet erklære, at de ej ville ansees bundne ved Udkastet, naar det i sin Tid kommer under Behandling. Exc. Kierulf, som er kommen herind i Anledning af sin Søns Konfirmation, indfinder sig i Raadet for at hilse paa Kollegerne og meddeler, at Kongen er meget tilfreds med de sidste Storthings-Valg og kun glæder sig over Stecns, Kildals og Brochs Udelukkelse.

7de Oktober. Hellieſen andrager paa Nedsættelsen af en Kommission angaaende Brænderiernes Godtgjørelse for Maltskat og Indsvinding; man enes om, at det bør være en Departements-Kommission, medens Hellieſens Forslag om at tilkalde Overkontrollør Løchen, A. Sæhlie og P. W. Kildal optages til Betænkning. Efter at være færdig med løbende Sager indfinder Exc. Kierulf sig i Raadet for at diskutere med os Spørgsmaalet om Meldahls Eftermand, for at han, om Kongen bringer Sagen paa Bane, kan udtale sig overensstemmende med herværende Kolleger. Alle ere enige om, at det vilde være ønskeligt at kunne faa Schwartz; men vi befrygte tillige, at han siger Nei, da han i Storthinget ifjor udtalte sig med stor Bestemthed for Statsraadernes Deltagelse i Storthingets Forhandlinger paa saadan Maade, at man maa anse ham uvillig til at indtræde i Raadet med vort nærværende Program med Hensyn til denne Sag. Enkelte mene dog, at han, efterat man er bleven enig om at fremsætte kongelig Proposition om Sagens betingelsesvise Gjennemførelse, maaske vil lade dette Spørgsmaal staa in suspenso, indtil den kongelige Proposition er behandlet, d. e. indtil 1876.

Derſom han afſlaar Tilbudet, mener Flerheden, at man bør vende ſig til Otto Løvenſkiold, medens enkelte i hans Sted nævne Amtmand Holmboe. Ogſaa Borgemeſterne Strøm og Jenſen nævnes, men forkaſtes af Stang og mig. Man er enig om, at Schwartz bør bydes Indre-Departementet, og mener, at Vogt vil finde ſig heri. Falſen nævner ogſaa Amtmand Breder, ſom dog ej tages for god.

10de Oktober. Helliesen foreſlaar ſin i forrige Møde omhandlede Kommisſion forſtærket med Byfoged Bødtker, hvorimod ingen anden Indvending gjøres, end at dette Valg kan have Indflydelſe paa hans Storthingsvalg, hvorfor Stang tilraader Forſigtighed, at ikke Tønsberg Kommune ſkal ſe ſig om efter en anden Repræſentant. Helliesen lover dette. Falſen anmelder Andragende fra Bergen om Opførelſe paa Budgettet af Midler til et Sindsſygeaſyl derſteds; han mener, at der ikke er nogen Mening heri, da Bergen har 3 private Aſyler; men vi andre mene, at Anſøgningen dog ikke ganſke kan afviſes, om den end ikke kan forberedes til førſtkommende Storthing. Flerheden er altſaa for, at Sagen bør ſøges forberedt.

14de Oktober. Efterat det fornylig af Finants-Departementet var bleven anmeldt, at der nu er indkjøbt ſaa mange Præference-Aktier i Hovedbanen, at Staten ejer lidt over Halvdelen af disſe, foreſpørger Falſen, om man nu bør vække Motion om at fjerne de engelſke Direktører af Beſtyrelſen; han oplyſer, at Crowe har tilraadet nogen Udſættelſe, da han ej tvivler paa, at Norge vil faa ſaagodtſom alle engelſke Aktier. Det bemærkes, at det har været forudſat, at Crowe ſkulde blive i Beſtyrelſen i ethvert Fald. Vi ere enige om, at man bør ſe Tiden an, til næſte Udbytte-Uddeling er forbi, og ſe om, hvad man da faar kjøbt. Et lidet Lovforſlag fra Indre-Departementet om at overlade til Kommunerne at beſtemme, hvorvidt Brændeved ved Indførſel til Kjøbſtæderne ſkal være Gjenſtand for tvungen

Favneſætning, vækker endel Diskuſſion, iſær Spørgsmaalet om Kommunernes Beſlutninger ſkal være Gjenſtand for Approbation af Kongen eller ej. Mod Meldahls, Hellieſens og min Stemme vedtages det, at Approbation er overflødig. Ligeledes vækker Indſtilling om en Propoſition til Storthinget om Udbetaling af Erſtatning til Skibsreder Flørenæſs for Udlæg i Kanada til Redning af Beſætningen paa et ham tilhørende forliſt Skib nogen Strid. Falſen vil indſtille paa fuld Erſtatning, Stang blot paa lidt over Halvdelen. Falſen faar blot to med ſig, hvoriblandt mig. Segelcke anmelder, at Cand. A. Sørensſen har gjort Paaſtand paa den ſamme Godtgjørelſe for Tab ved Fraværelſe fra ſin Gaardsdrift ſom Medlem af den ſtore Militærkomité, ſom O. Welde har faaet, nemlig 25 Spd. maanedlig, og ſom har været klandret i Aviſerne. Vi ſkjønne ej, at Kravet vil kunne negtes, hvor nærgaaende det end er.

17de Oktober. Meldahls Indſtilling angaaende Lovpropoſition om Opførelſe af Skueſpil m. m. vækker langvarig Diskuſſion, nemlig om hvorvidt der bør optages i Udkaſtet Bemyndigelſe for Kongen til at ſlutte Konvention med andre Stater om ſamme Beſkyttelſe for deres Underſaatters dramatiſke Arbeider, ſom i Udkaſtet er indrømmet Norſke. Meldahl modſætter ſig dette, fordi han i 1869 har udtalt ſig derimod i en Indſtilling om Sanktions-Regtelſe paa Storthingets da fattede Lovbeſlutning, og fordi man er enig om, at en ſaadan Konvention ej bør omfatte Overſættelſer; naar ſaa er, vil Regelen kun faa Betydning ligeoverfor Danmark. Hellieſen mener, at Regelen dog bør gives, da den vil faa Anvendelſe paa Svenſke og Franſke Skueſpillertrupper, ſom her give Foreſtillinger. Stang indvender, at det ikke er vor Sag at beſkytte andre Stater mod de Indgreb, deres egne Underſatter maatte gjøre mod egne Landsmænd. Meldahls Mening vinder Bifald. Indſtilling om Patentanſøgeres Forpligtelſe til forud at deponere Gebyhret i offentlig

Kasse gaar igjennem med Akklamation. Statsminister Dues Død igaar omtales i Statsraad. Vogts Tilbagekomst ligeledes; det yttres, at han er imod at opfordre Schwartz til at indtræde, naar han skulde overtage Indre-Departementet; men i Mødet den 22de Oktober meddeler Vogt, at han, uagtet der ved hans Indtræden i Raadet var givet ham Tilsagn om at betragtes som fast Chef for Indre-Departementet, dog ikke vil anse sin Stilling i Statsraadet som berørt derved, at Schwartz maatte tilbydes at overtage bemeldte Departement. Ved Meldahls Foredrag af Gjældsfængselslov og Tillæg til Kriminalloven afgjøres det imod Meldahls Protest, at man ved at fremsætte fornyet Proposition om Sager, der allerede have været undergivne Komite-Behandling paa et foregaaende Thing bør indtage af Komiteindstillingerne, hvad man finder at være Forbedringer, men kun udførlig imødegaa de Punkter, som man antager hinderlige for Lovens Sanktion.

Den 24de Oktober. Essendrop foredrager vidtløftig Indstilling om, hvorledes Menighedskirke skal indrettes i Domkirken i Throndhjem efter Kroningen. Der foreligger to forskjellige Forslag, fra Intendanten Kapt. Krefting og fra Architekten Christie; det ene gaar ud paa, at nordre Fløi med Taarnrummet og Lagthinget d. e. søndre Fløi skal indrettes til Menighedens Brug; det andet, Christies, at Østre Skib, Taarnrummet og Nordre Fløi skal være Menigheds-Kirke. Kongen har under sit Ophold i Throndhjem udtalt sig for Kreftings Plan, forat man umiddelbart efter at være færdig med Koret kan tage fat paa Østre Skib, og det er netop til Udførelsen af en restaureret Pillar med Spidsbue, at Kongen har skjænket de 2000 Spd. til Anvendelse i indeværende Budgetaar. Christie paastaar, at hans Plan er stemmende med den oprindelige af Schirmer udarbeidede Plan, og at Lagthinget er saa skrøbeligt, at det vanskelig kan benyttes til Kirke uden Restauration m.

m. Chriſtie foreſlaar, at Kongens 2000 Spdl. blive anvendte til et Marmoraltar i Høikoret. Stang og jeg tale ivrig for Kreftings Plan; men de øvrige ſynes meſt ſtemte for Chriſties, ſom ogſaa Kirke-Departementet og Biſpen har udtalt ſig for. Meningerne forenes derved, at Eſſendrop gjør en liden Forandring i ſin Indſtilling, ſaaledes at man ikke binder ſig til, hvad der ſkal tages fat paa, naar man er færdig med Koret. Falſen lover at forſvare Indſtillingen ligeoverfor Kongen; han tager Afſked med os, da han afreiſer til Stockholm i næſte Uge. Ogſaa i denne Uge udſættes Raadet paa Grund af Welhavens Begravelſe til Onsdag

den 29de Oktober, da Vogt indtræder i Raadet. Strid med Helliesen om, hvorvidt ſærſkilt Propoſition ſkal fremſættes om 583 Spd., hvormed en Bevilgning til Dampſkibsfart under Storſildfiſkeriet i Helgeland i afv. December og Januar er overſtredet, eller om Summen, ſom jeg indſtiller, kan optages til Efterbevilgning paa næſte Budgetforſlag til den private Dampſkibsfart, ſaaledes ſom Tilfældet var med et omtrent lige Beløb til ſamme Fart til ſidſte Storthing. Sagen gaar efter min Indſtilling med Løvte om fremtidig at gjøre ſærſkilt Propoſition.

Den 31te Oktober vækker Vogt Diskuſſion om Forandring i Regjerings-Inſtruxen derhen, at flere af de Sager, ſom nu forelægges Kongen, kunne blive afgjorte her af den Norſke Regjering eller endnu heller af Departementerne. Helliesen og jeg fremhæver, at naar man ikke vil gjøre Indhug i de to ſtore Hovedgrupper af de Sager, der forelægges Kongen, nemlig Benaadningsſager og de, der angaa Udtællinger af Statskaſſen, ſaa vil de øvrige mindre Udgalvinger, ſom kunne foretages, ikke forſlaa noget. Vogt er af modſat Anſkuelſe og meddeler, at han har aftalt med Falſen, at han under Opholdet i Stockholm ſkal gjøre et Udkaſt til ny Reſolution.

4de November. Der opstaar Diskussion om Kongens Adgang til at opkræve Skatter for det Tilfælde, at Storthinget maatte negte at vedtage et Budget. Vogt paastaar, at man i Regjeringens Indstilling om aarlige Storthing har udtalt, at dertil ikke var Adgang. Stang oplæser den vedkommende Tirade af Indstillingen og faar deraf ud, at man har udtalt[1] . . . . netop er det Rette, nemlig at der i saadant Tilfælde opstaar en lovløs Tilstand . . . . Tilstand, som ligger udenfor Loven, i saadant Nødsfald maa Kongen . . . . . til at gaa saavidt ind paa Storthingets Myndighed, som Nødvendighed . . . . . formenes, at Domstolene vilde godkjende en saadan Fremgangsmaade; Vogt indrømmer Rigtigheden heraf. Essendrop syg.

7de November. Ved Indstilling om Drøbaks Sognekald opstaar Dissents om, hvorvidt Sognepræst Bang bør indstilles. Vogt, Meldahl og jeg holder paa denne, medens Essendrop har indstillet Lexow i Hjertdal. Essendrop mener, at Lexow er mere prøvet [?] og bedre Taler, og har imod Bang, at han er formeget verdslig — en Mening, som nok skriver sig fra Essendrops yngre Dage, da han som Lærer har arbeidet sammen med Bang. Essendrop har Flerheden med sig. Vogt kommer ind paa sin gamle Kjephest om Legaters Konfirmation. Vi indrømme, at de ganske vel kunne bestaa uden saadan, men de komme dog herved under offentlig Kontrol, hvilket kan have sin store Nytte. Meldahl andrager paa beneficium og Søgsmaals Paalæg for Præsten Meyer i Evindvig, der er beskyldt for urigtig Attest. Diskussion om, hvorvidt ikke Angjældende burde sættes under Tiltale for falsk Anklage; men Meldahls Indstilling antages, da der der er nogen Grund til at frygte for, at Angjældende ej vil blive overbevist om mala fides.

11te November. Opstaar Diskussion, om man fremdeles skal gaa ind paa Sveriges Begjæring om Tilskud til

[1] Lakunerne her og senere skyldes Beskadigelser af Manuskriptet.

Jernbanetogene enten af 1000 eller 500 Spd. maanedlig. Den Befordring, som bydes i modsat Fald, er saa urimelig, at jeg tilraader, at Oppen bør sendes derind for at forsøge, om ikke bedre Vilkaar kan opnaaes. Efter nogen Diskussion gaar man ind herpaa, og jeg skriver derom til Exc. Kierulf. Altfor vidtløftige Diskussioner om Formen for vore Budgetpropositioner, foranlediget ved Trykningskommissærens Promemoria om, at Budgetsagerne ej kunne blive færdige, nark Bilagene skulle trykkes og tillige medsendes til Stockholm. Hellieſen forsægter den Paastand, at man bør trykke saalidet som mulig, naar man skal tænke paa at vænne Storthinget til en mindre diffus Behandlingsmaade. Heri er jeg enig. Vogt og tildels Stang paa den anden Side. Meldahl foredrager et Brev fra Kirke-Departementet om Optagelse i Kriminal-Loven af Straf for at bekjendtgjøre Bøger tilsalg, af hvis Titel man maa slutte sig til et usædeligt eller anstødeligt Indhold. Brevet røber stor Intolerance og Zelotisme og bekjæmpes af flere, især Vogt og Hellieſen. Segelcke anmelder, at den i sin Tid nedsatte Kommission for at undersøge Oberst Hjorths Administration har fundet denne særdeles daarlig og efterladende meget at ønske; han tilføjer, at han har sendt Betænkningen til Hjorth og givet ham 7 Uger til at studere den, hvilken Forføjning angribes af Vogt og Hellieſen og forekommer ogsaa mig tvivlsom.

15de November. Aall paabegynder Referat af Departementernes Betænkninger om Revisionsvæsenets Organisation. Esſendrop tilraader, at Regnskaberne for de lærde Skoler overgaa til Revisionsvæsenet, men forøvrigt uforandret. Justits-Departementet ingen Forandring. Indre-Departementet foreslaar nogle Smaaregnskabers Overgang, iøvrigt uforandret. Finants-Departementet, at Oppebørselsbetjenternes Extrakter bør overgaa, men iøvrigt uforandret. Armee-Departementet udtaler sig for Armee-Regnskabernes

Overgang til Armee-Departementet, men inſiſterer dog ikke herpaa; beſluttes uforandret. Jeg har foreſlaaet Marine-Reviſionen lagt til Marine-Departementet, iøvrigt uforandret; jeg ſtøttes af Vogt og Helliesen, men Flerheden er for, at alt ſkal blive uforandret, hvormed jeg er tilfreds, da jeg har begjært det mere for at beholde Poſt-Reviſionen. Forhandlingerne herom tilendebringes først den paafølgende Dag. Efter Mødet overraſker Oppen mig med allerede at være kommen tilbage fra Stockholm, hvor han har udrettet det meget væſentlige at blive fri for Tributen til de ſvenſke Jernbaner og kun 4 à 5 Timers Opholb paa Laxå. Vi faa altſaa Udenrigspoſten hid Kl. 7 og Afgang 7 Morgen. Det andet Tog fra Udlandet ankommer 10 à 11 Formiddag. Vi faar regne paa, at Paſſagerer og Wärmelandſke Korreſpondenter maaſke med Tiden kan forkorte Opholdet paa Laxå.

18de November. Til Præſt ved Bodsfængſlet har Eſſendrop indſtillet Dietrichſon i O. Moland; herimod gjør Vogt, Helliesen og Meldahl Indſigelſer paa Grund af Mandens bekjendte Vranghed og Ilſkhed. Vogt er meget heftig, da han tidligere har havt Démeléer med ham ſom Medlem af Chriſtianſands Stiftsdirektion. Stang og Aall ere meſt tilbøjelige til at ſlutte ſig til disſe, der erklære at ville diſſentere ſkriftlig. Eſſendrop haaber at undgaa ſærſkilt Søgsmaal mod D. for hans Negtelſe at døbe efter Alterbogen m. m.; han anfører, at hans Stilling ſom Bodsfængſelspræſt er ſaadan, at han removeres, naar han viſer den lodne Side. Han tager dog ſin Indſtilling tilbage paa Stangs indſtændige Raad. Eſſendrop erholder Samtykke til at foreſlaa for Storthinget et Bidrag af 2000 Spd. til en ny Kirke i Laxevaag, hvilket i Foraaret blev afſlaaet. Kommunens Trang og U . . . . . formenes at have Krav paa Imødekommen. Stang ſammenkalder os til Møde imorgen for at deliberere om et Medlem af Statsraadet . . . . . Sted.

?de November ſamles vi for paany at udtale os

om, hvem der bør vælges til Meldahls Eftermand. Stang oplæser et tidligere Brev, hvori Kongen har yttret, at han helst vilde have Schwartz, men hvori han beder Stang at udtale sin Formening; herpaa har Stang svaret, at han havde tænkt sig Schwartz, Løvenskiold, Lambrechts og Jensen, men at han tillod sig at gjøre opmærksom paa, at Hs. Majestæts Forgjængere naadigst havde hørt den Norske Regjerings Udtalelse herom. Nu havde Kongen gjennem Kierulf ladet ham tilkjendegive, at ogsaa han vilde følge denne Fremgangsmaade. Vogt yttrer med Hensyn til Schwartz, at han gjerne vilde have ham ind i Raadet, men da det var yttret, at man vilde tilbyde ham Indre-Departementet som fast Departement, bad han sig fritaget for nu at udtale sig, da han nødig vilde være med at sætte sig selv tilbage for Schwartz. Denne Undskyldning tages ikke for god, hvorfor han voterer Nei; det samme gjør Aall, Hellieſen og Meldahl, fordi Schwartz, som forøvrigt antages at sige Neitak, har udtalt sig saa bestemt for Statsraadssagen, at hans Indtræden nu vilde blive udlagt, som om Regjeringen dog var forberedt paa at give efter i dette Spørgsmaal. Segelcke, Essendrop, jeg og Stang sige Ja, under Forudsætning af, at Schwartz bliver gjort bekjendt med den Fordring, at han faar finde sig i at gaa med os Andre i Statsraads-Spørgsmaalet. Mod Løvenskiold haves kun den Indvending, at han som hørende til yderste Høire vil blive betragtet som en Udfordring til Oppositionen, der helst burde undgaaes; det er især Essendrop, som lægger Vægten herpaa, men dissenterer dog ikke. — Flerheden vilde foretrække J. Thomle, dersom man skal gaa udenfor Mænd, der have været med i Storthingslivet. Man mener, at Amtmand Holmboe er at foretrække for C. Jensen. Herpaa lover Stang at gjøre Hs. Majst. opmærksom. Ogsaa Byfoged Selmer er paa Tapetet. Der opkastes Spørgsmaal om, hvorfor Professor Aschehoug ikke nævnes her. Stang mener, at han med al sin Dygtighed har liden Selvstændighed og Selv-

følelse; heri er Hellieſen, ſom har kjendt ham fra Barndommen, enig, ligeledes jeg, ſom har kjendt og omgaaes ham i 20 Aar.

21de November. Hellieſen forelæſer Foreſpørgſel fra Sorenſkriver Ph. Hanſteen, om Regjeringen vil fremſætte Propoſition til Storthinget om, at Embedsmænd, der lønnes efter den nye Plan, ſkulle blive fri for Renter og Afdrag af Laan til Embedsgaarde. Hellieſen oplyſer, at han ikke vil anſe ſaadant henſigtsmæssigt, da Embedsmænd bør have perſonlig Intereſſe af at vedligeholde Bygningerne, men han mener, at ialfald Fogedgaardenes Fond vil tilſkyde ſaadanne Bidrag, at ingen Foged faar mere end 100 Spd. at udrede til Renter og Afdrag. Sorenſkriverfondet ſtaar ikke fuldt ſaa godt, og Meldahl lover ſnart at komme med en Indſtilling herom. Videre forelæſer Hellieſen et Andragende fra Bankdirektionen om, at der maa blive fremſat Kongelig Propoſition om Forandring i § 18 i den ny Pengelov derhen, at Banken ſtrax kan udſtede Sedler lydende paa 5, 10, 20, 50, 100, og 500 Kroner, hvilket Andragende Hellieſen tænker at beſvare undvigende, idet hans Tanke er den, at Storthinget ſkal faa føle, hvilken Dumhed det har gjort ved at aiſlaa Myntkonventionen, hvorved han mener at Mellemrigsloven ſkal have bedre Kans til at gaa igjennem, idet Trykket af forrige Aars Betiſe ſkal afholde det fra at begaa en ny. Eſſendrop anmelder, at Chriſtiania lærde Skoles Budget viſer en Underballance af 300 Spd., der vil voxe, naar Realgymnaſiet ſkal gjennemføres, forſaavidt Skolen ej befries for de Penſioner, den nu har at udrede; hvorfor Eſſendrop ſpørger, om vi vil være med paa en Propoſition om disſe Penſioners Overførelſe paa Statskaſſen. Dette vækker ſtort humør. Stang foreſlaar Opgivelſe af Planen om Realgymnaſium, hvilket i de nærmeſte Par Aar ej vil hjælpe. Vogt foreſlaar Forhøielſe af Skolepengene, hvilket Skolen under den beſtaaende Konkurrence med Privatſkolerne ej kan gjøre. Eſſen-

drop opfordres til at undersøge, om ikke Besparelser kan opnaaes, og Hellieſen paapeger, at midlertidige Laan vil være bedre end Fallit-Erklæring, der vil give Sverdrups Parti Vaaben ihænde imod denne Skole, hvis Midler han har truet med at inddrage.

25de Novbr. Hellieſen foredrager Mellemrigsloven, ſom er ganſke overensſtemmende med det ſvenſke Udkaſt, undtagen, med Henſyn til Kvantiteten af de Varer, ſom toldfrit kunne føres over Grændſen. Sagen gaar ſaagodtſom uden Diskuſſion. Hvor underligt, naar man erindrer den Strid, ſom var ifjor om ſamme. Gagetillægs-Spørgsmaalene komme under Diskuſſion, og det ſynes nu, ſom om den tidligere Paaſtand, at Sagen bør tages for hvert Departement iſær, ſkulde vinde . . . Sagen udſættes. Striden om J. W. Dietrichſon endes med, at Esſendrop ikke indſtiller ham, men Sognepræſten i Aadalen. Esſendrop vækker Kvæſtion, om man vil indſtille Grundlovsforandringen om, at Embedsmænd ſkulle bekjende ſig til den lutherſke Bekjendelſe, til Sanktion, hvis den, ſom han troer, bliver antagen af næſte Storthing. I modſat Fald mener han, at man [bør] foreſlaa en Lov, ſaaledes ſom man finder den antagelig. Flerheden er beſtemt for, at Sagen i Tilfælde bør ſanktioneres, hvormed Spørgsmaalet bortfalder. Meldahl bringer et Lovforſlag om, at Hævd i Regelen ej kan erhverves paa uſynbare Servituter, til Gjennemgaaelſe. Stang foreſlaar en ny § om, at Brugsret, ſom har beſtaaet i Alderstid, ſkal udtrykkelig anerkjendes ſom ſtiftende Rettighed; men Forſlaget møder Indſigelſe fra Meldahls, Vogts, Aalls og Hellieſens ſamt fra min Side, hvorfor Sagen udſættes.

28de Novbr. Stang foreläſer et Brev fra Kongen, hvori han billiger Henvendelſen til Schwartz om at indtræde i Raadet, men beder, at man vil udſætte hermed, til Indſtillingen om Grundlovs-Propoſitionen angaaende Statsraadernes Deltagelſe i Storthinget er endelig afgjort. Kongen yttrer, at han førſt naar det er afgjort, at Schwartz ej vil indtræde, vil udtale

sig om, hvem man da skal henvende sig til. Stang forelæser Udkast til sit Svar til Kongen, hvori han udvikler, at Tiden drager saaledes ud, at det er ønskeligt, at han strax henvender sig til Schwartz, og mener, at man uden Risiko kan gjøre dette nu, da man er enig om Indstillings-Punkterne, om ikke tillige i Præmisserne til denne Indstilling. Herimod opponerer Hellieſen af Hensyn til den Mulighed, der kan være for, at hin Indstilling kan blive forandret, saalænge den ej er afgaaet herfra. Hertil slutter Vogt sig, idet han betragter Stangs Iver for at faa Schwartz ind i Raadet som et personligt Angreb paa sig i den Retning, at man vil faa ham skilt fra Indre-Departementet, hvilket i intet Fald kan være tjent med at skifte Chef en Maaned før Storthinget skal træde sammen. Striden herom imellem Stang og Vogt udarter til Personligheder af [den] mest ubehagelige Art, saa at Hellieſen forsøger at mægle Fred. Al Uretten synes mig at ligge paa Vogts Side. Ved Votering viser det sig, at ingen anden end Vogt og Hellieſen er imod Stangs Udkast til Brev til Kongen, og de to begjære ikke Dissentsen anført. Hellieſen paabegynder sin Plan til Indstilling om Gagetillæg; han nævner 5 forskjellige Maader; han er bleven staaende ved et Tillæg af 25 % af de første 400 Spd. og 12½ af de følgende, indtil 2000, dog saa, at der foreslaaes faste, tildels afrundede Summer for de forskjellige Embedsklasser, og saaledes at han for Amtmænd og Generaler vil foreslaa en fast Gageforøgelse af 400 Spd. og for Høiesterets-Assessorer hver 200 Spd. Planen synes at tiltale Alle undtagen Stang, som mener, at den gamle Maner med procentvise Tillæg er bedre; men da Hellieſen lover at udvikle sit System og paavise, at det er bygget paa ovennævnte Procentforhold, synes Stang at give efter.

2den December. Hellieſen foredrager Indstilling om Bidrag af de ifølge Lov 14/5 72 dannede Rentefond af Embedsgaardsfondet til de med Laan paa Embedsgaardene haardest

betyngede Fogder, hvilken møder Indſigelſe fra Meldahl, fordi han ej ſynes at kunne følge den ſamme Regel med Henſyn til Sorenſkriverne, fordi de disſe paahvilende Byggelaan ere ſaa ſtore, at hele Reſervefondet vil medgaa, naar det ſkulde være nogen Hjælp. Han mener, at man heller bør foreſlaa disſe Laan helt overtagne af Statskaſſen for de Embedsmænds Vedkommende, ſom ere komne paa faſt Gage efter det nye Regulativ. Meldahl ſekunderes af Aall og Stang; men Helliesen driver ſin Indſtilling igjennem med den ſlaaende Bemærkning, at naar det Beſtaaende har anvist en Maade, hvorpaa Vedkommende kunne kommes til Hjælp, ſaa kan man med Rimelighed forlange, at dette Middel ſkal være forſøgt, inden man foreſlaar en anden Udvei. Efter Storthingets Beſlutning ſkal Stiftsgaarden, Fideikomisſær- og Kongsgaarden i Throndhjem udmeldes af Brandkaſſen. Ved at foredrage denne Sag tilbyder Stang ſig at betale Brandkontingent af Stiftsgaarden her, ligeſom han antager, at Hofchefen vil betale Kontingent af Fideikomisſærgaarden. Han tilbyder ſig derhos at opfordre Kongen til at betale Kontingent af Kongsgaarden. Man enes om, at dette ſkal ſke, forinden Sagen afgjøres. Ved at foredrage Firmaloven badler Vogt Byfoged Bødtker for den Driſtighed, han har vist ſom Formand i Næringskomiteen, at ville gjøre Forandringer i Profeſſor Schweigaards Lovudkaſt. Det omhandles, at man egentlig burde have to Love, en om Firmaer og en om Intereſſentſkaber; nu blandes Beſtemmelſer, ſom paſſer paa begge, ind i den ene Lov. Sagen gaar. Eſſendrop fremhæver, at der nok i mange Aar er begaaet en Feil ved Kapitelstaxtens Sættelſe i Chriſtianſands Stift, hvorved denne er bleven 1/3 for høj, og foreſpørger, om man ved de Beregninger, ſom nu ſkulle udfærdiges, ſkal holde ſig til de officielle Taxter eller tage Henſyn til Feilen. Man mener, at denne ikke er vis, men at Sagen nærmere maa

underſøges, imidlertid faar man holde ſig til den officielle Taxt.

5te December. Meldahl forelæſer et Brev fra Amtmand Bonnevie, hvori ſpørges, om noget videre bør gjøres i Anledning af Bjørnsgaards Proteſt mod Valget i Risøer, mod hvilket han fremkaſtede Beſkyldning om, at Valgmænd vare kjøbte til at ſtemme paa hans Modſtandere, hvilken Beſkyldning han ſenere tilbagekaldte ſom uefterrettelig. Bjørnsgaards Yttringer [i Bre]vet til Amtmanden, at han ikke vilde have nogen af Sagførerne i Risøer og navnlig ikke Horn til Sættedommer i Sagen, men at han helſt vilde have Sagfører Bentſen, vækker en uſtandſelig Latter. I Realiteten er Meldahl, Vogt og Segelcke for, at Intet bør gjøres, Stang, Aall, Eſſendrop og Hellieſen ſamt jeg for, at der dog bør afæſkes Bjørnsgaard Erklæring om, hvad der har foranlediget hans Proteſt og hans Tilbagekaldelſe af Klagen. Hellieſen og jeg udtale os for, at Juſtits-Departementet vel bør viſe Sagen fra ſig, men tilføje, at der ialfald, forinden Amtmanden fatter ſin Beſtemmelſe, bør afæſkes Bjørnsgaard Erklæring ſom nævnt, hvilket jeg er meſt tilbøjelig til at ville gjøre ved et privat Brev til Amtmanden. Jeg erholder Bifald til ſenere at fremkomme med Indſtilling om Nedſættelſe af en Kommiſſion til at revidere og kodificere Havnelovgivningen. — Da Stang har faaet Bemyndigelſe fra Kongen til nu at henvende ſig til Schwartz og denne har lovet at indfinde ſig hos Stang paa Onsdag, ønſker Stang, at vi iaften den 8de ſkulle gjennemgaa og faa expederet Statsraadsſagen; dette ſker, og Sagen tilendebringes efter 3 Timers Diskuſſion med en Forandring i Forſlaget til Grundlovens § 75 h, der viſte ſig at være urigtig affattet, under Forudſætning af, at de øvrige Grundlovsforandringer vedtoges.

Den 9de December ſamles vi til almindeligt Statsraad, hvor Juſtits-Departementets Budget vækker længere Diskuſſion, da Hellieſen har gjort en hel Del Indhug for at faa Hoved-

ſummen nedſat, hvilket forendel lykkes ham, men i eet Punkt, nemlig med Hensyn til Straffangernes Antal, forbliver det ved Indſtillingen, mod at Meldahl lover, at der til næſte Aar ikke ſkal tages Gjennemſnitsantallet for de ſidſte 3 Aar, men det ſidſte Aar til Grund for Beregningen.

12te December. Stang meddeler, at han i Onsdags har talt med Schwartz, ſom har givet aldeles beſtemt Afſlag og anført, at det ligeoverfor hans private Bedrift er ham en Umulighed, og at hans Vægring ene og alene er motiveret herved og ikke ved noget politiſk Hensyn. Sidſte Haand lægges paa Statsraadsſagen, idet endnu en Forandring paapeges nødvendig efter den ſeneſte af Aall og Stang med Meldahl foretagne Gjennemgaaelſe. Hellieſen ſiger, at han er betænkt paa at komme med fornyet Propoſition til Penſionslov, hvilket han uagtet de knappe Tider for Embedsmændene troer man kan gjøre, naar man kommer med Gagetillæg. Han underſtøttes heri af mig, men befejdes af Stang og Vogt, ſom mene, at Mængden af Embedsmænd ſaalidet vil taale et ſaadant nyt Afdrag, at Propoſitionen vil forøge den ulmende Udvillie imod Regjeringen ogſaa fra disſes Side. Ved Votering viſer det ſig, at Hellieſen og jeg ſtaa alene med vor Mening. Hellieſen giver derfor efter. Angaaende Udmeldelſe af Stiftsgaardene i Chriſtiania og Throndhjem indſtiller Hellieſen, at de tilligemed Fideikomisgaarden ſkulle udſlettes, men Statsminiſteren paalægges at betale Brandkontingent af ſin Embedsbolig. General Fleiſcher har negtet for ſin Boligs Vedkommende; herover kommer Stang i Fyr og Flamme og indeſtaaer for, at han ved at tale med Fleiſcher ſkal faa hans Samtykke; han vil, at man endnu ſkal vove en Dyſt for Kongsgaarden i Throndhjem. Hellieſen paaviſer, at man nu har en formelig Storthings-Beſlutning, ſom man anſtændigvis ej kan negte at tage tilfølge; efter endel Diskuſſion lover Hellieſen, at om ſidſtnævnte Bygning nu udſlettes, ſkal han anføre i Præmiſſerne, at han vil op-

føre Brandkontingenten til Bevilgning paa Budgettet, saa at Storthinget endnu engang vil faa Anledning til at betænke sig. Stang oplyser, at han efter Overlæg med sin Sekretær har undladt efter Løfte at skrive til Kongen om denne Sag, da Holst har yttret, at Kongens Civilliste er saa optaget, at det vilde genere Kongen at udrede et Par Hundrede om Aaret. Vogt anmelder, at han underhaanden har givet sit Minde til, at Opmaalingen paa Søndag anvender 150 Spd. til en Fest i Anledning af Hundredeaarsdagen siden Opmaalingens Oprettelse; men paa Ordener i den Anledning har han ej villet indlade sig.

16de December meddeler Stang, at han efter Telegram fra Kongen har henvendt sig til Løvenskiold om Indtrædelse i Statsraadet, men at denne har svaret Nei. Kongen yttrer, at han ikke ønsker, at Lambrechts skal spørges, men at man faar henvende sig til Amtmand Holmboe. Stang synes ej om dette og opkaster Spørgsmaal, om der bør gjøres Remonstrationer; dette udsættes til imorgen. Anledning af en Artikel i Morgenbladet om, at Regjeringen ej har paaseet Embedsmændenes Tarv ved at sanktionere Love og Beslutninger fra 69—72, som gik ud paa at formindske deres Indtægter, og at den første Grund hertil, Auktionsloven, blev sanktioneret, fordi Ueland i 69 havde truet med at blive borte fra Thinget i 71, hvor Unionssagen skulde for, hvis Loven ej blev sanktioneret, erklærer Stang, at det er første Gang, at han idag hører et saadant Rygte, at dette er ganske grundløst, da han aldrig er gaaet paa Akkord med Storthingsmænd om Gjennemførelse eller Undladelse af nogen Forføining. Helliesen, som har foranlediget denne Morgenbladets Udtalelse ved sit Forsvar for Regjeringens Forføininger med Hensyn til Lønningerne i Morgenbladet for i Søndags, mener, at Stang ikke bør svare under Navn, og sekunderes heri af Vogt, som er bange for, at Aschehoug kan have udeladt sig om denne Sag i 1869 paa en Maade, som

har foranlediget Rygtet. Hellieſen lover at tale med Aſchehoug herom. Hellieſen foredrager en Indſtilling om Forandring i Kongens Titel paa Krone-Mynterne, der kan udføres uden Ulempe, da Gravøren netop nu ſkal begynde paa Indſkriften i Stemplerne. Det er Kongen, ſom, foranlediget ved Udtalelſer herom i de ſvenſke Blade, har begjært Forandringen. Iøvrigt optages 2 Timer med Diskuſſion om Bevilling til at indgaa Ægteſkab for Fotograf [N. N.][1], ſom for 7 Aar ſiden blev ſkilt fra ſin 24 Aar ældre Huſtru, med hvem han havde troet at ſkulle faa Formue, men ingen fik. Sagen har cirkuleret; kun Eſſendrop har erklæret ſig imod Samme af den gamle Grund, at Ægteſkabet er imod Guds Lov; under Diskuſſionen gaar Segelcke over, og Stang og Vogt ere ogſaa meſt tilbøjelige til Afſlag, ſkjønt paa forſkjellige Præmiſſer. Aall forſvarer Indſtillingen af Henſyn til, at denne er ſtemmende med, hvad der hos os hidtil er anſeet for gjældende Ret. Hellieſen mener, at den Tilſtand, ſom vil fremkaldes ved Regtelſe af deslige Bevillinger, nemlig Konkubinat og uægte Børn, er betænkeligere for Samfundet end ved Indrømmelſe; hertil henholder jeg mig. Sagen udſættes. Eſſendrop oplyſer, at Kongen ved Gjennemlæsningen af Dokumenterne til Indſtilling om Beſættelſe af Præſte-Embedet ved Bodsfængſlet er kommen til det Reſultat, at man er gaaen Dietrichſon i Østre Moland for nær ved at forbigaa ham, og at Han har opfordret Eſſendrop til at yttre ſig, om der er andre Henſyn end de, ſom findes i Akterne, der har bevirket Indſtillingen. Eſſendrop har i den Anledning modtaget Erklæringer fra Vogt og Meldahl, ſom han agter at fremſende med ſin Erklæring; ogſaa denne Sag giver Anledning til vidtløftige Diskuſſioner.

17de December. Spørgsmaalet, om Stang uden Indvending ſkal henvende ſig til Holmboe, optages igjen; men Stang faar ingen Underſtøttelſe for ſin Mening, hvorfor han lover at tilſkrive ham paa Fredag og ſende ham

[1] Navnet udeladt her.

Zifferſkrift, forat han kan ſvare gjennem Telegraf; men Kongens Ønſke om at faa en ny Statsraad inden Nytaar kan dog ikke blive opfyldt. Fornyet Propoſition om Anden-Examen vækker endel Diskuſſioner. Helliesen udtaler ſig enig med det juridiſke Facultet, at det er bedre, at det overlades til juridiſke Studerende at erhverve ſig den Kundſkab i Latin, ſom de maatte finde tilſtrækkelig for at ſtudere Romerretten, end at paalægge Lærerne at indrette ſine Foredrag over denne Diſciplin ſaa, at de, der ikke have læſt Latin, kunne følge Forelæsningerne. Meldahl beretter, at den ſidſte Ildsvaade i Slaveriet er opſtaaet ved Tobaksrygning, ſom General Wergeland ej vil ſkal paatales, uagtet de underordnede have gjort Anmeldelſe derom. Vi ere enige med Meldahl i, at Wergeland bør tilholdes at gjøre ſin Skyldighed. Stang foredrager Indſtilling om Reviſionsværkets Ordning. Helliesen giver Ondt af ſig for den Forudſætning, ſom indeholdes i Indſtillingen, at Expeditionsſekretær Jenſen ſkal blive Generaldeciſor, hvortil han ej anſer ham fuldt kvalificeret; efterat Stang har lovet ikke at komme ind paa denne Side af Sagen, gaar denne til Protokols.

19de December. Forøveren af Mordet i Røddenæs indſtilles enſtemmig til at faa Dødsdommen fuldbyrdet. Helliesen og jeg, ſom tidligere have erklæret os imod Dødsſtraffens Bibeholdelſe ſom almindelig Straf for Mord, finde, ſaalænge vor Straffelov i dette Stykke er uforandret, at maatte ſtemme med Flerheden. Giftetilladelſen for [N. N.] kommer atter for. Juſtits-Departementet holder paa ſin Indſtilling, Eſſendrop og Segelcke paa ſin Diſſents, men alle øvrige ere enige med Juſtits-Departementet. Sagen ſkal dog for endnu engang, da Stang gjør gjældende, at Indſtillingen maa gjøres udførligere af Henſyn til Eſſendrops Diſſents. Eſſendrop driver igjennem, at Dyrtidstillæg ſkal foreſlaaes for alle Penſioniſter, endog de laveſte, fordi Storthinget i 1857 bevilgede Tillægget ſaaledes.

20de December samles vi igjen til et kort Møde for at vedtage Statuter for et Brændevinssalgs-Bolag i Stavanger, som maa være afgjort inden Aarets Udgang. Segelcke andrager om at faa Advokat Christensen constitueret som Auditør for Joh. Ottesen, som har ligget syg ved Asylet i Throndhjem, til at optage Forhør ianledning af Kontorist Borgens Sigtelser mod Irgens o. fl. Christensen vil have 3 Daler daglig for Forhørets Optagelse; herom bliver der sikkert Brøvl senere, men Sagen er nødvendig, da de to andre Auditører her ere uvillige og ubrugelige.

23de December. Indstilling om Revisions-Departementets Inddragning underskrives endelig, efterat Vogt i sidste Øjeblik har foreslaaet Udtalelsen om Indre-Departementets Bibeholdelse indtil videre uforandret omredigeret. Hellieſen foretager paa Stedet en saadan Forandring. Min Indstilling om Bidrag til den private Dampskibsfart vækker Hellieſens Bemærkninger i Anledning af det blodige Bidrag af 70,000 Spd, til Bergenske og Nordenfjeldske Dampskibsselskab. Han vil, at man skulde bringe Selskabet til at nedstemme sine Fordringer ved at indlede Underhandlinger med andre Dampskibe . . . . . mindre Sum, til Ex. 50,000 Spd.; men jeg paaviser det umulige heri, med mindre man vil udsætte Statskassen for endnu større Udtællinger. Sagen gaar med en lidt muggen Bemærkning om det haarde i Selskabernes Forlangende.

27de December. Sagen om Forbud med Hævd paa usynbare Servituter behandles igjen, efterat Meldahl har forhandlet med Professor Aschehoug om Stangs Forslag at vedtage en udtrykkelig Bestemmelse om Alders Tids Adkomst, hvorimod Aschehoug har udtalt sig. Stang vil nødig opgive sin Idé, men møder ikke Understøttelse. Diskussionen drejer sig, om § 3, der i sin Tid er foreslaaet af Lambrechts, skal bibeholdes eller ej. Sagen udsættes paany. Angaaende Brandforsikringen af Stiftsgaarden her og Fideikomisgaarden

ſom er udſat af Kongen, der efter Kierulfs Forklaring ej ſynes om Stangs Idé at ville betale Brandkontingenten, og ſom har betydet General Fleiſcher, at han ſkal tage ſit Samtykke tilbage, hvilket Fleiſcher har gjort, oplyſer Stang, at han har ſkrevet et langt Brev til Kongen, ſom antages paavirket af Holſt og Holtermann, hvori han har fremſtillet Motiverne for Indſtillingen meget udførlig.

30te December forelæſer Stang Brev fra Kongen om ſidſtnævnte Sag, hvori Kongen udtaler meget loyale Sentiments ligeoverfor Storthinget, ſom han venter vil viſe ſig ligeſaa loyalt, om nogen af de omhandlede Bygninger ſkulde nedbrænde. Han giver Stang en Snude, fordi han har formaaet Fleiſcher til at føje ſig uden først at ſpørge Kongen. Lang Diskuſſion om Armee-Budgettet, hvori Helliesen gjør flere Indhug, navnlig med Hensyn til Anſkaffelſen af nye Geværer; men han faar intet Medhold. Segelcke lover at tilføje en Udtalelſe om, at de omdannede Lundſke Geværer ikke ere fuldt forſvarlige. Lovforſlaget om Hævd er atter fore. Meldahl har beſluttet ſig til at udelade § 3 i Udkaſtet, hvilket bifaldes.

1874.

2den Januar. Formedelst Liniebrud paa Telegrafen i Nordland befrygtes det ventede Telegrafsvar fra Amtmand Holmboe ikke at komme imorgen, hvorfor Stang opkaster det Spørgsmaal, om han ikke allerede paa Forhaand bør skrive til Kongen og begjære Samtykke til i Tilfælde at henvende sig til Lambrechts, ligesom han ogsaa opkaster Spørgsmaal, om ikke Meldahl i hvert Fald bør udnævnes til Justitiarius, før Høiesterets-Sessionen begynder den 13de. Om begge Spørgsmaal opstaar Diskussion. Vogt, Stang og Essendrop holde paa, at Meldahl strax bør udnævnes, vi andre mene, at der ikke ligger stor Magt paa, hvilken Dag i Januar Meldahl indtræder i Retten. Man enes om, at Indstillingen skal sendes til Stockholm med Begjæring om, at den maa blive afgjort, saasnart man har fundet Nogen villig til at indtræde i Raadet. Med Hensyn til Lambrechts bemerker Aall, at han har opfattet Kongens Svar saa, at denne nødig vil have Lambrechts, og at han derfor har Betænkelighed ved atter at insistere paa hans Indtræden i Raadet. Borgemester Jensen vejes imod Lambrechts, og Vogt finder ham for let. Heller ikke Thomle vil man indlade sig paa, især da man befrygter, at han vil sige Nei. Løvenskiold har anbefalet Thomle fremfor Lambrechts. Resultatet bliver, at man skal holde sig til Lambrechts, og at Stang skal skrive om ham. Spørgsmaalet, om Armee-Departementet skal begjære Decharge af Storthinget for Overskridelser, der kunne dækkes ved Besparelse paa andre Kanter, giver Anledning til lang Strid. Helliesen

og jeg er for at besvare dette benegtende, fordi det kan give Anledning til brydsomme Konsekventser for Andre og desuden er at vænne Storthinget til yderligere Indblanden i Detaillerne; men alle de øvrige er imod os. Hellieſen foredrager ſin almindelige Indſtilling om midlertidigt Lønstillæg. Vogt angriber Præmisſerne og mener, at Finants-Departementet ogſaa her er for ſneverſynt. Der er af Flere vakt Spørgsmaal, om ikke Maximum af Lønstillægget for Gager over 1200 Spd. bør ſættes til 200 Spd. iſtedetfor 150. Hellieſen giver efter heri, og jeg bliver ſtaaende ene med at holde paa Finants-Departementets Indſtilling. Sagens endelige Afgjørelſe udſættes til imorgen den

3die Januar, da den afgjøres efter Flerhedens Indſtilling. Ogſaa for Penſioners Vedkommende vedtages ſamme Tillæg ſom for Lønninger. Strid mellem Hellieſen og mig paa den ene og alle de andre paa den anden Side, om uægte Børn ſkulle ſvare Arveafgift af Teſtament-Arv efter Fader. Hellieſen og jeg tabe Slaget.

6te Januar. Stang meddeler, at Amtmand Holmboe har modtaget Kaldet til Statsraad; der indløber under Mødet et langt Telegram til Hellieſen fra Holmboe, hvori han ytrer, at han mangler Kundſkab i Statsret og Statsekonomi og paa Storthinget kun har været Medlem af Kirkekomiteen, at han derfor føler, at der mangler ham meget i at overtage det tilbudte Hverv; i Tillid til Statsraadets Dom vil han dog forſøge, men vil benytte Antydningen om Udſættelſe med at tiltræde ſin nye Poſt om muligt til 1ſte Juni, da han maa gjøre en Reiſe omkring i Diſtriktet og ordne adſkilligt. Der gjøres Indſtilling om Meldahls Udnævnelſe til Juſtitiarius og telegraferes til Kongen om ſamtidig at udnævne Holmboe. Hellieſen paaſtaar pudſigt nok, at Kongen bør underrettes om Holmboes Betænkeligheder; men heri ſynes dog ikke Stang at ville føje ham. Jeg bringer paany paa Bane Spørgsmaalet om fornyet Fremſættelſe af Penſions-

loven, saasom Professor Aschehoug har berettet mig, at en Rigmand her i Christiania har henvendt sig til ham om Raad med Hensyn til Oprettelsen af et Testament, hvorved han vilde testamentere hele sin Formue (50,000 Spd.) til et Pensionsfond for Embedsmænd. Hellieſen taler ivrig for mit Forslag; men Stang udtaler sig atter derimod, ligesaa Vogt, som yttrer, at han som Medlem af Gage- og Pensionskomiteen ikke har læst Lovudkastet, men han anser det Snaus saa forkasteligt, at han herover ikke føler nogen Samvittighed. Hellieſen lader ham ikke dø i Synden, men viser ham tilrette for hans overmodige og forhastede Dom. Sagen udsættes, idet Stang sægter med Dyrtiden og Embedsmændenes utilstrækkelige Lønninger, som vil bevirke, at det foreslaaede Tilskud af dem til Pensioner vil blive mødt med Uvillie. Hellieſen og jeg mene, at det er Statsraadets Pligt at bære Publikums Uvillie, naar det er overbevist om Forføiningens Almengavnlighed. Stang foreslaar, at det tilraades Kongen at beskikke Aall midlertidig til Chef for Justits-Departementet og melde, at man har tænkt at konstituere Expeditionssekretær Lehmann som Statssekretær. Vogt foredrager et Brev til Amtmand Breder, hvori udtales, at Drammens Formandskab vistnok gjerne kan afslutte Kontrakt om Sporvej, uden at nogen Approbation er fornøden, men vil vedkommende sikre sig Eneret eller der bliver Spørgsmaal om Expropriation, udfordres selvfølgelig Kgl. Bevilling. Heri ere vi enige.

7de Januar. Meldahl foredrager sin sidste Sag om Tillæg til Sorenskriverne til Afdrag paa Laan til Embedsgaarde, i hvilken Hellieſen gjør nogle Indhug, som tildels tages tilfølge. Amtmand Holmboe telegraferer igjen i Chiffer, og Stang smaabander over, at han fulgte vort Raad at sende ham Chiffernøglen, men er dog fornøiet over, at Telegramet intet andet indeholder end de forrige. Før Mødet er Stang oppe hos mig og meddeler, at Kierulf har spurgt, om Kongen bør tilkjendegive Meldahl ved hans Afgang fra Statsraadet

nogen særdeles Tilfredshed med hans Embedsførsel; det er Stangs Mening, at saadant ej har været Skik og Brug, naar en Statsraad er gaaet over i et andet Embede; heri er jeg enig med ham, men yttrer, at han heller burde gjøre Meldahl til Storkors af St. Olafsordenen.

9de Januar. Stang oplæser Telegram af igaar om, at Meldahl er udnævnt til Justitiarius og Holmboe til Statsraad. Vogt foredrager Indstilling om Brændevinssagen, der gaar ud paa, at intet Lovforslag nu skal fremsættes; men han støtter dette dels til den paatænkte Lov om Ophævelse af Indskrænkning i Handels- og Haandværksdrift, som er forberedt, dels til at man bør se Virkningerne af Brændevins-Udskjænknings-Samlagene, som blive mere og mere almindelige; men i Princippet udtaler han, at Landdistrikternes Krav paa, at Byerne skulle afgive endel af Brændevins-Afgiften enten til Statskassen eller til Landkommunerne, er berettiget. Herimod opponerer Stang, og med ham erklærer Segelcke og jeg os enige. Vi mene, at Landdistrikterne gjennem vore Statsinstitutioner ere saa begunstigede, at man gjerne kan lade Kjøbstæderne beholde sin Brændevins-Afgift. De 3 øvrige, især Helliesen, mene, at de nærmeste Kommuner omkring Kjøbstæderne have billigt Krav paa nogen Andel i Afgiften, og det jo mere, jo mindre Stæderne ere. Vogt lover at forsøge paa en Smule Modifikation, saa at Meningerne kunde enes. Jeg har Strid om en Proposition angaaende Fiskeafgiftsfondets Deltagelse i Havnearbeider i Fiskedistrikterne, som jeg foreslaar til $^2/_3$, medens Statens Deltagelse sættes til $^1/_3$. Helliesen og Stang mener, at nogen bestemt Sum ej bør nævnes, og at ialfald især Statens Bidrag ej bør være for stort. Jeg understøttes af Esbendrop og Segelcke og tildels Vogt og Vinder Slaget.

Den 10de Januar samles vi for at konstituere Expeditionssekretær Lehmann til Statssekretær og derom gjøre Indberetning til Kongen, hvilket er den Fremgangsmaade, som ved

de 3 næstforegaaende Leiligheder har været benyttet. Kierulf udtaler den Formening, at Sagen burde afgjøres af Kongen, ligesom Han konstituerer Amtmænd; men det er efter udtrykkelig Resolution, hvorimod ingen saadan er given med Hensyn til Statssekretæren. Vi tage højtidelig Afsked med Meldahl, og Stang indbyder os til paa Onsdag at „drikke ham ud af Raadet".

13de Januar. Stang forelæser et Brev fra Kierulf om, at Kongen har udsat Indstillingen om Gagetillæg, fordi han er tilbøjelig til at bestemme, at Tillæggene skulle foreslaaes fra 1ste Januar dette Aar, dersom han ej faar høre afgjørende Grunde derimod. Hellieſen oplyser, at Statskassens kontante Beholdning vistnok udgjør 1,800,000, men at deraf vil blive foreslaaet taget til Indtægt over 400,000 Spd.; da nu Tillæggene alt ialt ville udgjøre 320,000 Spd., er det Spørgsmaal om at tage 160,000 Spd. mere end paaregnet. Nu befrygter Hellieſen, at et Forslag om at begynde med 1ste Januar istedetfor med 1ste Juli vil have til Følge, at Tillæggene blive saameget mindre, da Bønderne neppe ville offre saameget som 480,000 til Embedsmænd og Pensionister; da nu derhos vi tænke os Tillæggene for en længere Tid, kan der spørges, om ikke Embedsstanden vil være bedre tjent med at faa en større Sum fra 1ste Juli end en mindre fra 1ste Januar. Heri ere vi Alle enige undtagen Vogt, som atter holder et Foredrag for Hellieſen og mig om Nødvendigheden af at faa taalelig aflagte Tjenestemænd, og som kommer med den Sætning, at hvad der erkjendes for Ret skal man gjøre uden at se til Udfaldet; han forlanger dog ingen Dissents tilføiet, og Stang skal skrive til Kongen overensstemmende med Hellieſens Udvikling af Sagen. Hellieſens Indstilling til Proposition om at indrømme Tomt til et vordende Skulpturmuſæum i Studenterlunden vækker langvarige og ubehagelige Diskussioner. Det viser sig, at kun Aall og Esſendrop gaa med ham paa denne Indrømmelse;

men Striden drejer ſig iſær om Sagen nu ſkal gaa til Stockholm, eller om den, ſom Stang vil, ſkal udſættes, til Kongen kommer hid. Stang taler meget ivrig for denne ſidſte Mening. Hellieſen holder paa den førſte. Stang mener, at om Kongen, ſom har udtalt ſig i afvigte Sommer for Indrømmelſe, ſkulde ville forandre ſin Mening, ſaa har han lettere herfor, naar der ikke foreligger en ſkriftlig Diſſents, da vi vel ikke ville føre til Protokols vor afvigende Mening, naar Kongen er tilſtede; Hellieſen er bange for, at Kongen ſkal ſkifte Mening og preſſe ham til at omforfatte ſin Indſtilling. Sagen kommer til Votering. Da viſer det ſig, at kun Aall og Segelcke er for Stangs Mening, medens Eſſendrop, Vogt og jeg ere for Hellieſens. Stang er meget fortvivlet over dette Udfald og ſiger mig, at Kongen vil betragte ham ſom Ophavsmand til denne Oppoſition, hvorover han tror at Kongen vil blive meget vred, og kommer ved Mødets Slutning igjen tilbage til denne Sag; men Hellieſen vil ikke forandre ſin Beſlutning. Dagen efter holder Stang Afſkedsmiddag for Meldahl, hvor han ſmukt anvender et Ord af Guizot om, at Beſtedenhed er Dygtighedens Særkjende.

16de Januar. Fraſalder Hellieſen ſin Paaſtand om at forebrage Skulptur-Muſæets Tomt, til megen Glæde for Stang. Hellieſen ſvarer Stang ubehagelig hvaſt med Henſyn til Statsbetjentenes Dyrtidstillæg, ſom Stang bemærker er lavere end for andre Betjente. Jeg faar forebraget min Indſtilling om Skydsloven, uagtet Vogt og Segelcke vil have Sagen udſat eller henlagt. Jeg underſtøttes af Stang og Hellieſen. • Eſſendrop anmelder, at Rektor Niſſen vil have frem for Thinget et Forſlag om, at der til Chriſtiania lærde Skole ſkal knyttes Forberedelſesklaſſer, ſaa at han kan faa Børnene lige fra deres førſte Skolegang. Rektoren anſer ſaadan Forandring nødvendig til Skolens Beſtaaen; men vi mene, at den 3aarige Middelſkole heller bør ſkjæres bort; ialfald kan Sagen ikke komme for iaar.

17de Januar. Faar jeg endelig foredraget Marine-Budgettet. Uagtet jeg har nedsat det af Statsraad Johansen bifaldte Udkast fra 550,000 til 516,000 Spd., gjøres der dog af Hellieſen stærkt Anfald paa Hovedſummen, ſom han i ſit Opgjør ikke har ſat højere end til en halv Million. Johanſen har bedet mig ikke gaa længere ned, men lade Statsraadet foreſlaa Nedſætning; nu trues der med, at hvis Pluraliteten ſkal gjøre Forſlag, vil den gaa ned til 484,000; uagtet jeg ikke tager dette for Alvor, giver jeg dog efter, da jeg anſer det for givet, at man ikke faar mere, end Flerheden foreſlaar, og da der ikke kan opføres nogen Nybygning, vil Værkslederne neppe kunne bruge mere, end Pluraliteten foreſlaar, uden at forøge Arbeidsſtyrken. — Kierulf har meldt, at Kongen den 21de vil udnævne nogle St. Olafs-Riddere, deriblandt Harald Holſt og Peter Peterſen. Mod begge disſe gjøres Indvendinger. Da det er for nidkjær Udførelſe af offentlige Hverv, at Ordenen ſkal uddeles, mener man, at dette kan paſſere, iſær naar Sveriges og Norges Kommisſær ved Wiener-Udſtillingen paa ſamme Tid faar Ordenen. Vogt faar gjort et Brud paa det Vedtagne om ej at indſtille til Penſioner i Januar for Hettings Vedkommende, ſom den 3die denne Maaned er erklæret for ſnart at ville miſte ſit Syn, og ſom har beſvoret Vogt, at han ikke kan udholde at gaa i Uvished om ſin Skjæbne et helt Aar. Han indſtilles til 550 Spd.

20de Januar. Esſendrop er i Foredrag fra 11 til 2 angaaende Lov om Erhvervelſe af Skov tilhørende offentlige Eiendomme efter Taxt. Hellieſen gjør gjældende, at Lov af 1821 allerede nu bør forſtaaes ſaaledes, at det Offentlige ikke er pligtig at ſælge deslige Ejendomme, naar det ſelv har Brug for dem. Vogt forſvarer Leilændingernes Ret og mener, at den af Kirke-Departementet fulgte Forſtaaelſe af Loven derhen, at bygſelledige Ejendomme ſkulle ſtilles til Auktion, er den rette. Hellieſens Mening har Flerheden for

sig, og Esendrop vil omarbejde sit Lovforslag. Dernæst kommer Lovudkast om Udligning af Kirkeskat paa Landet paa Matrikelen mindst 1/3 og paa Formuen høist 1/5. Stang vil have Udkastet henlagt, da dette er en Foregribelse af Skatteloven om Kommuneskatter. Hellieſen gjør gjældende, at da man har Regler for Skole- og Fattigskat og Raabet paa ny Lov især skriver sig fra Trang til Bestemmelser om Kirkeskatten, saa vil man ved at faa den af Kirke-Departementet paatænkte Lov have let for at faa hint større Skattelovs-Arbeide henlagt. Dette erkjende vi Alle at være et saare uheldigt Produkt, som det vil være ønskeligt at faa begravet; men Stang mener, at man ikke kan udtale sig med nogen Klarhed om Kirkeskatteloven, førend man har gjennemgaaet det større Arbeide. Han faar imidlertid kun Segelcke med sig, og Esendrops Udkast skal fremmes med nogle Smaaforandringer. Vogt vækker Spørgsmaal, om der skal opføres paa Statsbudgettet 32,000 Spd. til Vejarbeider. Stang, Hellieſen og jeg ere bestemt herimod, kun Segelcke udtaler sig for Spørgsmaalet, hvorfor det forfalder.

22de Januar. Ved Justits-Departementets Indstilling om Besættelsen af Nordre Helgelands Sorenskriveri har Vogt gjort endel hvasse Bemærkninger om, at det skulde paalægges den Ansættende at forfatte nye Panteregistre og fungere som Dommer ved Storsildfisket. Han har vedlagt et Brev, som han har skrevet til Meldahl i afvigte Sommer om den Skjødesloshed, som endel Amtmænd vise ved Eftersynet af Retsprotokoller, og Justits-Departementets Løihed ligeoverfor dem, og han vil herom have en Tilførsel til Protokollen. Statssekretær Aall har udredet Sagen meget klart, og Stang gjendriver yderligere Vogts Overdrivelser; da nu ingen af os støtter Vogt, synes denne at bage noget af sit store Mod. Den anden Del oplyses at være tilføjet af Hensyn til Indre-Departementets Interesser, hvorfor Stang giver det snedige Raad, at dette Departement officielt skal spørges, om det hol-

der paa Betingelsen; altsaa udsættes Sagen. Aall oplæser et Forsvarsskrift for Justits-Departementet af Aksel Kjerulf, hvori denne angriber Regjeringen for dens Behandling af Sorenskrivernes Lønninger (Hellieſen) og specielt fæster sig ved Vogts Fremgangsmaade som Amtmand mod afdøde Sorenskriver Garmann, hvis Enke nu maa bekoste Panteregistre i Flekkefjords Sorenskriveri. Herover bliver Vogt endmere enrageret. Og ved Udgangen bemærker Stang, at denne Sag er Anledning til ovenberørte Skrivelse til Meldahl saavelsom til Forkastelsen af Departementets Forslag af 1871 om en Expeditionschef for Fængselsvæsenet. Vejbudgettet afgjøres efter tidligere Aftaler, og Lovproposition om beneficerede og Embedsskove passerer.

23de Januar. En Indstilling fra Finants Departementet i Anledning af Departementets Embedsmænds Ansøgning om Gageforbedring giver Anledning til længere og lidet opbyggelige Diskussioner, om der, som Hellieſen har skrevet, skal staa, at der ved den almindelige Indstilling af 3die Januar er foretaget alt, hvad der til Afhjælpning af Ansøgernes Behov og Tarv efter Omstændighederne kan gjøres, eller der, som Stang vil, skal udtales, at Ansøgningen er saa sent fremkommen, at man ikke har kunnet tage mere Hensyn til den for Tiden end allerede skeet. Flerheden synes at være for Stang; men jeg og maaske Segelcke er for Hellieſens Indstilling med en liden Forandring i Udtrykkene. Man kommer ind paa det gamle Spørgsmaal, om Departements-Tjeneſten skal være en Karriere eller en Passage. Hidtil ere Lønningerne beregnede paa det Sidste, og paa dette holder Hellieſen og jeg og tildels Stang, Vogt paa Nødvendigheden af, at denne Tjeneſte hos os som i Nabolandene maa blive en egen Karriere. Sagen udsættes. Esſendrop forebrager sit Lovudkast om Kirkeskats Udligning paa Landet, som dog atter vækker længere Diskussion. Vogt forsvarer den Sætning, at hvor Kirketienden ved Vedtægt eller appro-

beret Kommunebeſlutning i Virkeligheden er afſkaffet, der vil det være urigtigt at holde paa den ſom ſkeet i Lovudkaſtet; men han faar intet Medhold.

24de Januar. Helliesen omhandler atter ſin Indſtilling angaaende Departements-Embedsmændenes Anſøgning, ſom han har forandret efter Gaarsdagens Diskuſſioner; men Stang er endnu ikke rigtig tilfreds. Sagen udſættes. Efter endel Diskuſſioner gaar Indſtillingen til Lov om Kirkeſkat paa Landet omtrent efter Kirke-Departementets oprindelige Udkaſt. Vogt paaſtaar, at det er uretfærdigt at nøde Almuen til at ſvare Kirketiende, men faar Ingen med ſig. Toldtariferne vedtages med en uvæſentlig Forandring efter Stangs Forſlag. Søndag den 25de ſamles vi for at underſkrive de i de 3 ſidſte Møder vedtagne Sager, forat de kunne blive afgjorte i ſidſte Statsraad inden Kongens Hjemreiſe, antagelig paa Onsdag.

27de Januar. Stang meddeler, at Kongen først kommer Tirsdag Formiddag og Kollegerne først Søndag. Han foredrager Udkaſt til Throntalen, ſom iaar ikke agtes indſendt til Stockholm. Juſtits-Departementet har indſtillet Richter til at erholde Fritagelſe for at tiltræde ſit Embede paa 3 Aar, mod at en Konſtitueret paa eget An- og Tilſvar beſtyrer Sorenſkriveriet. Iſær mod det Sidſte tager Vogt heftig til Orde, atter ridende paa Panteregiſtrene. Han mener, at man taber en hel Del i Garanti derved, at en yngre, maaſke uvederheftig Mand ſkal bære Anſvaret for disſe, iſtedetfor den virkelig udnævnte Embedsmand. Jeg bemærker herimod, at man idethele vinder ved, at Embedet beſtyres af en Mand, der bærer den fulde Anſvarlighed; han bliver vred og bruger Udtrykket „min gode Statsraad“, ſom han bruger, naar han er fornærmet, og ſpørger, om jeg ikke er enig i hans Udtalelſer imod Juſtits-Departementet angaaende Panteregiſtrene, hvilke jeg erklærer for meget overdrevne. I denne Sag tager Stang og Helliesen den ſamme

Side, ogsaa Esjendrop stemmer med dem, saa at Aall tager sin Indstilling tilbage, uagtet Departementet saaledes kommer at argumentere mod sig selv. Dagen derpaa træder jeg sammen med Stang og Aall for at vedtage Beretningen om Rigets Tilstand, der ikke vækker nogen Vanskelighed.

Den 30te Januar fortsættes med Forberedelse af Storthingssager. Aall tager atter op Spørgsmaalet om Richters Fritagelse for at bestyre sit Embede, men kommer ikke til noget forandret Resultat. Budgettet forberedes med et endeligt Resultat, der er 800,000 Spd. større end forrige Aar. Ved Forberedelse af Indstillingen om Sølvværkets Budget oplyser Hellieſen, som Dagen forud har været oppe paa Kongsberg for at forhandle om Sagen, at det er kommet ham for Øre, at Sverdrup har lovet at bevirke den af Storthinget ifjor vedtagne Beslutning om Magasingodtgjørelsens Ophævelse tilbagekaldt, hvorfor Hellieſen mener, at Regjeringen ligesaagodt kan tage Initiativet, hvilket ej møder Modstand. Sølvværkets Budget bliver derved og ved forøgede Tillæg for Arbeidere og Pensionister betydelig forøget; men Hellieſen hjælper derpaa ved ikke at lade Hovedsummen være lig Summen af de enkelte Poster, men ikke ubetydelig mindre, idet han gaar ud fra, at der vil opnaaes Besparelse paa flere af disse.

2den Februar møder Kollegerne fra Stockholm. Efterat Throntalen er vedtagen, kommer den af Kongen udsatte Benaadningssag for Morderen Lars Johanneſen Moen under Diskussion. Kierulf oplyser, at det som har pint Kongen er, at Morderen efter Sveriges Lov og Rettergang sandsynligvis vilde blive benaadet, og det forekommer ham haardt ikke at kunne bruge sit Kongelige Prærogativ ens i begge Lande. Stang fremholder med stor Styrke, at det er Kongens Pligt her at handle overensstemmende med Norges Lov og dets Institutioner, og at det vilde støde Folkets ethiske Følelse at anvende Benaadning her, hvor Livsstraf vilde

blive anvendt, endog om den nu fremsatte Proposition til Forandring i Straffeloven var bleven antagen. Han opfordrer derfor hele Raadet til at staa som en Mand ligeoverfor Kongen og i fornødent Fald dissentere til Protocol. Efter lang Debat kommer det til Votering, hvor det viser sig, at Aall, Segelcke, Esfendrop, Falsen og jeg ere enige med Stang, medens Johansen, Vogt, Helliesen og Kierulf erklære ej at ville udtale sig imod Benaadning skjønt heller ikke for samme. Helliesen optager igjen Spørgsmaalet om Pensionslovs Fremsættelse; men foruden mig faar han kun Falsen med sig, hvorfor han lover at foredrage Sagen efter Flerhedens Mening. Spørgsmaalet om Tomt for Skulpturmuseet debatteres paany. Stang forsvarer sin Mening, hvortil Falsen, Segelcke og jeg slutte os. Sagen udsættes. Aall omhandler atter Sagen om Richters Fritagelse for at overtage sit Embede. Falsen erklærer sig enig med Flerheden og for den af mig fra først af forsvarede Mening; nu faar Piben en anden Lyd for Vogts Vedkommende; han er ikke saa anmassende som før. Sagen udsættes. Ogsaa Panteregister-Sagen optages, og Aall kommer frem med den skarpe Bemærkning, at Vogt selv som Amtmand kun engang for hvert Embede har gjort Indberetning om disses Tilstand. Vogt bemærker hertil, at han da har givet fuldstændig Beskrivelse, saa at denne ej behøvede gjentages. Han tillægger, at Beskyldningen for, at han som Amtmand har tilsidesat sin Pligt, ikke skal afholde ham fra til Protokollen at udtale sig om Justits-Departementets Forsømmelighed ligeoverfor dette Anliggende. Han giver forøvrigt meget ondt af sig mod Axel Kjerulf og hans Opposition imod Regjeringen.

3die Februar modtage vi Kongen og Dronningen $10^1/_2$, holde Statsraad hos ham fra 1 til 4 og Middag for ham hos Stang 5—8. I Raadet optager Kongen igjen Spørgsmaalet om Gagetillæg fra 1ste Januar dette Aar; men alle udtale sig derimod undtagen Kierulf, hvorfor Sagen opgives. Der-

næst vækker Spørgsmaalet om Pensionslovens fornyede Fremsættelse vidtløftige Diskussioner. Hellieſen taler udmærket for sin Sag og sekunderes af Falsen og mig; men Kongen følger Flerhedens Mening. Skulpturmuſæums-Sagen diskuteres ogsaa; derimod udtaler sig kun Segelcke og jeg, medens Stang foreslaar Kongen at tale med Ordføreren og flere af Kommunen, hvilket Han tager til Følge.

4de Februar. Forberedende Statsraad, hvori Stang meddeler, at Kongen foruden nogle mindre væsentlige Redaktions-Forandringer har antydet, at Han ønsker Punktet om Statsraadssagen forandret derhen, at Opløsningsretten særlig fremhæves; men vi ere alle enige om, at dette kun vilde svække Sagen, og at vi derfor holde paa den oprindelige Redaktion. Rektor Nissens pludselige Død imorges foranlediger Esſendrop til at komme med en ny Proposition om dette Embedes Aflønning. En Indstilling, jeg har om, at et Hjælpepensionsfond for Telegrafister skal underlægges Telegrafdirektørens Bestyrelse, vækker Indsigelse fra Hellieſens Side, som vil, at Departementet skal være Bestyrer; han støttes af Stang, men Vogt og Kierulf støtte mig, hvorfor Indstillingen vedtages.

6te Februar. Forberedende Statsraad, hvori Spørgsmaalet om Benaadning for Morderen i Røddenæs atter kommer frem og giver Anledning til vidtløftige Udtalelser fra Aall og Stang paa den ene og Hellieſen paa den anden Side. Hellieſen beskylder sine Modstandere for Overdrivelser og siger, at hvis de komme frem for Kongen med saadanne, maa han tage alvorlig til Gjenmæle. Ogsaa Spørgsmaalet om Richters Fritagelse vækker fornyede Debatter, og Falsen giver efter for den Bemærkning, at Justits-Departementet har forhandlet med Richter paa Basis, at Fritagelsen for at tiltræde Sorenſkriveriet skulde indrømmes ham. Endelig gives Spørgsmaalet om Kapt. F. Wercnſkiolds Ansøgning om at gaa tilbage til 1ste Brigade, hvilket forsvares af Exc.

Kierulf imod Segelcke, Anledning til langvarige Debatter. Kierulf faar ingen egentlig Sekundant.

7de Februar. I Statsraadet hos Kongen vækker især Benaadningssagen vidtløftige Diskussioner. Enhver af Raadet opfordres til at udtale sig, og samtlige Udtalelser gaa med større og mindre Styrke ud paa Livsstraffens Fuldbyrdelse. Kongen udvikler derpaa, at det ikke er hans Ønske ganske at afskaffe Livsstraffen; han finder den fremdeles anvendelig paa gjentaget Mord, paa Livstab efter den militære Straffelov og paa organiserede Bander af Stratenrøvere; han støtter Strafferetten paa Prøventivtheorien og mener da, at man kan beskytte Samfundet ved at holde Morderen for Livstiden indespærret; paa Afskrækkelsestheorien bygger han lidet. Det er sin Faders Synsmaade om denne Gjenstand, han har gjort til sin, og han vil derfor benytte sit Kongelige Prærogativ; han kan dog ikke være en anden Personlighed i Norge end i Sverige. Segelcke fremstiller den Werenskjoldske Sag med Udførlighed og Klarhed, saa at Kongen føler sig overbeviist og yderligere Diskussion bortfalder. Throntalen vedtages uden det af Kongen tilføjede om Opløsningsretten. Han opkaster Spørgsmaal, om Udtrykket „ledsage" indeholder noget Bibegreb af, at han, naar Sagens Afgjørelse om 3 Aar foreståar, skal være bunden til at holde paa Følget; men hertil svares af Alle Nej. — Elegant Middag paa Slottet, hvorved Kongen udvikler for os sin Plan at faa Carl-Johans Statuen reist paa en Terrasse udenfor Slottet; jeg antyder, at denne bør være ret afskaaren og ikke som paa den fremlagte Tegning rund. Om Aftenen forkastes Valget i Kragerø med 67 mod 43. Til Sverdrups Parti har sluttet sig Ketil Motzfeldt, som drager nogle gode Stemmer med sig.

9de Februar samles vi hos Kongen for at modtage Storthings-Deputation, som melder, at Storthinget har konstitueret sig. Kongen kommer ind med et Morgenblad i

Haanden og siger i en lidt stødt Tone: „Jeg ser, mine Herrer, at der ikke er lang Vej mellem Statsraadet og Morgenbladet“. Han sigter herved til en Artikel i Morgenbladet for igaar, som har meddelt om Benaadningen med en Smule Bitterhed, at det er en Følelses-Handling, som er foretaget imod Høiesterets og Statsraadets Udtalelser. Kongen gaar ud fra, at denne Artikel skriver sig fra nogen i Raadet; men Vogt yttrer: „Deres Majestæt kan sige, at Vejen ikke er lang mellem Statsraadet og det officielle Blad Rigstidenden; thi dette meddelte allerede en Time efterat Raadet i Lørdags var sluttet, det væsentligste af, hvad der var forefaldet, og derfra har Morgenbladet sin Kundskab“. Aall tilføjer, at offentlige Blade allerede for flere Uger siden har meddelt, at Dødsdommen overfor Johannesen af Høiesteret og Regjering enstemmig var indstillet til Fuldbyrdelse. Disse Oplysninger synes at formilde Majestæten. Der diskuteres, om Noget skal gjøres ianledning af Underretning fra Aalesund om, at ikke alene svenske, men ogsaa danske og maaske et fransk Fiskefartøj vil indfinde sig ved de Sønmørske Banker. Man enes om at burde faa sendt et Fartøj derop under Kammerherre Gades Komando, og at hertil bør tages Opmaalingsfartøjet „Professor Hansteen“, hvorimod dog flere Søofficierer og navnlig dets hidtilværende Fører Lieutenant Wille har udtalt sig.

10de Februar. Foregaar Storthingets Aabning med de vanlige Ceremonier og Taler. I Sverdrups Komplimenttale til Dronningen er adskillig net, men utaalelig affekteret fremsat. Kongens Svar er smukt.

12te Februar. Forberedende Statsraad, hvori Hellieſen oplyser, at Kongen har indhentet Christiania Formandskabs Mening om Skulpturmuseets Anbringelse i Studenterlunden, og at denne gaar ud paa, at man ønsker dets Henlæggelse dersteds. Vi enes derfor om ingen yderligere Indsigelse at gjøre imod Finants-Departementets Indstilling. Toldkasserer Embedet i Throndhjem, som har staaet ledigt et

Aar, indſtilles med Major Klingenberg ſom No. 1, Politimeſter Chriſtie 2 og Oberſtlieutenant Munthe-Kaas ſom No. 3. Kierulf vil have Artilleri-Kapt. Møller til No. 1; men der indvendes, at han har været nær ved at blive blind og er 60 Aar gammel. Vogt bringer paa Bane Holmboes Eftermand til Amtmand i Finmarken og nævner Foged Dahl i Lofoten, idet vi ere enige om, at der ikke bør blive Spørgsmaal om nogen af de underordnede Embedsmænd i Finmarken. Man enes om, at Stiftamtmand Arntzen bør opfordres til at ſøge Afſked, og at Stang ſkal udføre dette Hverv efter at have talt underhaanden med Kongen, ſom meget ønſker Sagen, efter hvad han forleden talte til mig. Det meldes os, at Kongen har frabedt ſig Afſkeds-Opvartning ved Afreiſen imorgen Eftermiddag, men har tilføjet, at han venter, at Statsraaderne indfinde ſig ſom ſædvanligt. Saadanne ere vi!

13de Februar. Sidſte Statsraad hos Kongen, hvor kun Beſættelſen af Toldkaſſerer-Embedet i Throndhjem vækker nogen Diskuſſion. Et Telegram fra Kapt. Møllers Læge, at denne ſer ſaa taalelig godt, oplæſes. Eſſendrop taler iſær for Møller, ſekunderes af Exc. Kierulf. Kongen udnævner ham. Vogt behandler atter Spørgsmaalet om at ſende Opmaalings-Fartøjet „Hanſteen" til Søndmøre. Sagen udſættes. Efter Sagernes Tilendebringelſe omhandler Kongen Partiſtillingen i Thinget og Udſigterne for Mellemrigsloven, hvilke ſidſte han anſer ret gode, da ingen af de mange Thingmænd, med hvilke han derom har talt, har yttret Indvendinger derimod. Falſen yttrer Frygt for, at Sagen vil blive udſat, hvilket af Kongen betragtes ſom dens Død. Eſſendrop yttrer, at den ſvenſke Rigsdags Behandling af Norſke Frågan vil have ſtor Indflydelſe; hertil bemærker Kongen, at den ſvenſk-ſvenſke Grev Arvid Poſſe vel vil gjøre Anfald, men utvivlſomt vil blive tilbageviſt, iblandt andre af Hedin og De Geer. Udfaldene ville ramme de ſvenſke Statsraader, men ikke Norge.

Med Hensyn til Partistillingen berøres, at saafremt Høire havde villet give Richter sin Stemme, kunde Sverdrup være elimineret. Hellieſen og Vogt forsvare de modsatte Yderligheder. Vogt beklager, at Høire ej vil underordne sig et fælles Hoved, og dette anser Hellieſen netop som et stort Gode, idet dette netop giver Partiet moralsk Vægt og Anseelse. Grunden til dette Fænomen lægger han forøvrigt ikke saameget i et bevidst Hensyn til at opnaa dette Gode som deri, at Høire tæller saamange Kapaciteter, af hvilke den ene ej vil underordne sig den anden. Kongen beretter, at Sverdrup ved hans Bord igaar havde yttret til sin Sidedame, at dette sandsynligvis var sidste Aar, han fungerede som Præsident. Klokken halvfem indfinde vi os paa Slottet for at sige de Kongelige Farvel. — Dagen efter holdes nyt Valg i Kragerø, som nu har faaet 9 Valgmænd, som alle med stor Majoritet bleve af vort Parti; Dr. Homann blev saaledes enstemmig gjenvalgt til Repræsentant og Skibsreder J. Dahll til Suppleant. Det havde Majoriteten for sine Kunster! Herover er der almindelig Fryd i og udenfor Raadet.

17de Februar. Segelcke omhandler Indkaserneringen af Norske Jægercorps, hvis Kvarter i Maltheby er opsagt til 1ste Mai, hvorfor Armee-Departementet har henvendt sig til Christiania Indkvarteringskommission, der imidlertid har indladt sig i fornyede Underhandlinger med Ejeren af Maltheby, Olav. Johnsen, saa at der er Udsigt til, at Militærkomiteens ihærdige Paastand om Soldaternes Forlæggelse i private Kvarterer heller ikke nu vil kunne gjennemføres.

20de Februar. Hellieſen anmelder, at han for sin Helbreds Skyld ønsker at foretage en Udenlandstour paa 5 à 6 Uger, og at han hertil foreløbig har erholdt Kongelig Tilladelse. Mig har han anmodet om at forrette som Chef for Finants-Departementet. Vogt omhandler Spørgsmaalet om Norges Deltagelse i den til Vaaren 1876 berammede Verdensudstilling i Philadelphia og mener, at det vil gaa

her som ved tidligere Udstillinger, at vi til Slut ville blive nødte til Deltagelse, hvorfor han mener, at det vil være ligesaagodt at berede sig itide. Stang gjør Indvendinger, men slutter sig dog til Tanken. Vogt anmelder ogsaa, at man nu er bestemt paa at sende Opmaalings-Fartøiet „Professor Hansteen" til Søndmøre, da han har faaet bestemtere Efterretninger om flere fremmede Fiskefartøiers Ankomst. Et tidligere af Esfendrop behandlet Spørgsmaal, om Forstanderskabets Erklæring skal indhentes angaaende Stipendiers Uddeling ved Bergens Skole, hvilket dette har paastaaet, bringes til Afgjørelse i bestemt benegtende Retning, idet Vogt frafalder en bebudet Dissents derved, at Esfendrop forandrer Udtrykket „at hertil ej er lovlig Adgang" derhen, „at saadant ej vilde stemme med den Forudsætning, hvorfra Skoleloven er gaaet ud". I Anledning af, at Esfendrop indstiller 3 Præster og 1 Adjunkt og Hellieſen Toldkasserer Tønsberg til Afsked med Pension, bemærker Vogt, at det ser lidt leit ud, at der paa engang skal komme saamange Pensioner, kort efterat Terminen for Udsættelse med deres grundlovsmæssige Revision er indtraadt; men hertil tages intet Hensyn.

24de Februar. Stang forelæser Brev fra Kongen, hvori han udtaler sin store Tilfredshed med Udfaldet af Omvalget i Kragerø og med de gode Udsigter for Mellemrigssagens Antagelse paa Storthinget. Esfendrop kaster frem et Varsko om, at man ej bør være for sikker i sine Forventninger om den sidste Sag. Vogt vækker længere Diskussion om Salg af to bebyggede og beboede Chefsgaarde, som han formener stridende mod Regjeringens og Storthingets tidligere Udtalelse. Segelcke oplyser, at der nu er ganske faa Chefsgaarde igjen, hvorom der kan strides, og at det nu er forsent at betræde en anden Bane. Sagen sættes i Cirkulation. Jeg anmelder, at jeg idag har overtaget Finants-Departementet efter Kongens Resolution.

27de Februar. Stang anmelder, at Stiftamtmand

Arntzen har underrettet ham om, at han til 1ste April dette Aar agter at søge sin Afsked, da det da er 50-Aars Dagen, siden han indtraadte i Statens Tjeneste. Segelcke anmelder, at han har havt Besøg af Militærkomiteens Formand J. Sverdrup, som har forklaret, at hele Komiteen har besøgt Jægerkasernen i Malthehy, og at man er enig om, at Indkaserneringen der ikke er, som den bør være; han har derefter tilskrevet Armee-Departementet og spurgt, hvormeget mere det vilde koste at indkvartere Tropperne i spredte Privatkvarterer. Segelcke spørger os, om han bør gjøre noget særdeles for at imødekomme Komiteens Indfald, hvilket vi alle ere enige om at besvare benegtende; vi mene nemlig, at Tingen faar have sin Gjænge, og at man bør holde sig strengt til den gjældende Lov om Indkvartering.

3die Marts. Vogt foredrager Indstilling om Kongelig Proposition angaaende Bevilgning af 5000 Spd. til forberedende Forsøininger til Philadelphia-Udstillingen. Bevilgning er hertil nu givet af den svenske Rigsdag, uagtet Utskottet havde indstillet det Kongelige Forslag til Negtelse.

6te Marts. Segelcke forlanger Samtykke til at komme med et Lovforslag angaaende Gjennemførelse af det nordenfjeldske Artilleries og Kavalleries Afgift til Hestehjælpskasserne, hvilken Afgift for 2 Aar siden ved Lov blev hævet. Nu havde Udrederne begjæret Afgiften paalagt igjen. Vi mene, at Sagen faar udstaa til næste Storthing. Indstillingen om Oberstlieutenanterne Gills og Blichfeldts Bytte af Embeder som Chefer for Bergenske og Thelemarkske Bataillioner vækker Indsigelse fra Vogts Side, da Segelcke erkjender, at han har hørt Rygte om, at Blichfeldt skal have givet Gill et Mellemlag. Sagen udsættes; men i næste Møde

den 10de Marts gaar Sagen uden Indvending. Stang meddeler Telegram fra Exc. Kierulf om Exc. Adlercreutz's Afskedsansøgning, fordi en Kongelig Proposition om Forandring i Regjerings-Form. § 80, sigtende til at lette Op-

hævelse af Inddelingsværket, er faldt igjennem i 1ste Kammer med 3 Stemmers Overvægt. Segelcke forelæser Brev til Indkvarterings-Kommissionen og Jægercorpset ianledning af Storthingets igaar fattede Beslutning imod Indkvartering i Kaserne, hvilken er fattet med 90 Stemmer mod 17. Vogt tilraader, at der ogsaa skrives til Korpschefen i samme Retning, nemlig imødegaaende mod Storthingets Beslutning, hvilket Segelcke tager ad notam.

13de Marts. Det vedtages, at Indstilling om Prolongation, hvorom Addresse formodentlig snart vil indkomme, skal affattes væsentlig overensstemmende med den ifjor afgivne, da Kongelig Proposition om Jernbanesagerne først sent vil fremkomme ogsaa iaar. Ved Besættelsen af Sondmøres Sorenskriveri havde Stang talt for Floor-Nielsen, som havde været hans Vært ved 1000-Aars Festen. Sagen blev udsat for at indhente underhaands Oplysninger om Manden. Justits-Departementets Indstilling vedtoges nu enstemmig. Ved min Indstilling om Toldkasserer-Embedet i Christiansand kommer Vogt med de besynderligste Ideer, snart fororder han Præst Dietrichson, snart Distriktslæge Werring. Enden bliver, at min Indstilling gaar igjennem. Langvarigt Brøvl om Kontorchefs Embedet hos Vejdirektøren, hvortil Afdelings-Ingeniør Fenger-Krog er indstillet, men han har nu oplyst, at han har gjort Regning paa en Løn af 1200 Spd. eller 1000 med Ret til at overtage Arbeide for Private ved Siden. Enig om at telegrafere til Kierulf om Udsættelse med Besættelsen; om hvad der iøvrigt skal gjøres stor Dissents. Spørgsmaalet udsættes.

17de Marts. Deputation fra Storthinget med Addresse om Prolongation og med 3 Smaalove. Jeg omhandler en dobbelt ugentlig Postgang til Tromsø, hvorfor Post Departementet har buden 200 Spd. for Turen, men Dampskibs-Selskabet har forlangt 400. Stang taler imod at gaa høiere; men med 4 Stemmer bifaldes mit Forslag om at gaa til 250, hvis

Repræsentanterne fra Tromsø og Nordland anse Forføiningen meget ønskelig. Jeg har i den Anledning Konference med Provst Jensen, som efter at have talt med Kollegerne erklærer denne Forøgelse i Postgangen høist paatrængende. I Mødet den 20de Marts meddeler jeg dette og bringer under Diskussion, om jeg under en Skriftvexel kan paaberaabe mig Konference om Sagen i Statsraadet. Vogt har et lignende Spørgsmaal; man enes om, at der aldrig bør paaberaabes slige mundtlige Overvejelser. Jeg bringer under Diskussion, hvormeget der bør betales Major Moncrief for Benyttelsen af hans Patent, forat hans Affutage kan blive eftergjort ved Hortens mekaniske Værksted. Han forlanger 270 £ for 1ste Affutage og mindst 180 for hver følgende. Dette finder man altfor meget; jeg oplyser, at Patentet udløber næste Sommer, og at man kunde tænke sig, at man burde udsætte med Forarbeidelsen, indtil Patentretten er udløben, men tilraader dog ikke dette, fordi man allerede har indladt sig i Underhandlinger med ham gjennem Lieutenant Wisbech. Jeg antyder en Mellemvej, at man vil gjøre ham et Bud af 270 for en Affutage og ikke paabegynde de andre, før Patentretten er udløben. Dette vinder Bifald. Den første Lov om Laurvigs Udvidelse indstilles til Sanktion.

24de Marts. Mellemrigsloven overbringes. Stang oplæser Telegram fra Kongen, hvori han udtaler sin Glæde over Sagens gunstige Afgjørelse ved Storthinget og haaber, at den ogsaa i Sverige vil gaa. Efter Mødet meddeler Stang os, at Arup vil søge Afsked i næste Maaned, og at Essendrop i den Anledning har bedet Stang at underrette Kongen om, at han vil melde sig som Arups Efterm and. Essendrop paaskyder tiltagende Døvhed og almindelig Misnøie med sin Stilling i Raadet. Aall yttrer, at han har hørt Essendrop ymte om, at han er misnøid med den ringe Støtte, Statsraadet har hos Kongen paa Grund af dennes Tilbøjelighed til at bære Kappen paa begge Skuldre.

Denne Maner har fremkaldt det nu almindelige Rygte, at Statsraadssagen vil blive sanktioneret, hvis den nu gaar igjennem. Det er Oppositionens Taushed ligeoverfor Mellemrigssagen i Forening med Daaes timelange Forhandlinger med Kongen, Dagen forinden han forlod Christiania, som nærmest har fremkaldt dette Rygte. Aall beretter om, hvorledes det omtales, at K. Motzfeldt i Timevis bearbeider især de nye Repræsentanter for at bevæge dem til at stemme med ham i Statsraadssagen. Dagen efter taler jeg med Essendrop om hans Plan at gaa tilbage til Bispe-Embede. Han angiver da foruden Døvheden og liden Anerkjendelse af Kongen den ubehagelige Stilling, han vil komme i, naar Statsraaderne skulle ind i Thinget, hvortil han ingenlunde føler sig oplagt, og naar han skal staa under Vogt som Præses, hvilket han frygter vil blive Tilfældet om kort Tid, hvortil han føler afgjort Ulyst. Han omtaler ogsaa, at hans Gjerning møder megen Kritik og Modstand, idet han henviser til „Fædrelandet".

26de Marts kaldes vi til Extra-Statsraad for at høre en Indstilling fra Kirke-Departementet angaaende Molde lærde Skole, hvortil Kommunen har bevilget yderligere Tilskud for at faa den til fuldstændig lærd Skole. Det er Meningen, at Sagen skal oversendes Storthinget. Jeg omhandler Nødvendigheden af en Proposition til Storthinget angaaende Salget af endel af Ministerhotellet i Stockholm, dets Stalbgaard, hvorpaa Hr. Bolinder har gjort et godt Bud. Herom er der ikke Strid; men man udtaler sig imod, at Kjøbesummen skal anvendes til Fløibygningernes Istandsættelse. Stang forlanger Sagen udsat til Hellieſens Hjemkomst.

27de Marts. Debatterne om Statsraadssagen, som nu vedvare paa 3die Dag, omhandles. Almindelig Indignation over, at K. Motzfeldt har udkastet Fantord om Hellieſens Fraværelse under Storthinget. Der yttres, at Stemningen i Thinget ikke er meget opspillet, og at man ikke venter

Demonſtrationer, om Beſlutningen negtes Sanktion, hvorpaa ingen i Hjertet ſkal tro, uagtet flere, ſaaſom Sverdrup, har udtalt, at denne med Sikkerhed kunde paaregnes. Vogt holder for 3die Gang paa med ſine Indſtillinger om Sporveie i Chriſtiania og Drammen, hvorved han ſelv ſpiller Oppoſition og kommer med meget ſpidsfindige Indvendinger. Sagen udſættes.

30te Marts kaldes vi til Extramøde for at modtage en Storthings-Deputation, ſom overbringer Grundlovs-Beſlutningen, 74 mod 35, om Statsraadernes Adgang til Storthinget. Stang forelæſer derefter et Chiffer-Telegram fra Kierulf, hvori denne melder, at Sanktionsſpørgsmaalet er diskuteret med Kongen i Statsraadet i Lørdags, hvor Kongen med Beſtemthed har udtalt ſig imod Sanktion, hvori de tilſtedeværende Raader have erklæret ſig enige. I det almindelige Møde den

31te Marts forelæſer Stang et Brev fra Kongen, hvori udførligere gjøres Rede for Diskuſſionerne, og hvori tilraades at udtale ſig med ſtor Korthed i Indſtillingen herfra om Sanktions Negtelſe, hvilket ikke ſynes at ſmage Stang rigtig. Sagerne om Sporveie i Drammen og Chriſtiania afgjøres endelig. Spørgsmaalet om den yngſte Ingeniør-Kapitain Vedelers Fritagelſe for at tiltræde ſin Poſt i Throndhjem, for at tilendebringe et Kanalarbeide i Fredrikshald, vækker adſtillige maliciøſe Bemærkninger om Ingeniør-Officierernes Mangel paa Sysſelſættelſe ſom Militære og det taabelige i at modſætte ſig deres Beſkjæftigelſe i civile Arbeider under Indre-Departementet.

4de April. Stang forelæſer Brev fra Kierulf, hvori omtales endel Rigsdagsmænds Beſøg hertil i diſſe Dage fra Langfredag Morgen til 2den Paaſkedags Morgen. Min Formodning om, at Grev Erik Sparres Ledſagelſe er med Henſigt, bekræftes, da Kierulf yttrer, at han følger med for at paaſe, at det ſvenſke Bondeparti ikke ſkal lægge onde Raad

op med vore Bønder. Vi skal være sammen med dem imorgen hos Stang; idag gjør Storthings-Mænd Kalas for dem i Logen. Kierulf omtaler, at der sandsynligvis foreslaar større Forandringer i det svenske Statsraad, da hverken De Geer eller L. Almqvist har været at formaa til at overtage Justitsministeriet. Segelcke bringer paa Tale, hvad han skal gjøre med Oberstlieutenant Hjorth, om hvis Bestyrelse af Jægercorpsets Ekonomi i forrige Aar var nedsat en Undersøgelses-Kommission, om hvis Foreslilling han nu har gjort en Indstilling paa 500 Sider, der gaar ud paa, at der ikke er tilstrækkelig Grund til at sætte ham under Tiltale, medens det er vitterligt, at han har overtraadt Administrations-Reglementet, hvorfor Segelcke mener, at han bør tildeles en Reprimande af Kongen — noget som Hjorth ikke antages at taale og derfor vil foranledige hans Afsked. Vogt gjør heftig Opposition mod denne Ide, som forsvares af Stang. En Times Diskussion, som ender med, at Stang tilraader Segelcke at sende sin Indstilling til Kommandoen med Begjæring om, at Hjorth enten maa blive undergivet Tiltale eller tildelt Reprimande overensstemmende med Revselses-Reglementet. Sagen udsættes. Til en Indstilling fra Kirke-Departementet om, at Intet for Tiden er at foretage i Anledning af Storthingets Anmodning om at komme med Lovforslag om de store Præstegaardes Deling og Salg m. m., har Vogt skrevet et dissenterende Votum, der kun i finere Nuancer afviger fra Indstillingen, som af os Andre er tiltraadt; efter en Times spidsfindige Debatter bevæges endelig Vogt til at frafalde Dissentsen. I den Hjorthske Sag plumper Vogt ud med sit gamle Klagemaal mod Justits-Departementet, idet han fortæller, hvorledes han havde faaet en Reprimande som Overbestyrer af Tugthuset, som han og alle hans Bekjendte fandt ufortjent. Heraf kan man forklare sig hans Opposition mod Propositionen i 1871 om en Expeditionschef for Fængselsvæsenet, saavel som hans Anfald paa Meldahl og Axel

Kjerulf i Vinter. I et Selskab samme Aften fortæller Christian Borchgrevink, at Sverdrup betragter K. Motzfeldt omtrent paa samme Maade, som han bedømmes af Regjeringen. Borchgrevink hørte nemlig Sverdrup, efterat K. M. havde været paa Visit hos ham ude i Hypothekbanken, udbryde „Den Motzfeldt er en ondskabsfuld og listig Person, men man maa holde gode Miner med ham for at have Nytte af ham", „man kan bruge ham".

7de April. Atter 2 Timers Diskussion om, hvorledes Sagen mod Oberstlieutenant Hjorth skal tages. Under disse kommer Hellieſen hjem fra Rom og Paris og overtager strax Finants-Departementet med Foredrag af en Indstilling, som jeg har ladet forberede, om Salget til Hr. Bolinder af en Del af det stockholmske Ministerhotels Staldgaard og Kjøbesummens Anvendelse til Istandsættelse af Fløibygningerne. Hellieſen og jeg samt Vogt holder paa, at der skal tilføjes en Bemærkning om, at man ikke dermed bør betragte det som afgjort, at disse Bygninger ikke skulle sælges, om denne Del af Ejendommen engang maatte komme i høj Pris. I den Hjorthske Sag enes man endelig om, at Armee-Departementet bør skrive til Armee-Komandoen, om den finder, at Sagen kan afgjøres ved en Reprimande, som den er nærmest til at give, eller om Krigsretssag bør institueres.

8de April kaldes vi til Extra-Møde for at høre Vogt foredrage Udkast til en Kongelig Proposition om, at Meraker-Banen bør bygges bredsporet. I Slutningen forekommer en Udtalelse, som synes mig særdeles velskreven, om hvorvidt vi fremtidig bør beholde de smalsporede Baner, for hvilken Mening der er Enstemmighed inden Raadet. Denne Sag afgjøres i Mødet den

10de April, hvori Aall vil Indstilling oversendt Storthinget angaaende Antagelse af 5 nye Gevaldigere ved Slaveriet paa Akershus, hvorom den nye Pladsmajor har andraget. Vi mene, at han midlertidig kan antage saadanne,

efterhvert som de tiltrænges, og at det Fornødne til den faste Ansættelse kan afhandles ved næste Budget; herpaa gaar Aall modvillig ind. Segelcke andrager paa Nødvendigheden af at tilskynde det Fornødne til Forpleining af de Nationale Tropper under Exercitien, forsaavidt de ligge i Telte eller Barakker, hvilket er Tilfældet med Alle paa en 6 à 7 Bataillioner nær. Dette vil maaske medføre en Extra-Udgift af 10,000 Spd. — Stang bringer under Diskussion, hvad der bør foretages i Anledning af et Opraab i »Times« fra Sognepræsten i Fitje, Thorv. Krøger, om Understøttelse til hans Sognebørn, som han skildrer som Nødlidende. Stang og jeg mener, at der strax bør skrives til vor Minister i London om, at Norge vel kan understøtte sine egne Fattige, og at ingen Hjælp ønskes fra England, men Flerheden mener, at det virkelige Forhold først bør undersøges gjennem Biskop og Amtmand, hvorfor Essendrop og Vogt lover at foretage det Fornødne. Hellieſen oplyser, at det paaviste Fænomen, at endel af vor nye Guldkronemynt springer itu, skriver sig efter Myntbestyrelsens Forklaring fra en utilstrækkelig Udglødning i Kul af Tenerne, som under Valsningen ere blevne skjøre.

14de April. Indstilling om Flytning af en Telegrafstation paa Kjeø til Lødinghavn, som uformodet er bleven nødvendig, og som ikke kan udstaa til næste Aar, vækker længere Diskussion, om derom skal fremsættes Kongelig Proposition, eller om den kan afgjøres ved Resolution eller bestemmes af Departementet. Det første, som jeg holder paa, vedtages, fordi det er et nyt Foretagende. Stang opkaster Spørgsmaal, om han bør modtage en Indbydelse til at overvære Indvielsen eller Grundstens-Nedlæggelsen til et nyt Skolehus, som Katholikerne foranstalte, naar Enkedronningen kommer hertil i Sommer. Stang synes at ønske bekræftende Svar, hvorfor ogsaa Vogt udtaler sig; men Essendrop og Hellieſen udtaler sig med Bestemthed derimod, idet de mene,

at det hele katholske Væsen her i Landet ikke er andet end en Propaganda for Proselytmageri, der ikke bør vises Opmærksomhed; det mildeste, man vilde sige herom, vilde være, at Regjeringen betragter vor Kirke med Indifferentisme. Stang lover at betænke sig yderligere. Efter Mødet taler jeg med Stang om Indstillingen angaaende Statsraadssagen og yttrer, at jeg er tilbøjelig til at være enig med Exc. Kierulf om, at Sagen kan tages saa kort som mulig. Herover bliver Stang ivrig og yttrer, at Kierulfs Raad, hvori Falsen er enig, er fremkaldt af den Bagtanke, at en lignende Beslutning i 1876 bør kunne sanktioneres, og at der derfor bør siges saa lidet om Tingen som muligt. Falsen vilde allerede i 1872 sanktionere, og det var med yderste Møje, at Stang fik ham bevæget til at gaa med os Andre. Stang havde skrevet Indstillingen, som gik under Falsens Navn.

17de April kommer Spørgsmaalet om Deltagelsen i den katholske Høitidelighed atter paa Tale. Stang erklærer at ville rette sig efter Flerheden, og det viser sig, at kun Vogt stemmer for, medens Essendrop, Aall, Hellieſen og jeg erklærer os imod og Segelcke finder Sagen dubiøs. Aall anmelder, at han har tænkt at indstille Ingstad, A. Kjerulf og Bachke til Justitiarius-Embedet i Overretten i den her nævnte Orden, skjønt han meget gjerne skulde se A Kjerulf befordret fra sin 14-aarige Tjeneste i Justits-Departementet; men Ingstads lange og hæderlige Tjeneste i Overretten mener han ikke kan sættes ud af Betragtning. Hellieſen og jeg paaberaabe os, at Ingstad er sine 65 Aar, og under saadanne Forhold bør der ej blive Tale om Anciennitet. Stang og Vogt holde paa Ingstad, og derved bliver det formodentlig. Vogt bebuder, at Ingeniørkommissionen d. e. O. J. Broch synes at ville foreslaa en saa betydelig forandret Linie for Smaalens-Banen, at faa eller ingen af de tidligere Subskribenter kunne anſees bundne ved deres Aktietegning. Vi advare Vogt mod at give sig ganske i O. J. Brochs Vold.

Efter Statsraadet kommer Esſendrop til mig og ſpørger, om det er ſaa, at jeg vil blive Stiftamtmand efter Arntzen, ſom nu har begjæret ſin Afſked, og udtaler ſin Glæde ved denne Tanke, da han aldrig kunde ønſke ſig en behageligere Kollega. Jeg ſvarer, at jeg nok kunde have Lyſt, men at jeg nærer Tvivl, om Regjeringen ønſker mig paa denne Poſt. Dagen efter kommer Stang til mig og beſtyrker mig i mit Forſæt, idet han udtaler ſig om, hvor tungt det vil blive for ham at ſtaa igjen, forladt af alle ſine gamle Venner; han tilbyder ſig at ſkrive til Kongen herom, men jeg beder ham om først at tale med Chefen for Indre Departementet; han ſiger, at han ikke tvivler om, at Kollegerne ville indſtille mig, men lover dog at tale med dem først.

Tirsdagen meddeler han mig, at han har ſkrevet til Kongen og Kierulf herom. I Statsraadet ſamme Dag forelæſer han Brev fra den Sidſtnævnte, hvori denne meddeler, at Sanktionsſpørgsmaalet atter har været paa Bane i Statsraadet i Lørdags, og at Kongen der med ſamme Beſtemthed har udtalt ſig om Sammes Negtelſe, idet han meget rigtig har bemærket, at det var en perſonlig Fornærmelſe mod ham at forudſætte, at han efter at have fremſat Propoſitionen iaar ſkulde kunne ſanktionere Statsraadsſagen, og at det højlig har forbauſet ham, at Mænd, ſom ſtode ham ſaa nær ſom Stiftamtmændene, kunde give Grundlovsforſlaget deres Stemme denne Gang. Efter Mødet, beretter Kierulf, havde han under 4 Øjne ſpurgt ham, om han ſyntes, at Han, Kongen, fra Gøtheborg, hvorhen han reiſer paa Lørdag, ſkulde begive ſig til Chriſtiania for i ſamlet Statsraad at afgjøre Statsraadsſagen. Kierulf havde da beſtemt fraraadet ſaadant ſom det, der kunde ville vække nye Forhaabninger hos Oppoſitionen; men han havde lovet at høre den Norſke Regjering om Sagen. Vi ere alle ſom En af ſamme Mening ſom Kierulf. Vogt udtaler ſig med ſtor Skarphed imod dem, der have voteret for Statsraadsſagen, iſær mod Stiftamtmand

Bonnevie. Vogt mener, at hvis Kongen under sin Nærværelse her i Februar havde udtalt sig, som han gjorde i Lørdags, vilde Sagen ej have faaet det Udfald, den har faaet. Det omtales, at Rygtet om Kongens Hidkomst for at sanktionere Statsraadssagen er udbredt i Storthinget; det synes saaledes, som om denne Tanke er Kongen indgiven herfra. Sagfører Andersen i Solør indstilles til Assessor i Byretten, uagtet Stang og især Hellieſen med Iver taler for Justitssekretær Gloerſen. Ingstad indstilles til Justitiarius uden Dissents fra Hellieſen og mig. Segelcke meddeler, at Gen.-Auditøren og Kommandoen nu er komne til Enighed om, at Hjorth bør aktioneres. Hjorth paastaar nu, at Natural-Forpleining til Jægerne ikke kan faaes under 18 Skill. daglig, hvorpaa Segelcke imidlertid ej agter at reflektere.

24de April. Essendrop foredrager Indstilling om Kongelig Proposition om Indkjøb af Akvarelmaleren H. Bergs Samling for 5000 Spd. eller aarlig Livrente af 400 Spd. — Vogt udvikler Ingeniørkommissionens d. e. Brochs Forslag om Smaalens Jernbanen, der nu gaar ud en ret Linie langs Kysten til Moss, derfra til Sarpsborg og Tistedalen med Bibane til Fredrikstad og Fredrikshald for at opnaa den korteste Forbindelse med Sverige; men denne vil Vogt ikke foreslaa, medens han fra Moss vil holde sig til det tidligere Forslag om Fredrikstad og Fredrikshald; heri ere vi Andre enige med ham. Diskussion om Besættelsen af Finmarkens Amtmands-Embede efter Holmboe, hvortil denne holder paa Foged og Sorenskriver Blackstad i Vadsø.

27de April kaldes vi til Extra-Statsraad for at høre Vogts Indstilling om Smaalens-Banen, som gaar efter den foreløbige Aftale. Et Forsøg paa at bevæge ham til at udtale sig for en ny Linie paa Nordsiden af Tistedals Elven, der vil give mindre Stigning end den oprindelige, mislykkes.

28de April. Diskussion om en Benaadnings-Sag. En Barnemorderske paa 17 Aar har siddet henimod 2 Aar i

Tugthuſet og indſtilles til Benaadning, naar hun har ſiddet 3 Aar. Hun er forført af ſin Husbonde og ſkildres ſom en ſnil Pige. Helliesen gjør Indvending; der paaberaabes et Par lignende Tilfælde. Det kommer til Votering, da Esſendrop og jeg ere enige med Helliesen, Reſten med Juſtits-Departementet. Segelcke har en kolosſal Indberetning til Kongen om den Hjorthſke Sag. Stang fraraader at lade denne afgaa, da den indeholder et Indlæg i den mod Hjorth nu beſluttede Krigsretsſag, ſom heller bør overſendes Juſtits-Departementet, der ſkal andrage paa Overkrigsrets Nedſættelſe, for at tjene Actuarius til Vejledning, hvilket tages tilfølge. Helliesen indſtiller K. Arntzen til Afſked fra Stiftamtmands-Embedet og nævner en Penſion af 1300 Spd. Esſendrop nævner 1500; dette tiltrædes af Flerheden. Arntzen ſkildres ſom en Embedsmand af fremragende Dygtighed.

30te April. Vogt foredrager Indſtilling om Jernbane paa Jæderen og omhandler i Indledningen hertil flere almindelige Spørgsmaal om Henſigtsmæssigheden af, at Staten bliver eneraadende for Jernbanerne, og de forſkjellige Maader, hvorpaa dette for de allerede anlagte kan opnaaes — Expropriation efter Lov, alle Aktiehaveres Enighed, de fleſte Aktiehaveres Beſlutning, det ſidſte vil ſige Statens Beſtemmelſe, da dennes Aktier ſaagodtſom ved Alle er overvejende. Denne ſidſte Afgjørelsesmaade forſvares med Iherdighed af Helliesen, men beſtrides af Vogt. Enden paa Diskuſſionen bliver, at Vogt gaar ind paa at udelade den hele 11 Blade lange Indledning og kun udtale, at Spørgsmaalet er Gjenſtand for Departementets Overveielſer. Sagen ſluttes først i det følgende Møde

2den Mai. Amtmandsudnævnelſen i Finmarken omhandles. Stang mener, at Bureauchef Sem bør vælges. Vogt og vi Andre med ham ere for, at Sagen udſtaar til Holmboes Hidkomſt efter Pintſe. Ved Beſættelſen af Hedrums Sognekald, hvortil Esſendrop har indſtillet en af de yngſte

Anſøgere, Stiftsprovſt Brun i Tromsø, medens Vogt og jeg holde paa den ældſte, Bang i Kvinesdal, gjør Vogts underhaands Konference med Skolelærer Didrichſen i Flekkefjord Udſlaget til Fordel for Eſſendrops Indſtilling. Jeg faar et Brev fra Johanſen, hvori han ſætter Himmel og Jord i Bevægelſe i Anledning af, at Kjedlerne i de Kanonchalupper, ſom i Aar ſkulle omdannes, ere 4000 ℔ tungere end i de ældre. I den Anledning Konference med Skibsbygnings-Inſpektør Blom, ſom er enig med Direktør Sørenſen i, at dette ej er velgjort; Sagen kan rettes, og Skaden er ej ſtor. Nylands Værkſted vil imidlertid ej gjøre Forandring i Kontrakten med Paaſtand om, at de hos dette beſtilte Kjedler have overvejende Fortrin for dem, ſom Sorenſen vil have.

5te Mai. Stang anmelder paa Aalls Vegne, at Indſtilling om Regtelſe af Sanktion paa Statsraadsſagen er færdig og vil blive foredragen i et ſærſkilt Møde. Helliesen paaſtaar med Ihærdighed, at Udkaſtet bør ſendes til Kollegerne i Stockholm; men han faar intet Medhold. Stang er ivrig for, at Sagen bør afgjøres nu uden ſaadan Indſendelſe; derſom Kierulf og Falſen lægge an paa at holde Døren aaben for om 3 Aar at kunne tilraade Sanktion af den nu fattede og gjentagendes Storthingsbeſlutning, ſaa er der Intet, ſom hindrer dem heri, og i værſte Fald kunne de ved Sagens Behandling hos Kongen reſervere ſig mod Præmisſerne. Jeg andrager paa Reiſeudgifter af Stipendiefondet til Capt. C. Peterſen og Skibsbygningsinſpektør Blom og ſtøder paa uventet Modſtand af Helliesen og Segelcke, ſom ville, at Udgifterne ſkulle tages enten af tilfældige Udgifter eller af det til Materiellet bevilgede; men jeg har Stang og Vogt for min Mening, ſom ſeirer. Sorenſkriver M. Rye ſkal have et Aars Tjeneſtefrihed paa Grund af Sygelighed, og der opſtaar Strid, om den Konſtituerede ſkal arbeide paa eget eller paa Ryes Anſvar. Aall maa give efter for Majoriteten og indhente Erklæring, om der er noget til Hinder for, at Rye bærer Anſvar.

7de Mai kaldes vi til Extramøde for at høre Vogts Foredrag om Jarlsberg-Banen, hvilket gaar ud paa, at Intet iaar skal foreslaaes, da Arbeidet skulde komme i for stor Kollision med Smaalensbanerne.

8de Mai medgaar hele Mødet med den Aall-Stangske Indstilling om Regtelse af Sanktion paa Statsraadssagen, hvilken gaar uden Dissents, men med mange vidtløftige og kjedelige Diskussioner om enkelte Udtryk og Vendinger; især er der Strid om en af Hellieſen forfattet Tirade til Forsvar for den iaar fremsatte Kongelige Proposition, forsaavidt den gaar ud paa at faststaa en Minimums-Pension for Statsraaderne. Stangs Imødegaaen af Storthings-Komiteens Angreb paa den Kgl. Prop., forsaavidt Opløsningsretten angaar, er ikke interessant, skjønt han selv troer, at dette er det Bedste i Indstillingen. Aall foredrager Indstilling om Nedsættelse af en Generalkrigsret over Hjorth med General Klouman som Præses og Auditør Nicolaysen som Aktuarius. Om denne Sag har Hjorth ved et Besøg hos mig i en anden Anledning udtalt sig med stor Bitterhed og sagt, at den burde blive en Pind til Ministeriets Ligkiste.

12te Mai. Vogt foredrager Indstilling om Kongelig Proposition angaaende Bevilgning af 3000 Spd. til Istandsættelse af Vejen imellem Levanger og Anjan, saa at der paa samme kan gaa Landevejslokomotiv, da Kjørselspriserne ere stegne i den Grad, at man ej kan faa Varerne fremførte, hvorfor Masser af disse ligge opdyngede i Levanger og Værdalsøren. Imod selve Sagen haves ingen Indvending, men Stang og jeg gjør saadan imod at komme med en Proposition 3 Uger før Thinget antagelig skal sluttes — hvilket antages at blive 6te Juni. Vi synes, at Vogt kan anvende Pengene, naar Storthinget er opløst, og til næste Aar begjære Indemnitets-Bill. Jeg mener, at hele Sagen taaler at udsættes, da Kjøbmand Meyer, som driver paa Sagen, er en Smule Fusentast. Dette vil ikke Vogt høre paa. Segelcke

gjør den Bemærkning, at om hele Foretagendet mislykkes, vil det være meget flemt at søge Indemnitetsbill bagefter; dette bevæger Stang til at give efter, og Sagen gaar. En Indbydelse fra Romsdals og Christians Amts Repræsentanter til Aktietegning for en Jernbane fra Lillehammer til Veblungsnæsset kommer paa Tale; især forarges man over, at Daae kan bruge Udtryk, hvorved Regjeringens Befatning med Sagen ikke med et Ord berøres; man skulde tro, at Indbyderne tænkte sig i sin Tid at gaa direkte til Storthinget med Sagen. Vogt oplyser dog, at Daae allerede har henvendt sig til Indre-Departementet om at faa Jernbane-Direktørens Assistance til at beregne Anlæggets Kostende m. m., saa at man er tilbøjelig til at skrive Daaes Udtryk paa Ubetænksomhedens Regning, — noget jeg ikke kan gjøre. Der ligger jo aabenbart den Betragtning til Grund, at det er Storthinget, som regjerer, Regjeringen er kun dets Haandlanger eller Udøver af dets Beslutninger.

15de Mai. Hellieſen foredrager Kongelig Proposition om Optagelse af Statslaan til Jernbane-Arbeider. Der skulde egentlig haves 7 Millioner, som er foreslaaet bevilget for dette og næste Aar; men der antages at indkomme saa meget af tegnede Bidrag, at man antages at kunne hjælpe sig med $5^1/_4$ Million. Hellieſen vil intet sige om Vilkaar, eller hvor Laanet skal optages; men hans Tanke er, at man skal søge 4 Millioner i Udlandet og Resten herhjemme. Den 17de komme vi sammen for at underskrive denne Proposition, som vel bliver den sidste iaar.

19de Mai. Aall forelæser et Udkast til et Circulære angaaende Pantevæsenet, som foranlediger en heftig Disput imellem Stang og Vogt, idet denne Sidste paastaar, at ikke alle Amter tiltrænge saadan Paamindelse, hvorved han da sigter til sin tidligere Stilling, medens Stang paastaar det modsatte, idet han paapeger, at Vogt som Amtmand vel engang havde afgivet en fuldstændig Indberetning om Pante

bøgerne, men engang i 10 Aar kan ikke være nok. Vogt forelæser Brev fra J. Sverdrup til Ingeniørkommissionen, hvori denne opfordres til at møde i Komiteen imorgen Eftermiddag. Formanden O. J. Broch spørger Indre-Departementet, om Kommissionen bør møde; vi ere enige om, at der bør svares, at der fra Departementets Side intet derimod haves at indvende. Vogt opkaster Spørgsmaal, om Loven om Grundskattens Ophævelse i Lillehammer bør sanktioneres, hvortil han er tilbøjelig. Stang fraraader dette, især fordi Loven let kan fremkalde evindelige Kampe og Majoritetens Undertrykkelse af Minoriteten, thi Loven gaar ud paa at lægge hele Myndigheden i Kommunebestyrelsens Hænder, hvilket Stang mener er værre end om Grundskatten aldeles var afskaffet. Vogt oplyser, at alle Autoriteter, endog Amtmand Meinich, har tilraadet Sanktion, da der hviler tung Grundrente paa de faste Ejendomme og disse ere sjunkne betydelig i Værdi i den seneste Tid. Sagen udsættes.

21de Mai kaldes vi til Extramøde for at modtage en Lovbeslutning om Skydsvæsenet fra Storthinget, hvorefter Diskussion opstaar om Lovbeslutning angaaende Udligning af Landskirkernes Udgifter paabegyndes [sic!]; ogsaa her fraraader Stang Sanktion, da Kommunerne vilde faa det i sin Magt at kaste hele Skatten, naar en Kirke skal ny- eller ombygges, paa de formuende Indvaanere, medens Gaardejerne ville gaa fri. Essendrop indvender, at man ialfald vil faa Tienden istedetfor Matrikelskatten; men Stang lader sig herved ej berolige, da Tienden rimeligvis kun vil blive opkrævet 1 à 2 Aar og det vil ikke gaa, som Essendrop forudsætter, at Tienden stadig vil blive krævet, saa at enhver Kirkekasse i Regelen vil være velstaaende.

22de Mai. Helliesen opkaster en Mængde Spørgsmaal med Hensyn til de midlertidige Gagetillæg, navnlig om hvorledes offentlige Funktioner ved Siden af Ens egentlige Embede skal forstaaes. Der udtales, at Vedkommende maa

være betroet denne Funktion af en offentlig Myndighed og Lønnen maa udredes af et Fond, der ikke er kommunalt eller privat. Norges Banks Funktionærer antages saaledes at maatte lægge deres Løn af Banken til Gagen af Statskassen. Vogt forelæser et Brev til Foged Daae, som har begjæret Planen for en Lillehammer—Vedblungsnæsbane forelagt Ingeniør-Kommissionen, da han mener, at Sagen nu er moden til at indbringes for Storthinget. I dette har Vogt begrundet Afslaget derved, at Detaille-Planer langtfra ere fuldstændige; men Stang paastaar med stor Ihærdighed, at der ogsaa bør tilføjes en Bemærkning om, at Regjeringen vil tage Sagen i sin Haand, naar den dertil er moden. Stang støttes af Esfendrop og mig, medens derimod Hellieſen med vanlig Iver tager Vogts Parti. Stang truer med at forlade Raadet, dersom nu Regjeringen skal fravriſtes Retten til at styre Jernbane-Propoſitioner; men Vogt mener, at hvor anmasſende Daaes Begjæring og Subſkriptions-Indbydelſe i dette Stykke end er affattet, saa er det under hans Værdighed at indlade ſig i Tviſt med Hr. Daae, og at Regjeringen saar bevare Kronens Prærogativer ved raſk og reſolut Handlen og ikke ved at indlade ſig i Strid med Storthingets Medlemmer. Vogt forandrer ej ſit Brev.

I Møde den 23de Mai fortsættes Diskusſionen, om Storthingets Beſlutning til Lov om Kirkeſkat paa Landet bør ſanktioneres. Stang drager efterhaanden Flerheden med ſig, saa at der til Slutning kun er mig tilbage, ſom ſtemmer med Esfendrop for Sanktion. Stang skal skrive Flerhedens Indſtilling. Hellieſen foredrager Indſtilling om, at Mellemrigsloven bør ſættes i Kraft, ſaaſnart ſke kan, og navnlig fra 1ſte Juli, hvilket Statsraad Wærn har ladet ham underhaanden vide er den ſvenſke Regjerings Ønſke. Stang gjør nogle Indvendinger, menende at mange Induſtridrivende her ønſke nogen Udſættelſe; men Hellieſen paapeger, at Handel og Omſætning i mange Retninger er kommen i

Stampe, fordi man venter paa den nye Lov, og at man derfor alment ønsker dennes Ikrafttræden.

26de Mai. Ved Foredragningen af Stangs dissenterende Votum om Kirkeskatloven opstaar nye Diskussioner om denne, uden at Sagen tilendebringes. Jeg erklærer at ville gaa med Flerheden. Indstilling fra Hellieſen om Afslag paa en Ansøgning fra Skatteſoged Plesner om et Gagetillæg af 400 Spd. for forøgede Forretninger i Anledning af Stiftamtskriver-Embedets Inddragning vækker temmelig vidtløftige Debatter. Plesner har sagsøgt Finants-Departementet og vundet ved 1ste Instants. Finants-Departementet har paaanket den [!] til Høiesteret og vil nu ikke indrømme Plesner hans Fordring, uagtet denne har erklæret, at han nødig skriver til Procedure ved Høiesteret. Stang tilraader at faa Høieste retssagen udsat og tilbyde Plesner at fremsætte Proposition til Storthinget om Gagetillægget til næste Aar. Stang mener, at Finants-Departementet vil tabe Sagen med Omkostninger, og at denne kun vil berede Raadet forøgede Ubehageligheder; heri er jeg enig med Stang, men da Hellieſen ikke vil undlade at fremme sin Indstilling, er der ingen, som vil gaa med Stang paa Dissents. Vogt meddeler, at Expeditionschef Kierulf, som skal sendes til Wien i en Kolerakongres, forlanger Fuldmægtig Schønberg constitueret i sit Embede under Fraværelsen. Jeg fraraader dette, da det vil give et nyt betænkeligt Præcedents; hidtil har man hjulpet sig uden Expeditionschef i slige Tilfælde.

Den 27de Mai melder Stang mig, med Forsikring om hvor ondt dette gjør ham, at Kongen vil indvilge mit Ønske om at blive Stiftamtmand. Han taler om min Eftermand; jeg raader til nu at forsøge paa at faa Aschehoug, som har oparbeidet sig saaledes i Opinionen, at hans Indtrædelse i Raadet turde blive hilset med almindeligt Bifald. Stang synes at dele denne Anskuelse. Det vil blive værre maaske at finde en Eftermand for Essendrop. Stang yttrer, at han

har tænkt paa Tandberg, ligesom man ogsaa har nævnt Professor Tønder Nissen. Han berører Muligheden af at faa Aschehoug til Chef for Kirke-Departementet.

28de Mai. Stang meddeler os et Tilkjendegivende fra Kongen om, at han ønsker Afslaget paa Statsraadssagen berørt i Throntalen. Stang synes ikke om dette og befeider især Udtryk, som Kongen har nedskrevet for at indtages. Statsraad Holmboe, som for 8 Dage siden er ankommen hertil, møder i Raadet for at overvære Diskussionerne om, hvorvidt Criminallov-Beslutningen bør sanktioneres. Disse blive meget vidtløftige og dreje sig især om 19—1, forsaavidt Bødestraf er bestemt for meget ubetydelige Tyverier. Aall paaviser, at Regjeringen i 1866 selv foreslog lignende Formildelse for Tyveri af mindre end en Spd.s Værdi. Mig kjeder Diskussionen, da der ikke hos Nogen er alvorlig Tanke om, at Sanktion bør negtes.

29de Mai. Kirkeskatloven kommer endelig til Afgjørelse. Essendrop bliver staaende alene; Stang taler uendelig vidtløftig. Derpaa kommer Byskatlov for Lillehammer under Afgjørelse; den indstilles enstemmig til Negtelse af Sanktion, idet Vogt, efterat Sagen har cirkuleret, har forandret sin Indstilling i denne Retning. Skyds- og Diætloven indstilles til Sanktion. Stang foredrager Udkast til Throntale, hvorved Vogt foreslaar, at Bevilgning til Vejvæsenet ej bør omtales med Bifald, fordi om meget mere er bevilget, end af Regjeringen foreslaaet, da Pluraliteten har taget saa stort Bidrag hertil af Statskassen og lagt for Dagen, at den af de egennyttigste Motiver gaar ind paa Alt, forat hvert Distrikt skal faa sin Part af Byttet. Om de Udtryk, hvormed Statsraadsagen skal omtales, opstaar længere Diskussion. Sagen udsættes til imorgen. De sidste 3 Lovbeslutninger i denne Session overbringes fra Storthinget og indstilles til Sanktion i Mødet

den 30te Mai, da tillige Udkast til Throntalen vedtages, efterat en Mængde forskjellige Redaktioner ere prøvede

angaaende det saare Punkt om Statsraadernes Deltagelse; man bliver staaende ved den Redaktion, som er den mindst skarpe, hvor Vægten kun i en Mellemsætning lægges paa det Tilkjendegivende, at det er efter moden Overveielse at Kongen har negtet Sanktion, fordi han har fremsat sin Proposition. Man frygter alligevel, at dette ikke skal blive antaget af Kongen; men der kommer for dette Tilfælde Udtalelse om, at alle ville indgive sin Demission, saafremt Kongen lader skinne igjennem, at han vil vige for Storthings-Majoriteten.

2den Juni. Stang oplæser Brev fra Kierulf om, hvorledes Kongen for Sommeren i 6 Uger vil vælge Sofiero til sit Standkvarter fra Midten af Juni og derfra gjøre Reise til Vestergøthland for at deltage i Feltmanøvrer og 1 Gang komme til Stockholm for at holde Statsraad, medens et saadant antages afholdt i Helsingborg, hvor Kierulf vil slaa sig ned. Stang har derfor idag skrevet til Kongen og begjært Samtykke til allerede nu at komme med Forslag om min Eftermand. Stang beretter at have hørt, at der var paatænkt som en Demonstration, at alle de 74, der stemte for Statsraadssagen, skulde skrive sine Navne under den fornyede Grundlovsproposition om denne Gjenstand, og at det var til Undgaaelse heraf, at C. Motzfeldt kom med sit Forslag, straks det var bleven bekjendt, at Storthingets Beslutning i Sagen var negtet Sanktion. Under Forhandlingerne indløber Telegram om, at vi i Eftermiddag kunne vente et Chiffertelegram om Throntalen, hvorfor vi kaldes til nyt Møde i Eftermiddag. Jeg har idag overbragt Kongelig Meddelelse til Storthinget om dets Opløsning den 6te eller en nær paafølgende Dag, men jeg beretter, at det oppe i Thinget blev mig fortalt, at Thinget umulig kunde blive færdig før den 8de. Vi møde igjen samme Dags Eftermiddag og gjøres bekjendt med Telegrammet, som tilkjendegiver, at Kongen ikke ønsker den af os foreslaaede Tirade om, at den fremsatte Kongelige Proposition er fremgaaet af moden Overveielse

men istedet derfor har følgende Sætning: „imidlertid hviler den af mig fremsatte Grundlovs-Proposition til Afgjørelse paa et senere Storthing". Vi finde Betænkelighed ved Ordet „imidlertid", som fremholdende Udsigt til, at Storthingets gjentagne Beslutning kan blive sanktioneret, og foretrække vor tidligere Redaktion, hvorom telegraferes i Chiffer til Kierulf.

Den 3die Juni møde vi frem baade Formiddag og Eftermiddag for at høre Svar herpaa; men dette indløber først den 4de om Morgenen, hvori meddeles, at Kongen er villig til at udelade Ordet „imidlertid", medens han forøvrigt holder paa sin Redaktion. Der diskuteres nu i det vide og brede om, hvilken Redaktion indeholder mest af Uvillie over Storthingets upassende Fremfærd ved at gjentage dets Beslutning uden at oppebie Afgjørelsen af den Kongelige Proposition. Resultatet bliver, at der skrives, at vi ikke tro at burde inhærere nogen afgjørende Indvending mod den af Kongen foreslaaede Udtryksmaade; det antages forøvrigt nu, at Thinget kan blive færdigt til Lørdags Middag og da opløses efter den tidligere Bestemmelse. Stang opkaster til Diskussion, hvem der bør bringes i Forslag til min Eftermand i Raadet. Aschehoug nævnes først, og mod ham gjøres nu ingen Indvending, uagtet hans Mangel paa Fasthed og Holdning strengt kriticeres; ogsaa om No. 2 enes man; Lambrechts, mener Stang, nyder megen Anseelse og Indflydelse i Thinget, men vi øvrige ville kun indrømme ham Agtelse, da man ikke har fundet ham storslagen som Aschehoug eller alsidig som Løvenskiold; man ved imidlertid ingen bedre at nævne, da de toneangivende i Raadet, Vogt og Hellieſen, ikke synes at ville gaa til andre end dem, der ere eller have været Storthings-Medlemmer. Som No. 3 nævner Stang Bødtker, men han faar ingen af de øvriges Stemme. Holmboe, som nu har taget Sæde i Raadet, nævner General-Krigskommissær Bull — tydeligvis for at det ikke udelukkende skal falde paa ham at dublere de militære Departements-

chefer. Selmer synes at have fleſt Stemmer for ſig. Borgemeſter Jenſen findes for let. Diskuſſionen om No. 3 udſættes.

5te Juni. Der meldes fra Storthingets Præſident, at Thinget kan opløſes imorgen Kl. 2. Vogt gjør Indſigelſe herimod, fordi man endnu ikke har faaet Protokol over de i Statsraad i Stockholm den 3die dennes afgjorte Lovſager og man ſaaledes efter hans Formening kan blive ſat ud af Stand til at opfylde Grundlovs-Budet om at ſende tilbage de Lovb ſlutninger, der ej ere ſanktionerede. Angaaende denne Protokol har Kierulf telegraferet, at han har ſendt den igaarmorges ſom Ilgods, ſaa at den ſkulde være her Kl. 10¼ idag; men den er ikke funden, ja den findes ikke engang paa Kartet over Ilgods. Stang telegraferer derfor til Kierulf, at hvis Protokollen ikke med Sikkerhed kan paaregnes at være her iaften med den almindelige Poſt, maa de i Onsdags afgivne Reſolutioner angaaende Lovſagerne ſærſkilt telegraferes hertil, ligeſom Stang træffer foreløbig Forføjning til at faa Afſkrift eller Aftryk af de fattede Lovbeſlutninger fra Storthingets Sekretariat for det Tilfælde, at Protokollen ſkulde være forkommen. Vogt anmelder to Koncesſioner til Benyttelſe af Landveislokomotiver, den ene fra Levanger til Rigsgrændſen, den 2den fra Vittingsfos til Holmeſtrand. Imod denne Sidſte har Amtsformandſkabet i Jarlsberg og Laurvigs Amt udtalt ſig, medens Holmeſtrands Kommune har udtalt ſig for Indvilgelſen; men Indſtillingen gaar dog ud paa Indvilgelſe. Helliesen gjør Indvendinger. Sagen udſættes.

6te Juni. Den igaar manglende Protokol er kommen med Poſten igaaraftes. Almindelig Tilfredshed med Bevilgningen igaaraftes til Drøbakſunds Befæſtning. Indſtilling om Approbation paa Beſlutning om Statslaan overensſtemmende med den Kongelige Propoſition afgjøres, idet Helliesen bemærker, at Markedet nu er ualmindelig gunſtigt for Op-

tagelse af Laan. Stang oplæser Brev fra Kierulf, hvoraf sees, at det ikke er Kongen, men Statsraads-Afdelingen, som har insinueret det bestridte Ord „imidlertid". Kongen havde ikke givet nogen Anledning til at ville sanktionere Storthingets Beslutning i Statsraads-Sagen om 3 Aar, uagtet han heller ikke har sagt det Modsatte. Det oplyses, at der ej bliver Statsraad fra 13de Juni til 8de Juli. Opløsningen af Storthinget foregaar uden anden Tale end Kongens Throntale, ved hvilken Sverdrup sætter op et Grin ved Tiraden om Statsraadssagen. Præsident Essendrop udraaber kun det sædvanlige Gud bevare Kongen, Fædrelandet og Broderriget. Esterat Ceremonien er forbi, diskuteres atter Spørgsmaalet om, hvem der skal foreslaaes til min Estermand. Man bliver staaende ved Aschehoug, Lambrechts og Selmer; Vogt og jeg mene, at der nu kun burde nævnes Aschehoug, forat ikke Falsen skal bringe en af de Andre i Forslag fremfor Aschehoug; men de øvrige ere enige med Stang, saa at denne siger, at han vil tilskrive Kongen paa Mandag overensstemmende hermed.

9de Juni afgjøres de to udsatte Sager om Landevejslokomotiver. Forøvrigt enes man om, at Segelcke skal afløse Johansen, som har meldt mig, at han tænker at komme her tilbage i Slutningen af Juli. Hvem der da skal tage Armee-Departementet efter Segelcke, enes man om at afgjøre, naar man ved, hvem der bliver min Estermand. Stang yttrer, at Hellieſen for ham har udtalt, at han ej skulde være uvillig til at opgive Finants-Departementet, naar saadant kunde lette Aschehougs Indtræden i Raadet. Vogt foreslaar, at man fremdeles skal have en Overbestyrelse for alle Jernbaneanlæg, og at Overbestyrelsen fremdeles bør være her, og at han har tænkt i Udstæderne Throndhjem, Fredrikstad og Stavanger at have Kommissionærer, som kan gaa Overbestyrelsen tilhaande med lokale Spørgsmaals Besvarelse, og at man hertil ej bør vælge Amtmændene, da det vil genere

Overbeſtyrelſen at have ſaadanne Mænd til at ſtaa paa Pinde for ſig. Dette lover Vogt at tænke nærmere paa; det er hans Agt at foreſlaa Profeſſor Guldberg til Medlem af Jernbane-Beſtyrelſen iſtedetfor J. Schwartz, ſom har begjært ſig entlediget. General Irgens, ſom længe har været farlig ſyg, ventes at tilfriſkne, ſaa at han bliver i Beſtyrelſen.

11te Juni. Segelcke opkaſter Spørgsmaal, om man ſkal lade møde ved en ſærſkilt norſk Udſending ved den internationale Kongres, ſom efter Ruslands Tilſtelning i næſte Maaned ſkal holdes i Brysſel angaaende Behandlingen af Noncombattanter, Fanger m. m. under Krig. Udenrigsminiſteren har tænkt ſig, at de forenede Riger ſkulde lade ſig repræſentere ved Oberſtlieutenant Staaf, Militærattaché i Paris. Kierulf har ſpurgt Kongen, om ikke begge Riger burde lade ſig repræſentere ved hver ſin Repræſentant med en Stemme, og Kongen har ønſket at høre den norſke Armee-Styrelſe over Spørgsmaalet. Helliesen har udtalt for Segelcke, at han ſynes, at man burde indgaa paa Kierulfs Forſlag, da dette vilde være en ny Anledning til at faa Norge nævnt mellem de ſelvſtændige Stater; men alle vi andre ere af den modſatte Anſkuelſe og mene, at det faar blive ved Udenrigsminiſterens Arrangement, thi vi gaa ud fra, at Helliesens og Segelckes Henſigt neppe vil opnaaes, da de forenede Riger ligeoverfor Udlandet ſom krigførende Magt jo kun udgjør en Enhed, og det høieſte, der vilde blive nævnt, vilde være, at Sverige og Norge vare repræſenterede af N. & N., ikke at Sverige var repræſenteret ved N. og Norge ved N. Vogt oplæſer Brev fra Kierulf, hvorefter det ſynes at være Kongens Ønſke, at begge de forenede Riger ved Udſtillingen i Philadelphia ſkulde have en fælles Udſtillings-Agent, men herimod agter han at proteſtere, ligeledes mod at Hovedbeſtyrelſen ſkulde være i Chriſtiania og ledes af Indre-Departementets Chef, thi han har allerede truffet Forberedelſer til, at Be-

ſtyrelſen ſkulde være i Bergen, og at Baars ſkulde være Agent. Vi bifalde det Brev, han herom har conciperet til Kierulf. Helliesen anmelder, at han igaaraftes foreløbig har ſluttet Kontrakt med Bankdirektør Tietgen angaaende det nye Statslaan til 97½ % effekt. og 4½ % Rente. Betalbart i 16 Maaneder. ¼ % for Udtællingen. Norddeutſche Bank og Flere ſtaa bag Kontrahenten, men Laanet ſkal være betalbart i Kjøbenhavn.

12te Juni modtager jeg Telegram om, hvorvidt Norge bør møde frem med et Orlogsfartøi ved Tuſindaarsfeſten paa Island, fordi Tydſkland og Sverige vil møde. Jeg har Konference med Admiral Knap, ſom ligger ſyg af en Skade i Foden; vi finde, at Norge her ikke kan undlade at lade ſig repræſentere; jeg telegraferer til Værftschefen Lysholm, om „Nornen“ eller „Nordſtjernen“ kan være færdig til at møde paa Island den 4de Auguſt, og faar Svar, at „Nordſtjernen“ maa vælges.

Stang ſammenkalder et Møde den 13de Juni om Morgenen, hvor det beſluttes at ſvare, at „Nordſtjernen“ kan møde; om Aftenen ſamme Dag faar jeg Svar fra Stockholm, at „Nordſtjernen“s Udruſtning bifaldes, og at Forhyring af Matroſer kan finde Sted; thi Udſkrivning paa denne Aarstid vilde ikke modtages uden Ulempe og Knur. Tirsdag Morgen telegraferer jeg til Horten om Forhyring af 40 Mand.

I Statsraadet ſ. D. den 16de Juni oplyſer jeg, hvad jeg har foretaget, og henſtiller til Stang at ſvare, at extraordinært Statsraad for denne Sags Skyld neppe er nødvendigt (Kongen er nemlig igaareftermiddag reiſt fra Stockholm til Sofiero), thi Hovedſagen har jo Kongen allerede bifaldt ved Telegrammet af ilørdags, ſaaat Marine-Departementets Indſtilling i Sagen hovedſagelig vil gaa ud paa Bifald til de trufne Forføininger. Stang oplæſer Brev fra Kierulf, hvorefter Statsraads-Afdelingen er tiltraadt vort Forſlag om Henvendelſe 1 til Aſchehoug, derefter til Lam-

brechts eller Selmer, om at indtræde i Raadet efter mig. Stang agter endnu idag at tale med Aſchehoug. Beſættelſen af Amtmands-Embedet i Finmarken kommer atter under Diskuſſion. Vogt omtaler, at Bureauchef Aubert i Indre-Departementet visſelig gjerne vil have Embedet, hvis man vil lade ham faa det. Han har ikke formelig meldt ſig; men Vogt troer at være vis paa, at det er hans Ønſke at blive Amtmand, hvis han ej faar den af ham anſøgte Poſt ſom Direktør i „Storebrand". Det kommer til en Votering imellem ham og Blackſtad. Esſendrop, Helliesen, Stang og jeg voterer for Aubert og de øvrige for Blackſtad. Den 17de reiſer jeg en Lyſttour til Modums Bad; men den 18de hører jeg allerede af Helliesen, at der ingen Udſigt er til, at Aſchehoug vil indtræde i Raadet.

Dette bekræftes af Stang i Mødet den 19de Juni, da Stang meddeler os Reſultatet af ſine Forhandlinger med Aſchehoug. Stang har efter Samraad med Vogt, Helliesen og Falſen, ſom netop igaar var kommen hertil for at ligge her, medens Kongen er i Skaane, tilbudt Aſchehoug hvilket af disſe Raaders Departement han maatte foretrække; men denne Opmærkſomhed har ej havt nogen Virkning paa ham, da han i Tilfælde for det Førſte vilde have foretrukket at være Stedfortræder for en Anden, hvilket antagelig vilde have ſkaffet ham større Otium. Men hans Grund til at ſige Nei er, at han troer at tjene Fædrelandet mere i den Stilling, han nu indehaver ſom Univerſitetslærer og Storthingsmand. Helliesen bringer paa Bane Beſættelſen af Direktørpladſen i Hypothekbanken efter Joh. Andreſen. Han anſer Suppleanten Profeſſor Aſchehoug ſom ſelvſkreven, hvori vi alle ere enige med ham — ſkjønt Vogt med nogen Knurren —; ſom Suppleant foreſlaar Helliesen: O. J. Broch, hvilket vækker alvorlig Indſigelſe fra Stangs Side. Helliesen paapeger, at Broch i 1872 vilde være bleven gjenvalgt til Direktør, hvis Kongen ſtrax havde indvilget hans Afſked, ſom var ſøgt, før Hypo-

thekbank-Pladsene af Storthinget bleve besatte; men dette mener Stang baade er høist uvist og ialfald irrelevant. Jeg faar det Indtryk, at Hellieſen vil gjøre dette Offer paa Popularitetens Alter; men jeg paastaar, at det neppe vil blive gouteret som saadant. Vogt griber med Begjærlighed Udsigten til at faa Broch anbragt her, da der saaledes turde være Udsigt til at blive ham kvit som Jernbanedirektør, hvor det Dag for Dag bliver vanskeligere at formaa Nogen til at tjene sammen med ham, thi nu har foruden Schwartz ogsaa Breder og Direktør Pihl begjært sig entledigede, den Sidste naturligvis blot fra Driftsbestyrelsen; men da vi gjør Vogt opmærksom paa, at her blot spørges om Suppleantplads, taler han ikke mere for Broch. Flerheden mener, et en dygtig Handlende bør udsees til Suppleant, og Hellieſen lover at tænke herpaa til næste Møde. Eſſendrop foreslaar extraordinært Reiseſtipendium til Organiſt Otto W. Hjelm for at studere Kirkesangen i de lutherske Kirker i Tydskland for at kunne vejlede ved Deciſionen af den verserende Strid om denne Materie mellem Lindeman og Sanglærer Behrens. Jeg foredrager Indstilling om „Nordstjernen"s Togt til Island, der sandsynligvis vil medføre, at „Nornen"s Vinter- eller Høsttogt vil blive foreslaaet indstillet.

23de Juni. Stang meddeler os, at han Lørdags Aften har talt med Lambrechts, som først svarede bestemt Nej, men senere, da Stang ikke vilde slippe ham, begjærte Betænkning til imorgen. Hans væsentligste Grund var, at han ikke syntes, at hans Kapaciteter fyldestgjorde ham selv. Det var hverken Ulyst eller Mistillid til nærværende Statsraad eller Frygt for Oppositionen, men ene og allene Mangel paa Mod til at overtage Gjerningen. Hellieſen fortsætter Diskusſionen om, hvorvidt O. J. Broch bør foreslaaes til Suppleant ved Hypothek-Bankens Direktion. Sagen bringes under Votering, og han faar alle imod sig, nogle fordi de mene, at en Handlende helst bør vælges, andre af Uvillie imod Broch. Iblandt

Handlende nævnes Meinich og Ludvigsen. Essendrop om handler Besættelsen af en Administrations-Post ved Enkekassen efter Grønn. Der har meldt sig af Landofficierer Oberstlieutenanterne Hjorth og With samt Major Richter. Flerheden mener, at den Første ganske bør sættes ud af Betragtning paa Grund af hans Trættelyst. Imellem de to Andre er Stemningen delt. Segelcke begjærer Sagen udsat til næste Møde. Jeg indstiller paa Afskaffelsen af Kapt.-Lieutenant-Klassen i Marinen og Gjenindførelsen af Kommandørkapitain istedet. Sagen gaar efter nogen Diskussion. Det er Kongen, som har sat Spørgsmaalet i Bevægelse. Dagen derpaa kaldes vi sammen for at høre Lambrechts's endelige Afslag. Stang har spurgt ham, om nogen anden af Thinget kan anbefales. Lambrechts har da nævnt Stiftamtmand Kyhn og Byfoged Bødtker, og paa Spørgsmaal om, hvad han syntes om Selmer, har Lambrechts yttret, at han ikke har fundet ham af saa sikker Dømmekraft som den førstnævnte af de to. Stang siger, at han vil tale yderligere med Aschehoug om Selmer, og hvis Aschehoug ikke bestemt fraraader det, vil Stang bede Selmer komme herind for at tale om Sagen. Der nævnes andre Navne, f. Ex. General-Krigs-Kommissær A. Bull; men han har ikke deltaget i Storthinget, og Amtmand N. Bonnevie. Borgemester Jensen har Lambrechts sat efter de øvrige, hvorom her har været Tale.

Thorsdag den 25de Juni kaldes vi atter til Møde for at underrettes om, at saavel Stang som Vogt har talt med Aschehoug om Selmer, som ikke er funden vægtig nok til at kaldes til Statsraad. Stang har ogsaa ladet hente Falsen fra Malmøen, og da denne erklærer, at han ingenlunde har holdt fortrinsvis paa Selmer, foreslaar Stang, at man ikke skal tilspørge denne, førend Kongen paany er tilskreven. Essendrop, Hellieſen og jeg finde dog, at der intet er oplyst om Selmer, som burde gjøre hans Valg utilraadeligt, og at man derfor bør lade det blive ved den med

Kongen først trufne Aftale; men de øvrige Tilstedeværende udtale sig vaklende, idet nogle holder paa Jensen, andre paa Thomle. Platou er ogsaa bragt paa Bane af Aschehoug, men han vinder ikke stor Sympathi; han er desuden 63 Aar, og Vogt har ikke fundet ham varsom nok i Unionskomiteen; ogsaa Borgemester Strøm forkastes. Sagen udsættes til imorgen.

26de Juni. Uagtet idag Flerheden udtaler sig for, at Selmer først skal tilspørges, saar Stang dog ud, at han endnu idag bør skrive til Kierulf, og yttre, som igaar foreslaaet, at man nu har nogen Grund til at antage, at Thomle kunde være villig til at indtræde, og derfor mener, at han bør tilspørges, førend man henvender sig til nogen Anden; man er dog enig om, at man bør henvende sig til Selmer, førend man taler til Borgemester Jensen. Stang vil da opfordre Kierulf til at begive sig til Kongen ved Feltleiren i Vestergøtland, naar han i næste Uge reiser ned til Helsingborg. Besættelsen af Finmarkens Amtmands-Embede behandles paany. Vogt erklærer, at han vil indstille Blackstad, da Aubert i Lørdags er valgt til Direktør i „Storebrand", skjønt han har Grund til at tro, at Aubert alligevel gjerne vilde blive Amtmand. Alle erklære sig enige med Vogt, undtagen Hellieſen og jeg, som mene, at naar Aubert fremdeles ønsker Posten, saa bør man udnævne ham. Vogt lover at skrive til Kierulf herom og forelægge Spørgsmaalet for Kongen, som har begjært saadant. Aschehoug indstilles til Direktør i Hypothekbanken og J. Meinich til Suppleant. Oberstlieutenant With anbefales af Segelcke til Administrator ved Enkekassen. Segelcke opkaster en Mængde Spørgsmaal med Hensyn til Gagetillæggene. Hovedspørgsmaalet, om Tillægget for deres Vedkommende, der ikke have samme Løn, til Ex. for Vejarbejde eller Jernbanearbejde, skal regnes for Maaneden eller for hele Aaret, besvares efter Udtrykkene i Storthingets Beslutning saa, at Aars-Indtægten bliver det

afgjørende, uagtet Segelcke paaviser mange Ulemper, som ville flyde heraf. Den hele Regel om, at Tillægget aldrig bør skaffe nogen Embedsmand over 1000 Spd. i aarlig Indtægt af det Offentlige, er yderlig besværlig og taabelig. Flere, der staa paa Grændsen, dele deres Extrafortjeneste med Andre for at faa deres hele Tillæg. Vogt vækker Diskussion om, i hvilken Udstrækning man skal benytte de afholdte Expropriationstaxter til Drammensbanen; ogsaa her staa O. J. Broch og Graah imod Jernbane-Direktøren, medens de andre to Direktører, Schwartz og Breder, have vægret sig for at udtale sig. Brochs Forslag gaar ud paa 204,000 Spd., medens C. Pihls gaar ud paa 76,000. Broch vil, at den nuværende Slægt skal betale for Efterkommerne, Pihl mener, at hver Tid bør have sin Plage. Vi tilstyrker Vogt at sende Spørgsmaalet til Byggekomiteens det er Løvenskiold, Chr. Hestye og Michelets Erklæring.

30te Juni. Stang meddeler, at Exc. Kierulf har truffet Kongen i Jønkøping og faaet hans Samtykke til at opfordre 1. J. Thomle, 2. Byfoged Selmer og 3. Borgemester Jensen til at indtræde i Raadet. Stang vil i Eftermiddag søge Thomle. Diskussion om den rette Maade at formaa Folk til at indtræde i Raadet. Vogt mener, at saalænge man ikke vil bruge et bestemt udtalt Kongeligt Ønske, for ikke at sige Befaling, saa kan man ikke vente andet, end hvad der nu hænder, hvilket synes at kunne lede til, at man er nødt til at gaa ind paa den parliamentariske Styrelsesform, fordi man under de nuværende Former ej kan holde Statsraadet fuldtalligt. Segelcke opkaster atter Spørgsmaal om Forstaaelsen af Storthingets Gagetillæg; nu gjælder det, om Kvartalstillægget for 2det Kvartal d. A. skal regnes efter Klasser ligesom for næste Budgettermin eller det[!] efter Overføiningen i Storthingets Beslutning efter Vedkommendes Gagering. Segelcke paaberaaber sig Sverdrups mundtlige Udvikling, samt at det for Armeen opførte Tillæg er beregnet

dereſter; Helliesen og jeg oplyſe, at vi have anvendt Beſlutningen efter dens Ordforming og ſaaledes ej tilſtaaet de Embedsmænd Tillæg for 2det Kvartal, der med Alderstillæg have over 400 Spd. Man vil, at Helliesen ſkal indgaa med Indſtilling om, at Tillæggene ſkulle udbetales efter Segelckes Forſtaaen; men denne ſiger, at han ikke kan dette, hvorimod han nok kan være med paa uden Kongelig Reſolution at enes om at følge Segelckes Fortolkning. Sagen udſættes. Eſſendrop foredrager en vidtløftig Sag om Oprettelſen af 3 nye Menigheder i Chriſtiania, Johannes, Jakobs og Pauli Menighed. Segelcke og jeg have ved Cirkulationen udtalt os for, at Garniſons Menigheden med det ſamme bør ophæves, ſaa at de militære komme til at ſogne til de Menigheder, hvori de bo, og ſaaledes at Rum indrømmes enten i en eller flere Kirker til de Militæres Kirkeparade. Stor Strid herom. Eſſendrop mener, at al tvungen Kirkegang er en Uting og bør afſkaffes. Stang holder endog paa, at de militære bør vedblive at danne en egen Menighed. Eſſendrop mener, at hans Indſtilling i hvert Fald faar gaa nu, og han lover at forberede Garniſons-Menighedens Ophævelſe ved at tale med Præſt Lund, om han er villig til at tage Johannes nye Menighed iſtedetfor. Sagens endelige Afgjørelſe udſættes til næſte Møde.

3die Juli. Efter igaar at have modtaget Enkedronningen og været til Middag med hende hos Stang meddeler denne, at paa Mandag den 6te, da 50-Aarsdagen efter hendes Ankomſt til Norge ſkal feſtligholdes, ſkulle vi ſtedes til Kur Kl. 10, og at der om Aftenen ſkal være ſtor Feſt paa Slottet. Han meddeler ogſaa, at J. Thomle ogſaa har vægret ſig for at indtræde i Raadet. Vogt omtaler, at han agter at foretrække Auditør Fleiſcher for Expeditionsſekretær Lehmann til Borgemeſter i Chriſtianſand; men han faar her alle imod ſig og yttrer, at Fleiſcher ogſaa vil være Toldkaſſerer efter Blix, hvorfor Spørgsmaalet udſættes, da

Helliesen ikke er tilstede. Vogt paapeger, at der kunde opkastes Tvivl, om man nu er berettiget til at paabegynde Smaalensbanerne, da det Vilkaar, hvortil Subskriptionen er knyttet, nemlig at Banen skal bygges til Grændsen, endnu ikke er opfyldt, da vel den svenske Rigsdag har ydet Bidrag til en mødende Bane til den norske Grænse, men endelig Beslutning om en saadan svensk Bane dog ej er fattet, navnlig ikke om den skal gaa til Högen, som er Betingelsen for Fredrikshaldensernes Tegning til vor Jernbane. Han mener imidlertid, at da Storthinget aabenbar er gaaet ud fra, at Banen iaar skulde kunne paabegyndes, saa bør man ikke være mere skrupuløs end dette, men at dette kan indeholde en foreget Grund til nu kun at arbeide paa Kyllinien. Stang tager det modsatte Parti og mener, at der bør tages Resolution for, at man ej kan paabegynde andet end Kyllinien, men modificerer dog under Diskussionerne noget sine Anskuelser, idet Vogt lover at komme med en Indstilling herom. Essendrop foredrager endelig sin Indstilling om Christiania nye Menigheder, efterat Præmisserne ere modificerede saaledes, at der i disse intet afgjørende er til Hinder for, at Garnisons-Menigheden kan opløses; han har talt med Præst Lund, som er villig til at tage det nye Kald mod en Erstatning for Tab i Indtægter af 500 Spd., hvilket Segelcke mener at man trygt bør kunne gaa ind paa. Aall og Stang ere dog endnu mest t lbøjelige til at holde paa Garnisons-Menigheden som særskilt Menighed.

Den 6te Juli feires Enkedronningens 50 Aars Jubilæum; hun modtager Deputationer fra 9½ til henimod 2 og har fête champêtre om Aftenen, hvilken begunstiges af udmærket Veir. Stang fremtræder for Statsraaderne og holder en nydelig liden Tale — noget hvortil han har et ubestrideligt Talent. Senere paa Dagen fremtræder Stang atter som Medlem af Indbyderne til et Legat til Festens Erindring. Dette Legat er bleven 8500 Spd. stort. Under

Festen om Aftenen i Parken taler Stang til Byfoged Selmer, som er kommen herind som Medlem af en Deputation fra Drammen, og i Statsraadet den 7de meddeler han os, at Selmer imorges har været hos ham og svaret Ja. Tilbudet havde Selmer sagt havde foraarsaget ham en søvnløs Nat; men han var kommen til det Resultat, at det var hans Pligt, naar han fuldstændig stemte med Ministeriet, ikke at unddrage dette sin Bistand, naar man troede denne af nogen Nytte. Han var villig til at tage det Departement, som man vilde tiltænke ham, nemlig Armee-Departementet, som ved Segelckes Reise til Stockholm bliver ledigt. Vogt beretter, at han ved Udgangen fra Slottet igaaraftes havde lagt Selmer paa Hjerte hans konstitutionelle Pligt til ikke at afslaa Tilbudet. Stang nævner dernæst, at det efter dette bliver Holmboes Pligt at reise til Stockholm i Oktober Maaned, hvilket denne erklærer at falde ham meget ubeleiligt; men man mener, at der maa være meget tvingende Grunde, som skulle fritage ham, da Selmer bliver et Par Maaneder yngre i Raadet og har været mindre oppe i Regjeringens Maximer end en forhenværende Amtmand, Holmboe begjærer Betænkning til imorgen. Spørgsmaalet om Lønstillægget for 2det Kvartal d. A. indstilles a Hellieſen til at afgjøres med Armee-Departementets Paastand. En Indstilling fra mig om Oprettelse af en Fuldmægtigpost i Marinen til at bestyre Havnefondet vækker henimod 2 Timers Diskussion. Hellieſen har foreslaaet, at Zahlkassen skal besørge Udtællinger, og Vogt, at der skal beskikkes en egen Kasserer og Regnskabsfører. Jeg erklærer, at jeg nok kan gaa ind paa Vogts, men ingenlunde paa Hellieſens Ting, da denne sidste vil formindske Fondets Renter. Sagen udsættes. Vogt meddeler, at Interessenterne i den svenske Nordpols-Expedition har tilbudt den norske Regjering dens Bygninger i Mosselbay paa Spitsbergen, men da man ser, at Meningen hermed er, at Norge skal holde disse Huse

vedlige, finder man endog Gaven betænkelig. Storthinget negtede nemlig det af Kongen foreslaaede Kjøb af disse.

8de Juli holdes atter Møde, hvori vedtages, at Holmboe til Oktober skal reise til Stockholm, og at Selmer altsaa skal overtage Armee-Departementet. Forøvrigt meddeler Stang, at Dronningen idag, Kong Oskar I's Dødsdag, har skjænket 20,000 Kr. til det oprettendes Legat, hvis Bestemmelse skal bestemmes paa Fredag, da han, Assessor Løvenskiold og Ths. Heftye ere opfordrede til i den Anledning at indfinde sig hos Enkedronningen. Imorgen skal hun holde Fest i Anledning af Dronning Sofies Fødselsdag. Mødet optages af Diskussioner angaaende de Sager, der skulle forelægges næste Storthing. Der nævnes 65 Sager, næsten blot Lovforslag; men med Hensyn til flere nævnes Nedsættelse af Kommission til at behandle dem. Mest Diskussion vækker Storthingets Anmodning om at blive forelagt Plan for fremtidige Jernbane-Anlæg, hvilken Vogt tænker at faa istand i Indre-Departementet uden Kommissions Nedsættelse; thi han har vanskelig for at faa Kommissionen sammensat, da Schwartz har frasagt sig Befatning med Jernbanevæsenet — da denne hindrer ham i at blive Formand i Storthingets Jernbanecomité, og da Broch har udtalt sig saa bestemt for bredsporede Baner, at han er lidet skikket til at arbeide i samme Retning som Indre-Departementet, der bestemt har udtalt sig for Smalsporet. Vogt yttrer, at han har tænkt paa at udsondre to Punkter af Skattekommissionens Indstilling, nemlig om Samling af Herredskommunernes 4 forskjellige Kasser i et Budget og om Ikkeboendes Skatteforpligtelse; men Hellieſen og jeg paaviser, at den første Sag ikke med synderlig Nytte lader sig gjennemføre, medmindre Reglerne for Skatterne forandres og gjøres nogenlunde ensartede. Segelcke bebuder Forslag om at afhænde Bergenhus Fæstning til Kommunen, hvilket vækker Forbauselse og Munterhed. Vogt beder, at Kommandant-Boligen ialfald maa blive skaanet, og perorer[er]

om Vigtigheden af Embedsboliger for alle Overøvrigheder, hvori vi ere enige.

10de Juli samles vi for at diskutere den vidtløftige Sag angaaende Udvidelse af Stationen for Christiania—Drammens-Banen. Banebestyrelsen: O. J. Broch og Graah have udtalt sig for den største Udvidelse, d. e. alt det Taxerede med Undtagelse af Philipstadbugten, Jernbanedirektøren for en meget mindre Udvidelse og endelig Anlægs-Bestyrelsen: Løvenskiold, Michelet og Th. Heftye for den mindste Udvidelse, det vil sige blot Udvidelse af en Del af Stationen og en Del af Philipstadbugten; i det sidste Øjeblik har Vogt indhentet Betænkning fra Driftsbestyreren Kapt. Krefting, som i det væsentlige har udtalt sig enig med Broch og Graah. Der fremkommer en Mængde kvistede Spørgsmaal, saaledes om det er lovmæssigt, at man benytter Expropriation til en Udvidelse, som for Øjeblikket ikke kan siges at være strikte nødvendig; da Stang en Smule advokatmæssig forsvarer denne Paastand, som er fremsat af Grundejerne J. Heftye, E. Andresen og H. Heyerdahl, afbryder Vogt ham. Stang svarer; men det synes dog, som om Vogts Paagaaenhed betydelig har nedstemt hans Opposition. Dernæst opstaar Spørgsmaal om, hvorledes Midlerne til denne betydelige Udvidelse skal tilvejebringes, og ifald man kunde tænke sig udvidet Aktietegning, om saadan kan gjøres uden de ældre Aktietageres Samtykke; i denne Anledning udvikler Vogt, at denne Bane fremfor nogen anden maa betragtes som en Statsbane, hvori de private Aktietagere kun have faaet Tilsagn om en Andel i Udbyttet, men forøvrigt ej have nogen Rettigheder, men man tænker sig Laan paa Banen, som skulde blive at afdrage og forrente i 50 Aar efter Lov af 1863. Vogt er mest tilbøjelig til at følge Kapt. Kreftings Forslag; fra først af har kun Segelcke udtalt sig enig med ham, alle vi andre for Anlægs-Bestyrelsens Mening; men efterhaanden lader det, som om Stemningen gaar mere og mere over til Vogts. Sagen udsættes til imorgen.

Den 11te Juli. Den tilendebringes heller ikke i dette Møde. Stang udvikler, at man bør forskyde Taxtsummen af Statskassen og foreslaa for næste Storthing, at Staten bør paatage sig de med Banens Udvidelse forbundne Udgifter mod derfor at faa Aktier; imidlertid svarer Banen 5 % af Forskuddene. Stang argumenterer saa, at Vilkaarene for denne Bane er mindre gunstige for Aktie-Ejerne end de øvrige Baner, at det derfor er ganske billigt, at Staten gjør et yderligere Offer. Vogt oplyser, at Driftsbestyreren Krefting fremdeles har udtalt sig for Erhvervelsen af Hjortnæsbugten, og at hans Indstilling sandsynligvis vil gaa ud paa Befølgelsen af Kreftings Forslag. Afgjørelsen udsættes til paa Mandag. Jeg indstilles til Stiftamtmand i Christiania. Diskussioner angaaende internationale Vedtagelser med Hensyn til Indførsel af og Handel med Petroleum og desl. Vogt gaar ud fra, at formelig Konvention neppe er at ønske, derimod Vedtagelse af Hovedprincipper til Befølgelse. Essendrop forebrager stor Indstilling om 2 nye Sognekald i Bergen. Jeg indhenter Raadets Bifald til at bekjendtgjøre Indrulleringe-Chefs-Embedet her i Christiania ledigt uden Forpligtelse til at finde sig i, at Mønsterskrivnings-Sportlerne ophæves eller forandres, uanseet at man i et Foredrag af 1870 har sagt, at man vilde tage Spørgsmaalet om disse Sportlers Omregulering under nærmere Overvejelse.

13de Juli samles vi for endelig at behandle Expropriationssagen ved Drammens-Jernbanen; Vogt har da sin Indstilling færdig, som gaar ud paa at expropriere a. en ubebygget Tomt stødende til Jernbanegaarden, b. et Strøg langs Liniens østre og søndre Side indtil Hjortnæsbugten d: hele Hjortnæsbugten. Expropriationssummen antages at blive 149,000 Spd., som foreløbig skulle tilvejebringes ved Laan, indtil Storthinget har fattet sin Bestemmelse om Udredelsesmaaden. Hellieſen gjør endel svage Forsøg paa at faa Expropriationen af Hjortnæsbugten indskrænket til

Halvdelen eller to Trediedele; jeg støtter Helliesen, men vi vove ikke at dissentere. Indstillingen underskrives først i Mødet den 14de Juli. Stang underretter os om, at Kongen vil holde et Statsraadsmøde i Helsingborg, foruden paa Lørdag til Afgjørelse af Jernbanesagen, ogsaa den 25de, da Statsraads-Udnævnelsen antages at ville foregaa. Det vedtages da, at jeg skal fungere Maaneden ud, og at Selmer fra 1ste næste Maaned skal indkaldes, hvis det ikke er ham ubeleiligt. Den 15de have vi atter Møde for at discutere en Indstilling fra Vogt om, at Smaalensbanen skal befales paabegyndt, uagtet man ej har Visshed for, at Sverige vil møde med Jernbane ved Rigsgrændsen, og der altsaa nu kun kan blive Tale om Linierne imellem Christiania og Fredrikshald og ikke om at indkræve Fredrikshaldensernes Aktietegning. Vogt har i Indstillingen ogsaa opkastet Tvivl om, hvorvidt de øvrige Aktietegnere ere forpligtede til at vedstaa sin Subskription, saalænge det Vilkaar, hvorunder de ere indbudte til at bidrage, nemlig Banens Fortsættelse til den svenske Grændse, ikke er opfyldt. Stang, Helliesen og jeg insistere paa, at Udtrykkene desangaaende betydelig bør forsvages, hvis han ej rent vil udelade denne Bemærkning, som befrygtes at ville fremkalde utidige Negtelser og Protester; Vogt lover at gjøre dette. Senere Velkomstmiddag for Holmboe hos Stang, som iovermorgen reiser til Sandefjord paa 14 Dage for det Første.

17de Juli. Nogen Strid om Besættelsen af Politimester-Embedet i Skien, idet Vogt bestrider en Yttring af Justits-Departementet om, at Rutine i Politiforretninger er en væsentlig Betingelse for Besættelsen. Segelcke fegter for Cand. M. **, Kopist i Armee-Departementet, som ikke sættes høit af Flerheden. Vogt omtaler ham med nogen Agtelse; men han bliver ikke nævnt, og Justits-Departementets Indstilling gaar uden Dissents. Valget mellem Expeditionssekretær Lehmann og Auditør Fleischer til Borgemester i Christiansand

bringes atter paa Bane af Vogt; men hans overdrevne Forbringer for den Sidste synes ej at finde Anklang. Sagen udsættes, til Toldkasserer-Embedet i Christiansand, som ogsaa Fleischer attraar, skal besættes. Efter nogen Strid med Hellieſen lader Vogt sin Indstilling om Smaalensbanens Paabegyndelse gaa af, efterat han har foretaget de Rettelser i Præmisserne, som i forrige Møde var lovet. Hellieſen forbereder Nedsættelse af en Kommission til Revision af Toldtariserne med Toldkasserer Aschehoug, Toldinspektør Vogt, Toldfuldmægtig Isaachsen, Kjøbmand Ove Caspersen, Oluf Onsum og maaske flere og Segelcke ligeledes en Kommission om Borgermilitsen med General Krigskommissær Bull som Formand. Spørgsmaal, om de 3 Aar som Betingelse for Skilsmissebevilling afbrydes derved, at den ene Ægtefælle forsøger at fornye Samlivet, efterat Separationsbrev er udfærdiget, diskuteres. Sagen udsættes.

21de Juli. Falsen indfinder sig i Statsraadet og meddeler, at næste Statsraad først bliver 29de dennes, hvilket Brev fra Kierulf samme Dag ogsaa indeholder. Efter Telegram fra Kierulf har jeg foranlediget Kapt. H. Müller opnævnt til at møde Prinds Carl Fredrik (sic) af Preussen (den røde Prinds), naar han, som antages, ankommer med Korvetten „Nymfe" til Horten, og gaa ham tilhaande; men det oplyses, at Korvetten er gaaen til Langesund, og at Prindsen underhaanden har faaet Lieutenant Ruitad permitteret for at ledsage sig paa Touren til Rjukan og Gaustad. Vogt tager sin Indstilling om Smaalensbanen tilbage og aftaler fornyet Gjennemgaaelse med Falsen og Hellieſen; efter Samraad med disse udtaler han sig mindre bestemt om, hvorvidt Aktiebidragene fra Fredrikshald nu kan indfordres, og først i Mødet den 24de Juli gaar Sagen endelig afsted. I dette oplæser Vogt et Brev fra Kierulf, hvorefter Kongen har yttret Intet at have imod, at Foged Blackstad udnævnes til Amtmand i Finmarken, naar man ikke vil indstille Politi-

meſter Michelet, ſom efter hvad der er forebragt Kongen ſkal attraa Embedet, og hvis han ej kan faa det, ſaa Borgemeſter-Embedet i Chriſtianſand. Da Kierulf har gjort Kongen opmærkſom paa, at Michelet ej har meldt ſig til noget af disſe Embeder, ſiger Kongen, at man maa lade ham faa Byfoged-Embedet i Drammen efter Selmer; da Kierulf hertil bemærker, at Statsraad Vogt intet har med dette Embede at gjøre, yttrer Kongen, at Kierulf dog ſkal gjøre Vogt opmærkſom herpaa, ſaaſom Regjeringens Præſes er fraværende og den fungerende Ældſte (mig) ſnart vil gaa af, thi det er hans Ønſke, at Michelet ſnart maa faa et ordentligt Embede, da det er en flink Mand. Vogt oplyſer i denne Anledning, at Michelet viſtnok har talt med ham om Amtmands-Embedet i Finmarken; men han har ikke villet melde ſig til ſamme, ſaalænge han ej var vis paa, at Regjeringen vilde indſtille ham dertil, og ſelv om han fik Tilſagn herom, var han i Uvished, om han vilde have det. Vi tilraade Vogt at bede Kierulf forklare Kongen denne Sammenhæng, hvortil Vogt erklærer ſig villig. Vogt oplyſer, at den Strid med Stiftamtmand Arntzen, ſom foranledigede Michelets Aftræden ikke var første Gang, han havde været grov mod ſin Foreſatte; thi allerede ved en tidligere Anledning, hvor Arntzen ej vilde indrømme hans utidige Forlangende, havde Michelet været ſaa uartig, at Arntzen maatte viſe ham paa Døren. — En Times Strid imellem Helliesen paa den ene og mig og Kollegerne paa den anden [Side] om Propoſition til Storthinget angaaende forøget Kontorholdsgodtgjørelſe til Byfogden i Brevig, hvorom jeg har foredraget Indſtilling, fordi Poſtmeſter Embedet nu ſkal ſkilles fra Byfoged-Embedet. Helliesen mener, at ingen midlertidig Reviſion af Kontorholdsgodtgjørelſen bør finde Sted, nu da en almindelig ſaadan ſkal foretages om 4 Aar; der er desuden en Feil i Juſtits-Departementets Forſlag, da det er overſeet, at 76 Spd af reſerverede Sportler ere paaregnede til Kontorhold. Hertil

bemærker Holmboe og jeg, at der her er Spørgsmaal om Deling af et Embede, saa man meget vel kan foreslaa forandret Kontorholdsgodtgjørelse. Hellieſen forlanger Sagen ſendt til Finans Departementets Betænkning, hvilket jeg anſeer ensbetydende med dens Afgjørelſe efter Hellieſens Forſlag; jeg foreſlaar derfor den Middelvej, at Kontorholdet foreſlaaes bevilget med 75 Spd. mindre end anført i Indſtillingen, da det erkjendes rigtigt, at dette Beløb er overſeet af Juſtits-Departementet og Amtmanden. — Kapt. Hjalmar Olſen beretter, at Kongen ikke var ſynderlig for, at et norſk Skib ſkulde afgaa til Island; da der første Gang var Tale derom, yttrede han: Man har jo intet Skib at ſende; og da Nornen eller Nordſtjernen paapegedes, yttrede han, at Mandſkabet jo ſkulde ud paa Togt med Kanonbaadene. Man mente, at Kongen herved kun gjorde ſig til Tolk for den ſvenſke Marines Opfatning.

28de Juli. Jeg meddeler i Statsraadet, at jeg har underrettet Stang om, at Enkedronningen efter Sigende ej forlader Chriſtiania førend 10de Auguſt, og at det ſaaledes ej ſynes nødvendigt for ham ſom paatænkt at komme herind paa Thorsdag for at være Vært ved Afſkedsgilde for hende. Vogt oplæſer Brev om Michelet, hvori han udtrykker ſig med ſtor Præciſion om at omtale de Storheder, der ville gjøre ſig til af, at de have været tilbudt eller kunnet faa et Amtmands- eller lignende Embede, ſom de ej ſkjøtte om, men noget om Michelets tidligere Hiſtorier er ikke berørt. Ernſt Sars conſtitueres til at forrette ſom Lærer i Hiſtorie ved ſo eſtaaende Examen, hvilket turde anſees ſom Bevis paa, at den tidligere berørte Modſtand mod at benytte Storthingets Bevilgning til hans Anſættelſe nok vil give ſig. Holmboe oplæſer Brev fra Udenrigsminiſteren, hvori meddeles, at Kediven af Egypten vil med det Første organiſere en Domſtol for fremmede Søfarende ſammenſat af Indlændinger og 7 Udlændinger, hvoraf en Skandinav lønnet med 30,000 frcs. og forſkjellige

Agrements, hvorfor Holmboe er opfordret til at bringe hertil skikkede Navne i Forslag. Vi enes om, at han bør nævne Bernhoit, Christopherſen, Grip, Chriſtenſen, maaſke Emil Lie og en Cand. Brekke fra Drammen, hvorom dog først vil confereres med den nye Statsraad, ſom imorgen ventes r nnt. Efter en temmelig lang Strid med Vogt og tildels n faar jeg en Indſtilling om en ny Fuldmægtigpoſt Departementet til at gaa.

• en 29de Juli modtager jeg Telegram fra Kierulf om, at jeg ſ. D. er udnævnt til Stiftamtmand, og at Byfoged Selmer er udnævnt til Statsraad; herom underretter jeg Stang i Sandefjord og Selmer i Strømſtad og ſenere i Drammen. Stang kommer hjem Dagen efter, uagtet Enkedronningens Afreiſe er udſat til 10de; han vil ſlutte ſin Badekur og først efter Dronningens Afreiſe gjøre en Fjeldr til Thelemarken. Jeg møder i Statsraadet for ſidſte G ng den 31te Juli, hvor Helliesen bringer under Diskuſſion Beſættelſen af et Toldkaſſerer-Embede i Chriſtianſand, hvortil Foged Oſtedahl har meldt ſig, derſom han kan gjøre ſig Haab om at blive indſtillet. Vogt vil ikke anerkjende Oſtedahls Fortjeneſter; han foretrækker langt Auditør Fleiſcher og i Nødsfald Carl Kierulf. Reſultatet bliver, at Helliesen bemyndiges til at tilkjendegive Oſtedahl, at man ikke kan love mere, end at han ſkal blive iblandt de Indſtillede. Juſtits-Departementet har henſtillet til Indre-Departementet at tilſige vedkommende private Bygherre, ſom er misfornøiet med, at Bygnings-Kommiſſionen i Fredrikshald fordrer Gebyhr for en Bygnings Forretning, uagtet ſaadan ikke er nødvendig eller er forlangt, at man vil anbefale Vedkommende til benef. proc. gratuiti; men Vogt mener, at det ikke er værd at røre mere ved dette Spørgsmaal, uagtet han er enig i, at Bygnings-Kommiſſionen har Uret; thi her handles kun om 1 Spd. Herom bliver der Enighed. Jeg anmelder, at General-Poſt-Direktør Stephan og hans Raad Günther ere her i Staden

og hos Post-Departementet har anholdt om nogle Tillæg til Post Conventionen mellem Tydskland og Norge, som vil ligge udenfor Conventionen, men ingenlunde ere i Strid med denne, idet de angaa Forøgelse af Postremisse-Summer fra 25 til 50 Spd. samt Forsendelse af Pakkepostsager og Pengebreve i sluttet Sæk direkte til Tydskland istedetfor ved Afregning med Danmark, hvortil ved Conventionen med det sidste Land er forbeholdt Adgang. Man er enig med mig i, at jeg under disse Omstændigheder kan vedtage Tillægget som højeste Chef for Postvæsenet uden at gjøre Sagen til Gjenstand for Foredrag til Kongen, og idet jeg, efter at have sagt Farvel til Kollegerne og takket for den mig viste Tillid ved at indstille mig til Stiftamtmand, kommer tilbage til Departementet, ender jeg min Statsraads-Virksomhed ved at undertegne Tillægget i Forening med Stephan. Dette Tillæg er dog dateret 30te Juli. — Man har i Raadet intet hørt til den nye Statsraad, hvis Udnævnelse modtages med aabne Arme af Morgenbladet og af Aftenbladet med Ytring af Anerkjendelse af hans Dygtighed, uagtet han ej hører til samme Side som dette. — Statsraad Johansen, som besøger mig, erklærer, at han ikke mærkede det Ringeste til Uvillie hos Kongen med „Nordstjernens" eller „Nornens" Sendelse til Island, der blev fremkaldt ved vor Udenrigsministers Anmeldelse for Kierulf om, at et tydsk Krigsfartøi vilde møde frem. Johansen udtaler sig om, at Ketil Motzfeldt staar bag Ihlen i Opposition mod den af Flerheden vedtagne Plan for Søkrigsskolens Gjenoprettelse. Kommissionens Indstilling antoges nemlig færdig i Slutningen af Mai, og der var dengang tilvejebragt nogenlunde Enighed; men saa skal Kapt. Ihlen være kommen tilbage til sin tidligere Paastand om Søofficiernes Indskrænkning, og hertil skal han være dreven af Ketil.

Register.

Regiſter.

Aabogen, Jernbaneubeld ved, II 375.
Aachen, II 306. 307. 316.
Aadalens Sognekald, II 439.
Aadalselven, I 490.
Åkerhielm, Albert Lars Evert, I 40.
— Claës Edvard, Friherre, I 40.
— Johan Carl, Friherre, Landshöfding, I 455.
Åkerman, Henr., de forenede Rigers chargé d'affaires i London, II 241.
Ålandshavet, II 13.
Aalefjær i Tveid, I 209.
Aalesund, II 463.
— Byfogedembedet i, II 128.
Aall, Hans Jørgen Chr., Amtmand, I 30. 88. 114—116. 123. 126. 132. 148. 149. 227. 274. 276. 282. 283. 293. 296. 299. 322. 339. II 163. 325. 426.
— Jacob, Høiesteretsadvokat, sen. Statsfinansdirektør, fst. Statsraad, I 329. 337. 342. 344. 369. 447. 477. 480. 482. II. 3. 11. 28. 124. 136. 137. 168. 229. 230. 239. 254. 287. 325. 346. 366. 356. 370. 371. 374. 407. 409. 410. 415. 416. 419. 420. 422. 423. 425. 426. 429. 435—437. 439. 441—443. 445. 449. 451. 453. 454. 456. 457. 459—461. 463. 469. 470. 473—475. 479—481. 485. 498.
Aamot i Øiterdalen, II 122.
Aardal, Enkesæde til Gaarden i, I 352.
Aarflot, Mauritz Andreas, Gaardbruger, Bogtrykker, I 461.
Aars, Jonathan, Skolebestyrer, II 349.
— Nils Frederik Julius, Sognepræst til Lom, sen. til Østre Toten, I 197. 274. 275.
Aas Landbrugsskole, I 181. 214. 235. II 349.
— Oprettelse af Lærerpost i Botanik ved, I 235.
— Tilsynston ité for, I 235. 237.
Aas Sogn i Akershus Amt, II 383.
Aas, Lauritz Carl, Sagfører i Stavanger, II 38. 40.
Aasgaard Gd., Gaardbruger i Solum, I 7.
Ablin, Gustaf Rudolf, svensk Statsraad, II 88. 92. 116. 123. 208. 224 234.
— Hjalmar August, Professor ved Kgl. Carolinska Medico-chirurg. Institutet, I 178.
Abelseth, Johan Ulrik, fhv. Lensmand, I 48.
Abrahamson, Euphrosyne, Fru, f. Leman, fhv. Operasangerinde, I 271.
d'Abrantès, Adolphe Alfred Mich. Junot, fransk Hertug, Adjutant, I 10.
Adelsköld, Claës Adolph, Major i Vei- og Vandbygningskorpset, Distriktschef, I 263.
Adelswärd, Georg Nicolaus, Gesandt i St.-Petersburg, sen. i Paris, I 63. 104. 210 276. 360. 441.
— Reinhold Casimir Oscar, Friherre, fhv. Rittmester i den franske Generalstab, Deputeret, I 64.

Adlercreutz, Axel Gustaf, svensk Statsraad, sen. Justitiestatsminister, II 88. 124. 170. 196. 197. 199 207. 208. 215. 216. 221. 233. 234. 324. 336. 397. 406. 467.
Adolph, Hertug af Nassau, I 76.
Adresse af 12. Dec. 1863 fra norske Akademici til Uppsala og Lund, I 350. (Svar fra Lund 352).
— til Kongen paa Møde i Ridehuiet i Christiania 22. Dec. 1863, I 352. 354.
— til Kongen, Den Norske Regjerings, i Anl. af Prins Augusts Død. II 375. 378.
— Storthingets, i 1860 i Anledning af Statholdersagen, I 149—151.
— Storthingets, i 1872 i Anl. af Sanktionsnægtelse af Storthingsbeslutning om Statsraaders Deltagelse i Storthingets Forhandlinger, II 287—292. 294.
Adressemøde i Trondhjem 28. Dec. 1863, I 354.
Adresser til Regjeringen i 1872, II 291. 292. 294.
Affutage, Moncrieffs, II 469.
Afholdssagen, I 453. II 64.
Afrika, I 408. 411.
„Aftenbladet", Avis i Christiania, I 13. 24. 28. 48. 90. 100. 125. 146. 150. 232. 235. 236. 243. 244. 285. 286. 300. 303. 304. 327. 386. 397. 398. II 45. 67. 83. 130. 148. 149. 176. 281. 383. 312. 335. 508.
„Aftonbladet", stockholmsk Avis, I 40. 46. 137. 144. 353. 354. 387. 397. 487. II 281.
Afzelius, Arvid Jdfrid. Kapteinlieutenant i den svenske Marine, I 208.
Aga, Johannes Johannesen, Gaardbruger, I 153.
Agardh, Jacob Georg, svensk Botaniker. Politiker, Professor i Lund, II 309.
Agy(?), Englænder, se S. I Rettelser.
„Ahlöf" se „Lars Ahlöf".
Akeise, Ophævet, I 239.
Aker, Brandordning for Christiania Forstæder i, II 67.
— Sorenskriverembedet i, II 142.
Aker, Gamle, se Christiania.
Aker, Vestre, Kirke i, I 83. 84.
— — Sognekald, II 195.
Akershus Amt, Amtmandsembedet i, I 89. 93. 95. 96. 98.
Akershus Fæstning, Slaveriet paa, I 8. 11. 13. II 473.
— Jldsvaade i Slaveriet paa, II 446.
Akershusiske Infanteribrigade, 1ste, I 418. II 235.
Akrell, Carl, Generallieutenant, Chef for det svenske Telegrafvæsen, I 96.
„Albert", Jshavsfartøi, II 334. 341. 344. 348.
Albert Edward (VII), Prins af Wales. I 426. II 106.
Albrecht (den yngre), Prins af Preussen, I 10. II 32.
Albrechtion, Carl Henrik, Kaptein i Marinen, sen. Toldkasserer i Moss, I 62. 78.
Alderstillægs Postering, Spørgsmaal om, II 245.
Alexander II, russisk Keiser, I 43. II 203. 226. 390.
— (III) Alexandrovitsch, russisk Tronfølger, II 203.
Alexandra, Prinsesse af Wales, I 426.
Alexandria, De forenede Rigers Generalkonsulat i, II 117. 243.
Alexis Alexandrovitsch, russisk Storfyrste, I 456. II 171. 172.
Algier, II 391.
— De forenede Rigers Konsulat i, I 75. 174. II 40.
Alingsås, II 230.
Alliancetraktat med Danmark, Plan om, 1863, I 104. 256. 327—334. 336—346. 348. 358. 359. 384. 394. 422. 476.
»Almanach de Gotha«, I 231.
Almenninger paa Voss, Salg af Statens, II 358.
Almenäs i Västergötland, I 423.
Almqvist, Ludvig Theodor, svensk Statsraad, sen. Justitieråd, I 42.

48. 53. 75. 154. 174. 175. 227. II 472.
Almueskoler, Statens Bidrag til, II 412.
Als, I 369. 399. 413. II 106.
Alströmer, Carl Jonas Oscar, Friherre, svensk Statsraad, II 193. 238.
Alten, Katholsk Mission i, I 5.
— Sorenskriveri, I 492.
„Alterbogen", II 120. 169. 390. 427. 436.
v. Alvensleben, preussisk General, II 196.
Amadeo, Hertug af Savoyen, italiensk Prins, I 324. 325.
Amerika, I 313. 505. II 325.
Amerikanske Borgerkrig 1864, I 445. 453.
— Farvand, I 214.
Amsterdam, De forenede Rigers Konsulat i, I 58—60.
Amtmænd, Departementsindstilling om Gagetillæg for, 1859, I 117.
— Instrux for, II 191.
Amtsformandskaber, II 297.
Amtsformandskabsmøde, Hedemarkens, i 1856, I 5.
Amtsfuldmægtigers Lønning, I 117.
Amtsskolekasser, Statsbidrag til, II 354.
Anckarkrona, Axel Oscar, svensk Artillerikaptein, II 36.
Anckarsvärd, Carl Henrik, Greve, svensk Politiker, I 274.
Anckarsvärdska Motion, I 125. 127. 174. 274.
Andebu Herred, II 246.
Anden Examen, se Universitetet, Examen philosophicum ved.
Andersen, Andreas Martin, Overtoldbetjent, sen. Toldinspektør i Christiania, II 314. 319. 327.
— Christian August, Politimester i Tønsberg, II 345.
— Jacob Rolsdorph, Assessor i Christiania Byret, II 477.
— Severin Christian, dansk Konsul i Christiania, II 59. 377. 389.
Andersen, Anders Christian, Sognepræst til Porsgrund, I 25.
Andresen, Carl Ferdinand, Geschworner, sen. Sølvværksdirektør, I 458. II 324. 338. 347.
— Christian Wilhelm, Høiesteretsassessor, I 296. 406. II 327.
— Engelhardt, Grosserer i Christiania, II 501.
— Joh. Henr., Konsul, Hypothekbankdirektør, I 164. II. 309. 310. 347. 492.
Andøen, Boringer efter Stenkul paa, II 270—272. 346.
Angel, Benjamin N., De forenede Staters Ministerresident i Stockholm, I 164.
Angell, Cornelius, Kaptein i Artilleriet, sen. Toldkasserer i Fredrikshald, II 259. 331. 332.
Angelske Stiftelser, II 15.
Anjan, se Levanger—Anjan.
Anjou, Karl Gustaf, Præst i Uppsala, I 76.
— Lars Anton, svensk Statsraad, I 48. 76.
Anker, Bernt Olaus, Sorenskriver i Inderøen, I 41. 357.
— Betzy, Fru, f. Sneedorff, I 96.
— Carsten Christian, Ritmester, I 96.
— Nils, Hofmarskalk, I 204.
— Peter Martin, Grosserer, I 338.
Ankerske Sag, I 24. 41. 60.
Annerstedt, Herman, Premierlieutenant i den svenske Marine. II 48. 49.
Apanage, Norsk, for Prins August, II 381.
— Norsk, for Dronningen, I 268.
— Norsk, for Kongen, I 266. 288—290. 296. 463.
— Norsk, for Kronprinsregenten, I 44.
— Norsk, for Prins Oscar, I 269. 280.
— Norsk, for Prinsesse Therese, II 380. 381.
— Svensk, for Kongen, I 287—289.
— Svensk, for Prinsesse Therese, II 381.
Apothekerprivilegier, Reelle, I 345.

Approbation, Spørgsmaal om Ophævelſe af kgl., I 105.
— af Teſtamente, Spørgsmaal om kgl., II 77.
Arbeidstid, Departementernes, II 296.
Arbo, Peter Nicolay, norſk Hiſtoriemaler, II 178.
Arboe, Carl Oscar Eugen, Kompagnikirurg, II 154. 238.
Arboga, I 44. 68. 203.
„Arboga", Dampſkib, I 68.
Archangel, II 171.
Arendal, I 16. 346. II 24. 306.
— Overtoldbetjentembede i, I 97.
— Toldinſpektørembedet i, I 174.
— Toldkaſſererembedet i, I 174.
— Anſættelſe af Veiingeniør i, II 64.
Arentz, Diderik Cappelen, Expeditionsſekretær, ſen. Toldinſpektør, I 19. 137. 139. 140. 143. 147.
— Hans Nicolai Theodor, Protokolſekretær i Høieſteret, I 221.
— Hans Severin, Adjunkt, I 493.
— Hans Severin, Major, II 8.
Armé, Den danſke, I 12.
— Den norſke, jfr. Værnepligt.
Armébudget, I 68. 73. 180. 264. 268. 291. 292. 294. 299. 301. 302. 460. 480. 483. 485. 487. II 116. 117. 250—252. 254. 353—355. 448.
Arméens Sundheds- og Sygepleie, Danielsſens og Løbergs Forſlag af 14. Febr. 1871 til Lov om, II 345.
— Sanktionsnægtelſe paa Storthingsbeſlutning af 18. Marts 1873 til Lov om, II 382. 392. 397.
Arméens Undervisningsvæſen, Armédepartementets Indſtilling af 12. Febr. 1870 ang., II 140—143. 163.
Arméindendant-Embedet, I 495. 496.
Arméintendanter, Inſtrux for, 1867, II 12.
Armékommandoen, I 170. 179. II 5. 6. 14. 71. 85. 155.
Armékommisſion, ſe Forſvarskommisſion.
Arméorganiſation, Ny, I 50. 56—59. 61. 70. 172. 178. 251. 257. 265. 268. 273. 282. 290—293. 300. 306. 309. 459. 460. 470. 472. 479. 485—487. 490. 494. 502. 509—513. II 1. 49. 315.
Arméregnſkabers Reviſion, II 435.
Armſtrong-Kanoner, II 116.
Arneberg, Chriſten Larſen, Gaardbruger i Romedal, I 5.
— Ulrik Fredrik Chr., Høieſteretsadvokat, ſen. Aſſeſſor, Juſtitiarius i Chriſtiania Byret, I 398. 500. 501. II 318.
d'Arnoult, Eugène, franſk Journaliſt, I 451.
Arnţen, Carl, Stiftsoverretsjuſtitiarius, I 27. 30. 435.
— Karelius Auguſt, Stiftamtmand i Trondhjem, ſen. i Chriſtiania, I 18. 107. 209. 420. 431. II 241. 242. 325. 464. 467. 476. 478. 505.
— Oluf, Toldinſpektør i Drammen, I 156. 195. II. 136. 314. 319.
Arrhenius, Johan Peter, Profeſſor, Forſtander for Ultuna Landbrugsinſtitut. I 76.
Arthur, engelſk Prins, II 410.
Artilleri- og Kavallerikvarterer, ſe Udrederlov.
Arup, Jens Lauritz, Biſkop, I 42. 43. 113. 114. 209. 418. II 325. 428. 469.
Arveafgift for Teſtament-Arv til uægte Børn, II 450.
Arveſchoug, Nils Weyer, Amtmand, I 327.
Arvika, II 17. 71. 72. 74. 112. 212. 324.
Asbjørnſen, Peter Chr., Forſtmeſter, II 401.
Aſchehoug, Nils Stockfleth Darre, Expeditionsſekretær, ſen. Byfoged i Larvik, II 318. 330. 391.
— Torkel Halvorſen, Lektor, ſen. Profeſſor, I 3. 7. 151. 214. 235.

277. 311. 321. 350. 394. 406. 423. 434. 435. 451. 452. 459. 472. 473. 504. 516. II 25. 33. 38. 41. 50. 70. 77. 93. 126. 128. 239—241. 260. 263. 284. 308—312. 324. 347. 349. 350. 377. 387—390. 392. 393. 402. 414. 416. 437. 444. 445. 447. 451. 484. 485. 487. 489. 491. 492. 494. 495.
— Wilken Hornemann Heiberg, Expeditionsſekretær, ſen. Toldkaſſerer i Chriſtiania, I 332. II 136. 260. 266. 270. 309. 504.
Aſker Sogn, II 39.
Aſſer, Guſtaf Ferdinand, Borgermeſter, ſvenſk Politiker. I 60. 174. II 413.
Aſtim Sogn, II 383.
Aſſens, I 399.
Aſtrup, Hans Rasmus, Forretningsmand, II 199. 238.
— Nicolai, cand jur., I 5.
Athen, Proviſoriſt Regjering i, I 274.
Atlantic Telegraph Company, II 79.
Aubert, Ludvig M. B., Univerſitetsſtipendiat. I 300.
— Michael Conrad Sophus Emil, Sorenſkriver, ſen. Amtmand, I 93. 95. 489.
— Otto Benjamin Andreas, Bureauchef, II 492. 495.
Auditørvæſen, ſe Kommiſſion.
Auguſt, Prins, I 39. 52. 163. 170. 213. II 17—19. 100. 101. 374. 378.
Auguſta, Dronning af Preuſſen, II 196.
Auguſtenburgſke Arvekrav, I 344—346. 361.
Auguſtinusſen, Johan, Kirkeſanger, I 125. 474.
Auktionsfondet, I 252. 466.
Auktionsintrader, II 128. 137. 262.
Auktionsvæſenet, Lov af 7. Juni 1869 om, II 444.
Aurdal, Nordre, Sognekald, I 293.
Aurdal, Søndre, I 141.
Avancementsforhold, Militære, I 172.
Avisporto, II 56.
Axvall(a), Manøverplads i Sverige, I 51. 53. 56—58. 61. 71. 76. 453.

Baade, Morten Henrik Magnus, Foged, I 55.
Baars, Herman, Kæmner i Bergen, II 491.
Bachke, Ole Andreas, Sagfører, Juſtitsreferent, ſen. Stiftsoverretsaſſeſſor, Bankadminiſtrator, I 354. 361. II 308. 309. 311. 344. 416. 475.
Bade, O. M., nordtyſk Vicekonſul i Chriſtiania, II 185.
Baden, Storhertuadømmet, II 108.
Bagernæring i Bergen, I 314. II 282.
— Sanktionsnægtelſe (1872) paa Lov om, II 282.
Baggerud, Arne, Lensmand, I 5. 22. 460. 469.
Baillie, Thomas, Kaptein i den britiſke Marine, I 263.
Bakke, Jørgen Larſen, kgl. Fuldmægtig, II 83.
Bang, Catharinus Dorotheus Olivius, Profeſſor, II 7.
— Telleſ Martin, Sognepræſt til Kvinesdal, II 434. 479.
— Thomas Cathinco, Bureauchef, ſen. Borgermeſter i Drammen, I 516. II 2. 15. 17. 146. 154. 242.
Bank, ſe Norddeutſche Bank, Norges Bank.
Bankfundatſens Forandring, Udkaſt (1873) til Lov om, II 429.
Bankrenters Udbetaling, Kgl. Propoſ. (1863) om, I 269. 275. 304.
Barcelona, De forenede Rigers Konſulat i, II 88. 116. 244.
Barclay, Alexander, Konſul, I 188.
Baring Brothers & Co., engelſk Handelshus, I 56.
Barkaldfoſſen, II 360.
Barnemord, II 125.
Barth, Chr. Auguſt, kgl. Fuldmægtig, ſen. Foged i Nordre Helgeland og i Øvre Telemarken, I 166. II 132. 157. 363.

Barth, Georg Daniel, Sagfører i Lyngdal, sen. Foged i Søndre Helgeland, I 481. II 43.
— Jacob Bockmann, Forstmester, II 308. 328. 329.
Bassøe, Carl Christian, Oberstlieutenant, I 171.
— Peter Frederik, Sognepræst til Raade, Provst, I 265.
Baudin, Charles, fransk Gesandt i Stockholm, I 252.
v. Bauditz, Sophus Heinrich Octavius, dansk Kaptein, II 412.
Baumstark, Eduard, Professor, preussisk Geheimeraad, II 90.
Bayern, I 187.
Bazaine, F. A., fransk Marskalk, II 194.
Baze, Mr., I 6.
„Beauty", Hund, I 272.
Beck-Friis, Lave Gustaf Friherre, Legationssekretær i London, I 352.
Befæstningskommission, se
1) Kommission ang. Christianiafjordens Befæstning.
2) Kommission til Undersøgelse ang. Valg af Opbevaringssteder for Marinens Krigsforraad m. m.
Béhic, Louis Henri Armand, fransk Senator, II 32.
Behrens, Johan D., Sauginstruktør, II 493.
Beichmann, Johan Diderik Schlømer, Oberstlieutenant, sen. Generalmajor, I 183. 338. 343. 495. 503. 515. II 2. 9. 253.
— Peter Sophus Marius Elias, Kaptein, Chef for den norske Garde i Stockholm, I 254.
Beieren Kirkekommune, II 289.
Beijer, Carl Gottreich, Oberst, Chef i Styret for Sveriges Jernbanebygning, I 461.
Belgien, I 264. II 15. 88. 115. 121. 180.
— Deklaration med, se Deklaration.
— Traktat med, (1863), se Traktat.
Benaadningssager, I 33. 46. 48. 67. 69. 132. 141. 146. 182. 295. 380. 386. 421. 431. 439. 456. 499. 516. II 37. 78. 87. 89. 104. 119. 124. 125. 162. 164. 168. 198. 223. 227. 337. 410. 412. 433. 459—462. 477.
Bendixen, Christian August, kst. Politimester i Christiansund, sen. Sorenskriver, I 72. 492. 505.
Benedetti, Vincent, Greve, fransk Gesandt i Berlin, II 180.
Benedicks, Wilhelm Alfred, Kammerherre, I 487.
Beneficerede Gods, I 338.
Bentsen, Halvor Andreas, Sagfører i Kragerø, II 442.
„Beretning ang. Rigets Tilstand" i 1857, I 18. 21.
— i 1862. I 265.
— i 1865, I 459.
v. Berg, Feodor Greve, russisk Feltmarskalk, Generalguvernør i Finland, I 111.
Berg, Hans Johan Fredrik, norsk Akvarelmaler, II 477.
— Jens Christian, Justitiarius, I 217.
— Karl Johan, svensk Justitieråd, sen. Stateraad, I 440. 504. II 18. 88. 93. 196. 197. 199. 306. 336. 339. 343. 397.
— se Wessel-Berg.
Bergen, I 89. 97. 106. 172. 313. 421. 424. 497. II 24. 46. 57. 60. 65. 68. 181. 268. 291. 309. 310. 313. 325. 343. 420. 421. 430. 491.
— Bagernæring i, I 314. II 282.
— Borgermesterembedet i, I 147. 151.
— Brigadechefspost i, I 179. 182.
— Brigadelægeembede i, I 321. II 125.
— Byfogedembedet i, I 482. II 23. 24.
— Børskomitéen i, II 68.
— Christie-Monumentet i, II 76.
— Domkirken i, I 311.

Bergen, Fiskeriudstilling i, 1865, I 455. 476.
— „Fribagere" i, I 314.
— Kathedralskolen i, II 466.
— Kongehallen i, II 56.
— Mariakirken i II 55.
— Notarius publicus-Embedet i, II 23. 24.
— Nykirkens Præstekald i, I 406. 423.
— Opløb („Potetes-krigen") i Aug. 1868 i, II 90. 91.
— Overtoldbetjentembeder i, I 107. II 234.
— Politiadjutantembede i, II 26.
— Raadstuskriverembedet i, I 451.
— Sandviken ved, II 65.
— Sangermøde i, 1863. I 311.
— Sindssygeasyl i, Andragende om Oprettelse af et, II 430.
— Sognekald i, II 502.
— Stiftamtskriverembedet i, Ophævelse af, II 484.
— Stolestader i Kirkerne i, II 9.
— Sømandsmissionen i, II 55.
— Toldinspektørembedet i, I 302.
— Toldskriverembedet i, I 482.
— Tvdst Gudstjeneste i, I 442. II 55.
— Udvidelse af Kirkegaard i, II 51.
Bergenhus Amt, Nordre, Amtmandsembedet i II 153. 154.
Bergenhus Amt, Søndre, Amtmandsembedet i, I 141.
Bergenhus Fæstning, II 500.
— Kommandantboligen paa, II 500.
Bergens Stift, I 498. II 306.
— Stiftamtmandsembedet i, I 114.
Bergensbane, Undersøgelser ang., II 420. 421.
Bergenske Bataljon, II 467.
Berger, Th., v. Häradshöfding, Dispacheur i Göteborg, I 271.
Bergh, Anton Mathias, Kaptein, II 229.
— Christian Wilhelm, Ingeniørkaptein, kst. Veidirektør, I 30.
Bergh, Haagen Ludvig, Sognepræst til Aasnes, sen. til Skjeberg, I 5. 25. 149. 258. 296.
— Johan Christian, Overtoldbetjent i Bergen, I 90.
— Johannes, Høiesteretsadvokat, I 66. II 344.
— Paul Fredrik Elisa Bjørnstjerna, Kaptein, Arbeidsbestyrer i Veivæsenet, I 490.
Berghamra Mønsterbrug ved Ulriksdal, II 234.
Berghaus, Fr., Agent i Christiania, II 185. 186.
Bergman, Bengt Carl, Landshöfding, I 75.
— Israel, Biskop i Hernösands Stift, I 59.
Bergmesterembedet i Østre Sønden-fjeldske Distrikt, I 458.
Bergsager, Aanon Olsen, Gaardbruger, II 386.
Bergslien, Brynjulf, Billedhugger, II 105. 194.
Bergström, Per Axel, svensk Statsraad, II 171. 193. 207—210. 212. 213. 227. 230. 231. 237. 397. 410. 414. 424.
Bergværksloven af 14. Juli 1842, II 46. 48. 66.
Berlin, I 80. 487. II 27. 34. 180. 207.
Bern, Postkongres i, 1873, II 414.
Berner, Carl Christian, cand. philos., Lærer, II 405.
— Hagbard Eman., Redaktør, II 388.
Bernhard, A., katholsk Præst i Stockholm, I 52.
Bernhoft, Anders Adelsten, Prokurator, sen. Byfoged i Kragerø, I 373.
— Herman Severin, Bureauchef, sen. Konsul, I 276. 352. II 40, 116. 161. 319. 507.
de Besche, Johan Gerhard, Livmedicus, II 47. 71.
Betleri i Christiania, II 184.
Betænkning af 9. Nov. 1863, Den norske Regjerings, om Alliance-

traktat med Danmark, I 340—343. 359.
Beyer, Morten, Dispacheur, sen. Stiftsoverretsassessor i Bergen, II 229. 332. 343.
Bidder, Geo. P., Ingeniør, I 6. II 223. 289. 382.
Bidenkap, Johan Lauritz, Stadsphysicus i Christiania, II 405.
Bildt, Didrik Gillis, Oberstlieutenant, sen. Generalmajor, Landshöfding, Överstatholder i Stockholm, I 3. 4. 33. 144. 172—174. 190. 198. 200. 204. 222. 430—432. 440. 448. 449. 468. 471. 491. 503—506. II. 9. 36. 37. 92—94. 162. 207. 221.
Bille, Frantz Ernst, dansk Minister i Stockholm. II 344.
— Jens Fæster, Kapteinlieutenant i Marinen, sen. Postmester i Fredrikshald. II 186. 235.
— Steen Andersen, dansk Kontreadmiral, I 8.
Birch, Jens Johannes Abildgaard, Borgermester i Christiansand, II 289. 304.
— Peter Abildgaard, Oberstlieutenant, I 171. 183.
Birch-Reichenwald, Christian, Amtmand, sen. Statsraad, I 18. 20. 44. 56. 62. 63. 65. 66. 68—72. 74. 76. 78. 79. 81—84. 86—103. 105—116. 119—122. 127. 129—133. 136. 137. 139—141. 143. 144. 146. 147. 150. 151. 154. 155. 157—165. 167—172. 175. 176. 178. 179. 181. 182. 184—187. 195. 198—200. 202. 203. 206. 207. 211. 213—223. 225—228. 231—234. 236. 238. 243. 246. 247. 253. 259. 262. 265. 276. 280. 281. 283—287. 295. 296. 302. 308. 311. 312. 322. 328. 379. 380. 393. 397. 412. 414. 418. 419. 421. 423. 424. 430—434. 442. 452. 460. 507. II 28. 30. 60. 85. 111. 123. 365. 372.
Biri, I 319.
Birk, Gottfried Jørgen Stenersen, Toldkasserer i Vadsø, I 300.
„Birkebenerne", Parti i Storthinget, I 287. 296.
Birkeland, Joakim Nikolai Kray, Bureauchef, I 171. 451.
— Michael Gundersen, Rigsarkivar, II 170. 278. 289. 304. 307.
— Peter Hersleb Graah, Biskop, I 418.
Biscuitfigurer fra Palæet i Christiania, II 168. 169.
v. Bismarck, Otto, Greve, II 108. 180. 182. 201. 211. 223—225.
Bispeindvielse i Christiania d. 31te Juli 1864, I 418.
Bjergelons Betaling af Statskassen, II 404. 409. 431.
Bjerknes, Johan Nicolai, kgl. Fuldmægtig, II 56.
Bjurson, Mag., svensk Botaniker, I 8.
Björck, Albert Wilhelm, Raadmand i Göteborg, I 440. 468.
— Gustaf Daniel, Biskop i Göteborgs Stift, I 75.
Bjørn, Nils Andreas, Sognepræst til Nordre Aurdal, I 293.
Bjørnsen, Svenning, Lensmand, I 355. 356.
Bjørnsgaard, Peder Christian, Telegrafstationsbestyrer, Redaktør, II 442.
Bjørnson, Bjørnstjerne, I 297. 429. II 267. 311.
Björnstjerna, Johan Magnus, Generalmajor, svensk Statsraad, I 80. 165. 199. 356. 357.
— Oscar Magnus, Oberstlieutenant, sen. Generalmajor, Minister ad interim i Kjøbenhavn, Gesandt i St.-Petersburg, Udenrigsminister, I 412. 427. II 226. 413—415. 418. 490. 506. 508.
„Blaaboge-Kommission", II 305.
Blackstad, Johan, Sorenskriver i Varanger, sen. Amtmand i Finmarkens Amt, II 155. 492. 495. 504.

Blanche, August, svensk Forfatter, I 153. 163. 164.
Blich, Christian Julius, Stiftsoverrets-Assessor, I 8.
— Thomas Lauritz Chr. Fr., Landphysicus i Buskerud, II 100.
Blichfeldt, Christian Emil, Oberstlieutenant, II 467.
Blili, Lars, Gaarddbruger, II 384. 385.
Blix, John Gill. Toldkasserer i Christiansand, II 497.
Bloxen-Finecke, Carl Frederik Axel Bror, Baron, fhv. dansk Minister, I 158. 159. 208. 405. 509.
Bloch, Hans Glad, Generallieutenant, Statsraad, I 1. 2. 6. 9. 18. 20. 23. 29. 35. 36. 38. 40. 42. 46. 47. 65. 68—70. 74. 82. 85. 87. 96. 97. 99. 102. 107—109. 115. 117. 124. 129. 141—143. 152. 155—161. 163. 166. 167. 169. 170. 678. 418.
— Jens Peter Blankenborg, Kaptein, II 2.
— Peter Prydz, Kammerherre, Expeditionssekretær i Udenrigsdepartementet, I 172. 246.
Blom, Christopher Olsen, Gaardbruger, Lensmand, I 125.
— Hans Andreas, Premierlieutenant i Marinen, Skibsbygningsinspektør, II 479.
— Hans Jensen, Sognepræst til Melhus, I 284.
— Jens Gunvald, pers. Kapellan i Faaberg, II 308. 328. 329.
Blomstrand, Christian Wilhelm. Adjunkt og Laborator i Lund, svensk Kemiker, I 8.
Bodsfængslet i Christiania, II 411.
— Inspektion for, I 36.
— Præsteembedet ved, II 436. 439. 445.
Bodø Sognekald, I 494.
Boeck, Axel, Zoolog, I 234.
— Carl Wilhelm, Professor, II 158.
— Christian Peter Bianco, Professor, I 7. 164.
Bogstad i Vestre Aker, I 130.
Bolinder, Jean, Fabrikeier, II 470. 473.
Bomuldsvarer, Told paa, II 335. 338. 339. 351.
Bonarps hed i Skaane, I 308.
Bonde, Carl Jedvard, Friherre, Overste Kammerjunker, I 163.
— Knut Philip, Friherre, I 64.
Bonn, II 100.
Bonnevie, Jacob Aall, Skoledirektør, II 301.
— Jacob Kresting, Stiftamtmand i Christiansand Stift, II 231. 476.
— Niels Cornelius, Expeditionssekretær, sen. Amtmand i Nedenes Amt, I 286. 419. II 32. 85. 99. 421. 442. 494.
Borch, Thomas Jonathan, kgl. Fuldmægtig, II 137.
Borchgrevink, Carl Frederik, Oberstlieutenant, I 489. 515.
— Henrik Christian, Hypothekbankkasserer, I 235. 334. 406. II 473.
Borchsenius, Rasmus Rasn, Sorenskriver, sen. Zahlkasserer, I 334. 404. II 28.
Bordoe, J. P., Bager i Christiania, I 260.
„Bore", svensk Dampskib, I 212. 213.
Borgen, Kontorist, II 447.
Borgerdaad, se Medaille.
Borgervæbning, se Kommission.
Borgund Sognekald, II 160.
Bornemann, Frederik Christian, Professor, dansk Jurist, I 214.
Bortforpagtning af Embedsgaarde, II 170.
Botne Skolevæsen, Legat til, II 35. 36.
Boulogne, Fiskeriudstilling i, 1866, I 481.
Boy, Frithiof, svensk Lieutenant, Kammerherre, I 17. 68. 74.
Boye, Mathias Andreas, Toldkasserer i Larvik, II 1.
Bråkenhielm, Gustaf, Hofstaldmester, II 321.
Brandforsikring, Afstaffelse af, for st. off. Bygninger, II 441. 443. 447. 448.

Brandforsikring, Tabellariske Oversigter over, I 516.
Brandkontingent, Extraordinær, i 1866, I 492.
Brandt, Frederik Peter, Universitetsstipendiat, sen. Professor, I 186. 187. 195. 398. II 28. 30. 60. 124. 167. 325.
— Jens, Oberst, I 48.
— Peter, Byfoged, sen. Stiftsoverretsassessor, I 195. 398. 435. 500. 501.
Brassey, Th., II 223.
Bratsberg Amt, II 405.
Braunerhjelm, Ferdinand, Friherre, Overhofstaldmester, I 200.
Brecke, Hans Thorvald, cand. jur., II 507.
Bredberg, Erik Wilhelm, Justitieråd, I 428. II 116.
— Henrik Wilhelm, svensk Statsraad, I 175. 177. 202. 205. 211. 270. 359. 428. 441. II 88. 89. 231. 238. 390. 410. 411. 414.
Breder, Paul Peter Wilhelm, Amtmand, I 48. 54. 55. 82. 214. 316. II 325. 394. 430. 451. 493. 496.
Bremanger Sognekald, I 320.
Bretteville, Christian Zeltitz, Statsraad, I 1. 9. 14. 16. 22. 25—29. 32. 36. 48. 54. 66. 70. 71. 77. 86. 89. 92. 96. 98. 99. 102. 104. 110. 111. 114—116. 122. 123. 125. 133. 137. 142. 146. 150. 152. 156. 162. 195. 210. 211. 213. 215. 218. 223—228. 230. 231. 239. 241. 243. 244. 247. 251—253. 255. 256. 258. 261. 262. 264. 266. 267. 274. 280. 283. 285—287. 294. 297. 299. 303. 306. 313. 314. 317. 318. 321. 325—327. 329. 334. 335. 343. 345. 351. 352. 363. 367. 376. 377. 380. 381. 391. 392. 399—401. 410. 413. 416. 417. 419. 421. 454. 485. 493—501. 505. 507. 508. 510. 511. 513. 516. II 1. 7. 9—11. 13. 15—18. 20—22. 25—27. 29. 31. 32. 36. 38. 40. 45. 46. 48. 49. 51—54. 56. 57. 60—62. 64—69. 75. 77. 78. 80. 83—85. 96—98. 100. 101. 106. 110—112. 115. 119—123. 126. 131. 132. 137. 139. 142. 145—147. 150. 151. 154. 155. 157—161. 163. 165—167. 169—173 175—177. 180. 182. 184. 190. 191. 197. 211. 242.
Brevik, Kontorholdsgodtgjørelse for Byfogedembedet i, II 505. 506.
— Postmesterembedet i, II 505.
Brevporto, International, II 293.
Brigade-Adjointer, I 260.
Brigadechefer, I 266. 268.
Brinchmann, Alexander, Rektor, II 332.
Brincourt, Henri, fransk Oberstlieutenant, sen. General, I 74. II 207.
Broch, Jens Peter, Professor, II 387.
— Lars Marius Bing, Kaptein, sen. Oberstlieutenant, Kontorchef i den geograf. Opmaaling, I 450. 498. 499. II 131. 304. 378.
— Ole Jacob, Professor, Statsraad, I 214 (?). 244. 249. 250. 259. 262. 268. 271. 272. 287. 291. 293. 305. 306. 314. 321. 338. 343. 354—356. 430. 452. 461. 473. 502. 511. II 6. 8. 13. 14. 23. 31. 50. 58. 59. 70. 99. 110. 112—114. 118. 119. 121—128. 130. 132. 133. 136—141. 144. 148—151. 153—155. 157—159. 161—165. 176—178. 181—183. 186—191. 202. 223. 227. 229—236. 243. 244. 247. 257. 259. 261—267. 270—273. 276. 277. 279—281. 283—288. 291—294. 297. 299. 308—311. 315—317. 321. 324. 326. 344. 347. 350. 357. 375. 381. 387. 388. 403. 414. 425. 427. 429. 475. 477. 482. 492. 493. 496. 500. 501.

Broch, Theodor Christian, Oberst, sen. Generalmajor, I 18. 214. 216. 241.
v. Brock, Frederik Ludvig, dansk Major, I 261.
Brudevielse, Formel for, II 169.
Brun, Johan Mangelsen, Sognepræst til Tromsø, Stiftsprovst, II 479.
— Johan Nordal, Sognepræst til Aadalen, sen. Præst ved Bodsfængslet. II 439.
— Sven, Sognepræst til Trefoldighedskirken i Christiania, I 61. 114. 429. II 300.
Bruun, Christopher, cand. theol., Folkehøiskolebestyrer, II 170.
Bruxelles, II 490.
Bruzelius, Docent i Lund, I 8.
Brynie, Bertel, kgl. Fuldmægtig, II 345.
Brændbare Stoffe, Regler for Opbevaring og Salg af, II 145.
Brændevinsafgift, I 17. II 264. 167. 452.
Brændevinsbrænderier, II 17. 429.
Brændevinssalg, Ulovligt, I 188.
Brændevinssamlag, II 312. 452.
Brændevinsudskjænkning paa Dampskibe, I 299.
Brändström, Pehr, Generaldirektor, Chef for den svenske Telegrafstyrelse, I 435.
Brøgger, Christian Frederik, Byfoged i Aalesund, II 128.
Buck, Jørgen Mandix, Kaptein, I 79.
Budde, Carl Ferd. Treu, Postmester i Trondhjem, I 107.
— Jan Adolph, Landbrugsskolebestyrer, II 256. 263. 271.
Budgetaar og Regnskabsaar, II 171. 172.
Budgetpropositionernes Form, II 435.
Bugge, Chr. Conrad, Fuldmægtig ved Statsraadsafdelingen i Stockholm, II 70.
— Frederik Wilhelm K., Universitetsstipendiat, Sognepræst til Holmestrand, Professor, I 505. 506. II 300.
Bugge, Johan Nic., Foged, II 323.
— Peter Mathias, Foged, I 55.
— Peter Olivarius, cand. theol., I 320.
Bull, Anders Sandøe Ørsted, Expeditionssekretær, sen. Generalkrigskommissær, I 102. 103. 137. 310 322. 355. II 28. 63. 65. 291—294. 299. 487. 494. 504.
— August Theodor, Sognepræst til Stange, I 197.
— Georg Andreas, Stadskonduktør i Christiania, II 98.
— Ole, I 270. 424.
— Søren Christian Ørsted, Protokolsekretær, sen. Expeditionssekretær, I 8. 253. 257. 302. 310. 328. II 19. 69 240.
Bureauchefers Gage. II 251.
Buskerud Amt, I 215. II 405.
— Amtmandsembedet i, I 48. 54. 94.
— Kommunikationer i, I 82.
Bustrup, Kamp ved. 1864, I 368.
Byggelaan, se Laan til Embedsgaarde.
Bygningslov, Dispensationer fra, II 258.
— for Christiania, I 284. 471.
van Bylandt, Charles Malcolm Ernest George, Greve, nederlandsk Gesandt i Stockholm, I 166.
Byret i Christiania, se 1) Christiania, 2) Underret.
Byskat og Fattigskat i Kjøb og Ladesteder, Propos. af 7. Febr. 1863 til Lov om og Lov af 22. Juni 1863 om Udligning af, I 287.
Bäckaskog Slot i Skaane, I 212. 255. 453. 455. 456. II 27. 77. 103. 119. 170. 175. 229. 230.
Bärnholdt, Johan Kristian Fredrik, kgl. Fuldmægtig, sen. Foged i Sætersdalen, II 43.
— Lauritz Elias, Postmester i Bergen, II 426.
Bætzmann, Fredrik, Redaktør, II 388.
Bockmann, Daniel Peter, Ritmester, sen. Postmester i Moss, I 12. 13.
Bødtker, Bernt Anker, Konsulatschancelier i Konstantinopel, II 47. 48. 243.

Bødtker, Chriſtian Bernstorff, Sognepræſt til Støren, Provſt, I 450.
— Job Diſchington, Byfoged II 167. 430. 441. 487. 494.
Børs, Chriſtian, de forenede Rigers Konſul i New York, II 227.
Böttiger, Carl Wilhelm, Profeſſor i Uppſala, I 76.

Cabotage med Toscana, I 66.
Cadore, Louis Marie Camille Champagny, Hertug af, franſk Diplomat, II 182.
Calais, I 212.
— De forenede Rigers Konſulat i, II 162.
Canada, II 404. 409. 431.
Canton, De forenede Rigers Konſulat i, I 245.
Cap Spartel, Bidrag til Fyrtaarnet paa, II 88.
Cappelen, Johan Henrik, Kontorchef ved Storthinget, II 392. 395.
— Mathilde, g. m. Kaptein, Driftsbeſtyrer L. M. Hille (muligden I 8 nævnte „Mathilde").
— Ulrik Frederik, Amtmand, I 138. 143.
Cardiff II 161.
Carl IX, ſvenſk Konge, II 323.
Carl XIII, Kong, I 2.
Carl XIV Johan, Kong, I 2. 166. 389. II 104. 115. 169. 189.
Carl XIV Johans Breve til Eſſen, Spørsmaal om Offentliggjørelſe af, II 78.
Carl XV, Kong, I 1—15. 17—22. 24—33. 35. 36. 40—81. 83—88. 90. 92. 93. 95. 96. 98. 100. 102. 103. 108—113. 116—119. 121—125. 127—132. 136. 137. 143—152. 154—167. 169—174. 176—203. 205—216. 218—229. 231. 233. 234. 237. 239. 244. 246. 247. 251—253. 255. 256. 258—261. 263—271. 273. 276. 277. 279. 280. 282—295. 297. 300—303. 306. 308—312. 315—318. 320. 321. 324. 327—330. 332—336. 338. 340—342. 344—347. 351—354. 356—359. 363. 368. 371—376. 378—394. 396. 398—400. 403—408. 412. 413. 417—420. 422—428. 430—436. 438—458. 466. 468—473. 475. 476. 478. 480. 483. 484. 486—491. 493—496. 498—503. 506. 508. 509. 512. 513. 515.
II. 2—16. 19. 21. 22. 24—27. 29. 31—36. 38. 40—47. 49—54. 56—59. 61—64. 67—69. 71—84. 86—124. 127—131. 134. 136. 137. 139. 141—151. 153—156. 158. 160—162. 164—168. 170—172. 175. 177—179. 181. 183—185. 187. 188. 192—196. 198. 199. 201—206. 209. 210. 212—214. 216—237. 240—244. 252. 253. 255. 256. 258. 259. 261. 262. 266—270. 272. 275. 280—286. 288—294. 297—299. 301. 306—308. 311. 316. 317. 321. 323. 324. 329. 337.
Carl XV, „Litet, men gott", Brochure af, II 202.
— „Smärre Dikter" af, I 454.
Carl, Prins, Hertug af Västergötland, I 188. II 410.
„Carl", ſvenſk Dampſkib, I 454.
Carl XII's Mindeſtøtte ved Fredriksten, I 167.
Carlberg i Rygge, I 497. 498.
— Krigsakademi ved Stockholm, I 60.
Carlén, Richard Theodor, Häradshöfding, II 236.
Carleſon, Edvard Henrik, Aſſeſſor, Juſtitieråd, I 54. II 110.
Carl-Johans-Værn, I 45.
Carlsbad, I 67. 76. 108. II 22. 86. 247.
Carlſen, Elling, Iſhavsfarer, II 244.
Carlskrona, I 346. 397. 411. II 205.
Carlſon, Fredrik Ferdinand, ſvenſk Profeſſor, ſen. Statsraad, I 177. 214. 429. 441. II 6. 88. 93. 123. 192.
Carlsſon, Dr. med., I 8.
Carlſtad, I 211. II 212. 234.

Carlſund, Otto Edvard, ſvenſk Ingeniør, Direktør, I 75.
de Caſembroot, E. A. O., Oberſtlieutenant, Prins Willem af Oraniens Guvernør, I 7.
Caſperſen, Ove, Kjøbmand i Chriſtiania, II 504.
Caſtberg, Peter Hersleb Harboe, Sognepræſt til Sandeherred, I 9.
Cavaignac, Eugène, franſk General, I 64.
di Cavour, Camillo Benſo, Greve, ſardinſk Miniſter, I 104. 195.
Cederſtröm, Claës Arvid Bror, Friherre, Ritmeſter, Adjutant, I 165.
Centralinſtitut for Vaabenøvelſer, Bevilgning til, I 270.
Chalons, Leir i, I 208. II 33.
af Chapman, Carl Edvard, Major, I 455.
Charleroi, II 183.
Charlottenberg i Vermland, I 461. II 30.
Chatham, I 220.
Chefsgaarde, Salg af to, II 466.
Chile, I 474.
Chriſtenſen, Halvor Olaus, Byfoged i Stavanger, I 268 271. 297. 298. 300. 310. II 315.
— Hans Chriſtian, Høieſteretsadvokat, II 447.
— Thorvald Chriſtian, Kammerherre, Bureauchef, II 315 318. 368. 567.
Chriſtian IX, Konge af Danmark, I 11. 333. 343. 357. 369. 372. 384. 404. 428. 444. 456. II 92. 100. 179. 230.
Chriſtian Frederik, Konge af Norge, I 2. 3.
Chriſtiania (jfr. Chriſtiania Kommune) I 2. 9. 13. 14. 41. 43. 44. 48. 49. 51 52. 55. 57—59. 63. 66. 70. 71. 155. 165. 167. 172. 174. 176. 187. 190. 196—198. 201. 203. 205—207. 209—211. 215. 224. 229. 255. 263. 266. 271. 289. 305. 363. 391. 406. 421. 430. 433. 434. 440. 442—444. 448—452. 457. 474. 482. 490. 491. 494. 496. 501. II. 19. 24. 46. 71. 80. 86. 90. 91. 108—112. 117. 122. 124. 131. 138. 147. 153. 154. 160. 163. 185. 198. 199. 202. 204. 212. 213. 215. 216. 220. 221. 228. 229. 231. 232. 238. 259. 298. 304. 306. 314. 325. 328. 337. 341. 342. 348. 364. 375. 403. 405. 410. 415. 451. 470. 476. 490. 506. 507.
— Akers mekaniſke Værkſted i, II 173.
— Antitydſke Demonſtrationer i, 1870, II 185.
— Apothekere i, I 507. 512.
— Arbeidsanſtalten i, I 461.
— Bal i Logen for Vicekongen den 4. Juni 1856. I 3.
— — for Kongefamilien den 24. Aug. 1860. I 166.
— Bal i Arſenalsbygningen den 5. Aug. 1860, I 162.
— Bal 8. Sept. 1862 for engelſke og ſvenſke Kadetter, I 262.
— Bal i Logen for engelſke Søofficerer 10. Sept. 1862. I 263.
— Bal i Logen 29. Sept. 1868, II 98.
— Bal paa det kgl. Slot (2. Okt. 1868), II 98. (14. Marts 1872), II 268. 269.
— Bal for Garniſonen i, 18. Juli 1873, II 410.
— Bazar, for franſke ſaarede i, 1871, II 206.
— Blindeinſtitutet i, I 428.
— Bodsfængsler i, ſe Bodsfængslet.
— Borgergarden i, II 396.
— Borgermeſterembedet i, II 118. 123.
— Briſkeby i, II 321.
— Byfogedembedet i, I 500.
— Bygningslov for, I 284. 471.
— Byretten i (jfr. Underret) I 489. II 145.
— Byretten i, Aſſeſſorembeder i, II 385. 477.
— Byretten i, Juſtitiariusembedet i, II 318.

Christiania, Byretten i, Justitssekretærembedet ved, I 500.
— Byskriverembedet i, II 102.
— Carl Johans-Statuen i, II 67—69. 105. 194. 462.
— B. Dahls (forh. L. Lindboes) Gaard paa Torvet i, I 414.
— Drammensbanens Station (Vestbanestationen) i, Udvidelse af, II 501—503.
— Fakkeltog i, (Okt. 1859), I 121. (26. Jan. 1866), I 470.
— Fakkeltog og Illumination i, 27. Marts 1868, II 72.
— Fest i Studenterlunden i, 4. Juni 1856, I 6.
— Fest 17. Aug. 1860 for svensk Kroningsdeputation, I 164.
— Fest i Logen 3. Okt. 1862 i Anl. af Kongsvingerbanens Aabning, I 265.
— Fest paa Klingenberg 4. Okt. 1865 i Anl. af Landbrugsudstilling, I 459.
— Fest i Logen 19. Juni 1871, II 227.
— i Logen for Kong Oscar II 6. Aug. 1873, II 415.
— Fest for svenske Rigsdagsmænd i Logen 4. April 1874, II 472.
— Fest paa Slottet 6. Juli 1874 i Anledn. af 50-Aarsdagen for Dronning Josephines Ankomst til Norge, II 497. 498.
— Festmiddag paa Klingenberg 5. Nov. 1865 i Anl. af Kongsvinger—Charlottenbergbanens Aabning, I 461.
— Festmiddag 5. Marts 1866 i Anl. af Storthingsbygningens Aabning, I 473 474.
— Fideikomisgaarden i, II 441. 443. 447.
— Filipstadbugten ved, II 501.
— Folkefest i, 17. Juni 1871. II 227.
— Forstæder i Aker, I 83.
— Forstæder i Aker, Brandordning for, II 67.
— Forstæder i Aker, Kommission ang. Indlemmelse af, II 394.
Christiania, Fængselsgaarden i Dronningens Gade i, II 158. 160.
— Galadiner paa Slottet i, for den tydske Kronprins 5. Aug. 1873, II 414.
— Gamle Akers Kirke i, I 83. 84.
— Gamle Akers Menighed i, II 321.
— Gamle Akers Sognekald i, I 202.
— Garnisonsmenigheden i, II 54. 497. 498.
— Garnisonspræstembedet i, I 436. 497. 498.
— Grundstenens Nedlæggelse til Storthingsbygningen i, I 215.
— Grundstykker bag Universitetet („Tullinløkken") II 76.
— Haandværkerforeningen i, II 184.
— Handelskomitéen i, II 161.
— Heidehaugen (Hægde-) i, II 321.
— Hjortnesbugten ved, II 502.
— Hospitalstomt i, Spørgsmaal om, I 399.
— Ildebrand i, 1858, I 76.
— Illumination og Fyrverkeri den 11. Febr. 1873 i, II 365.
— „Incognito", Løkke i, I 399.
— Indkvarteringskommissionen i, II 465.
— Indrulleringschefsembedet i, II 502.
— Jakobs Menighed i, II 497.
— Jernbane- (Østbane-) Stationen i, I 414.
— Johannes' Menighed i, II 497.
— Kathedralskolen i, I 23. II 303. 332. 343. 438. 454.
— Kirkedepartementets Lokale i, II 329.
— Kirkeværger i, I 11. 29.
— Klingenberg i, I 72. 459. 464.
— Kolera i, 1866. I 495.
— Kommune, I 65. 107. 284. 428. 429. II 60. 77. 80. 141. 142. 145. 156. 217. 314. 317. 921. 381.

Christiania Kommunestyre, Magistrat, Formandskab, I 11. 29. 379. 421. II 24. 304. 326. 342. 375. 461. 463.
— Kreditbanken i, I 291. II 377.
— Kunst- og Tegneskole i, I 481.
— Kemisk Laboratorium i, se Universitetet.
— Logebygningen i, I 214. 252.
— „Maltheby" i, II 465. 467.
— Middag paa Slottet for engelske Søofficerer 9. Sept. 1862, I 263.
— Militære Sygehus i, II 131.
— Møde paa Børsen i, (19de Dec. 1863), I 352. (10de Marts 1864), I 379.
— Møde i Ridehuset i, 22de Dec. 1863, I 352.
— Møde i Studentersamfundet i, 12te Dec. 1863, I 350.
— Nationalgaleriet i, I 33. 94. 455. 470. 481.
— Nylands mekaniske Værksted i, I 118. 499. II 479.
— Den geografiske Opmaaling i, se Opmaaling.
— Optøier i, 15. og 16. Aug. 1862, I 260.
— Oslo i, II 174.
— Overtoldbetjentembeder i, I 326. II 127. 234.
— Palæet i, I 2. 22. 94. 159. 258. 259. 266. 270. 470. 488. II 168. 306. 310. 312.
— Pauli Menighed i, II 497.
— Politifuldmægtigembeder i, I 97. 99. 406.
— Politimesterembedet i, II 206.
— Politivæsenet i, I 412. 414. 421.
— Postmesterembedet i, I 235. 307. 342.
— „Punschebollen", Landsted ved, II 185.
— Raadmandsembeder i, II 304. 307. 328. 342. 343.
— Rektorembedet ved Kathedralskolen i, II 332. 342. 461.
— Rets- og Politilokale i, II 11. 60.
Revier-Havnen i, I 495.
Christiania, Svenske Rigsdagsmænds Besøg i, 1874. II 471. 472.
— Rigshospitalet i, I 483. II 165.
— Sagene i, II 66.
— Sagenes Apothek i, II 21.
— Schous (Hjula) Bæveri i, I 6.
— Skattefogedembedet i, I 419.
— Skifteforvalterembedet i, I 502.
— Katholsk Skole i, II 474. 475.
— Tomt for Skulpturmuseum i, II 380. 453. 454. 460. 461. 463.
— Det kgl. Slot i, I 5. 33. 69. 70. 73. 74. 121. 128. 130. 159. 161. 165. 167. 203. 205. 226. 233. 258. 260. 265. 266. 293. 294. 316. 384. 385. 389. 391. 393. 399. 405. 407. 408. II 73. 97. 99. 100. 112. 114. 167. 204. 268. 343. 360. 362. 364—367. 470. 417. 462. 465. 497. 499.
— Sogneinddeling i, I 83. II 321. 497. 498.
— Sporvei i, Anlæg af, II 471.
— Stadsphysicusembedet i, II 80.
— Stiftsgaarden i, I 5. 94. 162. 264. 324. II 251. 258. 441. 443. 447.
— Stortingsbygningen i, I 24. 27. 46. 91. 92. 145. 215. 473. 474. 488.
— Studenterlunden i, II 380. 453. 463.
— Sørgegudstjeneste i Anl. af Carl XV's Begravelse, II 329.
— Teknisk Skole i, Forslag om, II 184. 250.
— Den tekniske Skole i, Plan for, II 312. 313.
— Theater, I 69. 72. 162. 165. 166.
— Theatret i Møllergaden i, II 141.
— Det norske Theater i, I 72.
— Theaterfrihed i, I 439.
— Toldinspektørembedet i, II 311. 314. 315. 319. 320. 326. 328.
— Toldkassererembedet i, II 119. 136. 467.

Christianta, Toldskriverembedet i, I 156. II 136.
— Trefoldigheds Menighed i, I 61. 506. II 321. 378. 415.
— Tugthuspræstembedet i, I 454.
— Tusindaarsfesten 1872 i, II 307.
— Tyveholmen i, II 173.
— Universitetet i, se Universitetet.
— Universitetsbiblioteket i, II 384.
— Den gamle Universitetsbiblioteks-Bygning i, II 131.
— Den gamle Universitetsbygning (Mariboegaarden) i, I 33. 94.
— Valgmandsvalg i, 1873. II 426.
— Victoria Hotel i, I 325.
— Vor Frelsers Gravlund i, I 460.
— Vor Frelsers Kirke i, I 107. II 305. 307.
— Vor Frelsers Menighed i, II 321.
— Waisenhuset i, II 172.
„Christiania", Dampskib, II 96. 99.
Christiania Bataljon, I 501.
Christiania Stift, II 314.
— Bispeembedet i, II 469.
— Stiftamtmandsembedet i, II 231. 232. 476. 484. 502. 507.
Christiania Stiftsprovsti, II 39. 54. 321.
— Stiftsprovstembedet i, I 114. II 301. 342.
Christiania — Drammensbanen, se Drammensbanen.
Christianiafjorden, II 101. 179.
„Christianiaposten", Avis, I 20. 23. 24. 32. 109. 145. 150.
Christians Amt, II 481.
— Amtmandsembedet i, I 102. II 129.
Christiansand, I 48. 97. 183. 206—209. 239. 370. 408. 411. II —154. 223. 306. 348.
— Borgermesterembedet i, I 183. II 249. 278. 289. 497. 503. 505.
— Byfogedembedet i, II 158.
— Handelskomitéen i, II 161.
— Inddragning af et Garnisonskorpslægeembede i, II 71.
Christiansand, Klubben i, I 210.
— Postmesterembedet i, I 256. 260. 446.
— Raadstuskriverembedet i, I 489.
— Stadsphysicusembedet i, I 496.
— Toldkassererembedet i, II 497. 504. 507.
Christiansands Stift, II 441.
— Stiftamtmandsembedet i, I 128. 133. II 223.
— Stiftsdirektionen i, II 274. 436.
Christiansands Toldkasse, Underslæb ved, II 144.
Christiansandske Brigade, I 215. II 80. 82.
Christiansandske gevorbne Musketerkorps, Chefspost for, I 97.
Christiansen, Christian, Kjøbmand i Larvik, Vicekonsul, I 493. II 167.
Christianstad i Skaane, I 71. 455.
Christianssund, I 416. 497.
— Politimesterembedet i, I 72.
— Postmesterembedet i, II 235.
Christie, Edvard, Politimester i Trondhjem, II 464.
— Eiler Chr. Brodtkorb, Arkitekt, II 295. 296. 318. 432. 433.
— Hartvig Caspar, Professor, II 23. 263. 266. 321. 357. 378.
— Johan Koren, Byfoged i Kragerø, I 472.
— Wilhelm, Undertoldbetjent i Bergen, sen. Overtoldbetjent i Tønsberg, I 97.
Christinehamn, II 86.
Christopherſen, Wilhelm, Generalkonsul, II 507.
Civilingeniørers Anvendelse ved offentlige Arbeider, I 177.
Clauson, Conrad, Konsul i Neapel, II 171. 254.
Colban, Adolphine Marie, Fru, f. Schmidt, I 311.
Collett, Eugène Beauharnais Ferd., Sekondlieutenant u. s. L., II 319.
— Johan Christian, Amtmand, I 7. 28. 89. 93—96. 98. 106. 113. 121. 161. 209. 213. 234. 235. 237. 244. 262.

318. II 170. 325. 327. 394. 395.
Collin, Nils Christian, Oberstlieutenant, sen. Toldinspektør i Trondhjem, I 18.
Conradi, Andreas Christian, Professor, I 37. 39. 325.
Constantin Constantinovitsch, russisk Storfyrste, I 456. 457.
— Nicolajevitsch, russisk Storfyrste, I 456.
Cowley, Henry Richard Charles Wellesley, Lord, britisk Gesandt i Paris, I 360.
Crawfurd, Frederik, Vicekonsul, II 349.
Cronhielm, Mathilda, Hoffrøken, I 39.
Cronstedt, Rudolph, Greve, Kaptein i Sveriges Vei- og Vandbygningskorps, I 461.
Crowe, John Rice, britisk Generalkonsul i Christiania, I 81. 393. II 31. 158. 159. 363. 365. 366. 373. 375. 377. 378. 382. 420. 430.
Crusenstolpe, Johan Fredrik, Generalkonsul i Algier, I 75.
— M. J., svensk Forfatter, I 44. 64.
— — „Ställningar och Förhållanden" af, I 44.
Crøger, Georg Neumann, Toldkasserer i Porsgrund, I 61. 62.
— Johannes Chr. Thorvald, Sognepræst til Fitje, II 474.
— Jonas Wessel, ledig Præst, I 320. 335.
Cumming, Kaptein i den britiske Marine, I 263.
Czartoryski, Constantin Maria Adam, polsk Fyrste, I 307.

Daa, Ludvig Kristensen, Overlærer, sen. Lektor, Professor, I 23. 24. 35. 36. 254. 278. 491. 493. II 16. 67.
Daabsformularen, II 120. 191. 390.
Daae, Claus Nils Holtzraad, Sognepræst til Stord, Seminariestyrer, I 30.
Daae, Jonas Ravn, Lieutenant, sen. Kaptein, I 338. II 229. 234.
— Ludvig, Overretssagfører, sen. Foged paa Søndmøre, I 268. 271. 275. 280. 295. 393. II 105. 132. 163. 170. 252. 287. 310. 361. 365. 392. 470. 481. 483.
— Peter Severin Jacob, Assessor i Christiania Byret, II 384.
„Dagbladet", Avis i Christiania, I 314. 316. 323. II 170. 282. 294. 364.
„Dagbladet", dansk Avis, I 334.
„Dagligt Allehanda", se „Nya Dagligt Allehanda".
Dagmar, dansk Prinsesse, I 427.
Dagsorden, Storthingets (K. Motzfeldske), af 17. Febr. 1873, II 367. 368. 370.
Dahl, Ferd. Aug., Direktør for Landbrugsskolen paa Aas, II 85. 256.
— Fredrik August, Inspector ved Ultuna Landbrugsinstitut, I 76.
— Ivar Andreas Stevelin, Premierlieutenant, II 9. 10.
— Jacob Nicolai, Sagfører, II 252. 330.
— Lorents, fhv. dansk Vicekonsul i Vadsø, II 66.
— Lorentz Segelcke, Overretssagfører i Bergen, II 149. 161.
— Nils Alstrup, Foged i Lofoten, II 274. 464.
— Otto Martin, Expeditionssekretær, sen. Sorenskriver, I 23. 119. 135. 319.
Dahlander, Carl Adolf, Konsul i Alicante, II 116. 243.
Dahll, Johan Martin, Skibsreder, II 465.
— Lars Chr., Lieutenant, Ordonnansofficer, sen. Kaptein, Oberstlieutenant i Generalstaben, I 57. 270. II 253. 262. 272. 374.
— Tellef, Gesjworner, sen. Bergmester, II 31. 32. 37. 46. 65. 74. 75. 266. 271. 272. 346.
Dalmanske Motion, I 132. 134—136. 174.
Dalslands Kanal, II 91.
Dampfregat, Bygning af en, I 4.
Dampskibes Lodspligt, II 286.

Dampskibsfart, Statsbidrag til privat, II 244. 354. 433. 447.
Dampskibskontrol, I 469. 509.
Dampskibsselskab, Bergenske, II 447.
— Søndenfjeldske, II 84.
Dampskibsselskaber, Nordenfjeldske. II 86. 447.
Danevirke, I 366. 369. 372. 373. 400.
Danielssen, Daniel Cornelius, Overlæge, I 149. 268. 278. II 310. 345.
— Johan Thee, Sagfører i Bergen, II 40.
Danmark, I 3. 10. 11. 53. 103. 126. 165. 183. 186. 187. 245. 246. 256. 301. 309. 320. 323. 324. 327—331. 333—338. 340—350. 352. 353. 360. 363—367. 369. 372—376. 378—380. 382. 383. 385.* 389. 390. 395. 398—402. 406. 408. 411. 415. 422. 426—428. 432. 433. 444. 448. 449. 476. 484. 512. 516. II 13. 39. 66. 101. 106. 107. 115. 164. 174. 178. 179. 181. 183. 256. 264. 309. 312. 344. 349. 350. 392. 393. 424. 427. 431. 508.
Dannemand, Frederik Wilhelm, dansk Greve, Kammerherre, Oberstlieutenant, I 261.
— Louise Christiane, Grevinde, f. Comtesse Schulin, I 261.
Danner, Louise Christine, Grevinde, I 11.
Danske Øer, De, I 375.
Danskerne (danske Tropper), I 366—369. 413.
v. Dardel, Fritz Ludvig, svensk Kaptein, Kammerherre, I 3. 68. 74. 183.
Daschkow, Jakob, russisk Gesandt i Stockholm, II 112.
Dass, Isach Georg, Byfoged i Vardø, II 120.
Davis, Jefferson, De nordamerikanske Sydstaters Præsident, I 453.
De Coninck, Jean Edmund, Translatør og Antikvitetshandler i Christiania, II 168.
„Defence", engelsk Fregat, I 262.
Defrance, Charles Louis, Direktør for Visnes Kobberverk, II 302.
Degradation, II 104.
„Dehn, Israel" (Pseud.), se Foss, Frithjof.
Dekke, Ananias, Skibsbygmester i Bergen. II 97. 139. 154.
Deklaration (af 26. Jan./3. Febr. 1858) med Belgien om gjensidig lige Behandling af Varer og Fartøier samt Kystfart, I 51.
De la Croix, F., Konditor i Stockholm, I 387.
Deling af Præstekald. Storthingsbeslutning om, II 275.
Demirgian, Ohan, kgl. svensk Staldmester, II 100. 150.
Departement for de offentlige Arbeider, Spørgsmaal o. Oprettelse af et, I 74. 122. 137. 177. II 418.
Departementerne, Arbeidstiden i, II 296.
— Kgl. Resol. af 16. Juli 1845 ang. Forhandlingen af Regjeringsanliggender mellem, II 418. 419.
Departementers Forening, De militære, I 123. 160. 168. 169. 184. II 111. 418. 419.
Departementsembedsmænds Befordring til andre Embeder, II 15. 25.
„Departements-Tidende", I 253.
Depotchefspost i Christiania, II 24.
— i Christiansand, II 252.
Depotforvalterpost, II 67.
Deputation fra Christiania til Stockholm i Anl. af 4de November-Festen 1864, I 428. 429.
— jfr. Kroningsdeputation.
Desertion, I 69.
Desideria, Carl XIV Johans Dronning, I 51. 52. 61. 179. 180. II 217.
Dessau, I 80.
Deutsch, Emanuel, Commissarie i Rikets Ständers Bank, I 173.
Dickson, Familien, I 75.
— Charles, Dr. med., I 458.
— James, Grosserer i Göteborg, I 271.

Dictamen, Kgl., af 4. April 1860, I 145.
— Kgl., i norſk Statsraad af 18. Nov. 1861, I 221. 222. 229.
— — af 12. Dec. 1861, I 229. 253. 312.
— — af 23. Nov. 1863, I 346. 347. 350.
— — af 20. Febr. 1864, I 376. 378.
— — af 11. Sept. 1868, II 95.
— — af 9. Nov. 1868, II 102. 103.
— Kgl., i ſammenſat Statsraad af 18. Febr. 1862, I 239—341. 243. 245. 318. 390.
— Kgl., i ſvenſk Statsraad af 7. April 1860, I 146—148.
Didrichſen, Elias, Lærer, Samlagsbeſtyrer i Flekkefjord, II 479.
Dietrichſon, Chriſtian Lerche, Oberſtlieutenant, I 183. 302.
— Emanuel, Sognepreſt til Hadſel, Provſt, II 18.
— Guſtav Frederik, Sognepræſt til Øier, Provſt, II 267.
— Harald, Poſtmeſter i Skien, I 332.
— Jacob Frederik, Profeſſor, I 491. 493. II 97.
— Johannes Wilh. Chriſtian, Sognepræſt til Øſtre Moland, II 267. 390. 436. 439. 468.
— Lorentz Henrik Segelcke, Profeſſor, II 7.
Differentialtolds Eftergivelſe, I 318.
Dimiſſion til Examen artium, I 106.
Diplomatiſke Aktſtykker for Storthinget i 1864, I 385—387.
Diplomatiſke Sagers Behandling, I 392. 438. II 25. 33.
Dirks, Carl Frederik, Fyrdirektør, II 268. 283.
— Chriſtian Ludvig, Generalauditør, I 209. II 410. 411.
Diſciplinær-Reglement for den norſke Armé af 5. Juli 1867, II 17. 19. 25. 26.
Disconteringskommisſionerne, I 416.
Diſſenternes Bidrag til Statskirkens Udgifter, II 325. 326.
Diſtriktsinddeling, Militær, I 501.
Diſtriktskommisſionsformænds Godtgjørelſe, II 46.
Diſtriktsmøder, Militære, I 516.
Diæter for Kroningsdeputationen til Trondhjem i 1860, I 162.
— for Officerer, I 483. 503. II 63.
— Storthingsmænds, I 476.
— Faſte, for Storthingsmænd, II 336. 368. 414.
Diætlovgivning, Arméens, II 63.
Djunkowſki, Etienne, katholſk Miſſionsforſtander i Alten, I 5.
Domme, Propoſ. af 26. Mai 1855 til Lov om Fuldbyrdelſe af ſvenſke, I 17. 43. 69. 100. 102. 103. 173. 250.
Domſtol, International, i Ægypten, II 506.
Donaulandene, Slaver i, I 104.
Dop, Theodor Auguſt, Sognepræſt til Gamle Aker, I 202.
Douay, Abel, franſk General, II 180.
Dover, I 212.
Dovre, II 364.
Dramatiſke Arbeider, Spørgsmaal om Beſkyttelſe i Udlandet for norſke, II 431.
Dramatiſke Foreſtillinger, Sanktionsnægtelſe paa Storthingsbeſlutning af 19. Mai 1869 til Lov om Adgang til at give, II 431.
— Propoſ. af 8. Nov. 1873 om Adgang til at give, II 431.
Drammen., I 55 81. II 99. 117. 127. 143. 156. 340. 375. 411. 414. 507.
— Borgermeſterembedet i, II 241. 242.
— Bragernes i, I 490.
— Bragernesaaſen ved, II 100.
— Byfogedembedet i, II 505.
— Deputation i Anl. af Dronning Joſephines Jubileum fra, II 499.
— Feſt i, 4. Dec. 1863 i Anl. af Begyndelſe af Arbeidet paa Randsfjordbanen, I 348. 351.
— Feſt i, 11. Okt. 1868 i Anl.

af Randsfjordsbanens Aabning, II 99. 100.
— Handelskomitéen i, II 161.
— Hotel Kong Carl i, II 99.
— Ildebrand i, 1866, I 490.
— Ildebrande i, 1870, II 176.
— Kroningsgudstjeneste i, 18 Juli 1873, II 410.
— Regulering i, II 2. 176.
— Anlæg af Sporvei i, II 451. 471.
— Strømsø i, II 176.
— Tangen i, II 176.
— Toldbod i, II 370.
— Toldinspektørembedet i, I 195.
— Udstilling i, 1873, II 357. 404.
Drammen—Randsfjord-Banen, se Randsfjordbanen.
Drammensbanen, I 262. 316. 346. II 4. 17. 31. 38. 117. 141. 142. 147. 164. 269. 314. 316. 321. 386. 359. 375. 381. 383. 501. 502.
— Expropriationstaxter til, II 496.
Drammensbanen og Randsfjordbanen, Forbindelse mellem, II 259. 260.
Dramselven, II 260.
Dreier, Martinus Nissen, Foged i Senjen og Tromsø, II 192.
Drottningholm Slot, I 35. 52. 76. 79. 212. 447. 451. 457. II 118.
Drouyn de l'Huys, Edouard, fransk Statsmand, I 332. 333. 335. 360.
Drøbak, I 195. 248. 414. 451. 490.
— Byfogedembedet i, II 347.
— Sognekald, II 434.
Drøbaksunds Befæstning, II 8. 13. 14. 290. 488.
Due, Alethe, Fru, f. Sibbern, Overhofmesterinde, II 359. 366.
— Carl Wilhelm Carsten, Premierlieutenant, Kaptein, Adjutant, I 152. 153. 157. II 79.
— Christopher Lorentz, Overtoldbetjent, II 328.
Due, Ditlev Wibe, Overtoldbetjent, II 314. 319. 327. 328.
— Frederik Georg Knut, Legationssekretær, sen. Gesandt i Berlin, I 182. II 207. 224. 225.
— Frederik, Gottschalck Heltzen, Statsminister, I 8. 31. 33. 35. 36. 38—40. 43—47. 52. 54. 56. 62—64. 66—68. 70. 71. 74. 77—80. 82. 83. 85—88. 320. 452. 498. II 219. 322. 396. 432.
Dünkirchen, II 411.
Dunker, Carl Chr. Henr. Bernhard, Høiesteretsadvokat, Regjeringsadvokat, I 95. 126. 133. 135. 139. 140. 151. 161. 168. 232. 233. 235. 243. 269. 289. 325. 326. 338. 339. 350. 354. 397. 406. 439. 507. 508. II 180.
— „Flyveblad" I—IV af, I 135. 139. 140. 168.
— „Om Revision af Foreningsakten mellem Sverige og Norge", Brochure af, I 500. 507. 515.
Duperré, Baron, capitaine de vaisseau i den franske Marine, II 96.
Dutreil, S., fransk Legationssekretær i Stockholm, I 386.
Dybbøl, I 369. 372. 389. 395. 397—399.
Dührendahl, Frederik, Postmester i Kragerø, I 261.
Dyrtidstillæg for Embeds- og Bestillingsmænd, Indstilling om (1856), I 9. 14. (1858) I 118. (1874). II 446. 450. 497. 499.
— for Pensionister, Indstilling om, 1874. II 446. 450.
— for Statsbetjente, Indstilling om, 1874. II 454.
Døderlein, Christian Grønbech, Sognepræst til Aster, II 39.
Dødsstraffens Afskaffelse, Spørgsmaal om, II 162. 243. 246. 446.
„Dølen", Blad i Christiania, II 68.

Eckernførde, I 366.
Eckersberg, Joh. Fr., Landskabsmaler, II 211.

Eda i Vermland, I 293. 294.
Edholm, Edward Martin, Livmedicus hos Carl XV, II 120.
Edward VII, se Albert Edward.
Egeberg, Christian August, Batterikirurg, I 30.
— Elias, Foged i Raabyggelaget, I 241. 322.
— Peder Cappelen, Ritmester, Grosserer, I 90.
Egen (Eiken) Sogn, I 421.
Eger, Lorentz, Bureauchef, sen. Zahlcassérer, I 26. 334. II 119.
Egernsunds Færgested i Slesvig. I 372.
Egersund Sognekald, II 77.
— Toldcassererembedet i, I 79.
Eggers, August Ditlev, cand. jur.. Amtsfuldmægtig, I 116.
Egidius, Thorvald, de forenede Rigers Vicekonsul i Amsterdam, I 58. 59.
Ehnemark, Carl Magnus, svensk Statsraad, I 51. 211.
Ehrenborgh, Göta, Friherre, Kammerherre. I 39.
v. Ehrenheim, Peter Jacob, svensk Statsraad, II 88. 123. 171. 192.
Ehrensvärd, Albert Carl Aug. Lars, Greve, Landshöfding, I 35. 37. 39. 63. 70. 77. II 99.
Eide, Ludolf Joh. Kramer A., dansk og britisk Vicekonsul i Haugesund. II 302.
Eideren, Eidergrænsen, I 183. 323. 328. 364—368.
Eidsberg Sogn, II 383.
Eidsvold, Syttende Mai-Fest paa, 1864, I 403.
Eidsvolds Sorenskriveri, II 421.
Eitzen, Johan Lauritz, Postmester, I 497.
Eker Sognekald, II 270.
Ekman, Johan Jakob, Grosserer i Göteborg, II 309.
Ekström, Carl Rudolf, Landshöfding I 461.
Ekströmer, Carl Astley, Politimester i Stockholm, I 254.
Elieson, John Collett, Sorenskriver, I 48. 54. 55.
Elster, Fredrik Collin, Foged, I 31. 55. 73.
Elstrand, Henrik, Sognepræst for Grønlands (og Oslo) Menighed i Christiania, II 12. 118.
Embedsbesættelser ved den Norske Regjering, I 33.
— ved Prinsregent, II 308.
Embedsexamina, se Universitetet.
Embedsgaarde, Indkjøb af, II 211. 327. 345. 346.
— Laan til, II 278. 438. 440. 451.
— Lov af 14. Mai 1872 om Forandringer i Lovgivningen om civile, II 286.
Embedsgaardsfondet, II 440.
Embedsmænds Afgangsalder, II 149.
— Forflytning, Aldersgrænse for, II 51.
— Troesbekjendelse, II 439.
„Emerald", engelsk Orlogsskib, I 263.
Ems, I 412. II 176. 309.
Enge, Nils Nilsen, Gaardbruger, Lensmand, I 125. 126. 149. II 139.
Engelhart, Simon Fabricius, Fuldmægtig ved Statsraadsafdelingens Kancelli i Stockholm, sen. Postmester i Christiansand, I 256. 260. 261.
Engelstad, Jess Julius, Ingeniørlieutenant, sen. Kaptein, Overbestyrer ved Hovedbanen, Driftsbestyrer, I 244. 243. 259. 267. 272. 274. II 154. 162.
Enger, Karl Albert, Politimester i Tromsø. II 408.
England, I 3. 53. 152. 184. 187. 206. 211. 212. 259. 264. 303. 307. 320. 323. 328. 331. 333. 335. 340. 347. 356. 358—360. 363. 364. 366. 367. 373. 378. 380. 385. 395. 398. 400. 409. 413. 428. 444. 445. II 13. 115. 124. 157. 177. 183. 186. 202. 229. 295. 348. 365. 376. 474.
Enkekasse, Administratorpost i den alm., I 19. II 387. 494. 495.
Enköping, I 169.

Ephrussi, Ignatz, Konsul i Odessa, I 44.
Erichsen, Georg Wilhelm, Assessor i Christiania Byret, I 500. II 385.
Ericson, Nils, Friherre, Oberst, Direktør ved Trollhätta Kanal, I 75. 82.
Ersson, Erik, i Vallsta, Gaardbruger, svensk Riksdagsmand, I 163. 440.
Erstatning for urigtig Straf af Militære, Spørgsmaal om, II 46.
Eskadre, Engelsk, i Christiania i 1862, I 262.
— Svensk-norsk, i 1864, I 390. 392. 397. 399. 401. 402. 407. 411. 412.
Eskilstuna, II 123.
von Essen, Hans Henrik, Friherre, Kabinetssekretær i Udenrigsdepartementet i Stockholm, II 344.
Essendrop, Bernhard Ludvig, Sognepræst til Strinden, I 295. 477. II 54. 287. 291. 300. 310. 361. 489.
— Carl Peter Parelius, Biskop i Tromsø, sen. Stiftsprovst i Christiania, Statsraad, I 186. 467. II 39. 54. 299—303. 305—308. 312. 313. 315. 317—323. 325. 326. 328. 329. 331. 232. 337. 338. 341. 342. 344—347. 354. 357. 360—362. 365—369. 371. 372. 375—379. 381. 384. 387—390. 392. 394. 396. 398. 402. 404—408. 415. 419. 424—428. 432—439. 441. 442. 445. 446. 449. 452—457. 459—461. 464. 466. 469. 470. 474. 475. 477—479. 483—485. 492—494. 497. 498. 502.
Eugen, Prins, I 455. 457.
Eugenia, Prinsesse, II 221.
Eugénie, fransk Keiserinde, II 193. 194.
Eulenburg, August Ludw. Traugott Leotho zu, Hofmarskalk, II 414.
Evensen, Even, Sorenskriver og Foged i Tana, II 70.
Ewerlöf, Frants Anton, de forenede Rigers Generalkonsul i Kjøbenhavn, I 367. 417.
Ewert, Carl Henrik, Borgermester i Göteborg, I 75.
Examen artium, Dimission til, I 106.
— Lov af 17. Juni 1869 om, II 135. 305.
Examina, se ogsaa Universitetet.
„Excellencen Toll", svensk Dampskib, I 213. 260.
Expeditionschefsembede i Finantsdepartementet for Toldsager, Spørgsmaal om Oprettelse af et, I 116.
— i Indredepartementet for Brandforsikringen, Oprettelse af et, II 53.
— i Justitsdepartementet for Fængselsvæsenet, II 169. 457. 472.
Expeditionssekretærembede i Armédepartementet, I 141.
— i Marinedepartementet, I 183. 341. 344.
Expeditionssekretærers Indiskretioner, I 302. 304.
„Expres", Dampskib, I 263.
Expropriation til Exercerpladser, II 65.
Expropriationer til Jernbaner, II 160. 164. 501. 502.

Fåhræus, Johan Fredrik, fhv. Statsraad, sen. Generaltolddirektør, I 57.
— Olof Immanuel, fhv. Statsraad, Landshöfding i Göteborgs och Bohus Län, I 39. 75. 267. 270—272. II 203.
Fabritius, W. C., Bogtrykker i Christiania, I 125.
Fahlcrantz, Christian Erik, svensk Biskop, I 77.
Falch, Hagbart, kst. Værftsskriver, I 334.
— Ingvald, Protokolsekretær i Høiesteret, II 421.
Falkenberg, Henrik Gabriel, Friherre, Kabinetskammerherre, I 315.
— Johannes, Oberstlieutenant, I 97. 183. 420. 431.
Falköping, I 270. 426.
Fallit, se Konkurs.
Falsen, Chr. M., Mindestøtte for, paa Vollebæk, I 423.

Falsen, Enevold, Bergkasserer, II 228.
— Georg Benjamin, Oberstlieutenant i Artilleriet, I 363.
— John Collett, Underretssagfører, sen. Amtmand, Statsraad, I 138. 202. 231. 488. 490. 491. 493. 495. 496. II 128. 130. 132. 133. 136. 139. 143. 145—150. 155—161. 163—166. 168. 169. 172. 173. 175. 178. 180. 192—196. 198. 199. 202. 205. 206. 213. 219—221. 227—230. 234. 238—240. 242. 243. 246. 252. 253. 255. 257. 265. 266. 268. 270—272. 275—277. 279. 281. 283—286. 288—294. 300—302. 304. 307. 311—315. 317—320. 322. 323. 326—334. 337. 338. 341. 342. 344—351. 353. 355—357. 359. 361. 363. 365—367. 369. 372. 373. 375—379. 381—391. 393. 398. 401. 408—410. 418—427. 430. 431. 433. 460. 461. 464. 485. 479. 482. 489. 492. 494. 504.
Falsen-Adler'ske Grundlovsudkast, I 120.
Fangen, Anton Wilhelm, Sognepræst til Aker og Oslo, I 83.
Farmaceutiske Studenters Undervisning, I 512.
Farsund, Overtoldbetjentembede i, II 68.
— Toldkasserersforretningers Udførelse i, II 277.
Fartorp i Slesvig, I 368.
Fasting, Christian Frederik, Oberstlieutenant, sen. Krigskommissær, I 30. 137. 257. 338. 355. II 63. 65.
— Johan Jacob, Oberstlieutenant, sen. Toldkasserer i Sarpsborg, I 174. 205.
— Johan Jacob, Oberstlieutenant, I 431.
Fattigvæsenet, Love af 6. Juni 1863 om, I 265.
— Sanktionsnægtelse (4. Juni 1874) af Storthingsbeslutning om Forandring af samme, II 396.
Favneſætning af Brændeved, Tvungen, II 431.
Favre, Jules, fransk Statsmand, II 211.
Faxe, Arvid Gustaf, fhv. Statsraad, Landshöfding, I 455.
Faye, Andreas, Sognepræst til Holt, Seminarieforstander, I 30.
— Frants Christian, Professor, I 36. 37. 45. 350.
— Jacob Andreas Christian, Generalkonsul, I 6. 70. 71. 74.
— Jørgen Breder, Bankchef, II 308. 309. 422.
Fearnley, Carl Frederik, Professor, II 268.
— Henry Emil, Kateket i Kragerø, I 16.
Fellows, Kaptein i den britiske Marine, I 262.
Fenger, Carl Emil, fhv. dansk Finansminister, II 341. 344. 350.
Fenger-Krog, Albert, Kontorchef ved Veidirektoratet, II 468.
Feragen, Andreas Martinus, Kirkesanger, Lærer, I 254.
Ferri Pisani, Camille, fransk Major, I 10.
Ferry, Anton Frederik Michael, Magasinforvalter ved Fredriksværns Værft, II 127. 174.
Feyer, Christian, Sorenskriver, II 37.
Fick's Telegrambureau, II 36.
Filologisk Embedseksamen, se Universitetet.
Finansdepartementet, Forslag om et nyt Expeditionssekretær-Embede i, II 330.
Finland, I 111. 301. 433. 508. 510. II 16. 110.
— De forenede Rigers Generalkonsulat i, II 319.
Finlændere, II 172.
Finmarken, I 48. 256. 475. II 15. 25. 37. 46. 64. 65. 67. 78. 172. 176. 181. 189. 226. 240. 247. 345. 415. 417. 464. 492.
— Amtmandsembedet i, I 482. 492. II 51. 464. 477. 478. 495. 504. 505.
— Diskonteringskommissionen i, II 181.
Finne, Edvard Nicolai, Kompagni-

kirurg ved den norske Garde i Stockholm, II 46.
Finner (jfr. Kvæner), I 509.
Fire-Skibs Bestemmelse, I 370.
Firmalov af 3. Juni 1874, II 441.
Fischer, Chr. Emil August, Sagfører, II 323.
Fischerström, Waloddi, Hofstaldmester, I 39.
Fiskeafgiftsfondet, II 452.
Fiskegarnspatent, I 238.
Fiskeguano-Selskab, I 417.
Fiskeopsynet i Lofoten, II 102.
Fiskere, Fremmede, i Søndmørsfisket, II 133. 151. 463. 466.
Fiskeret, se Søterritorium.
Fiskerierne paa Søndmøre, II 426. 463.
Fiskeriinspektører, I 508.
Fiskerilov, se Torskefiskeri.
Fiskeriudstilling i Bergen, 1865, I 455. 476.
— i Boulogne, 1866, I 481.
— i Neapel, 1870. II 171. 254.
Fitje Sogn i Søndhordland, II 474.
Fjelberg Sognekald, II 37.
Fjerde November-Fest i 1864, I 389. 393. 406. 423. 424. 426.
Fjulsrud i Hole, I 81.
Flaaden, Fordeling af, II 101.
Flaar-Nielsen, se Nielsen, Niels.
Flag, Midlertidigt, for Slesvig-Holsten, I 445.
Fleetwood, Georg, svensk Friherre, Kabinetskammerherre, I 165.
Fleischer, Baltazar Sechmann, Kaptein à la suite i Marinen, Konsul i Archangel, I 108. 181. II 171. 172.
— Carl Johan, Prokurator, I 420.
— Hans Kirkgaard, Oberst, sen. Generalmajor, Hofchef, I 20. 90. 171. 172. 270. 306. 311. 327. 494. 495. 502. II 21. 47. 61. 64. 71. 72. 80. 100. 165. 168. 288. 303. 374. 380. 384. 394. 443. 448.
— Hans Maartmann, Brigadeauditør, II 416. 425. 497. 503. 504. 507.
Fleischer, Isak Wilh. Castberg, Sognepræst til Vega, Provst, II 51. 77.
— Knud Geelmuyden, Overtoldbetjent, II 174.
Flekkefjord, II 479.
— Overtoldbetjentembede i, II 174.
— Sorenskriveri, II 457.
Flekkerø, I 209. 210.
Flensborg, I 369. 395.
Flor, Jens Ludv. Poul, Handelsmand, Bankkasserer, II 386.
„Flygblad från östra sidan fjellen", se Sparre, Erik Josias.
Flytlapper, I 111. 112. (Jfr. Kommission).
„Flyveblad", se Dunker, B.
Florencæs, Chr. K., Skibsreder i Porsgrund, II 431.
Fogder, Særskilte Godtgjørelser for, I 462. 481.
Fogedembeder, I 501.
Fogedgaardenes Fond, II 438.
„Foldin", norsk Dampskib. I 210.
Folkeretsspørgsmaal, I 166.
Folkestad, Halvor Olsen, Biskop, I 418. II 325. 327. 428.
„Folkevennen", norsk Tidsskrift, II 384.
Follo Sorenskriveri, II 119. 120.
Fonnesbech, Chr. Andr., dansk Indenrigsminister, II 427.
Forbes, David, Værksbestyrer, I 6.
Forbrydelser, Indstilling af 5. Jan. 1872 til Propos. til Lov ang. Forandringer i Lov af 20. Aug. 1842 om, II 243. 246—249.
— Propos. af 22. Nov. 1873 til Lov ang. Forandringer i Lov af 20. Aug. 1842 om, II 460.
— Lov ang. Forandringer i Lov af 20. Aug. 1842 om, II 485.
Forbud mod at slippe Hingster osv. paa Fællesgræsgange, Lovforslag (1872) om, II 320.
Forchhammer, Johan Georg, Professor, dansk Geolog, I 8. 214.
Forenede Riger, I 4. 51. 78. 219. 245. 323. 328. 331. 333. 337. 360. 361. 374. 385. 396. 401.

405. 422. 428. 436. 506. II 1. 23. 41. 62. 169. 179. 182. 183. 185. 195. 225. 340. 356. 490.
Foreningen til Fortidsmindesmærkers Bevaring, II 56.
Forhyring paa norske Kofardiskibe, Propos. af 17. Marts 1866 om fremmede (svenske) Sømænds, I 475.
Forligelseskommissioners Domsret i smaa Gjældssager, I 314. 484.
Forpleining under Exercits, II 474.
Forsberg, Carl David, svensk Krigsraad, I 13.
Forstvæsen, II 331.
Forsvarskommission, Unionel, af 1856, I 4. 8—10. 12. 13. 17. 22. 50. 58. 61.
Forsvarsstyrke, De forenede Rigers, II 169. 181. 188.
Forsvarsvæsen, Den Norske Regierings Betænkning om Norges, 1863, I 346. 347. 349—351.
— Propos. om Bevilgning til Sveriges, 1863, I 346.
Fosen, Fogedembedet i, II 186.
Fos, Frithjof, Forfatter, II 29.
— Henrik Herman, Statsraad, I 84.
— Wilhelm, Skibsreder i Arendal, I 281.
Fosvig, Lars Andreassen, Gaardbruger, Morder, I 499.
Fougner, Otto Anton, Premierlieutenant i Ingeniørbrigaden, II 403. 411.
Fougstad, Carl Andreas, Borgermester i Christiania, I 3. 27. 104. 164. 252. 325. 428—430. 464. 474. II 59.
— Christian Adolph Carl, cand. jur., I 21.
Fournier, Henri, fransk Envoyé i Stockholm, I 373. 384. 386. 394. 396. 398. II 1.
„Fox", Dampskib, II 334. 335.
Foyn, Svend, Skibsreder, II 356.
de France, se Defrance.
Franck, Hans, Undertoldbetjent i Christiania Tolddistrikt, I 122.
Frankfurt, Forbundsdagen i, I 339.
Frankfurt, Fred i, 1871, II 224.
— Velgjørenhedskongres i, I 36.
Franklin-Expedition med „Fox" (1857), II 335.
Frankrig, I 3. 61. 64. 104. 184. 187. 206. 208. 211. 212. 264. 271. 275. 287. 301. 303. 307. 323. 328. 331—333. 339. 347. 352. 356. 360. 363. 364. 366. 378. 380. 384. 396. 400. 408. 409. 413. 415. 419. 420. 428. 432. 435. 441. 444. 465. 507. II 17. 22. 39. 40. 41. 88. 115. 121. 177. 179—184. 186. 190. 201. 211. 223. 224. 313. 348.
Franske Fartøiers Fiske i Vestfjorden, II 84. 102.
Frants II, Konge af Begge Sicilierne, I 176. 187.
Frederik VII, Konge af Danmark, I 11. 158. 255. 327. 343. 356. 371. 384. 394.
— (VIII), dansk Kronprins, I 324. 456. II 32. 84. 86. 87. 89. 90. 92. 93. 97. 99. 109. 118. 217. 222. 230.
Fredningstid for Fuglevildt, II 167.
Fredrik, Prins af Nederlandene, I 256. 259. 260. II 82.
Fredrik Adolf, Hertug af Östergötland, Prins (af Wasa), II 121.
Fredriksborg paa Värmdö i Stockholms Skjærgaard, II 234.
Fredrikshald, I 97. 155. 428. 436. 501. II 91. 98. 149. 226. 228. 334. 477. 504.
— Borgermester- og Politimesterembedet i, I 422.
— Bygningskommissionen i, II 507.
— Jernbanekomité i, II 387.
— Kanalanlæg ved, II 471.
— Postmesterembedet i, I 83. II 235.
— Toldkasserermbedet i, II 331.
— Tømmerforening i, II 138.
Fredrikshaldensere, II 498. 503.
Fredrikshavn, I 402. 417.
Fredrikstad, I 8. 418. II 87. 127. 312. 383. 477. 489.

Fredrikstad, ref. Kapellani i, I 338.
— Skole, II 277.
— Toldkassererembedet i, II 45.
— Udvidelse af, I 461.
Fredrikstad Fæstning, I 30. 51. 128. 181.
— Kommandantpost paa, I 51.
Fredriksten Fæstning, I 167.
Fredrikstenske gevorbne Musketerkorps, Chefspost for, I 97.
Fredriksværn, I 325. II 10.
Fredsunderhandlinger i Wien i 1864, I 417. 422.
Fremmed Krone, Svenske Rigsdags Beslutning om at Kongen ikke uden Stændernes Samtykke maa modtage en, I 277. 279. 282. 283.
Fremmed Skib fremmed Territorium, I 166.
Fri Reise paa Jernbane for Statsraader, II 330.
Frich, David Christopher, Præst, II 41.
Friedrich, Prins af Augustenburg, Prætendent, I 344. 354. 386. 387.
Friedrich Carl, preussisk Prins, II 194. 504.
Friedrich Wilhelm, tydsk Kronprins, II 414.
Friele, Christian Frederik Gotfried, Redaktør, I 119. 161. 172. 235. 312. 379. 424.
— Herman, B. S., Kjøbmand i Bergen, II 357.
Fries, Elias, Professor i Uppsala, I 76.
— Henrik, Kommandør i Marinen, I 416. II 6. 7. 30.
Frigaarde, Civile Embedsmænds, I 501. II 11.
Frihandel, I 352.
Friis, Johan, Lektor, I 6.
Frijs-Frijsenborg, Chr. Emil, Lensgreve, dansk Ministerpræsident og Udenrigsminister, II 103.
Frilagere, I 475.
Frimureri, I 46. II 162.
Frognerseteren ved Christiania, II 99. 411.
Froland Sognekald, II 75.
Fron, Nordre, Sognekald, II 74.
Frotvet, Anders Engelsen, Straffange, I 46.
Fröberg, Johan Erik, Grosserer i Stockholm, I 430.
Frølich, Christian Sam. Krebs, Stabskaptein i Artilleriet, I 39.
— Fritz Heinrich, Bankdirektør, I 307.
— Theodor Christian Brun, Premierlieutenant, Ordonnanceofficer, I 270.
Frøstrup, Edvard, Foged i Sætersdalen, I 326. 327. 334. 419.
Fuglevildt, Indskrænkning af Jagt paa, II 167.
Furlandsmyren, I 367 (jfr. Rettelser).
Fyen, I 383.
Fürst, Johannes Ditlev, Foged paa Nedre Romerike, I 72. 73.
— Valentin, Trælasthandler, II 138.
Fyrvæsen, I 169.
„Fædrelandet", Avis i Christiania, II 238. 470.
— dansk Avis, I 253. 312. 353.
Fællesforfatn. , Dansk, af 18. Nov. 1863, I 3 . 345. 347. 350. 353. 357. 366. 367. 371.
Fængselschef-Embede, II 331.
Fængselsvæsenet, Propos. til Lov om, af 23. Marts 1857, I 24.
Færden, Olaus Olsen, Gaardbruger, Sparebankdirektør, I 429.
Færder, I 263.
Fæstningsfangers Anvendelse til offentlige Arbeider, I 8.

Gaardfarihandlere, Svenske, i Norge, II 99.
Gaasøen, Paul Knudsen, I 492.
Gade, Herman Andreas, Lieutenant, sen. Kaptein i Marinen, Ordonnanceofficer, Kammerherre, I 39(?). 453. 457. II 310. 367. 426. 463.
— Ida Pauline Cathrine Dorothea, f. Rebbinder, Fru, I 103.
Gaëta, I 186. 187.

Gageforbedring, Anſøgning fra Departementsembedsmænd om, (1874) II 457. 458.
Gagekommiſſion, ſe Kommiſſion.
Gageregulativ for civile og militære Embedsmænd, Propoſ. af 14. Jan. 1871 om, II 135. 202.
— — Propoſ. af 20. Jan. 1872 om fornyet Fremſættelſe af Propoſ. af 14. Jan. 1871 om, II 249. 282.
— for militære og civilmilitære Embedsmænd, Propoſ. af 1. Febr. 1873 om, II 354. 355. 358—361.
Gagetillæg for Budgetaaret 1874—75, Propoſ. af 17. Jan. 1874 om, II 412. 413. 439. 440. 443. 450. 453. 460. 482. 495. 496.
— for Amtmænd, I 117.
Gaimard, Paul, franſk Naturforſker og Reiſende, I 5.
„Galathea", engelſk Orlogsſkib, I 263.
Gamle Aker, ſe Chriſtiania.
Garben, Baltazar Nicolai, Generalmajor, I 42. 43.
Garde, Den norſke, i Stockholm, I 1. 14. 59. 253. 254. 409. II 17. 79.
Gardermoen, Exercerplads, I 109. 178. 180. 196. 198. 201. 261. 264. 289. 407. 408. 496. II 12. 29. 33. 35. 38. 53.
— Kavallerileir paa, 1871, II 238.
Garibaldi, Giuſeppe, italienſk General, I 186.
Garmann, Gerhard Heiberg, Sorenſkriver i Flekkefjord, II 457.
Garniſons-Kompagnier, I 452. 512.
Gausdal, II 267.
Gauſta, II 504.
Gauſtad Sindsſygeaſyl, II 151. 389.
Gedde, Wilh. Frederik Chriſtoffer, Sognepræſt til Froland, II 75.
Geelmuyden, Chriſtian Torber Hegge, Premierlieutenant, ſen. Kaptein i Marinen, I 4. 30. II 6. 7. 30. 187. 190.
de Geer, nederlandſk Premierlieutenant, Ordonnanceofficer, I 7.
— Louis, Friherre, ſven Juſtitieſtatsminiſter, I 64. 145. 167. 175. 182. 188—193. 196—198. 201—203. 205—207. 211. 213. 232. 237. 239—241. 243. 244. 247. 250. 274. 282. 285. 317. 318. 329. 330. 376. 378. 382. 386. 388—391. 393. 403. 412. 425. 426. 431. 432. 436. 437. 441. 442. 446. 509. II 86. 88. 91—95. 103. 160. 170. 192. 198. 199. 406. 464. 472.
Geete, Guſtaf Wilhelm, Læge i Marinen og ved Skjærgaardsartilleriet, II 210.
Geffroy, Auguſte, Profeſſor, franſk Hiſtoriker, II 160.
Gellerſtedt, Per Erik, Profeſſor i Medicin i Lund, II 235.
Generaladjutant for Marinen, Spørgsmaal om, I 1. 3.
Generalauditørembedet, II 416. 419. 421.
Generalkonſulatet for Storbritannien og Irland, II 146.
Generalkrigskommisſærembedet, I 137.
Generalpoſtdirektørembedet, I 18. 46. 111. 115. 128. 160. 162. 341. 344.
Generalſtaben, Adjointer i, 260. 312. 314.
— Majorpoſt i, I 450.
— Oberſtlieutenantpoſt i, I 498. II 272. 328.
— Plan for (af 17. Aug. 1850), I 345.
— — (af 22. Febr. 1864), I 364. 365. 373. 384. 386. 419. 503.
— — (af 24. Febr. 1872), II 261. 266.
Generalſtabschefspoſt, I 182.
Generalſtabsofficerers Udtræden i aktiv Tjeneſte, I 418.
Generalſtillæg, I 6. 46. 178. 179. II 74. 75.
Generaltolddirektion, Forſlag om Oprettelſe af, I 115. 116.

Geografiske Opmaaling, se Opmaaling.
Georg, Konge af Grækenland, I 357. II 230.
Gerlach, Georg Daniel, dansk Generalmajor, I 12.
de Geslin, Henri, Greve, fransk Kaptein, I 75.
Gethe, (II 210); se Geete, Gustaf Wilhelm.
Getz, Michael, Handelsfuldmægtig, Bankdirektør, I 90. II 308. 309. 324.
Gevær, Det Lundske, II 448.
Gill, Christen Knagenhjelm, Oberstlieutenant, II 226.
— John, Oberstlieutenant, II 467.
Gisborne, F., I 200.
„Gjerdekommissionen", se Kommission.
Gjerpen Sognekald, II 320.
Gjertz, Hjalmar Balduin, Bureauchef, sen. Sorenskriver i Numedal, I 417. 453.
Gjessing, Mathias Dahl, Kasserer i den alm. Enkekasse, II 387.
Gjældsfængsel, Propos. af 25. Febr. 1857 om Forandring i Bestemmelser om, I 19.
— Propos. af 13. Jan. 1873 om Ophævelse af, II 254. 305. 348. 432.
Gjældsfager, Sanktionsnægtelse af Lovbeslutn. af 19. Juni 1863 om Forligelseskommissioners Domsret i smaa, I 314.
— Sanktionsnægtelse af Lovbeslutn. af 1. Mai 1866 om Forligelseskommissioners Domsret i smaa, I 484.
Gjør, Magnus Andreas, Sognepræst i Stavanger, I 25.
Gjøvik, II 411.
Glad, Christian, Generalmajor, I 209. 211. 213. 221. 489.
Glommen, I 216.
Gloppen, Resid. Kapellani i, II 18.
— Sognekald, II 18.
Gloseneyer, A., Grosserer i Stockholm, 430.
Glücksburg, Huset, I 324.
Gløersen, Frederik Emil, Krigskommissær, I 431.
— Gerhard Gunnerus, Overretssagfører, I 505. II 56.
— Paul Irgens, Referent i Christiania Byret, II 477.
Godsvogne til Dramnensbanen, Anskaffelse af, II 383.
Gortschakov, Alexander, Fyrst, russisk Udenrigsminister, I 400.
„Gothakalenderen", se »Almanach de Gotha«.
Gotland, I 200.
v. Gottberg, Walther Philip Werner, preussisk Generalmajor, II 414.
Gottwaldt, Carl Henrik, Kaptein i Marinen, II 110. 136. 190.
— Gustav Ludv. Nic. Joh. Fr., Apotheker i Svelvik, II 21.
Gould, John, Professor, engelsk Ornitholog, I 6.
Graah, Knud, Fabrikeier, Jernbanedirektør, II 97. 263. 266. 365. 366. 373. 375. 381. 496. 501.
Grabow, Johan Chr., Overretssagfører, sen. Byfoged, I 373. II 251.
Graff, Frederik Elias Martin, kgl. Fuldmægtig, sen. Skifteforvalter, I 500—502.
Gram, Einar, Handelsmand, Sparebankdirektør, I 128.
— Johan Georg Boll, Oberst, sen. Generalmajor, I 215. II 61. 71. 73. 91. 410.
— Poul James Reinhold Harald, Politimester i Fredrikshald, sen. Sorenskriver m. m. i Hamar, I 307. 308. 349.
Gran, Maximil, Oberstlieutenant i Artilleriet, II 259.
Granville, George, Lord, britisk Udenrigsminister, II 185.
Gratifikationer, I 52. 285. 359. II 150.
[illegible]mund Larsen, Lensmand, I 268. 296. 304. 338. II 167.
Gravens-(Gravdins-)Vand, I 490.
Gravrokmoen Exercerplads, II 12.
Greffsen Bad ved Christiania, I 169.

Grimelund, Andreas, Biskop, I 185. 186. II 66. 428. 433.
Grimsgaard, Christian Semb, Kaptein, sen. Major, Chef for Kommando-Expeditionen i Stockholm, Oberst, Chef for Generalstaben, I 176. 185. 197. 254. 276. 356. 357. 364. 376. 400. II 57. 58. 266. 268. 283. 399. 401. 415.
Grip, Johan Anton Wolff, Sekretær i Udenrigsdepartementet, sen. Legationssekretær i Washington, II 112. 507.
v. Gripenberg, Johannes, Baron, russisk Konsul i Hammerfest, II 172.
Gripenstedt, Johan August, Friherre, svensk Statsraad, I 41. 42. 48. 74. 126. 165. 167. 175. 187. 189. 192. 194. 196. 200. 202. 227. 290. 329. 330. 339. 352. 358. 419. 420. 426. 435. 437. 438. 441. 442. 445. 456. II 104.
Groth, Frederik Christian, Toldinspektør i Bergen, II 65.
Grundloven, II 396.
Grundlovens § 12, II 396.
— § 13, II 404.
— § 14, I 13. 19. 130. 264.
— § 20, I 126. 127.
— § 22, I 230. 345. II 1. 27.
— § 25, I 454. 514. 516. II 396.
— § 26, I 286.
— § 28, II 298.
— § 41, I 40. 131.
— § 57, I 36.
— § 58, I 36. 126.
— § 59, I 36. 126.
— § 70. I 58.
— § 75. I 386. II 172. 216. 442.
— § 79. I 58.
— § 80. I 138.
— § 82. I 136.
— § 88. I 127. 272.
— § 92. I 462.
— § 111. II 396.
— § 112. I 58.
Grundset i Østerdalen, II 122.
Grundseth, Jørgen, Foged, I 55.
Grundt, Jens Chr. Roll, Ritmester, sen. Major, I 144. 304.
Grundtvigianere, II 164. 427.
Grækenland, II 106. 108.
Grænsekontrol ved Utsjoki, II 67.
Grænseregning (mellem Norge og Sverige), I 407.
Grænsespærring mod Finland (1853), I 111. 510.
Grænsespørgsmaal mellem Norge og Rusland, II 171.
Grænsetraktat med Rusland (1826), se Konvention.
Græsk Kongevalg i 1862, I 274.
Grønn, Christian, Indrulleringschef, Administrator i den alm. Enkekasse, II 254. 344(?). 494.
— Hans Chr. Harboe, Regjeringsadvokat, II 180. 329. 344(?).
Grønningsæter, Elias, Kirkesanger, II 402.
Grøtte, Knud Nielsen, Mord paa, I 329.
Gudbrandsdalen, Søndre, (Lillehammer) Sorenskriveri, II 128. 145.
Gude, Albrecht, Oberstlieutenant, I 420. II 82. 226.
— Hans, Professor, Landskabsmaler, II 122.
Günther, tydsk Geh. Ober-Postrath, II 507.
— Claes Ephraim, Justitiestatsminister, I 41. 42. 57. 60. 63. 68.
Gulbranson, Hans, Kjøbmand i Christiania, I 8. 27.
Guldalen, II 360.
— Fogedembedet i, I 39.
— Sorenskriverembedet i, I 420. II 251.
Guldberg, Axel Sophus, fhv. Overlærer, Lærer ved Krigsskolen, II 387.
— Carl August, resid. Kapellan til Ullensaker, sen. Sognepræst til Onsø, II 42. 195.
— Cato Maximilian, Professor, II 268. 283. 490.
Guldfund, Guldvaskning i Finmarken (Tanaelven, Varangerfjorden), II 31. 32. 34. 37. 46. 48. 63—66. 74. 75. 266. 393.

Guldmynt, Overgang til, II 256. 305. 308. 324. 397.
Guldvaskning i Nyholland, II 37.
Gumælius, Gustaf Wilhelm, svensk Præst og Forfatter, I 163. 164.
Gunnerus, Johan Ernst, Sognepræst til Hevne, II 120. 126. 129. 145. 192. 277. 390.
Gustaf III, Konge af Sverige, II 103.
Gustaf (V), Prins, Hertug af Värmland, I 75. 76. 168. II 410.
Gustaf Wasa, se Utmelandsmonument.
Gylche, Karl, Overkontrollør i Trondhjemske Distrikt, II 26.
Gyldenstolpe, Adolf Fredrik Nils, Greve, svensk Statsraad, Rigsmarskalk, I 48. 64. 356.
Gyllenhaal, Carl Alex. Fredrik, Friherre, Kammerherre, I 170.
Gymnastiska Centralinstitutet, Kgl., i Stockholm, I 448.
Göta Kanal, I 75.
Göteborg, I 38. 75. 80. 167. 206. 267. 268. 270. 271. 316. 399. 401. 458. II 38. 100. 119. 121. 122. 209. 210. 228. 312. 334. 400. 476.
— Børsen i, I 271.
— Domkirken i, I 271.
— Fest i, i Anl. af Stockholmsjernbanens Aabning 4. Nov. 1862, I 271.
— Kunstnermøde i, 1869, II 119. 121.
— Kunstudstilling i, 1871, II 230.
— Landbrugsmøde og Landbrugsudstilling i, 1871, II 230.
— Regatta i, i August 1871, II 230.
— Kgl. Vetenskaps- och Vitterhets-Samhället i, I 144.

Haag, II 201.
Haandkraftsbaade, II 209.
Haandskydevaaben, I 503.
Haandværksdrift, Udarbeidelse af Forslag om Forandringer i Lovgivningen om, I 104.
Haandværksdrift, Propos. af 4. Nov. 1865 om Forandring i Lovbestemmelserne om, I 460.
Haavind, Perentius Immanuel, kgl. Fuldmægtig, II 174.
Hadeland, II 411.
Haffner, Johan Frederik Wilhelm, Lieutenant, I 242. 508. 510.
— Louise Claudia le Normand, f. Malthe, Fru II 335.
— Wolfgang Wentzel, Kommandørkaptein, Hofintendant, sen. Statsraad, I 45. 108. 227. 231. 233. 235. 238. 239. 243. 244. 247. 252. 256. 258. 261. 265. 267. 268. 274. 283. 288. 294. 299. 306. 311. 313. 316. 318. 321—323. 325. 326. 334—336. 341. 344. 349. 374. 384. 391. 396. 407. 412. 420. 425. 460. 467. 471. 475. 481. 484. 487. 490. 494. 495. 497—499. 501. 515. II 6—14. 18—21. 24—26. 28—30. 33—36. 39. 47. 49. 52. 62. 72. 77. 80. 82. 83. 86. 101. 103. 106. 109. 111—114. 287.
Hagemann, Ole Christopher Flinck, Toikaptein, I 174.
Hagerup, Eiler, Kaptein i Marinen, II 30. 190.
— Henrik Steffens, Statsraad, Generaladjutant for Marinen, sen. Kontreadmiral, I 1. 3. 6. 9. 14. 15. 17. 20. 23—26. 28—30. 32. 37. 38. 42—45. 47. 54—56. 59. 60. 62. 66. 67. 76. 78. 82—86. 88—90. 95. 97. 99. 101. 102. 108. 109. 147. 304.
Hagman, svensk Bygmester, • (jfr. Rettelser), II 121.
Hagman, Sofie, Danserinde, (jfr. Rettelser), II 121.
Halden, I 8.
„Halden", norsk Dampskib, II 312.
Hall, Carl Christian, dansk Ministerpræsident og Udenrigsminister, I 158. 330. 334. 339. 340. 348. 394. 428.

Hall, Hans, Sognepræst til Vessen, sen. til Ullensaker, II 18. 42.
Hallager, Georg Frederik, Professor, sen. Høiesteretsassessor, I 299. 354.
Hallenborg, Magnus, Ritmester, Godseier, II 413.
Hallingdal, I 82. 490. II 53.
Hallingskarven, II 421.
Hallske Ministerium, I 342. 353. 354.
Halvorsen, Erik, fra Sandsvær, I 386.
Hamar, I 7. 501. II 364.
— Byfoged- og Sorenskriverembedet i, I 349.
— Fest for Joh. Sverdrup m. fl. 26. Juli 1872 paa, II 311.
Hamar-Banen, II 421.
Hamar–Elverum-Banen, I 216. 255.
Hambro & Søn, Bankierhus i London, I 76. II 48. 239. 378. 382.
Hamburg, I 76. 78. 80. 213. II 13. 181.
— Børs, I 303.
— De forenede Rigers Generalkonsulat i, II 410.
Hamilton, Henning Ludvig Hugo, Greve, svensk Statsraad, sen. Gesandt i Kjøbenhavn, I 33. 57. 67. 75. 77. 83. 145. 158. 167. 175. 177. 226. 329. 330. 340. 341. 360. 368. 372. 374. 394. 395.
— Jacob Essen, Greve, Generalmajor, Overstatholder i Stockholm, I 45. 200.
— Stephanie Fredrica, f. Giesecke, Grevinde, I 45.
Hammarhjelm, Carl, Brukspatron, I 455.
Hammer, Hans Julius, Rektor i Skien, (?) I 8.
— Peter Nicolai, Sorenskriver i Alten, I 492.
— Thomas Henrik, Sorenskriver, I 138.
Hammerfest, I 244. II 51. 77. 86. 172. 244. 340. 341.
— Byfogedembedet i, II 318.
Hammerstad, Ole Larsen, Gaardbruger, I 125. 133. 153. 319. 321. 338. 461. 463. II 167.
Handberg, Carl Henrik, Overretssagfører, II 174.
Handelsfrihed paa Landet, Propos. af 16. Dec. 1865 til Lov om udvidet, I 463.
— paa Landet, Sanktionsnægtelse af Storthingsbeslutn. af 15. Jan. 1869 om udvidet, II 141. 183.
Handelsrettighed, Spørgsmaal om, II 65.
Handels- og Søfarts-Traktat, se Traktat.
v. Hanno, Andreas Friedr. Wilh., Arkitekt, I 27.
Hans, Prins af Glücksburg, II 230.
Hansen, Landhandler i Lærdalsøren, I 490.
— Carl, kgl. Fuldmægtig, sen. Foged i Inderøen, II 191. 363.
— Caspar, Sognepræst til Rødø, sen. til Jølster, I 59. 60.
— David Faye, Høiesteretsadvokat, II 40. 67.
— Ditlev Emil Gottfried, Trediepræst ved Trefoldigheds Kirke i Christiania, sen. resid. Kapellan ved Vor Frelsers Kirke, II 378. 427.
— Fr., Skibsreder i Tønsberg, II 334.
— Hans Christian, Professor, dansk Arkitekt, I 91. 92. 145.
— J. E. P. C. H. Leschly, Politifuldmægtig, I 406. 407.
— Levor Andreas, Postmester paa Kongsberg, I 83.
— N. C. J., Postbetjent, I 86.
— Paul Hjelm, exam. juris, Publicist, I 505.
Hanseatæderne, II 88.
Hansen, Hans Carelius Othinius, Overtoldbetjent i Vardø, I 160.
Hansteen, Christopher, Bureauchef, kst. Kriminaldommer i Christiania, Høiesteretsassessor, I 31. 48. 135. 139. 307. 308. 500.
— Christopher, Professor, I 4. 113. II 268. 386.

Hansteen, Johan Wilh., Auditør, Stiftsoverretsassessor, II 63. 416. 425.
— Philip Henrik, Sorenskriver, I 31. 337. II 128. 137. 438.
Harbitz, Georg Prahl, Sognepræst til Nøtterø, I 4. 9. 12. 21. 22. 25. 32. 60. 69. 73. 124. 132. 148. 149. 203. 205. 266—268. 270. 271. 290. 292. 296. 303. 312. 319. 321. 322. 372. 388. 401. 403. 429. 430. 434. 438—440. 442. 450. 453. 454. 468. 472. 474. 475. 488. 490. 491. 494—497.
Harboe, Edv. Henr. Wald., Overkontrollør, II 9.
Hardanger, I 490.
Harris, Anton Theodor, Amtmand, I 30. 133.
Haslund, Johan David, Sognepræst til Leikanger, I 406. 436. II 42 (se Rettelser).
Hatfjelddalens Skolevæsen, II 266.
Hauge, Andreas, Sognepræst i Skien, I 477.
Haugesund, II 306.
— Byfogedembedet i, I 492.
— Propos. af 30. Dec. 1865 om Kjøbstadsrettigheder for, I 464.
— Norges Tusindaarsfest i, II 256. 300.
Haugland, Baard Madsen, Gaardbruger, Landhandler, II 386.
Havanna, I 318.
Havnedirektørembedet, I 199. 202. 214.
Havnefondet, Bestyrelse af, II 499.
Havnelovgivningen, Revision af, II 442.
Havnes Lukning i 1870, Den norske Regierings Betænkning om, II 179. 180.
Havnevæsenet, I 169. II 123. 244. 246. 297. 452.
— Propos. af 30. Dec. 1865 om Forandring i Lov om, I 464.
Havre i Frankrig, I 210.
— De forenede Rigers Konsulat i, II 162.
Hebbe, Gustaf Clemens, svensk politisk Skribent, I 140. 494. 502. II 73.
Hebraisk som Skolefag, II 82.
Hedemarken, Hedemarkens Amt, I 5. 327. II 421.
— Fogedembedet i, II 76.
Hedin, Sven Adolf, svensk Publicist, II 204. 464.
Hedlund, Sven Adolf, svensk Politiker, Redaktør, I 271. 272. II 312.
Hedrum Sognekald, II 478.
Heffermehl, Abraham Wilh., reform. Kapellan til Gloppen, II 18.
— Johan Christopher Støren, Høiesteretsadvokat, I 308.
Hefthe, Jørgen H., Kjøbmand i Christiania, II 501.
— Thomas Johannessen, Konsul, I 291. 408. II 13. 67. 99. 185. 294. 310. 347. 496. 500. 501.
Hegel, Frederik Wilh., Kancelliraad, dansk Forlagsboghandler, II 200.
Hegermann-Lindencrone, Cai Ditlev, dansk Generallieutenant, I 399.
Hegg i Lier, II 156.
Heiberg, Axel Wulfsberg, Kaptein, II 378. 381. 403. 411.
— Christen, Professor, II 165. 166.
— Christopher, kgl. Fuldmægtig, II 186.
— Claus Finde, Hospitalsforstander, sen. Postmester i Drammen, I 12.
— Edvard Omsen, Bureauchef, II 154.
— Gabriel Marin, Foged, II 18.
— Jacob Munch, Kompanikirurg, II 390.
— Johan Fritzner, Generalkirurg, I 220. 312. 313. II 131. 267. 404.
— Johanne Louise, Fru, dansk Skuespillerinde, II 85.
Heidenreich, Nicolai Frederik, Sorenskriver i Søndre Jarlsberg, I 497.
Heine, Salomon, Bankierhus i Hamburg, I 78.
Heinemann, Carl, Dr. philos., Rab-

biner og Rektor ved Göteborgs Handelsinſtitut, I 40. 80. 81. 144.
— Joſeph, I 40.
Helder i Holland, II 177.
Helgeland, Storſildfiſkeri i, II 433.
Helgeland, Nordre, Fogedembedet i, I 327.
— Sorenſkriverembedet i, II 456.
— Kjøb af Embedsgaard for Sorenſkriveren i, II 327.
Helgeøen i Mjøſen, i 181.
Hellieſen, Henrik Laurentius, Expeditionsſekretær, ſen. Amtmand, Statsraad, I 31. 76. 102. 305. 306. 313. 314. 316—319. 321—323. 325. 326. 328. 329. 331. 334—336. 338. 342. 343. 345—347. 349. 351. 352. 354. 356. 357. 359. 361. 362. 364. 365. 369. 371. 373. 377. 379—381. 387. 390—392. 394. 396. 398—407. 409. 411. 413. 415. 416. 419. 424. 425. 428. 435. 442. 446. 451. 452. 454. 458—460. 468—470. 485. 506—508. 510—514. 516. II 1—6. 8. 10. 11. 13—26. 32. 34. 35. 37. 38. 40—45. 47—50. 52—60. 62. 65—67. 69—72. 74—78. 80—83. 85. 96. 97. 110. 119. 120. 124. 126—128. 130—133. 135—138. 144. 145. 149. 160. 164—166. 181—183. 191. 192. 211. 221. 223. 229. 234. 236. 238—258. 260—265. 267. 268. 270. 271. 273—275. 277—280. 283—286. 288—294. 300—305. 309. 315. 318. 320. 321. 323. 324. 326. 327. 335—342. 347—351. 355. 359. 361. 363—365. 367. 369. 372—375. 384. 391. 398. 403—414. 417—419. 421. 422. 424. 425. 427—431. 433. 435—461. 465. 466. 470. 473—484. 487—495. 497—500. 502—507.
— Johan Otto, kgl. Fuldmægtig, I 497. II 9. 127. 191. 235.
— Ole Theod. H., Undertoldbetjent i Tromsø, ſen. Overtoldbetjent i Drøbak, I 97. II 314. 319.
Helliesen, Thomine Charlotte, f. Petersen, Fru, II 323. 327.
Helligdagsfiſke, I 261.
Helſingborg, I 165. 315. II 486. 495. 503.
— Kapridt ved, 1868, II 81.
Heltzen, Eugenius Sophus Ernſt, danſk Juſtits- og Kultusminiſter, I 444.
— Frederik Ludv. Chr. G., kgl. Fuldmægtig, II 9.
v. Henk, Ludw. Friedr. Wilh., tyſk Kontreadmiral, II 414.
Hepp, Albert, franſk Konſul i Chriſtiania, II 174.
— Cathrine Eliſabeth, Fru, f. Stang, I 423.
Herreders Deling, II 322.
Herriot, Fuldmægtig for Hambro & Søn, I 76.
Hertzberg, Johan, Artillerikaptein, II 8.
— Peter Harbo, Ingeniørlieutenant, I 248.
Heſſelberg, Thomas Riſt, kgl. Fuldmægtig, II 240.
Heſſelholm i Skaane, I 455.
Heſteavl, Fremme af, I 7. 203. II 98.
Heſtehjælpskaſſer, Afgift til, I 467.
Hetland Sognekald, II 160.
Hetting, Magnus Gabriel, Fiſkeriinſpektør, II 455.
Hevne, II 145.
„Heyer, Lars, Bonde i Lomb", Pſeudonym (= Guſtaf Clemens Hebbe) I 140.
Heyerdahl, Chriſtian Auguſt, Sognepræſt til Borge, II 149.
— Halvor Tobias, Sognepræſt til Ringsaker, II 12.
— Hans Olai Fremming, Sognepræſt til Stange, I 11.
— Harald, Overretsſagfører, (?) I 338.
— Johan Henry van Kervel, Kaptein, Fabrikeier, II 159. 501.
— Severin Andreas, Kaptein i Marinen, Opſynschef ved Fiſkerierne, II 426.

Hielm, Jonas Anton, Høiesteretsadvokat, I 2.
Hille, Lars Mathias, Kaptein, Sektionschef ved Jernbaneunderføgelserne, I 490. II 421. (Jfr. Cappelen, Mathilde).
Hjelm, Claus Winther, Høiesteretsassessor, I 113. 293.
— Otto Winter, Organist, II 493.
Hjort, Johan Storm Aubert, Professor, II 390.
Hjorth, Anton David Svendsen, Oberstlieutenant, Chef for Norske Jægerkorps, II 80—83. 155. 156. 244. 266. 268—270. 311. 314. 316. 319—321. 327. 328. 435. 472. 473. 477. 478. 480. 494.
— Georg Martin, Raadstuskriver, Notarius publicus i Christiansand, I 489.
Hjorthøy, Peder Christian, Lensmand i Holt, sen. Byfoged i Drøbak, I 373. 451. 452.
Hochschild, Carl Fredr. Lotharius, Friherre, de forenede Rigers Gesandt i London, II 202. 207. 239. 240.
Hoel, Nils Jacobsen, Gaardbruger, I 286.
Hoff, Jacob Bendixen, Kaptein, sen. Toldkassserer i Tønsberg, I 59 79. 304. II 45. 83. 331.
— Nicolai Engelbrect, Oberstlieutenant, Chef for norske Jægerkorps, I 183. 215. II. 17. 19. 49. 73.
— Thomas Christian Frederik August, Museumsassistent, dansk Geolog, I 8.
Hoffmann, Justin Gottfried Andreas, Raadmand i Christiania, II 304. 307. 328. 342.
Hofgaard, Gustav Cathrinus, kgl. Fuldmægtig, I 73.
v. Hofsten, Bengt Johan, Brukspatron, I 406.
Hohenlohe-Ingelfingen, Friedrich Wilhelm, Prins, I 10.
Holbye, Michael Wilhelm, edsv. Fuldmægtig, II 347.
Holland, I 386. II 177.
Holm, Harald Hagerup, Bureauchef, I 156. 195. II 136. 137. 270.
Holmboe, Christopher Andreas, Professor II 325. 327.
— Hans, Rektor, I 285. II 313.
— Jens, Amtmand, sen. Statsraad, II 46. 64. 65. 67. 171. 172. 232. 240. 244. 266. 430. 437. 444. 445. 449—452. 464. 477. 478. 485. 487. 499. 500. 503. 506. 507.
— Jens Andreas, Læge, I 313.
Holmes, Englænder, II 13.
Holmestrand, II 488.
— Sognekald, I 505.
Holmgren, Alarik Frithiof, Professor i Uppsala, Fysiolog, II 85.
Holmsen, Hans Wangensteen, Korpsmajor i Kavalleriet, II 10.
Holst, Axel, Korpslæge, II 196.
— Christian, Sekretær hos Statholderen, Universitetssekretær, Kammerherre, Hofintendant, I 13. 88. 337. II 64. 166. 168. 189. 193. 196. 444. 448.
— Frederik, Professor, I 445.
— Harald, Kammerherre, Ceremonimester, II 368. 455.
— Johan, Agent i Cardiff, II 161.
— Poul Christian, Statsraad, I 325.
Holsten, I 53. 103. 183. 188. 301. 324. 327. 328. 331. 334. 336. 337. 346. 348. 354. 360. 395. 487.
Holtenau i Slesvig, I 47.
Holter Annersogn, II 292.
Holtermann, Eiler Hagerup, resid, Kapellan til Lindaas, II 37.
— Eiler Ludvig Carl, Sagfører, II 118.
— Marcus Høier, Kammerherre, Adjutant, sen. Hofmarskalk, I 473. II 448.
Holth, Jens Christopher August, fhv. Adjunkt, kst. Overlærer, I 274. 275. 280. 379. 515. II 31. 32. 35. 152. 238. 317.
Homann, Chr. Horrebow, Distriktslæge, II 465.

Homann, Peter Jacob, Høiesteretsadvokat, I 6. 47. 404.
Hongkong, II 49.
Hooglandt, Ralph Dundas, Generalkonsul i Amsterdam, I 58. 59.
Horn, Claës Christer, Greve, Slotsstatholder paa Stockholms Slot, II 104.
— Johannes Henrik Aas, Sagfører i Risør, II 442.
Horten, I 28. 78. 416. 422. 425. II 6. 8. 13. 74. 101—103. 139. 154. 179. 296. 300. 469. 491. 504.
— Befæstning af, I 266. 460.
— Garnison paa, II 72.
— Nedbrændt Kontorbygning paa, II 390.
— Jfr. Søkadet-Institutet, Søkrigsskolen.
Hovedjernbanen, I 249. 250. 283. 426. II 118. 260. 316. 378. 381. 383. 430.
— Udbytte af, II 158. 159. 223. 239.
Hudsygdomme, Læren om, II 158.
Hugsted, A., Departementsbud, II 283.
Hurdalen, I 3.
Huskvarna Fabriker, II 182.
Huss, Magnus, Professor i Stockholm, I 39.
Hvaler Sognekald, I 21.
Hvalfangst, II 356.
Hvervede Tropper, I 11. 58. 59. 251. 257. 294. 479. 480. 481. II 315.
Hververpenges Afskaffelse, I 452.
Hvosleff, Frederik Waldemar, Biskop i Tromsø Stift, II 278.
— Johan Chr. Georg, Byfoged i Hammerfest, sen. Amtmand i Jarlsberg og Larviks Amt, I 357. 420. 434.
Hyltén-Cavallius, Gunnar Olof, chargé d'affaires i Rio Janeiro. I 181. 182.
Hypothekbanken, I 160. 163. 251. 296. II 473. 492.
Hypothekbankens Direktion, Suppleantpladse til, II 260. 492. 493.
Hypothekbankobligationer, Indkjøb af, I 67. II 424.
Hævd paa usynbare Servituter, II 439. 447. 448.
Høegh, Ove Guldberg, Overlæge, I 285. 290. 295.
Högen i Dal i Sverige (ved Kornsjø) II 498.
Høgsbro, Sofus, dansk Politiker, II 312.
Høiesteret, I 23. 100. 101. 272. 296. 299. 351. 416. 417. II 28. 30. 31. 34. 35. 60. 150. 217.
— Justitiariusembedet i, II 416. 422.
Høiesteretsadvokaters Beskikkelse, Lov af 28. Sept. 1857 om, I 43.
— Overtagelse af Aktorater, I 322.
Høiesteretsdomme, Propos. af 3. Okt. 1859 til Lov om Præmisser for, I 101. 119. 120.
Høijord Sogn, II 278.
Høiskole, Plan for den Kgl. militære, af 2. Sept. 1864, I 418. 421. II 312.
Hønefoss, I 214. 234. II 411.
v. Høst, Johan Ditlev, dansk Kaptein, I 261.
Høyer, Andr. Peter Fr. Suhm, Stiftskapellan, II 66. 164.
— Johan Andreas, Premierlieutenant, II 9.
— Johan Gottfried, Oberst, I 51.

Ibsen, Henrik, I 297.
— Propos. af 26. April 1866. om Digtergage til, I 480.
Idde og Markers Fogedembede, I 246.
Ihlen, Nils, Lieutenant i Marinen, sen. Kaptein, I 20. 78. 159. 160. 297. II 8. 36. 110. 113. 139. 154. 312. 317. 349. 508.
„Illustreret Nyhedsblad", I 186. 444.
Inddelingsværket i Sverige, II 468.
Inderøen, I 399.
— Fogedembedet i, II 363.
— Sorenskriverembedet i, II 164.
Indkommandering, I 284. 294. 472. 477. 480. 502. II 14.

Indkvarteringsvæsen, I 11. II 356. 403. 465. 467. 468.
Indrulleringschefer, I 60. II 502.
Indstilling, Den norske Regierings, til Storthinget om Forholdet til Danmark 1863—64, I 458. 459.
— Den norske Regierings, ang. Revision af Unionsakten. af 21. Okt. 1861, I 216. 217. 219. 220. 223. 227—229. 232. 247.
— — af 14. Dec. 1861, I 230. 231. 234. 244.
— Svensk Statsraads, ang. Revision af Unionsakten, 1862, I 238. 239.
Infanteri, Taktik for, II 195.
Infanteriets økonomiske Administration, Midlertidigt Reglement om, 1867, II 5.
Ingeniørbrigaden, I 13. 81. 177. 215. 218. 235. 237. 247. 248. II 471.
Ingeniørkommissionen, I 199. 215. 237. II 475. 477. 482.
Inger, Budeie hos Statsraad Manthey, I 7.
Ingstad, Carl Ludv. Christopher, kst. Fuldmægtig ved Statsraadsavdelingen i Stockholm, Kammerherre, II 229.
— Frederik Emil, Stiftsoverretsassessor, Justitiarius i Christiania Politiret, sen. i Christiania Stiftsoverret, I 19. 424. II 475. 477.
Inspektør over Rigets Oldtidsminder, Propos. af 10. Mai 1862 om Ansættelse af en, I 252.
Institutet, Allmänna, för Döfstumma och Blinda i Sverige, I 428.
Instrux for Øvelsestogt, 1861, I 213.
Interessentskaber, II 441.
Interimsregjering, Interimsregentskab, I 31. 33. 34. 37—40. 136 138. 140. 187. 196. 206—208. 231. 238. 277. II 26. 372.
— (1857), I 42
— (1861), I 209—213. 391.
— (1867), II 27.
— (1868), II 86—88.
— (1870), II 193.
— (1871), II 207—218.
— (1872), II 306—321.
— Propos. af 11. Sept. 1857 om Forandring af Grundlovens § 41 om, I 25. 40. 41.
— Propos. af 23. Mai 1857 om Forandr. af Grundlovens § 41 om, I 38. 131.
„Internationale", II 301.
Internationale Forhold (jfr. ogsaa „Domme", „Mellemrigslov") I 43.
Irgens, Nils Christian, Major, sen. Generalmajor, Statsraad, I 4. 65. 70. 71. 74. 81. 106. 109. 123. 131. 137. 157. 160. 161. 172. 199. 209. 214. 216. 262. 307. 418. 434. 435. 453. 483. 486. 514. II 5. 12. 14. 22. 61. 71—75. 77. 79—83. 86. 96—98. 101. 103. 104. 110. 113. 117. 119. 121—123. 125. 131—133. 136. 137. 139—143. 151. 153—158. 160—163. 165. 166. 169—172. 174. 175. 178. 179. 181—183. 188. 209. 210. 219. 223. 226. 234. 235. 242. 244—246. 250—259. 261. 263—265. 272. 276. 280. 286—288. 290—292. 294. 298. 303. 304. 312. 329. 403. 411. 447. 490.
Isaachsen, Daniel Johan Diderik, Fuldmægtig i Finants- og Toldbepartementet, II 504.
Isbavet, II 171. 226.
Island, I 64. 484. II 96. 491.
Islands Tusindaarsfest, Norsk Orlogsskib ved, II 491. 493. 506. 508.
Ismail Pascha, Khediv af Ægypten, II 150. 506.
„Israel Dehn", Pseud., se Foss, Frithjof.
Italien, I 105. 133. 176. 186. 195. II 15. 40. 106. 121. 182. 183. 321.
— De forenede Rigers Generalkonsulat i, II 237.

Jaabæk, Søren Pedersen, Gaardbruger, I 127. II 140. 166. 208. 219. 238. 246. 259. 266. 267.

Jaabækianisme, II 170.
Jacobsen, Ingeniør, II 420. 421.
— Sofus, Landskabsmaler, II 122.
„Jakobinerklubben", se „Reformforeningen".
Jakobselven, II 364.
— Kirke ved, II 34.
Janson, Kristofer, Digter, II 282. 286.
Japan, I 256. 515. II 45. 120.
Jarlsberg, Nordre, Sorenskriveri, II 364.
Jarlsberg, Søndre, Sorenskriveri, I 488. 489. 513.
Jarlsberg og Larviks Amt, I 388. II 190.
— Amtsformandskab i, II 488.
Jarlsbergbane, II 480.
Jarmann, Julius Wilhelm, Sognepræst til Nesodden, sen. til Nordre Fron, II 74.
Jebsen, Peter, Konsul, II 343. 417. 420. 421.
Jeddo, Hollandsk Generalkonsul i, II 45.
Jemtland, II 364.
Jemtlandsbanen, II 424.
Jensen, H. J., Bogtrykker i Christiania, I 398.
— Carl Christian, kgl. Fuldmægtig, sen. Bureauchef, Expeditionssekretær, I 327. II 83.
— Christian, Expeditionssekretær, sen. Amtmand, Borgermester i Christiania, I 31. 96. 102. 103. 111. 123. II 123. 133. 136. 145. 157. 263. 266. 342. 365. 378. 403. 430. 437. 449. 488. 494—496.
— Chr. Henrich, Præst for Brødremenigheden i Christiania, II 98.
— Jens, exam. juris, Fuldmægtig, I 481.
— Mette Marie, f. Riddervold, Fru II 27.
— Peter, Sognepræst til Tromsøsundet, Provst, II 392. 469.
— Peter Andreas, resid. Kapellan til Aker og Oslo, sen. Stiftsprovst, I 83. 114. 185. 254. 329. II 27.
— „Læsebog for Folkeskolerne og Folkehjemmet" af, I 254. II 37. 63. 427.
Jensen, Hans Peter, Konsul I 90.
— Nicolai, Grosserer, I 326.
Jerichau, Jens Adolf, dansk Billedhugger, II 194.
Jernbaneanlæg, Plan for, II 500.
— Propos. af 6. Marts 1863 om flere nye, I 293.
— Propos. af 20. April 1869 om flere nye, II 116. 122.
Jernbanedirektion, Udnævnelse af, I 81. 82. 106. 318. II 263. 266. 271.
Jernbaneforbindelse Christiania—Fredrikshald, II 503.
— Christiania—Fredrikshald—Göteborg, II 334.
— Christiania—Stockholm, Direkte, II 212. 213. 219. 227.
— mellem Sverige og Norge, I 444. II 435. 436.
Jernbanelaan, I 249. 250. 304. 511. 512. II 17. 141. 142. 145. 147. 359. 383. 481.
Jernbanelinie Christiania—Drammen, se Drammensbanen.
— Christiania—Moss, II 391.
— Christiania—Ski, II 383.
— Lillehammer—Veblungsnes, Plan for, II 481. 483.
— Moss—Fredrikstad, II 391.
— Sarpsborg—Fredrikshald—Rigsgrænsen, II 383.
— Sarpsborg—Fredrikstad, II 383.
— Ski—Sarpsborg, Østre og vestre Linie, II 383.
— Stockholm—Södertelje, I 174.
— Støren—Namot, II 222. 253. 358.
— Støren—Eidsvold, Propos. af 20. April 1869 om, II 117.
— Trondhjem—Sundsvall, II 337.
Jernbanelinier Christiania—Drammen—Kongsberg og Kroderen,

Propos. af 20. April 1869 om, II 117.
Jernbaner, se
Bergensbanen,
Hamarbanen,
Hamar—Elverum-Banen,
Hovedbanen,
Jarlsbergbanen,
Jemtlandsbane,
Kongsbergbanen,
Kongvingerbanen,
Kviknelinien,
Merakerbanen,
Randsfjordbanen,
Roroslinien,
Smaalensbanen,
Støren—Aamot-Banen,
Trondhjemsbanen.
Jernbanerne, Statens Overtagelse af, II 478.
Jernbanesager, Propositioner om, 1874, II 468.
Jernbanestykke Roken—Drammen, II 156.
Jernbanetaxters Forhøielse, I 376. 377.
Jernbaneunderſøgelſer, II 386. 420.
Jernbanevæſen, I 15. 20. 29. 117. 249. 250. 259. 283. 472. II 158. 159. 173. 253. 314—316. 326. 331. 359. 363. 365. 373. 376. 377. 388. 420. 489.
Jerningham, George Sulyard Stafford, britiſk Envoyé i Stockholm, I 360.
Jervell, Jacob, dansk Vicekonsul i Molde, I 238.
Johansen, Jacob Lerche, Kaptein i Marinen, Værftschef, sen. Statsraad, II 8. 187. 293. 294. 296—301. 304. 305. 312. 313. 317. 319. 324. 326. 337—339. 341. 349. 357. 360. 365. 366. 371. 377. 379. 380. 381. 384. 390. 391. 398. 404. 414. 416. 418. 419. 455. 460. 479. 489. 508.
— Jochum, Nic. Müller, Inspektør ved Rigshospitalet, II 132. 157. 304. 328.
Johnsen, Olaves, Murmeſter, II 465.
Johnson, Georg C., Konsul i San Francisco, I 413. 414.
— Gisle, Professor, I 491.
Jonassen, Nils Semb, Bureauchef, I 332.
Josephine, Oscar I's Dronning, I 35. 37. 39. 76. 79. 80. 169. 180. 187. 190. 196. 201. 212. 258. 430. 457. II 11. 92. 100. 106. 217. 221. 403. 474. 497. 498. 500. 506. 507.
— 50-Aarsdagen for hendes Ankomst til Norge, II 497—499.
Josephines, Enkedronning, Legat, se Legat.
„Josſa", se Stang, Josephine, Fru.
»Journal des Débats«, franſk Avis, II 179.
Juell, Hans Lemmich, Ritmeſter, I 60.
Juridiſk Embedseksamen, se Universitetet.
Juridiske Fakultet, se Universitetet.
Jurykommission af 7. Juli 1854, Honorar for Storthingets, I 25. 26. 28.
Jurylov, Odelsthingets Beſlutning af 27. April 1863 om, I 303. 304. 306. 336. 338. 339.
Juryſagen, I 34. 114—116. 118—120. 123. 127. 129. 186. 248. 264. 266. 269. 289. 299. 304. 309. 464.
Juryſyſtemets Foreneliged med Grundloven, Spørgsmaal om, I 34. (Jfr. Kommission).
Juſtitsdepartementet, Anke mod, II 267.
Jylland, I 398. II 10. 24.
Jürgensen, Wilh. Lexau, Byfoged i Chriſtiania, I 500.
Jæderbane, II 478.
Jæderen, Fogedembedet paa, II 191.
Jæger, Hans Henrik Beer, Sognepræſt til Vikør, I 401.
— Nicolai Henrik, Politifuldmægtig, I 72.
Jægerkorps, Norſke, II 229. 234. 328. 465. 467. 468. 472. 477.
— Chefspoſten for Norſke, II 80—82.

Jægerkorps, Officerers Ansættelse ved Norske, II 226.
Järta, Carl August, svensk-norsk Envoyé i Berlin, I 398.
Jølster Sognekald, I 59.
Jönköping, II 324. 496.
Jørstad, Thomas, kgl. Fuldmægtig, II 132. 157.

Kaas, Hans, Arkitekt, II 131.
— se ogsaa Munthe Kaas.
Kaffetold, I 2. 17. II 250.
Kalholmen, II 179. 408.
Kahrs, Jens, Politifuldmægtig, I 406.
Kaltenborn, Otto, Byfoged i Bergen, I 463.
Kammar-Rätten, Kongl. II 276. 279.
Kammerladningsgeværers Ombannelse til Remingtongeværer, II 62.
Kanal, Den Britiske, I 386.
Kanaldirektørembedet, I 199. 240. II 154. 317.
Kanalvæsenet, I 410. 490. II 303.
Kaninholmen i Eidsviken, I 66.
Kanonchalupper, Ombannelse af, II 479.
Kanoner, Bevilgning til, II 402. 408.
Kanonfabrikation, II 175.
Kanonprøver, I 207.
Kaperi, I 474. II 186.
Kapitelstaxt i Christiansands Stift, II 441.
Kapteinlieutenantsgrad i Marinen, Ophævelse af, II 494.
Karantæne, I 495. II 36.
Karasjok, II 266.
Karasjuando-Lapperne, II 278.
„Kare", svensk Marinefartøi, I 41.
Karmøen, II 272.
v. Karnebeek, nederlandsk Admiral, I 39.
— Herman, Dr. jur., I 40.
— Jakoba, I 40.
— Petronella, f. Rochhussen, Fru, I 39.
Kartkontrollører ved den topografiske Opmaaling, I 312.
Katholiker i Norge, I 18. II 474. 475.
Kattegat, I 385.
Kauffeldt, Wexel Hansen, Glasværksbestyrer, I 3.
Kaurin, Jens Matthias Pram, Biskop, I 311.
Kaution for offentlige Oppebørselsbetjente, Lov af 8. Mai 1869 om, II 144. 145.
Kavalleri-Brigaden, I 418.
Kavallerioffi cerers Lønning, Surnumerære, I 495.
Kayrud, Hans Baltzersen, Gaardbruger, II 392.
Keilhau, Wilhelm Christian, Oberstlieutenant, I 97. 183.
van Kervel, Johan Henrik, Kapteinlieutenant, II 334.
Kiel, I 165. 259. 395. 400. II 13. 66. 84. 321.
— De forenede Rigers Konsulat i, I 47. 69. 70.
Kierschow, Christian Collett, Foged og Sorenskriver i Varanger, sen. Stiftamtmand i Tromsø Stift, I 56. II 126. 240. 241. 332. 333. 341.
— Peter Christian Hersleb, Biskop, I 47.
Kierulf, Carl Emanuel, Bureauchef, II 304. 507.
— Christian Thorvald, Expeditionschef, I 465. II 411. 484.
— Otto Richard, Oberstlieutenant, sen. Statsminister, I 292. 502. II 5. 6. 58. 72. 219. 229—232. 237. 240. 241. 243. 247. 249. 252. 253. 255—259. 261. 262. 268—271. 274. 275. 285. 286. 288. 292—295. 306. 308. 309. 314. 321. 324. 335—338. 341—343. 348. 353. 357—359. 361—363. 365—367. 369. 371—374. 380. 389. 392. 393. 395. 397. 398. 403. 406—408. 412—416. 421. 423. 425. 429. 435. 437. 448. 451. 453. 455. 459—462. 464. 467. 468. 471. 472. 475. 476. 479. 486—491. 495. 496. 504. 505. 507. 508.
— Petrea Fernanda, f. Bertelsen, Fru, II 232.
— Ifr. Kjerulf.

Kildal, Michael Heggelund, Sorenskriver i Nordre Hedemarken, I 255. 321. 440. 447—449. II 170. 421.
— Peter Daniel B. W., Høiesteretsadvokat, I 54. 89. 491. II 100. 180. 206. 258. 259. 271. 272. 276. 284. 291. 361. 429.
— Peter Wesfel Wind, Grosserer i Christiania. II 429.
Kina, I 256. II 48. 49.
Kirkedepartementets Lokale, II 329.
Kirkefest den 17de Mai 1864, I 379. 389. 390.
— den 4de Nov. 1864, I 423.
— i Anl. af Norges Tusindaarsfest 1872, II 256.
Kirkeforfatningen, Spørgsmaal om Reformer i, I 272.
Kirkemøde, Propos. af 14. Nov. 1868 om Bevilgning til Afholdelse af et, II 108.
Kirkenær Sorenskrivergaard, II 405.
Kirkeparade, Militæres, II 497.
Kirkesang, II 493.
Kirkestat paa Landet, II 456—458. 482. 483. 485.
Kirketiende, II 11. 163. 457. 458. 482.
Kirkpatrick, Richard Temple G., britisk Legationssekretær i Kjøbenhavn, I 367.
Kistrand, II 411.
Kiær, Anders Nicolai, Bureauchef, II 126.
Kiønig, Christian Jens, cand. med., II 131.
Kjerulf, Axel, Expeditionssekretær, I 304. 424. II 70. 457. 460. 472. 475.
— Theodor, Professor, I 491.
— Jfr. Kierulf.
Kjes, Telegrafstation paa, II 474.
Kjonerud i Stange, I 7. 8. 11.
Kjærrerevolver („Kung Carls kärrebyssa"), II 108.
Kjøbenhavn, I 10. 28. 53. 80. 81. 165. 208. 253. 256. 312. 330. 339. 340. 343. 347. 348. 351—353. 356. 357. 359. 360. 366. 368. 369. 372. 374. 377. 385. 400. 402. 404. 406. 411. 416. 456. 516. II 168. 174. 175. 179. 182. 193. 194. 200. 216. 308. 322. 324. 334. 425. 491.
— Nordisk Juristmøde i, 1872, II 315.
— Udstilling i, 1872, II 236.
— Ørsteds-Statuen i, II 194.
Klassiske Studier, I 29. 443.
Kleen, Fredr. Herm. Rich., Sekretær i Udenrigsdepartementet i Stockholm, II 410.
Klekken Skydsstation, I 356.
Klem, Johannes Michael, Amtsfuldmægtig, II 40. 67.
— Johannes Michael, Sognepræst til Lesje, II 74.
Klingenberg, Johannes Benedictus, Kaptein, sen. Major i Ingeniørbrigaden, I 72. 338 (?). II 24. 464.
— Olaf Hannibal Sommerfeldt, Foged, I 10.
af Klint, Erik Magnus, svensk Oberstlieutenant, sen. Generalmajor, I 48. II 234.
Klipfisktold i Spanien, II 60. 68.
— i Sverige, II 57.
Klosteret, se Værne Kloster.
Klouman, Frederik Laurentius, Ritmester, sen. Oberst, Generalmajor, Kommandant paa Bergenhus, I 1. 26. 87. 171. 182. 183. 338. 343. II 8. 58. 62. 155. 480.
Kløften Jernbanestation, I 68.
Knap, Hans Christian, kgl. Fuldmægtig, II 323.
— Rasmus Andreas, Kapteinlieutenant, Takkelmester paa Horten, sen. Kaptein, Admiral, I 78. II 7. 8. 110. 113. 122. 154. 411. 491.
Knudsen, Tormod, Gaardbruger, I 127. 129.
Knudtzon, Nicolay H., Vicekonsul, I 416.
v. Koch, Nils Samuel, Justitskantsler, I 57.
Koffardifartøiers Anvendelse i Søkrig, II 186. 187. 189.
Kola, II 171. 172.

Kolbenstvedt, Njeld Larſen, Udſkiftningsformand, I 477.
Kolera, I 484. 495. 496. II 38. 89.
Kolerakonferents, International, i Wien i Juli 1874, II 484.
Komité til Bedømmelſe af Haandſkydevaaben, 1866, I 503.
— jfr. Kommisſion.
Kommandørkapteingrad i Marinen, Gjenindførelſe af, II 494.
Kommisſion af 21. Juli 1873 ang. Indlemmelſe i Chriſtiania af Forſtæderne i Aker, II 394.
— af 22. Febr. 1868 ang. Arméens Diætlovgivning, II 63.
— af 21. Okt. 1857 ang. Arméorganiſationen, I 58. 61.
— af 9. Decbr. 1872 ang. Forandringer i Lovgivningen om Bank- og Pengevæſenet, II 324. 344. 347.
— af 24. Okt. 1863 ang. Foranſtaltninger til Chriſtianiafjordens Befæſtning, I 336.
— af 19. Auguſt 1874 ang. Ordningen af Borgervæbningen, II 504.
— ang. Brænderiers Godtgjørelſe for Maliſkat og Indſvinding, Forſlag fra Finantsdepartementet (1873) om en, II 429. 430.
— af 25. Okt. 1870 ang. Forandringer i Beſtemmelſerne om Brændevinsafgift, II 167. 170.
— af 22. Febr. 1868 ang. Diætpenge for Offiſerer og Regulativ for Arméens Aflønning, II 63.
— af 3. Dec. 1870 ang. Embedsgaardes Bortforpagtning, II 170.
— af 29. Mai 1866 ang. Ordning af Forholdene vedkomm. norſke og ſvenſke Fiſtlapper, I 482.
— af 6. Febr. 1857 ang. Gjerdehold m. m., I 127.
— af 5. Sept. 1874 til Reviſion af Lovgivningen om Havne- og Ringevæſen, II 442.
— af 29. Jan. 1870 ang. Arbeidsorden m. m. paa Horten, II 139. 154.
Kommisſion af 3. Okt. 1859 til Underſøgelſe af Juryens Forenelighed med Grundloven, I 116. 118. 120. 121. 125. 126.
— til Underſøgelſe af Forholdene ved Norſke Jægerkorps (1872). II 328. 435. 472.
— af 12. Juni 1873 i Anl. af Oscar II's Kroning i Trondhjem, II 368. 370. 384. 394.
— ang. Lønninger for civile og militære Embedsmænd, 1868, II 11. 136.
— af 28. Jan. 1873 ang. Reviſion af Lovgivningen om Maal og Vægt, II 311. 357. 424.
— af 31. Aug. 1855 ang. Plan for Marinen, I 14.
— af 6. April 1867 til Underſøgelſe ang. Valg af Opbevaringsſteder for Marinens Krigsforraad m. m., II 6—10. 13. 35.
— af 9. Dec. 1872 ang. Lovgivn. om Penge- og Myntvæſen ſamt Banklovgivning, II 344. 347. 350.
— af 14. Juni 1873 ang. Oscarsborgs Befæſtning (Forſvaret af Drøbakſund), II 403. 411.
— af 7. April 1852 ang. Embedsmænds Penſionering, I 169.
— af 10. Okt. 1864 ang. Omorganiſation af Politivæſenet i Chriſtiania, I 412. 414. 421. 423. 424.
— af 11. Jan. 1853 ang. Forandringer i Proceslovgivningen, I 138. 269.
— af 20. Jan. 1872 ang. det offentlige Regnſkabsvæſen, II 260. 266. 270.
— af 11. Okt. 1873 ang. militær Rettergang og Auditørvæſen, II 425.
— af 3. Marts 1860 til Udarbeidelſe af Lov om Rettergangsmaaden i Straffeſager (Jurykommisſionen), I 124. 133. 136—138. 269. 317.
— ang. Skatteſpørgsmaal, Forſlag om, (1856), I 2.

Kommiſſion af 16. Febr. 1861 til Underſøgelſe af Rigets Skattevæſen, I 179. 440.
— af 18. Dec. 1869 ang. det kommunale Skattevæſen, II 157.
— af 10. Juli 1867 ang. ny Skibsmaalingsinſtruktion, II 19. 25.
— af 14. Febr. 1865 ang. forandret Ordning af det høiere Skolevæſen, I 443.
— af 6. Juni 1861 ang. Statens Skove i Stør- og Værdalens Fogderi, II 242. 399.
— af 28. Marts 1874 ang. Skovvæſenet, II 421.
— af 23. Jan. 1858 til Reviſion af Skydslovgivningen, I 54.
— til Reviſion af Lovgivningen om Skyds- og Diætgodtgjørelſe, Indſtilling om Nedſættelſe af en, (1869), II 126. 148.
— af 11. Okt. 1866 ang. Sportelſønninger, II 11.
— ang. Statsbudgettets Balancering, Spørgsmaal om en, (1856), I 2.
— af 12. Okt. 1857 ang. Storthingsbygningens Opførelſ., I 46.
— af 24. Jan. 1858 ang. militær Straffelov, I 54.
— af 25. Sept. 1867 ang. Reglement for Søkadetinſtituet, II 29. 30.
— af 31. Juli 1869 ang. Omorganiſation af Søkadetkorpſet og det Sømilitære Korps, II 138.
— af 4. Jan. 1873 ang. Plan for Uddannelſe og Tilgang af Søofficerer, II 312. 317. 326. 349. 508.
— af 10. Juli 1867 til Reviſion af Beſtemmelſer om Toldbehandling, II 19. 25.
— af 29. Juli 1874 til Reviſion af gjældende Toldtarifer, II 504.
— af 19. Okt. 1867 til Ledelſe af Forſøg med Undervandsminer (Torpedokommiſſionen), II 39.
— af 3. Jan. 1870 ang. Projekter til Havneanlæg ved Vardø, II 189.
— ang. Velvæſenet m.m., Spørgsmaal om en, (1859), I 109.
— (Armé-Departementets), af Marts 1862 til Udarbeidelſe af Udkaſt til Lov om Forandringer i gjældende Love om Værnepligt og Udſkrivning, I 251.
— ſe ogſaa Blaabogskommiſſion, Forſvarskommiſſion, Jurykommiſſion, Matrikelkommiſſion, Skattekommiſſion, Skovkommiſſion, Udſtillingskommiſſion, Værnepligtskommiſſion.
Kommunebeſkatning, II 126.
Kommuneudgifter, Af Staten overtagne, I 239. 248.
Kompagnikirurger, I 343. II 153.
Konference i Kjøbenhavn ang. Indførelſe af metriſt Maal og Vægt, Forſlag om en, II 424.
„Kong Sigurd", norſk Dampſkib. II 306.
„Kong Sverre", norſk Fregat, I 405. 408. 410. 411.
Kongeaaen, I 575.
Kongens Ordenstal i Norge, I 113. II 331. 332.
Kongetiende, II 11. 163.
Kongres, Internat., i Bruxelles i 1874, ang. Nonkombattanters Behandling i Krig m. m., II 490.
— i Paris, Indbydelſe til, 1863, I 346. 356. 360.
— for Syge og Saarede i Felt (1869), II 117.
Kongres-Polen, I 512.
Kongsberg, II 459.
— Bergkasſererembedet paa, II 228.
— Politimeſterembedet paa, I 391. 392.
— Poſtmeſterembedet paa, I 83.
— Vaabenfabrik paa, II 123.
— Sølvværks Budget, II 459.
Kongsbergbanen, II 241.
Kongsvinger, I 262. 265. 461.
— Fæſtning, I 96.
— — Kommandantpoſt paa, I 96.
— Station, II 393.

Kongsvingerbanen, I 262. 265. 283. 388. II 316. 378.
Kongsvingerbanens Fortſættelſe (til Charlottenberg) I 265. 293. 294. 315. 461.
Konkubinat, 3die Gangs, II 125.
Konkurs, Propoſ. af 22. Sept. 1859 til Lov om, I 95.
Konow, Thomas, Kommandørkaptein, ſen. Kontreadmiral, I 45. 209. 211—213. 389. II 34. 35. 113.
Konſtantinopel, I 79. 107.
— Konſulær Jurisdiktion i, II 47.
— De forenede Rigers Legation i, II 47. 150.
Konſulatfondet, I 434. II 40. 107. 173. 413. 416.
Konſulatgebyr i London, Norſke og ſvenſke Skibes, II 147. 157.
Konſulatvæſen, I 44. 47. 64—66. 200. 242. 244. 245. 247. 434. II 40. 41. 87—89. 95. 117. 157. 162. 194. 209. 228. 258. 277. 279.
Konſulent i Dampſkibsanliggender, Indſtilling om Anſættelſe af en, I 3.
Konvention af 14. (2.) Mai 1826 om Grænſen mellem Norge og Rusland, II 226.
Kopervik, Propoſ. af 2. Dec. 1865 om Ladeſtedsrettigheder for, I 461.
Koprolith paa Spitsbergen, II 209.
Koprolith-Intereſſentſkab i Göteborg, II 209. 210. 212. 287. 291.
Koren, Bøncke Johan Ruiffs, Kapteinlieutenant, II 403. 411.
— Ulrik Fredrik Vilhelm Boyeſen, Sognepræſt til Bremanger, I 320.
Korporaler, I 480. 482.
Korsør, I 78.
Krabby, Carl J., nordamerikanſk Konſul i Skien, II 7.
Kraft, Iſaach, Høieſteretsadvokat, ſen. Sorenſkriver i Orkedalen, I 349. II 78.
Krag, Hans Hagerup, Kontorchef i Veidirektoratet, II 278.
— Peter Rasmus, Ingeniørlieutenant, II 282. 286.
Kragerø, Byfogedembedet i, I 373. 472.
— Kateketembedet i, I 16.
— Storthingsvalg i, 1873—74. II 462. 465. 466.
Kreditlovgivning, II 305.
Krefting, Carl Emil, Kaptein, Driftsbeſtyrer ved Drammensbanen, II 501. 502.
— Jacob, Oberſt, ſen. Generalmajor, I 48. II 6. 57.
— Otto Carl Martin, Kaptein, Amtsingeniør, II 296. 318. 432. 433.
Kreta, II 106.
Kreuznach, II 179.
Krieger, Andreas Frederik, danſk Finansminiſter, II 341. 343. 349. 350.
Krigserklæring, Frankrigs, mod Preussen, 1870, II 177.
Krigshoſpitalskaſſen, II 403.
Krigskreditiver, Forſlag om, I 20—22.
Krigsſkib, Danſk, ved den norſke Kyſt (Febr. 1864), I 370.
Krigsſkolen, II 269.
— Reſol. af 30. Marts 1864 om extraordinær Afgangseramen ved, I 391.
— Kapteinspoſt ved, I 513. 514.
— Plan af 26. Aug. 1872 for, II 312.
Kriminallov, ſe Forbrydelſer, Lov om.
Kriminalproces, ſe Rettergangsmaade i Straffeſager.
Krog, Hans Jenſen, Sognepræſt til Fane, I 305.
— Ole B. S., Lensmand i Skudesnes, I 83.
v. Krogh, Frederik Ferd., Kommandør i Marinen, II 7.
Krogneſs, Johan Richard, Gaardbruger, I 149. 268. 2ᵍ4. 385. 461. 472. II 126. 139. 154.
— Ole Andreas, Kjøbmand, I 149.
Krogſtad (ɔ: Kraakſtad?), I 458.
Krohg, Fredrich Chriſtian, Sorenſkriver paa Nedre Romerike, I 8. 72. 73. 418.

Krohg, Georg Anton, kgl. Fuldmægtig, I 351.
— Marthe Marie, f. Meincke, Generalinde, I 73.
Krokskogen, II 177.
Kronemynt, II 350. 438. 445. 474.
Kroning, Carl XV's, 1860, i Trondhjem, I 130. 155. 162. 370.
— Oscar II's, i Sverige, II 386.
— Oscar II's, i Trondhjem, i 1873, II 364. 390. 391. 393—395. 410.
Kroningsdeputation, Storthingets, til Stockholm 1860, I 149. 151—153.
— Storthingets, til Trondhjem 1873, II 428.
— Svensk til Trondhjem 1860, I 163.
— Svensk, til Trondhjem 1873, II 413.
Kroningsregalier, 113. II 217. 218.
Kroningsudgifter i 1873, Bevilgning af, II 384. 386. 387. 394. 406.
„Kronprindsesse Louise", norsk Dampskib, I 270. 425.
Kruse, Christian Skaar, exam. jur., Justitssekretær i Bergen, II 229.
Krydstogter af norske Orlogsskibe i spanske Farvand, 1873, II 413. 415. 418.
Krøderen, II 340.
Krødsherred, II 197.
Kulterstad, Arne, Morder, I 141. 143. 144. 146.
Kungsbacka, II 229.
Kvakfalverlovgivningen, Sanktionsnægtelse af Storthingsbeslutning af 20. Marts 1863 til Lov om Forandring af, I 308.
— Departementsindstilling om Sanktion af Storthingsbeslutning af 30. April 1866 til Lov om Forandring af, (nægtet Sanktion), I 484.
— Sanktionsnægtelse af Storthingsbeslutning af 12. April 1869 til Lov om Forandring af, II 120. 141.
— Sanktion af Storthingsbeslutning af 28. Marts 1871 til Lov om Forandring af, II 220.
Kvamskleven i Valders, I 490.
Kverner, Expropriation af, I 261.
Kviknelinien, II 278.
Kvinders Myndighed, Lov af 11. Apr. 1863 om, I 298.
Kvægsyge, I 181. 487.
— Lov af 27. Febr. 1866 om Foranstaltninger mod, I 460. 472—474.
Kvækere, I 336.
Kvæner i Finmarkens og Tromsø Amter, I 475. 487. II 44. 51. 64. 65. 69. 81. (Jfr. Finner).
Kyhn, Ludvig, Amtmand, I 7. 97. 319. 509. II 45. 76. 394. 395. 421. 494.
Känsö i Göteborgs Skjærgaard, I 270.
Köckeritz, C. F., Kjøbmand i Christiania, II 13.

Laan til Banker i Christiania og Drammen, II 375.
— til Embedsgaarde, II 438. 440.
— for Hovedjernbanen, I 249. 250.
— til Lesje Kommune, I 471.
Laardal og Mo, Lensmandsbestilling i, I 250.
Ladegaardsøen (Bygdø) ved Christiania, Ladegaardsøens Hovedgaard, I 153. 168. 270. 280. 288. 290. II 11.
— Fester paa, 4. og 13. Juli 1856, I 7.
Lagerberg, Carl Sven Axel, Greve, svensk Major, Adjutant, I 48. 294. 384. 405.
Lagerbjelke, Gustaf, Greve, Landshøfding, I 174. 190. 270. 271. 432. 440. 491. 504. 506. II 36. 192. 203. 413. 414.
Lagerheim, Elias, Friherre, Statsminister, I 41. 44. 47.
Lagerstråle, Henrik Gerhard, svensk Statsraad, I 75. 154. 165. 167. 175. 192. 376. 386. 438. 441. 491.

Lagthinget, II 368. 416.
Lakſevaag ved Bergen, Kirke i, II 436.
Lallerſtedt, Sven Guſtaf, ſvenſk Politiker, I 53.
Lambrechts, Morten Diderik Emil, kſt. Civildommer i Chriſtiania, ſen. Høieſteretsaſſeſſor, I 48. 319. 321. 447. 490. 500. II 128. 168. 377. 385. 437. 444. 447. 449. 487. 489. 491. 493. 494.
Lammers, Amund, Bergmeſter, II 127.
— Guſtav Adolph, Præſt, I 8. 320.
Lammers'ſke Frimenighed, I 18.
Lampe, Johan Frederik, Sognepræſt til Tysnes, II 77.
Land, I 490.
Landberg, Bibliotheknotarie i Upſala, I 76.
Landbrugsmøde paa Hamar i 1856, I 7.
Landbrugsmøde og -udſtilling i Göteborg i 1871, II 230.
— — Stockholm i 1868, II 85. 89. 90.
Landbrugsſkole, Hedemarkens Amts, I 5.
Landbrugsſkolen paa Aas, I 181.
Landbrugsudſtilling i Chriſtiania i 1865, I 459.
Landeveislokomotivruter, II 480. 488. 489.
Landevæsnets Anvendelſe, I 514. 516.
Landhandler-Bevillinger, I 439. 485.
Landmark, Jens, Kaptein, I 284. 363.
— Johan Widring Heiberg, Foged, I 156. 451.
Landſkat, I 2. 63.
Landſtads Salmebog, ſe Salmebog.
Langaard, Conrad, Tobaksfabrikant, I 484.
Lange, Alexander, Sognepræſt til Aſker, Provſt, I 30.
— Chriſtopher Andreas, Toldkaſſerer, I 174.
— Otto Vincent, Statsraad, I 1. 2. 5. 6. 18. 23. 24. 62. 66. 71. 72. 78. 81. 82, 89. 92. 93. 98. 121—125. 127. 132. 133. 137. 140—143. 145. 150. 151. 153. 156. 159. 160—164. 167. 169. 179. 195. 202. 217. 225—227. 229. 230. 235. 244. 258. 267—269. 273. 274. 279—282. 284. 285. 288—292. 296—300. 302—306. 308. 313. 315—317. 319. 321. 365. 434. 447—449. 451. II 188.
Langelandsmoen i Hole, II 53.
Langeſund, II 504.
Langlet, Emil Victor, ſvenſk Arkitekt, I 27. 92.
Lapperne, II 20. 21. 81. 197. 215. 278. (Jfr. Flytlapper).
Lappers, Norſke, Indtrængen i Finland, I 508. 510.
Lappeſagen, I 111. 112. 482. II 20. 21. 42. 110. 182. 196. 197. 199. 208. 213. 215. 240.
Lappmarken, Svenſk, II 20.
de la Roncière le Noury, Clément A. M., Baron, franſk Viceadmiral, I 10.
„Lars Ahlöf", ſvenſk Dampſkib, I 213.
Larſen, Chr. Frederik, cand. theol., Skoleinſpektør i Trondhjem, II 301.
Larsſon, Nils, i Tullus, II 234.
Larsſøn, Jørgen Lauritz, Bureauchef, II 174. 315. 326.
Larvik, I 505. II 318.
— Byfogedembedet i, I 73. II 262. 318. 391.
— Poſtmeſterembedet i, I 256.
— Toldinſpektørembedet i, I 137—140. 143.
— Toldkaſſererembedet i, I 78.
— Lov af 28. Marts 1874 om Udvidelſe af, II 469.
Laſſen, Albert, Undertoldbetjent, II 234.
— Chr. Frederik Bentzen, Ritmeſter, Kaptein-Vagtmeſter i Trondhjem, II 9. 10. 45. 57. 98.
— Henrik Andreas Zetlitz, Sygehuslæge, I 474.
— Nils, Aſſiſtent i Kanalvæſenet, I 490.

Lassen, Niels Jensen, Sognepræst til Aslim, II 42.
— Wilh. Theod. Alex., Burcauchef, II 266.
Lasson, Christian Carl Otto, Høiesteretsadvokat, I 99. II 206. 344.
— Ottilia Pauline Christine, f. von Muntheaf Morgenstierne, Fru, II 401.
— Peder Carl, Høiesteretsjustitiarius, I 45. 84. 100. 113—115. 321. 322. II 325. 401. 407.
Latin som Skolefag, II 89.
Lauenburg, I 324.
Laxå, II 86. 100. 436.
v. Le Coq, H., preussisk Gesandt i Stockholm, I 63.
Lefèbre, fransk Kurer, I 399.
Legat, Rosencrone-Hjelmstjerneske, II 8.
— for kvindelig Uddannelse, Enke dronning Josephines, II 498. 500.
Legaters Konfirmation, II 434.
Lehmann, Halfdan, Expeditionssekretær, sen. Borgermester i Christiansand, I 328. II 146. 154. 279. 289. 451. 452. 497. 503.
Leiermaal, Fritagelse for Straf for, II 247.
Leijonhufvud, Broder Abraham, Friherre, svensk Statsraad, Chef for Sjöförsvarsdept. II 193. 210. 234. 306.
— Eleonora, Hoffrøken, I 39.
Leikanger Sognekald, II 165.
Lektorat, se Universitetet.
Lensmænd, I 9. 501.
Leopold, Prins af Hohenzollern-Sigmaringen, II 177.
Lerche, Frederik Georg, Overretsprokurator, I 48.
Lesje Kommune, Laan til, I 471.
— Sognekald, II 156.
Lesjevandet, Sænkning af, I 471. II 156.
Leuhusen, Alexander Magnus, Friherre, Adjutant, I 426.
Levanger, II 404. 480.
Levanger—Anjan (Rigsgrænsen), Landeveislokomotivrute, II 480. 488.
Levy, Moritz, Etatsraad, Bankdirektør, II 350.
Lewenhaupt, Mauritz Emil August, Greve, Premierlieutenant i den svenske Flaade, I 41.
Lewerth, Karl Johan, Organist og Musiklærer i Örebro, I 203.
Lexow, Carl Andreas, Sognepræst til Drøbak, II 434.
Libau, I 200.
Lie, Emil Bernhard, cand. jur., II 507.
— Mons, Sorenskriver i Mandal, I 126.
Lieblein, Jens Dan. C., Universitetsstipendiat, Ægyptolog, II 129.
Lier i Buskeruds Amt, I 81.
— Sorenskriverembedet i, I 266.
Liggedagsret, I 255.
Liljencrantz, Johan, Friherre, Lieutenant, Ordonnantsofficer, I 204. 433.
Lilla kreditivet, II 182.
Lillehammer, II 128. 310. 482.
— Ophævelse af Grundskat i, II 482.
— Sanktionsnægtelse paa Beslutning af 11. Apr. 1874 til Lov om Skat paa faste Eiendomme i, II 485.
Lillehammeren-Stai i Storelvedalen, II 360.
Liliehöök, Johan, svensk Kommandør, I 163.
Lincoln, Abraham, Præsident, I 450.
Lindboe, Oscar Vilhelm, Distriktslæge og Garnisonslæge i Vardø, II 415.
Lindeman, Ludvig Matthias, Organist, II 493.
Lindeqvist, Johan, Bestyrer af Foranstaltn. til Husdyravlens Fremme, II 91. 98. 170.
„Lindesnæs", Dampskib, I 149. 255. 259.
Lindgaard, Jens Nic., Apotheker i Christiania, II 21.
Lintrup, Christopher Henrik, Oberstlieutenant, I 431.
Linvarer, Told paa, I 2.
von der Lippe, Jacob, Biskop, I 153. II 274.

Liſter, II 78. 347.
Ljungberg, Nils Vilhelm, Lektor i Göteborg, I 272.
Ljungby-Heb, Øvelsesleir paa, i 1860, I 158.
Lochmann, Ernſt Ferd., Profeſſor, II 26.
Lodspligt, Dampſkibes, II 286.
Lodsvæſen, I 169.
Lodsvæſenet, Lov af 17. Juni 1869 om, I 472. II 104. 105.
Loſpten, II 102. 149.
— Fogedembedet i, I 10. 166. II 274.
London, I 23. 42. 47. 49. 76. 212. 330. 331. 352. 358—360. 364. 375. 400. 405. 428. II 55. 115. 160. 185. 202. 208. 239. 308. 377. 474.
— De forenede Rigers Generalkonſulat i, II 146. 161. 162. 257.
— Konference i, 1864, I 359. 363. 373. 378. 379. 395. 396. 398. 400. 409.
— Ulrika Eleonora-Kirken i, II 55.
— Verdensudſtilling i, 1862, I 294.
— De forenede Rigers Vicekonſulat i, II 173.
Londoner-Traktat, ſe Traktat.
Lorange, Carl Johan, Kaſſerer og Mønſterſkriver paa Horten, II 251. 252. 421.
Lotteri, II 155.
Louiſe, Carl XV's Dronning, I 10. 12. 32. 45. 46. 52. 60. 76. 109. 161. 163. 458. II 11. 17. 31. 90. 98. 99. 193. 196. 201. 214. 216. 217. 220. 278.
— Chriſtian IX's Dronning, I 357. 422. 428.
— Prinſeſſe af Nederlandene (g. m. Prins Frederik af N.), I 256. 259. 260.
— Prinſeſſe af Norge og Sverige, ſen. danſk Kronprinſeſſe, I 161. 324. 455. 456. II 32. 33. 79. 84. 86. 87. 89. 90. 92. 97. 99. 100. 108. 109. 168. 217. 221. 222.
Lous, Johan Chr. Vogelſang, Høieſteretsadvokat, ſen. Byfoged i Fredrikshald, I 357. 436.
Love, ſe Auktionsvæſen, — Bergværkslov, — Bygningslov, — Byſkat, — Embedsgaarde, — Examen artium, — Fattigvæſen, — Firmalov, — Forbrydelſer, — Fængſelsvæſen, — Grundloven, — Høieſteretsadvokaters Beſtikkelſe, — Kaution, — Kvakſalverlovgivning, — Kvinders Myndighed, — Kvægſuge, — Larvik, Udvidelſe af, — Maal og Vægt, — Mellemrigshandel, — Odelsret, — Overformynderivæſen, — Pengevæſen, — Rettergangsmaaden i Straffeſager, — Skillemynt, — Skoler, — Skove, — Skovvæſen, — Skyds- og Diætgodtgjørelſe, — Straffelov, Militær, — Søfartslov, — Toldvæſen, — Torſkefiſkeri, — Transitret, — Udrederlov, — Udſkiftningslov, — Underret i Chriſtiania, — Univerſitetet, — Univerſitets-Fundatſen, — Værnepligt, — Ægteſkabslovgivning.
Lovén, Sven Ludvig, Profeſſor, Intendent, II 85.
Ludwigſen, Hans, Kjøbmand i Chriſtiania, II 494.
Luftballon, Franſk, i Norge, 1871, II 197.
Lund, I 350. 352.
— Univerſitetet i, I 6.
— Univerſitetets 2den Sækularfeſt 1868, II 72. 77. 79. 80.
Lund, Eilert, Konſul i Bilbao, I 242(?). 244(?). II 60—62. 415.
— Hans Peter, 1ſte Politifuldmægtig i Chriſtiania, I 97.
— James Smith, Poſtmeſter i Tromsø, II 357.
— Jens Michael, reſid. Kapellan i Grønlands og Oslo Menighed, II 12. 378. 415.
— Joachim Brinck, Præſt ved Chriſtiania Tugthus, ſen. Garniſonspræſt i Chriſtiania, I 202. 436. II 497. 498.
— Nicolai Georg Frederik, Overtoldbetjent i Grimſtad, I 97.
— Niels Holm Hoſtrup, Kancelli-

raad, Kontorchef i det danske Postvæsen, I 449.
Lund, Thorvald, Premierlieutenant i Marinen, Dampskibskaptein, I 272.
Lundberg, Dan Vincent, Første Liv-Medicus hos Carl XV, II 206—208.
Lundgreen, Helmer, Vicekonsul, Bankdirektør, I 485.
Lundh, Christopher Anker Bergh, Oberst, Chef for Generalstaben, sen. Generalmajor, I 182. 183. 257. 273. 276. 282. 290. 311. 338. 343. 513.
Luxemburg, II 17.
Lysgaard, Anders Jørstad, Overtoldbejent i Bergen, II 234.
Lysholm, David Christian, Kommandørkaptein, Værftschef, II 491.
Lüttichau, Matthias, dansk Generallieutenant, I 369.
Lægekorps, se Militærlægekorps.
Lærdalsøren, I 439. 490.
Lærde Skoler, Budget for de, I 257.
— Revision af Regnskaber for de, II 435.
Lærereksamina, se Universitetet.
Løberg, Hjalmar, Gaardbruger, II 258.
— Timandus Jonas, Overlæge, I 313.
Løchen, Edv. Martin, Overkontrollør, II 429.
Lødinghavn, II 474.
Løken, ?, I 5.
Løkentunnellen, I 15. 20.
Løkke, Jacob Olaus, Overlærer, II 332.
Lønninger, Andragender om Forhøielse af militære, 1872, II 351.
Løvenskiold, Frederik Michael Frants Wilh., Kammerherre, Postmester i Christiania, I 235.
— Otto Joachim, Høiesteretsassessor, I 314. 406. 434. II 50. 114 118. 123. 126. 130. 132—138. 229. 230. 231. 237. 269. 283. 284. 287. 295. 325. 377. 414. 422. 430. 437. 444. 449. 487. 496. 500. 501.
Løvenskiold, Severin, Statholder, I 2. 3. 108. 124.
— Sev. Henr. Ernst, Hofmarskalk, Øverste Kammerherre, I 5. 94. 155. 165. 444. II 19. 49. 61. 64. 68.

Maal og Vægt, Konference i Paris om, 1872, II 321.
— Revision af Lovgivningen om, II 357.
Mac Mahon, Hertug af Magenta, fransk Marskalk, II 186.
Madagascar, I 408.
Madrid, II 60. 61. 68.
Madsen, ?, Drammenser, I 351. 352.
Madvig, J. N., Professor, I 214.
Magelesen, Wilh. Chr., Sognepræst til Vestre Toten, Provst, I 114. II 308.
Magnus, Jens Zetlitz, Foged i Sønd- og Nordfjord, sen. i Nedenes, I 31. 103. 156. 325. 326. 334.
Maguire, Kaptein i den britiske Marine, I 263.
Mainz, II 177.
Major, Harald Emil, Sorenskriver i Søndre Østerdalen, II 405.
Malchin, Christian Frederik, Præst ved Christiania Tugthus, I 454.
Maleriudstilling, se Kunstudstilling.
Mallina, Harald, Expeditionssekretær, II 174. 266.
— Peter Tidemand, Boghandler og Bogtrykker, I 115. 124.
Malmborg, Otto Angust, svensk Generalmajor, I 75.
Malmsten, Carl Johan, svensk Statsraad, sen. Landshøfding, I 177. 188. 193. 202. 204. 205. 211. 428. 491. II 85.
— Pehr, Dr. med., Professor, I 8. 429. 453. II 321.
Malmø, I 157. 453. 455. II 86. 88. 321.
Malmøen ved Christiania, II 398. 410. 494.
Malta, De forenede Rigers Konsulat paa, II 117.
Maltafgift, Kgl. Kundgjørelse af 25. Jan. 1858 om, I 48.

Malthe, Johan Ludvig, Sagfører, sen. Postexpeditør, II 4. 34.
Mandal, Toldkassererembedet i, I 61
Mandal Sorenskriveri, I 126.
Manderström, Ebba, Grevinde, f. Banér, I 76.
— Christopher Rutger Ludvig, Greve, Udenrigsminister, I 5. 44. 63. 76. 77. 79. 83. 104. 111. 141. 145. 165. 167. 174. 181. 193—196. 206. 212—214. 222. 232. 244. 246. 255. 256. 301. 302. 323. 324. 329. 330. 332—337. 339. 341. 347. 348. 350. 357. 359. 360. 361. 364. 366. 367. 370. 373. 374—376. 385. 386. 390. 391. 395. 400. 401. 404. 412. 413. 418. 420. 422. 426. 430. 433—435. 437. 445. 449. 465. 471. 508. 509. II 1. 6. 7. 22. 23. 32. 33. 47. 48. 61. 62. 68. 83. 101. 104.
Manderströmske Note af 7. Nov. 1859, I 216. 217. 221. 223. 226. 230. 234. 321. 500. 507.
— af 29. Dec. 1861, I 251.
Manderströmske Noter af Oktober 1863, I 336. 337. 339. 340. 342.
Mannerskantz, Carl Axel, fhv. Kaptein, II 203.
Manthey, Anton Vilhelm, Høiesteretsassessor, I 8. 9. 30. 101. 187. 406. II 30. 325. 327.
— Ludvig Johan Carl, Byfoged i Trondhjem, I 147. 485.
— Marie, Hoffrøken (g. m. Godseier Arne Omsted), I 109. 201. 203. 425.
— Mathea Anker, Fru, f. Nielsen, I 3. 5. 12. 201. 209. 210. 263.
Mariboe, Wilhelm Adelsteen, Stiftsoverretsassessor, II 263.
Marinebudget, I 14. 297. II 235. 247. 455.
Marinedepartementet, I 184. (Jfr. Departementer, De militære).
Marine- og Post-Departementet, I 215. 341. II 508.
— Indstilling om Oprettelse af en Fuldmægtigpost for Havnefondet i, II 499. 507.
Marinen, I 1. 3. 4. 9. 14. 180. II 151.
Marinens Regnskaber, Revision af, II 436.
Marne, II 198.
Marseillaisen spillet i Christiania i 1870, II 185.
Marstrand, I 454. 455. 458.
Martens, Johan Wilhelm Storjohann, Korpslæge, sen. Brigadelæge, I 321. II 125.
Mastrup, Ludvig Adolph, Raadmand i Christiania, II 342. 343.
Mathilde, I 8 (maaske menes Mathilde Cappelen, g. m. Kaptein, Driftsbestyrer Lars M. Hille).
Matrikel (efter Resol. af 1838), I 2.
— Lovforslag fra Finantsdepartementet om en ny, (1863), I 284.
Matrikelkommissionen af 22. Juli 1872, II 256. 262. 263. 271.
Matroser, Franske, i Christiania, I 118.
Mechelin, A., Statsraad, russisk Generalkonsul i Christiania, I 6.
Medaille i Anl. af Tusindaarsfesten i 1872, II 265.
Medaillen for Borgerdaad, I 95. 250. II 11. 302.
Medicinalafgift i Nordland, I 462. 463. 465. 469.
Medicinaldepotet, I 421.
Medicinsk Embedseexamen, se Universitetet.
Meinich, Hans Thomas, Foged, sen. Amtmand, I 96. 102. 141. 231. 490. 496. II 126. 128—132. 134. 143. 167. 170. 256. 262. 271. 395. 482.
— Jørgen Henrik, Brugseier, II 494. 495.
Mejdell, Christian Henrik Nicolai, Bergmester, I 458.
— Glør Thorvald, Sagfører, II 274.
— Stephan Barclay, Kaptein, sen. Oberstlieutenant, Felttøimester,

I 338. II 292—295. 297. 299. 300. 378. 403.
Mejdell, Thorvald, Forſtmeſter, II 256. 263. 271.
— Wilh. Andreas, Underretsſagfører, I 97.
Mejlænder, Georg Otto, Aſſeſſor i Chriſtiania Byret, I 500. 501. II 385.
Meldahl, Hans Gerhard Colbjørnſen, Høieſteretsaſſeſſor, ſen. Statsraad, Høieſteretsjuſtitiarius, I 126. 229—231. 233. 237—239. 241. 248. 252. 257. 267—269. 272—274. 283. 285. 288. 289. 291. 293. 294. 296—299. 304—308. 310. 314. 316. 319—322. 325. 326. 329. 334. 335. 349. 378. 382. 383. 388. 390. 391. 403. 404. 419. 420. 435. 438. 451. 454. 459. 466. 470. 475. 476. 478. 479. 481. 482. 484. 485. 488—490. 492. 494. 496—500. 502. II 3. 18. 38. 42. 45. 47—49. 52. 54—56. 67. 70. 74. 77. 78. 82. 93. 96. 98. 112. 119. 120. 124. 125. 144. 158. 164. 175. 178. 180. 184. 186. 191. 234. 241. 243. 257. 262. 286. 292. 330—333. 336—338. 341—344. 347. 348. 355. 357. 361. 362. 369—372. 377. 379—381. 384. 385. 392. 395. 398. 404. 405. 407. 408. 410—412. 414—416. 419. 421—423. 425. 427. 429. 431. 432. 434—439. 441—443. 445—454. 456. 457. 472.
Mellemrigshandel (Norges og Sveriges gjenſidige Handel og Skibsfart), Lov af 4. Aug. 1827 om, I 432. 433. 437.
— (de forenede Rigers indbyrdes Handel og Søfart), Propoſ. af 25. Febr. 1857 til Lov om, I 15. 32. 43. 56. 60. 69. 73. 100—103. 173.
— (Norges og Sveriges gjenſidige Handel og Søfart), Lov af 11. April 1874 om, — Lovens Forberedelſe, II 144. 243. 335. 337—340. 342. 344. 346. 348. 350. 351. 353. 354. 367. 368. 372. 389. 406. 413. 417. 438.
— — Udkaſt til Loven, II 439. 464. 466.
— — Lovens Vedtagelſe, II 469. 470.
— Lovens Ikraftſættelſe, II 483.
Mellemrigslove, ſe 1) Domme, Propoſ. om Fuldbyrdelſe af ſvenſke, 2) Mellemrigshandel.
Mellemrigstold, II 243. 245. 335. 338. 339. 343. 353.
Mengel, Paul Fritz, ſvenſk Politiker, I 163.
Menighedsmøder, Propoſ. af 4. Jan. 1873 til Lov om, I 344. 347. 349.
Merakerbanen, II 473.
Methodisme, I 18. 21.
Metriſk Syſtem, II 311. 424. 427.
Metta Mattsdotter, II 109.
Metz, Kapitulation af, 1870, II 194.
— Slag omkring, 1870, II 183. 184.
Meyer, A., Kirkeſanger, I 83. 86.
— Arnold, Sognepræſt til Evenvik, II 425. 434.
— J. H., Grosſerer i Levanger, II 480.
— Johan Herman, Apotheker i Egerſund, II 21.
— Martin, Sognepræſt til Stadsbygden, II 201.
— Thorvald, Grosſerer i Chriſtiania, I 81. 262. 318. 408. 428. II 294.
de Meza, Chriſtian Julius, danſk Overgeneral, I 369.
Michaud, Baron, franſk Generalkonſul i Chriſtiania, I 397.
Michelet, Carl Johan, Politimeſter i Chriſtiania, I 308. 423. II 11. 31. 80. 124. 125. 130. 148. 149. 184. 194. 195. 231. 241. 242. 294. 496. 501. 505. 506.
— Chriſtian Frederik, Generalmajor, II 3. 5. 6. 12. 14. 49. 53. 54. 57.
— Wilhelm Michael, Bureauchef, ſen. Foged i Ryfylke, I 481. II 160.

Michelsen, Jacob Andreas, Konsul, II 99. 308. 384. 385.
Midelfart, Johan Wilhelm, Distriktslæge, II 151. 165. 166.
Midsunde, Kamp ved, 1864, I 367.
Militær Retfergang, se Kommission.
Militære Embeder, Armékommandoens Indstillinger om, I 85. 87. 90.
Militære Høiskole, se Høiskole.
Militære Lønninger, se Lønninger.
Militærhefte, Armédepartementets Forslag til Lov om Expropriation af, (1864), I 382.
Militærkomité, Storthingets, 1862—63, I 273.
— 1865—66, I 460. 461. 466.
Militærlægekorpset, Resol. af 29. Marts 1862 om, I 242.
— Propos. af 21. Jan. 1873 om Militærlovgivningens Anvendelse paa, II 344. 345. 349. 355.
— Jfr. Arméens Sundheds- og Sygepleie.
Militærlægers Sygdomsforfald, I 313.
Militærlægevæsenet, Protokolkomitéens Indstilling af 15. Mai 1863 om, I 312.
Ministerkassen, I 13. II 40. 107. 129. 189. 190. 193. 276.
Ministerposter, se under vedk. Legations Sæde.
Minister- og Konsulatposter, Kombinerede, I 181. 182.
Missionsselskab, Det norske, I 411.
Missionsskolen i Stavanger, I 408. 411.
Mjøsbanen, se Hovedbanen.
Mjøsen, I 325.
Mobilisering i 1854, I 32. 37.
Modum Bad, II 124. 492.
Moe, Jørgen, Sognepræst til Bragernes, II 39. 100. 195.
— Ole Herman, Politiadjutant i Bergen, II 26.
— Peder, Depotforvalter, II 45.
Moen, Lars Johansen, („Rødenesmorderen"), II 459. 463.
Mohr, Niels Georg, Medicinalforvalter, II 67.
Molde Skole for høiere Almendannelse, II 355. 470.
Molin, Joh. Peter, svensk Billedhugger, II 67—69. 104—106. 194.
Moncrieff, Alexander, Major, II 469.
Monitor, Bygning af, paa Horten, I 425. II 182.
— Bygning af norsk, paa Motala Værft, I 498. 499.
Monitorer, Kanoner til, II 63. 116.
Monitor-Systemer, I 425.
Monrad, David Gothard, Biskop, dansk Ministerpræsident, I 354. 364. 368. 372. 389. 405. 412. 428.
— Johan Frederik, Overceremonimester, Expeditionssekretær ved Statsraadsafdelingens Kancelli i Stockholm, I 185. 337. II 228. 231.
— Marcus Jacob, Professor, I 254. 350. 406. II 343.
— Søren Christian, Kateket i Tønsberg, I 16.
Monradske Ministerium, I 366.
Montebello, Villa ved Christiania, I 8.
Monument paa Statsraad J. H. Vogts Grav, Afsløring af, I 406.
Morén, Erik, svensk Hofprædikant, I 59.
„Morgenbladet", Avis i Christiania, I 3. 13. 20. 29. 57. 62. 67. 90. 95. 98. 103. 105. 118. 119. 125. 135. 145. 150. 161. 172. 185. 186. 202. 224—227. 234—236. 243. 266. 277. 289. 300. 308. 309. 312. 327. 347. 386. 411. 480, 486. II 38. 112. 149. 229. 300. 364. 400. 444. 462. 463. 508.
Morgenstierne, Familien, I 99.
— Chr. Fr. Jacob v. Munthe af, Politimester i Christiania, fen. Sorenskriver i Lier, I 202. 259. 266. 295. 305. 323.
— Nic. Krog Oscar v. Munthe af, Major, II 81—83.

Morgenstierne, Wilh. Herm. Ludv. v. Munthe af, Stiftsoverretsassessor, sen. Amtmand, I 133. 357. 493. II 20. 302.
Mormonisme, I 467.
Mors i Limfjorden, I 399.
Morses Telegraf, I 82.
Mosby i Oddernes, I 209.
Moses, John, Sognepræst til Klep, Provst, I 454.
Moskva, II 226.
Mosjø, I 321. II 383. 477.
— Fogedembedet i, II 322.
— Postmesterembedet i, I 12. 332.
— Toldkassererembedet i, I 61. 304. II 82.
„Mosjø", Dampskib, I 209.
Mosselbay paa Spitsbergen, II 499.
Mossesundet, I 263.
Mossige, Ingebrigt Svendsen, Lensmand, I 54.
Mosviken, II 125.
Motala, Motala Værft, I 75. 80. 499. II 102. 107.
Motzfeldt, Anna Pauline Jørgine, Fru, f. Birch, I 265.
— Carl, Stiftamtmand, I 90. 354. II 191. 325. 370. 486.
— Ernst, Høiesteretsadvokat, II 210.
— Hedvig Susanne Amalie, Fru, f. Rosenvinge, I 163.
— Ketil M. J., Generalpostdirektør, sen. Statsraad, I 18. 22. 46. 54. 65. 70. 71. 82. 83. 86. 90. 91. 107—109. 111. 113—115. 122. 123. 127. 131. 132. 136. 137. 139—143. 147. 150. 151. 153. 157. 160. 162—164. 166. 168—171. 175—178. 180—195. 197—200. 202. 204—207. 209—211. 213—215. 217. 218. 220. 222. 223. 225. 228—236. 243. 245—247. 262. 265. 280. 281. 283—286. 295. 302. 316. 322. 325. 344. 388. 393. 397. 414. 419. 432. 442. 507. II 139—141. 146. 154. 188. 190. 192. 208. 243. 268. 287. 317. 326. 365. 370. 385. 388. 392. 394. 401. 462. 470. 473. 508.
— Peter, Sagfører, II 191.
— Ulrik Anton, Høiesteretsassessor, I 2—4. 25. 29. 60. 126. 127. 129. 135. 138. 149. 202. 205. 329.
Munch, Andreas, Professor, Digter, I 165.
— „Kongehallen i Bergen" af, I 165.
— Peter Andreas, Professor, I 105. 107.
Munck af Rosenschöld, Thomas, Hofrættspræsident, II 215.
Munderingsvæsen, Arméens, I 254.
Munthe, Adolph Frederik, Oberstlieutenant, Depotchef, II 24. 25.
Munthe Kaas, Carl Herman Selim, Oberstlieutenant, II 2. 332. 464.
— Hartvig Corn. Formann, Brigadeintendant, II 235.
Murmanske Kyst, II 172.
Musikkorps, Reglement for Garnisonens, i Christiania, I 22.
Muskau, Gods i Schlesien, II 82. 88.
Musæus, Johannes, Rektor, I 67. 127. 129.
Muus, Abraham Falch, Sorenskriver, I 5.
Myhre, Johan Henrik, Bureauchef, sen. Foged i Søndre Østerdalen, II 186. 345.
Mülertz, Frederik Carl, Sognepræst til Eidanger, II 17.
Müller, Erik Chr. Kastrup, Kaptein, II 235. 357. 363.
— Fredrik Andreas, Toldkasserer, I 205.
— Henrik Jacob, Kaptein i Marinen, II 30. 504.
— Johan Andreas, Artillerikaptein, sen. Toldkasserer i Trondhjem, II 464.
— Morten, Landskabsmaler, II 122.
Myndighedsbevilling, II 42.
Münster, Frederik Julius, Oberstlieutenant, sen. Toldkasserer, I 338. II 24. 81. 82. 119.

Myntenhed, Skandinaviſt, II 90. 338.
Mynter, Kongens Ordenstal paa norſke, I 113. II 331. 332.
Myntkommiſſion, ſe Kommiſſion.
Myntkonference, Skandinaviſt, i Kjøbenhavn i 1872, II 307—309. 324. 330. 338. 340. 341. 344. 348—350.
Myntkongres i Paris i 1867, II 15. 22. 23. 96.
Myntkonvention af 27. Mai 1873 mellem Danmark og Sverige, II 338. 383. 393. 399.
Myntlov, ſe Pengevæſen, Lov om.
Myntlov-Forſlag, Det Aſchehougſke, 1873, II 393.
Myntſyſtem, Forandring af, II 90. 95. 324.
Myrdyrkning, I 8—10. 28. 128. 261.
Mytilene, II 60.
Mønnichen, Erik Røring, Statsraad, I, 1. 8. 9. 14. 16. 24—26. 28. 29. 31—33. 36. 37. 43. 62. 65. 68—70. 72. 74. 81. 83. 85. 89. 92. 94. 95. 97—99. 101. 102. 105—107. 116. 118. 119. 124. 128—130. 132. 133. 135. 138. 139. 142. 152. 154. 155. 157. 163. 166. 168. 170. 172. 195. 211. 213. 215. 216. 223—225. 227—231. 234. 236—241. 245. 247—249. 251. 252. 254. 257. 258. 261. 296. 298. 313. 314. 320. 321. 336. 341. 343—345. 347. 349. 356. 357. 361. 363. 364. 366. 370. 372. 374. 376. 377. 380. 389. 391. 392. 394. 396. 401—403. 409. 412. 414—417. 419. 423—425. 428. 430. 434. 435. 439. 443. 444. 452—454. 460—462. 464. 470. 472. 475. 483—485. 489. 494. 497—500. 508. 513. II 2. 3. 8. 9. 11. 14. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 26. 28—32. 34. 35. 37. 42. 52. 58. 83. 86. 89. 90. 93. 97. 112. 124. 126. 127. 130. 133. 136—139. 143—147. 154—157. 287.
Møller, Edvard Johannes, cand. theol., Adjunkt, I 338.
— Peter Frederik Chr., Kaptein, Arbeidsbeſtyrer i Veivæſenet, ſen. Major, I 490. II 63.
Mørch, Claus, Høieſteretsaſſeſſor, I 30. 99.
— Edvard Johan, kgl. Fuldmægtig, II 169. 330. 343.
— P. Wladimir, Vicekonſul, II 161.
Mørkfoſſen, II 318.
Mörner, Carl Göran Detlof, Greve, ſvenſk Statsraad, I 42. 48. 60. 67.
Mørſtad, Gudbrand, Gravør, II 412.

Naadensaar, II 106.
Nannestad, Henrik Schjødt, Oberſtlieutenant, I 31.
— Mathias Bonſach Krog, Stiftamtmand, ſen. Sorenſkriver, I 56. 92. 93. 508. II 69. 74. 119. 120.
Napoleon III, Keiſer, I 43. 53. 64. 104. 159. 206. 210. 332. 340. 360. 371. 379. 382. 384. 396. 398—400. 405. 409. 422. 427. 512. II 33. 39. 42. 44. 121. 182. 186. 211. 355.
— »Histoire de Jules César« af, I 451.
— franſk Prins, I 5. 10. 104.
Nathorſt, Johan Theophil, Sekretær i Landbrugsakademiet i Stockholm, I 7.
Nationalgaleriet, ſe under Chriſtiania.
Nationalitetsbevis for indkjøbte Skibe, II 258.
Nattetog paa Jernbanerne, II 324.
Naturforſkermøde, 7de ſkandinaviſke, i Chriſtiania, 1856, I 7. 8.
— 10de ſkandinaviſke, i Chriſtiania, 1868, II 85.
Naturvidenſkaberne, Studiet af, I 29.
Nauckhoff, Carl Henrik Gottlieb, ſvenſk Oberſt, I 75.
Neapel, II 171.
— Fiſkeriudſtilling i, 1870, II 171. 254.
Nedenes Amtmandsembede, II 84.
— Fogedembede, I 326. 334.

Nergaard, Oluf Severin, Foged i Lofoten, I 166.
Nes Sorenskriverembede, I 351. 357.
Neutralitets-Alliance i 1870, Den norske Regjerings Betænkning om de forenede Rigers Tiltrædelse til, II 184. 185.
Neutralitetserklæring, De forenede Rigers, af 15. Dec. 1853, I 474.
— De forenede Rigers, i 1870, II 178.
New York, Lutherſk Kirke i, II 329.
— De forenede Rigers Konſulat i, II 173. 175. 176. 190. 227.
Nicolaus Wilhelm, Prins af Naſſau, I 457.
Nicolayſen, Julius, kſt. Kompagnikirurg, ſen. Profeſſor, I 220. II 158.
— Nicolai, Antikvar, II 295.
— Nicolai Ludvig, Fuldmægtig ved Statsraadsafdelingen i Stockholm, ſen. Auditør, I 493. II 169. 480.
„Nidaros", norſk Korvet, I 206.
Nieder-Otterbach, Fægtning ved, 1870, II 180.
Nielſen, Bernt Anker, Expeditionsſekretær, I 156. 328. 483.
— C., Skipper i Fredrikſtad, I 418.
— Carſten Tank, Telegrafdirektør, I 327. II 13. 293—296. 404. 411. 414.
— Engelke, I 9.
— Ludvig, cand. jur., II 46.
— Niels („Flaar-Nielſen"), Overretsſagfører i Haugeſund, II 468.
— Rasmus, Profeſſor ved Kjøbenhavns Univerſitet, II 41.
— Rasmus Troſt, Toldkaſſerer i Tromsø, I 428.
— Yngvar, cand. mag., II 78.
Nilſen, Nils Johan, Foged i Tromsø, I 10. II 323.
Nilſon, Sven, Profeſſor, ſvenſk Zoolog og Arkæolog, II 85.
Niſſen, B. M. E., Poſtexpeditør, I 83.
— Ole Hartvig, Skolebeſtyrer, ſen. Expeditionschef, Rektor, I 81. II 30. 31. 251. 301. 303. 332. 342. 454. 461.
— Peder Schjelderup, Lieutenant, II 157.
— Rasmus Tønder, Profeſſor, ſen. Statsraad, II 485.
Nordamerika, II 195. 339. 341.
Nordan, Jacob Wilh., Arkitekt, II 295.
Nordbeck, Edv. Theod. Fredr., Kaptein i Jemtlands Feltjægerkorps, I 263.
Norddalen paa Søndmøre, II 46.
Norddeutſche Bank, II 56. 491.
Nordenfjeldſke Norge, I 14.
Nordenſkiöld, Nils Adolf Erik, Profeſſor, II 209. 231.
Nordenſon, Erik Jonas, ſvenſk Overhofpræbikant, I 76.
Nordfjord, Sorenſkriverembede i, II 318. 458.
af Nordin, Guſtaf, Generalmajor, Kammerherre, I 36. 133.
Nordland, Nordlands Amt, I 55. 160. 462. 465. II 15. 84. 189. 282. 417. 420. 449. 469.
— Amtmandsembedet i, I 55. II 15.
Nordmøre Fogedembede, I 73.
Nordpols-(Spitsbergen-)Expedition, Svenſk, 1872—73, II 499.
„Nordre Throndhjems Amtstidende", II 281.
Nordſjøen, I 411.
Nordſlesvig, II 88.
„Nordſtjernen", norſk Korvet, I 402. 410. 411. 515. II 38. 60. 128. 129. 150. 491. 493. 506. 508.
Nordſtröm, Johan Jacob, ſvenſk Rigsarkivar, I 144.
Nordtydſke Forbund, Nordtydſkland, II 68. 88.
Norge, I 2—5. 14. 16. 21. 40. 44. 45. 49. 51. 53. 64. 67—69. 79. 81. 83. 132. 133. 137. 142. 147. 166. 168. 169. 172—176. 179—181. 183. 189—194. 198. 200—203. 206. 207. 221. 231. 240. 244. 257. 271—273. 275. 277. 279. 288—290. 302. 342. 348. 350. 357. 362. 365. 368.

403. 426. 432—435. 440. 441. 443. 444. 466. 493. 506. II 8. 13. 15. 20. 22. 23. 27. 29. 32. 34. 38. 40. 42. 69. 80. 89. 90. 91. 93. 94. 99. 101—103. 105. 109. 111. 119. 122. 167. 180. 181. 183. 185. 197. 200. 202—204. 206. 209. 210. 212. 213. 215. 233—237. 247. 293. 306. 313. 334. 337. 342. 354. 355. 368. 378. 381. 384. 399. 406. 413. 422. 430. 455. 459. 462. 464. 465. 474. 490. 491. 497. 499. 508.

Norges Bank, Lønninger ved, II 483.
— Spørgsmaal om Flytning af, I 51.
— Jfr. Bankfundats, Bankrenter.

Norgrenn, Frederik Wilh. Weidemann, Sorenskriver i Nordre Østerdalen, II 56.

Norman, Johannes Muſæus, Forſtmeſter, I 492. II 65. 401.

Normann, Marcus Martin, Handelsmand, I 284.

„Normen", norſk Korvet, I 10. 20. 210. II 414—417. 491. 493. 506. 508.

Norrbotten, I 313.

„Norrköping", ſvenſk Fregat, I 210.

Norrland, I 71. 75. 78.

„Norſka frågan", I 167. 173. 175. 203. II 464.

Norſtröm, Fabian Guſtaf, Landbrugsſkolebeſtyrer, I 7.

Norum, Paul Magnus, Direktør for Bodsfængslet, ſen. Sorenskriver, I 48. 102. 103. 136. 139.

Nougaret, Jules, franſk Literat, I 476.

Novaja Semblia, 1ſte Omſeiling af, II 244.

Novemberforfatning, Den danſke, ſe Fællesforfatning.

Novembertraktaten, ſe Traktat.

Numedal Sorenskriveri, I 453.

„Nya Dagligt Allehanda", I 175. 187. 191. 195. 301. 354. II 209.

Nygaard, Chriſten, Sognepræſt til Egerſund, II 77.

„Nyhedsblad", ſe „Illuſtreret Nyhedsblad".

Nykſund i Veſteraalen, II 246.

Nyköping, I 190.

„Nymphe", tydſk Korvet, II 504.

Nynäs, Gods i Ösmo Sogn, Södermanland, I 41.

Nyſtröm, Carl, Dr., ſvenſk Læge og Politiker, II 210.

Næſer, Frederik Peter Leganger, Ritmeſter, Adjutant, ſen. Major, Oberſt, Generalmajor, I 74. 197. 338. 489. II 5. 6. 12. 22. 57. 61. 63. 72. 156. 293. 322.

Nøtterø, I 494.

Odda i Hardanger, I 490.

Odden, Lærer i Trondhjem, I 189.

Odelsretten, Lov af 28. Sept. 1857 om Forandringer i Lovgivningen ang., I 43.

Obencrantz, Gerhard Detlof, Kaptein i Kgl. Wendes Artilleriregiment, I 18.

Odesſa, I 44. II 195.

Offentlige Arbeiders Ordning, I 215. 237.

Officerers Anvendelſe ved offentlige Arbeider, I 94. 110. 122. 237. 258. 276. 278. 285. 287. II 471.
— Diæter, I 483. 503.
— Gage, I 118. II 354. 355. 358.

Officersuddannelſe, II 121. 263. 269. (Jfr. Høiſkolen, Krigsſkolen).

Ofoten, II 420.

Oftedahl, Thor Nielſen, Foged, II 157. 158. 202. 507.

Oldnorſk i de høiere Skoler, I 152. II 82. 83. 89.

Olſen, Hjalmar, Kaptein i Marinen, Opſynschef ved Torſkefiſkerierne i Lofoten, I 493. II 84. 506.
— Johan Peter, Kjøbmand i Chriſtiania, Bankadminiſtrator, I 291.
— Ole, Artillerikaptein, I 363.
— Rolf, Sorenskriver, I 291.
— Rolf Andreas, Sognepræſt til Fuſe, II 51.

Olsen, Thorvald, Sagfører i Larvik, I 72. II 318. 323.
Olsens Bo, Vognmand, i Christiania, II 23. 24.
„Oluf Roll", Turbine, I 6.
Omberg, Ole Christian, kgl. Fuldmægtig, II 70.
Omsted, Arne, Godseier, I 496. II 90.
Onsum, Ivar, Reservelæge, sen. Kompagnikirurg, II 154.
— Oluf Adelsteen, Stadshauptmand i Christiania, I 444. II 504.
Opbud og Fallit, se Konkurs.
Opdal Sogn i S. Trondhjems Amt, II 163.
Oplandene, I 9. 255.
— Overkontrollørpost paa, II 9.
Oplysningsvæsenets Fond, I 107. 257. II 320. 424. 426.
Opløsningsret, II 336. 337. 339. 367. 414. 417. 461. 462. 480.
Opmaaling, Den geografiske (topografiske), I 312. II 131. 268. 283. 304. 357. 378. 444.
Oppebørselsbetjentes Regnskaber, Revision af, II 435.
Oppegaard, Svend Andreas, kgl. Fuldmægtig, I 497. II 45. 157.
Oppen, Carl Lauritz Mecklenburg, Postmester i Christiania, sen. Expeditionssekretær, I 332. II 127. 149. 414. 435. 436.
Opsahl, John Svendsen, Toldkasserer, II 45.
Opsyn ved Vaarsildfiskeriet, II 271.
Opsynschefen ved Fiskerierne paa Vestkysten, Instrux af 3. Jan. 1870 for, II 151.
Ordination af Missionærer, I 411. 412.
d'Oriolla, Alphons, Greve, preussisk Gesandt i Stockholm, I 166.
Orkedalen, I 55.
— Fogedembede, I 39. 54. 55.
— Sorenskriveri, II 78.
Orleanistisk Parti i Frankrig, I 512.
„Ornässtugan" paa Pariserudstillingen i 1866, II 120.
Orust, I 4.
„Oxdd", svensk Korvet, I 210. 262. 455.
Osborne paa Wight, I 210.
Oscar I, Konge, I 1. 6. 8. 10. 16. 18. 19. 21. 24—26. 28—35. 37—39. 41. 43. 45. 51. 52. 61. 70. 75. 76. 79. 80. 84. 93. 112. 174. II 500.
— II, Konge, I 12. 35. 41. 46. 48. 51. 52. 77. 79. 108. 123. 133. 167. 168. 190. 191. 195. 209. 210. 260. 264. 269. 271. 273. 278. 279. 324. 351. 354. 357. 382. 397. 399. 405. 406. 411. 422. 430. 444. 455. 457. 473. II 26—28. 32—35. 38. 45. 62. 79. 86. 87. 92. 100. 105. 106. 125. 128. 156. 192. 193. 198. 207—214. 216—219. 247. 294. 302. 306. 308—312. 320—323. 325. 330—333. 335—340. 342—344. 346. 348. 350. 351. 353—379. 381. 382. 384—386. 388—391. 393—399. 401—403. 405—410. 413—417. 420. 422. 423. 429. 432. 433. 437. 439. 440—442. 444—446. 448—455. 458—466. 469—471. 476—479. 484—487. 489—492. 494—496. 503—506. 508.
Oscarsborg, II 101. 403.
Oscarshal paa Bygdø, I 153. 204. 261. 263. 270. 280. 288. 290. 499.
Osterhaus, Nicolai Diderich, Borgermester i Christiania, II 172.
Otteid Kanal, II 138.
Otterbech, Jens Hovland, Sognepræst til Andebu, I 284.
Otteſen, Johan Ludvig Riis, Brigade-Auditør, II 447.
— Otto Christian, Sorenskriver i Trøgstad, II 364.
— Peter Vogt, Sorenskriver i Guldalen, I 398. 420.
Otto, Søren Gottfried, Kapteinlieutenant, II 334. 348.
Overformynderivæsen (Bestyrelse af Umyndiges Midler), Lov af 28. Sept. 1857 om, I 38. 43.

Overkommando over Arméen, I 35. 36.
Overkontrollørpoſt i Oplandenes Diſtrikt, II 9.
— i Trondhjemſke Diſtrikt, II 26.
Overret, ſe Stiftsoverret.
Overtoldbetjent-Embeder, Beſættelſe af, II 328.
Owren, Ole Anton, Foged, II 266. 270. 356.
Oxford, II 87.

Pakkepoſt, II 149. 508.
Palander, Axel Fredric, ſvenſk Kommandørkaptein, I 12.
Palmſtierna, Carl Fredr. Herm., Friherre, Kabinetsſekretær i Udenrigsdepartementet, I 74. 256.
Paludan, Hans Koſoed, Høieſteretsadvokat, ſen. kſt. Stiftsoverretsaſſeſſor, I 354. 361. 398. 417. II 39.
Panteregiſtre, II 456—458. 460. 481.
Paris, I 5. 44. 45. 62—64. 77. 104. 208. 212. 330. 331. 346. 356. 359. 360. 364. 375. 379. 399. 400. 415. 435. 441. 447. II 8. 10. 23. 24. 39. 116. 129. 177. 179. 198. 218. 473. 490.
— Kapitulation af, 1871, II 205.
— Kommunens Opſtand i, 1871, II 226.
— Konference i, i Anl. af græſtyrkiſke Stridigheder, 1869, II 106. 108.
— Konference om Maal og Vægt i, 1872, II 321.
— Kongres i, 1859, I 133.
— Indbydelſe til Kongres i, 1863, I 346. 356.
— Møntkongres i, 1867, II 15. 22. 23. 96.
— Tuilerierne i, II 194.
— Uroligheder i, 1869, II 121.
— Verdensudſtilling i, 1867, I 473. II 10. 79. 120.
Pariſertraktaten, Ruslands Opſigelſe af, 1870, II 195.
Parr, Søren Angell, Skibsreder II 97.
Pasvæſen, II 308.
Patent, Vilkaar for, II 150. 175.
Patentanſøgeres Gebyrer, II 431.
»Patrie«, franſk Avis, I 277.
Paulſen, Baſtian, Redaktør, I 2.
Pelly & Co., Handelshus i London, I 52.
Pengebreve, II 508.
Pengekriſe i 1857, I 47—49. 52. 56. 58. 61.
Pengevæſenet, Propoſ. af 20. Febr. 1873 til Lov om, og om Tilſlutning til den danſk-ſvenſke Møntkonvention, II 336. 337. 339. 340. 342. 346. 370. 386. 388. 390—393.
— Lov af 4. Juni 1873 om, II 397. 398. 438.
Penſion for Statsraader, Forſlag af Penſionskommiſſionen om, I 169.
Penſioniſter, Indſtilling om Dyrtidstillæg for, 1874, II 446. 450.
Penſionsindretning for Fyrvæſenet, Plan om en, (1866), I 514.
Penſionsindſkud, Telegrafiſters, II 283.
Penſionsret for Statsraader, Grundſoɔsmæſſig, II 339. 368. 414. 416. 417. 480.
Penſionsvæſen for civile og militære Embedsmænd, Propoſ. til Lov om, af 2. Jan. 1871, 20. Jan. 1872, 21. Jan. 1873, II 135. 199. 201. 313. 443. 450. 451. 460. 461.
Pernambuco, Konſulat i, II 88.
Perſigny, Jean Victor Fialin, franſk Statsmand, I 396.
Perſſon, Matts, i Öſter Edsvik, ſvenſk Rigsdagsmand, I 163.
Peru, I 474.
Peterſen, Claus Thomas, Kapteinlieutenant, II 349. 479.
— Hans Chriſtian, Statsraad, I 1. 9. 11. 14. 20. 21. 24—26. 29—31. 36. 66. 84—89. 93. 95. 98—104. 106. 109—112. 114—116. 121. 123. 125

—131. 133. 135. 136. 138—144. 146. 149. 150. 153. 155—157. 159. 162. 163. 167. 171. 172. 176. 184—186. 194—199. 202. 204. 206. 210. 211. 215—219. 221—225. 227—232. 236. 265.
— Morten Henrik Chr., kgl. Fuldmægtig, II 43. 323. 357.
— Peter, Grosſerer, Generalkonſul, II 455.
— Peter Munch, Major, I 79. 174. II 26.
— Peter Siegwart Blumenthal, Lærer, Redaktør, I 359.
— Sigvardt Emil, Brigadelæge, I 8. 295.
Petré, Caſimir, Brugseier, II 413.
Petroleumshandel, Internationale Vedtagelſer for, II 502.
Petterſen, Georg, Byfoged i Sarpsborg, I 453. 466. 489. II 51.
Peyron, Adolf, Grosſerer i Stockholm, II 413.
— Ebba, I 325.
Pfeffer, Carl Henrik, Aſſeſſor, I 428.
Philadelphia, I 319.
— Verdensudſtilling i, 1876, II 465. 467. 490.
Philip Eugen, Greve af Flandern, belgiſk Prins, I 159.
Philips, Mr., I 40.
Philologicum, ſe Univerſitetet, Filologiſk Embedseramen ved.
Piemont, I 104.
Pihl, Carl, Jernbaneingeniør, ſen. Jernbanedirektør, I 216. 244. 255. 262. 270. 473. II 269. 294. 314—316. 421. 424. 493. 496. 501.
— Oluf, Civilingeniør, II 154.
Piſani, ſe Ferri Piſani.
v. Platen, Baltzar Julius Ernſt, Greve, ſvenſk Statsraad, ſen. Udenrigsminiſter, I 271. 429. 432. 438. 441. II 240. 306. 307. 313. 338. 341.
Platou, Carl Nic. Stoud, Borgermeſter i Bergen, II 420.
— Frederik Chr. Stoud, Høieſteretsaſſeſſor, ſen. Sorenſkriver i Nes, kſl. Generalauditør, I 351. 357. 404. 447—450. 488. 489. II 25. 119. 120. 170. 416. 419—421. 425. 495.
Plesner, Bendix, Skatteſoged i Bergen, II 484.
Plogſtad Sorenſkrivergaard, I 404.
Ploug, Parmo Carl, danſk Politiker, Redaktør, I 12. 253. 389.
„Polak-Komité" i Chriſtiania i 1863, I 307.
Polen, I 187. 301. 323. 340. 396.
„Polhem", ſvenſk Dampſkib, I 39.
Politiovertrædelſer udenfor Kjøbſtæderne, Propoſ. af 25. Febr. 1857 til Lov om, I 20.
Politireglement for Jernbaner af 29. Aug. 1855, I 117.
— — af 12. Aug. 1862, I 259.
Polyteknisk Læreanſtalt, Spørgsmaal om Oprettelſe af en, I 464.
Pontoppidan, Erik, Biſkop, II 267.
Porsgrund, Toldkaſſererembedet i, II 45.
Port Said, II 117.
Portofriheb for offentlige Breve, II 422.
Poſſe, Arvid Rutger, Greve, II 167. 236. 464.
Poſtbudget (1860), I 143.
Poſtdepartements Oprettelſe, I 162. 164. 184. (Jfr. Marine- og Poſt-Departementet).
Poſtforholdene mellem Norge og Sverige, Reſol. af 15. Nov. 1859 om, I 126. 175.
— — Reſol. af 4. Juni 1869 om, II 120.
— — Reſol. af 29. Nov. 1873 om, II 422.
Poſtkongres i Bern i 1873, II 414.
Poſtkonvention mellem de forenede Riger og Frankrig af 12. Dec. 1867. II 8. 24. 39.
— mellem de forenede Riger og Nordamerikas Forenede Stater af 26. Mai 1873, II 339. 341.
— mellem Norge og Danmark (af 8. Sept. 1865) I 449. 457. (af 2. Sept. 1873) II 422. 508.
— mellem Norge og det Nord-

tydske Forbund af 15. April 1868, II 66. 68.
— — Tillæg af 30. Juli 1874 til, II 508.
— mellem Sverige og Danmark af 8. Sept. 1865, I 449. 456.
— mellem Sverige og Preussen af 30. Aug./22. Sept. 1864, I 426.
„Posttidningen", svensk Avis, I 50. 146. 174. 195. 208. 212. 290. 302. 394. II 182.
Postvæsen, I 332. 426. 427. 445. 446. II 101. 293. 468. 508.
Postvæsenet, Propos. af 9. Jan. 1871 til Lov om, II 189.
Postvæsenets Dampskibe, I 3.
— Regnskaber, Revision og Decision af, I 18. II 436.
Powell, Kaptein i den britiske Marine, I 262.
Prageerfredens § 5, II 115.
Pratt-Barlow, engelsk Oberst, I 75.
Preus, Adolph Carl, Præst i Amerika, senere Sognepræst til Holt, II 320.
Preussen, I 53. 159. 183. 184. 186. 246. 251. 301. 353. 364. 366. 367. 372. 374. 375. 444. 445. 512. II 17. 39. 98. 107. 177. 186. 187. 264.
Preusserne (preussiske Tropper), I 366—368. 395. 397. 399. 413. 417. 487. II 183. 186. 192. 218.
Pries, Friedrich Wilhelm, Mørder, I 377. 386.
„Prinds Gustav", Dampskib, I 374.
„Prindsesse Louise", se „Kronprindsesse Louise".
Proceslov-Kommission, se Kommission.
„Professor Hansteen", Opmaalingsfartøi, II 463. 464. 466.
Professurer, se Universitetet.
Prolongation af Storthing, II 214. 216. 218. 219. 229. 269. 270. 271. 283—285. 291. 333. 336. 340. 376—381. 395. 468.
Proposition, Kgl., til det overord. Storthing 1864, I 381—383. 385.
— se forøvrigt under vedk. Materie.
Protektionistparti i Sverige, I 367. 426. 465.
Protokolkomitéens Indstilling af 15. Mai 1863 om Statsraadsskiftet i 1861, I 300. 305. 306. 311. 312.
— Indstilling i 1866 i Anl. af det danske Spørgsmaal (1863—64), I 476.
— Indstilling af 26. Marts 1866 ang. Værnepligtssagen, I 478. 479.
Pryglestraf for Militære, se Slagstraf.
Prytz, Eiler Hagerup Krog, Foged, I 284.
Præferenceaktier i Hovedjernbanen, Indkjøb af, II 159. 160. 173. 363. 365. 366. 376—378. 382. 383. 388. 420. 430.
Præsidiet i norsk Statsraad, henholdsvis i Christiania og Stockholm, II 408. 412. 415.
Præsteeden, II 190—192.
Præstegaarde, II 241. 472.
Præstekald, Deling af, II 275.
Præstetiende, II 11. 163.
Prøveforelæsninger, se Universitetet.

v. Qvanten, Emil, kgl. Bibliothekar, I 412.

Raabygdelagets Fogedembede, I 238.
Raade Sogn, II 383.
Raaholt i Eidsvold, I 68.
Radich, Johannes Theodor, Lieutenant, I 42.
Rakkestad Sogn, II 383.
Ramnes Sogn, II 278.
Randers, Ole Christopher, Sognepræst til Skjeberg, I 21.
Randsfjordbanen, II 41. II 99. 145. 314. 316. 326. 330. 359.
Randsfjorden, I 325. II 99. 411.
Rangregler, I 100. 103.
Rappe, Axel Emil, Friherre, svensk Premierlieutenant i fransk Tjeneste i 1870—72, II 194.
Rasch, Halvor Heyerdahl, Professor, I 7. 254. II 167.
Reallærereksamen, se Universitetet.
v. Rechberg, Joh. Bernh., Greve, østerrigsk Udenrigsminister, I 400.

Redlich, Wilhelm, tydſk Generalkonſul i Chriſtiania, II 370.
Redningsbelønning, II 363.
Redningsmedaille, I 95. 96. 250.
„Reformforeningen", I 125.
Regimenters Navne, I 268.
Regimentsinddeling, I 300. 370. 371. 487. 502. II 14.
Regjeringsadvokatembedet, I 338. 354. II 344.
Regjeringsblad, Spørgsmaal om Grundlæggelſe af et, I 115. 118. 124.
Regnſkabsvæſen, Det offentlige, II 260. 266.
Rehbinder, Guſtav Chriſtian, Oberſt, I 51.
Reichenbach, Heinrich Guſtav, tydſk Botaniker, I 326.
Reimers, Claus Severin Frimann, reſ. Kapellan til Korskirken i Bergen, I 406.
»La Reine Hortense«, franſk Korvet, I 10.
Reinhardt, Edv. Herm. Caſimir, Byfoged i Larvik, I 73.
Reløre (?) i Slesvig, I 368.
Remingtongeværer, II 181. 182. 188. 396.
de Rémuſat, Charles François Marie, Greve, franſk Udenrigsminiſter, II 313.
Rendsburg, I 395.
Rener, II 197.
Rentefodens Nedſættelſe, II 141. 163—166. 173. 211.
Renter af Laan til Embedsgaarde, II 238.
Repræſentationsreform i Sverige, I 4. 54. 199. 288. 367. 382. 388. 425—427. 429. 430. 432. 462. 464. 468. 504.
— — Storthingets og den norſke Regjerings Lykønſkning til Kongen i Anl. af Vedtagelſe af, I 464.
Reſerveofficerer, I 371. 390. 405. 408.
Reſolution, Kgl. af 16. Juli 1845 ang. Fordelingen af Regjeringsanliggender mellem Departementerne, II 418. 419.
„Retstidende, Norſk", II 83.
Rettergang, Militær, ſe Kommiſſion.
Rettergangsmaaden i Straffeſager, Kommiſſionsudkaſt til Lov om, af 1859, I 18. 115. 119.
— — Kommiſſionsudkaſt af 2. Okt. 1862 til Lov om, I 269.
— i Straffeſager, Propoſ. af 15. Marts 1862 til Lov om, I 336. (Jfr. Kommiſſion).
Retzius, Anders, Profeſſor, I 8.
— Magnus Chriſtian, Profeſſor, Livmedicus, I 190. 208.
Reuterdahl, Henrik, Erkebiſkop, I 45.
Reuterſkiöld, Alex. Fabian Zeſanias, ſvenſk Statsraad, I 358. 441. II 6.
»Revenge«, engelſk Orlogsſkib, I 262. 263.
Reviſion af offentlige Arbeiders Regnſkaber, II 74.
Reviſionsdepartementet, II 43. 45.
— Expeditionsſcheſsembede i, II 315.
— Lokale for, I 33.
— Spørgsmaal om Ophævelſe af, I 108. 122. 137. 155. II 74. 75. 174. 317. 408. 409. 418. 447.
„Reviſionsfrågan", ſe Unionsakten.
Reviſionsvæſen, Statens, II 174. 238. 317.
— Indſtilling fra den norſke Regjering om Statens, (1872 og 1873) II 249. 435. 446. 447.
Revolution i Spanien 1868, II 100.
»Revue des deux mondes«, franſk Tidsſkrift, II 160.
Reymert, Theodor Denoon, Korpslæge, II 125.
Rhinprovinſer, De tydſke, I 384.
Richter, Johan Chriſtian, Rittmeſter, ſen. Major, II 10. 494.
— Ole Jørgenſen, Redaktør, Advokat, ſen. Sorenſkriver, I 39. 146. 275. 285. 388. 461. 462. 472. II 1. 2. 175. 251. 252. 256. 263. 271. 281. 287. 291. 458—461. 465.
v. Richthofen, Emil Carl Heinrich,

Baron, preussisk Gesandt i Stockholm, II 185. 223.
Ridderhuset i den svenske Rigsdag, I 4. 172. 174. 217.
Riddervold, Anna Maria, Fru, f. Bull, II 174. 175.
— Hans, Statsraad, I 6. 7. 9. 11. 14. 16. 18—20. 23—27. 30. 31. 33. 37. 38. 54. 67. 82. 83. 93—95. 97—100. 102. 105—108. 114—117. 135. 137. 142. 143. 148. 150—152. 154. 156. 158. 162—164. 169. 185. 195. 202. 214. 215. 220. 225. 227—230. 234. 238. 239. 241. 243—249. 251. 252. 254—257. 268. 274. 278. 280. 283. 285. 292. 297. 299. 300. 302. 306. 308. 311. 313. 316. 318. 320. 321. 326. 328. 329. 332. 334—336. 343. 345. 347. 348. 351. 352. 354. 357. 360. 363. 366. 367. 373. 377. 379. 381. 383. 389. 390—392. 395—398. 401. 404. 406. 407. 411. 415. 417. 422—424. 435. 444. 448. 451. 454. 460. 464. 470—473. 475—477. 479. 481—484. 489. 490. 492. 497—501. 505. 506. 508. 512. 515. 516. II 3. 7—9. 11. 15—18. 20—22. 24. 26. 28. 32. 35—37. 39. 41. 44. 45. 51. 52. 54. 55. 63. 64. 66. 67. 69. 74. 75. 77. 78. 81—84. 96. 122. 124. 126. 129. 132. 133. 135—137. 139. 145. 147—150. 152—160. 163. 165. 168—170. 172—178. 190. 191. 195. 200. 234. 239. 241. 242. 244—253. 256. 262. 265—267. 270. 273—275. 277—280. 282. 284. 286. 287. 289—291. 293. 295. 298—303. 305.
Rifle, Sandborgs, II 150.
Rigsakten, I 38. 190. 217. 231. 238. 244. 282. 438. II 396.
— Jfr. Unionsakt.
Rigsaktens § 4. I 341. 386. 402.
— § 5, I 139. 167. 168. 238. 239. 244. II 397.
— § 7, I 40. 131. II 397.
Rigsdag, Den danske, II 308. 393.
— Den svenske, I 9. 10. 14. 19. 38. 42. 57. 59. 60. 95. 131. 132. 134—136. 142. 144. 145. 172. 174. 184. 190. 191. 193. 204. 239. 240. 273. 274. 277. 279. 283. 290. 293. 294. 318. 336. 339. 346. 347. 359. 367. 369. 387. 388. 432. 435. 471. 476. 486. II 4. 6. 7. 20. 40. 59. 86. 105. 107—109. 112. 116. 117. 119. 153. 169. 198. 203. 212. 224. 233—237. 240. 330. 357. 381. 383. 386. 389. 392. 406. 464. 467. 468. 498.
Rigsgrænsen, II 498. 503.
„Rigstidende, Den Norske", I 115. 124. 132. 135. 165. 185. 208. 359. 400. 404. II 147. 161. 374. 463.
Riis, Ludvig Andreas, Kaptein i Marinen, II 150.
Riisnæs, Erik Arnesen, Gaardbruger, Kirkesanger, II 256. 263.
Ring, Jens, Gaardbruger. (?), I 7.
Ringerike, I 494. II 127.
Ringsaker resid. Kapellani, II 149.
— Sognekald, II 12.
Rio Janeiro, Generalkonsulatet i, I 169.
Risør, se Østerrisør.
Rjukan, II 126. 504.
Rochefort, Indbragning af de forenede Rigers Konsulat i, I 247.
Rode, Frederik, Stiftsprovst i Christiania, sen. Sognepræst til Lier, I 5. 93. 113. II 327.
Rodin (Rohdin ?), C., Brukspatron i Vermland, I 461.
Rogstad, Nils Wisløff, Amtmand i Nedenes Amt, I 327. 328. II 1. 46. 76.
— Ole, Justitssekretær i Trondhjems Stiftsoverret, I 412.
Roll, Ferdinand Nicolai, Bureauchef, II 30. 137. 154. 155.
— Oluf, kst. Havnedirektør, I 214.
Rollag Sognekald, II 160.
Rom, I 187. II 325. 473.

Rom, De forenede Rigers Ministerpost i, II 401. 404. 406.
Romerike, Nedre, Fogedembedet i, I 72.
— Sorenskriveri, I 72. II 191.
Romerike, Øvre, Fogedembedet i, I 156.
Romerret, Studiet af, ved Universitetet, II 305. 446.
Romsdalen, I 417. 425. II 310. 481.
Romsdals Amtsformandskab, II 297.
— Amtskommission, II 391.
Roos, Adolf Wilhelm, svensk Departementschef, sen. Generalpostdirektør, I 427. 449. 456. 457. II 124. 342.
Roosen, Herman Nic. Classen, Lærer ved Søkadet-Institutet, II 305.
Rooth, Carl Johan Fredr., Konsul i Kiel, II 69.
v. Rosen, Gustaf Fredrik, Greve, Hofmarskalk, I 52.
— Robert Axel, Hofmarskalk, I 44. 50.
Rosén, Lorens Gabriel, Sekretær i Udenrigsdepartementet, I 294.
Rosenberg, Ulrik Sinding, Major ved Jægerkorpset, II 98.
Rosencrone-Hjelmstjerneske Legat, II 8.
Rosenmüller, Georg, Lieutenant, svensk Godseier, I 351.
Rosenqvist, Einar Tambeskjælver, Kaptein i Marinen, kst. Overlods, sen. Kommandør, I 493. II 190. 296. 392.
Rosensvärd, Joh. Henr., Generalmajor, Landshöfding, II 234.
Rosenvinge, se Motzfeldt, Hedvig S. A.
Rosing, Anton, Lærer ved Aas Landbrugsskole, I 214.
Rossi, Giuseppe, italiensk General, I 326.
Rouget de St. Hermine, Fredrik, Generalkonsul i Algier, I 174.
Rubenson, Salomon Morits, Sekretær, II 210.
Rügen, II 106.
Ruge, Otto Chr. Robert, Kaptein, sen. Oberstlieutenant, II 63. 378.
„Rurik", russisk Korvet, I 457.
Rusland, I 104. 126. 187. 200. 255. 301. 337. 340. 356. 360. 364. 373—375. 385. 398. 400. 405. 408. 427. 444. 456. II 16. 31. 89. 108. 110. 115. 179. 183. 195. 225—227. 231. 490.
Russell, John, Lord, britisk Førsteminister, I 333. 335. 339. 352.
Russisk Eskadre i Stockholm i 1865, I 456.
Rustad, Carl Emil, Kammerherre, I 338.
— Hans Leopold, Premierlieutenant, II 504.
Rydberg, Gustaf, svensk Landskabsmaler, II 106.
Rydin, Herman Ludvig, Professor i Upsala, I 431.
Rye, Mathias Andreas, Sorenskriver paa Ringerike, II 170. 479.
— Nils Mathias, Expeditionssekretær, sen. Amtmand i Søndre Bergenhus Amt, I 427. 449. II 24. 68. 70. 129. 146. 426.
Rygh, Evald, Expeditionssekretær, II 330. 393.
— Oluf, cand. mag., Amanuensis, I 254.
— Peder Strand, Lensmand, I 55. 491.
Rynning, Familie, I 496.
— J. C., Kirkesanger, I 171.
— Mentz Christian, Toldkasserer i Mandal, I 62.
Rytteragér, Ivar Olsen, kgl. Fuldmægtig, II 67.
Ræder, Hans Jacob Theodor Wilhelm, Premierlieutenant, I 185. 186.
— Johan Georg, Kaptein, Adjutant, sen. Oberst, I 81. 257. 290. 315. 338. 446. II 6. 8.
— Nicolai Ditlev Ammon, Foged i Hallingdal, sen. Amtmand, II 78. 128. 154. 155.
— Ole Munch, Expeditionssekretær, sen. Borgermester, Konsul, I 31. 75. 135. 141. 168. 183. 434. II 117. 161. 162.
Rødenes, Mord i, II 446. 461.

Rødø, I 59.
— Præstegaard, I 163.
Røken, II 156.
Røldal, I 338. 490.
— Nægtelse af egen Begravelsesplads for Kvækerne i, I 336.
Rønnow, Cornelius Thomas, Udstiftningsformand i Akershus Amt, I 468.
Rørdam, Anton Christian Nicolai, Toldinspektør, I 174.
Røroslinien, II 278. 284.
Røhem, Christian Severin Balle, Major, fst. Kanaldirektør, I 30. 199. 202. 240. 241. 245.

Salmebog, Indførelse af en ny, II 428.
— Hauges, II 425. 428.
— Landstads, II 135. 172. 425.
Saltvandsfiskerier, Undersøgelser ang., I 234.
Salvesen, Carsten Emil, Lieutenant, I 43.
— Peter Theodor, Premierlieutenant i Marinen, II 411.
„Samlinger til det norske Folks Sprog og Historie", Tidsskrift, I 217.
Sandberg, Ole Rømer Aagaard, Direktør for Gaustad Sindssygeasyl, II 151.
Sandborgs Rifle, II 150.
Sandefjord, I 256. 257. 483. 490. II 80. 86. 162. 404. 408. 503. 507.
— Byfogedembedet i, I 433.
— Kaldskapellani i, I 93.
Sandels, Samuel August, Greve, svensk Hofmarskalk, I 39.
Sander Jernbanestation, II 393.
Sandviken ved Bergen, II 65.
— i Bærum, I 111.
Sandø Sogn, Romsdalen, I 492.
San Francisco, I 413.
Sangermøde i Bergen, 1863, I 311.
Sanitetslov, se Arméens Sundheds- og Sygepleie.
Sanktionsnægtelse, se Arméens Sundheds- og Sygepleie, — Bagernæring i Bergen, — Dramatiske Forestillinger, — Fattigvæsen, — Gjældssager, — Handelsfrihed paa Landet, — Kvæsalverlovgivning, — Lillehammer, — Stemmeret, Kommunal, — Straffelov, Militær, — Søfartslov, — Universitets-Fundatsen, — Værnepligtslov.
„St. Olaf", Fregat, I 209. 376. II 106. 415.
St. Olafs-Ordenen, II 126.
— Forslag om Tildeling af, I 30. 321. 322. 325. 401. 419. 476. 491. II 97. 200. 302.
St. Olafsordenens Kasse, I 419. II 25.
St. Petersburg, I 63. 78. 301. 350. 359. 364. 374. 375. 510. II 203. 225. 226.
Santesson, Carl Gustaf, Professor, II 207. 208.
Sarpsborg, II 477.
— Byfogedembedet i, II 347.
— Politimesterembedet i, II 67.
— Postmesterembedet i, II 4. 139.
— Toldkassererembedet i, I 205.
Sars, J. E., Professor, II 13. 506.
Saxlund, Even, Byfoged, sen. Høiesteretsassessor, I 321. 329. 429. 434. 435. 442. 447. 503. II 322.
Schaanning, Johan Jørgen Lange, Læge, Skibsreder, II 219.
Schanche, Carl Frimann, Byfoged i Sandefjord, II 25.
— Carsten Henrik, Sognepræst til Skaanevik, sen. til Fjelberg, II 37.
Schartau, Frans, Grosserer i Stockholm, I 430.
Scheel, Anton Wilhelm, dansk Justitsminister, sen. Generalauditør, I 8.
— Christian Fredrik Ræder, Bureauchef, sen. Postmester i Christiania, II 425.
— Henrich Sigvardt, Oberstlieutenant, sen. Toldkasserer i Fredrikstad, II 45.
— Johan Christian Ræder, cand. jur., sen. Assessor i Christiania

Byret, I 373. 452. 472. 501. II 385.
v. Scheel-Plessen, Wulf, dansk Gesandt i Stockholm, I 194. II 103.
v. Scheele, Ludvig Nicolaus, dansk Minister, I 28.
Schelde-Toldens Afløsning, I 314. 320. 321. 323. 376.
Schirmer, Heinrich Ernst, Arkitekt, I 27. II 295. 296. 318. 368. 383. 405. 432.
Schiøtz, Oskar Emil, cand. real., II 405.
Schjelderup, Georg Elias, Sagfører, Justitsreferent, sen. Assessor i Christiania Byret, I 435. 500. 501.
— Jfr. Skjelderup.
Schlangenbad, II 80. 83.
Schlesien, II 82. 84.
Schlytter, Hans, Kammerherre, Fuldmægtig ved Statsraadsafdelingens Kancelli i Stockholm, I 453. 473. II 218. 289. 331. 332.
— Hans, Sorenskriver, I 38. 39.
Schmidt, Julius August Sommerfeldt, Referent i Christiania Stiftsoverret, sen. Auditør, I 119. 195. 351.
— Wilfred Iwan Sommerfeldt, Distriktslæge, I 496.
Schnitler, Diderik, Politimester i Stavanger, II 118. 125.
— Diderik Th. Johannes, Kaptein, Krigshistoriker, II 183.
Schou, Christian, Kjøbmand i Christiania, II 316.
— Halvor Arntzen, Fabrikeier, Jernbanedirektør, I 6. 47. 76. 81. 119. 244. 461. 473. II 97. 219. 260. 343. 346. 417.
de Schouboe, Frk., I 98.
— Ulrik Frederik Anton, Statssekretær, I 98. 106. 109. 117.
Schreuder, Hans Paludan Smith, Missionsbiskop, I 411. 493.
Schrøder, Joh., Bager i Christiania, II 186.
Schübeler, Frederik Christian, Lektor i Botanik, I 326.
Schüssler, Jules Guillaume Eric, Geheimehofraad, Privatsekretær hos Dronning Louise, I 268.
Schultz, Carl, Premierlieutenant, Garnisonslieutenant paa Vardøhus, I 160.
— Johan Conrad, Skatteforged i Christiania, I 419.
Schwan, Johan Gustaf, Grosserer, I 430.
Schwartz, Johan Jørgen, Stabshauptmand i Drammen, I 126. 138. 262. 268. 271. 280. 315. 321. 338. 389. 429. 434. 435. II 29. 30. 124. 126. 127. 140. 143. 260. 294. 312. 316. 317. 349. 375. 388. 422. 429. 430. 432. 437. 439. 440. 442. 443. 490. 493. 496. 500.
Schweigaard, Anton Martin, Professor, I 3. 101. 114. 115. 123. 126. 128. 130. 138. 139. 149. 153. 164. 202. 249. 250. 255. 262. 285. 286. 293. 299. 389. 403. 462. 466. 474. II 23. 29. 59. 156 159. 423. 441.
— Chr. Homann, Høiesteretsadvokat, II 260.
v. Schweinitz, preussisk Generallieutenant, II 79.
Schweiz, II 15.
Schydtz, Jens, Stiftamtmand, I 15. 99. 100. 105. 106. 127.
Schønberg, Edvard, kgl. Fuldmægtig, II 484.
Schøning, Lars Olai, Rektor, sen. Sognepræst til Bodø, I 494.
Scilly-Øerne, II 177.
Sedan, Kapitulation ved, 1871, II 186.
Seddeludstedelse, Norges Banks Ret til, II 429. 438.
Seehus, S. H. H., exam. jur., I 412.
Segelcke, Lorentz Henrik Müller, Lieutenant, sen. Kaptein i Ingeniørbrigaden, Oberst, Statsraad. II 6. 8. 154. 278. 286. 287. 292. 294. 295. 297. 299—304. 312—317. 319—321. 326—328. 331—333. 335—338. 341. 342. 344. 351. 354—357. 359. 360. 374—377. 380. 382. 396. 398.

399. 402—405. 408. 411. 413. 418. 422. 423. 425. 427. 431. 435. 437. 442. 445—448. 452. 454. 456. 457. 460—462. 465—468. 472. 474. 475. 477—480. 489. 490. 494—501. 503. 504.

Seip, Leonard Chr. Caſper, Kaptein, II 263. 271.

Sekretærpoſt ved Statholderſkabet, ſen. hos den Norſke Regjerings Præſes, Lønning for en, I 13. II 166. 189. 193. 196.

Selboe, Jens Nicolai, Gaardbruger, II 392.

Selk, Træfning ved, 1864, I 368.

Selmer, Chriſtian Auguſt, Byfoged i Drammen, ſen. Statsraad, II 2. 100. 437. 488. 489. 492. 494—496. 499. 500. 503. 505. 507. 508.

Selſkabet for Norges Vel, I 459. II 84. 171.

Sem, Gabr. Egidius Joh. Henr., Bureauchef, I 22. II 126. 154. 161. 478.

— Niels Arntzen, Stiftamtmand i Chriſtiania, I 22.

Senjen, I 456. 463.

Sevaldſon, Anders, Byfoged i Sandefjord, I 434. 439.

Sewell & Neck, Handelshus i London, I 52.

Shepherd, William d'Arcy, Agent, II 125.

Sibbern, Carl Amtmand, I 113. 114. II 325. 327. 350.

— Georg Chriſtian, Statsminiſter, I 13. 15. 24. 42. 44. 70. 71. 74. 77. 79. 81. 83. 87—89. 99. 107—109. 112. 114. 115. 117. 118. 121. 123. 125. 127—133. 137. 141—147. 150. 151. 153. 157. 159. 162. 163. 166—168. 170—176. 178. 179. 181. 182. 184—186. 188—192. 195—205. 210. 211. 213. 215—227. 230. 232. 233. 235—237. 239. 241—243. 245—247. 250—252. 262. 265. 266. 268. 269. 273. 274. 276—280. 282—284. 286—295. 300. 301. 303. 307—310. 313—317. 319—324. 325. 327—342. 344. 346. 347. 350. 352—354. 356. 358. 359. 363—368. 370. 372. 374. 375. 379. 380. 382. 383. 387—393. 395. 396. 398—400. 403. 406—408. 410. 412. 413. 417. 418. 422. 426—435. 438—446. 448. 449. 451—454. 458. 459. 465. 469. 473. 476. 480. 481. 483. 485. 486. 490. 491. 501. 502. 504—506. 508. 509. 516. II 3—8. 10. 12. 13. 16—19. 22—24. 29. 30. 33—36. 40—42. 44. 47—50. 52. 53. 56. 57. 60. 61. 68. 69. 75—78. 80. 81. 91—96. 101—104. 109. 110. 112. 114—116. 119. 122. 123. 134. 136. 145. 150. 153. 156. 159. 164. 166. 167. 170. 175. 178. 179. 181. 183—185. 187. 188. 193—196. 199—210. 212—228. 230—234. 236. 237. 240. 295. 372. 401. 404. 406.

— Mary, Fru, f. Soane, I 3. 107. 412. 427. II 198. 221. 233. 237.

Sidorov, Mikhail Konſtantinovitſch, ruſſiſk Zoolog, II 225. 226.

Sigholt, Johan Georg, Kaptein-lieutenant, I 448.

Silfverſtolpe, Fredrik Otto, ſhv. Statsraad, Landshöfding, I 455.

Silvander, J. F. (eller Fred. ?), Grosſerer i Göteborg, I 271.

Simonſen, Knud Fr. Chr., Mordet, I 377. 386.

Sinding, Mathias Wilhelm, Bergmeſter, I 30.

Sindsſygevæſen, I 118.

Sinſen i Øſtre Aker, II 69.

Sismonda, Angelo, Profeſſor, italienſk Mineralog, I 326.

Siſſener, Philip Jac. Johannes, Artillerikaptein, II 67.

Sjölag, Sveriges Rikes, af 23. Febr. 1864, II 124.

Skaane, I 154. 157. 158. 255. 308. 309. 320. 327. 334. 356.

396. 406. 412. 453. II 81. 91. 121. 175. 232. 492.
Skaane, Uroligheder i,1869, II 109.
— Øvelsesleir i, (1860), I 156 (1871). II 233.
Skaar, Johannes Nilsson, Sognepræst til Gjerpen, II 320.
Skandinavien, I 47. 382.
Skandinavisk Selskab i Christiania, I 406. II 14. 140.
Skandinavisme, Skandinavisk Union, I 6. 10. 103. 158. 165. 184. 205. 245. 251. 323. 324. 339. 382. 385. 389. 393. 394. 398. 401. 404. 405. 408. 422. 432. 433. 444. II 32. 63. 160. 178.
Skattekommission af 16. Febr. 1861, I 179. 440.
— Kommunal, af 18. Dec.1869, II 157.
— — Indstilling af 16. Marts 1871 fra, II 500.
Skatters Opkrævning efter Budgetnægtelse, Spørgsmaal om, II 434.
Skattevæsen, I 94. 179. 263. 264. 287. II 113.
Skedsmovolden. II 78.
Ski Sogn, II 160.
Skibsafgifter, I 507. II 1.
Skibsmaaling, II 19. 25. II 137. 411.
Skien, Havnen ved, I 367.
— Politimesterembedet i, II 503.
— Postmesterembedet i, I 86.
Skiens-Kanalen, I 323. 380.
Skillemynt, Propos. af 11. Okt. 1865 til Lov og Lov af 25. Jan. 1866 om ny, I 460.
Skilsmissebevilling, Betingelser for, II 504.
Skilsmissesager, I 497. II 18.
Skinnarbøl i Vinger, I 169.
Skjeberg Sognekald, I 21. 25.
Skjelderup, Jacob Worm, Statssekretær, I 124. 160. 162. 165. 204. 209. 210. 233. 268. 270. 284. 306. 328. 329.
— Jfr. Schjelderup.
Skjervet i Granvin, I 490.
Skjærgaardsartilleri, II 102. 234.
Skogman, Carl Johan Alfred, Friherre, Fullmäktig i Riksbanken. II 309.
Skokloster i Upland, I 76.
Skoledirektørembedet i Trondhjems Stift, II 301. 303.
Skolehuse, II 241.
Skoler for den høiere Almendannelse, Propos. til Lov og Lov af 17. Juni 1869 om, II 82. 83. 87. 89. 135.
Skolevæsen, Det lærde, I 443.
— Budget for det lærde, I 257. II 355.
Skotland, I 200. 403. II 13.
Skove tilhørende offentlige Fonds m. v., Lov af 11. April 1874 ang. Overdragelse til Staten af, II 455. 457.
Skovkommission, I 242. 399.
Skovlov, se Skovvæsenet.
Skovvæsenet, I 7. II 156.
— Lov af 22. Juni 1863 om, I 286.
Skuespil, se Dramatiske Forestillinger.
Skuru udenfor Stockholm, II 230.
Skurusundet udenfor Stockholm, I 454.
Skyds- og Diætgodtgjørelse, II 126. 137.
— — Lov af 3. Juni 1874 ang., II 356. 357. 454. 482. 485.
Skydsvæsen, I 162. II 426.
Skytterforeninger, I 270.
„Sköldmön", Lysthacht, II 234.
Slagstraf i militær Straffelov, I 54. 151. 265. 273.
Slesvig, I 53. 183. 251. 337. 340. 344. 348. 358. 359. 369. 370. 395. 397. 400. 405. 444. 448. II 39. 106.
— Jfr. Nordslesvig.
„Slesvig", dansk Dampskib, II 88.
Slesvig-Holsten, I 323. 354. 361. 363. 369. 415. 445. 448.
Slesvig-Holstensk Flag, Midlertidigt, I 445.
Slesvig-Holstenske Fartøier, I 449.
Slidningstermin, II 5.
Slien, I 400. 405.
Smaalenene, I 30. 43. II 173. 424.

Smaalensbanen, II 359. 382. 383. 475. 477. 480. 498. 503. 504.
Smalsporede Jernbaner, II 424. 473.
Smart, Robert, britisk Kontreadmiral, I 262.
Smit, Paul Mejer, Stiftamtmand i Bergen, I 114.
Smith, Carsten, Kaptein, sen. Amtmand, I 55. II 1. 2. 4. 126. 175.
— Caspar Cappelen, Bureauchef, II 148. 169. 304. 328.
— Herman Roosen, Kommandør, II 13.
— Ingvald Marillus Emil, Oberstlieutenant, I 489.
— Joh. Theod. Gude, Politimester i Sarpsborg, II 67.
Smith-Petersen, Morten, Sagfører og Skibsreder, I 493. II 6. 8. 29. 97.
Smitt, Jonas, Agronom, I 458. II 256. 263.
Smitteførende Varer, Plakat ang. Forbud mod Indførsel af, I 478.
Smögen i Bohuslän, I 458.
Snaasen, II 426.
Soelberg, Theod. Wilh., Kaptein, Postmester i Christiansund, II 235.
Sofiero Slot i Skaane, II 92. 306. 486. 491.
Soggendal (Sogndal i Stavanger Amt) I 404. II 392.
Sogn, I 490. II 146. 173.
Sogn, Indre, Sorenskriveri, I 138.
Solheimsviken ved Bergen, Krudttaarn i, I 255.
Solør, I 496. II 421.
— Fogedembedet i, II 157.
— Sorenskriveri, II 128.
Sommerfeldt, Hakon Adelsteen, Skibsbygnings-Inspektør i Marinen, I 425. II 6. 8. 136. 138.
— Halfdan Christopher Frederik, Oberstlieutenant, I 183. 420.
— Hans Sverre, Foged i Toten, I 171.
Sommerfelt, Christian, Sognepræst til Etne, Provst, I 459.
Sophia Magdalena, Gustaf III's Dronning, II 103.
Sophie, Oscar II's Dronning, I 12. 35. 41. 48. 75. 165. 168. 188. 447. 453. II 126. 216. 323. 359. 364. 365. 373. 396. 404. 408—410. 417. 460. 463. 500.
Sorenskriveres Frigaarde, I 501.
— Lønninger, II 457.
Sorenskriverfondet, II 438.
Sorenskrivergaarde, Laan til, II 451.
Sorte Hav, II 195.
Spanien, I 318. II 60. 68. 177. 182. 187. 413. 416. 418.
Sparre, ?, Friherre, I 455.
— Erik Josias, Greve, Landshöfding, I 54. 137. 142. 144. 175. 272. 289. 444. II 99. 204. 233. 471.
(—) „Flygblad från östra sidan fjellen" af Grev Erik Josias Sparre, I 137. 139. 142.
— Gustaf Adolf, Greve, fhv. Justitie-Statsminister, Præsident i Svea Hofrätt. I 440. 444. 495.
— Johan Alexander Artemis, Greve, Overste Kammerjunker, I 423.
— Per Ambjörn, Greve, Mekaniker, I 469.
Spedalskhed, I 313.
Spichern, Slag ved, i 1870, II 181.
Spiritustold, I 264.
Spitsbergen, II 209. 210. 212. 213. 225—227. 231. 287. 291. 341. 499.
— Isfjorden paa, II 348.
— Undsætningsexpedition til, 1872, II 333—335. 340.
— jfr. Nordpols-Expedition.
Sponneck, Wilhelm Carl Eppingen, Greve, fhv. dansk Minister, I 159. II 350.
Sportelkassererembedets Ophævelse, II 65. 70.
Sportelvæsen, Sportelaflønning, I 491. 493. 495. 501. II 11. 137. 278. 282. 283. 286. 307. 426. 502. 505.

Sprengtporten, Jacob Wilhelm, Friherre, ſvenſk Generalmajor, I 64. 274.
Sprængkugler, Konference i St. Petersburg om Brug af, 1868, II 89. 108.
Spydeberg Sognekald, II 149.
Staaff, Ferd. Nathanael, Oberſtlieutenant, de forenede Rigers Militærattaché i Paris, II 490.
Stabel, Jørgen Chriſtian, Stiftsoverretsjuſtitiarius, I 210. 327. 488. 489.
Stabell, Adolf Bredo, Bankadminiſtrator, ſen. Bankchef, I 3. 4. 6. 13. 18. 20—22. 32. 151. 161. 164. 235. 244. 252. 259. 291.
— Mathias Sev. Wilh. M. Th. Bruenech, Major, Armeintendant, I 171. 489. II 292. 293. 402. 403.
Stade-Tolbens Afløsning, I 196. 200. 202. 206.
Staël von Holſtein, Otto Wilh., Friherre, ſhv. ſvenſk Statsraad, Generalpoſtdirektør, I 178. 427. 457.
— Otto Wilhelm, Friherre, Vicehärådshöfding, II 199.
Stai Jernbaneſtation, ſe Lillehammeren-Stai.
Staib, Chriſtian Frederik, Oberſtlieutenant, Felttøimeſter, ſen. Toldkaſſerer, I 137. 143. 156.
— Chr. Fr. Max., Kaptein, II 157. 159.
Stalbbygning for den hvervede Eſkadron, I 499. II 23. 24.
Stamhollænderier, I 7.
Stang, Auguſt, Sorenſkriver i Nedenes, II 84.
— Bredo Henr. Munthe Morgenſtierne, Kaptein, Kabinetskammerherre, I 505.
— Emil, Høieſteretsadvokat, I 308. II 148.
— Frederik, Statsraad, ſen. Statsminiſter, I 34. 42—45. 63. 70. 73. 74. 84. 85. 87—89. 94. 104. 115. 120—122. 126. 130. 133. 138. 139. 143. 147. 155. 164. 202. 214. 226. 227. 229—231. 233—259. 261—274. 276—312. 314—359. 361—365. 368—392. 394—413. 415—426. 434—436. 438. 441—445. 447—449. 451. 452. 454. 458. 459. 463—489. 491—516. II 1—38. 40—85. 92—96. 98. 103. 110—113. 115. 122. 124—150. 152—172. 174—191. 197. 198. 204. 205. 208. 210—216. 219—223. 227—232. 234. 238—246. 248. 249. 251—270. 273. 276—304. 306. 310—333. 335—338. 341—364. 366. 367. 369—385. 387—389. 391—404. 406—425. 427—431. 433—437. 439—454. 456—461. 464. 466—472. 474—489. 491—499. 501—503. 506. 507.
Stang, Hans Georg Jacob, Sagfører, II 155.
— Joſephine Sofia Annetta Charlotta, Fru, f. Grevinde Sparre, II 17.
— Ulrik, Undertoldbetjent, Grænſeinſpektør, I 326. II 65. 314.
Stange Præſtekald, I 197.
Statholderpoſtens Ophævelſe, Storthingsbeſlutning af 28. Mai 1873 om, II 396.
— Sanktion af ſamme, II 400. 402. 406.
Statholderſagen, I 83. 127. 129—134. 137. 138. 140—143. 145—149. 167. 173. 184. 186. 192. 196. 216. 221. 232. 274. 282. 285. 286. 292. 500. 506. II 317. 336—338. 340. 342. 344. 368. 396—402. 406.
Stationsmeſteres Anſættelſe, I 259.
Statiſtiſke Tabelværk i Indredepartementet, II 331.
Statsbudget, I. 2. 17. 56. 62. 67. 69. 262. 300. II 127. 139. 143. 144. 253. 354. 355. 358. 459.
Statsgjældskontor, Forſlag om Op-

rettelſe af et, 1857, I 17. 18. 20—22.
Statskaſſens kontante Beholdning, I 2. 56. 67. 273. II 453.
Statslaan, I 47. 49. 50. 52. 56. 76. 78. 80. 81. 262. 304. 416. II 48. 117. 211. 250. 287. 481. 488. 491.
Statsminiſterpoſt i Chriſtiania, I 127. 129—131. II 342. 401. 404. 406. 408. 409. 411.
Statsobligationer, Indkjøb af norſke, II 424.
— Salg af norſke, II 10. 48. 51. 56. 60. 159. 160. 173. 376. 382. 383. 388. 389.
Statspapirers Synken, Svenſke og norſke, i 1863, I 303.
Statsraad, kombineret (ſammenſat), I 238. 242—245. 248. 277. 278. 425. 446.
— i Norge udenfor Chriſtiania, Spørgsmaal om, I 155. II 403.
— Reſol. af 1842 om norſk-ſvenſk, II 398.
Statsraadernes Adgang til Deltagelſe i Storthingets Forhandlinger, Alminb. Udtalelſer om, I 293. II 260. 263. 333. 336. 341. 362. 470.
— — Forſlag om, paa Storthinget 1859—60, I 101.
— — Forkaſtelſe af ſamme, 14. Mai 1860, I 152.
— — Forſlag om, paa Storthinget 1862—63, forkaſtet 19. Marts 1863, I 298.
— — Storthingsbeſlutning af 9. Marts 1872 om, I 267.
— — Nægtelſe af Sanktion paa ſamme, II 272—276. 279—281. 285. 286. 290. 291.
— — Propoſ. af 22. Dec. 1873 om, II 276. 279. 280. 317. 336. 339. 414. 416. 417. 422. 429. 439. 442. 443. 461. 486. 487.
— — Storthingsbeſlutning af 27. Marts 1874 om, II 470. 471. 486.
— — Nægtelſe af Sanktion paa ſamme, II 471. 475. 476. 479. 480. 485. 486. 489.
Statsraaders Penſion, I 169. 230.
— Udnævnelſe, Indſtilling i 1843 ang., I 84.
— Valgbarhed til Storthinget, II 368.
Statsraadsafdelingen i Stockholm, Fuldmægtigpoſt ved, I 481.
Statsraadspoſt, Spørgsmaal om Inddragelſe af den 9de, I 108. 109.
Statsraadsprotokol fra 1848 om det danſke Spørgsmaal, I 397. 398.
Statsraadsſtifte i 1861, I 228—236. 246. 247. 300. 311. 312. 325.
Statsrevisionen, II 423.
Statsſekretariatet, I 253. II 452. 453.
Statsſekretærembedet, I 328. 329.
Stavanger, II 291. 306. 424. 489.
— Spørgsmaal om nyt Apothek i, I 345.
— Brændevinsbolag i, II 447.
— Politimeſterembedet i, II 38. 40. 118. 125.
— Regatta i, 1868, II 79. 87.
Stavanger Amt, II 216.
— Amtmandsembedet i, I 357.
— Embedsbolig for Amtmanden i, II 20.
Stavsſkogen, militær Øvelſesplads i Hedemarkens Amt, I 7.
v. Stedingk, Eugène Fredrik Oscar Ludv., Friherre, Miniſter-Reſident i Madrid, II 60.
— Louiſe Iſabella, Grevinde, f. v. Haxthauſen, Overhofmeſterinde, I 52.
Steen, Carl Frederik Jrgens, Politifuldmægtig i Chriſtiania, ſen. Politimeſter i Kongsberg, Chriſtiania, I 99. 391. 392. II 206.
— Johannes Wilhelm Chriſtian, Overlærer, ſen. Rektor, I 125. 149. 268. 271. 272. 278. 280. 305. 389. 461. 462. 465. 475—477. 479. II 310. 361. 365. 424. 429.

Steenbock, Albert Magnus Otto, Greve, Legationssekretær, II 198.
Steenstrup, Christian Collett, Værksmester i Marinen, I 336. II 175.
— Herman, Toldinspektør, II 314. 319. 326.
— Peter Severin, Kapteinlieutenant i Marinen, Bestyrer af „Akers mekaniske Værksted", I 292.
Steinert, Ole Chr., Fyrvogter, II 73.
Stemmeret, Storthingsbeslutning af 1. Marts 1869 om Udvidelse af den kommunale, II 105.
— — Sanktionsnægtelse paa, II 113.
— i Menighedsmøder, II 344.
— Spørgsmaal om Udvidelse af den politiske, II 206.
Stempelfrimærker, II 341. 344.
Stempelpapir, II 323.
Stemplingsgebyrs Eftergivelse, I 398.
Stemplingsmulkters Eftergivelse, I 364.
Stenersen, Christopher, Oberstlieutenant, I 6.
Stenviken Jernbanestation, II 360.
Stephan, Heinrich, tydsk Generalpostmester, II 507. 508.
Stephansen, Christian, Skibsrheder i Arendal, I 76.
Stephenson, Robert, engelsk Jernbaneingeniør, I 117.
Stettin, De forenede Rigers Konsulat i, II 231.
Stiftamtmænds Forretninger, I 251.
Stiftsoverret, Assessorembede ved Bergens, II 330. 332. 343.
— Justitssekretærembedet ved Bergens, II 229.
— i Christiania, I 8.
— — Assessorembeder ved, I 354. 361. 396. 398. 509.
— — Justitiariusembedet ved, II 475.
— Assessorembede ved Trondhjems, II 137.
Stillingsret, Militær, II 252. 253. 261. 263.
Stipendier til Skolelærere, II 164.
Stipendier til Videnskabsmænds Reiser indenlands, II 16.
— til Videnskabsmænds Reiser udenlands, II 405.
Stjernsvärd, Rudolf Hodder, Ritmester, I 315.
Stjørdalen, I 399.
Stockholm, I 1. 6. 9—12. 14. 24. 29. 34. 35. 39—41. 59. 65. 72. 74. 75. 80. 82. 83. 85. 92. 93. 102. 107. 108. 112. 113. 116. 121. 123. 127. 129. 131—135. 137. 139—141. 143. 145. 146. 148—150. 152. 153. 157—159. 161. 163. 164. 166. 169. 171. 172. 174. 178. 186. 187. 206. 208. 210—214. 216. 217. 219. 224—228. 232. 234. 236. 237. 242—244. 246—248. 251. 253. 255. 267. 269. 276. 285. 287. 291. 292. 294. 296. 298. 306. 310. 313. 317. 324. 328. 332—336. 346. 347. 351. 357. 360—364. 367. 372—375 377. 378. 382. 386. 391. 397. 400. 403. 404. 406. 409—411. 413. 416. 417. 423. 425. 431. 441. 444. 445. 456. 459. 465. 466. 470. 474. 475. 478. 486. 487. 490. 492. 496. 508. 513. II 1. 2. 4. 6. 15—17. 19. 20. 22. 29. 33. 34. 41. 46. 49. 50. 53. 57—59. 61. 63. 75. 77—79. 82. 83. 86. 91. 115. 124. 126. 129. 130. 133. 134. 138. 142. 147. 148. 155. 159. 163. 170. 175. 176. 178. 184. 185. 188. 190. 192. 213. 217. 235. 237. 243. 259. 261. 262. 265. 279. 281. 284—286. 295. 297. 298. 300. 301. 306. 322. 324. 327. 331—333. 338. 353. 354. 356. 358—360. 362. 363. 373. 378—381. 384. 393. 398—401. 404. 415. 422. 433. 435. 436. 449. 454. 458. 459. 479. 486. 488. 491. 499. 500.
— Artillerigården i, I 75.
— Berns Salon i, I 429.
— Carl XII's Statue i, II 104.

Stockholm, Carl XIII's Torv i, II 104.
— Djurgården ved, I 172.
— Fest paa Børsen i, for den norske Kroningsdeputation i 1860, I 153.
— Fest 4de Nov. 1864 i, I 429.
— Hotel Fønix i, I 177.
— Hamngatan i, II 237.
— Hasselbacken ved, I 123.
— Humlegården i, II 90.
— Industriudstilling i, 1866, I 473. 483. 498.
— Norsk Kaserne i, I 253.
— Kastellholmen i, I 75.
— Ladugårdsgärdet ved, II 121.
— Leir ved, i 1867, II 21.
— Middag paa Børsen i, 5. Nov. 1864, I 429.
— Middag paa Hasselbacken 8. Aug. 1868 i Anl. af Landbrugsmødet i, II 90.
— Militärsällskapet i, II 105.
— Mindefest i, 29. Sept. 1860 for Gustaf Wasa, I 171.
— Norske Ministerhotel i, I 95. 429. 461. 469. 483. 492. 499. II 18. 25. 233. 236. 240. 470. 473.
— Møde i De la Croix's Salon i, 6. Marts 1864, I 387.
— Operamaskerade i, 13. Jan. 1869, II 108.
— Optøier i, 1862, I 253.
— — 1864, I 382. 387.
— Rackarebergen i, I 200.
— Reformmøde i, 1861, I 199.
— Ridderholmskyrkan i, I 182. II 323.
— Hotel Rydberg i, I 213. 391.
— Det kgl. Slot i, I 60. 76. 176. 179. 180. 182. 190. 191. 428. 429. 443. 455. 498. II 109. 123. 203. 205. 207. 208. 218. 222. 230.
— Slotskapellet i, I 76. 455. II 216. 217.
— Logården i Slottet i, I 457.
— Sluusbron i, I 455.
— Storkyrkan i, I 59. II 203.
— Tumulter ved, 1867, II 27.
Stockholm, Vandledning i, I 200
„Stockholm", svensk Linieskib, I 209. 210.
Stockholm—Göteborg-Jernbanens Aabning 4. Nov. 1862, I 267 270. 271.
Stod Sognekald. II 426.
Stokkestad, Ole H., Morder, I 319.
Storaker, Johan Theodor Nilsen, Bestyrer af Søgne Lærerskole, II 384. 386.
Storbritannien og Irland, De foren. Rigers Generalkonsulat for, se London.
„Storebrand", Assuranceselskab i Christiania, II 492. 495.
Storelvedalen, II 360.
Storelven (Ringerike), I 490.
Storholmene paa Sondmør, II 134.
Storsildfiske i Helgeland, II 433.
Storthing, 15de ordentlige, 1857, I 21—44. 69. 125.
— 16de almindelige, 1859—60, I 95. 100. 101. 108. 114. 115. 120. 124—153. 196.
— 17de ordentlige, 1862, I 192. 239. 266—315.
— 18de ordentlige, 1865—66, I 389. 459—488. II 3. 4. 7. 18. 49. 74.
— 19de ordentlige, 1868—69, II 99—122. 141.
— 20de—22de ordentlige, 1871—73. II 158. 159. 198. 202—223. 242. 243. 246. 255. 257—292. 358. 360—402.
— 23de ordentlige, 1874, II 426. 427. 429. 442. 462—489.
— 5te overordentlige, 1858, I 48—52. 56—58. 61. 66. 69—73.
— 6te overordentlige, 1864, I 356. 358—363. 366. 367. 370. 372. 375—379. 382. 384—393. 399. 402.
— Aarlige, Storthingsbeslutning af 18. Marts 1863 om, I 297—300. 302.
— Aarlige, Propos. af 9. Mai 1863 om, I 297. 300. 303. 464. 469.

Storthing, Aarlige, Propoſ. af 31. Marts 1866 om, I 470. 476. II 112.
— Aarlige, Storthingsbeſlutning af 12. Marts 1869 om, II 115.
Storthingets Aabning ved Herolder, II 150.
— Samlingstid. Spørgsmaal om, II 242. 243. (Jfr. Prolongation).
Storthingsadreſſe, ſe Adreſſe.
Storthingsdebat 23. April 1860 i Anledn. af Sanktionsnægtelſe af Beſlutn. om Statholderpoſtens Ophævelſe, I 149.
Storthingsdeputation i Anl. af 17de Mai 1864, I 424.
— til Stockholm i Anl. af 4de Nov. 1864, I 424. 429.
— til Randsfjordbanens Aabning, II 100.
— i Anl. af Oscar II's Kroning, II 373.
Storthingskomité om Statholderſagen i 1860, I 147—149.
Strafarbeide, Livsvarigt, II 247.
Straffangers Anvendelſe, Udkaſt til Lov om, (1857), I 27—29.
Straffelov, Militær, Storthingsbeſlutning af 5. Mai 1860 om, I 16. 19. 24. 54. 70. 151.
— — Sanktionsnægtelſe paa ſamme, I 151.
— Militær, af 23. Marts 1866, I 265. 273. 275. 471. 475. 476.
— ſe Forbrydelſer, Lov om.
Stralſund, I 426.
Strandberg, Carl Guſtaf, Juſtitieråd, II 18. 137. 199.
Stranger, Plade, Skibsfører, II 349.
„Strelna", ruſſiſk Korvet, I 457.
Strøm, Hilmar Martinus, Byfoged, I 285.
— Petter, Toldkaſſerer, I 61. 62.
— Sivert Chriſtenſen, Sorenſkriver i Nordre Øſterdalen, ſen. Borgermeſter i Trondhjem, I 97. 338. 477. II 38. 45. 157. 347. 393. 430. 495.
Strömsholm Slot og Rideſkole, II 160.
Strömſtad, I 458. II 507.
Stuart, engelſk Kaptein, I 426.
Stub, Poul Juel, Brigadeauditør, ſen. Foged i Øvre Romerike, I 102. 156. II 128.
Stubach, Jakob Laurents, apoſtoliſk Vikar, Biſkop, Aumonier hos Enkedronning Joſephine, I 180.
Studenter ſom Officerer uden faſt Løn, II 51.
Studentermøde i Upſala 1856, I 6.
Stuttgart, Keiſermøde i, 25. Sept. 1857, I 43.
Stænder, Sveriges, ſe Rigsdag.
Støren Præſtegaard, I 450.
Støren—Aamot-Banen, II 294. 299.
Suez-Kanalen, II 117.
— Aabning af, 1869, II 128.
J. P. Suhr & Søn, Handelshus i Kjøbenhavn, I 163.
Suhr, Ole Bernt, Etatsraad, II 334. 335.
Sukkertold, I 2. 17. 51. 101. 432. 433. 435. 437.
Sund ved Ätorp, I 406.
Sundberg, Anton Niclas, Biſkop af Carlſtad, ſen. Erkebiſkop af Upſala, II 109. 203. 233.
Sundt, Eilert, cand. theol., I 36.
— Michael Andreas, Skibsreder i Moſs, II 350.
Sundtolden, ſe Øreſundstolden.
Svanøe, Chriſtopher Olſen, Gaardbruger, I 477. II 271.
„Svea", Dampſkib, I 455.
Svebelius, Wilhelm Erik, Profeſſor, I 440.
Svelvik, II 99.
Svenſke Sømænd, ſe Forhyring.
Sverdrup, Harald Ulrik, Sognepræſt til Baleſtrand, I 149. 284. 319. 321. 436. 440. II 299. 427.
— Johan, Hypothekbankdirektør, I 126. 136. 149. 153. 236. 268. 275. 276. 278. 280. 283. 285. 286. 292. 293. 296. 303. 315. 319. 321. 386. 387. 439. 440.

448. 458. 460—462. 470. 476. 477. 479. 481. II 109. 111. 114. 135. 140—143. 163. 170. 206. 208. 219. 221. 259. 260. 269. 278. 284. 286. 287. 290. 294. 311. 346. 348. 361. 362. 364. 366. 367. 384—386. 388. 391—393. 403. 404. 428. 439. 459. 462. 463. 465. 467. 471. 482. 489. 496.
— William Benedict Frederik Peter, Sognepræst til Fredriksværn, I 448.
Sverige, I 10. 21. 25. 31. 33. 39. 40. 46. 49. 54. 56. 59. 68. 69. 96. 126. 127. 129. 136. 137. 140. 144. 158. 167. 172. 173. 176. 181. 183. 187. 191. 192. 194. 196. 200. 203. 204. 207. 208. 210. 212. 216. 221. 223. 231. 251. 254. 266. 271—273. 275. 276. 282. 288. 289. 293—295. 301. 303. 304. 324. 333. 335. 337. 339. 342. 348. 350. 352. 356. 357. 359. 362. 365. 367. 368. 372. 374. 375. 378—382. 390. 400. 405. 407. 423. 425—427. 432. 433. 435. 437. 440. 449. 456. 462. 464. 472. 473. 475—477. 486. 503. 504. 507. 514. 516. II 14. 16. 20. 23. 29. 37. 69. 85. 92. 101—103. 105. 107. 109. 111. 114. 119. 120. 122. 123. 134. 138. 144. 161. 166. 177. 179. 180. 189. 192. 199. 202. 209. 210. 212. 213. 215. 217. 224. 233. 241. 257. 271. 291. 306. 309. 323. 330. 335—339. 343. 346. 348. 350. 351. 354. 368. 381. 389. 393. 396. 403. 406. 413. 414. 417. 422. 434. 455. 459. 462. 469. 477. 490. 491. 503.
Sverige-Norge, se Forenede Riger.
Svinesund, I 458.
Svinø paa Søndmør, II 134.
v. Sydow (fra Schlesien), I 40.
Sydvaranger, II 226.
Syttende Mai-Festlighed i 1864, I 379. 381. 393. 401. 403.
Sæhlie, Andreas Olsen, Brugseier, II 287. 350. 388. 429.
Särö i Halland, I 33. 34. 37—39. 41. II 228—230. 232.
Sætersdalen, Fogedembedet i, I 481. II 43.
— Sorenskriverembedet i, II 15.
Södergren, Joh. August, Justitieråd, II 199.
Söderhjelm, Philip Carl Julianus, svensk Artillerikaptein, II 36.
Søegaard, Peter Munch, kgl. Fuldmægtig, II 4. 158.
Søfart i Krigstid, Plakat af 7. Marts 1864 om, I 474.
Søfartslov, Sanktionsnægtelse paa Storthingsbeslutning af 1. Mai 1857 om, I 125.
— af 24. Marts 1860, I 125. 143. 319. II 257.
— Svensk, se Sjölag.
Søkadetinstitutet paa Horten, II 29. 30. 305. 326.
Søkadetkorpset, II 118. 138. 151. 155.
Søkrigsskolen, Gjenoprettelse af, 1876, II 508.
Sølvværkets Driftsfond, I 416. II 359. 375.
Sømandsmissionen i Bergen, II 55.
Sømandspræst, Norsk, i London, II 55.
Sømilitære Korps, II 72. 118. 138. 202.
Sømme, Jacob Jørgen Kastrup, Vicekonsul, Bankkontorbestyrer, II 308.
— Knud, Byfoged i Bergen, II 23.
Sønderborg, I 369.
Sønderbye & Co., Sagførerfirma i Sarpsborg, I 466.
Søndhordland, I 55.
— Fogedembedet i, I 54. 55.
— Sorenskriveri, I 136. 139.
Søndmøre, II 133. 151. 181. 242. 363. 426. 463. 464. 466.
— Fogedembedet i, II 132.
Søndmøre, Søndre, Sorenskriveri, II 468.
Søofficerer, Ansøgning om Gageforbedring fra, (1873), II 360.

Søofficerers Diæter under Krig, I 415.
Søofficerernes Rekrutering fra Kofardiflaaden, II 312.
Søofficersposter, Aspiranter til, II 151. 153. 155.
Søofficers-Undervisningen, Organisation af, II 202. 508.
Sørensen, Bergerius, Direktør for Marinens mekaniske Værksteder, I 425. II 479.
Sørensen, Aimar August, fhv. Kopist, sen. Foged, II 163. 170. 271. 323. 350. 431.
— Christian Malthe, cand. jur., II 155. 169.
— Frederik Moltke, Generalmajor, I 90. 515. II 6. 10. 57.
— Nicolai Eman. Thygesen, Sorenskriver i Søndre Jarlsberg, I 508. 513.
— Søren Anton Vilhelm, Statsraad, I 363.
Sørettens Sammensætning, I 101. 143.
Sørkedalen i Vestre Aker, II 176.
Søterritorium, Norsk, II 151. 162. 180.

Taffelpenge, Statsministerens, I 204. 320.
— Vicekongens, I 14. 15.
Tarliacarne, Andrea, Marchese, italiensk Ministerresident i Stockholm, I 326.
Tambs, Nils Fredrik Severin, Sorenskriver, I 357. II 1.
— jfr. Thams.
Tanaelven, II 31.
Tandberg, Jørgen Johan, resid. Kapellan til Vor Frelsers Menighed i Christiania og sen. Stiftsprovst, II 39. 54. 98. 195. 299. 300. 307. 329. 342. 485.
Tanen, Foged- & Sorenskriverembedet i, II 70. 266.
Teglsten, Toldfrihed for, I 67.
Tegneskoler, Spørgsmaal om Inspektion ved Landets, II 244.
Teknisk Skole, se Christiania.
Teknisk Undervisning, Lavere, II 304.
Tekniske Skoler, II 254. 405.
Telegrafbudgettet for 1860, I 118.
Telegrafforbindelse med Sverige, I 116. 165. 245.
— med Udlandet, I 200. 436. II 13. 177.
Telegrafister, II 283.
— Hjælpepensionsfond for, II 461.
Telegrafkabel mellem Arendal og Jylland, II 24.
— mellem Egersund og Peterhead (Skotland), I 403. II 13. 79.
— mellem Fredriksværn og Jylland, II 10.
— mellem Norge og Dünkirchen, Plan om, II 411.
Telegrafkonventioner, Internationale, I 96. 455.
Telegrafselskaber, II 10. 13. 79.
Telegraftaxter, I 436. 516.
Telegrafvæsen, I 162. 248. 463. II 10. 63.
Telegram til „Fædrelandet" om 22 000 Mand og „Ham selv", I 351. 353.
Telegrambureauer, II 36. 42.
Telemarken, II 507.
Telemarken, Øvre, Fogedembedet i, II 363.
— — Vestfjeldske Sorenskriveri i, I 505.
— — Østfjeldske Sorenskriveri i, I 20. 23.
Telemarkske Bataljon, II 467.
Territorialret, Spørgsmaal om, I 166.
Texel, I 386.
Thaasen, Johan Edvard, Adjunkt, I 6.
Thams, Johan Thulin, Premierlieutenant i Ingeniørbrigaden, Kanaldirektør, I 214. 490. II 162.
— jfr. Tambs.
The, Told paa, I 17.
Theaterforestillinger, Betingelser for Adgang til at give, II 347.
Therese, Prinsesse, II 380. 381.
Thiers, Adolphe, II 318.
v. Thile, Karl Hermann, tydsk Statssekretær, II 224. 225.

Thinn, Bernt Anton, Trediepræst til Trefoldighedskirken i Christiania, II 415.
Thode, Thomas Bagge, Foged, I 20. 23.
Thomée, Anders Jakob, svensk Landssekretær, I 75.
Thomesen, Ole, Assessor i Christiania Byret, II 318. 364. 385.
Thomle, Iver Steen, Amtmand, sen. Høiesteretsassessor, I 30. 114. 231. 281. 423. II 344. 347. 422. 437. 449. 495—497.
Thomsen, Christian Jürgensen, Konferensraad, dansk Arkæolog, I 8.
— Julius, Professor, dansk Kemiker, II 85.
Thorsted, Sophie, f. Schouboe, Enkefru (g. m. Skattefoged N. E. Thorsted), I 285.
Thott, Otto, Greve, Adjutant, I 204. 406.
Thouvenel, Edouard, fransk Udenrigsminister, I 252.
Thrane, Fr., Skipper, I 319.
— Paul Lemvig, Major, I 315.
Throntaler i den svenske Rigsdag, I 14. 174. 353. II 357.
— i Storthinget, I (1857) 43. (1859) 63. 67. 69. (1862—63). 263—266. 309. 310. 315. (1864) 384. 385. (1865—66) 485. 488. II (1868—69) 99. 122. (1871) 158. 198. 204. 214. 222. 223. (1872) 254. (1873) 356—359. 401. 402. (1874) 458. 459. 485. 486. 489.
Thue, Jens, Kaptein, II 63.
Thulstrup, Carl Magnus, svensk Oberst, sen. Statsraad, I 12. 200. 204. 213. 256. 376. 386. 387. 428. 441. II 88. 107. 123.
Thune, Halvor, Smedemester i Christiania, I 423.
Thurmann, Brede, Sognepræst i Tønsberg, II 299. 300.
Thyselius, Augusta Sophia Charlotta, f. Melart, Statsraadinde, I 201.
— Carl Johan, svensk Statsraad, I 175. 201. 213. 426.
Tiendefondet, I 244. II 43. 51. 189. 297.
Tietgen, Carl Frederik, Etatsraad, Direktør, II 334. 335. 491.
Tillisch, Chr. Flemming Carl Ferd., kst. Auditør, sen. Assessor i Christiania Byret, I 420. 500. 501. II 145. 318. 319. 364.
»Times«, engelsk Avis, I 415. II 207. 241. 474.
Timme, Gottfried Chr. Frederik, Stiftsoverretsassessor, II 137.
Tinglæsning, Spørgsmaal om, II 156.
Tistedalen, Tistedalselven, II 477.
Titanjerngruber, I 404.
Tjøtta, Kjøb af Præstegaard for, II 345. 346.
Tobakstold, I 2. 17. 101.
Tötterman, Albert, russisk Generalkonsul i Christiania, II 390.
Told, se Bomuldsvarer, Differentialtold, Kaffe, Klipfisk, Mellemrigstold, Spiritus, Stade-Told, Sukker, Teglsten, The, Tobak, Tran, Øresundstold.
Toldbehandling, Revision af Bestemmelserne om, II 19. 25.
Toldembeder, I 61. 115. 116. 159. 160. 245. 332. 470.
Toldetaten, II 328.
Toldkassererembeders Besættelse, I 61. 205. II 174.
Toldnedsættelser, Provisorisk Anordning af 18. Marts 1865 om, I 446.
Toldtarif, Svensk, for 1858, I 51.
Toldtariffer, I 2. 17. 51. 67. 264. 459. II 243. 253. 389. 458.
— Revision af, se Kommission.
Toldvæsenet, Lov af 20. Sept. 1845 om, I 438.
Tonnageafgift i franske Havne, I 437. II 1.
Torneå, I 376.
Tornérhielm, Rudolf, Ritmester, Hofjægermester, Godseier, I 159. 161. 405.
Torpedoer, II 159.
Torpedo-Kommission, se Kommission.
di Torre Arsa, Vincente Fardella,

Marcheſe, italienſk Ambasſadør i Stockholm, I 207.
Torſkefiſkeri i Nordlands Amt og Senjen og Tromsø Fogderi, Lov af 3. Mai 1857 om, I 55.
— i Veſtfjorden, II 84. 102.
Toscana, I 66.
Toten, I 3. 96.
— Fogedembedet i, I 171.
Toten, Øſtre, Sognekald, I 274.
Tottie, Carl, de forenede Rigers Generalkonſul i London, II 146.
— Henry, Vicekonſul, II 161. 162.
Tours, II 198.
»Trafalgar«, engelſk Orlogsſkib, I 263.
Traktat af 7. (18.) Okt. 1751 ang. Grænſerne mellem Norge og Sverige, I 111. II 110.
— Handels- og Skibsfarts-, mellem de forenede Riger og Rusland af 8. Mai (26. April) 1838, I 255.
— i London af 2. Aug. 1850 om det danſke Monarkis Integritet, I 251. 323. 335. 337. 340. 343. 348. 360. 361. 368. 374. 400.
— af 21. Nov. 1855 mellem de forenede Riger og Frankrig og Storbritannien om de forenede Rigers Forhold til Rusland, I 111.
— Handels- og Søfarts-, med Belgien af 26. Juni 1863, I 320. 323.
— Handels-, mellem de forenede Riger og Frankrig af 22. Marts 1865, I 264. 271. 275. 287. 339. 352. 400. 407. 413. 415. 418—420. 432. 434. 435. 437. 438. 441. 444—447. 461—463. 465. 466. 469. 471. 477. 478.
— Handels- og Søfarts-, mellem de forenede Riger og Japan af 28. Dec. 1870, II 120.
— Handels- og Søfarts-, mellem de forenede Riger og Spanien af 19. Mai 1871, II 187. 223.
— jfr. 1) Deklaration. 2) Konvention.
Trampe, Adam Frederik, Greve, Amtmand. I 15—17.
Tran af Iſhavs-Sæl, II 43.
— Told paa, i Frankrig, II 313.
Transitgods paa Jernbane, II 237.
Transitret, I 168. 485.
— (Varers Førſel landværts mellem de forenede Riger), Sanktion af Lov af 18. Mai 1860 om, I 168.
Trieſt, I 385.
Trochu, L. J., franſk General, II 198. 202.
Troesartikel, Ny Redaktion af den 3die, II 427.
Troili, Uno, ſvenſk Portrætmaler, I 1.
Troilius, Carl Oscar, Generaldirektør, Trafikdirektør for de ſvenſke Statsjernbaner, II 342.
Trollhättan, I 75.
Tromsø, I 97. 362. 363. 372. 374—376. 467. 482. II 10. 172. 176. 332—334. 341. 357. 401. 410. 417. 469.
— Byfogedembedet i, I 138.
— Fogedembedet i, II 322. 323.
— Politimeſterembedet i, II 408.
— Poſtgang til, II 468.
— Poſtmeſterembedet i, II 357. 363. 364.
— Skolelærerſeminar i, II 81.
— Telegraflinie til, II 10. 11. 63.
— Toldkaſſererembedet i, I 428.
— Udſtilling for Fiſkeri- og Landbrugsprodukter i, 1870, II 171. 192.
Tromsø Amt, Lappeforhold i, II 20. 69.
Tromsø Dampſkibsſelſkab, Laan til, II 74.
Tromsø Stift, I 56.
— Biſpeembedet i, I 186.
— Stiftamtmandsembedet i, II 126.
Trondhjem, I 9. 90. 107. 130. 155. 159. 161—163. 362. 417. 421. 443. 482. 483. 485. 492. II 7. 31. 46. 57. 68. 71. 318.

325. 364. 390. 391. 402. 403. 406. 407. 409. 410. 428. 432. 471. 489.
— Adressemøde i, Dec. 1863, I 354.
— Asyl i, II 447.
— Baklandets Sognekald i, II 41.
— Borgermesterembedet i, II 38.
— Domkirken i, I 482. 485. II 295. 296. 368. 383. 432. 433.
— Kaptein-Vagtmesterpost i, II 97. 98.
— Kongsgaarden (Stiftsgaarden) i, II 441. 443.
— Overtoldembede i, I 89. 300.
— Politimesterembedet i, II 4. 251.
— Reglement for Brandkorpset i, II 7.
— Lærde Skole i, II 31. 35. 152. 317.
— Teknisk Skole i, II 313.
— Toldinspektørembedet i, I 18.
— Toldkassererembedet i, II 405. 463. 464.
„Throndhjem", Dampskib, II 341.
Trondhjems, Nordre, Amt, Amtmandsembedet i, I 31. II 1.
— — Brændevinsbrænderieri, II 17.
Trondhjems, Søndre, Amt, II 405.
Trondhjems Stift, Bispeembedet i, I 185. 186.
Trondhjemsbanen, II 116. 122. 282. 284. 360.
„Trondhjems-Posten", Avis, I 202.
Trondhjemske Infanteri-Brigade, II 235.
Troppesamling i Norge i 1864, I 358—360 362. 369. 370. 376—378. 380. 392. 393. 396. 409—411. 413. 416. 417.
Trælast fra Sverige, Ansøgning om toldfri Udførsel af, II 138.
Tullberg, Samuel, svensk fhv. Korporal, II 109.
Tullgarn Slot, I 39. 41. 43.
Tune Sogn, II 383.
Tunesisk Gesandtskab til Stockholm, 1865, I 450. 451.
Tunis, De forenede Rigers Konsulat i, I 434.
Tusindaarsfest, Norges, 1872, II 302. (Jfr. Haugesund).
Tvedestrand, Toldkassererembedet i, I 210.
Tydske Forbund, I 395. 396.
Tydskerne (tydske Tropper), I 372. 375. II 184. 194.
Tydskland, I 41. 53. 103. 165. 183. 195. 233. 323. 331. 336. 337. 340. 345. 348. 349. 360. 361. 365. 405. 408. 444. II 85. 180. 196. 201. 223. 224. 257. 293. 491. 493. 508.
Tyrkiet, II 106. 108.
Tyveri, Straf for, II 247. 485.
Tændnaalsgeværet, I 497.
Tønnesen, Anders, Garvermester, II 414.
Tønsberg, II 100. 228. 312. 333. 334. 430.
— Kateketembedet i, I 16.
— Postmesterembedet i, I 497.
— Toldkassererembedet i, I 79.
Tønsbergs Tusindaarsfest, 1871, II 228.
Tønsberg, Niels Christian, Toldkasserer i Tvedestrand, Generalkonsul, I 3. II 69. 71. 466.
Töreboda i Skaraborgs Län, I 203. 206.
Uchermann, Arnt, Sognepræst til Gloppen, II 18.
Uddevalla, II 34. 312.
— Landbrugsmøde i, 1872, II 306.
Udenlandske Efterretninger til Christiania, I 165. 174.
Udenrigsministeriets Budget, II 135. 166. 196.
Udenrigsminister-Spørgsmaalet, I 513.
Udenrigsposts Befordring i 1870, II 177.
Udgifter ved Dronning Louises Begravelse, Norges Andel i, II 278.
Udrederlov (Lov om Artilleri- og Kavallerikvartererne) af 14. Mai 1872, II 283. 284. 286.
Udskiftningsloven, Lov af 4. Juni

1866 ang. Forandring i, I 466. 468. 469.
Udstrivning, se Værnepligt.
Udstrivningsdistrikter, I 310.
Udstillingskommission, Norsk, i Anl. af Udstillingen i Kjøbenhavn 1872, II 236.
Udtrædelse af Statskirken, II 278.
Udvandring til Amerika, I 505.
Udvandringsagenter, Provisor. Anordning af 6. April 1867 ang., II 14.
Udvisning af trængende svenske Undersaatter, II 67.
Ueland, Ole Gabriel, Gaardbruger, I 2. 22. 124. 125. 149. 153. 179. 268. 272. 285. 287. 289. 321. 325. 385. 401. 434. 436. 438—440. 442. 454. 461. 476. 491. 493. 494. 496. 498. 502. 503. 514. II 154. 444.
Uggla, Evald Julius Ebbe, Friherre, Trafikchef i Göteborg, I 455. 458.
af Ugglas, Curt Gustaf, Friherre, svensk Statsraad, I 42. 48. 64. 68. II 88. 95. 123. 144. 167. 168. 192.
Uld, Indførsel af, II 13.
Uleåborg Län, II 67.
Ullensaker, Jernbanestationer i, I 117.
— Sognekald, II 42.
Ulriksdal Slot, I 42. 169. 171. 208. 317. 330. 455. 456. 458. II 90. 92. 93. 119. 121—123. 227. 306.
— — Kapel ved, II 323.
Ultuna Landbrugs-Institut, I 76.
Ulvik Herred, II 322.
Underbefal, Mangel paa, I 349.
Underofficerers Indtrædelse i Pensionsindretning, II 403.
Underofficersskoler, I 349. 391.
Underret for Christiania, Proposf. af 12. Aug. 1857 til Lov om Oprettelse af en kollegial, I 38. 289.
Undervisningsvæsen, Arméens, se Arméen.
Ungarn, Slaver i, I 104.
Unionsakt, Udkast af Fr. Stang og Meldahl til en ny, (1864), I 378. 438.
Unionsakten, Svenske Krav om Revision af; „Revisionsfrågan", I 140. 142. 144—146. 150. 173—175. 181. 184. 187—193. 196—201. 203. 216. 226. 237—240. 243. 252. 258. 262. 264. 270. 271. 274. 282. 286. 287. 293—295. 297. 303. 309. 310. 312. 315. 388. 390. 436. 438.
Unionsflag, II 396.
Unionsforslag af 4. Nov. 1844 fra Unionskomitéen af 30. Jan. 1839, I 195. 198.
— — Den norske Regjerings Betænkning af 27. Febr. 1847 om, I 191—194.
— af 29. Aug. 1867 (Proposf. af 14. Jan. 1869) om, II 36. 37. 78. 89. 91—96. 108. 128. 133. 140. 143—145. 153. 169. 188. 199. 205. 213. 215. 219. 220—222. 224. 295. 444.
— — Storthingets Forkastelse af, 17. April 1871, II 219.
Unionskomité af 30. Jan. 1839, se Unionsforslag af 4. Nov. 1844.
— Planer om en ny, (1861—62), I 202—204. 231. 238. 246.
— Den svenske Justitiestatsministers Indstilling af 4. Jan. 1865 om Nedsættelse af en ny, I 438.
— Den norske Regjerings Indstilling af 28. Jan. 1865 om Nedsættelse af en ny, I 442. 443.
— af 6. Febr. 1865, I 295. 317—319. 321. 388. 390. 431. 433—440. 442. 444. 446—454. 482. 490. 491. 494—496. 498. 500. 503—506. 511. 513—516. II 18. 25. 33. 36—38. 93. 220. 495.
Unionsparlament, Planer om, (1866), I 503. 504. 506. 514.
Universitetet i Christiania, I 6. 214. 254. II 265.
— Filologisk Embedseramen ved, II 114.
— Juridisk Embedseramen ved, II 122.

Univerſitetet i Chriſtiania, Propoſ. af 6. Marts 1869 til Lov om Embedseksaminer for Lærere ved de høiere Skoler, II 114.
— Propoſ. af 17. Dec. 1870 til Lov om Embedseksaminer for Lærere ved de høiere Skoler, II 199.
— Reglement af 15. Juli 1872 for Lærereksaminer ved, II 319.
— Medicinſk Embedseksamen ved, II 158.
— Examen philosophicum (Anden-Examen ved), II 82. 446.
— Lov af 28. Sept. 1857 om Forandring i Examen philos. ved, I 29.
— Juridiſke Fakultet ved, I 21.
— Kemiſt Laboratorium ved, II 98.
— Lektorat i Hiſtorie ved, I 254.
— Profeſſur i nordiſk Literaturhiſtorie ved, II 7.
— Profeſſur i Øienſygdomme ved, II 389.
— Proveforelæsninger ved, II 158.
— Reallærereksamen ved, II 114.
— jfr. Romerret.
Univerſitetets 50-Aars Jubileum, I 214.
Univerſitetsfundatſen, Sanktionsnægtelſe paa Storthingsbeſlutning af 31. Mai 1869 til Lov om Forandring i, II 122.
— Propoſ. af 17. Dec. 1870 til Lov om Forandringer i, II 199.
— Indſtilling af 17. Dec. 1873 til Lov om Forandringer i, II 446.
Univerſitetslæreres Afgangsalder, II 150.
Upſala, I 76. 324. 350. 453.
— Domkirken i, I 76.
— Linnés Statue i, I 76.
— Univerſitetet i, I 6. II 85.
— Det medicinſke Fakultet ved Univerſitetet i, II 235.
Upſala högar, I 76.
Urſtog (Ørſtaug), II 169.
Uſædelige Bøger, Forſlag om Straf for Bekjendtgjørelſer om Salg af, II 435.
Utmelandsmonumentet for Guſtaf Waſa, I 171.
Utne, Amund Johanſen, Overlærer, II 304.
Utzjoki i Finland, II 67.

Vaabenanſkaffelſer, II 123.
Vaabenſtilſtand i Krigen i 1864, I 374. 402. 404. 409. 416.
— mellem Tydſkland og Frankrig i 1871, II 205.
Vaabenøvelſer, Eventuel Indſtilling af, i 1866, I 496.
— i 1871, Den norſke Regjerings Indſtilling om, II 209. 210.
Vaagens Præſtegaard, I 417.
Vaale Sognekald, II 118.
Vaarſild- og Lofotfiſkerierne, Opſynschefer ved, I 508. II 271.
Vadsø, I 492. II 15. 45. 81. 411. 414. 477.
— Diskonteringskommiſſion i, II 72.
— Gudstjeneſte for Kvæner i, II 44. 45.
— Toldkaſſererembedet i, II 15. 174.
Vakcinationslov, Foredrag af Indre-Departementet om, (1863), I 284.
Valdemar, danſk Prins, II 230. 410.
Valders, I 82. 490. II 28. 53. 320.
Valderſke Bataljon, II 356.
Valeur, Cort Holtermann, Kaptein, ſen. Kommandør i Marinen, I 9. 45. 416. II 35. 72. 111. 187. 403.
— Oluf, Indrulleringschef, II 349.
Valſtad, Ole Chriſtenſen, Gaardbruger, I 4. 5. 126. 149. 284. 286. 304. 325. 355. 401. 429. 436. 439. 440. 475. 491.
„Vanadis", ſvenſk Fregat, I 262. II 129.
Vande, Fiſketomme, i Almenningerne, I 463.

Vandsjø ved Moss, Sænkning af, I 410.
Varangerfjorden, I 509. II 66.
Varberg, II 36. 228—230.
Vardø, II 189. 415. 417.
— Byfogedembedet i, II 120.
— Overtoldembede i, I 159. 160.
Vardøhus, I 181. II 80.
Vaudevillister, Franske, (Zouaver), i Christiania, I 72.
Vaxholm, II 234.
Vaxön i Stockholms Skjærgaard, II 234.
Vebeler, Georg Ferd., Ingeniørkaptein, II 471.
Veen, Kn., I 11.
v. Vegesack, Samuel Theodor, Friherre, svensk Kaptein, Lærer ved Krigsskolen i Christiania, I 257.
Veibudgettet, I 96—99. II 252. 272. 456. 457. 485.
Veidirektoratet, Kontorchefspost ved, II 468.
Veivæsen, I 8. 82. 109. 177. 361. 490. II 25. 216. 480.
Vendsyssel, I 402.
Verdensudstilling i London i 1862, I 294.
— i Paris i 1867, I 473. II 10. 79. 120.
— i Philadelphia i 1876, II 465. 467. 490.
— i Wien i 1873, II 330. 331. 455.
Vernier, fransk Kaptein, II 207. 223—225.
Veseth, Johannes Olsen, Lensmand, I 461. 491. II 126.
Vestby Sogn, II 383.
Vestfjorden, II 84. 102. 180.
Vestgøter, II 99.
Vestindiske Farvand. I 210.
Vestmagterne, I 10. 301. 330—332. 335. 345. 348. 350. 374. 395. II 115.
Vibe, Christopher Andreas, resid. Kapellan i Fredrikstad, I 338.
— Frederik Ludvig, Rektor, I 23. 483. II 313.
— Johan L. N. H., stud. jur., I 350.
Vicekongedømmet, I 19. 34. 35. 79. 131. 264. 278. 279. II 372.
Vichy, II 26. 27.
Victoria, Dronning af Storbritannien og Irland, I 209.
„Vidar", Dampskib, I 74. 113. 167.
Vielse, Fraskiltes, I 185.
„Viken", Dampskib, I 315. 316. 417.
„Vikingen", Vittighedsblad i Christiania, I 295.
Viksnes Kobberværk, II 302. 306.
Vin, Udsalg og Udskjænkning af, I 485.
Vinger, I 496. II 421.
— Sorenskriveri, I 498. II 16.
Vinje, A. O., Digter, I 505. II 13. 30 68.
Visby, I 190.
Visitation af neutrale Skibe, II 187.
Vittingfos—Holmestrand, Landeveislokomotivrute, II 488.
Vogt, Carl Jacob, Major, sen. Oberstlieutenant i Generalstaben, I 450. 498. 499. II 8. 252.
— David Monrad, Fuldmægtig ved Statssekretariatet, I 116.
— Jacob, Korpslæge, II 125.
— Jens Theod. Paludan, Civilingeniør, Arbeidsbestyrer i Kanalvæsenet, II 303.
— Jørgen Herman, Statsraad, I 1. 2. 4. 7. 8. 10. 13—16, 18. 19. 21. 24—26. 28—31. 33. 35—38. 40. 42. 47. 49. 52. 57. 59. 63. 65—70. 72. 74. 77. 78. 82—90. 93. 94. 238. 406. II 192.
— Lorenz Juhl, Bureauchef, I 312. II 504.
Vogt, Nils, Amtmand, Stiftamtmand, sen. Statsraad, I 93. 95. 98. 127. 133. 231. 251. 296. 305. 314. 319. 321. 429. 430. 434. 442. 451—454. 490. 491. 504. 506. II 18. 25. 27. 33. 36. 50. 70. 126—129. 133. 136. 145. 147. 148. 157. 220. 222. 223. 234. 238—244. 246—260. 262—275. 277—294. 296—298. 300—316. 318—323. 325—328.

330—332. 335. 337. 338. 342. 347. 348. 350. 351. 355. 359—365. 367. 369. 371—375. 378. 381. 384. 396. 398. 403. 404. 407. 413. 418. 419. 423. 424. 430. 432—445. 447. 449—458. 460. 461. 463—485. 487—490. 492—507.
Vollebæk i Aas, I 423.
„Vort Land", Avis i Christiania, II 13. 30.
Vøjs, I 483. 490. II 358.
— Provsti, I 401.
Voss, Carl Christopher Nic., Bureauchef, II 323.
— Joachim Andreas, Professor, I 214.
Vänersborg, II 312.
Værdalen, I 326. 399.
Værdalsøren, II 480.
Værftschefspost i Marinen, II 187.
Værne Kloster. I 205. 210. 263. 319. 320. 321. 325. 390. 410. 418. 422. II 33. 34. 78. 81. 96. 123. 181.
Værnepligt, I 516.
— Nordlands og Finmarkens Fritagelse for, II 417.
Værnepligt og Udskrivning, Lov af 26. Aug. 1854 om Forandringer i Bestemmelserne om, I 16. 22.
— — Lov af 12. Okt. 1857 om Forandringer i Lovgivningen ang., I 27.
— — Propos. af 8. Okt. 1862 til Lov om Forandringer i gjældende Love om, II 273.
— — Lov af 6. Marts 1863 om Forandringer i gjældende Love om, I 257. 264. 276—278. 282—284. 286. 287. 290—292. 294.
— — Lov af 12. Mai 1866 om. I 459. 466. 473—475. 477. 478. 480. 481. 485.
— — Propos. af 6. Marts 1872 og 23. Nov. 1872 til Lov om Forandringer i gjældende Love om, II 253. 255. 257—259. 261—265. 269. 314. 315. 331. 333. 335. 336. 394. 395.
— — Storthingsbeslutning af 3. Juni 1873 til Lov om Forandringer i gjældende Love om, II 398. 399.
— — Sanktionsnægtelse paa samme, II 399. 401.
— — jfr. Kommission.
Værnepligtiges Afgang til Udvandring, I 447.
Værnepligtskommission af 2. Sept. 1864, I 338. 343. 355. 421.
Værø Sognekald, I 335.
Västergötland, I 457. II 486. 495.

Wachtmeister, Carl, Greve, Chargé d'affaires i Italien, sen. Gesandt i London og i Kjøbenhavn, Udenrigsminister, I 104. 165. 358. 359. 395. 428. 432. II 22. 87—89. 102—104. 123. 135. 150. 151. 171. 177. 179. 182—185. 190. 195. 196. 207. 209. 210. 212. 213. 223—225. 227. 230. 231. 237.
Walewski, Alexandre Florian Joseph Colonna, Greve, fransk Statsmand, I 396.
Wallenberg, André Oskar, Bankdirektør, I 430. II 23.
Wallensteen, Nils Fredrik, svensk Statsraad, I 42. 188. 194. 196.
Washington, De forenede Rigers Konsulat i, II 190.
— De forenede Rigers Minister i, II 173.
Wedel Jarlsberg, Chr. August, Baron, Brigadeauditør, II 157.
— Ferdinand Carl Maria, Baron, General, I 169.
— Finn Frederik Wilhelm, Baron, Kaptein i Marinen, II 34. 60.
— Frederik Hartvig Anton Ferd., Baron, Gesandt i St. Petersburg, I 104. 111. 374. II 19.
— Frederik Wilhelm, Baron, Toldinspektør, I 99. 250.
— Harald, Baron, I 268.
— Herman Theod. Vald. Emil, Baron, Kommandør i Marinen, II 13.

Wedel Jarlsberg, Johan Caspar Herman, Greve af, I 2. 429.
Weissenburg, Slag ved, 1870, II 180.
Welde, Ole Sivert Mortensen, Lensmand, I 474. II 163. 298. 392. 431.
Welhaven, Johan Seb. C., Professor, I 6. 154. 406. II 97. 433.
Weltzin, Peter Gustav, Sagfører, II 408.
Wennerberg, Gunnar, svensk Statsraad, II 171. 193. 210. 256. 410. 414.
Werenskiold, Frederik Daniel, Kaptein, II 461. 462.
Wergeland, Harald Nicolai Storm, Oberst, sen. Generalmajor, Statsraad, I 4. 18. 20. 24. 35. 36. 46. 50. 65. 87. 90. 94. 161. 167—170. 172. 176—180. 195. 197. 214—216. 218. 220. 225. 227. 228. 230. 237—242. 247. 248. 251—254. 258. 260. 267. 268. 272. 273. 276. 279. 284. 285. 291—295. 301. 306. 310. 313. 322. 323. 333—335. 338. 343. 345. 347. 348. 351. 355. 356. 358. 360. 363—366. 369—372. 376—378. 380. 382. 384. 390—392. 394—397. 400—403. 405. 408—410. 414. 417—419. 421. 424. 431. 450. 452. 457. 459. 460. 467. 470. 473. 474. 478. 479. 481. 483—487. 489—492. 494—496. 501. 502. 510. 512. 513. 515. II 2—9. 12—14. 16. 17. 19. 21. 22. 24. 26. 27. 29—33. 36. 39—41. 43—59. 61—67. 69—75. 96. 130. 148. 325. 446.
— Henrik, I 89.
— Joseph Frantz Oscar, Oberstlieutenant, sen. Oberst, I 97. II 73.
Werring, Martin Tuxen, Distriktslæge, II 468.
Weser, Lars August, Raadmand i Stockholm, I 430.
Wessel, Hans Vilh. Christopher Hvidtfeldt, Politimester i Fredrikshald, I 391. 392.
Wessel-Berg, Fredr. Aug., Foged, sen. Amtmand, Sorenskriver, I 31. 32. 263. 357. 509. II 16.
Westerås, I 169.
Wetlesen, Jacob Henning, Byfoged, I 31. 32.
Widerøe, Iver Olaus, Sognepræst til Leikanger, II 165.
Wiel, Andreas Melchior Glückstad, Grosserer i Fredrikshald, Vicekonsul, I 275. II 154.
Wien, I 71. 77—79. 86. 87. 89. 325. 397. 416. 422. II 325. 399.
— Kolerakommission i, 1874, II 484.
— Verdensudstilling i, 1873, II 330. 331. 399. 401. 455.
Wiesbaden, I 446.
Wieselgren, Per, Domprovst i Göteborg, I 75. 144.
Wiig, Olai Pedersen, Gaardbruger, I 149. 429.
Wijk, Olof, Grosserer i Göteborg, II 413.
Wijkander, Anders Theodor, svensk Oberst, II 86.
Wilhelm I, Konge af Preussen, sen. tydsk Keiser, I 183. 398. II 196. 201. 203.
Wilhelm, Prins af Glücksburg, II 230.
Wilhelm Nicolaus, Prins af Oranien, I 5. 7.
Wille, Carl Frederik, Premierlieutenant i Marinen, II 463.
Willerding, Theodor, Expeditionssekretær i Udenrigsdepartementet, I 271. II 88. 161. 162.
Willoch, Andreas, Kommandør i Marinen, I 47.
Winroth, Pontus Fredrik Theodor, Departementschef i den svenske Generalpoststyrelse, I 427. 457.
af Wirsén, Carl Thure, Kabinetskammerherre, I 39.
Wisbech, Christian Wilhelm, Pre-

mierlieutenant i Marinen, II 349. 403. 411. 469.
With, Carl Georg, Oberstlieutenant, Administrator i den alm. Enkekasse, II 272. 494. 495.
Wittrup, Edw. Bartholin Wald., Kordegn i Arendal, I 16. 313.
Wörth, Slag ved, 1870, II 181.
Wolff, Stein Meldahl, Brigadelæge, I 321.
Worsaae, Jens Jacob A., Professor, dansk Arkæolog, I 8. II 85.
Worsøe, Claus Nieuwejaar, Politimester i Larvik, sen. Amtmand i Nordland, I 72. 308. 357. II 1. 15. 16. 232.
Wrangel, Mauritz Otto, Friherre, Kaptein, I 103.
Wrede, Fabian Jacob, Friherre, svensk Generalmajor, første Adjutant, I 327. 469.
Wulfsberg, Christian August, Brigade-Auditør, Trykkerieier, I 115. 124. 132. II 2. 78.
Wærn, Carl Fredrik, svensk Statsraad, II 170. 193. 306. 335. 338—340. 343. 350. 351. 354. 386. 389. 483.
— Jonas, fhv. svensk Statsraad, Landshøfding, I 12. 75.

Young, Niels, Grosserer, II 23.
Ystad, I 212. 213.
Ytterøen Herred, Deling af, II 190. 194. 242. 245.

Zahlkassererembedet, I 334. II 306. 499.
Zethelius, Adolf Victor, Kaptein i den svenske Marine, I 458.
Zetterstedt. Johan Emanuel, svensk Botaniker, I 326.
Zouaver, se Vaudevillister.
Zuluerne, I 493.

„Æger", Bugser-Dampskib, I 402. II 99. 100.
Ægteskab, Borgerligt, I 470. 471. II 250. 251.
Ægteskabsbevilling, Spørgsmaal om, II 445. 446.
Ægteskabskontrakt mellem Kronprins Frederik af Danmark og Prinsesse Louise af Sverige og Norge, II 103.
Ægteskabslovgivning, I 470. 477. II 247. 250.
Ægypten, II 106. 128. 129. 150. 161. 506.

Ödsköldsmoar i Dal, Sverige, II 387.
Øieren, I 376. II 118. 160.
Øland, I 423. II 91.
"Ørebigt", II 164.
Örebro, I 169. 203. 267.
Øresund (Sundet), I 412. II 88.
Øresundstoldens Ophævelse, I 23. 27.
„Ørnen", Korvet, I 274.
Østerdalen, II 364.
Østerdalen, Nordre, Sorenskriveri, I 97. II 45. 56.
Østerdalen, Søndre, Fogedembedet i, II 345.
— — Sorenskriverembedet i, II 148.
Østerdalens Bataljon, II 96.
Østerrig, I 53. 251. 340. 364. 366. 367. 372. 374. 375. 386. 395. 445. 512. II 108. 121. 225.
Østerrigerne (østerrigske Tropper), I 368.
Østerrigsk Eskadre i Krigen i 1864, I 385. 386. 389. 411. 412.
Østerrisør (Risør), II 442.
— Byfogedembedet i, I 480.
— Storthingsvalget i, 1873, II 442.
Østersøen, I 301. 389. 401. II 115. 182.
Østvold, Ole, Sognepræst til Søndre Aurdal, I 47.
Øvelsestogter, I 210. 214. 515. II 106. 413—415. 418. 493.
— Indstilling fra Marinedepartementet om Inddragning af, i 1858, I 52. 53.
Øvrom, Mathias Engebretsen, Kirkesanger i Gjerpen, II 320.

Rettelser.

(Se ogsaa Bd. I, S. VIII).

B. 1	S.	10	L.	2 f. n.	Ilferdingen skal være Ingelfingen.
—	S.	74	L.	16 f. n.	Plads. Vogt: istedenfor Punktum bør staa Komma.
—	S.	74	L.	15 f. n.	Sted. Bloch: ligesaa.
—	S.	111	L.	4 f. o.	og fast Gage skal være af fast Gage.
—	S.	150	L.	4 f. n.	saa skal være da.
—	S.	216	L.	16 f. n.	Palmerstonske skal være Manderstrømske.
—	S.	226	L.	3 f. n.	1859 skal være 1858.
—	S.	314	L.	16 f. n.	Adjuinter skal være Adjointer.
	S.	359	L.	3 f. n.	15de skal mulig være 5te.
—	S.	368	L.	3 f. o.	Bustrup skal være Bidstrup.
—	S.	373	L.	5 og 1 f. n.	Hjorthdal skal være Hjorthøy.
—	S.	383	L.	1 f. o.	atter til vanlig skal mulig være alle til endelig.
—	S.	391	L.	13 f. o.	Postmester-Embedet skal være Politimester-Embedet.
—	S.	454	L.	12 f. o.	Moss skal være Moses.
B. 2	S.	2	L.	12 f. n.	„Batt.-Chefs-Poster" er at forstaa som „Bataillons-Chefs-Poster".
—	S.	42	L.	11 f. o.	Hansteen skal være Haslund.
—	S.	105	L.	10 f. n.	affattet, er skal være affattet, [ej] er.
—	S.	115	L.	17 f. n.	Silling skal være Stilling.
—	S.	121	L.	2 og 1 f. n.	Hagberg skal være Hagman.
—	S.	184	L.	11 f. o.	Metz skal være Metz.
—	S.	186	L.	3 f. n.	overvoters skal være overvoteres.
—	S.	190	L.	10 f. n.	Undenrigsministerens skal være Udenrigsministerens.
—	S.	192	L.	1 f. n.	Stadsraad skal være Statsraad.
—	S.	203	L.	8 f. o.	Landberg skal være Sundberg.
—	S.	207	L.	13 f. o.	Verrier skal være Vernier.
—	S.	215	L.	5 f. n.	ad esse skal være ad esse (l. o. ab esse).
—	S.	218	L.	16 f. o.	opsattes skal være opsattes.
—	S.	223	L.	7 f. n.,	S. 224 L. 2 f. n., S. 225 L. 9 og 16 f. o. Verrier skal være Vernier.
—	S.	223	L.	6 f. n.	Lundebergs skal være Sundbergs.
—	S.	270	L.	16 f. n.	29de skal være 19de.
—	S.	276	L.	1 f. n.	slal skal være skal.
—	S.	276	L.	1 f. n.	svenske skal være svenske.
—	S.	304	L.	13 f. o.	Titfælde skal være Tilfælde.
—	S.	317	L.	11 f. o.	bør skal være [ej] bør.
—	S.	323	L.	10 f. o.	J. N. Nilsen skal være N. J. Nilsen.

B. 2	S. 325	L. 2	f. n.	efter „Bergen“ bør tilføies Komma.
—	S. 326	L. 16	f. o.	Septemper skal være September.
—	S. 345	L. 15	f. n.	Udredelse om skal være Udredelse af.
—	S. 354	L. 3	f. o.	December skal være Januar.
—	S. 357	L. 15	f. o.	denne skal være dennes.
—	S. 368	L. 4	f. o.	conditione skal være conditiones.
—	S. 411	L. 13	f. o.	Horn skal være Koren.
—	S. 457	L. 15	f. o.	Departementets Embedsmænds; Manuskriptet har „Depts. Embedsmænds“, hvad der her utvilsomt er at forstaa som „Departements-Embedsmænds“.
—	S. 468	L. 14	f. o.	Floor-Nielsen skal være Flaar-Nielsen.
—	S. 496	L. 15, 16	f. o.	Chr. Hefthe skal være Th. Hefthe.
—	S. 518	Spalte 1; mellem L. 9 og 10	f. o.	skal indskydes: „Bidstrup, Kamp ved, 1864, I 368“ (jfr. flg. Rettelse.
—	S. 521	Spalte 2, L. 24	f. o.	Bustrup skal være Bidstrup, og Henvisningen skal udgaa paa dette Sted (jfr. frg. Rettelse).

Til nogle ubetydeligere, let forstaaelige Trykfeil er intet Hensyn taget.